

JOKŪBAS VORAGINIETIS

AUKSO LEGENDA

ARBA ŠVENTŲJŲ SKAITINIAI

ANTRA KNYGA

JOKŪBAS VORAGINIETIS

AUKSO LEGENDA, ARBA
ŠVENTŲJŲ SKAITINIAI

ANTRA KNYGA

*Vertė Veronika Gerliakienė, Nijolė Klingaitė-Dasevičienė,
Sigitas Narbutas, Vaidilė Stalioraitytė ir Tomas Veteikis*

Lietuvių literatūros
ir tautosakos institutas
Vilnius, 2008

JACOBUS DE VORAGINE

LEGENDA AUREA, SIVE
LEGENDAE SANCTORUM

LIBER SECUNDUS

*Transtulerunt Veronika Gerliakienė, Nijolė Klingaitė-
Dasevičienė, Sigitas Narbutas, Vaidilė Stalioraitytė,
Tomasque Veteikis*

Institutum Litterarum
Lituanicarum Ethnologiaeque
Vilnius, 2008

UDK 23/28

J475

Knygos leidimą parėmė

LR kultūros ministerija

Europos Sąjungos programa „Culture 2000“

Rengimo komisija *Jadvyga Bajarūnienė,*
Rasa Balčikonytė, Dainius Būrė, Ona Daukšienė (sekretorė),
Genovaitė Dručkutė, Sigitas Narbutas (pirmininkas),
Gytis Vaškelis (projekto kuratorius)

Versta iš: Jacopo da Varrazze, *Legenda aurea*, edizione critica a cura
di Giovanni Paolo Maggioni, vol. 2, 2 ed. rivista dall'autore, Firenze:
SISMEL-Edizioni del Galluzzo, 1998

Iš lotynų kalbos vertė *Veronika Gerliakienė, Nijolė Klingaitė-
Dasevičienė, Sigitas Narbutas, Vaidilė Stalioraitytė, Tomas Veteikis*
Serijos dailininkė *Sigutė Chlebinskaitė*
Redagavo *Sigitas Narbutas*
Maketuotoja *Grażina Kazlauskienė*

© SISMEL-Edizioni del Galluzzo, 1998

© Veronika Gerliakienė, 2008

© Nijolė Klingaitė-Dasevičienė, 2008

© Sigitas Narbutas, 2008

© Vaidilė Stalioraitytė, 2008

© Tomas Veteikis, 2008

© Sigutė Chlebinskaitė, 2008

© Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2008

ISSN 1648-6412

ISBN 978-9955-698-52-4 (2 tomas)

ISBN 978-9955-698-51-7 (bendras)

Printed in Lithuania

TURINYS

AUKSO LEGENDA, ARBA ŠVENTŲJŲ SKAITINIAI

XCVI	Apie šventą Kristoforą, <i>vertė Tomas Veteikis</i>	13
XCVII	Apie Septynis Miegančiuosius	19
XCVIII	Apie šventus Nazarijų ir Celsą	25
XCIX	Apie šventą Feliksą	30
C	Apie šventus Simplicijų, Faustina ir Beatričę	31
CI	Apie šventą Mortą	32
CII	Apie šventus Abdoną ir Seneną	37
CIII	Apie šventą Germaną	37
CIV	Apie šventą Euzebijų	43
CV	Apie šventus Makabėjus	46
CVI	Apie šventą Petrą <i>ad Vincula</i>	47
CVII	Apie šventą Steponą, popiežių	56
CVIII	Apie švento Stepono Kūno Atradimą	57
CIX	Apie šventą Dominyką	63
CX	Apie šventą Sikstą	89
CXI	Apie šventą Donatą	90
CXII	Apie šventą Kiriaką	93
CXIII	Apie šventą Lauryną, kankinį	96
CXIV	Apie šventą Ipolitą	115
CXV	Apie Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimą į Dangu	120
CXVI	Apie šventą Bernardą	152
CXVII	Apie šventą Timotiejų	168
CXVIII	Apie šventą Simforijoną, <i>vertė Nijolė Klingaitė-Dasevičienė</i>	169
CXIX	Apie šventą Baltramiejų	170

CXX	Apie šventą Augustiną	181
CXXI	Apie švento Jono Krikštytojo Nukankinimą	216
CXXII	Apie šventus Feliksą ir Adauktą	229
CXXIII	Apie šventą Egidijų	230
CXXIV	Apie šventus Savinianą ir Saviną	233
CXXV	Apie šventą Lupą	237
CXXVI	Apie šventą Mamertiną	239
CXXVII	Apie Švenčiausiosios Mergelės Gimimą	242
CXXVIII	Apie šventą Adrijoną	260
CXXIX	Apie šventus Gorgonijų ir Dorotiejų	266
CXXX	Apie šventus Protą ir Hiaciną	267
CXXXI	Apie Švento Kryžiaus Išaukštinimą	271
CXXXII	Apie šventą Joną Auksaburnį	280
CXXXIII	Apie šventus Kornelijų ir Kiprijoną	292
CXXXIV	Apie šventą Eufemiją	294
CXXXV	Apie šventą Lambertą	297
CXXXVI	Apie šventą Matą	299
CXXXVII	Apie šventą Mauricijų ir jo draugus	307
CXXXVIII	Apie šventą Justiną	313
CXXXIX	Apie šventus Kozmą ir Damijoną	318
CXL	Apie šventą Forsiejų, vyskupą	322
CXLI	Apie šventą Mykolą, <i>vertė Sigitas Narbutas</i>	326
CXLII	Apie šventą Jeronimą, <i>vertė Vaidilė Stalioraitytė</i>	342
CXLIII	Apie šventą Remigijų	350
CXLIV	Apie šventą Leodegarijų	352
CXLV	Apie šventą Pranciškų, <i>vertė Sigitas Narbutas</i>	354
CXLVI	Apie šventą Pelagiją, <i>vertė Vaidilė Stalioraitytė</i>	373
CXLVII	Apie šventą Margaritą, vadinamą Pelagijumi	375
CXLVIII	Apie šventą Taisę	377
CXLIX	Apie šventą Dionizą ir jo draugus	380
CL	Apie šventą Kalikstą	390
CLI	Apie šventą Leonardą	391
CLII	Apie šventą Luką, evangelistą	397

CLIII	Apie šventą Krizantą	410
CLIV	Apie Vienuolika Tūkstančių Mergelių	412
CLV	Apie šventus Simoną ir Judą	417
CLVI	Apie šventą Kventiną	426
CLVII	Apie šventą Eustachijų	428
CLVIII	Apie Visų Šventųjų šventę	436
CLIX	Apie Visų Mirusių Tikinčiųjų minėjimą, <i>vertė Sigitas Narbutas</i>	450
CLX	Apie Keturis Vainikuotuosius, <i>vertė Vaidilė Stalioraitytė</i>	468
CLXI	Apie šventą Teodorą	469
CLXII	Apie šventą Martyną, <i>vertė Veronika Gerliakienė</i>	470
CLXIII	Apie šventą Bricijų	484
CLXIV	Apie šventą Elzbietą	486
CLXV	Apie šventą Ceciliją	511
CLXVI	Apie šventą Klemensą	520
CLXVII	Apie šventą Krizogoną	534
CLXVIII	Apie šventą Kotryną	536
CLXIX	Apie šventą Saturniną	548
CLXX	Apie šventą Jokūbą, sukapotąjį	550
CLXXI	Apie šventą Pastorių, abatą	555
CLXXII	Apie šventą Joną, abatą	559
CLXXIII	Apie šventą Mozę, abatą	560
CLXXIV	Apie šventą Arsenijų, abatą	561
CLXXV	Apie šventą Agatoną, abatą	564
CLXXVI	Apie šventus Varlaamą ir Juozapatą	566
CLXXVII	Apie šventą Pelagijų, popiežių	584
CLXXVIII	Apie Bažnyčios Pašventinimą	613

Komentarai / Veronika Gerliakienė, Nijolė Klingaitė-Dasevičienė,
Sigitas Narbutas, Vaidilė Stalioraitytė, Tomas Veteikis 633

*Sacro Millenio
almae Lituaniae*

**AUKSO LEGENDA,
ARBA ŠVENTŲJŲ SKAITINIAI**

XCVI. APIE ŠVENTĄ KRISTOFORĄ

APIE VARDĄ – Kristoforas prieš krikštą buvo vadinamas Paniekintuoju, o paskui jį praminė Kristoforu, tai yra nešančiuoju Kristų; taip įvyko dėl to, kad jis Kristų nešė keturiais būdais, tai yra: ant pečių – perkėlimo per upę metu, kūne – kankinimo metu, mintyse – Jam atsiduodamas, lūpose – Jį išpažindamas ar Jį skelbdamas.

APIE ŠVENTĄ KRISTOFORĄ XCVI – Kristoforas, pagal kilmę kanaanietis, buvo labai didelio ūgio¹, baisus iš veido, o į aukštį siekė 12 uolekčių². Kai Kristoforas, kaip galima perskaityti kai kuriuose pasakojimuose apie jo darbus, laikėsi prie kažkokio kanaaniečių karaliaus, jam kilo mintis ieškoti galingiausio pasaulyje valdovo ir eiti pas jį, ketinant su juo pasilikti. Taigi Kristoforas atvyko pas vieną labai galingą karalių, apie kurį plačiai sklido gandas, esą pasaulis neturįs už jį didesnio valdovo. Pamatęs Kristoforą, karalius noriai jį priėmė ir leido pasilikti savo dvare.

Vieną sykį kažkoks juokdarys dainavo valdovo akivaizdoje kažkokią dainą, kurioje dažnai minėjo velnią. Kadangi buvo Kristaus tikėjimo, karalius, vos tik išgirdęs minint velnią, nedelsdamas persižegnodavo. Tai pamatęs, Kristoforas labai stebėjosi, kodėl karalius taip elgiasi ir ką reiškia tas jo ženklas. Kai jis apie šį dalyką paklausė karaliaus, o tas nenorėjo jam šito atskleisti, Kristoforas pasakė: „Jei man šito nepasakysi, daugiau su tavimi nepasiliksiu“. – Dėl to priverstas karalius jam pasakė: „Vos tik išgirstu minint velnią, sustiprinu save šiuo ženklu, bijodamas, kad tasai neįgytų man galios ir man nepakenktų“. – Jam Kristoforas: „Jei bijai velnio, kad tau nepakenktų, vadinasi, aišku, kad jis yra didesnis ir galingesnis

už tave, nes prisipažįsti taip stipriai jo bijąs. Taigi suklydau dėl savo vilties, manydamas, kad atradau didesnę ir galingesnę pasaulio valdovą. Pasilik sveikas, nes noriu ieškoti to velnio, kad jį gaučiau sau į šeimnininkus ir tapčiau jo tarnu“.

Taigi Kristoforas paliko tą karalių ir nuskubėjo ieškoti velnio. Kai jis keliavo per kažkokią dykvietę, pamatė didelę daugybę karėvių; vienas iš jų – nuožmus ir baisus karys – priėjo ir paklausė, kur jis keliauja. Jam Kristoforas atsakė: „Einu ieškodamas pono velnio, kad gaučiau jį sau į šeimnininkus“. – O tasai jam ir sako: „Aš esu tas, kurio ieškai“. – Nudžiugęs Kristoforas pasižadėjo jam amžinai tarnauti ir pripažino jį savo šeimnininku.

Vieną kartą jie abu keliavo ir kažkokiam vieškelyje rado pastatytą kryžių; kai tik velnias tą kryžių pamatė, nusigandęs pasitraukė, paliko kelią, nuvedė Kristoforą per laukinę dykvietę, o vėliau jį atvedė atgal į tą kelią. Tai pamatęs ir nusistebėjęs, Kristoforas jo paklausė, ko pabūgęs apleido lygų kelią ir, taip toli nukrypęs, ėjo per tokią laukinę dykvietę. Kadangi tas niekaip nenorėjo jam to atskleisti, Kristoforas pasakė: „Jei man šito neatskleisi, tuoj pat nuo tavęs pasitrauksiu“. – Dėl to priverstas velnias jam paaiškino: „Vienas žmogus, kurio vardas Kristus, buvo prikaltas ant kryžiaus. Kai aš pamatau to kryžiaus ženklą, labai išsigąstu ir nusigandęs pabėgu“. – Jam Kristoforas: „Taigi tas Kristus yra didesnis ir galingesnis už tave, nes Jo ženklo taip labai bijai? Vadinasi, tuščiai vargau ir ligi šiol nesuradau galingiausio pasaulio valdovo³. Tad dabar pasilik sveikas, nes noriu palikti tave ir ieškoti to Kristaus“.

Kristoforas ilgai ieškojo, kas jam galėtų suteikti žinių apie Kristų, kol pagaliau atvyko pas vieną atsiskyrėlį, o šis jam papasakojo apie Kristų ir jį rūpestingai išmokė Jo tikėjimo. Tada atsiskyrėlis tarė Kristoforui: „Tas karalius, kuriam trokšti

tarnauti, reikalauja tokio įsipareigojimo: tau reikės dažnai pasininkauti“. – Jam Kristoforas: „Tegu iš manęs reikalauja kitokio įsipareigojimo, nes aš nieku būdu nepajėgiu to daryti“. – Vėl atsiskyrėlis tarė: „Reikės, kad tu jam daug melstumeis“. – Jam Kristoforas: „Nežinau, kas tai yra ir negaliu šitokio įsipareigojimo vykdyti“. – Jam atsiskyrėlis: „Ar žinai tokią upę, kurioje daugelis per ją keliaujančių patenka į pavojų ir žūsta?“ – Jam Kristoforas: „Žinau“. – Tada atsiskyrėlis: „Kadangi esi didelio ūgio ir stipraus kūno, tai karaliui Kristui, kuriam trokšti tarnauti, būtų labai malonu, jeigu prie tos upės apsistotum ir visus per ją perkeltum; tikiuosi, kad Jis tenai tau apsireikš“. – Jam Kristoforas: „Žinoma, galiu tokį įsipareigojimą vykdyti ir pasižadau Jam šitaip tarnauti“.

Kristoforas atėjo prie minėtos upės ir ten susirentė sau būstą. Turėdamas rankoje vietoj lazdos kartį, kuria vandenyje pasiremdavo, jis kėlė visus be paliovos. Praėjus daug dienų, kartą jis ilsėjosi savo namelyje ir išgirdo kažkokio berniuko balsą; tasai jį šaukė ir taip bylojo: „Kristoforai, išeik laukan ir mane perkeln!“ – Kristoforas skubomis išsoko, bet nieko neužtiko. Sugrįžęs į savo namelį, jis ir vėl išgirdo šaukiančiojo balsą. Kristoforas darsyk išbėgo laukan, bet ir vėl nieko nerado. Trečią sykį to paties kaip anksčiau paprašytas, kėlėjas išėjo ir rado ant upės kranto tokį berniuką. Šis primygtinai paprašė Kristoforo, kad jį perkeltų. Tad Kristoforas, užsikėlęs ant pečių berniuką ir pasiėmęs savo lazdą, įžengė į upę, ketindamas ją pereiti. Ir štai upės vanduo ėmė pamažu tvinti, o berniukas pasidarė sunkus kaip švinas. Ir kuo toliau jis žengė, tuo aukščiau kilo vanduo, o berniukas vis labiau ir labiau slėgė nepakeliamu svoriu Kristoforo pečius, todėl šis patyrė daug vargo ir didžiai išsigando, pajutęs gresiantį pavojų.

Kai jis vis dėlto vargais negalais išėjo, perbridęs upę, nukėlė berniuką ant kranto ir jam tarė: „Berniuk, į didelį pavojų mane įstūmei ir taip daug svėrei, kad, jei ir visą pasaulį ant savęs būčiau laikęs, vargu ar būčiau didesnį svorį jautęs!“ – Jam berniukas atsakė: „Nesistebėk, Kristoforai, nes ant savęs ne tik laikei visą pasaulį, bet ant savo pečių dar nešei ir Tą, kuris sukūrė pasaulį! Aš esu Kristus, tavo karalius, kuriam tu atlieki šitą tarnybą. O kad įsitikintum, jog aš sakau tiesą, tai persikėlęs atgal įsmeik savo lazdą prie namelio į žemę ir ryte pamatysi, kad jinai pražydo ir davė vaisių“. – Ir tuoj pat pranyko jam iš akių. Kristoforas parėjęs įbedė į žemę lazdą, ryte atsikėlė ir atrado ją lyg palmę išleidusią lapus ir apkibusią datulėmis.

Vėliau Kristoforas atvyko į Samą, Likijos miestą⁴. Kadangi ten jis nesuprato jų kalbos, paprašė Viešpaties, kad suteiktų jam tos kalbos supratimą. Kol jisai meldėsi, teisėjai jį palaikė bepročiu ir paliko. Gavęs, ko prašė, Kristoforas, užsidengęs veidą, atėjo į bausmės vietą ir ėmė drąsinti krikščionis, kurie buvo kankinami dėl Viešpaties. Tada vienas iš teisėjų sudavė jam į veidą, o Kristoforas, nudengęs galvą, jam tarė: „Jei nebūčiau krikščionis, tuojau pat atkeršyčiau už savo skriaudą“. – Tada jis įbedė savo lazdą į žemę ir paprašė Viešpaties, kad ji sužaliuotų vardan žmonių atsivertimo. Kai tai išsyk įvyko, įtikėjo aštuoni tūkstančiai žmonių.

Karalius pasiuntė du šimtus kareivių, kad šie atvestų pas jį Kristoforą. Kai kareiviai rado jį meldžiantis, pabijojo jam apie tai pranešti; tada karalius pasiuntė dar kartą tiek pat kareivių, o šie ir patys tuojau ėmė su juo drauge melstis. Pakilęs po maldos, Kristoforas jų paklausė: „Ko ieškote?“ – Matydami jo veidą, kareiviai jam tarė: „Karalius pasiuntė mus, kad jam atvestume tave surištą“. – Jiems Kristoforas: „Jei norėsiu, ma-

nęs negalėsite vesti nei laisvo, nei surišto!“ – Tie sako: „Tad jei nenori, keliauk sau laisvas, kur nori, o mes pasakysime karaliui, kad tavęs nesuradome“. – „Na, ne“, – tarė Kristoforas, – „aš eisiu su jumis“.

Kristoforas atvertė juos į tikėjimą ir paliepė, kad jie jam surištų rankas už nugaros ir supančiotą nuvestų karaliui. Pamatęs jį, karalius nusigando ir išsyk nuvirto nuo sosto. Tada pakeltas savo tarnų, jis pasiteiravo apie jo vardą ir tėvynę. Kristoforas jam tarė: „Prieš krikštą buvau vadinamas Paniekintuoju, o dabar vadinuosi Kristoforas. Prieš krikštą buvau kanaanietis, o dabar esu krikščionis“. – Jam karalius: „Kvailą vardą pasirinkai, tai yra nukryžiuotojo Kristaus, nes Jis nei sau padėjo, nei tau galės padėti. Taigi dabar sakyk, nedorėli kanaanieti, kodėl neaukoji mūsų dievams?“ – Jam Kristoforas: „Teisingai žmonės tave vadina Dagnumi⁵, kadangi esi pasaulio mirtis, velnio sėbras, o tavo dievai yra žmonių rankų kūriniai“. – Jam karalius: „Tarp žvėrių esi išaugęs, todėl gebi kalbėti tik žvėrimis būdingus, o žmonėms nesuprantamus dalykus. Taigi jei dabar dievams paaukosi, sulauksi iš manęs didžios pagarbos. O jei ne, mirsi nuo žiaurių kankinimų“. – Kristoforas nepanoro aukoti, ir karalius įsakė jį nuvesti į kalėjimą, o tuos kareivius, kurie buvo pasiūsti pas Kristoforą, už Kristaus vardą įsakė nukirsdinti.

Tada karalius įsakė su Kristoforu į kalėjimą uždaryti dvi dailias mergaites, iš kurių viena buvo vadinama Nikėja, o kita Akvilina, pažadėjęs joms daug dovanų, jeigu jį sugundys su jomis nusidėti. Tai išvydęs, Kristoforas tuojau pat pasinėrė į maldą. Kadangi mergaitės pristojo prie jo, plekšnodamos rankomis ir jį glėbesčiuodamos, jis pakilo ir tarė joms: „Ko siekiate ir dėl kokios priežasties čia esate atvestos?“ – Pabūgusios jo

skaistaus veido, tos pasakė: „Pasigailėk mūsų, Dievo šventasis, idant galėtume įtikėti Dievą, kurį skelbi!“

Tai išgirdęs, karalius liepė jas atvesti ir tarė: „Taigi ir jūs esate suvedžiotos? Prisiekiu dievais, kad bloga mirtimi žūsate, jei nepaaukosite dievams!“ – Šios atsakė: „Jei nori, kad aukotume, įsakyk, kad būtų išvalytos gatvės, ir visi susirinktų į šventyklą“. – Tai padarius, mergaitės įžengė į šventyklą, atsirišo savo juostas, užmetė jas dievams ant kaklų ir, truktelėjusios žemyn, sudaužė juos į šipulius. Ir pasakė šalimais stovintiems: „Eikit ir pašaukit gydytojus, kad pagydytų jūsų dievus!“

Karaliui paliepus, Akviliną pakabina, prie kojų pririša didžiulį akmenį, ir jos kūnas suplyšta į gabalus. Kai ji iškeliavo pas Viešpatį, jos seserį Nikėją įmeta į ugnį, ji iš ten išeina nesužeista, o tada ją nukirsdina.

Po šito Kristoforas atvedamas priešais karalių, o tas liepia jį mušti geležiniais strypais, užmauti jam ant galvos ugnyje įkaitintos geležies šalną; paskui jis liepia padaryti geležinį suolą, ant jo pririšti Kristoforą ir, papylus deguto, uždegti. Tačiau suolas sutirpsta lyg vaškas, o Kristoforas išeina sveikas. Tada karalius įsako pririšti jį prie stulpo, o keturiems šimtams kareivių – leisti į jį strėles. Tačiau visos strėlės pakimba ore, ir nė viena jo nepaliečia, o karalius pamano, kad jį kareiviai jau nušovė. Kai karalius dėl to labai apsidžiaugia, staiga viena strėlė, apsigrėžusi ir atlėkusi iš oro, kerta jam į akį ir ją bemat išduria. Kristoforas tarė karaliui: „Rytojaus dieną man reiks numirti. Tu, tirone, pasidarysi iš mano kraujo glitimą, patepsi akį ir atgausi sveikatą“.

Karaliaus įsakymu Kristoforą nuvedė nukirsdinti ir, kai jis pasimeldė, nukirsdino. O karalius, paėmęs šiek tiek jo kraujo, patepė juo sau akį ir tarė: „Vardan Dievo ir švento

Kristoforo!“ – Ir išsyk tapo sveikas. Tada karalius įtikėjo ir davė nurodymą, kad, jei kas nors piktžodžiaus prieš Dievą arba Kristoforą, iš karto būtų nukertamas kardų.

Ambraziejus *Pratarmėje* apie šį kankinį taip sako: „Tu Kristoforui suteikėi tiek stiprybės ir tokią mokymo malonę, kad jisai prie krikščionių mokslo gerbimo iš pagonybės paklydimo spindinčiais stebuklais atgręžė 48 tūkstančius žmonių; Nikėją ir Akviliną, viešnamyje ilgą laiką tarnavusias purvinomis paleistuvėmis, jisai sugrąžino į skaistybės būseną ir pamokė jas pelnyti kankinių vainiką; dėl to jis buvo pririštas prie geležinio suolo, bet ugnies lauže nepabūgo labai stipraus karščio, ir per visą dieną jo neįstengė sužeisti visų karių strėlės. Tik viena strėlė sužalojo akį jo kankintojui, bet palaimintojo kankinio kraujas, su žeme sumaišytas, jam vis dėlto grąžino regėjimą, ir, pašalinęs jo kūno aklumą, apšvietė dar ir jo protą, nes šventasis išprašė iš Tavęs jam atleidimą ir savo maldomis pasiekė, kad jis atsikratytų ligų ir negalių“⁶.

XCVII. APIE SEPTYNIS MIEGANČIUOSIUS

APIE SEPTYNIS MIEGANČIUOSIUS XCVII – Septyni miegantieji buvo kilę iš Efeso miesto⁷. Kai į Efesą atvyko imperatorius Decijus, persekiojęs krikščionis, jis įsakė miesto viduryje pastatyti šventyklą, kad visi kartu su juo dalyvautų aukojant stabams. Jisai paliepė surasti visus krikščionis, surištus vertė arba aukoti, arba mirti, todėl visi šitaip bijojo bausmių, kad draugas išsižadėdavo draugo, tėvas – sūnaus, o sūnus – tėvo.

Tuo metu tame mieste buvo septyni krikščionys: Maksimianas, Malchas, Marcinianas, Dionisijas, Jonas, Serapionas

ir Konstantinas, ir jie, tai matydami, labai kentėjo. Nors jie buvo karaliaus rūmų didžiūnai, bet, paniekinę aukojimą stabams, slapstėsi savo namuose ir leido juose laiką, pasninkaudami bei melsdamiesi. Už tai jie buvo apkaltinti ir pristatyti priešais Decijų, o patvirtinę, jog iš tiesų esą krikščionys, buvo paleisti, davus laiko apsigalvoti iki kito Decijaus grįžimo. Išdaliję per tą laiką savo turtą vargšams, jie pasitarę pasitraukė į Celiono kalną ir nusprendė ten slapčiomis prabūti. Vienas iš jų nuolat patarnaudavo kitiems, ten ilgai besislapstantiems. Kiekvieną kartą, kai jis eidavo į miestą, prisidengdavo elgetos pavidalu ir drabužiais.

Kai Decijus grįžo į miestą, įsakė juos surasti ir priversti aukoti. Jų patarnautojas Malchas išsigandęs sugrįžo pas bičiulius ir pranešė jiems apie imperatoriaus siautėjimą. Nors jie smarkiai išsigando, bet Malchas padavė jiems atneštos duonos, kad, pasistiprinę maistu, narsiau stotų į kovą. Kai jie, sėdėdami ir su liūdesiu bei ašaromis kalbėdamiesi, papietavo, staiga, panorėjus Viešpačiui, visi užmigo. Išaušus rytui, ieškomųjų niekur nebuvo galima rasti, ir Decijus jau sielojosi, kad pražudė tokius jaunuolius. Tada jam juos apskundė, kad jie pasislėpė ant Celiono kalno, turtus išdalino vargingiems krikščionims, o patys tebesilaikė savo nusistatymo. Tad Decijus įsakė, kad ateitų jų tėvai, ir pagrasino jiems mirtimi, jei neišklotų visko, ką apie juos žino. O tie juos panašiai apkaltino ir pasiskundė, kad jie savo turtus atidavę vargšams. Galvodamas, ką jiems padaryti, imperatorius Dievo valia paliepė užversti akmenimis olos angą, kad jie tenai mirtų iš bado ir nepriteklių. Tarnai tai padarė, o du krikščionys, Teodoras ir Rufinas, aprašė jų kankinystę ir tą aprašą atsargiai padėjo tarp akmenų.

Po 372 metų, Decijui ir visai tai kartai jau išmirus, 30-aisiais Teodosijaus valdymo metais išvešėjo erezija žmonių, neigusių

mirusiųjų prisikėlimą. Dėl to Teodosijus, didžiai krikščioniškas imperatorius, labai liūdėjo, matydamas, kad tikėjimas yra taip nedorai veikiamas. Apsigobęs ožkavilniu, jis sėdėjo rūmų viduje ir kasdien verkė. Tai matydamas, gailestingasis Dievas panoro paguosti liūdinčius ir sutvirtinti viltį dėl mirusiųjų prisikėlimo, todėl, atvėręs savo malonės lobyną, prikėlė minėtus kankinius. Mat Jis įkvėpė vieno Efeso miestelėno širdį ant to kalno statyti trobeles savo piemenims. Mūrininkams atiden-gus olą, šventieji pabudo, pasveikino vienas kitą ir pagalvojo, kad jie miegojo tik vieną naktį. Prisiminę praėjusios dienos liūdesį, jie pasiteiravo Malcho, kuris jiems patarnavo, ką dėl jų nutarė Decijus. O tas atsakė: „Kaip jau vakar sakiau, mūsų ieškojo, kad paaukotume stabams. Štai ką dėl mūsų galvoja imperatorius“. – Maksimianas atsakė: „Ir Dievas žino, kad neaukosime!“ – Padrąsinęs bičiulius, jis paliepė Malchui, kad nueitų į miestą nupirkti duonos, grįžtų, nešdamas jos daugiau negu vakar, ir papasakotų, ką dėl jų paliepęs imperatorius.

Paėmęs penkis solidus, Malchas išėjo iš olos. Jis nustebo, pamatęs akmenis, bet, galvodamas apie kitką, apie akmenis nedaug begalvojo. Baikščiai priėjęs prie miesto vartų, jis labai nusistebėjo, išvydęs virš jų kryžiaus ženklą. Iš ten nuėjęs prie kitų vartų ir pamatęs tą patį ženklą, jis ėmė nepaprastai stebėtis, matydamas, kad visi vartai pažymėti kryžiaus ženklu ir kad miestas pasikeitė. Manydamas, kad sapnuoja, tada jis grįžo prie pirmųjų vartų. Dar kartą persižegnojęs bei prisidengęs veidą, Malchas įžengė į miestą; atėjęs prie duonos pardavėjų, jis išgirdo žmones, kalbančius apie Kristų. Dar labiau apstulbęs, jis tarė: „Kaip gi čia yra, kad vakar niekas nedrįso ištarti Kristaus vardo, o dabar visi Kristų išpažįsta? Manau, kad čia ne efesiečių miestas, nes kitaip pastatytas, – na, bent aš kito tokio miesto

nepažįstu“. – Ir kai paklausęs išgirdo, jog čia yra Efesas, pamanė, kad jis iš tiesų paklydo, ir sugalvojo grįžti pas bičiulius.

Vis dėlto jis dar priėjo prie duonos pardavėjų, o kai jiems ištiesė sidabrinčius, tie nustebę ėmė tarpusavyje kalbėti, kad tas jaunuolis radęs seną lobį. Pamatęs juos kalbantis, Malchas pamanė, kad jie nori jį nutempti pas imperatorių, todėl išsi-gandęs paprašė, kad jį paleistų, o duoną ir sidabrinčius pasilikėtų. Jį laikydami, tie jo paklausė: „Iš kur esi? Kadangi radai senųjų imperatorių lobį, parodyk mums, ir mes būsim tavo draugai ir tave paslėpsim, nes kitaip pasislėpti negalėsi“. – Malchas iš baimės nerado, ką jiems atsakyti. Matydami jį tylint, tie užnėrė jam ant kaklo virvę ir nutempė gatvėmis iki pat miesto vidurio. Tada visus pasiekė gandas, kad kažkoks jaunuolis rado lobį. Visiems susirinkus prie jo ir juo stebintis, Malchas norėjo patikinti, kad nieko nerado. Kai jis dairėsi aplinkui, niekas negalėjo jo atpažinti; žiūrėdamas į žmones, jis troško pažinti ką nors iš savo giminaičių, kuriuos iš tiesų tebemanė esant gyvus, tačiau, nesuradęs nė vieno, tik stovėjo tarp miesto žmonių tarsi koks pamišėlis.

Apie tai išgirdo vyskupas šventas Martynas ir prokonsulas Antipatras, kuris buvo ką tik atvykęs į miestą. Jiedu liepė miestiečiams atsargiai atvesti jį su jo sidabriniais. Kai tarnai tempė Malchą į bažnyčią, tas galvojo, kad yra vedamas pas imperatorių. Nusistebėję sidabriniais, vyskupas ir prokonsulas jo paklausė, kur jis radęs nepažįstamą lobį. Malchas atsakė, kad jis nerado visiškai nieko, o tuos denarus buvo gavęs iš savo tėvų kapšelio. Paklaustas, iš kokio miesto esąs, jis tarė: „Gera! Žinau, kad esu iš šio miesto, jeigu tik čia yra efesiečių miestas“. – Prokonsulas pasakė: „Liepk ateiti savo tėvams, kad už tave paliudytų“. – Kai pasakė jų vardus, ir niekas jų

neatpažino, žmonės ėmė kalbėti, kad jis išsigalvojęs, idant kokių nors būdu ištrūktų. Ir prokonsulas tarė: „Kaip mums tavimi tikėti, kad šie pinigai buvo tavo tėvų, kai raštas ant jų turi daugiau negu 372 metus ir yra iš pirmųjų imperatoriaus Decijaus valdymo dienų, o jie niekuo nėra panašūs į mūsų sidabrinius? Ir kaipgi tavo tėvai galėjo gyventi prieš šitiek daug metų? Būdamas jaunas, tu jau nori apgauti Efeso išminčius ir senolius! Todėl įsakau, kad būtum perduotas į valstybės teismą, kol neprisipažinsi, ką radai“.

Tada Malchas, parpuolęs prieš juos ant kelių, pasakė: „Vardan Dievo, ponai, pasakykit man, ko jūsų klausiu, o aš jums pasakysiu, kas mano širdyje. Imperatorius Decijus, kuris buvo šiame mieste, – kur jis dabar?“ – Vyskupas tarė: „Sūnau, šiandien žemėje nėra tokio, kurio vardas būtų Decijus, – toks imperatorius buvo prieš labai daug laiko“. – O Malchas pasakė: „Dėl šito taip ir esu sutrikęs, pone, ir niekas manimi netiki; tačiau sekit paskui mane, ir aš jums parodysiu savo bičiulius, kurie yra Celiono kalne, – jūs jais patikėkite. Juk žinau tai, kad mes pabėgome nuo imperatoriaus Decijaus ir kad aš vakar regėjau, kaip imperatorius Decijus įžengė į šį miestą, jei tik čia yra Efesas“.

Tada vyskupas, mintyse pagalvojęs, pasakė prokonsului: „Tai yra regėjimas, kurį Dievas nori parodyti per šį jaunuolį“. – Taigi vyskupas su prokonsulu patraukė kartu su jaunuoliu; taip padarė ir didžiulė daugybė miestiečių. Malchas pirmas užėjo pas savo bičiulius. Įžengęs jam iš paskos, vyskupas rado ant akmenų dviem sidabriniais antspaudais užantspauduotą raštą; sušaukęs žmones, vyskupas jį perskaitė. Klausydami šie stebėjosi ir, pamatę oloje sėdinčius šventuosius ir jų žydinčius tarsi rožės veidus, visi parpuolė ant kelių ir pašlovino Dievą.

Tuojau pat vyskupas ir prokonsulas pasiuntė imperatoriui Teodosijui žinią, prašydami, kad šis greitai atvyktų ir pamatyti ką tik apsireiškusių Dievo stebuklus. Atsikėlęs nuo žemės ir nusimetęs maišą, su kuriuo liūdėjo, imperatorius, šlovindamas Dievą, tuojau iš Konstantinopolio atvyko į Efesą. Jį pasitiko visi žmonės, o tada jie visi pakilo į olą. Ir vos tik šventieji pamatė imperatorių, jų veidai suspindo kaip saulė. Įžengęs imperatorius parpuolė priešais juos ir pašlovino Dievą. Pakilęs jisai apkabino juos, dėl kiekvieno paverkė ir tarė: „Matau jus taip, tarsi matyčiau Viešpatį, prikėlusį Lozorį“. – Tada šventas Maksimianas jam pasakė: „Patikėk mumis: tai dėl tavęs Dievas mus prikėlė prieš didžiojo prisikėlimo dieną, idant be dvejonių tikėtum, jog mirusiųjų prisikėlimas egzistuoja. Štai, mes tikrai prisikėlėme ir gyvename; kaip kūdikis būna motinos išsčiose ir nejaučia skausmo, taip ir mes buvome, būdami gyvi, gulėdami, miegodami ir nieko nejausdami“.

Kai tai buvo pasakyta, visiems regint, jie nulenkė savo galvas į žemę, užmigo ir atidavė savo sielas, kaip liepta Dievo. O imperatorius pakilo ir vėl krito ant jų, verkdamas ir juos bučiuodamas. Tada jis įsakė padirbdinti aukso karstus ir juos į tuos karstus sudėti, bet dar tą pačią naktį jie apsireiškė imperatoriui ir pasakė, kad lygiai taip, kaip ligi tol jie žemėje gulėjo ir iš žemės prisikėlė, taip juos ten ir paliktų, kol Dievas jų dar kartą neprikels. Taigi imperatorius įsakė, kad toji vieta būtų papuošta paausiuotais akmenimis, o visi vyskupai, kurie išpažins prisikėlimą, būtų paleisti.

Galima abejoti tuo, kas sakoma, – kad jie miegoję 372 metus, – kadangi jie prisikėlė 448 metais, o Decijus valdė tik vienerius metus ir tris mėnesius, būtent 252 Viešpaties metais; taigi išeina, kad jie miegojo tik 196 metus.

XCVIII. APIE ŠVENTUS NAZARIJŲ IR CELSĄ

APIE VARDĄ – Nazarijus aiškinamas kaip Nazarietis ir reiškia pasišventęs, tyras, atsiskyręs, žydintis arba saugantis. Žmoguje yra randami šie penki dalykai, o būtent mąstymas, jausmas, ketinimas, veiksmas ir kalbėjimas. Mąstymas turi būti šventas, jausmas – tyras, ketinimas – tiesus, veiksmas – teisingas, o kalbėjimas – saikingas. Visu tuo šventas Nazarijus pasižymėjo. Mat jo mąstymas buvo šventas, todėl jį vadina pasišventusiu; jo jausmas buvo tyras, todėl jis vadinamas tyru; jo ketinimas buvo tiesus, todėl jį vadina atsiskyrusiu, mat ketinimu vadiname tai, kas atskiria darbus, nes jei akis yra paprasta, kūnas būna šviesus, o jei akis – netikusi, kūnas pasidaro tamsus; jo veiksmai buvo teisingi, todėl jis vadinamas žydinčiu, nes teisusis žydės kaip lelija⁸; jo kalbėsena buvo saikinga, todėl jį vadina saugančiu, nes jisai saugojo savo kelius, kad nenusidėtų savo kalba.

Celsas suprantamas kaip *excelsus* „iškilus“, kadangi jis iškilo virš savęs, kai dvasios stiprybe pranoko savo vaikišką amžių.

Pasakojama, kad Ambraziejus šių šventųjų gyvenimo ir kankinystės aprašymą surado knygelėje apie Gervazą ir Protazą⁹. Kai kuriose kitose knygose galima perskaityti¹⁰, kad Nazarijaus kankinystės istoriją aprašė kažkoks pamaldžiai jam atsidavęs filosofas, o Ceratijus, kuris palaidojo šių šventųjų kūnus, tą istoriją padėjo jų galvūgalyje.

APIE ŠVENTUS NAZARIJŲ IR CELSĄ XCVIII – Nazarijaus tėvas buvo labai garsus vyras, vardu Afrikanas, bet žydas; jo motina buvo palaimintoji Perpetua, labai pamaldi krikščionė, didžiai kilminga romėnė, pakrikštyta paties apaštalo Petro¹¹. Sulaukęs devynerių metų, Nazarijus nepaprastai stebėdavosi, matydamas, kaip smarkiai tikėjimo apeigomis vienas nuo kito skiriasi

tėvas ir motina, kad ši laikosi krikšto įstatymo, o jo tėvas – šabo įstatymo. Dėl to jisai labai smarkiai svyravo, nežinodamas, prie kurio daugiau šlietis, nes jie abu stengėsi jį patraukti prie savo tikėjimo. Pagaliau Dievo valia Nazarijus pasekė motinos pėdomis ir iš popiežiaus švento Lino priėmė šventąjį krikštą. Tai sužinojęs, tėvas ėmė jį atkalbinėti nuo dievobaimingo nusistatymo ir iš eilės aiškinti, kokių rūšių kankinimai būna taikomi krikščionims. – Dėl to, jog kalbama, kad Nazarijų pakrikštijo popiežius Linas, tai čia tikriausiai nurodomas ne tas, kuris tuo metu buvo popiežiumi, bet tas, kuris juo dar tik ruošėsi būti. Juk po krikšto, kaip matyti žemiau, Nazarijus gyveno dar daug metų, o paskui iš Nerono patyrė kankinystę; Neronas paskutiniaisiais savo valdymo metais nukryžiuo Petrą, o Linas buvo popiežiumi po Petro mirties.

Kadangi Nazarijus nieku būdu nepritarė tėvui, o nuolat skelbė Kristų, tai, atsižvelgęs į gimdytojų, bijojusių, kad sūnus nežūtų, maldas, išvyko iš Romos miesto ir, pasiėmęs septynis nešulinius gyvulius, apkrautus tėvų turtais, keliavo per Italijos miestus ir visa tai dalino vargšams. Kai dešimtais išvykimo iš Romos metais Nazarijus atkeliavo į Pjačencą¹², o iš jos – į Milaną, atrado ten kalėjime laikomus Gervazą ir Protazą. Paėjęs kalboms, kad Nazarijus drąsina minėtus kankinius, jį tuojuo nutempė pas prefektą. Kadangi jis atkakliai išpažino Kristų, buvo sumuštas lazdomis, o tada išmestas iš to miesto. Kai Nazarijus traukė iš vienos vietos į kitą, jam apsiereiškė motina, kuri tuo metu buvo jau mirusi, ir, padrąsinusi sūnų, paragino, kad jisai skubėtų į Galiją. Kai tas atvyko į Galijos miestą, vadinamą Gemelu¹³, ir ten labai daug žmonių atvertė į Kristaus tikėjimą, viena kilminga moteris jam atvedė savo sūnų, vardu Celsas, dailų berniuką, ir prašė, kad jį pakrikštytų

ir vestųsi su savimi. Tai išgirdęs, Galijos prefektas Nazarijų kartu su tuo berniuku Celsu už nugaros surištomis rankomis ir grandine sukaustytu kaklu uždarė į kalėjimą, ketindamas kitą dieną paskirti jam kankinimų. Tada prefekto žmona pasiuntė vyrui laišką, teigdama, kad yra neteisinga žudyti nekaltus ir ryžtis keršyti už dievus, kurie esą visagaliai. Dėl šių žodžių apsigalvojęs, vietininkas paleido šventuosius, bet perspėjo ir uždraudė, kad nedrįstų ten skelbti tikėjimo.

Tada Nazarijus atkeliavo į Tryro miestą¹⁴, jame pirmas skelbė Kristų ir, daugelį atvertęs į Kristaus tikėjimą, pastatė ten bažnyčią. Tai išgirdęs, valdytojas Kornelijus pranešė imperatoriui Neronui, ir šis pasiuntė šimtą kareivių suimti šventojo. Kai tie jį surado prie koplyčios, kurią jis buvo sau pasistatydinęs, surišo jam rankas ir tarė: „Didis Neronas tave kviečia“. – Nazarijus jiems atsakė: „Neišauklėto karaliaus neišauklėti kareiviai! Kodėl atvykę garbingai man nepasakėte: „Neronas tave kviečia“? – Ir būčiau ėjęs!“

Surištą Nazarijų kareiviai vedė pas Neroną, o verkiantį berniuką Celsą vertė sekti iš paskos, mušdami jį per veidą. Kai Neronas juos pamatė, įsakė uždaryti į kalėjimą, kol sugalvos jiems bausmes ir nužudys. Paskui sykį Neronas pasiuntė medžiotojus sugauti žvėrių, ir staiga gausybė žvėrių prasiveržė į Nerono sodą. Ten jie daug ką sudraskė, o daugelį nužudė ir tiek įsisiautėjo, kad Neronas sumišęs pabėgo ir sužeista koja vos ne vos pasiekė rūmus. Dėl skaudančios žaizdos išgulėjęs daug dienų, jis galiausiai prisiminė Nazarijų ir pagalvojo, jog dievai ant jo supyko už tai, kad jis Nazarijų ir Celsui leidęs taip ilgai gyventi. Imperatoriaus įsakymu Nazarijų spardydami kojomis, o berniuką mušdami, kareiviai išvedė juos iš kalėjimo ir pastatė priešais imperatorių. Matydamas kaip saulę šviečiantį

Nazarijaus veidą, Neronas pamanė, kad tasai iš jo šelmiškai tyčiojasi, pasakė jam, kad patrauktų nuo jo magiškus kerus, ir paliepė, kad dievams paaukotų auką. Atvestas į šventyklą, Nazarijus paprašė, kad visi išeitų; tada, jam besimeldžiant, sudužo visi stabai. Tai išgirdęs, Neronas įsakė jį įmesti į jūrą ir nurodė, kad, jeigu kartais ištrūktų, sugavę jį sudegintų ugnyje, o pelenus išpiltų į jūrą.

Taigi Nazarijus ir berniukas Celsas įsodinami į laivą, nuplukdomi į jūros vidurį ir tenai išmetami. Staiga apie laivą kyla didžiulė audra, o aplink šventuosius matosi visiška ramybė. Kai žmonės apima baimė dėl pavojaus gyvybei, ir jie atgailauja už piktadarystes, kurias padarė šventiesiems, prie jų vandens paviršiumi linksmais veidais prieina Nazarijus kartu su berniuku Celsu; jūreiviams įtikėjus, įlipęs į laivą Nazarijus malda nuramina jūrą ir iš ten su jais nukeliauja beveik už šešių šimtų mylių į tokią vietą netoli Genujos miesto.

Kurį laiką ten skelbęs tikėjimą, Nazarijus galiausiai atvyko į Milaną, kur buvo palikęs šventus Gervazą ir Protazą. Tai išgirdęs, prefektas Anolinas išsiuntė Nazarijų tremtin, o Celsas pasiliko kažkokios kilmingos moters namuose. Atvykęs į Romą, Nazarijus savo tėvą rado jau seną, bet krikščionį ir jo paklausė, kaip atsivertė. Tėvas atsakė, kad jam apsireiškęs apaštalas Petras ir paraginęs jį sekti paskui priekyje į Kristų žengiančius savo žmoną ir sūnų.

Paskui šventyklų žyniai, griebęsi didžiulės neteisybės, priverčia jį sugrįžti į Milaną, o iš ten jį ištremia į Romą. Čia jis su berniuku Celsu buvo pristatytas viršininkui. Tada jį išvedė kitapus Romos vartų į tokią vietą, vadinamą Trimis Sienomis, ir ten su berniuku Celsu nukirsdino. Kai krikščionys išsinešė jų kūnus ir palaidojo savo soduose, tą pačią naktį šventieji

apsireiškė vienam žmogui, vardu Ceratijus, ir pasakė, kad šis jų kūnus dėl Nerono giliau užkastų savo namuose. Ceratijus jiems tarė: „Meldžiu, ponai, pirmiau išgydykite mano paralyžiaus sukaustytą dukterį!“ – Kai šie ją tuojau išgydė, jis nunešė jų kūnus ir palaidojo, kaip tie buvo liepę.

Praėjus daug laiko, jų kūnus Dievas parodė šventam Ambraziejui. Celsą jis paliko toje pačioje vietoje; radęs Nazarijų su šviežiu krauju, tarsi jis būtų buvęs palaidotas tą pačią valandą, kvepiantį nuostabiu kvapu, neliestą ir nesugedusį, su plaukais ir barzda, Ambraziejus perkėlė jį į Apaštalo bažnyčią ir ten pagarbiai palaidojo. Paskui jis iš ten dar perkėlė Celsą ir palaidojo toje pačioje bažnyčioje. Kankinių mirtimi jiedu mirė, valdant Neronui, o šis ėmė valdyti apie 57 Viešpaties metus.

Apie šį kankinį Ambraziejus taip sako *Pratarmėje*: „Pašventintas rožiniu krauju, šventasis kankinys Nazarijus nusipelnė įžengti į dangaus karalystę. Kol jisai buvo negailestingai pasmerktas kentėti nesuskaitomų kankinimų skausmus, tironišką siautėjimą tvėrė nepajudinamu tikėjimu ir negalėjo pasiduoti persekiotojų keliams grasinimams, kadangi už jį, kovojantį, grūmėsi pats pergalės kūrėjas – Viešpats Kristus. Paskui jį nuvedė į šventyklą nulieti aukos nedoriems stabams, o jis, sutvirtintas dieviškąja apsauga, vos tik įžengęs jų baisingus pavidalus pavertė dulkėmis. Už tai toli nuo žemės jį ėmė į tekančius jūros vandenį, bet jis angeliškos paslaugos patarnavimo dėka tarp bangų tvirtai statė pėdas. Tai bent laimingas ir šlovingas Viešpaties kovotojas, kuris, susigrūmęs su pasaulio valdovu, nesuskaičiuojamą žmonių daugybę susiejo su amžinu gyvenimu! Tai bent didis ir neapsakomas slėpinys, kad veikiau Bažnyčia džiaugiasi dėl jų išganymo, o ne pasaulis giriasi juos nubaudęs! Tai bent palaiminta motina, pašlovinta

savo vaikų kančiomis, – vaikų, kuriuos ji ne su raudomis ir vaitojimais nuveda į pragarą, bet su nuolatine liaupse palydi juos, iškeliaujančius į dangiškąją amžinybę! O kvapniausias liudininke, spindintis dangišku žibesių, – tu, kurio ypatingas kvapas pranoksta Sabos aromatus! Radęs tave, Ambraziejus padarė tave amžinu globėju ir gydytoju, tikėjimo gynėju ir šventojo mūšio kovotoju.

Dangiškoms žodžio jėgoms įsižiebus, po dulkių neplonu sluoksniu drachmą randi, pasislėpusią ščia nuo seno, kad pasiektų visus tavo sosto dovanos, Kristau, ir kad dangaus angelams į veidus žmonės žiūrėtų.“¹⁵

Šitaip kalba Ambraziejus.

XCIX. APIE ŠVENTĄ FELIKSĄ

APIE VARDĄ – Feliksas kilęs iš *felicitas* „laimė“, arba Feliksas reiškia *ferens lites* „pakelias teismus“ ir šio pasaulio kančias vardan amžinojo gyvenimo, arba Feliksas suprantamas kaip *ferens lucem, id est aquam* „atnešąs šviesą, tai yra vandenį“ tikėjimui – tai yra vedąs žmones į tikėjimą¹⁶.

APIE ŠVENTĄ FELIKSĄ XCIX – Feliksą išrinko ir paskyrė popiežiumi į Liberijaus vietą. Kadangi popiežius Liberijus nenorėjo pritarti Arijaus erezijai, tai jį Konstancijus¹⁷, Konstantino sūnus, išsiuntė į tremtį, ir jis tenai išbuvo trejus metus. Todėl vietoje jo visa Romos dvasininkija paskyrė Feliksą, pačiam Liberijui norint ir sutinkant. O štai Feliksas, sušaukęs susirinkimą, 48 vyskupų akivaizdoje pasmerkė arijoną ir eretiką

imperatorių Konstancijų ir du jam palankius presbiterius. Todėl Konstancijus supykęs Feliksą pašalino iš vyskupo pareigų, o Liberijų į jas sugrąžino su ta sąlyga, kad šis bendrautų tikrai su Konstancijumi ir kitais, kuriuos Feliksas buvo pasmerkęs. Taigi Liberijus, įveiktas bjaurėjimosi tremtimi, prisidėjo prie eretiško nukrypimo, o persekiojimas sustiprėjo šitiek, kad, Liberijui nedraudžiant, Bažnyčioje buvo nužudyta daugybė kunigų ir dvasininkų. Pašalintas iš vyskupo pareigų, Feliksas gyveno savo dvare, kol iš ten buvo išvestas, nukirsdintas ir taip pelnė kankinio vainiką apie 340 Viešpaties metus¹⁸.

C. APIE ŠVENTUS SIMPLICIJŲ, FAUSTINĄ IR BEATRIČĘ

APIE VARDĄ – Simplicijus kilęs nuo *simplicitas* „paprastumas“¹⁹, lyg reikštų *sine plica falsitatis* „be apgavystės raukšlės“. Faustinas – nuo *faustus* „laimingas“, tai yra *fortunatus* „lydimas sėkmės“. Beatričė – nuo *beatitudinem capiens* „gaunanti palaimą“. Arba Beatričė kilusi nuo *beata* „palaiminta“ ir *ares*, kuris reiškia „stiprybė“, tarsi reikštų *beata virtus* „palaiminta stiprybė“.

APIE ŠVENTUS SIMPLICIJŲ, FAUSTINĄ IR BEATRIČĘ C – Simplicijus ir Faustinas buvo broliai²⁰. Kadangi jie atsisakė aukoti stabams, Diokleciano laikais Romoje patyrė daug kankinimų. Galiausiai jiems buvo paskelbtas nuosprendis, jie buvo nukirsdinti, o jų kūnai įmesti į Tiberį. Jų sesuo, vardu Beatričė, kūnus iškėlė iš upės ir juos pagarbiai palaidojo. Prefektas Lukrecijus, siekęs jos valdų, įsakė sulaikyti Beatričę, o jai liepė atnašauti stabams. Šiai atsisakius, Lukrecijus įsakė, kad naktį jos vergai ją pasmaugtų. Jos kūną išsinešė mergelė Lucina ir palaidojo šalia jos brolių.

Vėliau Lukrecijus įžengė į jos valdas. Surengęs savo draugams ten pokylį, jis tyčiojosi iš kankinių, ir štai kažkoks žinomo amžiaus kūdikis, įsuptas į drobulę, iš motinos, kuri tenai buvo, glėbio visiems girdint sušuko: „Klausyk, Lukrecijau! Tu nužudei ir užgrobei, bet va, esi atiduotas priešo valdžiai!“ – Ir staiga Lukrecijų, išsigandusį ir virpantį, stveria demonas. Per tris valandas Lukrecijus buvo taip iškankintas, kad mirė dar to paties pokylio metu. Tai pamatę, buvusieji šalimais atsivertė į Kristaus tikėjimą ir visiems pasakojo apie šventos Beatričės kankinystę, už kurią buvo atkeršyta puotos metu. Šie trys šventieji kankinystę patyrė apie 287 Viešpaties metus.

CI. APIE ŠVENTĄ MORTĄ

APIE ŠVENTĄ MORTĄ CI – Morta, Kristų vaišinusi šeimininkė, buvo kilusi iš karalių giminės²¹. Jos tėvas buvo vardu Siras, o motina – Eucharija. Jos tėvas buvo Sirijos ir daugelio pajūrio kraštų valdytojas. Pagal palikimo teisę motinos linija Morta su seserimi valdė tris miestus, būtent Magdalą, abi Betanijas ir dalį Jeruzalės miesto. Niekur nerandame skaityti, kad ji būtų turėjusi vyrą arba artimų ryšių su vyrais. Ši kilminga ponია tarnavo Viešpačiui ir norėjo, kad jos sesuo taip pat Jam tarnautų, nes jai atrodė, kad tokiam svečiui patarnauti neužtenka ir viso pasaulio.

Kai po Viešpaties įžengimo į dangų mokiniams teko išsivaikščioti kas sau, netikintieji Mortą, jos brolių Lozorių, seserį Mariją Magdaliетę bei palaimintąjį Maksiminą, kuris jas krikštijo ir kuriam Šventoji Dvasia jas pavedė globoti, taip pat daugelį kitų krikščionių suvarė ant plaustų, neturėjusių irklų,

burių, vairų ir jokių maisto atsargų. Viešpačiui vadovaujant, jie pasiekė Marselį. Paskui jie atkeliavo į Ekso²² žemę ir tenai žmones atvertė į tikėjimą. Šventa Morta buvo labai iškalbinga ir visiems miela.

Tuo metu vienoje girioje, plytėjusioje tarp Arlio²³ ir Avinjono palei Ronos upę, gyveno toks slibinas – pusiau žvėris, pusiau žuvis, stambesnis už jautį, ilgesnis už arklį, su dantimis, aštriais kaip kalavijas, ir iš abiejų pusių šarvuotas kaip vėžlys. Pasislėpęs upėje, jis žudė visus, kurie per ją kėlėsi, o laivus – skandino. Tas slibinas atkeliavo per jūrą iš Azijos Galatijos²⁴; jį pagimdė Leviatanas, ypač žiauri vandens gyvatė, ir Onachas²⁵ – žvėris, kuris veisiasi Galatijos žemėje ir kuris jugero atstumu į savo persekiotojus tarsi ietį paleidžia išmatas, o tos lyg ugnis sudegina visa, prie ko tik prisiliečia. Žmonių paprašyta, Morta leidosi prie jo, rado jį girioje, beėdantį vieną žmogų, užpylė ant jo švento vandens ir parodė jam tokį kryžių. Išsyk sutramdytas, slibinas stovėjo kaip avelė, o šventa Morta jį surišo savo juosta, ir žmonės čia pat jį akmenimis ir ietimis nudobė. Vietiniai gyventojai slibiną vadino Taraskuru, todėl jo atminimui toji vieta iki šiol yra vadinama Taraskonu (anksčiau ją vadino *Nerluc*, tai yra *Niger lacus* „Juoduoju ežeru“, dėl to, kad ten stūksojo ūksmingos tamsios girios).

Gavusi mokytojo Maksimino ir savo sesers leidimą, šventa Morta ten liko toliau ir atsidėjo nuolatinėms maldoms bei pasninkams. Kai toje vietoje susibūrė didelė seserų bendruomenė, ir buvo pastatyta didelė bazilika Švenčiausiosios Mergelės Marijos garbei, Morta gyveno ten pakankamai griežtą gyvenimą: vengė mėsos ir visokių riebalų, kiaušinių, sūrio ir vyno, valgė tik kartą per dieną, o šimtą kartų per dieną ir tiek pat naktį klaupėsi melstis.

Sykį, kai Morta prie Avinjono – tarp miesto ir Ronos upės – sakė pamokslą, vienas jaunuolis, stovėjęs anapus upės ir užsigėdęs girdėti jos žodžius, nusirengė ir, kadangi nebuvo kelto, leidosi plaukti. Netikėtai upės srovė įtraukė jį ir išsyk paskandino. Kitą dieną žmonės šiaip ne taip surado jo kūną ir atnešė šventai Mortai prie kojų, kad jį prikeltų. Išsitiesusi kryžiumi ant žemės, ji taip pasimeldė: „Adonai²⁶, Viešpatie Jėzau Kristau, kuris mano brolių, savo numylėtinių, kadaise prikėlei²⁷, pažvelk, mano brangusis Svety²⁸, į aplink stovinčiųjų tikėjimą ir prikalk šitą berniuką!“ – Ir kai paėmė jo ranką, tas išsyk pakilo gyvas ir priėmė šventąjį krikštą.

Euzebijus penktoje *Bažnyčios istorijos* knygoje pasakoja apie moterį, sirgusią hemorajumi. Kai ji išgijo, savo dvare ar parke pastatė statulą, vaizduojančią Kristų su drabužiu ir apvadu, kokį Jį pati buvo mačiusi, ir labai šią statulą garbino. Statulos papėdėje augo žolynai, iki tol nepasižymėję jokiomis galiomis. Kai jie priaugo iki apvado, tai įgijo tokių galių, kad paskui nuo jų pasveikdavo daugelis paliegusiųjų. Ambraziejus sako, kad toji hemorajumi sirgusi moteris, kurią išgydė Viešpats, buvo Morta.

Jeronimas pasakoja, – ir tai įtraukta į *Trijų dalių istoriją*, – kad Julianas Apostata²⁹ pašalino iš ten atvaizdą, kurį buvo pastačiusi sirgusioji hemorajumi, o jo vietoje įkurdino savo stovylą, ir ši buvo žaibo sudaužyta.

Viešpats prieš metus apreiškė Mortai apie jos mirtį. Per visus šiuos metus ji kentė nuo karštligės priepuolių; aštuntą dieną prieš savo mirtį jinai išgirdo, kaip angelų chorai neša į dangų jos sesers sielą. Susirinkus brolių ir seserų būriui, Morta išsyk tarė: „Mano palydovai ir mieliausieji auklėtiniai, prašom džiaugtis su manimi, nes aš matau angelų choras, su džiugesiu į žadėtąją buveinę nešančius mano sesers sielą. O gražiausioji,

o mieliausioji mano sesute! Gyvenk šventojoje buveinėje su savo Mokytoju ir mano Svečiu!“ – Ir tuojau pat, nujausdama netoliese ir savo mirtį, šventa Morta paragino savuosius, kad jie įžiebtų žibintus ir budėtų prie jos iki pat mirties. Tačiau vidurnaktį prieš mirties dieną, budėtojams kietai įmigus, ūmai įsiveržė vėjas ir užgesino visus žibintus. Matydama pulką piktųjų dvasių, Morta ėmė melstis: „Mano Tėve Eli³⁰, mano brangusis Svety, manęs praryti susirinko mano suvedžiotojai, kurie laiko surašytus mano atliktus blogus darbus. Mano Dieve, nenutolk nuo manęs, bet skubėk man į pagalbą!“ – Ir štai ji išvydo ateinančią seserį, nešinę deglu rankoje, ir ši uždegė juo žvakes ir šviestuvus. Ir kol jos viena kitą vadino vardais, štai, pasirodė Kristus ir tarė: „Eikš, mylimoji mano vaišintoja! Kur aš esu, ten būsi su manimi ir tu. Tu mane svetingai priėmei savo namuose, o aš tave priimsiu savo danguje ir iš meilės tau išklausysiu tuos, kurie tavęs šauksis!“

Priartėjus mirties valandai, Morta paprašė išnešti ją laukan, idant galėtų matyti dangų, paskui liepė paguldyti žemėje ant pelenų ir priešais ją laikyti kryžių. Tada ji pasimeldė šiais žodžiais: „Mano brangusis Svety, saugok šią savo vargšelę ir, kaip su manimi teikeisi vaišintis, taip priimk mane savo dangiškojon viešnagėn!“ – Ir liepė, kad jai būtų skaitoma apie Kristaus kančią pagal Luką. Kai buvo ištarta: „Tėve, į tavo rankas aš atiduodu savo dvasią“³¹, – Morta išleido dvasią.

Kitą dieną, tai yra sekmadienį, tuo metu, kai prie jos kūno buvo giedamos giesmės, apie trečią valandą, Perigė³² šventas Frontonas aukojo Mišias ir, perskaitęs laišką, krėsle užmigo. Jam apsireiškė Viešpats ir tarė: „Mano mylimas Frontonai, jeigu nori išpildyti, ką kitados pažadėjai mūsų vaišintojai, greitai kelkis ir sek paskui mane“. – Frontonas įvykdė paliepiamą, ir

netrukus abu atvyko į Taraskoną. Giedodami kitiems atitariant prie jos kūno psalmes, jie abu atliko visas apeigas ir savo rankomis įkėlė mirusiąją į kapą. O Perigė tuo metu pabaigta giedoti, ir diakonas, ruošdamasis skaityti Evangeliją, pažadino vyskupą, prašydamas palaiminimo. Tasai vos prižadintas tarė: „Mano broliai, kodėl mane pažadinot? Juk Viešpats Jėzus Kristus nusivedė mane prie savo vaišintojos Mortos kūno, ir mudu ją palaidojome. Kuo greičiau siųskit tenai pasiuntinius, kad jie mums parneštų mūsų auksinį žiedą ir paaukuotas pirštines, kuriuos aš, ruošdamasis laidoti kūną, patikėjau zakristijonui ir iš užmaršumo palikau, nes mane taip greitai pažadinot!“ – Nusiųsti pasiuntiniai ten rado visa taip, kaip vyskupas buvo ir sakęs, ir parnešė žiedą bei vieną pirštinę; kitą zakristijonas pasiliko kaip įrodymą apie šitą įvykį. Šventas Frontonas dar pridūrė, bylodamas: „Kai po laidotuviųėjome iš bažnyčios, vienas išsilavinęs brolis iš tos vietos, mus pasivijęs, paklausė Viešpaties, koks Jo vardas. Nieko neatsakęs, Jis parodė jam atverstą knygą, kurią tas laikė rankoje: joje nebuvo parašyta nieko kito, išskyrus šią eilutę: „Amžinai bus prisimenama teisingoji mano vaišintoja, blogos žinios gauti nebijos paskutiniąją dieną“³³. – Kai jis išvyniojo knygą, visuose lapuose rado šį įrašą“.

Prie Mortos kapo dažnai atsitikdavo stebuklą³⁴. Pakrikštytas švento Remigijaus ir tapęs krikščionimi, frankų karalius Chlodvigas³⁵ vienu metu kentė sunkų inkstų skausmą, atvyko prie jos kapo ir visiškai išgijo. Tada jis tą vietą apdovanojo turtais, jai priskyrė žemes aplinkui trijų mylių spinduliu abipus Ronos su dvarais ir pilimis ir tą vietą paskelbė laisva nuo mokesčių. Mortos tarnaitė Marcila aprašė jos gyvenimą. Paskui ji iškeliavo į Slavoniją, ten skelbė Kristaus evangeliją ir užmigo ramybėje, praėjus dešimčiai metų po Mortos mirties.

CII. APIE ŠVENTUS ABDONĄ IR SENENĄ

APIE ŠVENTUS ABDONĄ IR SENENĄ CII – Abdonas ir Senenas patyrė kankinystę, valdant imperatoriui Decijui³⁶. Kai imperatorius Decijus užkariavo Babiloniją su kitomis provincijomis, ten surado kažkiek krikščionių, juos atsigabeno su savimi į Kordobos miestą ir tenai nužudė įvairiais kankinimais. Du Romai pavaldūs karaliai, būtent Abdonas ir Senenas, juos išsinešė ir palaidojo. Dėl to jie buvo apkaltinti, atiduoti Decijui ir, supančioti grandinėmis, paskui jį buvo nuvesti Romon. Pristatytiems Decijaus ir senato akivaizdoje, jiems buvo liepta pasirinkti: arba aukoti pagonių dievams ir atgauti laisvę bei turtus, arba būti žvėrių sudraskytiems. Paniekinę ir spjovę į pagonių dievo atvaizdą, jiedu buvo nutempti į teatrą; prieš juos paleido du liūtus ir keturis lokius. Kadangi šie nelietė šventųjų, o juos netgi saugojo, tai šventieji buvo nužudyti, pasitelkus kardus, surištomis kojomis ištempti ir pamesti priešais saulės dievo atvaizdą. Kai jie tenai išgulėjo tris dienas, subdiakonas Kvirinas surinko jų palaikus ir palaidojo savo namuose. Šie vyrai mirė kankinių mirtimi apie 253 Viešpaties metus.

CIII. APIE ŠVENTĄ GERMANĄ

APIE VARDĄ – Germanas kilęs nuo *germen* „želmuo“ ir *ana*, kuris reiškia „viršuje“, – lyg būtų *supernum germen* „aukštybių želmuo“. Juk želiančioje sėkloje randame tris dalykus, būtent gamtinę šilumą, maitinančią drėgmę ir želimo galią. Taigi šventas Germanas vadinamas *semen germinans* „želianti sėkla“, nes karščio jame buvo dėl karštos meilės, drėgmės – dėl trąšaus

pamaldumo ir žėlimo galios – dēl galios skelbti tikėjimą; ta galia jis daugelį atgaivino tikėjime ir dorovėje³⁷. Jo gyvenimą šventam Cenzurijui, Osero³⁸ vyskupui, aprašė presbiteris Konstancijus.

APIE ŠVENTĄ GERMANĄ CIII – Germanas, kilęs iš didžiai kilmingos giminės, gimė Osero mieste³⁹. Ypač daug studijavęs laisvuosius mokslus, po to jis nukeliavo į Romą pasimokyti teisės. Ten jį įvertino taip didžiai, kad senatas išsiuntė jį į Galiją užimti labai aukštos vietos visoje Burgundijos kunigaikštijoje. Germanas rūpestingiau už kitus valdė Osero miestą. Jo viduryje jisai turėjo tokį pušies medį, ant kurio šakų kabindavo žvėrių galvas kitiems pasigėrėti jo medžioklės gebėjimais. To miesto vyskupas šventas Amatoras dažnai jam priekaištaudavo dėl tokios tuštybės, įspėdamas, kad lieps netgi medį nukirsti, idant dėl to krikščionims nekiltų kokia nors pikta dingstis; vis dėlto Germanas nieku būdu nesiliovė. Sykį, kai Germano nebuvo, vyskupas medį nukirto ir visą sudegino. Tai išgirdęs, Germanas pamiršo krikščionių tikėjimą, su būriu kareivių nuėjo tenai ir pagrasino vyskupui mirtimi. O vyskupas, per dievišką apreiškimą sužinojęs, kad Germanas bus jo įpėdinis, nusileido įtūžusiam valdytojui ir iškeliavo į Oteną⁴⁰. Po kiek laiko grįžęs į Oserą, vyskupas Germaną apdairiai uždarė bažnyčioje ir, tenai jį tonzūravęs, paskelbė, kad jis tapsias jo įpėdiniu. Taip ir įvyko. Netrukus jis laimingai numirė, o visi žmonės paprašė Germano būti vyskupu.

Germanas išdalijo turtus vargšams, su žmona gyveno kaip su seserimi, o savo kūno poreikius taip apribojo, kad jau niekad neberagavo nei kvietinės duonos, nei vyno, nei daržovių – net druskos maistui pagardinti nenaudojo. Dukart metuose, būtent per Velykas ir Kalėdas, jisai vis dėlto išgerdavo vyno,

tačiau jį gausiai atmiešdavo vandeniu. Pradėdamas valgyti, Germanas pirmiausia ragaudavo pelenų, po to suvalgydavo apynių duonos; jis nuolat pasninkavo, o valgė tik vakare. Vasarą ar žiemą jis nedėvėjo kito drabužio, išskyrus ašutinę ir tuniką ar gobtuvą; tokie drabužiai, jei jų kam nors nepadovanodavo, būdavo nešiojami tol, kol susidėvėję suirdavo. Jo guolis susidėjo iš pelenų, ašutinės ir maišo; jokia pagalvė nekėlė jo galvos aukščiau pečių; nuolat gedėdamas ir ant kaklo nešiodamas šventųjų relikvijas, jis niekuomet nenusivilkdavo drabužių, retai nusiaudavo apavą ir nusirišdavo juostą. Visa, ką jisai darė, buvo aukščiau žmogaus prigimties. Jo gyvenimas buvo toks, kad būtų atrodęs neįtikimas, net jeigu per jį nebūtų atsitikę stebuklų, o stebuklai buvo tokie, kad būtų pasirodę pramanais, jeigu prieš juos nebūtų ėję jo nuopelnai.

Kartą jis viešėjo vienoje vietoje ir pamatė, kad po vakarinio valgio darsyk dengiamas stalas. Germanas nustebęs pasiteiravo, kam jį padengė darsyk. Jam buvo atsakyta, kad tai – toms moteriškėms, kurios ateinančios naktį. Tada šventas Germanas nutarė tą naktį pabudėti. Ir štai jis pamatė daugybę demonų, vyrų ir moterų pavidalais ėjusių prie stalo. Liepęs jiems neišeiti, Germanas pažadino visus šeiminykščius ir paklausė, ar jie atpažįstą tuos asmenis. Kai tie sakė, jog visi esantys jų kaimynai ir kaimynės, Germanas, liepęs demonams neišeiti, pasiuntė į kiekvieno kaimyno namus. Ir ką gi, visi kaimynai buvo rasti savo lovose. Germanui prisaikdinus naktinius svečius, tie prisipažino, jog yra demonai ir šitaip tyčiojosi iš žmonių.

Tuo metu klestėjo Trua vyskupas palaimintas Lupas⁴¹. Kai jo miestą apgulė karalius Atila, palaimintas Lupas pakilo viršum vartų ir garsiai paklausė, kas toks esąs tasai, kuris juos taip puoląs. Jam tas: „Aš esu Atila, Dievo rykštė“. – Nuolankusis

vyskupas vaitodamas į tai atsakė: „Ak, o aš esu Lupas, Dievo bandos naikintojas, deja, neturintis Dievo rykštės!“ – Ir tuojau pat įsakė atverti vartus. Apakinti Dievo valia, priešai perėjo nuo vartų ligi vartų, tačiau nieko nepamatė ir nesužeidė.

Šventas Germanas pasikvietė minėtą vyskupą Lupą ir išvyko į Britaniją, kur knibždėte knibždėjo eretikų⁴². Kai jie buvo jūroje, kilo didžiulė audra, bet po šventojo maldos užėjo visiškas štilis. Žmonės juos priėmė pagarbiai, nes apie jų atvykimą iš anksto buvo perspėję demonai, kuriuos šventas Germanas buvo išvaręs iš apsėstųjų kūnų; kai jiedu nugalėjo eretikus, sugrįžo į savo namus.

Kai Germanas gulėjo sirgdamas kažkokioje vietoje, atsitiko taip, kad visas tas kaimas ėmė degti, staiga kilus gaisrui. Kai jo paprašė leidimo jį iš ten išnešti ir taip išgelbėti iš ugnies, jis ramiai pasitiko gaisrą – nors liepsna rijo viską šiaupus ir anapus, bet jo pastogės nepalietė⁴³.

Kai Germanas dar kartą grįžo į Britaniją sutramdyti eretikų⁴⁴, vienas iš jo mokinių, sparčiu žingsniu sekęs jo pėdomis, prie Tonerio miesto susirgo ir numirė. Grįždamas šventas Germanas liepė atidengti mokinio kapą, tada pašaukė jį vardu ir paklausė, ką veikiąs ir ar vis dar norįs su juo tęsti kovą. Išsyk atsisėdęs, mokinys atsakė, kad jam viskas esą malonu ir kad jis nenorįs daugiau būti grąžintas į pasaulį. Tada šventasis leido jam ilsėtis, o tasai padėjo galvą ir vėl užmigo Viešpatyje.

Tuo metu, kai šventas Germanas skelbė tikėjimą Britanijoje, jam ir jo bendražygiams Britanijos karalius nedavė pastogės⁴⁵. O karaliaus kiauliaganys kaip tiktai grįžo iš ganyklos, nešdamasis į savo trobelę rūmuose gautą algą, ir pamatė šventąjį su bendražygiais, kenčiančius badą ir šaltį. Jis maloniai priglaudė juos savo namuose ir dėl svečių liepė papjauti vienintelį jautu-

ką, kurį turėjo. Po vakarienės šventas Germanas paliepė visus jautuko kaulus sukrauti ant odos, pasimeldė, ir jautukas tuoj pat atsikėlė. Kitą dieną Germanas greitai pasirodė karaliui ir rūščiai jo paklausė, kodėl jam nedavė pastogės. Smarkiai apstulbintas, karalius nerado, ką atsakyti, o tas: „Išeik“, – pasakė, – „ir perleisk karalystę geresniam!“ – Taigi Dievui pavedus, Germanas paliepė kiauliaganiui su žmona atvykti ir, visiems didžiai stebintis, paskyrė jį karaliumi. Nuo to laiko britų tautoje viešpatauja iš kiauliaganio giminės kilę karaliai.

Vienu metu saksai kariavo prieš britus⁴⁶ ir pamatė, kad jų esą mažai. Tada jie pasikvietė šventuosius, keliavusius pro šalį, pas save, tie jiems paskelbė Kristaus tikėjimą, ir saksai visi urmu supuolė prie Krikšto malonės. Velykų sekmadienį jų tikėjimas taip karštai suliepsnojo, kad saksai metė ginklus ir nutarė susikauti be jų. Išgirdę apie tai, britai drąsiai nuskubėjo prieš beginklius, bet Germanas, buvęs viduryje saksų, visus paragino, kad tuo metu, kai jis sušuksias „Aleliuja!“, visi jam atsakytų vienu balsu. Kai jie taip padarė, priešus, kurie jau puolė saksus, apėmė tokia baimė, kad tie pagalvojo ne tik kalnus ant jų griūvant, bet ir patį dangų, metė ginklus ir visi pabėgo.

Kartą Germanas keliavo per Oteną⁴⁷, aplankė vyskupo švento Kasiano kapą ir paklausė, kaip šis laikąsis. Visiems girdint, tasai iš kapo taip atsakė: „Mėgaujuosi saldžia ramybe ir laukiu ateinant Atpirkėjo“. – O Germanas jam: „Ilsėkis Kristuje ilgą laiką ir mus kuo rūpestingiau užtark, idant nusipelnytume sulaukti švento prisikėlimo džiaugsmų“.

Kartą Germanas nuvyko į Raveną⁴⁸, kur jį pagarbiai priėmė karalienė Placida ir jos sūnus Valentinianas. Vakarienės metu karalienė pasiuntė jam didžiulį sidabro indą, kupiną rinktinių patiekalų. Germanas jį paėmė, patiekalus atidavė tarnams, o

pats dėl vargšų pasiliko sidabrinį indą. Kaip padėkos dovaną jis pasiuntė karalienei medinį dubenėlį su apynių duona. Toji šią dovaną mielai priėmė, o tą indą vėliau padengė sidabru.

Kažkuria proga minėtoji karalienė pakvietė jį į pokylį⁴⁹, ir jisai maloniai sutiko. Iš savo pastogės iki rūmų Germanas jojo ant asilo, nes buvo išsekintas pasninkų ir darbų. Jiems bevalgant, švento Germano asilas nugaišo. Tai išgirdusi, karalienė paliepė duoti vyskupui stebėtino rambumo arklį. Pažiūrėjęs į jį, Germanas tarė: „Tegu man grąžina mano asilą, idant tasai, kuris mane čionai atnešė, parneštų ir atgal“. – Priėjęs prie maitos, tarė: „Kelkis, girtuokli, grįžkim į savo pastogę!“ – Tučtuojau pašokęs, asilas pasipurtė ir, tarsi nieko blogo nepatyręs, parnešė Germaną namo.

Kol nebuvo iškeliavęs iš Ravenos, Germanas išpranašavo, kad jau ilgiau nebeliks šiame pasaulyje. Veikiai po to jį sugriebė karštligė, ir jis septintąją dieną miršta Viešpatyje, o jo kūnas pergabenamas į Galiją, kaip kad jis ir buvo prašęs karalienės. Germanas mirė apie 430 Viešpaties metus.

Šventas Germanas palaimintam Euzebijui, Vercelų⁵⁰ vyskupui, buvo pažadėjęs, kad grįždamas pašventins jam bažnyčią, kurią šis buvo ką tik pasistatęs. Kai Euzebijus sužinojo, kad šventas Germanas iškeliavo iš kūno, paliepė uždegti žvakes, ketindamas pats pašventinti savo bažnyčią, bet štai, kuo daugiau degiojo, tuo daugiau žvakės geso. Tai pamatęs, Euzebijus suprato, kad arba pašventinimas turi vykti kitu laiku, arba turi būti paliktas kitam vyskupui. Tada į Vercelus buvo atgabentas švento Germano kūnas, jį nedelsiant įnešė į minėtą bažnyčią, ir visos žvakės Dievo valia tą pat akimirką užsidegė. Tada šventas Euzebijus atsiminė švento Germano pažadą ir suprato, kad jis miręs padarė tai, ką pažadėjo, gy-

vas būdamas. Šį pasakojimą reikia suprasti ne taip, kad šičia paminėtas didysis Euzebijus Vercelietis ir įvykis, atsitikęs jo laikais. Nes šis buvo miręs, valdant imperatoriui Valentui⁵¹, ir nuo jo mirties iki švento Germano mirties jau buvo praėję per 50 metų. Taigi buvo dar kitas Euzebijus, kuriam gyvenant ir įvyko tai, kas čia papasakota.

CIV. APIE ŠVENTĄ EUZEBIJŲ

APIE VARDĄ – Euzebijus kilęs nuo *eu*⁵², kuris reiškia „gerai“, ir *sebe*⁵³, kuriuo yra vadinama iškalba arba tvirta stovėseną; arba Euzebijus reiškia „geras šlovinimas“. Mat jis turėjo gerumo, stengdamasis tapti šventesniu⁵⁴, turėjo iškalbos – gindamas tikėjimą, tvirtą stovėseną – ištvermingai liudydamas savo kančia, ir pasižymėjo geru šlovinimu – garbindamas Dievą.

APIE ŠVENTĄ EUZEBIJŲ CIV – Euzebijus buvo skaistus visą laiką – netgi tada, kai dar buvo katechumenas⁵⁵, o krikštą ir vardą priėmė iš popiežiaus Euzebijaus. Šio krikšto metu žmonės regėjo angelų rankas, kurios iškėlė jį iš švento šaltinio. Viena moteris taip susižavėjo jo grožiu, kad panorė užteiti į jo miegamąjį, bet negalėjo ten patekti, nes saugojo angelai. Dėl to, išaušus rytui, ji puolė jam į kojas ir paprašė atleidimo. Paskirtas presbiteriu, Euzebijus sutvisko tokiu šventumu, kad per Mišių iškilmes tarp jo rankų pasimatydavo jam patarnaujantys angelai.

Po to, kai arijoniškas užkratas apėmė visą Italiją, ir šią ereziją palaikė pats imperatorius Konstancijus, popiežius Julijus įšventino Euzebijų Vercelų vyskupu, o Vercelai tuo metu pirmavo tarp visų Italijos miestų. Tai išgirdę, eretikai liepė uždaryti visas

bažnyčios duris, bet Euzebijus įžengė į miestą, atsiklaupė priešais pagrindinės bažnyčios, pašvęstos Švenčiausiajai Marijai, įėjimą ir savo malda veikiai atidarė visas duris.

Euzebijus nuo pareigų nušalino Milano vyskupą Auksencijų, sugadintą eretiško iškrypimo, ir vietoje jo paskyrė kataliką Dionizijų. Tokiu būdu Euzebijus nuo arijonų užkrato apvalė visą Vakarų Bažnyčią, o Atanasas – visą Rytų Bažnyčią. – Arijus buvo Aleksandrijos presbiteris; jis kalbėjo, kad Kristus esąs grynas kūrinys, ir tvirtino, kad kažkada Jo nebuvo ir kad Jis buvęs sutvertas dėl mūsų, idant Dievas Juo tarsi kokiu įrankiu kurtų mus. Dėl to didysis Konstantinas paragino sušaukti Nikėjos Susirinkimą⁶, kuriame Arijaus klaida buvo pasmerkta. Patsai Arijus vėliau mirė nelaiminga mirtimi, nes išvietėje išleido visas savo žarnas bei vidurius.

Imperatorius Konstancijus, Konstantino sūnus, buvo sugadintas tos pačios erezijos. Didžiai užsirūstinęs ant Euzebijaus, jis sukvietė į susirinkimą daugybę vyskupų, pašaukė į jį Dionizijų ir pasiuntė daug laiškų Euzebijui. Žinodamas, kad blogis stiprėja nuo daugybės, Euzebijus nesiteikė atvykti, teisindamasis savo senatve. Dėl to imperatorius, atsiliepdamas į jo pasiteisinimą, susirinkimą nusprendė surengti Milane, o šis buvo netoliese. Kai jis pamatė, jog Euzebijaus nėra nė ten, arijonams paliepė išdėstyti savo tikėjimą raštu, o Milano vyskupui Dionizijui ir dar 29 vyskupsams įsakė pasirašyti po šiuo tikėjimo aktu. Tai išgirdęs, Euzebijus iškeliavo iš savo miesto, ketindamas pasiekti Milaną ir numatydamas, kad jam teks daug iškentėti. Keliaudamas jis pasiekė vieną upę, per kurią turėjo pakeliui į Milaną persikelti. Toli prie kito kranto stovėjo laivas; Euzebijui paliepus, jis atplaukė ir jį kartu su bendražygiais be vairininko perkėlė per upę. Tada

jį pasitiko minėtas Dionizijus ir, parpuolęs jam po kojomis, paprašė atleidimo.

Imperatorius ilgai negalėjo Euzebijaus palenkti nei grasinimais, nei vilionėmis, bet paskui tas visų akivaizdoje pasakė: „Jūs sakote, kad Sūnus yra mažesnis už Tėvą. Kodėl tada aukščiau už mane įvertinote mano sūnų ir mokinį? Juk mokinys nėra aukštesnis už mokytoją, nei sūnus – už tėvą“⁵⁷. –Šio aiškinimo paveikti, tie tučtuojau atnešė jam rankraštį, kurį jie buvo parašę ir kurį buvo pasirašęs Dionizijus. Euzebijus tarė: „Nieku būdu nesirašysiu antras po sūnaus, kurį pranokstu savo autoritetu; sudeginkite šitą raštą ir, jei norite, surašykite naują, kurį galėčiau pasirašyti“. – Taip Dievo valia buvo sudegintas raštas, kurį buvo pasirašęs Dionizijus ir 29 vyskupai. Arijonai iš naujo surašė kitą ir padavė pasirašyti Euzebijui bei kitiems vyskupams. Bet šie, įkvėpti Euzebijaus, jau nebesutiko jo pasirašyti ir ėmė nepaprastai džiaugtis, kad išvydo visiškai sudegusį tą raštą, kurį prieš tai buvo priverstinai pasirašę.

Tada Konstancijus įtūžęs atidavė Euzebijų arijonų valiai. Tie tuoj pat pastvėrė jį iš kitų vyskupų tarpo, žiauriai sumušė ir nutempė jį rūmų laiptais nuo viršaus lig apačios, o tada nuo apačios ligi viršaus. Nors iš sutrankytos galvos jam išbėgo daug kraujo, bet jis vis viena jiems nenusileido, todėl tie surišo jam rankas už nugaros ir jį nutempė, užnėrę ant kaklo virvę. Euzebijus dėkojo ir kalbėjo esąs pasiruošęs numirti, išpažindamas katalikų tikėjimą.

Tada Konstancijus liepė į tremtį išsiųsti popiežių Liberijų, Dionizijų, Pauliną ir visus kitus vyskopus, įkvėptus Euzebijaus pavyzdžio. O Euzebijų arijonai nugabeno į Skitopolį, miestą Palestinoje, ir įkišo į vieną celę, tokią ankštą, kad ilgio ji buvo trumpesnė už jį, o pločio – už jį mažesnė, todėl

Euzebijus suriestas negalėjo nei kojų ištiesti, nei ant kito šono apsiversti, jo galva buvo suspausta, o jis galėjo judinti tiktai pečius bei alkūnes.

Mirus Konstancijui, Julianas, pakeitęs jį soste ir siekęs visiems įsiteikti, paliepė sugrąžinti ištremtus vyskopus, atidaryti dievų šventyklas ir gyventi taikoje pagal tuos įstatymus, kokių kiekvienas norėjo. Todėl Euzebijus, ištrūkęs iš ten, nukeliavo pas Atanazą ir jam išpasakojo, kiek buvo iškentėjęs. Mirus Julianui ir valdant Jovinianui, arijonai apsiramino, ir Euzebijus sugrįžo į Vercelus, o žmonės jį sutiko su dideliu džiaugsmu. Tačiau valdant Valentui, arijonai dar kartą įsismarkavo; jie apsupo Euzebijaus namus, jį aukštiełninką ištraukė iš namų ir užmėtė akmenimis. Štai taip jis palaimingai iškeliavo pas Viešpatį ir buvo palaidotas bažnyčioje, kurią pats buvo pastatęs. Dar pasakojama, kad Euzebijus maldomis savo miestui iš Dievo išprašė tokią malonę, kad tenai negalėtų gyventi joks arijonas⁵⁸. Pasak kronikos, Euzebijus gyveno mažiausiai 88 metus⁵⁹. Jis gyvenimo brandos sulaukė apie 350 Viešpaties metus.

CV. APIE ŠVENTUS MAKABĖJUS

APIE ŠVENTUS MAKABĖJUS CV – Makabėjai buvo septyni broliai⁶⁰, kurie, kaip pasakojama antroje *Makabėjų knygoje*⁶¹, su garbinga motina ir kunigu Eleazaru patyrė negirdėtų rūšių kankinimus už tai, kad, siekdami laikytis įstatymo, atsisakė valgyti kiaulieną.

Verta dar pažymėti, kad Rytų Bažnyčia švenčia abiejų Testamentų šventųjų šventes, o Vakarų Bažnyčia nešvenčia Senojo Testamento šventųjų švenčių dėl to, kad pastarieji

pateko į pragarą; išimtis padaryta Nekaltiesiems, dėl kurių buvo nužudytas Kristus, ir Makabėjams.

Yra keturios priežastys, kodėl Bažnyčia švenčia tų Makabėjų šventes, nors jie ir pateko į pragarą. Pirmoji – tai jų kankinystės pirmenybė. Kadangi jie iškentė negirdėtus kankinimus, nebūdingus Senojo Testamento šventiesiems, tai nusipelnė, kad jų kančia pelnytai būtų pagarsinta. Šita priežastis nurodoma *Scholastinėje istorijoje*⁶². Antra priežastis susijusi su slėpinio išraiška⁶³. Mat septyni yra visuotinės skaičius⁶⁴. Taigi tais septyniais Makabėjais yra išreiškiami visi verti pagarsinimo Senojo Testamento tėvai. Nors dėl jų Bažnyčia ir nerengia iškilmių – ir dėl to, kad jie nukeliavo į limbą, ir dėl to, kad juos pakeitė daugybė naujų šventųjų, – vis dėlto jinai pagerbia šituos septynis, nes, kaip jau sakyta, septynetu išreiškiama visuotinėybė.

Trečia priežastis susijusi su kentėjimo pavyzdžiu. Makabėjai tikintiesiems pateikiami kaip pavyzdys, idant jų tvirtybė karštai laikantis tikėjimo įkvėptų tikinčiuosius, ir šie pasiryžtų narsiai kentėti dėl Evangelijos įstatymo taip, kaip tie kentėjo dėl Mozės įstatymo. Ketvirta priežastis remiasi kankinimo priežastimi. Mat už tai, kad gynė savo įstatymą, Makabėjai patyrė tokius kankinimus, kokius patiria ir krikščionys, gindami Evangelijos įstatymą. Tris paskutines priežastis *Sumoje apie tarnystę*⁶⁵ nurodo mokytojas Jonas Beletas.

CVI. APIE ŠVENTĄ PETRĄ AD VINCULA

APIE ŠVENTĄ PETRĄ AD VINCULA CVI – Manoma, kad apaštalo švento Petro šventė, vadinama *ad Vincula*⁶⁶, buvo įsteigta dėl keturių priežasčių, būtent Petro išlaisvinimui atminti, Aleksandro

išlaisvinimui atminti, taip pat siekiant sunaikinti pagonių apeigas ir siekiant išmelsti išlaisvinimo iš dvasinių pančių.

Taigi pirmoji priežastis – Petro išlaisvinimo atminimas. Kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*⁶⁷, Erodas Agripa atvyko į Romą ir tenai tapo artimu cezario Tiberijaus vaikaičio Gajaus bičiuliu. Vieną dieną, kai Erodas su Gajumi važiavo vežimu, jis iškėlė į dangų rankas ir tarė: „O kad pamatyčiau to senio mirtį, o tave – viso pasaulio viešpačiu!“ – Tai išgirdo Erodo vežikas ir išsyk perdavė Tiberijui. Užsirūstinęs cezaris Tiberijus uždarė Erodą į kalėjimą. Vieną dieną, kai tasai sėdėjo ten, atsirėmęs į medį, ant kurio šakos tupėjo apuokas, drauge kalėjęs žmogus, nusimanęs apie paukščių ženklus, jam pasakė: „Nebijok, nes greitai tave paleis į laisvę, ir tu būsi taip išaukštintas, kad net savo draugams sukelsi pavydą ir mirsi su šia laime. Vos tik tai tu virš savęs išvysi šitos rūšies gyvūną, nebeišgyvensi ilgiau nei penkios dienos“.

Po kiek laiko Tiberijus mirė, ir Gajus atsisėdo į imperatoriaus sostą. Jis paleido Erodą iš pančių ir, didingai jį išaukštinęs, pasiuntė kaip karalių valdyti Judėjos. Kai Erodas nuvyko, davė valią rankoms, kankindamas Bažnyčios narius. Prieš Neraugintos duonos šventę jisai kardu nužudė Jokūbą, Jono brolių; manydamas, kad tai malonu žydams, jis per Neraugintos duonos šventę suėmė Petrą ir uždarė į kalėjimą, norėdamas po žydų Velykų jį atiduoti žmonėms. Tačiau naktį prie Petro atsirado angelas, jį stebuklingai išvadavo iš pančių, liepė laisvam eiti ir atnaujinti tarnystę skelbiant Kristų. Vis dėlto kerštas už pasikėsinimą prieš karalių negalėjo laukti toliau, todėl kitą dieną Erodas paliepė pas save ateiti kalėjimo sargams, ketindamas už Petro pabėgimą juos nubausti žiauriomis kančiomis. Tačiau jam buvo sutrukdyta tai padaryti, idant Petro išlaisvinimas

niekam nepakenktų: mat kai jis paragintas nuvyko į Cezarėją, ten jam smogė angelas, ir jis išleido dvasią.

Kaip Juozapas pasakoja 19-oje *Senybių* knygoje⁶⁸, kai Erodas nuvyko į Cezarėją, pas jį vieningai susirinko visos provincijos vyrai, o jisai, apsivilkęs žibančiu drabužiu, nuostabiai suaustu iš aukso ir sidabro, auštant įžengė į teatrą. Kai sidabrinis jo drabužis pagavo pirmus saulės spindulius, tai atmušta šviesa ir mirguliuojantis skaistus metalas į žiūrovus pasklido dviguba šviesa. Pritrenkianti jo išvaizda žeidė žiūrintiems akis, o dirbtinė jo puikybė vertė juos apgaulingai manyti, kad nuo jo sklinda tai, kas viršija žmogaus prigimtį. Tuoju pasigirdo pataikaujančios minios balsai: „Iki dabar bijojom tavęs“, – skelbė jie, – „kaip žmogaus, bet nuo šiol pripažįstam, kad tavo prigimtis pranoksta žmogiškąją!“ – Tuo metu, kai jį glostė pataikūniškos pagyros, ir jis neatsisakinėjo dieviškos pagarbos, besidairydamas aplinkui, pamatė sau virš galvos ant virvelės tupintį angelą, tai yra apuoką, savo artėjančios mirties pranašą. Pažvelgęs į žmones, Erodas tarė: „Štai aš, jūsų dievas, mirštu“. – Mat jis žinojo, kad, pasak tos būrėjo iš paukščių pranašystės, jis turėsias per penkias dienas numirti. Tad veikiai, kirminams sugraūžus jo vidurius, per penkias dienas Erodas ir iškvėpė savo dvasią. Šitaip pasakoja Juozapas.

Taigi minėdama tokį nuostabų apaštalų vyriausiojo išdavimą iš pančių – *a vinculis* – ir tuoj pat sekusį šitaip rūstų kerštą tironui, Bažnyčia iškilmingai švenčia švento Petro *ad Vincula* šventę. Dėl to per Mišias giedamas laiškas, kuriame pasakojama apie tą išlaisvinimą⁶⁹. Tuo remiantis, kaip regis, šią šventę turėtume vadinti Petro *a Vinculis*⁷⁰.

Antrą šios šventės įsteigimo priežastį sudaro štai kas⁷¹. Tribūnas Kvirinas skirtingose vietose laikė įkalinęs popiežių

Aleksandrą, kuris šeštas po švento Petro valdė Bažnyčią, ir Romos miesto prefektą Hermį, kuris Aleksandro dėka buvo atsivertęs į tikėjimą. Kartą Kvirinas tarė prefektui Hermiui: „Stebiuosi, kad tu, protingas vyras, apleidi garbingą prefekto vietą ir sapnuoji apie kitą gyvenimą“. – Jam Hermis atsakė: „Ir aš prieš šiuos metus iš viso to juokiausi ir maniau, kad šis gyvenimas yra vienintelis“. – Kvirinas tarė: „Nagi pasistenk ir man įrodyk, kad tikrai žinai esant kitą gyvenimą, ir išsyk turėsi mane savo tikėjimo mokiniu!“ – Jam Hermis atsakė: „Šventas Aleksandras, kurį laikai pančiuose, tave pats šito geriau pamokys“. – Tada Kvirinas, piktžodžiaudamas prieš Aleksandrą, tarė: „Aš tau pasakiau, kad pasistengtum man tai įrodyti, o tu dabar siunti mane pas Aleksandrą, kurį laikau supančiojęs už jo nusikaltimus. Ką gi, dvigubai sustiprinsiu tavo ir Aleksandro saugojimą, ir jeigu jį rasiu kartu su tavimi arba tave – su juo, tikrai patikėsiu tavo ir jo pamokslais“.

Kaip sakė, taip ir padarė, ir apie tai tuojau pat pranešė Aleksandru. Tada šventas Aleksandras pasimeldė, pas jį atvyko angelas ir jį nuvedė kalėjiman pas Hermį. Radęs juos, Kvirinas iš karto nepaprastai nustebo. O kai Hermis pasakojo Kvirinui, kaip Aleksandras prikėlė mirusį jo sūnų, Kvirinas Aleksandru tarė: „Turiu dukterį, vardu Balbina, sergančią gūžiu⁷². Taigi pažadu priimti tavo tikėjimą, jeigu gebėsi išmelsti mano dukrai sveikatą“. – Jam Aleksandras: „Eik greičiau ir atvesk ją į mano kalėjimą“. – Jam Kvirinas: „Kadangi esi čia, kaipgi galėsiu tave rasti tavo kalėjime?“ – Jam Aleksandras: „Eik greitai, nes tas, kuris mane čia atvedė, greitai mane ten parves“.

Išėjęs Kvirinas savo dukterį nuvedė į Aleksandro kalėjimą ir, radęs jį jau ten, puolė jam į kojas. Kvirino duktė ėmė pamaldžiai bučiuoti švento Aleksandro pančius, įdant atgautų

sveikatą. Jai Aleksandras pasakė: „Nebučiuok, dukra, šitų mano grandinių – verčiau uoliai ieškok švento Petro pančių, juos pamaldžiai pabučiuok ir atgausi sveikatą!“ – Tada Kvirinas liepė atsідėjus ieškoti pančių kalėjime, kur buvo kalintas Petras, ir, kai juos rado, davė pabučiuoti dukteriai. Vos tik ji juos pabučiavo, išsyk sulaukė visiškos sveikatos. Paskui Kvirinas paprašė atleidimo, ištraukė Aleksandrą iš kalėjimo ir pats su šeima bei daugybe kitų priėmė krikštą.

Šventas Aleksandras nustatė šią šventę švęsti rugpjūčio pirmąją. Apaštalo Petro garbei jis pastatydino bažnyčią, kur paliko pančius, o jai suteikė *ad Vincula* titulą. Šios šventės metu į minėtą bažnyčią suplūsta minios, ir žmonės tenai bučiuoja pančius.

Trečia šios šventės įsteigimo priežastis, anot Bedos, yra tokia⁷³. Imperatorius Oktavianas ir Antonijus, vienas su kitu susigiminiavę, tarpusavy taip pasidalijo viso pasaulio valdžią, kad Oktavianas turėtų vakaruose Italiją, Galiją ir Ispaniją, o Antonijus rytuose Aziją, Pontą ir Afriką. Tačiau Antonijus, patvirkęs ir suktas vyras, nors ir buvo susituokęs su Oktaviano seserimi, ją atstūmė ir į žmonas paėmė Egipto karalienę Kleopatrą. Dėl to užsirūstinęs Oktavianas su kariuomene išžygiavo į Aziją prieš Antonijų ir visur jį įveikė. Tada Antonijus ir Kleopatra nugalėti pabėgo ir iš didžiulio sielvarto nusižudė.

Egipto karalystę Oktavianas sugriovė ir padarė Romos provincija. Po to jis nuvyko į Aleksandriją, išplėšė visus jos turtus ir pervežė juos į Romą. Dėl to valstybę jis taip praturtino, kad už vieną denarą buvo atiduodama tai, kas anksčiau būdavo parduodama už keturis. Kadangi pilietiniai karai Romą buvo labai nualinę, Oktavianas ją taip atnaujino, kad galėjo pasakyti: „Radau plytinę, palieku marmurinę“. – Kadangi jis

šitiek išaukštino valstybę, tai pirmas iš visų buvo pavadintas Augustu – „Išaukštintoju“; paskui nuo jo augustais būdavo vadinami visi jo valdžios įpėdiniai – panašiai kaip nuo jo senelio Julijaus Cezario⁷⁴ valdovai buvo skelbiami cezariais. Dėl to ir rugpjūčio mėnesį, iki tol vadintą sekstiliu, nes buvo šeštas, skaičiuojant nuo kovo, tauta praminė jo vardu, pavadinusi jį augustu. Na, o pergalei, kurią Oktavianas pasiekė rugpjūčio pirmąją, atminti ir pagerbti visi romėnai iškilmingai šventė tą dieną iki pat imperatoriaus Teodosijaus laikų, o šis pradėjo valdyti 426 metais.

Taigi minėto Teodosijaus duktė Eudoksija⁷⁵, Valentiniano žmona, pildydama įžadą, nuvyko į Jeruzalę. Tenai kažkoks žydas kaip didelę dovaną davė jai dvi grandines, kuriomis Erodo laikais buvo sukaustytas apaštalas Petras. Kai ji grįžo Romon ir pamatė, kad rugpjūčio pirmąją romiečiai iškilmingai švenčia pagonių imperatoriaus garbei, liūdėjo, kad pasmerktam žmogui rodoma tokia didelė pagarba; manydama neįstengianti jų lengvai atkalbėti nuo šito papročio, ji samprotavo, kad šventinės apeigos galėtų likti, tačiau jos turėtų būti skirtos švento Petro garbei, o tą dieną visi žmonės galėtų vadinti *ad Vincula*. Ji pasitarė su popiežiumi šventu Pelagijumi, ir jiedu švelniais raginimais prikalbėjo žmones pamiršti pagonių valdovą, o vietoje jo iškilmingai minėti apaštalų valdovą. Kadangi tai visiems patiko, Eudoksija atnešė ir žmonėms parodė tas grandines, kurias buvo atsivežusi iš Jeruzalės. O popiežius atnešė dar ir tą grandinę, kuria tas pats apaštalas buvo surakintas, valdant Neronui. Ją padėjus šalia anų, jos stebuklingai susijungė, ir atsirado viena grandinė, tartum ji visuomet būtų buvusi viena ir ta pati. Dėl to popiežius ir karalienė tuojau nusprendė, kad tai, ką anksčiau neapdairus žmonių garbinimas reikšdavo

pasmerktam pagoniui, dabar, virtęs geresniu, teiktų apaštalų valdovui Petruui. Tuos pančius popiežius su karaliene padėjo Šventojo Petro *ad Vincula* bažnyčioje, ją apdovanojo gausiomis dovanomis bei didelėmis privilegijomis ir nustatė, kad minėta diena būtų iškilmingai visur švenčiama. Šitaip pasakoja Beda; tą patį sako ir Sigebertas.

Kokia galia glūdėjo šioje grandinėje, atsiskleidė 964 Viešpaties metais⁷⁶. Velnias visų akivaizdoje taip žiauriai sugriebė vieną artimą imperatoriaus Otono dvariškį, kad tas ėmė pats save draskyti dantimis. Tada imperatoriaus įsakymu jį nuvedė pas popiežių Joną, kad tas jo kaklą apjuostų švento Petro grandine. Iš pradžių siautėjančiam ant kaklo uždėjo kažkokią kitą grandinę, bet iš jos nesulaukta jokios pagalbos, – ir nenuostabu, nes joje nebuvo nė kiek galios. Paskui atnešė tikrąją Petro grandinę ir ją uždėjo ant kaklo siautėjančiam. Tokios galios velnias nepajėgė atlaikyti, ir visų akivaizdoje surikęs, iššyk pasišalino. Bet čia ją pastvėrė Teodorikas, Meco⁷⁷ vyskupas, ir pareiškė jos nieku būdu nepaleisįs, nebent jam būtų nukirsta ranka. Kai dėl šito kilo sunkus ginčas tarp vyskupo, popiežiaus ir kitų kunigų, imperatorius galiausiai numalšino kivirčą, išprašęs vyskupui už tą grandinę iš popiežiaus žiedą.

Miletas kronikoje pasakoja – ir tas pat dėstoma *Trijų dalių istorijoje*⁷⁸, – kad apie tą dieną⁷⁹ Epire pasirodęs milžiniškas slibinas. Vyskupas Donatas, įžymus dorybe vyras, spjovė jam į nasrus ir bematant jį užmušė; tiesa, jis pirma slibinui priešais snukį pirštais nubrėžė kryžių ir jam parodė. Aštuoni jaučių jungai vos vos pajėgė jį nutempti iki deginimui paruoštos vietos – to reikėjo, idant, jam pūnant, neužsiterštų oras.

Dar tas pats Miletas kronikoje pasakoja – ir tas pat dėstoma *Trijų dalių istorijoje*⁸⁰, – kad Kretoje Mozės pavidalu pasirodęs

velnias. Surinkęs iš įvairių pašalių žydus, jis nuvedė juos prie jūros ant didelio kalno stačiu šlaitu. Pasisiūlęs juos sausomis kojomis nuvesti į Pažadėtąją Žemę, jis daugybę tų žydų nužudė. Galvojama, kad velnias buvo užsirūstinęs ant jų, kadangi, anam žydui atidavus grandinę karalienei, liovėsi Oktaviano garbinimas, ir jis taip jiems atsikeršijęs. Vis dėlto ne visi žydai ten žuvo; be to, daugelis iš likusiųjų gyvų priėmė krikštą. Mat kadangi kalno šlaitas leidosi stačiai į jūrą, tai žmonės ritosi žemyn, ir pirmieji iš jų žuvo, arba ištiškę ant aštrių uolų, arba nuskendę jūroje. Likusieji irgi norėjo pasielgti taip pat ir nenutuokė, kas atsitiko su pirmaisiais, bet kažkokie žvejai, pakilę iš ten, jiems papasakojo apie nelaimę, kuri atsitiko šitiems, ir tie atsivertė. Šitaip pasakojama *Trijų dalių istorijoje*.

Čia galima nurodyti ketvirtą šventės įsteigimo priežastį. Juk Viešpats stebuklingai išlaisvino Petrą iš pančių ir suteikė jam surišimo ir atrišimo galią; o mes, surišti nuodėmių pančiais, esame nelaisvėje ir trokštame, kad kas mus atrištų. Todėl per iškilmingą šventę, vadinamą *ad Vincula*, mes pagerbiame Petrą, idant jis taip, kaip pats nusipelnė būti išvaduotas iš pančių ir kaip gavo iš Viešpaties galią kitus išlaisvinti, – lygiai taip ir mus išvaduotų iš nuodėmių. Kad šitokia yra paskutinė tos šventės įsteigimo priežastis, gali lengvai nustatyti bet kas, pagalvojęs, kad apaštalo išlaisvinimą iš pančių mini laiškas⁸¹, jam suteiktą atrišimo galią nurodo Evangelija⁸², o jo mums suteiksimą išlaisvinimą skelbia kasdienė malda.

Tai, kad su raktais, kuriuos gavo, Petras kartais išlaisvina netgi pasmerktuosius, pakankamai aiškiai matosi iš vieno stebuklo, apie kurį galima paskaityti *Švenčiausiosios Mergelės stebuklų knygoje*⁸³. Kelno mieste, Šventojo Petro vienuolyne, buvo vienas vienuolis – palaidas, suktas ir ištvirtęs. Kai jį

ištiko staigi mirtis, jį kaltino demonai, ir jo nenaudai liudijo visų rūšių nuodėmės. Viena nuodėmė kalbėjo: „Aš esu tavo geidulys, kuriuo taip dažnai suliepsnodavai, elgdamasis prieš Dievo prisakymus“. – Kita šaukė: „Aš esu tuščia šlovė, kuria išdidžiai puikavaisi tarp žmonių“. – Dar kita: „Aš esu melas, kuriuo tu nusidėdavai, sakydamas netiesą“. – Panašiai šaukė ir kitos nuodėmės. Kita vertus, jį teisino kai kurie geri darbai, kuriuos tasai buvo padaręs, sakydami: „Aš esu klusnumas, kurį tu rodei vyresniesiems dvasininkams“ ir „Aš esu psalmių giedojimas, kurį tu dažnai atlikdavai Dievui“.

Šventas Petras, kurio vienuolynui priklausė tas vienuolis, priėjo prie Dievo, ketindamas prašyti jam malonės. Viešpats tarė Petru: „Argi nepasakė pranašas, mano įkvepiamas: „Viešpatie, kas gyvens tavo šėtroje arba kas ilsėsis *ir t. t.*“ ir „Tas, kurio gyvenimas nesuteptas *ir t. t.*“?⁸⁴ Tad kaipgi šitas gali būti išganytas, jeigu jis įžengė ne be nuodėmės ir neatliko teisingumo darbų?“ – Kadangi už jį prašė ne tik Petras, bet ir Dievo Motina Mergelė, Viešpats paskelbė nuosprendį, pagal kurį tasai turėjo grįžti į kūną ir atgailauti. Tada Petras išgąsdino velnią raktu, kurį laikė rankoje, ir privertė bėgti. Vienam minėto vienuolyno vienuoliui Petras į rankas perdavė to žmogaus sielą ir liepė ją sugrąžinti į kūną. Kaip atlyginimo už grąžinimą pastarasis jo paprašė kasdien už jį sukalbėti psalmę „Pasigailėk manęs, Dieve“⁸⁵ ir dažnai nušluoti jo kapavietę. Pakilęs iš mirties, tasai visiems papasakojo, kas jam buvo atsitikę.

Grigalius *Sqvade* rašo: „Vienas longobardas rado tokį aukštinį švento Petro raktą ir, nepaisydamas, kad tai švento Petro raktas, bet užsigeidęs iš jo – kadangi buvo auksinis, – sau kažką pasidaryti, atsinešė peilį, ketindamas raktą perpjauti. Tuoju

pat sugriebtas velnio, jis sau į gerklą įsmeigė kardą ir tą pačią akimirką krito negyvas. Tai pamatęs, longobardų karalius apstulbo; kažkoks krikščionis raktą pakėlė nuo žemės, paliepė iš aukso padaryti dar vieną ir abu juos perleido popiežiui⁸⁶.

CVII. APIE ŠVENTĄ STEPONĄ, POPIEŽIŲ

APIE ŠVENTĄ STEPONĄ, POPIEŽIŲ CVII – Popiežius Steponas žodžiu ir pavyzdžiu į krikščionių tikėjimą atvertė daug pagonių⁸⁷ ir palaidojo daug šventųjų kankinių kūnų. Todėl imperatoriai Valerianas ir Galienas su didžiausiomis pastangomis 260 Viešpaties metais surengė jo paiešką, idant arba jį bei kitus kunigus priverstų aukoti pagonių dievams, arba nubaustų, skyrę įvairiausių kankinimų. Jiedu išleido ediktą, kad tas, kuris juos išduos, gaus valdyti visą jų nuosavybę. Dėl šios priežasties dešimt jo kunigų buvo suimti ir tuojau pat be teismo nukirsdinti. Kitą dieną popiežius Steponas buvo suimtas ir nuvestas į Marso šventyklą, kad tenai arba pagerbtų stabą, arba būtų nubaustas mirtimi. Kai popiežius ten įžengė ir pasimeldė Dievui, kad Jis sunaikintų tą šventyklą, tuoj pat didelė pastato dalis sugriuvo, o visa minia pabėgo, apimta nepaprastos baimės. Pats Steponas pasitraukė į šventosios Liucijos kapines⁸⁸.

Išgirdęs apie tai, Valerianas pasiuntė pas jį daugiau kareivių nei anksčiau. Tie atvykę rado Steponą, aukojantį Mišias, stovintį be baimės ir pamaldžiai baigiantį, kas pradėta, ir nukirsdino jo paties kėslė.

CVIII. APIE ŠVENTO STEPONO KŪNO ATRADIMĄ

APIE ŠVENTO STEPONO KŪNO ATRADIMĄ CVIII – Pasakojama, kad pirmojo kankinio Stepono kūnas buvo atrastas 417 Viešpaties metais⁸⁹, 7 imperatoriaus Honorijaus valdymo metais. Šis pasakojimas apima jo atradimą, perkėlimą ir sujungimą su švento Lauryno kūnu.

Kūno atradimas vyko štai tokia tvarka⁹⁰. Jeruzalės srityje buvo vienas presbiteris, vardu Lukianas, kurį Genadijus mini tarp įžymiųjų vyrų ir kuris šitai aprašė⁹¹. Vieną penktadienį jis ilsėjosi savo lovoje ir jau beveik snaudė, kai jam apsireiškė kažkoks senyvo amžiaus vyras, aukšto ūgio, gražaus veido, su ilga barzda, apsiautęs baltu apsiaustu, papuoštu auksinėmis gemutėmis ir kryžiais ir avintis iš viršaus auksintais batais. Laikydamas rankoje auksinę rykštę, jisai palietė Lukianą ir tarė: „Labai rūpestingai atverk mūsų kapavietes, kadangi mes esame nederamai suslėpti niekingoj vietoj. Todėl eik ir pasakyk Jeruzalės vyskupui Jonui, kad mus garbingoje vietoje perlaidotų, nes dabar, kai pasaulį prispaudė sausra ir vargas, Dievas nutarė būti maloningas, jei kas maldaus mūsų užtariamą“. – Jam presbiteris Lukianas tarė: „Pone, kas esi?“ – „Aš esu“, – tarė, – „Gamalielis, kuris išauginau apaštalą Paulių ir prie savo kojų jį išmokiau Įstatymo. O tas, kuris guli kartu su manimi, yra šventas Steponas, kurį žydai užmėtė akmenimis ir išmetė už miesto, kad paukščiai ir žvėrys jį surytų; tačiau šitam pasipriešino Tasai, kuriam šis kankinys išsaugojo tikėjimą nepažeistą. Aš jį su didžia pagarba pasiėmiau ir palaidojau naujame savo kape.

Kitas, kuris irgi guli su manimi, yra mano vaikaitis Nikodemus – tas pats, kuris naktį atėjo pas Jėzų ir iš Petro ir Jono

priėmė šventąjį krikštą. Supykę ant jo, aukštieji kunigai būtų jį dėl to nužudę, jei nebūtų iš pagarbos mums susilaikę. Vis dėlto jie išgrobstė visą jo nuosavybę, atėmė iš jo aukštas pareigas, ilgai jį plakė rykštėmis ir paliko leisgyvį. Kai aš jį parsivedžiau į namus, jis išgyveno vos kelias dienas; po to aš pasirūpinau, kad mirusysis būtų palaidotas švento Stepono kojūgalyje.

Trečias, kuris irgi su manimi palaidotas, yra mano sūnus Abibas, kuris dvidešimtais savo gyvenimo metais kartu su manimi priėmė krikštą ir, likdamas skaistus, su mano mokiniu Pauliumi išmoko Įstatymo. Tuo tarpu mano žmona Atėja ir mano sūnus Selemijas, kurie nenorėjo priimti Kristaus tikėjimo, nenusipelnė būti palaidoti su mumis; tu rasi juos, palaidotus kitur, o jų kapus – tuščius ir varganus“. – Tai pasakęs, Gamalielis pranyko.

Nubudęs Lukianas maldavo Viešpaties, kad šis regėjimas, jei tik jis buvo tikras, jam pasirodytų antrą ir dar trečią kartą. Kitą penktadienį jam lygiai taip, kaip ir prieš tai, pasirodė Gamalielis ir paklausė, kodėl jis palaikęs niekais, kas jam buvę pasakyta. „Nepalaikiau, pone“, – tarė Lukianas, – „bet paprašiau Viešpaties, kad regėjimas, jei tik jis yra iš Dievo, mane aplankytų trečiąkart“. – Jam Gamalielis pasakė: „Kadangi mintyse pagalvojai, kaip galėtum, mus radęs, atskirti kiekvieno iš mūsų palaikus, tai aš, pasitelkęs palyginimą, tau apsakysiu, kaip atrodo kiekvieno iš mūsų kapavietės ir palaikai“. – Ir parodė jam tris aukso kraiteles, o ketvirtą – sidabro; viena kraitelė buvo pilna raudonų rožių, kitos dvi – baltų rožių; paskui jis jam parodė sidabrinę kraitelę, kuri buvo pilna krukų. Gamalielis jam tarė: „Šios kraitelės yra mūsų karstai, o šios rožės – mūsų palaikai. Kraitelė, pilna raudonų rožių, – tai švento Stepono, kuris vienintelis iš mūsų nusipelnė kankinys-

tės vainiko, karstas; kitos dvi, pilnos baltų rožių, – tai mano ir Nikodemo, tyra širdimi uoliai išpažinusių Kristų, karstai; kervirta kraitelė, pilna krokų, priklauso mano sūnui Abibui, kuris švytėjo skaistybės spindesiu ir pasaulį paliko tyras“. – Tai pasakęs, Gamalielis pranyko dar kartą.

Kitos savaitės penktadienį jis darsyk supykęs apsireiškė Lukianui ir jį stipriai išbarė už delsimą ir atsainumą. Tad Lukianas išsyk nukeliavo į Jeruzalę ir viską iš eilės papasakojo vyskupui Jonui. Pakvietę kitų vyskupų, jie nuėjo į vietą, apreikštą minėtam Lukianui. Kai pradėjo kasti, žemė sudrebėjo, ir pasklido labai malonus kvapas. Nuostabus šio kvapo aromatas už šventųjų nuopelnus nuo įvairių ligų pagydė 70 žmonių. Su didžiuliu džiaugsmu jie perkėlė šventųjų palaikus į Siono bažnyčią Jeruzalėje, kurioje šventas Steponas ėjo archidiakono pareigas, ir ten juos pagarbiai palaidojo. Tą pačią valandą pasipylė smarki liūtis. Apie šį regėjimą ir palaikų atradimą savo kronikoje pasakoja Beda⁹².

Švento Stepono atradimas įvyko tą pačią dieną, kurią minima jo kankinystė⁹³ – sakoma, kad jo kankinystė įvykusi tą pačią dieną. Dėl dviejų priežasčių Bažnyčia pakeitė šių švenčių datas⁹⁴. Pirmą priežastį sudaro tai, kad Kristus gimė žemėje, idant žmogus galėtų gimti danguje. Dėl to reikėjo, kad švento Stepono gimimas eitų iškart po Kristaus gimimo, nes Steponas pirmasis priėmė kankinystę už Kristų, o tai ir reiškia gimti danguje, – idant šitaip būtų parodyta vieną gimimą kilus iš kito. Dėl šios priežasties apie Steponą giedama: „Vakar gimė Kristus žemėje, kad šiandien Steponas gimtų danguje“.

Antrą pakeitimo priežastį sudaro tai, kad Atradimo šventė vykdavo iškilmingiau negu Kankinystės. Tokią padėtį lėmė tiek Viešpaties gimimo pagerbimas, tiek ir gausūs stebuklai, kuriuos

Viešpats parodė per Stepono palaikų atradimą. O kadangi Stepono kankinystė yra vertingesnė už atradimą ir dėl to turi būti iškilmingesnė, tai Bažnyčia jo Kankinystės šventę nukėlė į tą laiką, kai tam galima pareikšti daugiau pagarbos.

Augustinas pasakoja, kaip buvo perkelti šventojo palaikai⁹⁵. Konstantinopolio senatorius Aleksandras su savo žmona atvyko į Jeruzalę, pirmajam kankiniui Steponui pastatė labai gražią koplyčią ir pasirūpino, kad po mirties pats būtų palaidotas šalia jo kūno. Praėjus septyneriems metams, Julijona, jo žmona, panoro grįžti į savo tėvynę, kadangi kentė kunigaikščių daromas neteisybes, ir užsigėdė kartu išsivežti vyro kūną. Kai gausiomis maldomis ji iš vyskupo išprašė tam leidimą, vyskupas parodė jai du sidabro karstus ir tarė: „Nežinau, kuris iš šitų yra tavo vyro karstas“. – O jinai pasakė: „Aš žinau“, ir prišokusi apkabino švento Stepono kūną. Taigi taip, manydama, kad ima vyro kūną, ji atsitiktinai paėmė pirmąjį kankinį.

Kai ji su kūnu įlipo į laivą, pasigirdo angelų himnai, ir pasklido labai malonus kvapas, o demonai pradėjo šaukti ir sukelė baisią audrą, sakydami: „Vargas mums, nes pirmasis kankinys Steponas keliauja, plakdamas mus rūščia ugnimi!“ – Jūreiviams išsigandus, kad laivas gali sudužti, buvo kreiptasi į Steponą; šis tuojau apsireiškė ir jiems tarė: „Aš esu čia, nebijokite“. – Ir išsyk užėjo visiškas štilis. Tada pasigirdo demonų balsai, byloję: „Nelabasis valdove, padek laivą, nes jame yra mūsų priešas Steponas!“ – Demonų valdovas pasiuntė penkis demonus, kad tie padegtų laivą, bet Viešpaties angelas juos nugramzdino į gelmę. Kai keleiviai atplaukė į Chalkedoną, demonai sušuko: „Atvyko Dievo tarnas, kuris buvo piktyjų žydų užmėtytas akmenimis!“ – Galiausiai Julijona ir jos palyda nenukentėję atvyko į Konstantinopolį ir

vicnoje bažnyčioje su didžia pagarba palaidojo švento Stepono kūną. Taip pasakoja Augustinas.

Stepono kūnas buvo sujungtas su švento Lauryno kūnu štai tokia tvarka. Taip atsitiko, kad imperatoriaus Teodosijaus dukterį Eudoksiją sunkiai kamavo demonas. Kai apie tai buvo pranešta jos tėvui, įsikūrusiam Konstantinopolyje, šis paliepė ten atvežti dukterį, kad ją galėtų paliesti švenčiausio pirmojo kankinio palaikai. Tačiau joje tūnojęs demonas sušuko: „Neišėisiu, jei Steponas neatvyks į Romą, nes tokia yra apaštalių valia!“ – Kai imperatorius apie tai išgirdo, iš Konstantinopolio dvasininkų ir visų gyventojų išprašė, kad šie švento Stepono kūną atiduotų romiečiams, o patys paimtų Lauryno. Šiuo reikalu imperatorius parašė laišką popiežiui Pelagijui. Pasirėmęs kardinolų patarimu, popiežius pritarė imperatoriaus prašymui. Atsiųsti į Konstantinopolį, kardinolai Stepono kūną išsivežė į Romą, o su jais iškeliavo graikai, turėję paimti Lauryną.

Pakeliui Stepono kūną pasitiko Kapujoje; čia dievobaimingomis maldomis kapujiečiai gavo jo dešinę ranką, o jo garbei buvo pastatyta metropolinė bažnyčia. Kai kardinolai atvyko į Romą ir norėjo kūną nešti į Šventojo Petro *ad Vincula* bažnyčią, nešikai sustojo ir nebegalėjo toliau žengti nė žingsnio. Tada mergaitėje tūnojęs demonas sušuko: „Veltui vargstate, nes jis sau vietą išsirinko ne čia, o pas savo brolių Lauryną!“ – Tada jie kūną nunešė tenai, ir mergaitė, palietusi jį, išsivadavo nuo demono. Tarsi sveikindamasis ir su šypsena pasitikdamas atvykstantį brolių, Laurynas pasitraukė į kitą kapavietės dalį, o broliui paliko ištuštintą vidurį.

Kai graikai⁹⁶ pridėjo rankas prie Lauryno, ketindami jį išsinešti, tai griuvo lyg negyvi ant žemės; popiežiui, dvasininkams ir miesto žmonėms už juos pasimeldus, vakare jie šiaip ne taip

atsipeikėjo, tačiau vis viena visi per dešimt dienų numirė. O tuos lotynus⁹⁷, kurie buvo jiems pritarę, apėmė pamišimas, ir jie negalėjo išgyti tol, kol šventųjų kūnai nebuvo palaidoti drauge. Ir tada iš dangaus pasigirdo balsas: „Laimingoji Roma! Tu vienoje kapavietėje dabar glaudi ispano Lauryno kūną ir šlovinguosius jeruzaliečio Stepono palaikus!“ – Šis kūnų sujungimas įvyko apie 425 Viešpaties metus⁹⁸.

Augustinas *Apie Dievo valstybę* XXII knygoje pasakoja⁹⁹, kad, šaukiantis švento Stepono, buvo prikelti šeši mirusieji. Tai yra: vienas vyras miręs gulėjo taip, kad jam nuo to gulėjimo susipynė nykščiai, ir kai virš jo pašaukė vardu šventą Steponą, jisai išsyk prisikėlė. Kažkokį berniuką suvažinėjo vežimas, jį motina nunešė į Šventojo Stepono bažnyčią ir atgavo gyvą ir sveiką. Dar jis prikėlė tokią vienuolę: ją jau buvo apėmusi priešmirtinė agonija, ji buvo nunešta į Šventojo Stepono bažnyčią ir ten iškvėpė dvasią, bet čia, visiems matant ir stebintis, pakilo, atgavusi sveikatą. Dar jis prikėlė vieną mergaitę Hipone¹⁰⁰. Tėvas jos tuniką nugabeno į Šventojo Stepono bažnyčią, paskui ją užmetė ant mirusios dukters kūno, ir ta tuojau prisikėlė. Taip pat jis padėjo vienam jaunuoliui Hipone, nes tasai išsyk prisikėlė, kai tik jo kūnas buvo pateptas švento Stepono aliejumi. Dar jis prikėlė tokį berniuką: kai mirusį vaiką atnešė į Šventojo Stepono bažnyčią, kreipėsi į šventą Steponą, ir berniukas išsyk buvo sugrąžintas į gyvenimą.

Apie šį brangų kankinį Augustinas taip kalba¹⁰¹: „Gama-lielis, pasipuošęs brangiu drabužiu, atskleidė jo buvimo vietą; Saulius, praradęs savo drabužį, jį užmėtė akmenimis; Kristus, suvystytas į vystykus, jį apdovanojo ir vainikavo brangakmeniais“. – Tas pats Augustinas¹⁰²: „Visas Steponas spindėjo kūno grožiu, žydinčiu amžiumi, pamokslių sakytojo iškalba,

švenčiausio proto išmintimi ir dieviškumo veikimu“. – Tas pats vėl: „Ši tvirta Dievo kolona – kai jį tarp akmenis mėtančiųjų rankų suspaudė tarsi milžiniškomis žnyplėmis, tai jis, nepajudinamas dėl tikėjimo, buvo deginamas ir kariamasis, daužomas ir tąsomas, trumpinamas ir ilginamas, kertamas ir neįveikiamas“. – Tas pats Augustinas, aiškindamas tą vietą „Kietu sprandu *ir t. t.*“¹⁰³, sako: „Jis ne meilikauja, bet užsi-
puola, ne glosto, bet meta iššūkį, ne virpa, bet kursto“. – Dar jis rašo: „Stebėk Steponą, tavo tarnystės draugą“¹⁰⁴: jis buvo žmogus kaip ir tu; susidėjo iš nuodėmės masės kaip ir tu; buvo atpirktas už tokią pačią kainą kaip ir tu; buvo diakonas, skaitė Evangeliją, kurią ir tu skaitai ar klausaisi, ir tenai rado parašyta: „Mylėkite savo priešus“¹⁰⁵, – sužinojo apie tai skaitydamas, o įvykdė – paklusdamas“.

CIX. APIE ŠVENTĄ DOMINYKĄ

APIE VARDĄ – Dominykas suprantamas kaip *domini custos*¹⁰⁶ „Viešpaties sargas“, arba *a domino custoditus* „Viešpaties apsaugotas“. Arba Dominykas suprantamas, pasirinkus žodžio *dominus* „viešpats“ etimologiją.

Kaip Viešpaties sargas jis suprantamas trimis būdais, o būtent Dievo atžvilgiu jis yra Viešpaties garbės sargas; artimo atžvilgiu jis – Viešpaties vynuogyno, arba Viešpaties bandos sargas; savęs paties atžvilgiu jis – Viešpaties valios, arba Viešpaties nurodymų sargas.

Antra, Dominykas suprantamas kaip apsaugotasis Viešpaties. Mat Viešpats jį apsaugojo kiekvienoje iš trijų jo gyvenimo būsenų: pirma, jo būta pasauliečiu, antra, – reguliniu

kanauninku, trečia – apaštališkuoju vyru. Kai jis buvo pirmos būsenos, Viešpats apsaugojo jį, versdamas jį pradėti pagirtinu būdu; antrojoje – su įkarščiu žengti į priekį, o trečiojoje – pasiekti tobulumo.

Trečia, Dominykas gali būti suprantamas pagal žodžio *dominus* „viešpats“ etimologiją. Mat *dominus* „viešpats“ suprantamas kaip *donans minas* „teikiąs pabarimus“, arba *donans munus* „teikiąs malonę“, arba *donans minus*, „teikiąs mažiau“. Lygiai taip šventas Dominykas buvo *donans*, *id est condonans*, *minas* „teikiąs, tai yra kartu teikiąs pabarimus“, nes atleisdavo neteisības; jis buvo *donans munus* „teikiąs malonę“, nes dovanodavo laisvę, kadangi vargšams ne tik išdalijo savo turtą, bet daug syk siekė, kad jį parduotų jų naudai; jis buvo *donans minus* „teikiąs mažiau“, nes alino kūną, kadangi savo kūnui visada duodavo mažiau, nei tas norėjo.

APIE ŠVENTĄ DOMINYKĄ CIX – Dominykas, įžymusis Pamokslininkų ordino vadovas ir tėvas¹⁰⁷, gimė Ispanijoje, Osmos¹⁰⁸ vyskupijoje, Kalarogos¹⁰⁹ kaime. Jo tėvas buvo Feliksas, o motina – vardu Joana; tai iš jų vedama jo kūniškoji kilmė. Prieš jam gimstant, motina per sapnus regėjo, kad įsčiose nešioja šuniuką, kuris nasruose laiko degantį žibintėlį. Kai jis išėjo iš įsčių, padegė visą pasaulio statinį.

Taip pat kitai moteriai, kuri jį iškėlė iš švento šaltinio¹¹⁰, pasirodė, kad berniukas Dominykas kaktoje turi nepaprastai ryškią žvaigždę, apšvietusią visą pasaulį.

Kol Dominykas dar buvo vaikas, ir jį prižiūrėjo auklė¹¹¹, jį dažnai rasdavo palikusį lovą ir gulintį ant nuogos žemės. Vėliau jis buvo išsiųstas mokytis į Palenciją. Dominykas šitaip troško įgyti žinių, kad dešimt metų neragavo vyno. Kai ten siautėjo badas, jis su visais namų rakandais pardavė ir knygas, o pinigus

už jas išdalijo vargšams. Augant Dominyko šlovei, Osmos vyskupas jį padarė savo bažnyčios reguliniu kanauninku. Vėliau, kai jis visiems pasidarė gyvenimo veidrožiu, kanauninkai jį paskyrė subprioru. Dominykas dieną ir naktį atsidėdavo skaitymui ir maldai, be paliovos prašydamas Dievo, kad teiktųsi jam įlieti tos malonės, kurios dėka jis visą save galėtų kada nors paskirti artimų žmonių išganymui. Dar Dominykas labai uoliai skaitė knygą *Apie tėvų pasikalbėjimus*¹², todėl pasiekė labai aukštą tobulumo laipsnį.

Kartą Dominykas su minėtu vyskupu nukeliavo į Tulūzą ir suprato, kad jų šeimininkas yra sugadintas erezijos. Jis atvertė tą žmogų į Kristaus tikėjimą ir kaip pirmą būsimo derliaus pėdelį įteikė Viešpačiui.

*Grafo iš Monforo*¹³ darbuose aprašomas toks įvykis¹⁴. Vieną dieną šventas Dominykas pasakė pamokslą prieš eretikus, o savo argumentus, kuriuos paskelbė viešai, išdėstė raštu ir lapelį perdavė vienam eretikui, idant šis teiktųsi jo priekaištus apsvastyti. Tą naktį vyras, gavęs tą lapelį, parodė jį eretikams, kurie tuo metu telkėsi apie laužą. Bendrai jam pasiūlė mesti lapelį į ugnį, ir jei šiam pasitaikytų sudegti, tai jų tikėjimas, o veikiau – netikėjimas, būtų teisingas. Bet jeigu jis neįstengtų sudegti, tada jie paskelbtų, kad teisingas yra Romos Bažnyčios tikėjimas. Dėl to lapelis metamas į ugnį. Kiek pabuvęs liepsnose, lapelis nesudegęs tuoj iš ugnies iššoka. Visi nustemba, bet vienas, labiau už kitus užsispyręs, pasiūlo: „Tebūnie jis metamas dar kartą, ir mes geriau ištirsim teisybę“. – Lapelį įmeta dar kartą, ir dar kartą jis iššoka nesudegęs. Tas ir vėl sako: „Tebūnie jis metamas trečią kartą, ir tada be abejonės sužinosim galutinį rezultatą“. – Lapelį įmeta trečiąkart, ir vėl jis iššoka, nesudegęs ir nepažeistas. Tada eretikai, likdami prie savo užsispyrimo,

labai griežta priesaika tvirtai sutarė niekam šio nutikimo nepasakoti. Vis dėlto vienas riteris, kuris tenai buvo ir truputį linko į mūsų tikėjimą, paskui tą stebuklą pagarsino. Tai atsitiko prie Monrealio. Sakoma kažką panašaus atsitikus Fanžo¹¹⁵, kur tomis dienomis vyko oficialūs debatai su eretikais.

Tuo metu Osmos vyskupas mirė, o kiti sugrįžo į namus¹¹⁶, todėl ten liko tik vienas šventas Dominykas su maža grupele šalininkų ir pastoviai skelbė Dievo žodį prieš eretikus. Tiesos priešai juokėsi iš jo, spjaudė į jį, drabstė jį purvu ir panašiais nešvarumais, o pasityčiojimui iš nugaros jam prikabindavo kuokštus šiaudų. Kai jie grasindavo jį nužudysią, Dominykas jiems be baimės atsakydavo: „Dar nesu vertas kankinio šlovės, dar nenusipelniau tokios mirties“. – Tad eidamas per vietą, kur jam, kaip pasakoja, buvo surengta pasala, Dominykas žengė ne tik nedrebėdamas, bet netgi žvalus ir su giesme. Tie nusistebėję jo paklausė: „Nejaugi tavęs nesupurto mirties šiurpulys? Ką būtum daręs, jei tave būtume sučiupę?“ – O Dominykas: „Būčiau paprašęs jūsų, kad mane žudytumėte ne iš karto, staiga sužaloję, bet, pamažu, paciliui suluošindami kiekvieną sąnarių, paskui man prieš akis parodytumėte nukirstas sąnarių dalis, tada išplėstumėte man akis ir galiausiai sudraskytą leisgyvį mano kūną paliktumėte gulėti kraujo klane ar iš viso nužudytumėte, kaip panorėję“.

Kartą, kai sutiko žmogų, kuris, patyręs labai didelį skurdą, prisidėjo prie eretikų bendruomenės, Dominykas nutarė save parduoti, kad už pinigus, kuriuos būtų gavęs už save, jis galėtų ir tą žmogų iš skurdo išvaduoti, ir išlaisvinti jį iš to paklydimo, į kurį tą buvo įstūmęs skurdas. Jis taip ir būtų padaręs, jei Dievo gailestingumas nebūtų kitaip pasirūpinęs to žmogaus skurdu.

Kitą kartą viena moteris¹¹⁷, raudodama ir skųsdamasi, Dominykui pasakojo apie savo brolių, laikomą saracėnų nelaisvėje ir prisipažino, jog jai nebelikę jokio sprendimo, kaip jį išlaisvinti. Paveiktas gilios užuojautos, Dominykas pasisiūlė save parduoti, kad išpirktų belaisvį. Vis tik tai šito neleido Dievas, numatęs, kad jis reikalingesnis dvasinei daugybės belaisvių išpirkai.

Viesėdamas Tulūzos apylinkėse pas kažkokią kilmingą moteris¹¹⁸, suklaidintas eretikų demonstratyviai rodomu tikėjimu, Dominykas kartu su vienu bendražygiu pasninkavo per visą Gavėnią, laikydamiesi tik duona ir šaltu vandeniu ir taip siekdami pleišną išmušti pleištu¹¹⁹. Kai jam tekdavo budėti per naktį, jisai išsekusius sąnarius ištiesdavo ant plikos lentos. Šitaip buvo pasiekta, kad Dominykas anas moteris atvedė į tiesos pažinimą.

Paskui Dominykas ėmė galvoti, kaip įsteigti ordiną¹²⁰, kurio veikla būtų keliauti po pasaulį, skelbiant pamokslus, ir prieš eretikus sutvirtinti katalikų tikėjimą. Kai jis Tulūzos apylinkėse nuo Osmos vyskupo mirties iki to meto, kai turėjo būti šaukiamas Laterano Susirinkimas, buvo praleidęs jau dešimt metų, tai su Tulūzos vyskupu Fulkonu nuvyko Romon į tą visuotinį Susirinkimą ir popiežiaus Inocento paprašė jam ir jo sekėjams patvirtinti ordiną, kuris ir vadinėtųsi, ir būtų pamokslininkų. Kadangi aukščiausiasis kunigas buvo iš pradžių truputį tam nepalankus, tai vieną naktį tasai popiežius per sapną išvydo, jog netikėtai Laterano bažnyčiai ėmė grėsti baisus sugriuvimas. Kol jis žvelgė į tai virpėdamas, iš kitos pusės pasirodė Dominykas, Dievo žmogus, ir, pakišęs savo pečius, sulaukė visą tą besiruošiantį sugriūti statinį. Kai aukščiausiasis kunigas nubudo ir suprato regėjimą, linksmas patenkino Dievo žmogaus prašymą, paragino grįžti pas savo

brolius, pasirinkti kokią nors pripažintą regulą, tada sugrįžti pas jį ir gauti pageidaujamą patvirtinimą. Taigi Dominykas parkeliavo ir paskelbė broliams popiežiaus žodį. Brolių buvo apie šešiolika. Pasikvietę Šventąją Dvasią, jie vieningai pasirinko įžymaus pamokslininko ir Mokytojo¹²¹ švento Augustino regulą, ketindami patys ir veikla, ir vardu būti pamokslininkai. Be to, jie dar prisiėmė kai kurias nuostatas dėl griežtesnio gyvenimo ir įsipareigojo jų laikytis, suteikę joms įstatų pavidalą. Vis dėlto kadangi Inocentas tuo metu mirė, o į aukščiausiąją kunigystę buvo iškeltas Honorijus, tai Dominykas ordino patvirtinimą gavo 1216 Viešpaties metais jau iš minėto Honorijaus.

Kai Dominykas Romoje, Šventojo Petro bažnyčioje, meldėsi už savo ordino išplėtimą¹²², išvydo pas jį ateinančius šlovinguosius apaštalų vadus – Petrą ir Paulių. Jam pasirodė, kad vienas iš jų, būtent Petras, jam padavė lazda, o Paulius – knygą; apaštalai tarė pridurdami: „Eik ir skelbk pamokslus, nes šiai tarnystei esi išrinktas Dievo!“ – Veikiai trumpą akies mirksnį jam pasirodė, kad jis regi po visą pasaulį pasklidusius savo sūnus, kurie vaikšto po du ir po du ir skelbia tautoms Viešpaties žodį. Parvykęs Tulūzon, Dominykas liepė savo broliams keliauti į skirtingas vietas, nukreipdamas kai kuriuos į Ispaniją, kai kuriuos – Paryžiun, kitus – Bolonijon, o pats sugrįžo į Romą.

Prieš Pamokslininkų ordino įsteigimą toksai vienuolis patyrė ekstazę¹²³ ir išvydo, kaip, atsiklaupusi ant kelių ir sudėjusi rankas, Švenčiausioji Mergelė maldauja Sūnaus už žmonių giminę. Kelis syk neigiamai atsakęs pamaldžiai Motinai, Sūnus galop jai neatstojant taip pasakęs: „Motina mano, ką aš dar galiu, ką aš dar privalau jiems padaryti? Siunčiau patriarchus

ir pranašus, bet jie mažai pasitaisė. Tada aš pats pas juos atėjau, paskui apaštalus pasiunčiau, bet jie nužudė ir mane, ir juos. Pasiunčiau pas juos kankinius, Išpažinėjus ir Mokytojus, – ir tais nepasitenkino. Na, bet kadangi man nedera tau ko nors neduoti, tai aš jiems duosiu savo pamokslininkus, kurie galės juos apšviesti ir apvalyti. Jeigu jie ir tada nepasikeis, tuomet jau pats prieš juos pakilsiu“.

Panašų regėjimą matė kitas žmogus tuo metu, kai į Tulūzą prieš eretikus buvo persiūsti dvylika cistersų ordino abatų. Kai Sūnus maldaujančiai Motinai atsakė taip, kaip aukščiau paminėta, Motina Jam tarusi: „Gerasis Sūnau, pasielk, paisydamas ne jų piktybės, bet savo gailestingumo!“ – Tada Sūnus, įveiktas prašymų, jai taręs: „Pagal tavo norą aš parodysiu jiems šį savo gailestingumą, nes pasiūsiu pas juos savo pamokslininkus, idant tie juos įspėtų ir išauklėtų: jeigu jie nepasitaisys, daugiau jų nesigailėsiu“.

Vienas pranciškonas, daug laiko buvęs švento Pranciškaus bendražygiu¹²⁴, gausiems Pamokslininkų ordino broliams papasakojo štai ką. Kai šventas Dominykas Romoje atkakliai siekė gauti iš popiežiaus patvirtinimą savo ordinui, melddamasis naktį regėjimo metu išvydo Kristų. Viešpats buvo erdvėje, rankoje turėjo tris ietis ir buvo jomis užsimojęs prieš pasaulį. Veikiai prie Jo atsirado Motina ir paklausė, ką Jis ketinąs daryti. O Jis: „Štai, visas pasaulis yra pripildytas trijų ydų, būtent: puikybės, gašlumo ir godulio. Todėl aš jį ketinu sunaikinti šiomis trimis ietimis“. – Tada Mergelė, puolusi Jam į kojas, tarė: „Sūnau brangiausias, pasigailėk ir gailestingumu suminkštink savą teisngumą!“ – Jai Kristus: „Argi nematai, kokios didžios neteisybės man vykdomos?“ – Toji Jam: „Sūnau, suvaldyk pyktį ir lukterk! Aš turiu ištikimą tarną ir atkaklų kovotoją,

kuris pereis per visus pašalius, užkariaus pasaulį ir pajungs Tavo viešpatijai. Be to, jam į pagalbą aš duosiu kitą tarną, kuris panašiai kausis kartu su juo“. – Jai Sūnus: „Štai nurimęs žvelgiu tau į akis; vis dėlto dar norėčiau pamatyti tuos, kuriuos ketini paskirti į tokią tarnystę“. – Tuomet Motina Kristui pristačiusi šventą Dominyką. Kristus jai taręs: „Tikrai geras ir atkaklus šis kovotojas! Jis rūpestingai darys tai, ką pasakei“. – Tada ji pristačiusi ir šventą Pranciškų, o Kristus jį priėmęs lygiai taip, kaip ir pirmąjį. Tuo tarpu šventas Dominykas per savo regėjimą atidžiai apžiūrėjo savo bendražygį, kurio anksčiau nebuvo matęs, ir, kai rytojaus dieną bažnyčioje sutiko žmogų ir jį be pristatymo vien iš to, ką buvo naktį regėjęs, atpažino, tai puolė jam į glėbį, išbučiavo ir tarė: „Tu esi mano bendražygis, tu su manim lygiai keliausi per pasaulį, mes kartu kausimės, ir joks priešas mūsų neįveiks!“ – Ir Dominykas Pranciškui iš eilės papasakojo minėtą regėjimą. Nuo tada jų širdys ir sielos susivienijo Viešpatyje, ir jie tai ainiams nurodė išsaugoti amžiais.

Dominykas priėmė į ordiną naujoku vieną apulietį¹²⁵. Buvę seni draugužiai tam apuliečiui taip susuko protą, kad jis apsisprendė sugrįžti į pasaulį ir pradėjo visokiais būdais prašyti savo drabužių. Tai išgirdęs, šventas Dominykas išsyk atsidėjo maldai. Kai draugužiai minėtą jaunuolį išvilko iš vienuolio rūbų ir jau aprenė jo marškiniais, tasai pradėjo garsiai šaukti: „Oi, kaistu! Oi, liepsnoju! Oi, visas degu! Nutraukit, nutraukit nuo manęs šituos prakeiktus marškinius, kurie mane visą degina!“ – Ir jis niekaip neapsiramino, kol jam nenuvilko marškinų, neaprenė jo vienuolio drabužiais ir neparvedė atgal į vienuolyną.

Vieną naktį, kai šventas Dominykas buvo Bolonijoje¹²⁶, o broliai jau buvo nuėję miegoti, vieną dar neįšventintą brolį

pradėjo kamuoti velnias. Kai apie tai išgirdo jo vadovas brolis Rainerijus Lozanielis, tuojau pasirūpino apie tai pranešti šventam Dominykui. Šis paliepė jį atnešti į bažnyčią priešais altorių. Kai dešimt brolių jį vos ne vos atnešė, šventas Dominykas pasakė: „Nelaimingasis, meldžiu tavęs pasakyti, kodėl tu kamuoji Dievo kūrinių ir kodėl bei koku būdu į jį įsibrovei“. – Šis atsakė: „Aš jį kankinu, nes to nusipelnė. Mat jis vakar mieste gėrė be prioro leidimo ir nepersizėgnojęs. Dėl to aš tada įsmukau į jį mašalo pavidalu, tiksliau – jis pats mane sugėrė sykiu su vynu“. – Tada paaiškėjo tiesa, kad jis gėrė. Tuo metu buvo duotas pirmasis ženklas rytmečio pamaldoms¹²⁷. Jį išgirdęs, velnias, kalbėjęs jame, tarė: „Nebegaliu čia daugiau būti dabar, kai keliasi kapišonuotieji!“ – Ir tada, šventam Dominykui meldžiantis, nelabasis buvo priverstas išeiti.

Kartą Dominykas Tulūzos apylinkėse kėlėsi per kažkokią upę¹²⁸, ir į ją įkrito jo knygos, gabentos be apsaugojimo. Trečią dieną kažkoks žvejys ten užmetė meškerę ir, pamatęs, jog sugavo didelę žuvį, iš gelmės ištraukė tas knygas, išsilaikiusias taip gerai, tarsi jos būtų labai rūpestingai laikytos kokioje nors spintoje.

Kitąsyk Dominykas atkeliavo į vieną vienuolyną, o broliai jame jau ilsėjosi¹²⁹. Nenorėdamas jų trikdyti, jis sukalbėjo maldą, durys atsidarė, ir jis įžengė su draugu į vidų. Apie tokį patį įvykį sužinota, kai Dominykui su vienu neišsventintu cistersu pasitaikė dalyvauti susirėmime su eretikais. Kadangi jiedu per vėlai pasiekė kažkokią bažnyčią ir rado ją jau uždarytą, šventas Dominykas sukalbėjo maldą, ir jie staiga atsidūrė bažnyčios viduje ir visą tą naktį praleido melddamiesi.

Po sunkios kelionės Dominykas pirmiau, negu nuvykdavo į poilsio vietą, troškulį paprastai numalšindavo prie kokio

nors šaltinio, idant, daugiau gerdamas šeimininko namuose, nesulauktų kokio nors priekaišto.

Vienas mokinys, kurį kankino kūno pagundos¹³⁰, per kurią šventę atėjo į Bolonijos brolių namus, kad ten išklausytų Mišias. Taip atsitiko, kad tąkart Mišias aukėjo šventas Dominykas. Kai buvo prieita prie aukojimo, minėtas mokinys prisiartino ir su didžiu atsidavimu pabučiavo jam ranką. Kai jis tai darė, pajuto nuo jos pasklidus tokį stiprų aromatą, kokio savo gyvenime niekad dar nebuvo jutęs. Ir išsyk tada gašlumo karštis jame stebuklingai atvėso tiek, kad žmogus, prieš tai buvęs niekingas ir linkęs į pagundas, tuoj pasidarė santūrus ir skaistus. Ak, ir kokio gi gryno tyrumo buvo kupinas kūnas to, kurio kvapas taip stebuklingai valė sielos nešvarumus!

Kartą vienas kunigas, pamatęs šventą Dominyką su broliais karštai sakantį pamokslus¹³¹, nusprendė prie jų prisidėti, jei tik gautų Naująjį Testamentą, reikalingą sakant pamokslus. Jam apie tai begalvojant, pasirodė kažkoks jaunikaitis, nešinas parduodamu Testamentu, pakištu po drabužiais. Kunigas jį tučtuojau su dideliu džiugesiu nusipirko. O kadangi jisai vis dar kažkiek abejojo, tai sukalbėjo maldą Dievui, iš viršaus peržegnojo knygą, atsivertė ją ir pažvelgė į tą skyrelį, kuris pirmiausia pasitaikė. Ir išvydo tai, kas *Apaštaly darbuose* buvo pasakyta Petru: „Kelkis, nuženk ir eik su jais, nė kiek neabejodamas, nes aš juos siunčiau“¹³². – Tuoju pat atsikėlęs, kunigas prisidėjo prie dominikonų.

Tulūzoje teologiją dėstė vienas magistras, pagarsėjęs mokslu ir geru savo vardu¹³³. Vieną rytą prieš auštant jis ruošėsi paskaitoms, bet jį apėmė snaudulys, ir jis trumpam katedroje priglaudė savo galvą. Ir štai jam prisisapnavo, kad prieš jį pasirodo septynios žvaigždės. Jam labai stebintis tokia

nejprasta dovana, minėtos žvaigždės staiga šviesos stiprumu ir didumu taip išaugo, kad apšvietė visą pasaulį. Atsibudęs jis be galo stebėjosi, ką tai galėtų reikšti. Ir štai kai jis įžengė į mokyklą ir skaitė paskaitą, prie jo nuolankiai prisiartinio šventas Dominykas ir šeši to paties ordino broliai, išdėstė jam savo sumanymą ir pasakė, kad nori lankyti jo paskaitas. Šis, prisiminęs regėjimą, neabejojo, kad jie ir yra tos septynios žvaigždės, kurias jisai buvo matęs.

Kai Dominykas, Dievo žmogus, laikėsi Romoje, vienas vyras, toks magistras Reginaldas¹³⁴, Orleano Šventojo Aniano¹³⁵ bažnyčios dekanas, kuris Paryžiuje penkerius metus buvo kanoninės teisės profesoriumi, atvyko į Romą su Orleano vyskupu, ketinusi toliau persikelti per jūrą. Magistras ilgai buvo puoselėjęs sumanymą viską palikti ir atsidėti vien tiktai pamokslavimui, bet dar nematė, koku būdu tai galėtų padaryti. Kai jis iš vieno kardinolo, kuriam buvo atskleidęs tą savo norą, sužinojo apie įsteigtą Pamokslininkų ordiną, pasikvietė šventą Dominyką, atskleidė jam savo sumanymą ir nuo tada apsisprendė įstoti į tą ordiną. Bet čia jį apėmė tokia stipri karštiligė, kad nebeliko jokios vilties, jog jis bepasveiks. Tada šventas Dominykas ėmė nepaliaujamai melstis Švenčiausiajai Mergelei, kuriai kaip ypatingai globėjai buvo pavedęs visokeriopą ordino globą, ir prašyti, kad ji bent trumpam laikui teiktųsi jam patikėti Reginaldą. Ir štai prabudęs ir belaukdamas mirties, Reginaldas staiga išvysta prie savęs regimu pavidalu besiartinančią Gailestingumo Karalienę, lydimą dviejų labai dailių mergelių. Ji meiliu veidu jam tarė: „Prašyk iš manęs, ko nori, ir duosiu tau“. – Reginaldai svarstant, ko čia norėti, viena iš mergelių patarė prašyti ne kokio nors dalyko, o save visą pavesti Gailestingumo Karalienės valiai. Kai jis tai padarė, Švenčiausioji

Mergelė ištiesė skaisčią ranką, patepė gydomuoju tepalu, kurį turėjo atsinešusi, jo ausis, šnerves, rankas, juosmenį ir kojas, kiekvieną patepimą palydėdama atitinkamomis žodinėmis formulėmis. Tepdama juosmenį, ji ištare: „Tebūnie suveržtas tavo juosmuo skaistybės diržu“. – Prie kojų tarė: „Tepu tavo kojas, ruošdama taikos Evangelijai“. – Ir pridūrė: „Trečią dieną atsiųsiu tau indelį, idant visiškai sugrįžtų sveikata“. – Tada, rodydama jam ordino abitą, tarė: „Štai, toks yra tavo ordino abitas“. – Panašiai šį regėjimą matė ir šventas Dominykas, kuris tuo metu buvo atsidėjęs maldai.

Išaušus rytui, šventas Dominykas nuėjo pas jį, rado jį sveiką. Iš jo išgirdo viską apie regėjimą ir priėmė abitą, kurią buvo parodžiusi Mergelė, nes iki tol broliai vilkėjo kamžomis. Trečiąją dieną Dievo Motina vėl atėjo ir taip patepė Reginaldo kūną, kad užgesino ne tik karštligės kaitrą, bet ir geidulingumo ugnį – ir dar taip, kad, kaip pats vėliau pripažino, jo viduje niekad nebekildavo netgi pirmojo aistros krustelėjimo. Šį pakartotinai įvykusį regėjimą savo akimis matė toks vienuolis iš hospitalierių ordino, kai šalia jo buvo šventas Dominykas, ir juo labai stebėjosi. Apie šitą regėjimą šventas Dominykas papasakojo daugeliui brolių, kai anas mirė. Na, o Reginaldas, pasiūstas į Boloniją, karštai atsidėjo pamokslų sakymui, ir brolių skaičius išaugo. Paskui jį išsiuntė į Paryžių, ir po kelių dienų jis užmigo Viešpatyje.

Vienas jaunuolis, pono Stepono, kardinolo iš Fosanuvos, vaikaitis¹³⁶, stačia galva su žirgu įvirto į vilkduobę ir iš ten buvo ištrauktas jau nebegyvas. Jį nunešė pas šventą Dominyką, tasai sukalbėjo maldą, ir jaunuolis buvo sugrąžintas į ankstesnį gyvenimą.

Šventojo Siksto bažnyčioje ant vieno architekto¹³⁷, brolių nuvesto kripton, iš viršaus užvirto perdanga, jį prispaudė, o

paskui, kai jis po griuvenų krūva ilgiau pabuvo, ir uždusino. Dievo žmogus Dominykas paliepė mirusiojo kūną ištraukti iš plyšio, atnešti pas jį, o tada, padedamas savo maldų, išsyk sveiką sugrąžino į gyvenimą.

Toje pačioje bažnyčioje Romoje gyveno apie keturiadešimt brolių¹³⁸. Kartą jie pastebėjo, kad beturi labai mažai duonos, ir šventas Dominykas liepė tą mažumytį, kurį jie turėjo, padėti ant stalo ir visiems po trupinėlių padalinti. Tuo metu, kai kiekvienas su džiaugsmu laužė savą gabalėlį, į refektorijų įėjo du jaunuoliai tokiais pačiais abitais ir labai panašios išvaizdos. Savo apsiaustų, kritusių jiems nuo sprandų, klostėse jie turėjo daugybę kepalėlių duonos. Jaunuoliai tylėdami padėjo duoną ant svarbiausios stalo dalies, už kurios sėdėjo Dievo tarnas Dominykas, ir pasišalino taip greitai, kad niekas nesužinojo, nei iš kur jie atėjo, nei kur išėjo. Tada tėvas šventas Dominykas mostelėjo lanku ranka į brolius ir tarė: „Dabar, mano broliai, valgykite!“

Kartą šventas Dominykas buvo kelionėje¹³⁹, ir užėjo labai smarki liūtis. Jis padarė kryžiaus ženklą ir save bei savo bendrakeivį taip apgynė nuo viso lietaus, tarsi iš kryžiaus būtų pasidaręs koksai baldakimas. Visą žemę aplinkui merkė gausūs liūties vandenys, tačiau nė vienas lašas trijų uolekčių atstumu jų nepalietė.

Kitą sykį Tulūzos apylinkėse Dominykas kėlėsi laivu per vieną upę¹⁴⁰, ir jūreivis ėmė iš jo reikalauti denaro užsimokėti už perkėlimą. Kai jam Dievo vyras už jam padarytą paslaugą pažadėjo dangaus karalystę, pridūręs, jog yra Kristaus mokinys ir nei aukso, nei pinigų nesinešąs, tasai, patraukęs jį už gobtuvo tarė: „Arba man paliksi gobtuvą, arba sumokėsi denarą“. – Tada Dievo žmogus, pakėlęs į dangų akis, truputį pasimeldė, tada išsyk pažvelgė žemėn ir, ten pamatęs gulintį,

be abejonės, Dievo valia parūpintą denarą, pasakė: „Štai, broli, imk, ko prašai, o man leisk eiti laisvai ir su taika“.

Kartą Dievo žmogus vėl buvo kelionėje¹⁴¹, ir pasitaikė, kad prie jo prisijungė toks vienuolis, savas jam gyvenimo šventumu, tačiau visiškai nesuprantamas kalba ir šnekėjimu. Liūdėdamas, kad pokalbio su juo metu negali atsigaivinti dievobaimingu pašnekesiu, Dominykas iš Viešpaties galiausiai išprašė, kad jie kalbėtų vienas kito kalba ir šitaip, keisdamiesi vienas su kitu žodžiais, suprastų vienas kitą tris dienas – tai yra tol, kol ketino kartu eiti.

Kitą sykį vieną žmogų apsėdo daug demonų¹⁴², ir jis buvo pristatytas Dominykui. Šventasis pasiėmė stulą¹⁴³, pirmą ją užsidėjo sau ant kaklo, paskui ją apjuosė apsėstojo kaklą ir įsakė demonams daugiau to žmogaus nebekamuoti. Demonai apsėstojo kūne išsyk ėmė raitytis ir rėkti: „Leisk mums išeiti! Kodėl verti mus čia kankintis?“ – O tas: „Neišleisiu jūsų“, – tarė, – „jei nepateiksite man laiduotojų, kad vėliau čia nebesugrįšite“. – „Kokius laiduotojus“, – tie paklausė, – „tau galėsim pateikti?“ – Jiems Dominykas: „Šventuosius kankinius, kurių kūnai ilsisi šioje bažnyčioje“. – O tie: „Negalim, nes tam priešinasi mūsų nuodėmės“. – „Jūs turite pateikti“, – liepė Dominykas, – „kitaip iš šio kankinimo jūsų nebepaleisiu į laisvę!“ – Tada demonai atsakė, jog jie pasistengs dėl šito, ir netrukus jam tarė: „Štai, išprašėm, nors ir nenusipelnę, kad už mus laiduotų šventieji kankiniai!“ – Kai Dominykas pareikalavo kokio nors jų žodžių patvirtinimo, demonai pasakė: „Eikit prie skrynios, kurioje sudėtos kankinių galvos, ir rasit ją apverstą“. – Paieškojus buvo rasta taip, kaip jie ir sakė.

Kartą, kai Dominykas sakė pamokslą, jam prie kojų parpuolė tokios moterys¹⁴⁴, suvedžiotos eretikų, ir pasakė: „Dievo

tarne, padėk mums! Jei tiesa yra tai, ką šiandien pasakei per pamokslą, tai mūsų protus jau seniai yra apakinusi klaidos dvasia“. – Dominykas joms tarė: „Būkite kantrios ir truputį palaukite, kad matytumėte, prie kokio pono buvote prisidėjusios!“ – Ir staiga jos išvydo, kaip iš jų tarpo iššoko toksai labai bjaurus katinas, dydžiu viršijęs didelį šunį; jis turėjo didžiules liepsnojančias akis, ilgą platų ir kraujais srūvantį liežuvį, nukarusį iki pat bambos; jo uodega buvo striuka, pakelta aukšty, ir kur tik tas katinas pasisukdavo, ten parodydavo savo bjaurų paskuigalį, nuo kurio mušė nepakeliama smarvė. Pasisukinėjęs aplink tas moteris kažkiek laiko, katinas galiausiai varpo virve užsiropštė į varpinę ir pranyko, palikęs po savęs bjaurius pėdsakus. Padėkojusios Dievui, tos moterys atsivertė į katalikų tikėjimą.

Kartą Tulūzos apylinkėse Dominykas nuteisė kažkokius eretikus¹⁴⁵, ir jiems buvo paskirta mirties bausmė sudeginant. Tarp jų Dominykas pamatė vieną vyrą, vardu Raimundas, ir nuosprendžio vykdytojams tarė: „Šitą saugokite, kad nebūtų sudegintas kartu su kitais“. – Tada atsigręžė į Raimundą, švelniai prakalbo ir jam pasakė: „Žinau, mano sūnau, žinau, kad būsi, nors ir negreitai, geras ir šventas žmogus!“ – Jį paleido, ir jis dar dvidešimt metų laikėsi eretiško aklumo. Vis dėlto paskui jis atsivertė, tapo broliu pamokslininku, garbingai nugyveno tame ordine gyvenimą ir jį čia laimingai pabaigė.

Kai Dominykas buvo Ispanijoje, lydimas kai kurių brolių, per regėjimą matė nepaprastai didžiulį slibiną¹⁴⁶, kuris taikėsi į išžiotus nasrus įtraukti kartu su juo buvusius brolius. Supratęs regėjimo reikšmę, Dievo žmogus ragino brolius narsiai laikytis. Vėliau jį paliko visi, išskyrus brolių Adomą ir du neįšventintus vienuolius. Kai Dominykas vieno iš jų paklausė, ar taip pat

norėtų jį palikti, tas atsakė: „Saugok Dieve, kad aš, tėve, palikčiau galvą ir sekčiau paskui kojas!“ – Tada Dominykas vėl atsidėjo maldai. Po kiek laiko jis savo maldomis atvertė veik visus, kurie jį buvo palikę.

Kai jis buvo pas brolius Romoje, Šventojo Siksto bažnyčioje¹⁴⁷, jį aplankė Šventoji Dvasia. Dominykas sušaukė brolius į kapitulą ir visiems viešai pranešė: greitai mirsią keturi iš jų – du kūnu, o du – siela. Netrukus du broliai iškeliavo pas Viešpatį, o du pasitraukė iš ordino.

Kai jis buvo apsistojęs Bolonijoje, tenai buvo toks magistras Konradas Teutonietis¹⁴⁸, ir broliai stebėtinai troško jo įžengimo į ordiną. Per Švenčiausiosios Mergelės Ėmimo į Dangų vigiliją šventas Dominykas konfidencialiai kalbėjosi su cistersų ordino Kazamarijos vienuolyno¹⁴⁹ prioru; baigdamas pokalbį, be kitų dalykų, jisai jam pasakė štai ką: „Priore, aš tau pasakysiu, ko niekam iki šiol dar niekada nepasakojau, o tu neatskleisk, kol aš būsiu gyvas: per šį gyvenimą aš Dievo nepaprašiau nieko, ko nebūčiau gavęs pagal savo norą“. – Kai minėtasis prioras atsakė, kad jis pats galbūt anksčiau už jį pabaigsiąs gyvenimą, šventas Dominykas pranašišškai paskelbė, kad prioras jį toli pergyvensiąs; žinoma, taip ir įvyko. Tada tasai prioras pridūrė: „Tad paprašyk, tėve, kad tau į ordiną duotų magistrą Konradą, kurio įstojimo broliai, atrodo, labai trokšta“. – O Dominykas jam tarė: „Gerasis broli, tu panorėjai sunkaus dalyko!“ – Pasibaigus vakarinėms pamaldoms, kiti broliai nuėjo ilsėtis, o Dominykas pasiliko bažnyčioje ir melddamasis, kaip buvo pratęs, praleido naktį.

Broliams susirinkus pirmųjų pamaldų, o kantoriui užvedus „Jau pakilus šviesos žvaigždei“, netikėtai pasirodė magistras Konradas, būsima naujoji naujos šviesos žvaigždė, išsitiesė

šventam Dominykui po kojomis, atkakliai prašė ordino abito ir jį ryžtingai priėmė. Po to jis buvo didžiai maldingas brolis ir visiems užvis labiausiai ordine patinkantis lektorius. Galiausiai, kai jis merdėdamas gulėjo užmerktomis akimis, o broliai jau manė, kad jis iškeliavo pas Viešpatį, Konradas atsimerkė, apžvelgė brolius ir tarė: „Viešpats su jumis“. – Šiems atsakius: „Ir su tavo dvasia“, – jis pridūrė: „Dievo gailestingumu tegul ilsisi ramybėje tikinčiųjų sielos!“ – Ir taip jis išsyk užmigo ramybėje.

Dievo tarnas Dominykas buvo labai tvirtos dvasinės pusiausvyros¹⁵⁰, išskyrus tuos atvejus, kai jo dvasia pasiduodavo užuojautai ir gailestingumui. Kadangi širdis besidžiaugdama nušviečia veidą, tai akivaizdus išorinis jo geraširdiškumas rodė malonią vidinę šio žmogaus būseną.

Dienos metu santykiuose su savo broliais ar bendrininkais, – žinoma, padarumo ribose, – už Dominyką nebuvo draugiškesnio, o naktinėmis valandomis niekas uoliau už jį nebūdėdavo ir nesimelsdavo. Dieną jis paskirdavo artimiesiems¹⁵¹, naktį – Dievui. Savo akis jis buvo pavertęs tarsi koku ašarų šaltiniu¹⁵².

Kai per Mišias būdavo pakylėjamas Viešpaties Kūnas, Dominyką dažnai apimdavo toks susižavėjimas, tarsi jisai ten regėtų tikrą įsikūnijusį Kristų. Dėl to jis daug laiko su kitais neklausydavo Mišių.

Jis turėjo įprotį dažnai nakvoti bažnyčioje, tad rodėsi, kad nelabai turėdavo arba retai kada gaudavo nuolatinę lovą poilsui. Tad kai apimdavo nuovargis, ir jį įveikdavo miegas, jis truputį pailsėdavo ar priešais altorių, ar padėjęs ant akmens galvą. Kiekvieną naktį jis tris kartus savo paties rankomis griebdavosi disciplinos, panaudodamas tam geležinę grandinę:

vienąkart – už save, kitą – už širdis, kurios blaškosi pasaulyje, o trečią – už tuos, kurie kamuojasi skastykloje.

Kažkada išrinktas Konserano¹⁵³ vyskupu¹⁵⁴, Dominykas visiškai atsisakė šių pareigų, viešai pareiškęs, kad jis anksčiau paliksias šią žemę, negu kiek nors pritarisias bet kokiems rinkimams, padarytiems jo atžvilgiu.

Kažkada paklaustas, kodėl mieliau pasilieka ne Tulūzoje ir Tulūzos diecezijoje, o Karkasone¹⁵⁵ ir jo diecezijoje, atsakė: „Kadangi Tulūzos vyskupijoje sutinku daug žmonių, kurie mane gerbia, o Karkasone – priešingai: visi mane puldinėja“.

Kažkieno paklaustas, iš kokios knygos daugiausia mokėsi, Dominykas atsakė: „Iš meilės knygos“.

Vieną sykį, kai Dievo žmogus Dominykas, apsistojęs Boltonijoje, nakvojo bažnyčioje¹⁵⁶, jam brolio pavidalu pasirodė velnias. Palaikęs jį broliu, šventas Dominykas jam pamojo, kad su kitais eitų ilsėtis. O tas, lyg šaipydamasis iš jo, jam atsakė tokiais pačiais mostais. Tuomet šventas Dominykas, norėdamas žinoti, kas buvo tasai, kuris paniekino jo nurodymą, uždegė prie žibinto žvakę ir, pažvelgęs jam į veidą, išsyk atpažino, kad tai – velnias. Tada Dominykas jį smarkiau subarė, bet ir tas tuojau jam ėmė priekaištauti dėl tylos sulaužymo. Šventas Dominykas jam pareiškė, kad jis, kaip brolių vyresnysis, turi teisę kalbėti, o tada privertė jį pasakyti, kaip jis gundo brolius chore. Šis atsakė: „Skatinu juos lėtai ateiti ir greitai išeiti“. – Po to Dominykas nuvedė jį į miegamąjį, ir paklausė, kaip jis brolius gundo tenai. Tas atsakė: „Skatinu juos per daug miegoti, tingiai keltis, šitaip atsilikti nuo tarnavimo Dievui ir protarpiais turėti nešvarių sumanymų“. – Paskui jį nuvedė į refektorijų ir paklausė, kaip jis gundo brolius tenai. Demonas ėmė šokinėti per skobnis, daug syk ištardamas:

„Daugiau ir mažiau!“ – Kai šventas Dominykas jo paklausė, ką tai galėtų reikšti, tarė: „Vienus brolius gundau, kad daugiau valgytų ir šitaip nusidėtų dėl apsirijimo, kitus gundau, kad valgytų mažiau maisto ir šitaip netektų jėgų tarnauti Dievui ir laikytis savo ordino nuostatų“. – Iš ten Dominykas nuvedė jį į pokalbių kambarį ir paklausė, kuo tenai brolius gundęs. Tada šis, tankiai kaišiodamas liežuvį, išleido stebėtiną garsų kratinį. Kai šventas Dominykas jo paklausė, ką tai galėtų reikšti, demonas tarė: „Visa ši vieta yra mano. Mat kai broliai susirenka pasikalbėti, aš stengiuosi juos sugundyti, kad jie kalbėtų sumišai, vienas kitą painiotų daugybe nenaudingų žodžių ir vienas kito nepalauktų“. – Galiausiai Dominykas nuvedė jį prie koplyčios. Kai šventasis jau buvo priešais koplyčios įėjimą, demonas nieku būdu nenorėjo žengti į vidų, bet tarė: „Čia aš niekad neįžengsiu, nes man tai yra prakeikimo vieta ir pragaras; čia aš prarandu viską, ko būnu pasiekęs kitose vietose. Mat kai aš kurį nors brolį paskatinu nusidėti per kokią nors nerūpestingumą, jis šioje prakeikimo vietoje tuojau apsivalo nuo to nerūpestingumo ir visų akivaizdoje apie tai paskelbia. Čia broliai yra įspėjami, čia jie atlieka išpažintį, čia yra kaltinami, čia – išplakami, čia – išteisinami, todėl aš ir sielvartauju, kad čia praradau viską, kuo džiaugiausi, pilnėjęs kur kitur“. – Ir tai pasakęs išnyko.

Pagaliau, kai jau priartėjo jo žemiškosios kelionės pabaiga¹⁵⁷, Dominykas apsistojo Bolonijoje ir ėmė nuo sunkios kūno negalios silpnėti. Mat apie kūno sunykimą jam buvo apreikšta regėjime. Dominykas pamatė nepaprastai gražų jaunuolį, kuris jį pakvietė šiais žodžiais: „Ateik, mano mylimasis, ateik į linksmybes, ateik!“ – Tad jis pasikvietė iš Bolonijos vienuolyno dvylika brolių ir, idant nepaliktų jų be palikimo ir našlaičių,

sudarė testamentą, pasakęs: „Štai tie dalykai, kuriuos jums kaip sūnams palieku valdyti paveldėjimo teise: tausokite meilę, paisykite nuolankumo ir laikykitės laisvanoriško neturto!“ – Su visu įmanomu griežtumu jis paskelbė draudimą niekam niekuomet jo ordine nekaupiti laikinųjų turtų, rūšiai pagrasindamas visagaliu Dievu ir savo praeiksmu tam, kuris išdrįstų Pamokslininkų ordiną suteršti žemiškųjų turtų dulėmis. Broliams nepaguodžiamai sielojantis dėl jo netekties, Dominykas pasakė, švelniai juos guosdamas: „Tegu jūsų, sūnūs, netrikdo kūniškasis mano atsiskyrimas. Nė kiek neabejokite, kad jūs mane turėsite naudingesnį mirusį, negu gyvą!“ – Ir sulaukęs paskutinės valandos, jis užmigo Viešpatyje 1221 Viešpaties metais.

Jo iškeliavimas iš kūno tą pačią dieną ir tą pačią valandą štai tokiu būdu buvo apreikštas broliui Gualei¹⁵⁸, kuris tuo metu buvo Brešos¹⁵⁹ brolių pamokslininkų prioras, o paskui – to paties miesto vyskupas. Kai jis lengvai snūduriavo brolių varpinėje, atrėmęs galvą į sieną, išvydo, kaip atsivėrė dangus, ir į žemę nusileido dvejios baltutėlaitės kopėčios. Vienas kopėčias už galo prilaikė Kristus, o kitas – Jo Motina; jomis kilo ir leidosi džiugiai giedantys angelai. Apačioje tarp abiejų kopėčių buvo krėslas, o ant jo sėdėjo brolis uždengta galva. Jėzus ir Jo Motina traukė kopėčias į viršų, kol sėdėjęs žmogus pasiekė dangų, o tada plyšys danguje užsivėrė. Kai brolis Gualė nuvyko į Boloniją, tuojau pat sužinojo, kad tą dieną ir tą valandą mirė tėvas Dominykas.

Vienas brolis, vardu Raonas, apsistojo Tibure¹⁶⁰ ir tą pačią dieną bei valandą, kai Dominykas paliko kūną, priėjo prie altoriaus, ketindamas aukoti Mišias. Kadangi jis buvo girdėjęs, kad Dominykas serga Bolonijoje, tai, pasiekęs tą kanono

vietą, kurioje paprastai minimi gyvieji, norėjo paprašyti jam sveikatos, bet staiga puolė į ekstazę ir išvydo Dievo žmogų Dominyką, kuris, vainikuotas aukso vainiku ir visas tviskėdamas nuostabia šviesa, keliavo ten iš Bolonijos karališkuoju keliu, lydimas dviejų garbingų vyrų. Įsidėmėjęs dieną ir valandą, Raonas sužinojo, jog kaip tik tada Dievo tarnas Dominykas paliko savo kūną.

Kai jo kūnas jau buvo po žeme išgulėjęs daug laiko¹⁶¹, ir dėl vis gausėjančių stebuklų jo šventumas jau nebegalėjo daugiau likti paslėptas, tikinčiųjų atsidavimas teikėsi jo kūną perkelti į aukštesnę vietą. Kai šiaip ne taip geležiniais įrankiais buvo sudaužytas cementas, pašalinti akmenys ir atvertas jo sarkofagas, iš jo paėjo tokio malonaus skonio aromatas, kad atrodė, jog tai ne sarkofagas buvo atidengtas, o kvėpalų sandėlis. Šitas kvapas pranoko visus aromatus ir atrodė nepanašus į joki gamtiško daikto kvapą. Jis buvo persmelkęs ne tik kaulus ar šventojo kūno dulkes, ne tiktai jo karstą – jis taip pat buvo taip įsigėręs į aplinkui sukastą žemę, kad ji ilgą laiką tą kvapą išlaikydavo netgi tada, kai jos nugabendavo kur nors į tolimus kraštus. Ir į brolių rankas, kuriomis jie daugiausia ir liečia ką nors iš šventųjų relikvijų, tasai kvapas taip įsigėrė, kad jos, kad ir kiek jie jas plovė ar netgi trynė, dar ilgai jį skleidė.

Vengrijos provincijoje vienas kilmingas vyras su savo žmona ir mažučiu sūnumi atėjo aplankyti švento Dominyko relikvijų¹⁶², laikomų Silone¹⁶³. Tačiau jo sūnus sunegalavo ir mirties keliu tenai pasitraukė iš gyvenimo. Padėjęs sūnaus kūną priešais švento Dominyko altorių, tėvas pratrūko raudoti ir kalbėti: „Šventasis Dominykai, džiugus atėjau pas tave, bet va, – liūdnas išeinu. Su sūnumi atėjau, o išeinu – vie-nišas... Prašau tavęs, grąžink man sūnų! Grąžink man širdies

džiaugsmą!“ – Ir štai apie vidurnaktį berniukas atgijo ir ėmė vaikštinėti po bažnyčią.

Kažkoks jaunuolis, vienos kilmingos ponios vergas¹⁶⁴, įsibrido į vieną upę žvejoti, įkrito į vandenį ir prigėręs pradingo. Praėjus daug laiko, jo negyvas kūnas buvo ištrauktas iš upės gelmės. Jo šeimininkė kreipėsi į šventą Dominyką, kad jį prikeltų, pasižadėdama basomis kojomis ateiti ligi Dominyko relikvijų, o prikeltą vergą paleisti į laisvę. Miręs jaunuolis išsyk buvo sugrąžintas į gyvenimą – visiems matant, pašoko žmonių viduryje, o minėta ponia išpildė savo įžadą, kaip ir buvo žadėjusi.

Toje pačioje Vengrijos provincijoje vienas vyras karčiai rauduoja savo negyvo sūnaus¹⁶⁵ ir šaukėsi švento Dominyko, kad jį prikeltų, ir štai sulig gaidgyste tas, kurs buvo numiręs, atmerkė akis ir tarė tėvui: „Kas yra, tėve, kad mano veidas toks šlapias?“ – O tėvas jam: „Tai tavo tėvo ašaros, sūnau, nes gulėjai miręs, o aš buvau likęs vienas, praradęs bet kokią džiaugsmą“. – Tada sūnus: „Tu daug verkei, tėve, o šventas Dominykas, užjausdamas tavo vienvė, savo nuopelnais išmėdė, kad tau būčiau sugrąžintas gyvas“.

Kažkoks paliegėlis, išbuvęs aklas aštuoniolika metų, panoro aplankyti švento Dominyko relikvijas¹⁶⁶. Jis pakilo iš lovos, lyg bandytų eiti, ir staiga pajuto, kaip jį užplūdo tokia didi galia, kad jis pradėjo žengti veržliais žingsniais; kuo daugiau jis kelionėje judėjo, tuo labiau jo kūnas tvirtėjo, o akys – geriau matė. Galiausiai pasiekęs numatytą vietą, tas žmogus visiškai išsigydė kūną ir visiškai atgavo regėjimą.

Toje pačioje Vengrijos provincijoje viena moteris, ruošdamasi švento Dominyko garbei surengti Mišias¹⁶⁷, reikiamą valandą nerado kunigo. Tada ji į švarų rankšluostį suvyniojo

tam reikalui paruoštas tris žvakes ir sudėjo jas į kažkokį indą. Trumpam pasitraukusi ir vėl sugrįžusi, ji pamatė žvakes degant atvira ugnimi. Visi subėgo pažiūrėti į tokį didingą reginį ir tenai tol virpėdami ir meldamiesi stovėjo, kol žvakės visiškai sudegė, nepažeisdamos rankšluosčio.

Bolonijoje vienas mokinyš, vardu Mikalojus, buvo taip išsekintas juosmens ir kelių skausmo¹⁶⁸, kad nebepajėgė pasikelti nuo lovos. Kairė jo šlaunis sunyko tiek, kad jis jau buvo praradęs bet kokią viltį pasveikti. Tada jis, pavedęs save Dievo ir švento Dominyko globai, pamatavo save per visą ilgį siūlu, skirtu žvakei daryti, ir pradėjo juo sau vynioti kaklą ir krūtinę. Kai jis galiausiai ėmė vynioti kelį, sulig kiekviena vija sušukdavo Kristaus ir švento Dominyko vardus; tada jis iškart pajuto, kad jam palengvėjo, ir jis suriko: „Aš esu išgelbėtas!“ – Atsikėlęs ir liedamas džiaugsmo ašaras, Mikalojus be jokio ramento nuėjo į bažnyčią, kurioje ilsėjosi švento Dominyko kūnas. Tame pačiame mieste Dievas per savo tarną Dominyką dar padarė beveik nesuskaičiuojamą daugybę kitų stebuklų.

Sicilijoje, Augustos mieste¹⁶⁹, vienai mergaitei, kurią kamavo akmenligė¹⁷⁰, reikėjo atlikti pjūvį, ir jos motina tokiomis grėsmingomis aplinkybėmis patikėjo savo dukterį Dievui ir šventam Dominykui. Kitą naktį prie miegančios mergaitės pasirodė šventas Dominykas, įdėjo jai į ranką akmenį, dėl kurio ji taip kamavosi, ir pasišalino. Nubudusi ir pasijutusi išvaduota, mergaitė atidavė akmenį motinai ir iš eilės papasakojo regėjimą. Motina nunešė akmenį į brolių namus, ir jie tokiam stebuklui atminti pakabino jį priešais švento Dominyko atvaizdą.

Palacijos mieste¹⁷¹, Sicilijoje, viena neturtinga moteris turėjo sūnų, o šį labai kankino skrofuliozė¹⁷², kuri paprastai ir dažniausiai išsivysto vaikams kakluose. Kadangi ji negalėjo

rasti jokio vaisto nuo šios ligos, davė įžadą Dievui ir šventam Dominykui, kad, jeigu jie jos sūnų išvaduos nuo to susirgimo, jinais lieps jam veltui dirbti prie brolių bažnyčios, kuri tuo metu buvo statoma. Kitą naktį jai pasirodė kažkoks žmogus su vienuolio abitu ir tarė: „Moterie, ar pažįsti šiuos dalykus?“ – ir nurodė jai keturių rūšių daiktus: žaliąjį varį, pilatrą¹⁷³, rūgštynę ir poro sultis. Kai ji atsakė: „Pažįstu“, – tasai tarė: „Eik, paimk šiuos daiktus, sutrink juos su poro sultimis, uždėk jų ant šilkinio audinio, pridėk prie sūnaus kaklo, ir vaikas pasveiks“. – Atsikėlusį ji taip ir padarė, o jos sūnus, išvaduotas nuo tos ligos, išpildė motinos įžadą.

Vienas žmogus iš Pjemonto apylinkių¹⁷⁴ buvo siaubingai ištinęs, tad už save davė šventam Dominykui įžadą. Jam miegant, šventas pasirodė, prapjovė jam be skausmo pilvą, ištraukė visus nešvarumus, dar kartą savo rankomis jį sutvirtino šventuoju patepimu ir jį visiškai išgydė.

Augustos mieste Šventojo Dominyko Perkėlimo šventės dieną tokios moterys¹⁷⁵, dalyvavusios iškilmingose Mišiose brolių dominikonų bažnyčioje, grįžo namo ir pamatė, kaip viena moteriškė verpia priešais savo namų duris. Moterys ėmė ją geranoriškai gėdinti, kam ji per tokio tėvo šventę nepasi-traukia nuo vergiško darbo. O toji nepatenkinta joms atrėžė: „Tai jūs, kurios priklausote tai brolių sektai¹⁷⁶, ir švęskite savo šventojo šventes!“ – Staiga jai ištino akys, jos ėmė jai niežėti, ir tuoj iš jų pradėjo lįsti kirminai taip gausiai, kad viena jos kaimynė per akimirksnį suskaičiavo jų aštuoniolika. Susisielojusi ta moteriškė nuėjo į brolių bažnyčią ir ten, išpažinusi savo nuodėmes ir davusi įžadą daugiau niekad nepiktžodžiauti prieš Dievo šventą Dominyką ir pamaldžiai švęsti jo šventę, iš karto atgavo buvusią sveikatą.

Tripolyje, Magdalenos vardo vienuolyne, viena kilminga vienuolė, vardu Marija¹⁷⁷, ir šiaip kentėjusi nuo didžiai sunkių ligų, ir dar skaudžiai susimušusi blauzdą, penkis mėnesius kentė tokias baisias kančias, kad jau kiekvieną valandą buvo laukiama jos mirties. Susitelkusi savo viduje, jinai šitaip meldėsi: „Mano Viešpatie, nesu aš verta nei maldauti Tavęs, nei būti Tavo išklaudyta, todėl prašau savo poną šventą Dominyką, kad jis pabūtų tarpininkas tarp manęs ir Tavęs ir man išmeltų sveikatos malonę“. – Ji ilgai meldėsi su ašaromis, kol puolė į ekstazę ir išvydo, kaip, prasiskleidus užuolaidai, kuri kabojo priešais jos lovą, įžengė šventas Dominykas su dviem broliais ir jai tarė: „Kodėl taip trokšti būti išgydyta?“ – O ji: „Pone, kad galėčiau savo Dievui ištikimiau tarnauti!“ – Tuomet tas, išsiėmęs iš gobtuvo nuostabaus kvapo tepalą, patepė jai blauzdą, ir ji tuojau pat pagijo. Šventasis tarė: „Šis tepalas yra labai brangus, malonus ir sunkus“. – Kai moteris paprašė paaiškinti šį pasakymą, Dominykas pasakė: „Šis tepalas yra meilės ženklas: jinai yra brangi, nes jos nenupirksi už jokių pinigų, ir tarp Dievo dovanų nėra už ją geresnės. Ji yra maloni, nes nieko už meilę maloniau nebūna. Ji yra sunki, nes greitai pražūna, jei nėra akylai saugojama“.

Tą pačią naktį Dominykas pasirodė jos seseriai, kuri ilsėjosi miegamajame, ir pasakė: „Aš išgydžiau tavo seserį“. – Toji nubėgusi rado ją išgydytą. O ši, jausdama, kad yra patepta švelniu tepalu, jį su didele pagarba nuvalė šilkinio audiniu. Tada ji viską papasakojo abatei, nuodėmklausiuui ir seseriai ir parodė tepalą ant šilko, o tie buvo taip priblokšti stipraus ir neįprasto jo kvapo, kad neįstengė su juo palyginti jokių aromatų. Patį tepalą jie su didele pagarba išsaugojo.

Nors iš daugelio stebuklų pasidarė aišku, kokia maloni Dievui yra vieta, kurioje ilsisi švenčiausias švento Dominyko

kūnas, vis dėlto bus gana, kad papasakosiu šį – vienintelį. Magistras Aleksandras, Vandomo¹⁷⁸ vyskupas, savo postilėje pagal šiuos žodžius: „Pasigailėjimas ir ištikimybė susitinka, teisybė ir ramybė bučiuojasi *ir t. t.*“¹⁷⁹, pasakoja, kad vienas mokinyš, gyvenęs Bolonijoje ir atsidavęs pasaulio tuštybėms, išvydo tokį regėjimą. Jam pasirodė, kad jis stovi kažkokiam dideliame lauke, ir tenai prie jo artinasi smarki audra. Jis pasileido bėgti nuo audros ir pasiekė kažkokį namą. Radęs jį užrakintą, jis pasibeldė į duris ir paprašė, kad jį ten įleistų, o šeimininkė, buvusi viduje, atsakė: „Aš, kuri čia gyvenu, esu Teisybė, ir šie namai yra mano. Kadangi tu nesi teisingas, negali juose gyventi“. – Baisiai nusiminęs dėl jos žodžių, studentas paėjo į šalį ir, pamatęs už jų kitą namą, priėjo prie jo, pasibeldė į duris ir paprašė, kad jį tenai priimtų. Bet šeimininkė, buvusi viduje, atsakė: „Aš, kuri čia gyvenu, esu Ištikimybė, ir šie namai yra mano. O tavęs į svečius nepriimsiu, nes ištikimybė neišlaisvina to, kuris jos nemylė“. – Paėjęs ir iš ten, studentas už to namo pamatė trečius namus, priėjo prie jų ir panašiai pasiprašė, kad jį priimtų, ligi audra užgrius. Jam šeimininkė, buvusi viduje, atsakė: „Aš, kuri čia gyvenu, esu Ramybė, bet ramybė skirta ne bedieviams, o geros valios žmonėms. Vis dėlto, kadangi aš audžiu mintis apie ramybę, o ne apie sielvartą, duosiu tau naudingą patarimą: už manęs gyvena mano sesuo, kuri nelaimingiems visada suteikia pagalbą. Nueik pas ją ir išpildyk jos nurodymus“. – Taigi kai jis ją priėjo, šeimininkė, buvusi viduje, atsakė: „Aš, kuri čia gyvenu, esu Gailiaširdystė. Jei trokšti išsigelbėti nuo gresiančios audros, keliauk į namus, kuriuose gyvena Bolonijos broliai pamokslininkai, ir ten rasi atgailos tvartą, susivaldymo ėdžias bei mokslo pašaro, paprastumo asilą su nuovokumo jaučiu, apšviečiančiąją Mariją, paremiantįjį

Juozapą ir vaikelį Jėzų – tave išganantįjį“. – Taigi, kai minėtasis mokinys atsibudo, nuėjo į brolių namus ir, iš eilės papasakojęs visą regėjimą, paprašė ordino abito ir jį priėmė.

CX. APIE ŠVENTĄ SIKSTĄ

APIE VARDĄ – Sikstas kilęs nuo *syos*, kuris reiškia „dievas“¹⁸⁰, ir *status* „padėtis“, lyg būtų *divinus status* „dieviškoji padėtis“; arba Sikstas kilęs nuo veiksmazodžio *sisto, sistis*, „statau“, „statai“ – lyg būtų tvirtas ir nepajudinamas tikėjime arba kančioje ir geroje darbuotėje.

APIE ŠVENTĄ SIKSTĄ CX – Popiežius Sikstas, kilimo atėnietis, iš pradžių buvo filosofas¹⁸¹, bet paskui tapo Kristaus mokiniu. Išrinktas popiežiumi, jis kartu su dviem savo diakonais, Felicizmu ir Agapitu, buvo atvestas pas Decijų ir Valerianą. Kai Decijus negalėjo jokiais įtikinėjimais jo palenkti, įsakė nuvesti jį į Marso šventyklą, kad jis arba aukotų stabams, arba būtų uždarytas Mamertino¹⁸² kalėjime. Kai Sikstas atsisakė aukoti, ir buvo vedamas į kalėjimą, šventas Laurynas, sekdamas paskui jį, šaukė: „Kur eini be sūnaus, tėve? Kur, šventasis kunige, skubi be tarno?“ – Jam Sikstas: „Aš tavęs neapleidžiu, sūnau, ir nepalieku, tačiau tavęs laukia didesnės kovos už Kristaus tikėjimą. Po trijų dienų tu, levite, išeisi paskui mane, kunigą. Tad iki tol paimk bažnyčios turtą ir išdalink savo nuožiūra, kam reikia“. – Kai Laurynas išdalino turtą skurstantiems krikščionims, prefektas Valerianas įsakė nuvesti Sikstą aukoti stabams į Marso šventyklą, o jei jis atsisakytų, ten pat nukirsdinti. Kai jį ten vedė, šventas Laurynas vėl ėmė šaukti jam pavymui: „Nepalik manęs, tėve, nes jau išleidau tavo turtus!“ – Tada kareiviai,

išgirdę apie turta, Lauryną sulaikė, o Sikstą su Felicisimu ir Agapitu nukirsdino.

Šią dieną yra Viešpaties Atsimainymo šventė¹⁸³. Kai kuriose bažnyčiose per ją Kristaus Krauju konsekruojamas šlakelis jauno vyno, jei tik galima jo gauti, arba šiek tiek sulčių iš prinokusių vynuogių išspaudžiama į taurę. Dar šitą dieną yra laiminamos vynuogių kekės, ir tada žmonės priima Komuniją. Šio papročio aiškinimas pagrįstas tuo, kad Viešpats savo mokiniams vakarienos metu pasakė: „Nuo šio laiko aš daugiau nebegersiu šito vynmedžio vaisiaus iki tai dienai, kada gersiu jį naują draug su jumis mano Tėvo karalystėje“¹⁸⁴. – Tas Viešpaties atsimainymas ir tai, ką Jis pavadino nauju vynu, išreiškia šlovingą atsinaujinimą, kurį Kristus įgavo po prisikėlimo; ir todėl šitą atsimainymo, kuris išreiškia prisikėlimą, dieną ieškoma naujo vyno – ne dėl to, kad šitą dieną, kaip kai kurie sako, įvyko atsimainymas, o dėl to, kad šią dieną apie tai viešai paskelbė apaštalai. Juk sakoma, kad atsimainymas įvyko pavasario pradžioje; o mokiniai dėl jiems duoto draudimo labai ilgai jį slėpė ir viešai paskelbė tik šitą dieną. Taip skaitome knygoje, kuri vadinama *Mitrāle*¹⁸⁵.

CXI. APIE ŠVENTĄ DONATĄ

APIE VARDĄ – Donatas kilęs nuo *a deo natus* „iš Dievo gimęs“¹⁸⁶, o toks gimimas pasireiškia atgimimu, malonės įliejimu ir šlovės suteikimu – trimis pavidalais, žyminčiais dvasinį gimimą iš Dievo. Nes ir kai šventieji miršta, tai sakoma, kad jie tada gimsta; dėl to šventųjų išėjimas iš gyvenimo yra vadinamas ne mirtimi, o gimimu. Juk vaikas siekia gimti, kad gautų

daugiau vietos, kur gyventų, turiningesnio maisto, kuriuo maitintųsi, laisvesnio oro, kuriuo kvėpuotų, ir šviesos, kad matytų. Kadangi šventieji, per mirtį išeidami iš motinos Bažnyčios įsčių, atitinkamu būdu įgyja tuos keturis dalykus, tai ir sakoma, kad jie tada gimsta. Arba Donatas reiškia *donatus*, „dovanai duotas“.

APIE ŠVENTĄ DONATĄ CXI – Donatas buvo užaugintas ir gavo išsilavinimą kartu su imperatoriumi Julianu¹⁸⁷. Paskui minėtas Julianas buvo paskirtas subdiakonu, tačiau, kai jį iškėlė į imperatoriaus vietą, jisai nužudė švento Donato tėvą ir motiną. Donatas pabėgo į Areco miestą¹⁸⁸ ir, apsistojęs pas vienuolį Hilariną, ten padarė daug stebuklų. Pavyzdžiui, kai miesto prefektas, kuris turėjo demonų apsėstą sūnų, atvedė jį pas šventą Donatą, nešvarioji dvasia ėmė šaukti, kalbėdama: „Vardan Viešpaties Jėzaus Kristaus, nebūk man taip rūstus, kad privalėčiau palikti savo namus! Donatai, kodėl verti mane per kančias eiti lauk?“ – Donatui pasimeldus, prefekto sūnus buvo tuojau pat išvaduotas.

Vienas vyras, vardu Eustatijus, mokesčių rinkėjas Toskanoje¹⁸⁹, valdiškus pinigus paliko saugoti savo žmonai, vardu Eufrosinė. Kai tą provinciją ėmė niokoti priešai, moteris pinigų paslėpė ir, užklupta ligos, pabaigė gyvenimą. Sugrižo jos vyras. Kadangi jis negalėjo niekur surasti pinigų, jo ir jo vaikų laukė bausmė. Tada jis kreipėsi pagalbos į šventą Donatą. Nuėjęs su juo prie žmonos kapo, Donatas sukalbėjo maldą, o tada aiškiu balsu ištare: „Eufrosine, meldžiu tavęs Šventosios Dvasios vardu mums pasakyti, kur padėjai tokius pinigus!“ – Ir iš kapo pasigirdo balsas, pasakęs: „Prie įėjimo į savo namus – ten juos užkasiau“. – Nuėję atrado juos ten, kaip tas balsas ir sakė.

Po kelių dienų vyskupas Satyras užmigo Viešpatyje¹⁹⁰, ir visi dvasininkai vyskupu išrinko Donatą. Kaip *Dialoguose* pasakoja

Grigalius, vieną dieną, kai buvo aukojamos Mišios, žmonės ėjo Komunijos, o diakonas Komuniją priėmusiesiems dalijo Kristaus Kraują, staiga pagony sstumtelėjo diakoną, ir šis pargriuvo ir sudaužė šventąją taurę. Kadangi diakonas ir visi žmonės dėl to baisiai nuliūdo, Donatas surinko taurės šukes ir, sukalbėjęs maldą, sugrąžino jai seną pavidalą. Vis dėlto vieną jos šukelę nugvelbė velnias, ir jos toje taurėje nebeliko, o tai tik patvirtina šį stebuklą. Išvydę tokį stebuklą, pagony atsivertė, o 80 jų priėmė krikštą.

Vienas šaltinis buvo taip užkrėstas, kad kiekvienas, kas iš jo atsigerdavo, tuojau pat mirdavo¹⁹¹. Kai šventas Donatas ant savo asilo tenai nujojo, idant, sukalbėjęs maldą, išvalytų vandenį, iš šaltinio iššoko baisus slibinas ir, uodega apvyniojęs asilui kojas, tuojau pat priešais Donatą atsistojo piestu. Smogęs jam rimbu¹⁹², arba, jei tikėsime tuo, kas rašoma kitur, spjovęs jam į nasrus, Donatas išsyk jį nudėjo. Tada šventasis pasimeldė Dievui ir pragaišino visus nuodus iš šaltinio. Kitą kartą, kai jį ir jo bičiulius kamavo baisus troškulys, Donatas pasimeldė, ir toje vietoje ištryško kitas šaltinis.

Kai imperatoriaus Teodosijaus dukterį kamavo demonas¹⁹³, ji buvo atvesta pas šventą Donatą. Jis paliepė: „Išeik, nešvarioji dvasia, ir nebebūk Dievo kūrinyje!“ – Jam demonas: „Duok man vietos, kur eiti, arba kelią, kuriuo galėčiau pasitraukti!“ – Jam Donatas: „Iš kur čia atėjai?“ – Jam demonas: „Iš dykumos“. – O šventasis: „Ten ir grįžk!“ – Tada demonas: „Matau ant tavęs kryžiaus ženklą – nuo jo priešais mane ateina ugnis, ir aš iš baimės nebežinau, kur man eiti, bet tik duok man vietos, ir aš išeisiu!“ – Jam Donatas: „Štai, gauni išėjimą – grįžk į savo vietą!“ – Ir, sudrebinęs visą namą, demonas išėjo.

Kartą, kai nešė palaidoti vieną numirėlį¹⁹⁴, kažkoks žmogus, priėjęs su raštu, pareiškė, kad mirusysis jam skolingas du šimtus

solidų, ir todėl neleido jo toliau belaidoti. Jo našlė žmona su ašaromis apie tai papasakojo šventam Donatui ir pridėjo, kad tas žmogus visus pinigus jau yra atgavęs. Donatas atsikėlė, nuėjo į vietą ir, palietęs ranka mirusįjį, tarė: „Klausyk manęs!“ – Tas atsakė: „Aš čia“. – Tada šventasis jam liepė: „Kelkis ir nutark, ką turėtum daryti su tuo žmogumi, kuris neleidžia tavęs laido-
ti!“ – Atsisėdęs visų akivaizdoje, mirusysis patvirtino, jog tas skolos reikalauja nepagrįstai, ir, ranka pastvėręs, perplėšė skolos raštą. Po to jis tarė šventam Donatui: „Įsakyk, tėve, man darsyk miegoti“. – O tas: „Dabar jau, sūnau, keliauk poilsio!“

Tuo laiku nelijo beveik trejus metus, ir buvo didelis nederlius¹⁹⁵, todėl netikintieji susirinko pas imperatorių ir paprašė, kad jis atsiųstų pas juos Donatą, idant šis jiems savo magišku menu padarytų lietu. Imperatoriui paprašius, Donatas nukeliamo pas juos, pasimeldė Viešpačiui ir dovanojo jiems gausų lietu. Nors kiti sušlapo, pats jis sugrįžo namo sausais drabužiais.

Tuo metu Italiją siaubė gotai, ir daugelis atsimetė nuo Kristaus tikėjimo¹⁹⁶. Prefektas Evadracianas, švento Donato ir Hilarino išpeiktas už atsimetimą, suėmė tuos šventuosius ir vertė juos atnašauti Jupiteriui. Kadangi abu atsisakė tai daryti, jis liepė Hilariną išrengtą tol plakti, kol tas iškvėpė dvasią. O Donatą jis uždarė į kalėjimą ir paskui įsakė nukirsdinti Arece apie 380 Viešpaties metus.

CXII. APIE ŠVENTĄ KIRIAKĄ

APIE ŠVENTĄ KIRIAKĄ CXII – Kiriakas, kurį popiežius Marcelas skyrė diakonu¹⁹⁷, buvo suimtas, nuvestas pas Maksimianą ir gavo įsakymą su savo draugais kasti žemę ir ją ant savo pečių

nešioti į vietą, kurioje vyko statybos, būtent į termas; ten buvo senolis šventas Saturninas, kuriam Kiriakas ir Sisinijus padėjo nešioti žemes. Galiausiai prefektas liepė jam atvesti Sisinijų, kuris buvo uždarytas į kalėjimą. Kai Apronianas vedė iš ten Sisinijų, staiga iš dangaus su šviesa atsklido balsas ir tarė: „Eikite, mano Tėvo palaimintieji, *ir t. t.*“¹⁹⁸ – Tada Apronianas įtikėjo, priėmė krikštą ir, išpažinęs Kristų, atėjo pas prefektą. Šis jo paklausė: „Nejau tapai krikščionimi?“ – Tas atsakė: „Vargas man, nes pražudžiau savo dienas!“ – Prefektas pareiškė: „Dabar tikrai pražudysi savo dienas“, – ir įsakė jį nukirsdinti. Kadangi Saturninas ir Sisinijus nenorėjo aukoti stabams, tai patyrė įvairių kankinimų ir galiausiai taip pat buvo nukirsdinti.

Diokleciano duktė, vardu Artemija, buvo kamuojama demono, ir tasai iš mergaitės sušuko, sakydamas: „Neišeisiu, jei neateis diakonas Kiriakas!“ – Tada pas ją atvedė Kiriaką. Kai šventasis įsakė demonui pasitraukti, šis pareiškė: „Jei nori, kad aš išeičiau, duok man kokį nors indą, į kurį galėčiau įlįsti“. – Kiriakas atsakė: „Štai mano kūnas: jeik, jei gali!“ – Jam demonas: „Į tavo indą negaliu įlįsti, nes jis iš visų pusių užantspauduotas ir uždarytas; bet jei mane išmesi, žinok, kad aš tave priversiu atkelti į Babiloną!“ – Ir kai demoną privertė išeiti, Artemija pravirko ir pasakė, kad matė Dievą, kurį skelbiąs Kiriakas.

Kai Kiriakas ją pakrikštijo ir sau be rūpesčių gyveno namuose, kuriuos jam maloningai padovanojo Dioklecianas ir jo žmona Serena, pas Dioklecianą atvyko pasiuntinys nuo persų karaliaus; šis prašė atsiųsti jam Kiriaką, nes jo dukterį irgi kamavo demonas. Diokleciano priprašytas, Kiriakas su Largu ir Smaragdu įsidėjo į laivą būtinų dalykų ir smagūs

išplaukė į Babiloną. Kai Kiriakas prisiartino prie mergaitės, demonas per jos burną sušuko: „Pavargai, Kiriakai?“ – Jam Kiriakas atsakė: „Nepavargau, bet visur ėjau, vedamas Dievo pagalbos!“ – Demonas tarė: „Vis dėlto atvedžiau tave prie to, prie ko ir norėjau!“ – Tada Kiriakas jam liepė: „Jėzus Kristus įsako tau išeiti!“ – Tučtuojau palikęs mergaitę, demonas pasakė: „Tai baisus tas vardas, kuris mane verčia išeiti!“ – O Kiriakas išgydytą mergaitę su tėvu ir motina ir dar daugeliu kitų pakrikštijo. Nors jam buvo siūloma daug dovanų, Kiriakas jų nepanoro priimti, bet, 45 dienas tenai duona ir vandeniu pasninkavęs, pagaliau grįžo į Romą.

Po dviejų mėnesių Dioklecianas mirė. Jo įpėdinis Maksimianas, supykęs dėl savo sesers Artemijos¹⁹⁹, suėmė Kiriaką ir liepė jį vesti priešais savo vežimą nuogą ir sukaustytą grandinėmis. Tasai Maksimianas, vadintas Galerijumi, gali būti vadinamas Diokleciano sūnumi už tai, kad tapo jo įpėdiniu ir paėmė į žmonas jo dukterį, vardu Valerija. Paskui Maksimianas savo pavaduotojui Karpazijui liepė arba priversti Kiriaką ir jo draugus aukoti stabams, arba nužudyti įvairiais kankinimais. Karpazijus šventajam ant galvos pylė ištirpintą dervą, paskui pasiuntė jį ant kankinimų suolo, galiausiai paliepė Kiriaką su visais jo draugais nukirsdinti; tai atsitiko apie 300 Viešpaties metus.

Paskui Karpazijus įžengė į švento Kiriako namus; kad pasitęgiotų iš krikščionių, jis toje vietoje, kur Kiriakas krikštydavo, išsimaudė, su devyniolika sėbrų ten surengė iškilmingą pokylį, ir tuomet visi staiga numirė. Tada pagonys, uždarę pirtį, ėmė bijoti krikščionių ir juos gerbti.

CXIII. APIE ŠVENTĄ LAURYNĄ, KANKINĮ

APIE VARDĄ – Laurynas kilęs nuo *lauream tenens*²⁰⁰ „laikas laurinę“, tai yra iš lauro padarytą vainiką, nes tokiomis šakelėmis kadaise būdavo vainikuojami nugalėtojai. Lauro medis ženklina pergalę, žavi nuolatine žaluma, maloniai kvėpia ir yra vertingas teikiama nauda.

Taigi šventojo vardas Laurynas kilęs iš lauro, nes jis pasiekė pergalę savo kankinyste. Dėl to Decijus sutrikęs ir pasakė: „Manau, kad jau esame nugalėti“. – Žalumos turėjo jo širdies skaistumas ir tyrumas, dėl to jis pasakė: „Mano naktis neturi tamsos *ir t. t.*“ – Jo kvapas – tai lyg amžinas jo atminimas, dėl to pasakyta: „Jis gausiai dalina, duoda beturčiams“²⁰¹, todėl „Jo teisybė pasilieka per amžių amžius“²⁰². Palaimintas Maksimas sako: „Kaipgi nepasiliks amžinai jo teisingumas, kurį jisai ir šventu darbu atliko, ir šlovingiausia kankinyste pašventino?“²⁰³ – Lauryno naudingumą parodo galingas tikėjimo skelbimas, kuriuo jis atvertė Liucilą, Ipolitą ir Romaną. Šio medžio naudingumas pasireiškia tuo, kad jis skaldo akmenį, padeda nuo apkurtimo ir nebijo žaibo. Taip ir Laurynas – skaldo kietą širdį, grąžina dvasinę klausą ir apsaugo nuo nedorėlių nuosprendžio žaibo.

APIE ŠVENTĄ LAURYNĄ, KANKINĮ CXIII – Laurynas, kankinys ir diakonas, pagal kilmę – ispanas, į Romą buvo atvežtas švento Siksto²⁰⁴. Mat kaip pasakoja magistras Jonas Beletas²⁰⁵, kai šventas Sikstas nuvyko į Ispaniją, ten rado du jaunuolius, būtent Lauryną ir jo giminaitį Vincentą, pasižymėjusius puikiai išlavintu garbingu būdu ir visokiais poelgiais, ir juos parsivežė su savimi į Romą. Vienas iš jų, būtent Laurynas, pasiliko su Sikstu Romoje, o kitas – jo giminaitis Vincentas – grįžo į

Ispaniją ir ten baigė gyvenimą šlovinga kankinio mirtimi. Vis dėlto šiam Jono Beletto tvirtinimui prieštarauja jų kankinystės laikas, nes Laurynas mirė kankinio mirtimi, valdant Decijui, o jauno amžiaus Vincentas – valdant Dioklecianui ir Dacianui. Bet Decijaus ir Diokleciano valdymą skiria maždaug 40 metų, tarp jų valdė septyni imperatoriai, todėl šventas Vincentas negalėjo būti jaunuolis.

Šventas Sikstas paskyrė šventą Lauryną savo arkidiakonu. Tuo metu imperatorius Filipas ir jo sūnus, vardu Filipas, priėmė Kristaus tikėjimą ir, tapę krikščionimis, labai stengėsi išaukštinti Bažnyčią. Tas Filipas buvo pirmasis imperatorius, kuris priėmė Kristaus tikėjimą²⁰⁶. Kaip pasakojama, jį į Kristaus tikėjimą atvertė Origenas, nors kitur skaitome, kad tai padarė šventas Poncijus. Filipas valdė tūkstantaisiais metais nuo Romos miesto įkūrimo, idant tūkstantieji Romos metai būtų pašvęsti jau ne stabams, o Kristui. Šitą tūkstantmetį romiečiai iškilmingai pažymėjo nepaprastai ištaigingomis žaidynėmis ir vaidinimais.

Imperatoriumi Filipui tarnavo toksai kariškis, vardu Decijus, labai veiklus karo reikaluose ir gaubiamas šlovės vyras. Tuo metu sukilo Galija, ir imperatorius pasiuntė tą Decijų, kad šis sukilusią Galiją pajungtų Romos valdžiai. Pasiųstas Decijus viską sėkmingai atliko ir, pasiekęs trokštamą pergalę, patraukė atgal į Romą. Išgirdęs apie jo grįžimą, imperatorius nutarė jį iškilmingiau pagerbti, todėl pats iš Romos iki Veronos iškeliavo jo pasitikti. Kadangi nedorėlių širdis tuo labiau pasipučia iš puikybės, kuo daugiau pagarbos pajunta, tai ir Decijus, pasikėlęs į puikybę, ėmė siekti imperatoriaus valdžios ir svarstyti apie savo valdovo mirtį. Kai imperatorius ilsėjosi savo lovoje, Decijus slapčia prasmuko į palapinę ir miegantį valdovą nudūrė.

Tada jis prašymais ir pinigais, dovanomis ir pažadais į savo pusę patraukė kariuomenę, kuri buvo atvykusi su imperatoriumi, ir sparčiu žingsniu patraukė į karališkąjį miestą.

Tai išgirdęs, Filipas jaunesnysis smarkiai išsigando ir visus tėvo bei savo turtus, kaip savo kronikoje dėsto Sikardas²⁰⁷, patikėjo šventam Sikstui ir šventam Laurynui, idant jie tuos turtus išdalintų bažnyčioms ir vargšams, jei jam pasitaikytų kristi nuo Decijaus rankos. – Tegu tavęs, skaitytojai, nestebina, kad turtai, kuriuos išdalijo Laurynas, yra vadinami ne imperatoriaus, o Bažnyčios, nes galėjo būti, kad kartu su tais imperatoriaus Filipo turtais Laurynas taip pat padalijo kažkiek Bažnyčios turto. Arba galbūt juos vadina Bažnyčios dėl to, kad Filipas juos buvo palikęs Bažnyčiai, kad šioji išdalintų vargšams; vis dėlto esama stiprių abejonių, ar tuo metu Sikstas dar buvo gyvas (apie tai bus kalbama žemiau).

Taigi paskui Filipas pabėgo ir dingio iš Decijaus akiračio. Senatas išėjo pasitikti Decijaus ir jį patvirtino imperatoriumi. Kad atrodytų, jog savo valdovą jis nužudė ne išdavikiškai, bet iš karšto atsidavimo stabmeldystei, Decijus ėmė labai žiauriai persekioti krikščionis, liepęs juos žudyti be jokio pasigailėjimo. Šio persekiojimo metu krito daug tūkstančių kankinių; tarp jų kankinystės vainiku pasipuošė ir Filipas.

Po to Decijus ėmėsi ieškoti savo valdovo turtų²⁰⁸, ir kaip tas, kuris garbina Kristų ir turi imperatoriaus turtą, jam buvo nurodytas šventas Sikstas. Decijus įsakė jį uždaryti į kalėjimą ir ten laikyti tol, kol jis per kankinimus neišsižadės Kristaus ir neatiduos turtų. Eidamas paskui Sikstą, šventas Laurynas šaukė pavymui: „Kur eini be sūnaus, tėve? Kur, šventasis kunige, skubi be tarno? Tu gi niekada be tarno neatnašauji aukos, tad kuo gi aš nepatikau tavo tėviškai prakilnybei? Nejaugi pama-

nei, kad aš nevykėlis? Tikrai išmėgink, ar pasirinkai tinkamą tarną, kuriam patikėjai Viešpaties Kraujo dalinimą!“ – Šventas Sikstas jam atsakė: „Aš tavęs neapleidžiu, sūnau, ir nepalieku, bet tau skirtos didesnės grumtynės už Kristaus tikėjimą. Kaip senis, aš renkuosi lengvesnio mūšio kelią, o tavęs, kaip jauno, laukia šlovingesnis triumfas prieš tironą. Po trijų dienų tu, diakone, išeisi paskui mane, kunigą!“ – Ir perdavė jam visus turtus, įsakęs, kad išdalintų bažnyčioms ir vargšams.

Šventas Laurynas tada uoliai dieną ir naktį ieškojo krikščionių ir kiekvienam padėjo, kiek kuriam reikėjo. Kartą jis atėjo į namus pas našlę, kuri pas save buvo priglaudusi daug krikščionių. Ji jau seniai kentėjo nuo skausmo galvoje. Šventas Laurynas uždėjo jai ant galvos ranką, išvadavo ją nuo galvos skausmo, tada mazgojo vargšams kojas ir visiems davė išmaldos. Tą pačią naktį ji nuėjo į vieno krikščionio namus, rado tenai kažkokį akląjį, peržegnojo jį ir grąžino jam regėjimą.

Kadangi šventas Sikstas nesutiko nusileisti Decijui ir aukoti stabams²⁰⁹, tasai liepė jį vesti ir nukirsdinti. Atbėgęs šventas Laurynas jam pavymui sušuko: „Nepalik manęs, šventasis tėve, nes aš jau išdalinau tavo turtus, kuriuos man perdavei!“ – Kareiviai, išgirdę apie turtus, Lauryną sulaukė ir perdavė tribūnui Partemijui, o tas jį nuvedė Decijui. Cezaris Decijus Laurynui tarė: „Kur yra Bažnyčios turtai, kurie, kaip sužinojome, yra pas tave paslėpti?“ – Kai jis neatsakė imperatoriui, tasai perdavė jį prefektui Valerianui, kad šis arba jį priverstų pasakyti apie turtus ir paaukoti stabams, arba visokiomis bausmėmis ir kankinimais nugalabytų. Valerianas perdavė saugoti jį kitam prefektui, vardu Ipolitas. Tas uždarė jį į kalėjimą su daugeliu kitų. Ten buvo kalinamas vienas pagonis, vardu Liucilas, tiek verkęs, kad prarado regėjimą. Šventas Laurynas pažadėjo jam

grąžinti regėjimą, jei tas įtikėtų į Kristų ir priimtų krikštą, ir Liucilas jo labai karštai paprašė jį pakrikštyti. Tada, pasėmęs vandens, Laurynas tarė Liucilui: „Visa nuplauna tikėjimo išpažinimas!“ – Ir kai jį Laurynas atidžiai paklausinėjo iš tikėjimo straipsnių, o Liucilas išpažino, jog tiki visu tuo, Laurynas jam virš galvos išliejo vandens ir pakrikštijo Kristaus vardu. Ir tuojau pat tas, kuris buvo aklas, atgavo regėjimą. Todėl pas Lauryną ateidavo daug aklyjū ir praregėję nuo jo sugrįždavo.

Tai regėdamas, Ipolitas tarė Laurynui: „Parodyk man turtus!“ – O Laurynas jam: „Ipolitai, jei įtikėsi į Viešpatį Jėzų Kristų, ir turtus tau parodysiu, ir amžiną gyvenimą pažadėsiu“. – Jam Ipolitas: „Jei darbai atitiks tavo žodžius, padarysiu, kam mane ragini“. – Tą pačią akimirką Ipolitas įtikėjo ir su savo šeima priėmė šventą krikštą. Pakrikštytas jis tarė: „Išvydau, kaip džiaugiasi nekaltųjų sielos“.

Paskui Valerianas davė nurodymą Ipolitui atvesti Lauryną. Laurynas tarė Ipolitui: „Eikim abu kartu, nes man ir tau rengiama šlovė“. – Jie nuėjo į teismą, ir prasidėjo kvotimas dėl turtų. Laurynas pasiprašė trijų dienų pertraukos, ir Valerianas, gavęs Ipolito pasižadėjimą, jam suteikė ją. Per tas tris dienas Laurynas subūrė vargšus, luošus ir aklius, Decijaus akivaizdoje parodė juos Salustijaus rūmuose ir pasakė: „Štai tie yra amžinieji turtai – jų niekada nemažėja, bet gausėja, jie dalinami kiekvienam iš tų žmonių ir randami su jais visais, nes tai jų rankos tuos turtus užkėlė į dangų!“ – Decijui stovint šalimais, Valerianas paklausė: „Ko tiek daug šneki? Dabar aukok ir patrauk šalin magiškus burtus!“ – Jam Laurynas: „Kas turi būti garbinamas: ar tas, kuris sukurtas, ar Tas, kuris sukūrė?“

Supykęs Decijus įsakė Lauryną nuplakti „skorpionais“²¹⁰ ir panaudoti prieš jį visas kankinimų priemones. Kai jis vėl liepė

jam aukoti stabams, idant išvengtų šių kankinimų. Laurynas atsakė: „Nelaimingasis, šios puotos aš visada troškau!“ – Decijus pareiškė: „Jei tai puota, paskelbk į save panašiams nedorėliams, kad papuotautų kartu su tavim!“ – Jam Laurynas: „Jie jau atidavė savo vardus dangui, o tu nesi vertas į juos pažvelgti!“

Decijui paliepus, Lauryną išrengė, nuogą mušė lazdomis, o tada jam prie šonų priplojo įkaitintas geležtes. Kankinys kalbėjo: „Viešpatie Jėzau Kristau, Dieve iš Dievo, pasigailėk manęs, savo tarno, nes neišsižadėjau tavęs kaltinamas ir tardomas išpažinau tave, Viešpatį!“ – Decijus jam tarė: „Žinau, kad tu magiškais burtais išsisuki nuo kankinimų, bet manęs vis viena nepergudrausi! Prisiekiu dievais ir deivėmis, kad, jeigu neaukosi, būsi toliau baudžiamas įvairiais kankinimais!“ – Ir jis įsakė labai ilgai plakti Lauryną švingalviais²¹¹. Kankinys ėmė melstis, sakydamas: „Viešpatie Jėzau Kristau, priimk mano dvasią!“ – Tada iš dangaus nuskambėjo balsas, kurį išgirdo ir Decijus: „Tau skirta dar daug grumtynių!“ – Pritvinkęs įtūžio, Decijus pratrūko: „Romėnai, jūs girdėjot demonus, guodžiančius tą šventvagį, kuris nei dievus garbina, nei kankinimų bijo, nei baidosi supykusių valdovų!“ – Ir įsakė dar kartą jį plakti „skorpionais“. Nusišypsojęs Laurynas padėkojo ir pasimeldė už šalia stovinčius žmones.

Tą akimirką vienas kareivis, vardu Romanas, įtikėjo Kristų ir pasakė šventam Laurynui: „Matau priešais tave stovintį labai gražų vaikną, drobule šluostantį tau kūną. Vardan Dievo, meldžiu tave nepalikti manęs, o kuo greičiausiai pakrikštyti!“ – O Decijus Valerianui ir tarė: „Manau, kad esame nugalėti jo magiško meno“. – Jis įsakė atišti Lauryną nuo stulpo²¹² ir uždaryti Ipolito priežiūroje. O Romanas, atsinešęs ąsotį su vandeniu, parpuolė Laurynui po kojų ir priėmė iš jo šventą

krikštą. Kai Decijus apie tai sužinojo, įsakė Romaną kapoti lazdomis. Kai šis ir toliau laisvai skelbė esąs krikščionis, jį Decijaus įsakymu nukirsdino.

Dar tą pačią naktį pas Decijų atvedė ir Lauryną. Kai Ipolitas apsverkė ir norėjo sušukti esąs krikščionis, Laurynas jam tarė: „Paslėpk Kristų vidiniame žmoguje, o kai pašauksiu, išgirk ir atei“. – Taigi Decijaus akivaizdon atnešamos visos kankinimų priemonės. Tada cezaris Decijus Laurynui tarė: „Arba aukosi dievams, arba šią naktį praleisi kankinamas!“ – Jam Laurynas atsakė: „Mano naktis neturi tamsos, o visi dalykai aiškiai matomi šviesoje“. – O Decijus jam: „Tebūnie atnešta geležinė lova, kad joje pailsėtų užsispyrėlis Laurynas!“ – Tada tarnai išrengė Lauryną, ištiesė jį ant geležinio tinklo ir, padėję po juo žarijų, kūną prispaudė geležinėmis šakėmis. Laurynas tarė Valerianui: „Žinok, nelaimėli, kad tavo anglys man suteiks vėšą, o tau – amžiną bausmę, nes Viešpats žino, jog kaltinamas Jo neišsižadėjau, tardomas išpažinau Kristų, o sivilinamas reiškiu Jam dėkingumą“. – Ir linksmu veidu dar pasakė Decijui: „Štai, nelaimėli, nusvilinai vieną pusę, dabar apsuk kitą ir – graužk!“ – Paskui dėkodamas tarė: „Dėkoju tau, Viešpatie, už tai, kad nusipelniau įeiti pro tavo duris!“ – Ir taip išleido dvasią. Sutrikęs Decijus su Valerianu išėjo į Tiberijaus rūmus, palikę jo kūną virš ugnies. Iš ryto Ipolitas jį išsinešė ir, iškvėpinęs kvėpalais, su presbiteriu Justinu palaidojo Verano lauke²¹³. Tada krikščionys pasninkaudami tris dienas iškilmingai budėjo, vaitodami ir liedami ašaras.

Daugelis abejoja, ar tiesa, kad Laurynas kankinystės sulaukė šito imperatoriaus Decijaus laikais²¹⁴, nes kronikose skaitome, kad Sikstas gyveno daug vėliau nei Decijus. Eutropijus tvirtina štai ką: „Decijus, pradėjęs krikščionių persekiojimą, tarp kitų

nužudė palaimintą diakoną ir kankinį Lauryną²¹⁵. Kitoje pakankamai patikimoje kronikoje²¹⁶ pasakojama, kad Laurynas sulaukė kankinystės ne to imperatoriaus Decijaus, kuris sekė po Filipo, laikais, bet – kažkokio Decijaus jaunesniojo, kuris buvo cezaris, o ne imperatorius²¹⁷. Mat tarp imperatoriaus Decijaus ir to jaunesniojo Decijaus, kurio laikais Laurynas sulaukė kankinystės, buvo keletas tarpinių imperatorių ir popiežių. Kaip nurodoma ten pat, kai po imperatoriaus Decijaus valdžią perėmė Galas ir jo sūnus Voluzianas, o po jų valdžią turėjo Valerianas su savo sūnumi Galienu, tai minėtieji Valerianas ir Galienas Decijų jaunesnįjį padarė cezariu, o ne imperatoriumi. Mat nuo seno kai kada atskiri asmenys imperatorių būdavo padaromi cezariais, o ne augustais ar imperatoriais. Pavyzdžiui, kronikose skaitome, kad Dioklecianas cezariu padarė Maksimianą, o šis vėliau iš cezario pasidarė augustu. Šitų imperatorių, tai yra Valeriano ir Galieno, laikais Romos popiežiaus soste sėdėjo Sikstas. Tad šitas Decijus, vadintas cezariu, o netapęs imperatorium, ir padarė šventą Lauryną kankiniu, todėl švento Lauryno legendoje niekur neminimas imperatorius Decijus, o kalbama tikrai apie cezarį Decijų.

Imperatorius Decijus valdė tik dvejus metus ir popiežių šventą Fabijoną padarė kankiniu. Fabijoną pakeitė Kornelijus, kuris kentėjo prie Voluziano ir Galo. Kornelijų pakeitė Liucijus, Liucijų – Steponas (šis kentėjo prie Valeriano ir Galieno, kurie imperiją valdė penkiolika metų). Steponą pakeitė Sikstas. O visos kronikos – ir Euzebijaus, ir Bedos, ir Izidoriaus – sutaria dėl to, kad popiežius Sikstas gyveno ne imperatoriaus Decijaus laikais, bet – Galieno²¹⁸. Beje, vienoje kronikoje galima perskaityti²¹⁹, kad minėtas Galienas buvo dvivardis, nes jį vadino Galienu ir Decijumi, ir kad Sikstas ir Laurynas kentėjo

jo laikais, apie 256 Viešpaties metus. Taip pat Gotfridas savo knygoje, kuri vadinama *Panteonu*, teigia tą patį, tai yra kad Galienas buvo vadinamas kitu – Decijaus – vardu, ir kad jo laikais kentėję Sikstas ir Laurynas. Jei tai yra tiesa, tuomet ir Jono Beleto nuomonė šiuo klausimu galėtų būti teisinga.

Grigalius *Dialogų* knygoje pasakoja²²⁰, kad Sabinoje buvo kažkokia vienuolė, išlaikiusi kūno skaistumą, tačiau nesuvaldžiusi įžūlaus liežuvio. Kai ją palaidojo Šventojo Lauryno bažnyčioje priešais kankinio altorių, demonai perkirto jos palaikus, ir viena dalis liko nepažeista, o kita buvo sudeginta – iš ryto buvo aiškiai matyti deginimo žymės.

Grigalius Tūrietis pasakoja²²¹, kad kartą vienas kunigas remontavo Šventojo Lauryno bažnyčią, ir viena sija buvo pernelg trumpa. Tada jis paprašė švento Lauryno, kad jisai – šventasis, kuris globoja beturčius, – pagelbėtų jam nepritekliuje. Ir štai staiga sija ėmė augti ir taip išaugo, kad nemenka jos dalis pasidarė per ilga. Kunigas tą dalį sukapojo į smulkias daleles ir po to jomis pagydė daug ligų. Tą patį liudija palaimintas Fortūnatas²²². Šitas stebuklas įvyko Italijos mieste Brionėje. Vienas žmogus, kamuojuamas dantų skausmo, prisilietė prie to medžio, ir skausmas tuojau buvo pašalintas.

Kaip *Dialoge* pasakoja Grigalius, vienas kunigas, vardu Sanktulas, norėjo atstatyti langobardų sudegintą Lauryno bažnyčią ir sutelkė daug meistrų. Kartą jis nebeturėjo, ką jiems duoti valgyti. Tada jis sukalbėjo maldą, pažvelgė į krosnį ir ten atrado baltutėlės duonos. Bet kadangi matėsi, jog duonos užtektų vos trimis žmonėms suvalgyti per vienerius pusryčius, tai Laurynas, nenorėdamas savo meistrų nuvilti, pasirinko, kad duonos pagausėtų tiek, kad jos užteko dešimt dienų prsimaitinti visiems darbininkams.

Kaip savo kronikoje pasakoja Vincentas²²³, Šventojo Lauryno bažnyčioje Milane buvo laikoma nuostabaus grožio kriptolinė taurė. Kartą diakonas per kažkokias iškilmes ją nešė prie altoriaus, ji išpuolė jam iš rankų, nukrito ant žemės ir iškart sudužo. Liūdėdamas diakonas surinko šukes, padėjo ant altoriaus, pasimeldė šventam Laurynui ir sudužusią taurę atgavo vėl sveiką ir vientisą.

Knygoje apie Švenčiausiosios Mergelės stebuklus galima perskaityti²²⁴, kad Romoje buvo vienas teisėjas, vardu Steponas, kuris mielai ėmė kyšius ir už tai neteisingai sprendė daugelio žmonių bylas. Jis jėga pasisavino tris namus, priklausiusius Šventojo Lauryno bažnyčiai, vieną šventos Agnietės sodą ir juos neteisėtai valdė. Tačiau atsitiko, kad jis numirė, ir buvo nuvestas į Dievo teismą. Pamatęs jį, šventas Laurynas prisitino prie jo su dideliu apmaudu, triskart pagriebęs labai ilgai spaudė jam ranką ir vertė jį kentėti didelį skausmą. O šventa Agnietė su kitomis mergelėmis nenorėjo į jį net žiūrėti, todėl nuo jo nusuko savo veidą. Tada Teisėjas, skelbdamas jam nuosprendį, pasakė: „Kadangi prisigrobė svetimo turto ir, imdamas kyšius, pardavinėjo tiesą, tebūnie atiduotas į vieną vietą su išdaviku Judu!“ – Būdamas gyvas, tasai Steponas labai mylėjo šventą Projektą, todėl šitas šventasis priėjo prie švento Lauryno ir šventos Agnietės ir už jį maldavo atleidimo. Kai už jį atleidimo paprašė ir jie, ir dar Švenčiausioji Mergelė, Teisėjas leido jo sielai grįžti į kūną ir trisdešimt dienų atgailauti. Be to, iš Švenčiausiosios Mergelės jis dar gavo nurodymą kiekvieną savo gyvenimo dieną sukalbėti psalmę „Palaiminti nesutep-tieji“²²⁵. Kai jis sugrįžo į kūną, jo ranka buvo taip pamėlus ir apdegusi, tartum jis tai būtų patyręs savo kūnu. Šis ženklas ant jo liko, kol jis buvo gyvas. Tada Steponas sugrąžino per

pikta atimtus turtus, atliko atgailą ir trisdešimtą dieną iškeliavo pas Viešpatį.

Imperatoriaus švento Henriko gyvenimo aprašyme galima perskaityti²²⁶, kad kartą, kai jisai ir jo žmona Kunigunda dar tebebuvo skaistūs, jį pakurstė velnias, ir jis, įtaręs žmoną jį apgaudinėjant su tokiu riteriu, paliepė jai basomis pėdomis žengti penkiolika žingsnių per degančius noragus. Lipdama ant jų, Kunigunda pasakė: „Kaip žinai, aš nesu paliesta nei Henriko, nei visų kitų vyrų, taip padėk man, Kristau!“ – Paveiktas jos padorumo, Henrikas sudavė jai per skruostą. Ir pasigirdo balsas, bylojęs: „Mergelė Marija išgelbės tave, mergelė“. – Ir Kunigunda sveika perėjo per visą tą degančią masę.

Kai imperatorius mirė, didžiulė daugybė demonų keliavo pro vieno atsiskyrėlio kambarėlį. Pravėręs langą, atsiskyrėlis paklausė paskutiniojo, kas jie tokie. O tas atsakė: „Esame demonų legionas ir skubame į cezario mirtį – gal kartais jame rasim ką nors, kas mums priklaus“. – Tada atsiskyrėlis to demono paprašė, kad pas jį grįždamas užsuktų. Sugrįžęs tasai papasakojo: „Nieko nepešėme, nes kai ant svarstyklių uždėjo neteisingą žmonos įtarimą, dorybes ir blogybes, tas apdegęs Laurynas dar atnešė didžiulio svorio auksinį puodą. Kai jau atrodė, jog nugalėjo mūsų pusę, jis ant kitos lėkštės užmetė tą puodą, ir ji nusvėrė mūsiškę. Tada aš supykęs nutraukiau vieną puodą“. – Puodu jis pavadino taurę²²⁷, kurią minėtas imperatorius buvo liepęs nukaldinti Eichšteto²²⁸ bažnyčiai, pagerbdamas šventą Lauryną, kuriam jis ypatingai buvo atsidavęs. Dėl savo didumo taurė turėjo dvi ąsas. Tapo žinoma, kad tuo metu, kai mirė imperatorius, buvo nulaužta viena taurės ąsa.

Grigalius *Sqvade* pasakoja²²⁹, kad kartą jo pirmtakas norėjęs kažkam pagelbėti prie švento Lauryno kūno, bet nežinojęs,

kur yra jo kūnas, staiga šventojo kūnas pasirodęs toje vietoje, kurios tasai nežinojęs, ir visi, kurie ten buvo, – ir vienuoliai, ir vietiniai dvasininkai, – ir kurie pamatė jo kūną, per dešimt dienų numirė.

Pažymėtina, kad švento Lauryno kankinystė iš visų kankinysčių, kurias patyrė kiti šventi kankiniai, atrodo didžiai įžymi dėl keturių dalykų, kuriuos randame vyskupo švento Maksimo ir švento Augustino pareiškimuose. Pirma, ji išiskiria kankinystės nuožmumu, antra, jos veiksmingumu arba naudingumu, trečia, ištvermingumu arba tvirtybe, ketvirta, nuostabia kova ir pergalės būdu.

Taigi pirmą, Lauryno kankinystė buvo didžiai įžymi bausmės nuožmumu. Apie pastarąjį šitaip kalba vyskupas šventas Maksimas, arba, pasak kai kurių knygų, Ambraziejus: „Broliai, juk šventas Laurynas nužudomas ne per kokią nors trumpą ir paprastą kankinystę²³⁰. Nes tas, kurį perveria kardu, miršta iš karto; tasai, kurį įkiša į degančią krosnį, būna išlaisvinamas vienu ugnies pliūpsniu. O Laurynas buvo žudomas ilgais sudėtingais kankinimais, kad iki valiai atsiragautų mirties, tiek kankinamas, tiek netgi merdėdamas. Skaitome, kaip šventieji berneliai kankinami vaikščiojo po liepsnas ir kojomis mindė ugnies liežuvių²³¹. Dėl to ir šventą Lauryną reikia apgaubti ne mažesne šlove: berneliai vaikščiojo, kai juos kankino ugnimi, o Laurynas kankinamas gulėjo pačioje ugnyje; anie kojų pėdomis mindė liepsnas, o šis ugnį sulaikė savo patiestu kūnu; anie kankinami stačiomis meldėsi Viešpačiui, iškėlę rankas, o šis ištiestas per kankinimą Viešpatį maldavo visu savo kūnu“.

Verta pažymėti, kad šventas Laurynas, kaip yra kalbama, tarp kitų kankinių užima pirmą vietą po švento Stepono. Taip yra ne todėl, kad jis ištverė didesnę kankinimą negu kiti

kankiniai, nes, kaip galima perskaityti, daugelis atlaikė tokį patį, o kai kurie – netgi didesnį kankinimą; taip mes sakome dėl šešių tarpusavy susijusių priežasčių. Pirma, Laurynas turi pirmenybę tarp kitų kankinių dėl kentėjimo vietos²³², nes jis kankinystės sulaukė Romoje, kuri yra pasaulio sostinė ir kur yra Apaštalų Sostas. Antra, jis pralenkia kitus pareiga skelbti tikėjimą, nes šitą pareigą jis uoliai atliko. Trečia, jis pirmauja pagirtinu turtų padalijimu, nes visus turtus išmintingai padalijo beturčiams. Šias tris priežastis pateikia magistras Gijomas iš Osero. Ketvirta, Laurynas daugelį pranoksta kankinystės autentiškumu ir tikrumu, nes net jei apie kai kuriuos kankinius būna parašyta, kad jie ištverė didesnius kankinimus, tačiau tai nelaikoma tiesa ir kartais sukelia netgi abejonių, kai tuo tarpu Lauryno kankinystę Bažnyčia labai iškilmingai pagerbia ir ją pripažįsta, taip kad ir daugelis šventųjų šią kankinystę savo pamoksluose irgi pripažįsta bei patvirtina. Penkta, Laurynas daugelį pralenkia aukštomis ir garbingomis pareigomis, nes jis buvo Apaštalų Sosto arkidiakonas; kaip pasakojama, po jo Romos soste arkidiakonų nebebuvo. Šešta, jis kitus pranoksta kančių žiaurumu, nes jis atlaikė pačius baisiausius kankinimus, o būtent jį kepė ant geležinių grotelių. Tad Augustinas apie jį byloja: „Sudarkytą ir gausiais rimbų kirčiais sukapotą kūną²³³ liepė kepti, pakišus po juo ugnį, idant per metalines grotas, kurios pačios nuo karščio jau jį iš karto svilino, jo vis apverčiamą kūną dar smarkiau kamuotų liepsnos, o jo kančia tęstųsi dar ilgiau“.

Antra, Lauryno kankinystė buvo didžiai įžymi dėl veiksmingumo arba naudingumo. Juk jau pats jo kankinimo nuožmumas, anot Augustino ir Maksimo, Lauryną padarė iškilium dėl šlovinimo, garsiu – dėl nuomonių ir gandų, pagirtinu – dėl meldimų ir ypatingu – dėl sekimo juo.

Taigi pirmiausia, kankinystė jam iškilumo suteikė dėl šlovavimo. Augustinas šiuo klausimu sako: „Persekiojau, tu taip žiauriai apsiėjai su kankiniu²³⁴ – kol didinai jo bausmę, tu pats pasėjai ir užauginai jam kankinystės palmę! Nejau tavo protas nepastebėjo talkininkų šlovės, kurios per jo triumfą sulaukė netgi jo kankinimo įrankiai?“ – Dar Maksimas ar, pasak kai kurių knygų, Ambraziejus byloja: „Nors jo sąnariai virto pelenais²³⁵, bet pelenais nevirto tvirtas jo tikėjimas, jis atlaikė kūno žalojimą ir pelnė jam išganymo naudą“. – Dar Augustinas: „Tikrai šventas yra kūnas²³⁶, jeigu kankinimas jo neprivertė nusigręžti nuo Kristaus tikėjimo, o šventoji religija jį vainikavo amžinajam poilsiui“.

Antra, kankinystė jį padarė garsiu dėl nuomonių ir gandų. Maksimas ar, pasak kai kurių knygų, Ambraziejus byloja: „Lauryną galime palyginti su garstyčios grūdėliu²³⁷, nes, kai jį įvairiausiais kankinimais sutrynė, jis nusipelnė visam pasauliui paskleisti savo slėpinio malonės kvapą. Juk tasai, kurs savo kūne anksčiau buvo nuolankus, nežinomas ir menkas, paskui, kai jį šitiek kankino, draskė ir degino, po visas ištiso pasaulio bažnyčias paskleidė savo prakilnumo kvapą!“ – Dar Maksimas pasako: „Yra šventas ir Dievui patinkantis dalykas, kad švento Lauryno gimtadienį pagerbtume ypatingu pamaldumu²³⁸, nes jo spinduliuojančiomis liepsnomis nugalėtoja Kristaus Bažnyčia tebežėri visame pasaulyje iki šios dienos“. – Dar Maksimas: „Juk jis tapo garsus tokia didžia kankinystės šlove²³⁹, kad savo kentėjimu nušvietė visą pasaulį“.

Trečia, kankinystė Lauryną padarė pagirtinu dėl meldimų. Kodėl jį reikėtų girti ir jo pamaldžiai melsti, mums trimis priežastimis paaiškina Augustinas, sakydamas šitaip: „Šventąjį vyrą Lauryną mes privalome priimti su visu deramu pamaldumu²⁴⁰

pirmiausia dėl to, kad jis savo brangų kraują atidavė už Viešpatį; antra, kadangi ši aplinkybė mūsų Viešpaties akivaizdoje jam suteikė reikšmingos pirmenybės, nes jis parodė, koks turėtų būti krikščionių tikėjimas, kurio dalininkais nusipelnė būti kankiniai; trečia, kadangi jisai buvo tokio didžio šventumo, kad kankinystės vainiką pelnė taikos metu“.

Ketvirta, kankinystė padarė Lauryną ypatingu dėl sekimo juo. Dėl to Augustinas byloja: „Tokia yra visos jo kankinystės priežastis²⁴¹, dėl kurios šventasis vyras buvo atiduotas mirčiai: kad paragintų kitus būti panašiais į jį“.

Trimis būdais Laurynas mums save parodo sektinu pavyzdžiu. Pirma, narsiai ištverdamas negandas. Dėl to Augustinas nurodo: „Siekiant išugdyti Dievo tautą²⁴², nėra kitos mokymo formos, naudingesnės už kankinių. Iškalba, kuri lengvai pritaikoma permaldavimui, tampa veiksminga priemone, siekiant įtikinti, tačiau pavyzdžiai yra dar galingesni nei žodžiai, ir dar svarbiau yra mokyti poelgiu negu žodžiu. Persekiotojai patys galėjo įsitikinti, su koku šlovingu šaunumu šventasis kankinys Laurynas buvo įvaldęs šios – iškiliausios – rūšies mokymą, nes nuostabi jo sielos tvirtybė ne tik nepradingo, bet netgi kitus sustiprino savo pakantos pavyzdžiu“.

Antra, sektiną pavyzdį Laurynas mums parodė savo tikėjimo didumu ir jo karštumu. Maksimas ar, pasak kai kurių knygų, Ambraziejus byloja: „Kai jis savo tikėjimu įveikė kankintojo liepsnas²⁴³, tai mums parodė, kaip jis tikėjimo ugnimi įveikia pragaro karštybes ir kaip su Kristaus meile nebijo Paskutiniojo teismo dienos“.

Trečia, sektiną pavyzdį Laurynas mums parodė, karštai mylėdamas. Tas pats Maksimas ar Ambraziejus byloja: „Laurynas aiškiai apšvietė pasaulį ta šviesa²⁴⁴, kuria pats buvo uždegtas,

ir liepsnomis, kurias pats atlaikė, sušildė visų krikščionių širdis“. – Apie šiuos tris sekimo būdus tas pats Maksimas ar, pasak kai kurių knygų, Ambraziejus, dar pasako: „Švento Lauryno pavyzdžiu mes esame kviečiami kankinystėn²⁴⁵, uždegami tikėjimui ir sušylame pamaldumui“.

Trečia, Lauryno kankinystė buvo didžiai ypatinga dėl ištvermės, arba tvirtybės. Apie jo ištvermę ir tvirtybę Augustinas taip atsiliepia: „Šventas Laurynas tvirtas Kristuje liko iki išbandymo²⁴⁶, iki tironiško kvotimo, iki šiurkščiausių grasinimų ir galiausiai iki paties sunaikinimo. Kadangi sočiai pavalgė šitos ilgai užtrukusios mirties ir jos iki valiai atsigėrė, tai jis, tarsi jau būtų sotus to valgio ir apsvaigęs nuo tos taurės, jau nepajuto kankinimų, nepasidavė ir įžengė į dangaus karalystę“. – Laurynas buvo toks ištvermingas ir tvirtas, kad ne tik nepalūžo kankinamas, bet ir, kaip teigiama, remiantis švento Maksimo žodžiais, jam tekusių kankinimų dėka pasidarė tobulesnis Dievo baimėje, karštesnis – meilėje, džiaugsmingesnis – tikėjimo karštyje. Pirmą iš šių trijų ypatybių Maksimas apibūdina šitaip: „Jį patiesia ant liepsnų ugninių liežuvių²⁴⁷ ir dažnai apverčia nuo šono ant šono, bet kuo jis daugiau patiria kančių, tuo daugiau bijosi Veišpaties Kristaus“. – Antrąją Maksimas ar, pasak kai kurių knygų, Ambraziejus apibūdina taip: „Garstyčios grūdėlis užsidega, kai jį trina²⁴⁸; Laurynas užsiliepsnoja, kai jį kankina“. Taip pat: „Apimtas naujos rūšies žavėjimosi, kitas kankina jį²⁴⁹, ir kiti įdūkę vykdo kankinimus, tačiau žiauresni kankinimai tik paverčia Lauryną dar ištikimesniu Išganytojui“. – Trečiąją jis apibūdina šitaip: „Jo širdis sušilo nuo tokio tikėjimo Kristaus didžiadvasiškumu²⁵⁰, kad, paniekinęs savo kūno skausmus, jis tik linksmi juokėsi iš visiškai pamišusio savo kankintojo ir nugalėtų jo liepsnų“.

Ketvirta, Lauryno kankinystė buvo didžiai ypatinga dėl nuostabios kovos ir būdo, kuriuo jis pasiekė pergalę. Kaip galima spręsti iš švento Maksimo ir iš Augustino žodžių, jis tam tikru būdu susigrūmė su penkiomis išorinėmis ugnimis, bet jas narsiai įveikė ir visas užgesino. Pirmoji buvo pragaro ugnis, antroji – materialiūs liepsnės, trečioji – kūniškojo geismo, ketvirtoji – degančios godulystės, penktoji – šėlstančios beprotybės ugnis.

Apie pirmos, tai yra pragaro, ugnies užgesinimą Maksimas taip sako: „Nejau trumpalaikiam kūno deginimui galėjo pasiduoti tasai“⁵¹, kurio tikėjimas gesino amžinąjį pragaro karštį?“ Taip pat: „Perėjo per trumpalaikę žemišką ugnį“⁵², bet ištrūko iš amžinai deginančių pragaro liepsnų“. – Apie antros, tai yra materialiosios, ugnies užgesinimą Maksimas ar, pasak kai kurių knygų, Ambraziejus taip atsiliepia: „Kentė deginamą kūną, tačiau dieviškasis karštis prislopino materialųjį“. Taip pat: „Nors nedoras karalius pakišo malkų“⁵³, pakurstė didesnę ugnį, tačiau šventas Laurynas dėl kaitraus savo tikėjimo šitų liepsnų nepajuto“. Dar Augustinas: „Liepsna nepajėgė įveikti meilės Kristui“⁵⁴, ir silpnesnė buvo ugnis, degusi išorėje, negu ta, kuri degino viduje“.

Apie trečios, tai yra kūniško geismo, ugnies užgesinimą Maksimas šitaip pasako: „Štai, šventas Laurynas perėjo per ugnį“⁵⁵, nuo kurios jis nešiorpo – apdegintas, o tik sužėrėjo – apšviestas. Jis suliepsnojo, kad neužsidegtų, ir sudegė, kad nebūtų deginamas“. – Apie ketvirtos, tai yra godumo, ugnies užgesinimą, o būtent apie tai, kaip pradingo ir buvo nuvilta godulystė tų, kas troško turtų, Augustinas šitaip atsiliepia: „Žmogus, trokštąs pinigų ir priešiškas tiesai“⁵⁶, apsiginkluoja dviem aistrų deglais: godulyste – kad grobtų auksą, ir be-

dievyste – kad pašalintų Kristų. Žiaurusis žmogau, tu nieko nepasieki ir nieko nelaimi! – Mirtingoji materija, į kurią kėsinaisi, atimama iš tavęs, ir, Laurynui iškeliavus į dangų, tu pats pranyksti savo liepsnose!“

Apie penktos ugnies, tai yra šelstančios beprotybės, užgesinimą, o būtent apie tai, kaip buvo apvilta ir paniekinta persekiotojų beprotybė, Maksimas atsiliepia šitaip: „Įveikęs tarnus, kursčiusius ugnį, Laurynas užgesino bet kokią žemiškos beprotybės gaisrą²⁵⁷. Ir velniška užmačia pasiekė tik tiek, kad tikintis vyras šlovingai užkopė pas savo Viešpatį, o persekiotojų žiaurumas su visomis jų ugnimis išblėso ir užgeso“. Kad persekiotojų beprotybė buvo ugnis, Maksimas parodo, kai kalba: „Įsiplieskęs pagonių įsiūtis Laurynui parengia ugnies įkaitintas groteles²⁵⁸, idant regimąją ugnį numaldytų savo apmaudo liepsnas“.

Visai nenuostabu, kad Laurynas įveikė šias penkias išorines ugnis, nes, kaip seka iš minėto Maksimo žodžių, jis viduje turėjo tris aušinimo priemones, o širdyje nešiojosi tris ugnis – jų padedamas, visą išorinę ugnį jis aušindamas atvėsino ir dar didesniu savo karščiu nugalejo. Pirmą aušinimo priemonę buvo dangiškosios šlovės troškimas, antra – mąstymas apie dieviškąjį Įstatymą, trečia – sąžinės tyrumas. Šiomis trimis priemonėmis Laurynas užgesino ir užšaldė visą išorinę ugnį. Apie pirmą aušinimo priemonę, tai yra dangiškosios šlovės troškimą, Maksimas ar, pasak kai kurių knygų, Ambraziejus atsiliepia šitaip: „Juk šventas Laurynas negalėjo vidumi pajusti kankinančios ugnies²⁵⁹, nes jo pojūčiais sklido rojaus aušinimas“. Taip pat: „Nors po tirono kojomis ir guli apdegę Lauryno palaikai²⁶⁰, jo kūnas be gyvybės, tačiau jokios žalos žemėje nepatiria tas, kurio siela laikosi danguje“. – Apie

antrą aušinimo priemonę, tai yra mąstymą apie dieviškąjį Įstatymą, Maksimas ar Ambraziejus atsiliepia šitaip: „Kol jis galvoja apie Kristaus pamokymus, visa, ką jis patiria, jam yra vėsu“²⁶¹. – Apie trečią priemonę – sąžinės tyrumą – šitaip pasakoma: „Šitas narsiausias kankinys garantuotai įkaitęs iš vidaus ir dega“²⁶², bet, mąstydamas apie dangaus karalystę, jis, aušinamas sąžinės, virsta džiūgaujanciu nugalėtoju“.

Be to, kaip nurodo tas pats Maksimas, Laurynas turėjo tris vidines ugnis – stipresniu šių ugnių karščiu jis nugalėjo visas išorines liepsnas. Pirmą vidinę ugnį buvo jo tikėjimo didumas, antra – tai jo karšta meilė, o trečia – tikrasis Dievo pažinimas, kuris jį tartum ugnis apšvietė. Apie pirmąją tas pats autorius ar Ambraziejus atsiliepia šitaip: „Kiek jame pakyla tikėjimo karštis, per tiek atvėsta kankinimų liepsna“²⁶³. Taip pat: „Kad tikėjimo karštį sudaro Išganytojo ugnis“²⁶⁴, skaitome *Evangelijoje*: „Aš atėjau ugnies siūsti į žemę“²⁶⁵. Taigi degdamas šia ugnimi, šventas Laurynas nejautė liepsnų degimo“. – Apie antrą ugnį tas pats autorius ar Ambraziejus pasako štai ką: „Iš išorės kankinys Laurynas degė įtūžusio tirono užkurtame lauže“²⁶⁶, tačiau iš vidaus jį degino dar didesnė – meilės Kristui – liepsna“. – Apie trečią ugnį pasakoma šitaip: „Narsiausiojo kankinio nepajėgė įveikti žiauriausia persekiootojo liepsna“²⁶⁷, nes dar karščiau kunkuliavo jo siela, uždegta tiesos spindulių“. Taip pat: „Degdamas neapykanta tikėjimo išdavystei, o meile – tiesai“²⁶⁸, jis arba nejautė iš išorės supusios liepsnos, arba ją įveikė“.

Dėl švento Lauryno apeigų, tai jis iš kitų kankinių išsiskiria trimis privilegijomis, tekusiomis jo šventei. Pirmą iš jų sudaro vigilija: jis vienintelis iš kankinių ją turi. Dėl gausių apeigų tvarkos keitimų šiandien šventųjų vigilijos yra pakeistos pas-

ninkais. Kaip pasakoja Jonas Beletas, kadaise buvo paprotys per šventiesiems skirtas šventės vyrams eiti su žmonomis ir dukterimis į bažnyčią²⁶⁹ ir prie žibintų ten praleisti naktį, bet, kadangi per tas vigilijas įvykdavo daug paleistuvysčių, buvo nutarta vigilijas pakeisti pasninkais. Vis dėlto senasis pavadinimas išliko, nes jie lig šiol vadinami ne pasninkais, o vigilijomis. Antrą jo šventės privilegiją sudaro aštuondienis, nes, išskyrus Steponą, jis ją turi vienitelis tarp kankinių, kaip Martynas – tarp išpažinėjų. Trečią jo šventės privilegiją sudaro antifonų kartojimas. Tik jis ir Paulius jį turi, tik Paulius – už ypatingą tikėjimo skelbimą, o jisai – už ypatingą kentėjimą.

CXIV. APIE ŠVENTĄ IPOLITĄ

APIE VARDĄ – Ipolitas atsiradęs nuo *yper*²⁷⁰, kuris reiškia „ant“ ir *litos*, kuris reiškia „akmuo“, ir reiškia „ant akmens“. Arba šis vardas kilęs nuo *in* „į“ ir *polis*, kuris reiškia „miestas“²⁷¹. Arba Ipolitas atsirado nuo *ualde politus* „labai nudailintas“. Mat ištvermės ir tvirtybės dėka jis buvo gerai pritvirtintas ant akmens – Kristaus, per ilgesį ir aistringą troškimą pabuvojo dangiškajame mieste, o per nuožmius kankinimus jis buvo gerai nudailintas.

APIE ŠVENTĄ IPOLITĄ CXIV – Palaidojęs švento Lauryno kūną, Ipolitas grįžo į savo namus²⁷² ir, palinkėjęs ramybės savo tarnams bei tarnaitėms, visiems padalijo Komuniją su Altoriaus Sakramentu, kurį prieš tai konsekrovo kunigas Justinas. Tada buvo padengtas stalas, bet anksčiau, nei jis paragavo valgio, pasirodė kareiviai, suėmė jį ir nuvedė pas cezarij. Jį pamatęs, cezaris Decijus šaipydamasis tarė: „Nejau ir tu tapai magu – tu,

kuris išgabėnai Lauryno kūną?“ – Jam Ipolitas: „Tai padariau ne kaip magas, o kaip krikščionis“. – Tada Decijus, apimtas įtūžio, paliepė jam nuvilkti abitą, kurį jis vilkėjo kaip krikščionis, ir daužyti akmenimis jam burną. Ipolitas pasakė: „Nenurengi manęs, o tik dar labiau aprengi!“ – Jam Decijus: „Negi virtai bepročiu, kad nesidrovi savo nuogumo? Verčiau paaukok dievams ir liksi gyvas, kad nežūtum kartu su savuoju Laurynu!“ – Jam Ipolitas: „Tegu jau būsiu vertas sekti Lauryno, kurį tu suterštomis lūpomis išdrįsai paminėti, pavyzdžiu!“

Tada Decijus paliepė mušti Ipolitą lazdomis ir draskyti geležiniais grėbliais, bet jis garsiai tebesiskelbė esąs krikščionis. Kadangi jisai tebesijuokė iš šitokių kankinimų, Decijus liepė aprengti jį kareivio drabužiais, kuriuos tas anksčiau vilkėjo, ir paragino, kad sugrįžtų prie ankstesnės draugystės ir karo tarnybos. Kai Ipolitas jam pasakė, jog jis kariu tarnauja Kristui, pilnas įtūžio Decijus perdavė jį prefektui Valerianui, liepęs perimti visą jo nuosavybę, o jį patį nužudyti žiauriais kankinimais. Be to, paaiškėjus, kad Ipolito šeimyna irgi buvo krikščioniška, visi jos nariai buvo atvesti jo akivaizdon. Kai juos vertė aukoti stabams, Ipolito auklė Konkordija už visus atsakė: „Mes kartu su savo šeimnininku renkamės verčiau dorai mirti, negu nedorai gyventi“. – Jai Valerianas: „Vergų padermė pataisoma tik bausmėmis!“ – Ir Ipolitui stebint ir besidžiaugiant, jis liepė ją plakti švingalviais rimbais tol, kol auklė išleido dvasią. Ipolitas pasakė: „Dėkoju tau, Viešpatie, už tai, kad mano auklę pasiuntei pirmą savo šventųjų akivaizdon!“

Paskui Valerianas liepė Ipolitą ir jo šeimyną vesti už Tiburo vartų. Visus drąsindamas, Ipolitas tarė: „Broliai, nebijokite, kadangi aš ir jūs turime vieną Viešpatį!“ – Valerianas įsakė Ipolito akivaizdoje visiems nukirsti galvas. Tada jis liepė Ipo-

litą už kojų pririšti nejodytiems arkliams už sprandų ir tol jį tąsyti po dagius ir erškėčius, kol jis iškvėpė dvasią; tai atsitiko apie 256 metus.

Jų palaikus surinko Justinas ir palaidojo greta švento Lauryno. Tik šventos Konkordijos kūno jis negalėjo surasti, nes tas buvo įmestas į kloaką. Vienas kareivis, vardu Porfirijus, tikėjosi, kad šventa Konkordija drabužiuose laikė aukso ar brangakmenių, todėl atėjo pas tokį kloakos prižiūrėtoją, vardu Irenėjas, slaptą krikščionį, ir jam pasakė: „Saugok paslaptį ir ištrauk Konkordijos kūną, nes manau, kad ji savo drabužiuose turi aukso ar brangakmenių“. – O tas jam: „Parodyk man vietą, o aš saugosiu paslaptį ir pranešiu, ką rasiu“. – Kai Irenėjas ištraukė kūną ir drabužiuose nieko nerado, tas kareivis skubomis pasišalino, o Irenėjas, pasišaukęs vieną krikščionį, vardu Habundas, nunešė kūną pas šventą Justiną. Tas jį pamaldžiai pasitiko ir palaidojo šalia švento Ipolito ir kitų kūnų. Išgirdęs apie tai, Valerianas suėmė Irenėją bei Habundą ir nužudė, įmetęs juos gyvus į kloaką. Justinas paėmė jų kūnus ir palaidojo šalia kitų.

Po šito Decijus su Valerianu lipa į aukso vežimą ir vyksta į amfiteatrą, kad dalyvautų kryžiuojant krikščionis. Čia demonas pastvėrė Decijų, ir tas ėmė rėkti: „Ipolitai, tu tempi mane, supančiotą žiauriom grandinėm!“ – Panašiai suriko ir Valerianas: „Laurynai, tempi mane, sukaustytą ugninėmis grandinėmis!“ – Tą pačią akimirką Valerianas iškvėpė dvasią. O Decijus grįžo namo ir, kankinamas demono dar tris dienas, šaukė: „Meldžiu tave, Laurynai, nors trumpam liaukis kankinti!“ – Ir šitaip numirė.

Tai pamačiusi, jo žmona, žiaurioji Trifonija, viską metusi, atėjo su savo dukterimi Kirila pas šventą Justiną ir pasiekė,

kad tasai ją su daugeliu kitų pakrikštytų. Kitą dieną Trifonija melddamasi išleido dvasią. Jos kūną kunigas Justinas palaidojo šalia švento Ipolito. Išgirdę, kad valdovė ir jos duktė tapo krikščionėmis, keturiasdešimt šeši kareiviai su žmonomis atvyko pas kunigą Justiną, kad priimtų krikštą. Juos visus pakrikštijo Dionyzas, pakeitęs Soste šventą Sikstą. Imperatorius Klaudijus liepė nudurti Kirilą, nes šis nenorėjo aukoti stabams, o kitus krikščionius kareivius – nukirsdinti. Jų kūnai kartu su kitais palaidojami Verano lauke.

Verta atkreipti dėmesį, kad čia aiškiai pareiškama, jog tą Decijų, kuris nukankino Lauryną ir Ipolitą, soste pakeitė Klaudijus. Tačiau Klaudijus neperėmė sosto iš imperatoriaus Decijaus²⁷³; juk, anot kronikų, po Decijaus sekė Voluzianas, po Voluziano – Galienas, o po Galieno – Klaudijus. Taigi, atrodo, reikia sakyti, jog arba Galienas buvo dvivardis, ir jį vadino Galienu bei Decijumi²⁷⁴, kaip savo kronikoje sako Vincentas ir savo knygoje tvirtina Gotfridas, arba reikia sakyti, jog tai Galienas sau į talką pasiėmė vieną asmenį, vardu Decijus, ir jį padarė cezariu, o ne imperatoriumi, kaip savo kronikoje tvirtina Richardas.

Apie šį kankinį Ambraziejus *Pratarmėje* taip kalba²⁷⁵: „Šventasis kankinys Ipolitas, tikruoju vardu laikydamas Kristų, labiau geidė būti Jo kareiviu, o ne išgarsėti kaip kareivių vadas, ir jo priežiūron perduotą šventą Lauryną ne persekiojo, bet juo pasekė. Kai jis išdalino Bažnyčios turtus, atrado lobį, tačiau ne tokį, kurį gali atimti tironas, o tą, kuris priklauso pamaldumui, – jisai atrado lobį, iš kurio tikimasi tikrųjų turtų. Jis paniekino tirono įtūžį, idant su amžinojo Karaliaus malone pelnytų pripažinimą, ir nepabėgo nuo kūno suplėšymo į dalis, idant nebūtų draskomas amžinųjų kilpų“.

Vienas jaučių varovas, vardu Petras, per šventos Marijos Magdalietės šventę nenoromis parengė darbui jaučių jungą²⁷⁶. Eidamas paskui gyvulius, žmogus ragino juos keiksnodamas, ir štai jaučius ir arklą staiga prarijo žaibas, o šito linkėjusį Petrą ištiko kur kas šurpesnė kančia: ugnis jį apdegino taip, kad visai suiro blauzdos audiniai ir gyslos, kaulai apsinuogino, o blauzdikaulis net ir visai iškrito iš sąnario. Tada žmogus nusigavo iki Švenčiausiosios Mergelės bažnyčios, įkišo tą blauzdikaulį į kažkokią skylę joje ir su ašaromis bei maldomis prašė Mergelės, kad išlaisvintų jį iš kančių. Ir štai vieną naktį jam per sapną pasirodo Švenčiausioji Mergelė kartu su šventu Ipolitu ir šiam paliepia sugrąžinti Petrui ankstesnę sveikatą. Šventas Ipolitas tuojau pat iš skylės paėmė blauzdikaulį ir akimirksniu jį įsodino į vietą – tarsi kokį ūglį į medį. Įsodinimo metu Petrą pervėrė tokie stiprūs skausmai, kad jis savo šauksmais prižadino visą šeimyną, o jie, atsikėlę ir uždegę šviesą, pamatė, kad Petras turi dvi kojas ir dvi blauzdas. Manydami, kad apsigau-na, šeimynykščiai jį apčiupinėjo vieną, paskui kitą kartą, kol pamatė, kad jo kūno dalys tikros. Pažadinę Petrą, jie teiravosi, kaip jam tai atsitiko, o tas iš pradžių manė, kad jie šaiposi, tik paskui atlyžo, pamatė, kas atsitiko, ir prarado amą. Vis dėlto nauja šlaunis²⁷⁷, minkštesnė už senąją, negalėjo lygiai gerai išlaikyti kūno. Dėl to Petras metus šlubavo, vaikščiodamas ir žmonėms pasakodamas apie stebuklą, o tada Švenčiausioji Mergelė, apsireiškusi jam dar kartą, paliepė šventam Ipolitui, kad tasai parūpintų, ko trūko iki pagijimo.

Pakirdęs ir pamatęs, jog yra visiškai sveikas, Petras pasitraukė į nuošalią celę. Tada jam velnias ėmė dažnai rodytis nuogos moters pavidalu; ta vis puldavo ant jo nuoga, ir, kuo stipriau jis priešinosi, tuo begėdiškiau jinai ant jo užgriūdavo. Pagaliau,

kai jinai jau buvo labai smarkiai jį nukamavusi, Petras pastvėrė kunigo stulą, apsuko jai kaklą, ir velnias kaipmat pasitraukė, o vietoje liko sutrūnijęs lavonas. Nuo jo paėjo toks baisus dvokas, kad niekas, kas jį matė, neabejojo, kad tai būta vienos moteriškės kūno, kurį velnias buvo užvaldęs.

CXV. APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS ĖMIMĄ Į DANGŲ

APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS ĖMIMĄ Į DANGŲ CXV – Kaip vyko Mergelės Marijos ėmimas į dangų, galima sužinoti iš vienos apokrifinės knygelės, kuri priskiriama evangelistui Jonui²⁷⁸. Pasakojama, kad tuo metu, kai, skelbdami Evangeliją, apaštalai lankėsi įvairiuose pasaulio kraštuose, Švenčiausioji Mergelė liko gyventi namuose prie Siono kalno ir, kol buvo gyva, su uoliu pamaldumu lankė visas savo Sūnaus vietas, o būtent kur Jį krikštijo, kur Jis pasninkavo, kentėjo, buvo palaidotas, kur Jis prisikėlė ir įžengė į dangų. Remiantis tuo, ką sako Epifanijus, ji po savo Sūnaus žengimo į dangų gyvenusi dvidešimt ketverius metus²⁷⁹. Dar jis nurodo, kad Švenčiausioji Mergelė buvo keturiolikos, kai iščiose pradėjo Kristų, pagimdė Jį penkioliktaisiais, su Juo išbuvo trisdešimt trejus ir po Kristaus mirties gyveno dar dvidešimt ketverius metus; taigi, kai ji mirė, buvo septyniasdešimt dvejų metų. Vis dėlto įtikimiau atrodo tai, ką galima perskaityti kitur²⁸⁰, – kad ji gyveno dvylika metų ilgiau už Sūnų, o tada buvo paimta į dangų, būdama šešiasdešimties metų, nes, kaip nurodoma *Bažnyčios istorijoje*, šitiek metų apaštalai skelbė tikėjimą Judėjoje ir jos apylinkėse.

Vieną dieną, kai Mergelės širdis smarkiai užsidegė Sūnaus ilgesiu²⁸¹, kunkuliuojanti jos dvasia taip susijaudino, kad jaudulys išorėn išsiveržė ašarų upeliais. Kadangi ji, netekusi paguodos, nebegalėjo ramiai pakelti laiko, kurį jai teko gyventi praradus Sūnų, prie jos atsirado didžios šviesos apgaubtas angelas ir ją, savo Viešpaties Motiną, pagarbiai pasveikino: „Sveika, palaimintoji, palaiminimą priėmusi iš To, kuris suteikė išganymą Jokūbui! Štai aš tau, valdove, atnešiau iš rojaus palmės šakelę. Liepk ją nešti priešais laidotuvių neštuvus, kai tavo trečią dieną paims iš kūno, kadangi tavęs, garbingosios Motinos, jau laukia tavo Sūnus!“

Jam Marija atsakė: „Jei suradau malonę tavo akyse, tai mel-džiu, kad teiktumeis man atskleisti savo vardą. Dar karščiau aš prašau štai ko: tegu mano sūnūs ir broliai apaštalai visi kartu pas mane susirenka, idant prieš mirdama juos išvysčiau savo kūniškomis akimis, galėčiau būti jų palaidota ir jų akivaizdoje atiduočiau sielą Dievui. Dar prašau ir meldžiu štai ko: tegu mano siela, išeidama iš kūno, nemato jokios bjaurios dvasios, ir jokia Šėtono galybė tegu man nepastoja kelio“.

Jai angelas: „Valdove, kam nori žinoti mano vardą, kuris yra nuostabus ir didis? Bet štai šiandien pas tave susirinks visi apaštalai, jie tau surengs prakilnias laidotuvių egzekvijas, ir jų akivaizdoje tu iškvėpsi sielą. Nes Tas, kuris staiga už plaukų iš Judėjos į Babiloną atnešė pranašą²⁸², be abejonės, galės akimirksniu pas tave atvesti ir apaštalus... Kodėl bijai išvysti piktąsias dvasias, jei visiškai suknežinai Šėtonui galvą ir atėmei iš jo galią valdyti? Tačiau teisipildo tavo noras jų nematyti!“ – Tai pasakęs, angelas su didžia šviesa įžengė į dangų. Na, o ta palmė spindėjo kuo ryškiausiai, ir nors savo žaluma ji buvo panaši į šakelę, tačiau jos lapeliai spindėjo lyg ryto žvaigždė.

Tai atsitiko, kai Jonas Efese skelbė Evangeliją. Netikėtai sugrūmėjo dangus, jį pakėlė baltas debesis ir nunešęs padėjo priešais Marijos duris. Pasibeldęs Jonas įžengė į vidų ir, pats būdamas mergelė, pagarbiai pasveikino Mergelę. Laiminga Marija pažvelgė į jį, baisiai nustebo ir nebeįstengė iš džiaugsmo sulaukyti ašarų. Ji tarė: „Sūnau Jonai, atmink savo Mokytojo žodžius, kuriais Jis pavedė mane tau kaip motiną, o tave man – kaip sūnų. Štai, Viešpaties pašaukta, aš moku žmogiškosios lemties skolą ir su neramiu rūpesčiu patikiu tau savo kūną. Mat girdėjau, kad žydai susimokė, sakydami: „Palaukime, broliai, kol toji, kuri išnešiojo Jėzų, sulauks mirties, tada iškart pagrobsime jos kūną ir sudeginsime, įmetę jį į ugnį“. Taigi tu pasirūpink, kad ši palmė būtų nešama priešais neštuvus, kai mano kūną gabensite į kapą“.

Jonas pasakė: „O, kad čia būtų visi mano broliai apaštalai, idant mes visi galėtume tau surengti deramas egzekvijas ir atiduoti pelnytą pagarbą!“ – Jam sakant šiuos žodžius, debesis pagriebė visus apaštalus tose vietose, kuriose jie skelbė tikėjimą, ir pristatė prie Marijos durų. Pamatę, kad visi kartu tenai susirinko, apaštalai stebėjosi, klausinėdami vienas kito: „Kokia gi yra priežastis, dėl kurios Viešpats mus čia sykiu surinko?“ – Taigi pas juos išėjo Jonas²⁸³, pranešė, kad valdovė ketina pasitraukti iš kūno, ir pridūrė, sakydamas: „Žiūrėkite, broliai, kad niekas dėl jos neverktų, kai mirs, idant nesutrikėtų tai pamatę žmonės ir nesakytų: „Štai, kaip bijo mirties tie, kurie kitiems skelbia prisikėlimą!““

Apaštalo Pauliaus mokinys Dionisijas knygoje *Apie dieviškuosius vardus* tvirtina tą patį²⁸⁴. Jis nurodo, kad, Mergelei užmiegant, susirinko apaštalai, kad jis taip pat buvęs tarp jų ir kad kiekvienas apaštalas Kristaus ir Mergelės garbei pasakęs kalbą. Štai taip jis byloja, kalbėdamas Timotiejui: „Mes, kaip tu ir pats

žinai, ir daugelis mūsų šventųjų brolių susirinkome pažiūrėti į gyvybės davėjos kūną – tą, kuris pradėjo Dievą. Šalia buvo ir Dievo brolis Jokūbas, ir Petras – aukščiausia ir iškiliausia viršukalnė tarp teologų – Dievą skelbiančių vyrų. Po apžiūros pasirodė, kad visi Bažnyčios hierarchai turi, kiek kuriam leidžia jo galimybės, pašlovinti neapsakomai galingą Dievą nešiojusio trapumo gerumą“. – Šitaip liudija Dionisijas.

Kai Švenčiausioji Marija pamatė susirinkusius visus apaštalus²⁸⁵, pašlovino Viešpatį ir atsisėdo jų viduryje, kur degė žibintai ir deglai. Apie trečią valandą nakties atėjo Jėzus su angelų gretomis, patriarchų būriais, kankinių pulkais, išpažinėjų virtine ir mergelių choru. Gretos išsirikiavo priešais Mergelės guolį ir ėmė giedoti malonias giesmes.

Apie tai, kokios egzekvijos ten buvo surengtos, sužinoma iš minėtos knygelės, kuri priskiriama Jonui. Pirmas egzekvijas pradėjo patsai Kristus ir tarė: „Ateik, mano išrinktoji, ir pasodinsiu tave į savo sostą, kadangi trokštu tave matyti“. – Ji atsakė: „Pasirengusi, Viešpatie, mano širdis – mano širdis pasirengusi!“²⁸⁶ – Tada visi, kurie buvo atėję su Jėzumi, švelniai pragysta, bylodami: „Štai ta, kuri nepažino moterystės patalo su nuodėme; ji sulauks vaisiaus per šventųjų sielų atsinaujinimą“²⁸⁷. – O ji giedojo apie save pačią, sakydama: „Palaiminta mane vadins visos kartos, nes didelių dalykų padarė man Tas, kuris yra galingas ir kurio vardas yra šventas“²⁸⁸. – Tada giedotojų giedotojas už visus didingiau pragydo: „Ateik nuo Libano, mano Sužieduotine, ateik nuo Libano; ateik, tu būsi apvainikuota“²⁸⁹ – O jinai atsakė: „Štai aš ateinu, *kadangi* knygos rietime yra parašyta apie mane. Aš turiu vykdyti tavo valią. Mano Dieve²⁹⁰; *kadangi* mano dvasia džiaugiasi *tavyje* – Dievuje, mano Išganytojuje“²⁹¹.

Tada Marijos siela išėjo iš kūno ir atskrido į Sūnaus glėbį. Jai buvo svetimas kūniškasis skausmas ir nepažįstamas kūniškasis suirimas. Viešpats pasakė apaštalams: „Neškite Mergelės Motinos kūną į Juozapato slėnį, palaidokite jį naujame kape, kurį tenai rasite, ir manęs ten tris dienas palaukite, kol pas jus grįšiu“. – Ir ją tuojau pat apsupo rausvi rožių žiedai, tai yra kankinių būriai, ir slėnių lelijos²⁹², tai yra pulkai angelų, išpažinėjų ir mergelių. Apaštalai šaukė jai pavymui: „Kur iškeliauji, protingiausioji Mergelė? Atmink mus, valdove!“

Tada, pritardami į dangų žengiantiems angelams, sužavėti būriai tų, kurie buvo likę danguje, sparčiai žengė jų pasitikti. Pamatę savo Karalių, nešantį glėbyje moters sielą, parimusią ant Jo, sukrėsti ėmė šaukti, klausinėdami: „Kas yra toji, kuri ateina iš dykumos, paskendusi gėrybėse, pasirėmusi ant savo mylimojo?“²⁹³ – Palyda jiems tarė: „Ji – gražuolė tarp Jeruzalės dukterų, kaip išvydote ją, kupiną prieraišumo ir meilės!“ – Ir ji džiaugsmingai priimama į dangų ir pasodinama į šlovės sostą Sūnaus dešinėje. Apaštalai tada pamatė, kad jos siela yra tokio skaistumo, kokio apsakyti nebūtų įmanoma jokiais mirtingųjų liežuviais.

Ten buvo trys mergelės. Kai jos nurengė Mergelės kūną, kad jį numazgotų, jis išsyk taip ryškiai suspindo, kad jį mazgojant buvo galima tik liesti, o matyti – ne. Ta šviesa tenai spindėjo tol, kol mergelės numazgojo kūną. Tada apaštalai pagarbiai pakėlė jos kūną ir padėjo jį ant neštuvų. Jonas pasakė Petrai: „Petrai, nešk tu šią palmę priešais neštuvus, nes Viešpats tave iškėlė virš mūsų ir paskyrė savo avių ganytoju bei vadovu“. – Jam Petras atsakė: „Ją nešti labiau pritinka tau, nes Viešpaties esi pasirinktas kaip mergelė, o mergelei ir pritinka nešti Mergelės palmę. Tu nusipelnei pasilenkti prie Viešpaties krūtinės“²⁹⁴ ir

daugiau už kitus iš ten atsigėrei išminties ir malonės srovių; atrodo teisinga, kad būdamas tas, kuris sulaukė iš Sūnaus didesnės dovanos, ir Mergelei suteiks didesnę garbę. Taigi tu ir turi nešti šitą šviesos palmę, skirtą šventosioms egzekvijoms, nes esi pagirdytas taure šviesos iš amžinosios šviesos šaltinio. O aš nešiu ant neštuvų šventąjį kūną. Kiti apaštalai, mūsų broliai, tegu apsupę neštuvus šlovina Dievą“. – Paulius jam pasakė: „Ir aš, kuris esu iš visų jūsų mažiausias, nešiu su tavimi“.

Taigi Petras ir Paulius pakėlė neštuvus, ir Petras pradėjo giedoti: „Izraelis išėjo iš Egipto, aleliuja!“²⁹⁵ – Kiti švelniai pratęsė giedojimą. Viešpats neštuvus ir apaštalus pridengė debesimi, tad jų nebuvo matyti, o tik girdėjosi jų balsas. Šalia buvo ir angelai, kurie darniai giedojo su apaštalais ir visą žemę pripildė nuostabaus grožio garsų.

Paveikti šitokių malonių garsų, visi gyventojai greitai išskuba iš miesto ir uoliai teiraujasi, kas čia vyksta. Atsirado vienas, kuris paaiškino: „Jėzaus mokiniai išneša mirusią Mariją ir aplinkui ją gieda šią melodiją, kurią girdite“. – Tada visi puola prie ginklų ir ragina vienas kitą, sakydami: „Ateikit! Nužudykim visus mokinius, o kūną, kuris išnešiojo tą suvedžiotąją, sudeginkim ugnyje!“ – Tai matydamas, vyriausias kunigas apstulbo ir, apimtas pykčio, pasakė: „Štai kokią šlovę dabar įgijo palapinė To, kuris pakrikdė mus ir mūsų padermę!“ – Tai pasakęs, jis ištiesė rankas prie gulto, norėdamas jį išversti ir numesti ant žemės. Staiga abi jo rankos sudžiūvo ir prilipo prie neštuvų. Jis taip ir liko įsitvėręs rankomis į neštuvus, kentėjo nežmoniškus skausmus ir gailiai vaitojo. Visi kiti žmonės buvo apakinti angelų, kurie buvo debesyse.

Vyriausias kunigas šaukė, maldaudamas: „Šventasis Petrai, nepaniekink manęs šitoje nelaimėje, bet pasiųsk už mane maldą

Viešpačiui! Turi prisiminti, kaip kažkada tau padėjau ir kaip tave paleidau, kai tave apkaltino tarnaitė durininkė²⁹⁶. – Jam Petras: „Per mūsų valdovės laidotuves mums buvo sutrukdyta, ir dabar negalime pasirūpinti tavo išgydymu; vis dėlto, jei įtikėsi Viešpatį Jėzų ir šitą, kuri Jį išnešiojo, tai aš tikiuosi, kad išsyk gausi sveikatos malonę“. – Tas atsakė: „Tikiu, kad Viešpats Jėzus yra tikrasis Dievo Sūnus, o ši yra švenčiausioji Jo Motina!“ – Ir tuojau pat jo rankos atlipo nuo neštuvų; vis dėlto jo žąstai dar buvo padžiūvę, ir iš jų ligi galo nebuvo išjęs skausmas. Tada Petras jam tarė: „Bučiuok gultą ir sakyk: „Tikiu Viešpatį Jėzų Kristų, kurį ši išnešiojo įšciose, ir po gimdymo liko Mergelė!“ – Kai jis tai padarė, išsyk susigražino turė tą sveikatą. Ir pasakė jam Petras: „Paimk šią palmę iš mūsų brolio Jono rankos ir uždėk ją virš apakintų žmonių – kas norės įtikėti, atgaus regėjimą, o kas įtikėti nenorės, amžinai negalės matyti“.

Atnešę Mariją, apaštalai padėjo ją į kapą ir susėdo šalia jo, kaip Viešpats buvo nurodęs. Trečią dieną Jėzus atėjo su gausybe angelų ir pasveikino juos, sakydamas: „Ramybė jums!“ – Tie atsakė: „Šlovė tau, Dieve, kuris vienintelis darai didžius stebuklus!“ – Ir Viešpats apaštalams tarė: „Kaip jums atrodo, kiek malonės ir garbės turėčiau dabar suteikti savo gimdytojai?“ – Tie atsakė: „Tavo tarnams atrodo teisinga, Viešpatie, kad, kaip tu, nugalėjęs mirtį, viešpatauji per amžius, taip ir savo Motinos kūną prikeltum ir ją amžiams pasodintum savo dešinėje“.

Viešpačiui sutikus, išsyk pasirodė arkangelas Mykolas ir atvedė Jo akivaizdon Marijos sielą. Tada Išganytojas prabilo, sakydamas: „Kelkis, mano artimiausioji, mano balande, šlovės palapine, gyvenimo taure, dangiškoji šventove, idant

lygiai taip, kaip per pradėjimą nepatyrei nuodėmės užkrato, ir kape nepatirtum kūno irimo!“ – Tuoju pat siela įžengė į Marijos kūną, ir jis išėjo šlovingas iš kapo. Ir štai lydima gaušybės angelų, Marija buvo paimta į dangaus buveinę. Tomo tuo metu nebuvo ten. Kai jis grįžo ir atsisakė tuo patikėti²⁹⁷, staiga iš oro jam į rankas nukrito sveika juosta, kuria buvo sujuostas jos kūnas, kad jis šitaip suprastų, jog Marija į dangų buvo paimta visa.

Visa tai, kas ką tik papasakota, atrodo, yra tas apokrifinis skaitinys, apie kurį laiške ar pamoksle Paulei ir Eustochijui Jeronimas atsiliepia: „Jei kartais į jūsų rankas patektų apokrifinis skaitinys apie Mergelės iškeliavimą, abejotinų dalykų nepriimkite kaip tikrų; tą knygėlę išties reikia vertinti kaip apokrifinę, išskyrus kai kuriuos pasitikėjimo vertus dalykus, kurie, kaip regis, buvo patvirtinti šventųjų. Pasitikėjimo nusipelno devyni dalykai, būtent kad Mergelei buvo pažadėta ir pareikšta visokeriopa paguoda, taip pat visų apaštalų susirinkimas, mirtis be skausmo, laidojimo vietos Juozapato slėnyje įrengimas, iškilingos egzekvijos, Kristaus ir visos dangiškosios svitos sutikimas, žydų persekiojimas, stebuklai, sužibėję visomis tinkamomis progomis, ir ėmimas į dangų kartu su siela ir kūnu“. – Be to, ten yra daug kitokių dalykų, pasakytų veikiau remiantis panašumu, o ne tiesa (pavyzdžiui, kad Tomo ten nebuvo, kad jis atėjęs suabejojo, ir panašius); jie patys savaime rodo, kad juos labiau dera praleisti, o ne skelbti. Na, o jos drabužiai liko tikinčiųjų paguodai jos kape; šia proga pasakojama, kad su dalimi tų drabužių įvyko toks stebuklas.

Kai Normandijos kunigaikštis apgulė Šartrą²⁹⁸, to miesto vyskupas ant ieties užkabino Švenčiausiosios Marijos tuniką, kuri buvo tenai saugoma, ir, lydimas būrio žmonių, išėjo į

priešus. Visa priešų kariuomenė išsyk prarado amą, neteko regėjimo, priešų kūnai virpėjo, o širdys buvo apimtos kvaitulio. Tai matydami, žmonės iš miesto prisidėjo prie tos Dievo bausmės ir ėmė priešus žiauriai kapoti. Šitai labai nepatiko Švenčiausiajai Marijai; apie tai sprendžiama iš to, kad veikia jos tunika dingo, ir priešai tuoj atgavo regėjimą.

Šventos Elzbietos *Apraiškimuose* skaitome²⁹⁹, kaip sykį Elzbieta užvaldė aiškiaregiška dvasia, ir ji labai tolimoje vietoje išvydo kapą, skendintį ryškioje šviesoje, o jame – moters siluetą. Aplinkui stovėjo daugybė angelų. Po akimirkos ta moteris iš kapo buvo pastatyta tiesiai ir pakelta į aukštybes kartu su visa šalia stovinčiųjų gausybe. Ir štai jos pasitikti iš dangaus nusileido kažkoks nuostabus ir šlovingas vyras; dešinėje rankoje jis turėjo kryžiaus vėliavą, o jį lydėjo nesuskaitomi tūkstančiai angelų. Linksmi pasitikę, jie nusivedė ją į dangų, lydimi galingo giedojimo. Praėjus kiek laiko, Elzbieta apie minėtą regėjimą pasiteiravo angelo, su kuriuo dažnai kalbėdavosi. Tas jai paaiškino, atsakydamas: „Per šį regėjimą tau buvo parodyta, kaip mūsų valdovė tiek kūnu, tiek ir siela buvo paimta į dangų“.

Tuose pačiuose *Apraiškimuose* Elzbieta nurodo, kad jai buvo atskleista, jog Švenčiausioji Marija į dangų kūniškuoju pavidalu buvo paimta, praėjus keturiasdešimčiai dienų po mirties. Mat pati Mergelė kalbėjosi su ja ir jai pasakė: „Po Viešpaties Žengimo į dangų nugyvenau visus metus ir tiek dienų, kiek yra nuo Jo Žengimo iki mano Ėmimo į dangų dienos. Mano mirties metu šalia buvo visi apaštalai, jie pagarbiai palaidojo mano kūną, o aš paskui prisikėliau keturiasdešimtąją dieną“. – Kai Elzbieta jos paklausė, ar ji turėtų apie viską viešai papasakoti, ar išlaikyti paslaptį, Marija pasakė: „Nereikia

nei to atskleisti kūniškiems netikintiesiems, nei to slėpti nuo dievobaimingų tikinčiųjų“.

Reikia pažymėti, kad šlovingoji Mergelė Marija buvo paimta į dangų ir išaukštinta pilnai, pagarbiai, linksmai ir pakiliai³⁰⁰.

Ji buvo paimta pilnai – ir siela, ir kūnu; tuo pamaldžiai tiki Bažnyčia, nes daugelis šventųjų ne tiktai teigia, bet ir stengiasi tai pagrįsti aiškiais įrodymais. Juk Bernardo įrodymas grindžiamas štai kuo: brangius šventųjų – paimkime kad ir šventą Petrą ar šventą Jokūbą – kūnus Dievas privertė gerbti su tokia didžia šlove ir su tokia stebėtina garbe juos išaukštino³⁰¹, kad jiems buvo paskirtos vietos, priderančios jų gerbimui, ir visas pasaulis iki šiol prie jų skubinasi. Taigi, jei tebebūtų kalbama, kad Marijos kūnas yra žemėje, tai, kadangi nei tikintieji jo maldingai nelanko, nei jis pats turi gerbimo vietą, galėtų atrodyti, kad Kristus Motinos kūnui neparodė tinkamos pagarbos, nes kitų šventųjų kūnus žemėje Jis vis dėlto pagerbė.

Jeronimas nurodo, kad Marija žengė į dangų rugpjūčio penkioliktają³⁰². Dėl to, ką Jeronimas kalba apie Marijos ėmimą su kūnu³⁰³, tai čia Bažnyčia linkusi verčiau pamaldžiai abejoti, negu ką nors neapgalvotai nurodyti. Toliau jis šitaip įrodo, kad reikia tuo tikėti: „Jei netrūksta žmonių, sakančių, jog tiems, kurie prisikėlė su Kristumi, amžinasis prisikėlimas įvyko iki galo, ir jeigu kai kurie tiki, jog Mergelės saugotojas Jonas šlovingame kūne džiaugiasi su Kristumi, tai nė mes neneigiamo, kad taip atsitiko ir Švenčiausiajai Marijai“.

Augustinas ne tik patvirtina šitai³⁰⁴, bet ir pagrindžia trimis įrodymais. Pirmąjį sudaro Kristaus kūno ir Mergelės vienovė. Augustinas taip sako: „Puvimas ir kirminas yra žmogiškojo būvio dėmė; kadangi Jėzus šios dėmės neturi, tai ir Marijos

prigimtis yra išskirtinė – akivaizdu, kad ją Jėzus priėmė iš jos“. – Antrą įrodymą sudaro jos kūno vertingumas, dėl to Augustinas nurodo: „Yra verta, kad Dievo sostas, dangaus Viešpaties buveinė, Kristaus palapinė būtų ten³⁰⁵, kur yra Jis pats; dar verčiau, kad tokį brangų lobį saugotų dangus, o ne žemė“. – Trečiąjį sudaro tobulas jos skaistaus kūno sveikumas. Augustinas byloja: „Marija, kūne ir sieloje tu džiaukis neapsakomu džiaugsmu savo Sūnuje, su savo Sūnumi ir per savo Sūnų! Irimo skausmas neturi pasiekti tos, kurios nepasiekė skaistybės suirimas, gimdant šitokį didį Sūnų, idant niekad nepaliesta irimo išliktų toji, kuriai teko tokia didi malonė; idant skaisti gyventų toji, kuri pagimdė skaistų ir tobulą Gyvenimą; idant ji būtų su Tuo, kurį nešiojo savo iščiose, būtų pas Tą, kurį ji pagimdė, sušildė ir išmaitino, – Marija, Dievo gimdytoja, Dievo tarnaitė ir pagalbininkė! Kadangi apie ją kitaip nedrįstu manyti, tai ko nors kita sakyti nė nesiryžtu“.

Prie šių žodžių tinka pridėti, ką sako įžymus poetas³⁰⁶:

Dangun godotina
Mergelė Motina,
Jesės šakelė, –
su kūnu ten, tačiau
anapus laiko jau
surado kelią!³⁰⁷

Antra, Marija į dangų buvo paimta linksmai. Apie tai savo homilijose byloja vyskupas ir kankinys Gerardas: „Šiandien Švenčiausiąją Mergelę priėmė dangūs – linksmindamiesi, angelai – džiūgaudami, arkangelai – leisdami džiaugsmo šūknius, sostai – šokinėdami iš džiaugsmo, viešpatijos – giedodamos

psalmes, kunigaikštijos – darniai pritardamos, valdžios – kan-
kliuodamos, cherubina i ir serafimai – giedodami himnus ir
vesdami ją prie aukščiausios dieviškosios didenybės sosto“.

Trečia, ji i dangų buvo paimta pagarbiai, nes jos pasitikti
išėjo pats Jėzus ir visa dangiškoji kariuomenė. Dėl to Jero-
nimas sako: „Kas gi gebėtų pakankamai apmąstyti³⁰⁸, kaip
šlovingai šią dieną žengė pasaulio karalienė, su koku stipriu
atsidavimo jausmu jos pasitikti išėjo daugybė dangiškųjų
legionų, kokiomis puikomis giesmėmis ji buvo palydėta i
sostą, koku švelniu žvilgsniu, koku giedru veidu, kokiais
dieviškais glėbesčiavimais ji buvo priimta Sūnaus ir iškelta
viršum visos kūrinijos?“ – Dar jis sako: „Reikia tikėti, jog šią
dieną dangaus kariuomenė iškilingai atėjo pasitikti Dievo
Gimdytojos³⁰⁹, apšvietė ją didinga šviesa ir su liaupsėmis
bei dvasingomis giesmėmis atvedė iki pat sosto; tuo metu
dangiškoji Jeruzalės kareivija šoko iš neapsakomo džiaugsmo
ir leido džiaugsmo šūkius, pamalonindama ją neapsakoma
meile ir visokeriopu džiugesiu. Kadangi ši šventė, kuri mums
kasmet ateina šią dieną, visiems dangaus gyventojams tęsiasi
nuolat, tai dar tikima ir tuo, kad pats Išganytojas ją pasitiko
visas šventiškas ir su džiaugsmu ją pasisodino i sostą šalia sa-
vęs“. – Kitur jis pridėjo: „Kaipgi galėjo neišpildyti to, ką pats
nurodė Įstatyme³¹⁰: „Gerbk savo tėvą ir motiną“³¹¹?“ – Šitaip
kalba Jeronimas.

Ketvirta, Marija i dangų buvo paimta pakiliai. Jeronimas
nurodo: „Ši diena – kai nesuteptoji Motina ir Mergelė žengė
i savo sosto aukštumas³¹² ir, iškelta i antrą vietą po Kristaus,
šlovingai atsisėdo i karališkąjį krėslą“. – Apie tai, kaip ji buvo
pagerbta ir iškelta i dangišką šlovę, savo homilijose kalba
vyskupas šventas Gerardas, sakydamas: „Vien tiktai Viešpats

Jėzus Kristus galėjo ją išaukštinti taip, kaip Jis ir išaukštino, idant iš pačios dieviškosios didenybės ji nuolat sulauktų šlovės bei pagarbos, supama angelų chorų, juosiama gretomis stovinčių arkangelų, iš visų pusių girdėdama iš sostų siunčiamus džiaugsmo šūksnius, jausdama aplinkui trepsinčias viešpatijas, supama patarnaujančių kunigaikštijų, skendėdama aplinkui plojančių valdžių katutėse, gaubiamą galybių reiškiamos pagarbos, supama cherubinų himnų ir iš visų pusių aplinkui girdėdama žodžiais neapsakomas serafimų giesmes. Žodžiais neapsakoma Trejybė ją irgi sveikina amžinu šoku, ir ta malonė, kuria Trejybė ją yra apdovanojusi, visus verčia į ją atkreipti dėmesį. Šviesiausias apaštalų būrys ją aukština neapsakomais pagyrimais, daugybė kankinių įvairiais būdais reiškia tokiai valdovei nuolankumą, nesuskaičiuojama išpažinėjų kariauna jai gieda nesibaigiančią giesmę, tyriausias mergelių sambūris jos garbei eina nesibaigiančius ratelius, o pragaras nenoromis jai kaukia, ir šūkauja įžūliausi demonai “.

Vienas dvasininkas, šventai atsidavęs Mergelei Marijai¹³, kasdien stengėsi guosti ją, kentėjusią skausmą dėl penkių Kristaus žaizdų, kalbėdamas jai šitokius žodžius: „Džiaukis, Dievo gimdytoja, nesuteptoji Mergele! Džiaukis, gavusioji džiaugsmingą žinią iš angelo! Džiaukis, pagimdžiusioji amžinosios šviesos skaistybę! Džiaukis, Motina, džiaukis, šventoji Mergele, Dievo gimdytoja! Tu vienintelė netekėjusi Motina, tavo šlovina kiekvienas kūrinys! Šviesos gimdytoja, meldžiamė tavo būti mums amžina užtarėja!“ – Sugriebtas sunkios ligos, tas dvasininkas pajuto artėjant mirtį ir ėmė iš baimės drebėti. Tada jam apsireiškė Mergelė ir tarė: „Sūnau, ko taip drebi iš baimės? Juk tu tiek daug kartų raginai mane džiaugtis! Džiaukis ir tu, o kad džiaugtumeis amžinai, – eikš su manimi!“

Buvo vienas labai pasileidęs, bet Švenčiausiajai Marijai begal atsidavęs vienuolis³¹⁴. Vieną naktį jis vėl susiruošė daryti įprastinę nuodėmę, ėjo pro altorių ir pasveikino Švenčiausiąją Mergelę. Išėjęs iš bažnyčios, jis bandė persikelti per upę, įkrito į vandenį ir paskendo. Demonai pastvėrė jo sielą, bet čia pasirodė angelai, kad ją išvaduotų. Demonai jiems tarė: „Ko čia atvykote? Jums nieko šitoje sieloje nepriklauso!“ – Tuoju pat pasirodė Švenčiausioji Marija ir garsiai paklausė, kodėl tie išdrįso pastverti jo sielą. Demonai pasiteisino taip padarę dėl to, kad užklupo jį pabaigus gyvenimą bloguose darbuose. O jinai tarė: „Netiesą sakote! Žinau, jog bet kur eidamas jis pirmiausia mane pasveikindavo ir grįždamas panašiai padarydavo. O jei sakote, kad turite jam galios, tai pateikime aukščiausiojo Karaliaus teismui“. – Ir kai dėl šito jie ginčijosi Viešpaties akivaizdoje, Jis nutarė, kad siela turi grįžti į kūną ir atgailauti už savo darbus. Tuo metu broliai, pastebėję vėluojant rytmečio pamaldas, ėmė ieškoti zakristijono ir, nuėję iki upės, surado jį, panirusį vandenyje. Kol, ištraukę kūną, jie tarp savęs kalbėjosi, kas buvo nutikę, tas netikėtai atgavo gyvybę ir, papasakojęs apie atsitikimą, gyvenimą baigė, darydamas gerus darbus.

Vienas labai galingas ir turtingas riteris per neapdairų dosnumą iššvaistė visus savo turtus³¹⁵ ir pateko į tokį nepriteklių, kad pats, anksčiau pratęs išdalinti didžiausius dalykus, dabar ėmė stokoti netgi menkiausiųjų. O jis turėjo žmoną, itin padorią ir begal atsidavusią Švenčiausiajai Marijai moterį. Čia priartėjo kažkokia šventė, per kurią šis riteris paprastai išdalindavo gausias dovanas. Neturėdamas ką dovanoti, ir apimtas didžiulio sumišimo ir gėdos, jisai, kol truko ta šventė, susirado apleistą vietą, tinkamą liūdesiui, idant joje ir savo liūdną dalį apverktų, ir išvengtų gėdos.

Ir štai staiga prie jo atsiranda didžiai grėsmingos išvaizdos žirgas su dar grėsmingesniu raiteliu. Tas jį užkalbina ir pasiteirauja, ko jis liūdi. Riteris jam papasakojo iš eilės viską, kas jam buvo nutikę. Tada raitelis jam tarė: „Jei norėsi man padaryti menkutę malonę, turėsi daugiau šlovės ir turtų negu anksčiau“. – Riteris pasižada tamsybių kunigaikščiui mielai padarysis, ką tik jis palieps, kad tik jis išpildytų, ką žada. Raitelis jam tarė: „Štai sugrįžk į savo namus, paieškok tokioje ir tokioje vietoje ir ten atrasi tiek ir tiek aukso, sidabro, tiek ir tiek brangakmenių. O man štai ką padaryk: tokią ir tokią dieną atveski čionai pas mane savo žmoną“.

Davęs tokį pažadą, riteris grįžta namo ir, paieškojęs vietoje, kurią jam buvo nurodęs tas raitelis, suranda viską, kaip tas ir sakė. Tai suradęs, jis tuojau perka rūmus, dalina dovanas, išperka žemės sklypus, įsigyja tarnų. Kai prisiartinio nustatyta diena, riteris pasišaukė savo žmoną ir jai tarė: „Lipkite ant arklio, nes jums reikia kai kur toliau su manimi nuvykti“. – Virpėdama iš baimės, bet vyro paliepimui nedrįsdama prieštarauti, moteris pamaldžiai atsidavė Švenčiausiosios Marijos globai ir iškeliavo paskui vyrą. Kai jie sukorė gana tolimą kelią, prijojo bažnyčią šalikelėje. Nulipusi nuo arklio, moteris užėjo į tą bažnyčią, o vyras liko laukti lauke. Uoliai melddamasi Švenčiausiajai Marijai, moteris staiga užmigo, o šlovingoji Mergelė, būdama į ją panaši drabužiais ir išvaizda, nulipo nuo altoriaus, išėjo laukan ir užsėdo ant arklio; tuo metu ana moteris liko bažnyčioje. Manydamas, kad tai jo žmona, vyras leidosi į kelią.

Kai jie pasiekė sutartą vietą, ten viesulu atšuoliavo ir lėkte atlėkė tamsybių kunigaikštis. Prisiartinęs jis staiga sudrebėjo ir, virpėdamas iš baimės, nebedrįso arčiau bėprieiti. Jis tarė riteriui: „Nedėkingiausias žmogau! Kodėl iš manęs taip pasi-

tyčiojai ir taip man atsilyginai už tokias didžias geradarystes? Aš juk tau buvau sakęs atvesti man savo sutuoktinę, o tu atvedei Viešpaties Motiną! Norėjau tavo žmonos, o atvedei man Mariją! Kadangi tavo žmona man pridaro daug žalos, aš norėjau jai atkeršyti. O tu atvedei pas mane šitą Moterį, kad mane kankintų ir išsiųstų į pragarą!“ – Tai išgirdęs, vyras smarkiai apstulbo ir iš baimės bei nuostabos vos begalėjo ištarti kokią žodį. O palaimintoji Marija pasakė: „Kokio įžūlumo paskatinta, tu, nelaboji dvasia, ryžaisi kenkti man atsidavusiai moteriai? Tau tai nepraeis be bausmės! Aš baudžiu tave štai tokiu nuosprendžiu: keliauk į pragarą ir daugiau nedrįsk kenkti niekam, kas į mane kreipsis su šventu atsidavimu!“

Garsiai dejuodamas, kunigaikštis pasitraukė, o vyras, nušokęs nuo arklio, parpuolė jai po kojomis. Padrąsinusi jį, Mergelė paliepė jam grįžti pas savo žmoną, kuri vis dar miegojo bažnyčioje, ir išmesti visus demono turtus. Grįžęs ir radęs tebe-miegančią žmoną, riteris pažadino ją ir papasakojo, kas buvo nutikę. Kai jie pasiekė namus ir visus demono turtus išmetė, abu kuo uoliausiai atsidavė Mergelės garbinimui. Paskui jie įgijo daug turtų, kurių jiems dosniai atseikėjo Mergelė.

Vienas žmogus, kurį slėgė nuodėmių našta³¹⁶, išvydo regėjimą, kaip jį atvedė į Dievo teismą. Ir štai ten pasirodė Šėtonas ir tarė: „Jo sieloje neturite nieko, kas jums priklauso, tad jis pavaldus man. Tam aš turiu aiškų įrodymą“. – Viešpats paklausė: „Kur yra tavo įrodymas?“ – Tas atsakė: „Remiuosi tuo įrodymu, kurį pats savo lūpomis paskelbei ir amžiams palikai galioti. Juk pasakei: „O tą valandą, kai suvalgysite, miršimi numirsite“³¹⁷. Kadangi šis žmogus kilęs iš tų, kurie valgė uždraustojo vaisiaus, tai tuo žinomu įrodymu jis priklauso man ir turi būti su manimi nuteisiamas“. – Tada Viešpats tarė:

„Žmogau, tau leidžiama kalbėti už save“. – Tačiau tas tylėjo, netekęs žado. Demonas vėl prabilo: „Ši siela man priklauso dar ir pagal užrašymo teisę, nes aš jį valdau jau trisdešimt metų, o jis manęs klausė, kaip ir priguli vergui“. – Žmogus ir vėl tylėjo, netekęs žado. Tada demonas vėl pasakė: „Ši siela yra mano dar ir dėl to, kad, nors jis ir padarė kažką gera, bet jo blogieji darbai nepalyginamai nusveria geruosius“.

Nenorėdamas greitomis paskelbti nuosprendžio žmogui, Viešpats davė jam aštuonių dienų terminą; aštuntą dieną jis turėjo pasirodyti Jo akivaizdoje ir pateikti paaiškinimus dėl visų šių dalykų. Kai drebėdamas ir sielvartaudamas jis pasitraukė Viešpačiui iš akių, priešais sutiko tokį nepažįstamąjį, kuris pasiteiravo jo, kodėl jis toks liūdnas. Kai žmogus jam viską iš eilės papasakojo, nepažįstamasis tarė: „Nebūkštauk, nesibaimink, nes tau narsiai pagelbėsiu, svarstant pirmą kaltinimą“. – Kai žmogus pasiteiravo, kuo tas vardu, nepažįstamasis tarė: „Mano vardas – Tiesa“. – Tada jis sutiko antrąjį, kuris jam irgi pažadėjo veiksmingai padėti, svarstant antrą kaltinimą. Paklaustas, kuo vardu, tas atsakė: „Mane vadina Teisingumu“.

Aštuntą dieną žmogus atvyko į teismą, ir demonas jam pateikė pirmą kaltinimą. Atsakydama į jį, Tiesa tarė: „Žinome, kad mirtis yra dvejopa: kūno mirtis ir sielos mirtis pragare³¹⁸. Taigi tas įrodymas, kurį tu, demone, pasitelki savo naudai, kalba ne apie mirtį pragare, bet iš esmės tik apie kūno mirtį. Tai yra aišku iš to, kad, nors visi neišvengia nuosprendžio dėl kūno, bet ne visi miršta pragaro liepsnose. Todėl šis įrodymas yra veiksmingas tiek, kiek jis taikomas, kalbant apie kūno mirtį; na, o jei jis pateikiamas, kalbant apie sielos mirtį, tai čia jis negalioja, nes yra paneigtas Kristaus krauju!“ – Matydamas, kad su pirmuoju kaltinimu nepasisekė, demonas pateikė ant-

raji. Bet pasirodė Teisingumas ir taip atsakė už žmogų: „Nors demonas jį daugelį metų turėjo kaip vergą, tačiau sveikas protas tam nuolat prieštaravo, – sveikas protas nuolat murmėjo, kad jis tarnauja tokiam žiauriam valdovui“.

Dėl trečio kaltinimo žmogus neturėjo jokio pagalbininko. Viešpats tarė: „Tebūnie atneštos svarstyklės ir tebūnie pasverti visi geri ir blogi darbai!“ – Tiesa ir Teisingumas nusidėjėliui patarė: „Kreipkis iš visos širdies į gailestingumo Motiną, kuri sėdi šalia Viešpaties, ir stenkis ją prisišaukti į pagalbą“. – Kai jis tai padarė, Švenčiausioji Marija atėjo jam padėti ir padėjo ranką ant svarstyklių iš tos pusės, kur gulėjo keli geri darbai. Velnias dar bandė traukti iš kitos pusės, bet gailestingumo Motina nusvėrė ir išlaisvino nusidėjėlį. Atsitokėjęs po regėjimo, tasai buvusį gyvenimą pakeitė geresniu.

Buržo mieste apie 707 Viešpaties metus krikščionys Velykų dieną šventė Eucharistiją³¹⁹, ir vienas žydų berniukas, kartu su krikščionių vaikais priejęs prie altoriaus, kartu su jais priėmė Viešpaties Kūną. Kai vaikas grįžo namo, tėvas jo paklausė, iš kur jis atėjo, o sūnus jam pasakė, kad jis su berniukais krikščionimis, su kuriais vaikščiojo į pamokas, nuėjo į bažnyčią ir su jais priėmė Komuniją. Pritvinkęs įtūžio, tėvas sugriebė sūnų ir įmetė į ten stovėjusią degančią krosnį. Tačiau prie berniuko tuoj pat atsirado Dievo Motina, atrodžiusi taip, kaip paveiksle, kurį vaikas buvo matęs bažnyčioje virš altoriaus, ir jį apsaugojo nuo ugnies. Berniuko motina savo riksmis sušaukė daugybę žydų ir krikščionių. Matydami krosnyje nė kiek nesužeistą vaiką, žmonės jį iš ten ištraukė ir paklausė, kaip sugebėjo likti sveikas. Šis atsakė: „Tai ta garbinga ponija, kuri stovi virš altoriaus, man pagelbėjo ir nustūmė nuo manęs visą ugnį“. – Tada krikščionys, supratę, jog tai – Švenčiausiosios

Marijos atvaizdas, stvėrė vaiko tėvą ir jį patį įmetė į krosnį. Tas išsyk sudegė ir pavojo į pelenus.

Kažkokie vienuoliai prieš auštant stovėjo prie upės ir ten smaginosi, pasakodami pasakas ir šiaip tuščiai šnekėdamiesi³²⁰. Ir štai jie išgirdo upe sparčiai besiiriančius kažkokius irkluotojus. Vienuoliai jų paklausė: „Kas esate?“ – O tie: „Esame demonai ir į pragarą vežame frankų karaliaus rūmų viršininko Ebroino, atsiskyrusio nuo Šventojo Galo vienuolyno, sielą“. – Tai išgirdę, vienuoliai be galo išsigando ir garsiai sušuko: „Šventoji Marija, melski už mus!“ – Jiems demonai pasakė: „Gerai, kad kreipėtės į Mariją. Mes norėjome jus sudraskyti ir paskandinti, kadangi atradome jus, nekukliai ir per ilgai besikalbančius“. – Tada vienuoliai grįžo į vienuolyną, o demonai nuskubėjo į pragarą.

Kažkokia moteris patyrė daug vargų nuo demono, kuris jai pasirodydavo regimu žmogaus pavidalu. Ji panaudojo prieš jį daug priemonių – ir šventinto vandens šlakstymą, ir viena, ir dar kita, bet tasai nėmaž nesiliovė. Vienas šventas vyras jai patarė, kad ji, kai tas eis prie jos, iškėlusi rankas tučtuojau sušuktų „Šventoji Marija, padėk man!“ – Kai toji taip padarė, velnias lyg akmeniu trenktas išsigandęs sustojo, o paskui tarė: „Tegu piktas velnias įžengia į burną tam, kuris tave to pamokė“. – Ir tuojau pat išnyko, ir niekad pas ją nebeatėjo.

Švenčiausiosios Marijos Ėmimas į dangų atpasakojamas viename pamoksle, iškilmingai skaitomame daugelyje bažnyčių ir sudėtame iš įvairių kalbų, kurias yra pasakę šventieji. Ten šitaip yra kalbama³²¹:

Ką pajėgiau surasti viso pasaulio šventųjų tėvų pasakojimuose apie pagarbos vertą Dievo Motinos iškeliavimą, pasistengiau

priminti vardan jos šlovės. Nadera praleisti, ką šventas Kosmas, pravarde Drabužininkas, patikimai dėsto ir ką jis, kaip pats nurodo, sužinojo iš palikuonių tų asmenų, kurie tada buvo šalia jos. Jis pasakoja: „Kai Kristus sumanė pas save pasiimti Motiną, davusią Jam gyvybę³²², Jis per žinomą angelą jai iš anksto papasakojo, kaip ji užmigs, idant nelauktai atėjusi mirtis nesuteiktų jai nerimo. Kol jie dar gyveno žemėje, ji prie keturių akių paprašė Sūnaus, kad nepamatytų nė vienos iš piktųjų dvasių. Taigi Jis iš anksto atsiuntė pas ją angelą su šitokiais žodžiais: „Laikas man tave, savo Motiną, pasiimti pas save. Kaip tu žemę pripildei džiaugsmo, taip nudžiugink ir dangų! Suteik jaukumo mano Tėvo buveinėms, paguosk mano šventųjų dvasias! Nesibaimink, palikdama pasaulį, sunyksiantį su visomis savo aistromis, nes tuoj pasieksi dangiškuosius rūmus. Ir tenegąsdina tavęs, Motina, atsiskyrimas nuo kūno, nes tu esi šaukiama į amžinąjį gyvenimą, į neišsenkantį džiaugsmą, į poilsį ramybėje, į bendravimą be rūpesčių, į neribotą atgaivą, į nepasiekiamą šviesą, į nesutemstančią dieną, į neapsakomą šlovę, pas mane, tavo Sūnų ir visatos Kūrėją! Juk aš esu amžinasis gyvenimas, neprilygstamoji meilė, nenusakoma buveinė, tamsybių nepažįstanti šviesa, neišmatuojamas gėris! Nedrebėdama atiduok žemei, kas yra jos. Niekas neatims tavęs iš mano rankų, kadangi mano rankose yra visi žemės pakraščiai³²³. Patikėk man savo kūną, nes į tavo iščias padėjau savo dievystę! Nesididžiuos prieš tave mirtis, nes pagimdei gyvenimą; neužtemdys tavęs tamsos šešėlis, nes pagimdei šviesą; nepalies tavęs skilimas ir irimas, nes nusipelnei būti mano indas! Tad jau atėik pas Tą, kuris iš tavęs gimė, ir gausi atpildą už motinos iščias, atlygį už auginimą, atsidėkojimą už pieną ir maistą! Apsigyvenk su savo viengimiu, skubėk prisidėti prie vienatinio Sūnaus! Juk žinau, kad nesikankinai iš meilės kitam sūnui. Aš, kurs parodžiau, kad esi Mergelė Motina, parodysiu, kad esi viso pasaulio mūras, išganymo vertųjų skrynias, blaškomųjų bangose tiltas, netvirtųjų lazda, į dangų lipančiųjų kopėčios ir nusidėjusiųjų tarpininkė! Pas tave atvesiu apaštalus, kad jie palaidotų tave tarsi mano paties

rankomis! Juk pridera, kad mano dvasinės šviesos sūnūs, kuriems perdaviau Šventąją Dvasią, palaidotų tavo kūną ir man atstovautų per nuostabias tavo laidotuves!“

Pasakęs šitai, angelas Mergelei padavė palmės šakelę, atsiųstą iš Rojaus, idant patvirtintų pergalę prieš naikinančią mirties galią, bei įkapinius drabužius, ir sugrįžo į dangų, iš kur buvo atvykęs. Sukvietusi draugus ir giminaičius, Švenčiausioji Mergelė tarė: „Pranešu jums, kad aš ketinu iškelti iš laikinojo gyvenimo. Taigi reikia budėti, nes, kai kas nors eina anapus, prie mirštančiojo lovos ateina dieviška angelų galybė ir piktosios dvasios“. – Tatai išgirdę, visi ėmė verkti ir sakyti: „Negi bijai susitikti su dvasiomis tu, kuri nusipelnei tapti visų dalykų Kūrėjo motina, pagimdei pragaro nusiaubėją ir nusipelnei turėti sostą, paruoštą viršum cherubinų ir serafimų? Tad ką gi mes darysime, kaipgi mes išsigelbėsime?“ – Šalia buvo daugybė moterų, kurios verkė ir prašė nepalikti jų našlaitėmis. Guosdama jas, Švenčiausioji Mergelė kalbėjo: „Jeigu jūs, netvarių vaikų motinos, nepakeliate, kai netgi trumpam būnate nuo jų atskirtos, kaipgi aš, Mergelė Motina, turiu netrokti ateiti pas savo Sūnų, Dievo Tėvo viengimį?! Jei kuri nors iš jūsų neteks kurio nors sūnaus, guosis ar likusiu, ar dar gimsiančiu. Tad kaipgi man, turinčiai vienintelį ir tebesančią Mergele, susirūpinus neskubėti pas Tą, kuris yra gyvenimas visiems?!“

Šitaip klostantis įvykiams, pasirodė šventas Jonas ir paklausė, kas čia vyksta. Kai Mergelė jam pranešė apie greitą savo iškeliavimą, tas, puolęs ant žemės, su ašaromis pratrūko: „Kas gi mes esam, Viešpatie, kad skiri mums tokius didelius vargus? Kodėl manęs nepasiimi iš kūno, idant mano kapą lankytų Dievo Motina, užuot man dalyvavus jos laidotuvėse?!“ – Mergelė verkiantį Joną įsivedė į kambarį, parodė palmę ir drabužius, o paskui atsigulė į lovą, paruoštą jos laidotuvėms.

Ir štai pasigirsta galingiausias griaustinis, baltu debesimi atskrenda viesulas, ir lyg lietus priešais Mergelės namo duris atsiranda

apaštalai. Kol jie dėl to labai stebisi, Jonas išeina pas juos ir jiems papasakoja, kas Švenčiausiajai Mergelei buvo pranešta angelo. Jie visi pravirko, o Jonas juos guodė. Nubraukę ašaras, apaštalai įžengė vidun, pagarbiai pasveikino Švenčiausiąją Mergele ir ją pašlovino. O ji tarė: „Sveiki, mano viengimio Sūnaus sūnūs!“ – Ir kai iš jų išgirdo apie jų atvykimo būdą, ji jiems apie viską papasakojo. Jai apaštalai: „Guodėmės tavimi, šlovingiausioji Mergele, tarsi patį mūsų Viešpatį ir Mokytoją regėdami! Dabar tik šią vieną paguodą puoselėjame, kad viliamės turėti tave tarpininke pas Dievą!“ – Kai ji pasveikino vardu Paulių, tas tarė: „Sveika, mano išsipildžiusi paguoda! Nors aš ir neregėjau kūne Kristaus, bet, kadangi kūne matau tave, guodžiuosi, tarsi matyčiau Jį patį. Iki pat šios dienos skelbiau tautoms, kad tu pagimdei Dievą; nuo šiol mokysiu, kad tu pas Jį esi perkelta!“

Po to Mergele parodė jiems, ką angelas jai atnešė, ir įspėjo, kad iki pat mirties neužgesintų žvakių. Pasirodė šimtas dvidešimt jai patarnavusių mergaičių. Tada ji apsirengė įkapiniais drabužiais, su visais atsisveikino ir išsitiesė lovoje, pasiruošusi numirti. Galvūgalyje įsitaisė Petras, kojūgalyje – Jonas, o kiti apaštalai apsupo lovą, ir visi ėmė šlovinti giesme Dievo Motiną. O Petras pradėdamas pasakė: „Džiaukis, dangiško vestuvių kambario nuotaka, trišaki triadiškos šviesos sietyne, per kurį buvo apreikšta amžinoji šviesa!“

Apie tai, kad apaštalai buvo susirinkę prie mirstančios Švenčiausiosios Mergeles, panašiai liudija šventas Germanas, Konstantinopolio arkivyskupas, sakydamas: „Nors tu, Dievo Motina, ir sulaukei žmogaus prigimčiai neišvengiamos mirties, tačiau nesnaus ir nemiegos tavo akis, kuri mus saugo. Juk tavo iškeliavimas nelieka be liudijimo, o tavo mirtis netampa apgaulinga; dangus skelbia šlovę tų, kas prie tavęs giedojo, žemė pasakoja tiesą apie juos, debesis garsiai šaukia apie garbę, kuri tau buvo parodyta jų dėka, angelai praneša apie tau atliktą patarnavimą, dėl kurio apaštalai susirinko pas tave, į Jeruzalę“. – Didysis Dionisijas Areopagietis

liudija tą patį, sakydamas: „Mes, kaip tu pats žinai, ir daugelis mūsų brolių susirinkome pasižiūrėti kūno, kuris pradėjo Dievą; ten buvo Dievo brolis Jokūbas ir Petras – ypatingoji Dievo vietų viršūnė ir aukščiausioji teologų viršukalnė. Tada buvo sutarta, kad po apžiūrėjimo visi aukščiausieji kunigai gyvybę teikiančio trapumo gerį apgiedotų himnais tiek, kiek kiekvienas pajėgė pagal savo didžiules galimybes“.

Tęsdamas pasakojimą, šventas Kosmas nurodo: „Po to visus namus sudrebino garsus griaustinis, ir kvapnus vėjas juos pripildė tokio malonaus kvapo, kad gilus miegas apėmė visus, ten buvusius, išskyrus apaštalus ir mergaites, laikiusias žibintus. Tada nusileido Viešpats su daugybe angelų ir paėmė savo Motinos sielą. Jos siela taip ryškiai spindėjo, kad nė vienas apaštalas negalėjo į ją pažvelgti. Viešpats pasakė Petru: „Nuneškite mano Motinos kūną į Juozapato slėnį, ten su visa derama pagarba palaidokite ir tris dienas jį rūpestingai saugokite. Tada aš ateisiu, perkelsiu jį į neirimo būseną ir apgaubsiu šviesa, panašia į savo, kad vienodai sutiktų ir sutaptų tai, kas buvo gauta, ir tai, kas gavo“. – Dar tas pats Kosmas pasakoja baisiai nuostabią paslaptį, kuri savaime kelia svarstymus ir skatina susidomėjimą, nes visa, kas pasakojama apie Dievo Motiną, yra antgamtiškos prigimties ir labiau nusipelno susižavėjimo bei pagarbaus drebėjimo nei ištyrimo. „Iš kūno“, – kaip pasakoja Kosmas, – „išėjus jos sielai, kūnas ištare šitokius žodžius: „Dėkoju tau, Viešpatie, kad esu verta tavo šlovės; prisimink mane, nes esu tavo kūrinys ir saugojau tai, ką man patikėjai““.

Kaip toliau pasakoja Kosmas, kai likusieji pakirdo ir pamatė Mergelės kūną be gyvybės, ėmė labai gedėti ir raudoti. Tada apaštalai kūną pakėlė ir nešė jį iki kapo, o Petras pradėjo psalmę „Išeinant Izraeliui iš Egipto“³²⁴. Angelų chorai taip šlovino Mergelę, kad Jeruzalė buvo sukrėsta nuo to šlovinimo. Tada aukščiausieji kunigai pasiuntė minią, ginkluotą kardais ir lazdomis. Iš įtūžio vienas pripuolė prie gulto, siekdamas Dievo Motinos Marijos kūną numesti

ant žemės. Kadangi žmogus siekė kūną paliesti nepagarbiai, jam buvo pelnytai neleista prie jo prisiliesti: abi rankos jam atsiskyrė, atplyšusios nuo alkūnių, ir liko prikibusios prie neštuvų, o jį pervėrė baisus skausmas. Žmogus ėmė melsti atleidimo, žadėdamas pasitaisyti. Petras jam tarė: „Niekaip nesulauksi pasigailėjimo, jei nepabučiuosi Amžinosios Mergelės kūno ir neišpažinsi, kad iš jos gimęs Kristus yra Dievo Sūnus“. – Kai jis tai padarė, rankos vėl prilipo prie alkūnių, nuo kurių buvo nutrauktos. Nuraškęs nuo palmės vieną datulę, Petras padavė jam, sakydamas: „Keliauk su ja į miestą, uždek ant ligonių, ir visi, kurie įtikės, atgaus sveikatą“.

Apaštalai atėjo į Getsemanės ūkį³²⁵ ir ten atrado kapą, panašų į atgaivinančią Kristaus kapavietę. Ten jie su didžia pagarba padėjo Marijos kūną: nedrįsdami liesti to iškiliausiojo Dievo indo, jie nuleido jį, iš visų pusių laikydami už drobulės. Uždengę angą, apaštalai ir mokiniai Viešpaties nurodymu budėjo priešais kapą, o trečią dieną juos apgaubė nepaprastai šviesus debesis. Tada pasigirdo angelų balsai, pasklido neapsakomas kvapas, ir visus apėmė didžiulė nuostaba, regint, kaip tenai nusileido Viešpats ir su milžiniška šlove perkėlė Mergelės kūną.

Pabučiavę kapą, apaštalai sugrįžo į evangelisto ir teologo Jono namus, girdami didingosios Mergelės saugotoją. Tačiau vieno iš apaštalių per tokias dideles iškilmes nebuvo. Išgirdęs apie tokius stebuklus ir jais stebėdamasis, jis atkakliai reikalavo, kad jam būtų atidengtas kapas, idant įsitikintų, jog visa tai – tiesa. Apaštalai nesutiko, ragindami jį pasitenkinti tokių didžių asmenų liudijimais, idant netikintieji nepradėtų kalbėti, jei kartais apie tai sužinotų, kad kūnas buvo slapta iškeltas. Tasai nuliūdęs tarė: „Kodėl nuo manęs, panašaus į jus, slepiate dalį bendro mūsų turto?“ – Galiausiai jie atidengė kapą ir nerado kūno, o tik drabužius ir drobulę.

Konstantinopolio arkivyskupas šventas Germanas sako, kad veikale *Euthimiata historia*, III knygoje, XL skyriuje, rado parašyta, – didysis Jonas Damaskietis tai irgi patvirtina, – kad švento

atminimo imperatorienė Pulcherija, pastatydinusi Konstantinopolyje daug bažnyčių, imperatoriaus Marciano laikais šalia kitų Balchernose³²⁶ pastatė nuostabią bažnyčią Švenčiausiosios Mergelės garbei. Pakvietusi Jeruzalės arkivyskupą Juvenalį ir kitus Palestinos vyskopus, kurie tuo metu viešėjo imperatoriaus rezidencijoje dėl Chalkedone vykusio bažnytinio susirinkimo, imperatorienė jiems pasakė: „Girdėjome, kad Švenčiausiosios Mergelės kūnas palaidotas Getsemanės ūkyje. Tad norime šio miesto globai su derama pagarba perkelti čia tą kūną“. Juvenalis jai atsakė, kad tas kūnas, kaip jis sužinojęs iš senų istorijų, yra paimtas į šlovę, o kape liko tik drabužiai su drobule. Paskui Juvenalis tuos drabužius nusiuntė į Konstantinopolį, ir jie buvo pagarbiai padėti minėtoje bažnyčioje. – Ir tegu niekas negalvoja, jog aš tai sukūriau savo paties protu, bet tegu žino, kad aš tik išdėsčiau tai, ką sužinojau, mokydamasis ir tyrinėdamas raštus tų, kurie iš ankstesniųjų perėmė visa tai kaip perduotą tikrų tikriausių palikimą.

Iki čia buvo minėtasis pamokslas.

Jonas Damaskietis, kuris taip pat buvo graikas, apie švenčiausią Mergelės ėmimą pateikė daugiau stebėtinų dalykų³²⁷. Savo pamoksluose jis taip kalba: „Šiandien Švenčiausioji Mergelė įvežama į dangaus šventovę³²⁸, šiandien šventoji ir gyvoji skrynja, kuri savyje nešiojo savo dailidę, padedama šventovėje, sukurtoje ne rankomis; šiandien švenčiausia balandėlė, nekalta ir neklastinga, išskridusi iš skrynios, tai yra iš kūno, kuris pagimdė Dievą, surado atilį savo kojoms; šiandien nesutepta Mergelė, nepatyrusi jokių žemiškų aistrų, bet, priešingai, išugdyta dangiškojo pažinimo, nuėjo ne į žemę, bet, būdama teisingai pavadinta gyvuoju dangumi, apsigyvena dangiškose palapinėse.

Nors švenčiausia ir palaiminta tavo siela savaime atsiskiria nuo šlovingo tavo kūno, ir kūnas atiduodamas palaidoti,

tačiau jis nepasilieka mirtyje ir nėra irimo sunaikinamas. Jai pagimdžius, jos skaistybė liko nepažeista; jai mirus, jos kūnas išlieka nesuiręs ir yra perkeliamas į geresnį ir aukštesnį gyvenimą – nesunaikintas mirties, bet liksiantis per amžius amžinuosius. Juk kaip ta spindinti ir šviesą skleidžianti saulė, kuri, pasislėpusi po mėnulio kūnu, trumpam atrodo beužgęstanti, tačiau pati savo šviesos nepraranda, nes turi savyje amžiną šviesos šaltinį, taip ir tu – tikrosios šviesos šaltinis, neišsemiamas gyvenimo turtas, – nors trumpam laiko tarpui kūno atžvilgiu ir priešai mirtį, tačiau mums gausiai skleidi nenykstančios šviesos spindesį. Todėl tavo šventąjį užmigimą reikia vadinti ne mirtimi, bet persikėlimu ar pasitraukimu, arba tiksliau – atėjimu. Juk išėjusi iš kūno, tu ateini į dangų, tave pasitinka angelai ir arkangelai, tavo įžengimo bijo netyrosios dvasios. Į dangų tu, Švenčiausioji Mergele, atėjai ne paprastai kaip Elijas ir ne užkopei iki trečiojo dangaus, kaip Paulius yra minėjęs³²⁹, bet pasiekei karališkąjį savo Sūnaus sostą.

Kitų šventųjų mirtis yra palaiminta, nes rodo, kad jie yra palaimintieji. Tau tai nėra skirta. Juk tavo mirtis nėra tavo palaiminimas, ir tavo persikėlimas nėra tavo tobulybė, ir pasitraukimas neužtikrina tau palaimos. Juk tu – visų gerų dalykų, pranokstančių žmogaus protą, pradžia, vidurys ir pabaiga. Tavo saugumas ir tikroji tobulybė – tai nekaltas pradėjimas, Dievo apsigyvenimas tavyje. Dėl to tu teisingai sakei, kad ne po mirties, bet nuo pat pradėjimo visos kartos tave vadins palaimintąja³³⁰. Todėl ne mirtis palaimino tave, o tu pašlovinai mirtį, panaikinusi jos liūdnumą ir ją pavertusi džiaugsmu³³¹. Juk jeigu Dievas pasakė: „Tegu tik pirmasis kūrinys netiesia savo rankos ir neima vaisiaus nuo pažinimo medžio, ir gyvens amžinai“³³², tai kodėl gi toji, kuri nešiojo patį gyvenimą –

gyvenimą be pradžios, gyvenimą be pabaigos, – turi negyventi per amžių amžius?

Kadaise Dievas žmonių giminės tėvus, užmigusius nuodėmės mirtimi, jau palaidotus nepaklusnumo bedugnėje ir jau apgirtusius nuodėme, kaip tremtinius išvarė iš rojaus. Tad kaipgi dabar rojus nepriims tos, kuri visai žmonių giminei atnešė gyvenimą, pakluso Dievui Tėvui ir panaikinto visą atsiųstą kančią? Kaipgi besidžiaugiantis dangus neatvers jai durų? Ieva paklausė žalčio, prarijo mirtinus nuodus, tada ji sugundoma malonumais, pasmerkiama gimdymo skausmui ir kartu su Adomu nubaudžiama. O ši iš tiesų palaiminta moteris, kuri pakluso Dievo žodžiui, kurią apvaisino Šventoji Dvasia, kuri įsčiose išnešiojo Tėvo gailestingumą, kuri pastojė be vyro prisilietimo ir be skausmo pagimdė, – kaipgi mirtis gali tokią suryti? Kaipgi irimas gali kaip nors pasikėsinti į kūną, kuris išnešiojo patį gyvenimą?!

Tas pats Damaskietis tuose pačiuose pamoksluose dar prideda, sakydamas: „Tiesa, apaštalus, kurie, išsibarstę po visus žemės kraštus, buvo atsidėję žmonių žvejojimui, iš gilių tamsybių į dangiškųjų rūmų puotą arba iškilmingas Tėvo vestuves traukdami žmones Žodžio tinklu, Dievo įsakymas tarsi toksai tinklas arba debesis sunešė iš žemės pakraščius į Jeruzalę, sutelkdamas juos ir surinkdamas greičiau už bet kokius erelius. Tada Adomas ir Ieva, pirmieji tėvai, sušuko: „Ateik pas mus, šventasis ir išganingasis inde, išpildžiusi mūsų troškimą!“ – Priešingai kalbėjo pulkas šventųjų, kurie buvo šalia kūniškais pavidalais: „Pasilik su mumis, mūsų paguoda! Nepalik mūsų našlaičių! Tu mums esi paguoda varguose, atgaiva prakaituose; su tavimi gyva kartu gyventi, su mirštančia kartu mirti yra šlovinga! Juk koks šis gyvenimas bebus mums, netekusiems tavo artumo!“ – Manau,

kad šiuos ir kitus panašius žodžius tada kalbėjo apaštalai ir likusieji, pripildę andainykštę Bažnyčią, savo nusiskundimus dažnai keisdami raudomis.

Marija kreipėsi į Sūnų ir tarė: „Tapk guodėjas mylimiems sūnums, kuriuos dera vadinti broliais, sielvartaujantiems dėl mano išėjimo, ir, kaip aš uždėjau ant jų savo rankas, taip uždėk savo palaiminimą ant mano palaiminimo jiems“. – Tada ji ištisė rankas, palaimino tikinčiųjų bendruomenę ir tarė: „Sūnau, aš pavedu savo sielą į tavo rankas³³³. Priimk mano sielą, mielą tau, kurią tu išsaugojai nekaltą. Tau, o ne žemei aš pavedu savo kūną. Išsaugok nepaliestą kūną, kuriame tau patiko gyventi! Perkelk mane pas save, kad ten, kur esi tu, mano iščių vaisius, būčiau ir aš, kartu su tavimi gyvendama!“ – Tada tenai pasigirdo: „Kelkis, ateik, mano mylimoji, gražiausia tarp moterų³³⁴. Tu graži, mano drauge, ir dėmės nėra vavyje³³⁵“.

Tai išgirdusi, Švenčiausioji Mergelė atiduoda savo sielą į Sūnaus rankas. Apsipylę ašaromis, apaštalai bučiuoja Viešpaties palapinę, nuo prisilietimo prie švento kūno prisipildę palaimos ir šventumo. Tuomet nuvežamos ligos ir demonai, oras ir dangus pašventinami sielos žengimu, žemė – kūno padėjimu, o vanduo – kūno mazgojimu. Mat šventas kūnas, mazgojamas labai švariu vandeniu, buvo ne nuplautas juo, o numazgotas vandeniu, kurį tasai kūnas pašventino. Tada, susuptas į švarią drobulę, kūnas dedamas ant gulto; žėri žibintai, kvepia aliejai, ir skamba angelų himnai. Apaštalams ir kitiems šventiesiems, kurie buvo šalimais, ringuojant dieviškas giesmes, Viešpaties skrynčia keliama ant apaštalų šventų pečių, nešama nuo Siono kalno iki švenčiausio Getsemanės ūkio; iš priekio ir iš galo žengė angelai, kiti dangstė šventąjį kūną, ir kartu sekė visa Bažnyčios bendruomenė.

Prisiartino ir keli žydai, kietai besilaikę senos neapykantos. Pasakoja, kad, kai nešusieji šventą Dievo Motinos kūną leidosi nuo kalno, vienas žydas, velnio įrankis, prisiartino, paveiktas beprotiško įtūžio ir sukurstytas velniškos paskatos, prie švento kūno, prie kurio net angelai bijojo prisiartinti, abiem rankomis beprotiškai sugriebė gultą ir patraukė jį žemėn. Toliau pasakoją, kad jo ranka nukrito kaip sausas pagaly, ir buvo matyti, kad ji guli kaip kos nenaudingas strampas, kol tikėjimas nepakeitė jo nusiteikimo, ir jis vaitodamas neišsakė už savo piktadarystę atgailos. O tie, kas nešė neštuvus, stovėjo vietoje tol, kol vargšui, prikišusiam rankas prie švenčiausio kūno, kad jį paliestų, nebuvo sugrąžinta ankstesnė būklė.

Tada procesija atėjo į Getsemanę, ten sekė bučiniai, apsikabinimai, šventi himnai, ašaros, varvantys prakaito lašai, o tuomet šventas kūnas buvo nuleistas į garbingą kapą. Tačiau tavo siela nebuvo palikta mirusiųjų buveinėje ir tavo kūnas nematė irimo³³⁶. Priderėjo, kad žemės glėbyje neliktų gulėti Dievo šventenybė, neiškastasis šaltinis, neartasis laukas, nelaistytasis vynuogynas, vaisius vedantis alyvmedis! Buvo verta, kad Motina būtų iškelta pas Sūnų, kad įžengtų pas Jį, kaip Jis pas ją buvo nužengęs; buvo verta, kad ta, kuri gimdydama išsaugojo skaistybę, po mirties nematytų irimo, kad ta, kuri įščiose nešiojo Kūrėją, pasiliktų kartu su Juo dieviškose buveinėse, kad ta, kurią Tėvas paskyrė savo sužadėtine, būtų laikoma dangiškose menėse, ir kad tai, kas priklauso Sūnui, priklausytų ir Motinai“. – Šitaip dėsto Damaskietis.

Šventas Augustinas viename pamoksle įvairiapusiškai aptaria jos švenčiausią ėmimą į dangų³³⁷, sakydamas: „Imdamiesi kalbėti apie švenčiausią amžinosios Mergelės kūną ir jos šventos sielos ėmimą į dangų, pirmiausia sakome tai, kad

Šventajame Rašte po to, kai Viešpats ant kryžiaus pavedė ją mokinio globai³³⁸, apie ją daugiau nieko nėra pasakojama, išskyrus tai, ką Lukas pamini *Apaštalų darbuose*: „Visi šitie buvo sutartinai ištvermingi maldoje drauge su Jėzaus motina Marija“³³⁹. Tad ką reikėtų pasakyti apie jos mirtį ir jos ėmimą į dangų? Kadangi Šventasis Raštas nieko nepateikia, reikia sveiku protu ieškoti, kas atitiktų tiesą. Tad tegu autoritetu tampa pati tiesa, be kurios autoritetas neturi galios.

Taigi atmindami žmogišką lemtį, nebijome sakyti, kad jinai patyrė laikiną mirtį. Bet jei sakome, kad ji išsiskaidė į įprastinius trūnėsius, kirminus ir dulkes, tai būtina apsvarstyti, ar tai neprieštarauja tokiai šventenybei, tokiam Dievo buveinės išskirtinumui. Juk žinome, kas pasakyta pirmajam tėvui: „Kadangi tu esi dulkės ir vėl dulkėmis pavirsi“³⁴⁰. Šios būsenos Kristaus kūnas išvengė, nes jis buvo nepavaldus irimui. Vadinas, iš visuotinio nuosprendžio buvo išskirta prigimtis, kurią suteikė Mergelė. Moteriai Dievas taip pat pasakė: „Aš padauginsiu tavo vargus, tu sopuliuose gimdysi“³⁴¹. Vargo Marija patyrė, nes jos sielą pervėrė kalavijas³⁴², bet pagimdė be sopulio. Tad Marija, nors dėl vargų yra panaši į Ievą, bet nepanaši į ją dėl gimdymo su sopuliais. Todėl kai kurios bendros taisyklės negalioja tai, kurią virš kitų iškėlė toks didis ir ypatingas vertingumas. Vadinas, jeigu sakome, kad ji buvo pavaldi mirčiai, bet vis dėlto jos pančiai nebuvo kaustoma, nejaugi bus nedora, jei Viešpats norės, kad nepalytėtoji Motina išlaikytų skaistybės garbę? Kodėl gi Jis būtų nenorėjęs jos nepažeistos apsaugoti nuo trūnijimo dvoko? Nejaugi Viešpaties, kuris buvo atėjęs ne panaikinti, o įvykdyti Įstatymo, malonei nebūtų būdinga saugoti Motinos garbę?

Juk Jis gyvenime ją labiau už kitas pagerbė savo įsikūnijimu, todėl teisinga tikėti kad mirties metu Jis ją irgi pagerbė

išskirtiniu pasveikinimu ir ypatinga malone. Puvėsis ir kirminas yra gėdinga žmogiškos padėties žymė³⁴³. Kadangi šios žymės neturi Jėzus, tai reikia išskirti ir Marijos prigimtį, kurią, kaip įrodoma, Jėzus perėmė iš jos. Juk Jėzaus kūnas yra Marijos kūnas, kurį Jis perkėlė viršum žvaigždžių, pagerbdamas visą žmogišką prigimtį, o dar daugiau – motinišką. Jei pagal prigimtį motinai priklauso sūnus, atitinkamai ir sūnui turėtų priklausyti motina – ne pagal asmens vienovę, bet pagal kūniškos prigimties vienovę. Juk jeigu malonė gali sudaryti vienovę be ypatingos prigimties savitumo, tai šitai dar labiau įmanoma, kai malonės ir kūniškojo prado vienovę sudaro ypatingas gimimas. Malonės vienovė yra tokia kaip mokinių Kristuje, apie kuriuos Jis sako: „Kad jie būtų viena kaip ir mes“³⁴⁴, – ir paskui: „Tėve, aš noriu, kad ten, kur aš esu, būtų su manim ir tie, kuriuos tu man davei“³⁴⁵. Taigi, jei Jėzus nori su savimi turėti tuos, kurie, savo tikėjimu su juo sujungti, Evangelijoje yra vertinami kaip viena su juo, ką gi reikia mąstyti apie motiną: kur gi jai būtų verta būti, jei ne šalia sūnaus?

Tad, kaip suprantu ir kaip aš tikiu, Marijos siela Sūnaus yra pagerbta tam tikra išskirtine privilegija, nes Kristuje ji turi Jo kūną, kurį ji pagimdė pašlovintą. O kodėl ji neturi savo kūno, iš kurio pagimdė? – Jei tam dar nepasipriešino kokia nors autoritetinga nuomonė, tai aš tikrai tikiu, kad ir kūnas, iš kurio Ji pagimdė, yra su Juo danguje, nes toksai pašventinimas labiau vertas dangaus negu žemės. Dievo sostas, dangaus Viešpaties rūmai ir Kristaus palapinė nusipelno būti ten, kur yra Jis pats. Saugoti tokį brangų lobį labiau vertas yra dangus, o ne žemė. Tokį tyrumą pelnytai lydi negendamumas, o ne koks nors puvesio irimas. Tas švenčiausias kūnas buvo paliktas kirminams maistui? – Kadangi negaliu taip galvoti, tai bijau

net sakyti! Tokią mintį toli nugena nepriylgstama malonės dovana, o taip kalbėti mane skatina daugelio Biblijos tekstų apmąstymas. Kartą savo tarnams Tiesa pasakė: „Kur aš esu, ten bus ir mano tarnas“³⁴⁶. Jei šitokia yra pagrindinė taisyklė visiems, kas tikėjimu ir darbais tarnauja Kristui, tai tuo labiau ji tinka Marijai! Juk savo darbais jinai, be abejonės, buvo tokia – Jo tarnaitė, nes nešiojo Jį iščiose ir maitino, kai pagimdė, globojo ir lenkėsi virš prakartėlės, slėpė, bėgdama į Egiptą, ir lydėdama Jį per visą vaikystę iki pat nukryžiuavimo, nesiliovė Juo sekti. Negalėjo netikėti Jo dievyste ta, kuri žinojo, kad Jį pradėjo ne iš vyro sėklos, bet iš Dievo dvelkimo. Tad nėra maž neabejodama Sūnaus galia kaip Dievo galybe, ji tarė, pritrūkus vyno: „Jie nebeturi vyno“³⁴⁷, žinodama, kad Jis galėjo atlikti tai, kas netrukus nutiko, kai Jis padarė stebuklą.

Taigi štai Marija – Kristaus tarnaitė tikėjimu ir darbais! Jeigu jos nėra ten, kur Kristus skyrė būti savo tarnams, tai kur ji tada yra? Ir jeigu ji yra ten, tai nejaugi vienoda malone? Ir jeigu ji ten yra vienoda malone, tai kur gi tuomet teisingas Dievo, kuris kiekvienam duoda pagal nuopelnus, įvertinimas? Jeigu Marijai, kol ji buvo gyva, pelnytai malonės dovanota daugiau nei visiems likusiems, tai negi ji galėjo tos malonės patirti mažiau, kai numirė? Žinoma, kad ne! Juk jeigu visų šventųjų mirtys yra brangios, tai Marijos – pati brangiausia. Taigi manau, kad būtina pripažinti: Marija į amžinybės džiaugsmus buvo paimta dėl Kristaus maloningumo; ji buvo priimta už kitus pagarbiau, nes ją pagerbė malone labiau nei kitus; po mirties ji nebuvo palikta bendrai žmonių daliai, tai yra puvimui, kirmėlėms ir dulkėms, nes ji pagimdė savo ir visų žmonių Išganytoją. Jei Dievo valia pasirenka ugnyje išsaugoti nesugadintus bernelių drabužius, tai kodėl jai

atsisakyti ir nesuteikti savo Motinai to, kaip pasielgė su sve-timais rūbais? Vien iš gailestingumo Jis teikėsi išsaugoti Joną sveiką banginio pilvė³⁴⁸, tad negi iš malonės Jis neišsaugos Marijos sveikos? Danielius liko apsaugotas liūtų nepasotinamo alkio akivaizdoje³⁴⁹, tad argi nevertėjo išsaugoti Marijos, kuri buvo apdovanota tokiomis vertingomis malonėmis?

Kadangi pripažįstame, jog visa tai, ką čia paminėjome, prieš-tarauja gamtos dėsniams, tai nė neabejojame, kad ir Marijos skaistybei daugiau galios turėjo malonė, o ne prigimtis. Taigi Kristus padarė, kad Marija siela ir kūnu džiaugtųsi savo Sūnumi, džiaugtųsi su savo Sūnumi, džiaugtųsi per savo Sūnų ir kad jokia irimo bėda nepasiektų tos, kurios nepasiektė netgi menkiausias skaistybės pakenkimas, gimdant šitokį Sūnų, idant amžiais išlik-tų nepažeista toji, kurią Jis užliejo šitokia didžia malone, idant gyventų šitokia skaisti toji, kuri pagimdė visišką gyvenimo pil-natvę. Taigi jei aš pasakiau, kaip privalėjau, patvirtink, Kristau, ir pats, ir taviškiai. O jei pasakiau ką ne taip, kaip privalėjau, tai atleisk – ir pats, ir taviškiai“. – Tai Augustino žodžiai³⁵⁰.

CXVI. APIE ŠVENTĄ BERNARDĄ

APIE VARDĄ – Bernardas kilo nuo *ber*, reiškiančio „šulinys“ arba „šaltinis“, ir *nardus* „nardas“³⁵¹, kuris, kaip teigia *Glosa Giesmių giesmei*³⁵², yra žolė, kukli, karštos prigimties ir kvapni. Mat Bernardas buvo karštas liepsninga meile, kuklus bendravimu, šaltinis mokslo skleidimu, šulinys žinių gilumu ir kvapnus gero vardo saldumu. Jo gyvenimą aprašė Gijomas, švento Teodoriko abatas ir švento Bernardo bendražygis³⁵³, ir Bonvalio abatas Arnoldas³⁵⁴.

APIE ŠVENTĄ BERNARDĄ CXVI – Bernardas gimė Burgundijoje, Fonteno mieste³⁵⁵, labai kilmingų ir dievobaimingų tėvų šeimoje. Jo tėvas Tecelinas³⁵⁶ pasaulietiniame gyvenime buvo narsus riteris ir ne ką mažiau Dievui atsidavęs vyras. Jo motina vadinosi Aletė³⁵⁷. Ji pagimdė septynis vaikus: šešis berniukus, vieną mergaitę, ir visi jos sūnūs – būsimi vienuoliai, o dukrelė – pasišventusi Dievui mergaitė. Kai ji pagimdydavo sūnų, išsyk jį savo rankomis paaukodavo Dievui. Aletė nedavė vaikų žindyti svetimoms, nes norėjo, kad su motinos pienu jie gautų ir tam tikrą motiniško gerumo dalelę. Kol vaikai augo ir buvo po jos ranka, motina juos mankštino labiau dykumai nei dvarui, maitindama prastesniais, kasdieniškesniais valgiais, tarsi būtų ketinusi juos tuojau išsiųsti į dykumą.

Kai Aletė išsčiose tebenešiojo trečiąjį sūnų, tai yra Bernardą, išvydo sapną, pranašavusį ateities įvykius: ji susapnavo, kad išsčiose turi visą baltą, tik ruda nugara šuniuką, kuris lojo. Kai ji šitai papasakojo vienam Dievo vyrui, tas pranašišku balsu pasakė: „Tapsi puikiausio šunyčio motina. Jis bus Dievo namų sargas ir smarkiai aplos priešus. Mat jis bus žymus pamokslininkas ir daugelį pagydys savo gydančiomis kalbomis“.

Kai Bernardas buvo dar visai mažytis ir kentė stiprų galvos skausmą³⁵⁸, pas jį atėjo moterėlė, kad savo užkalbėjimais tą skausmą sušvelnintų. Didžiai pasipiktinęs, Bernardas rėkdamas ją atstūmė ir išvijo. Dievo gailestingumas palaikė teisingą karštą vaikelio tikėjimą: jis tuoj atsikėlė, supratęs, kad yra išvaduotas nuo skausmo.

Vieną šventą Viešpaties Gimimo naktį berniukas Bernardas bažnyčioje laukė rytinių pamaldų³⁵⁹ ir troško sužinoti, kurią nakties valandą gimė Kristus. Ir štai jam pasirodė kūdikėlis Jėzus, tarsi būtų antrąkart prieš jo akis gimęs iš motinos įsčių.

Todėl Bernardas visada, kol buvo gyvas, tikėjo, kad būtent ta buvo Viešpaties gimimo valanda. Be to, nuo tos valandos jam buvo suteikta malonė turėti ir gilesnį dalyką, susijusių su šiuo slėpiniu, supratimą, ir turtingesnę iškalbą, pasakojant apie tą slėpinį. Todėl jis vėliau, dar savo pirmųjų veikalų rašymo metais, Motinos ir Sūnaus garbei išleido įžymų nedidelės apimties kūrinį, kuriame aiškino *Evangelijos* skaitinį: „Angelas Gabrieliūs buvo pasiūstas“³⁶⁰.

Senasis priešas, matydamas tokį išganingą berniuko ryžtą, jam pavydėjo pasiryžimo skaisčiai gyventi³⁶¹ ir paspendė daugybę išbandymo pinklių. Pavyzdžiui, kartą Bernardas gana ilgai žvelgė, įsmeigęs akis, į kažkokią moterį, ir štai išsyk nukaito iš gėdos dėl savęs ir lyg koksai baisiausias keršytojas pats save nubaudė, šokęs į tvenkinį su ledo šaltumo vandeniu ir jame prabuvęs tol, kol, veik mirtinai išblyškęs, Dievo malone buvo atšaldytas nuo karšto kūniško geismo.

Maždaug tuo pačiu metu viena mergaitė, pakurstyta demono³⁶², atsigulė nuoga į lovą pas miegantį Bernardą. Ją pajutęs, Bernardas labai ramiai ir tyliai užleido jai dalį lovos, kurią buvo užėmęs, ir užmigo, nusisukęs ant kito šono. Kurį laiką kentėjusi ir laukusi, paskui ta vargšė pradėjo jį glostyti ir baksnoti. Kadangi Bernardas liko nepajudinamas, tai ji, nors ir būdama visiškai begėdė, išraudo ir, apimta didžiulio siaubo bei nuostabos, atsikėlusi pabėgo.

Kitą kartą Bernardas svečiavosi vienos ponios namuose³⁶³. Matydama dailios išvaizdos jaunuolį, ponia užsiliepsnojo karšta aistra jam. Liepusi jam atskirai nuo savęs pakloti lovą, ji naktį atsikėlė ir patylomis begėdiškai atsėlino pas jį. Bernardas, ją pajutęs, iškart sušuko: „Plėšikai! Plėšikai!“ – Nuo jo šauksmo moteris pabėgo, šeimyna sukilo, buvo uždegtas žibintas,

ieškota plėšiko, bet veltui. Tada kiekvienas grįžo į savo lovą, ir užmigo visi, išskyrus tą vargšę – ji niekaip nenusiramino. Ponia atsikėlė, vėl nuėjo prie Bernardo lovos, bet jis ir vėl sušuko: „Plėšikai! Plėšikai!“ – Dar kartą buvo ieškoma plėšiko, bet tas, kuris vienintelis žinojo apie jį, nieko nepasakė. Atstumta trečią kartą, begėdė moteris galop vos ne vos liovėsi, įveikta baimės ar nevilties. Kai kitą dieną jis iškeliavo, bičiuliai ėmė jam priekaištauti, klausinėdami, kodėl jis tiek kartų sapnavęs plėšikus. Bernardas jiems paaiškino: „Iš tiesų šiąnakt aš atlaidiau plėšiko pinkles, kadangi šeimininkė stengėsi paveržti iš manęs nesugražinamą skaistybės turtą“.

Taigi apsvaustę, kad jam nėra saugu gyventi su Gyvate³⁶⁴, Bernardas ėmė galvoti apie pasitraukimą nuo pasaulio ir tada nusprendė įstoti į cistersų ordiną³⁶⁵. Jo broliai apie tai sužinojo ir visais būdais mėgino jį suturėti nuo šio ketinimo, tačiau Viešpats jam suteikė tokią didelę malonę, kad Bernardas ne tik pats nebuvo sulaukytas nuo atsivertimo vienuolystėn, bet į tarnystę Viešpačiui religiniu gyvenimu atvertė visus savo brolius ir dar daugelį kitų žmonių. Tačiau vienas jo brolis – Gerardas, ryžtingas riteris, – manė, kad Bernardo žodžiai yra tušti, ir į jo perspėjimus visiškai numojo ranka. Tada Bernardas, jau degdamas tikėjimu ir stebuklingu būdu paveiktas karštos meilės broliui, pasakė: „Žinau, mano broli, žinau, tik kentėjimas padės tau suprasti tai, ką girdėjai“; pridėjęs jam prie šono pirštą tarė: „Ateis diena – ir greitai ateis, kada ietis čia perdurs šoną ir į tavo širdį atvers kelią patarimui, kurį dabar atmeti“. – Po kelių dienų Gerardą suima priešai, jį nusitempia su ietimi, įsmigusia į šoną toje vietoje, ant kurios brolis buvo uždėjęs pirštą, ir surakintą uždaro kalėjime. Pas jį atėjo Bernardas ir, nors jam draudė kalbėti, sušuko: „Žinok, broli Gerardai, kad

artimiausiu metu iškeliausime ir įžengsime į vienuolyną!“ – Tą pačią naktį jam nuo kojų nukrito grandinės, durys pačios atsivėrė, ir jis nudžiugęs pabėgo. Tada jis pasakė broliui, kad pakeitė nusistatymą ir nori tapti vienuoliu.

1112 metais nuo Viešpaties įsikūnijimo³⁶⁶, o penkioliktaisiais – nuo cistersų ordino įkūrimo Viešpaties tarnas Bernardas, būdamas maždaug dvidešimt dviejų metų, su daugiau nei trisdešimčia bendražygių įstojo į cistersų ordiną. Kai Bernardas su savo broliais ėjo iš tėvų namų, vyriausias iš jų, Gvidonas, pamatė jauniausią broliuką Nivardą, dar berniuką, žaidžiantį kieme su vaikais: „Ei“, – tarė, – „broliuk Nivardai, nuo šiol tau vienam atitenka visos mūsų valdos“. – Šiam vaikas nevaikiškai atsakė: „Kaip tai? Jūs turėsite dangų, o man paliekate vien tik žemę? Tai – nelygios dalybos!“ – Jis dar kurį laiką gyveno su tėvu, o vėliau pasekė paskui brolius.

Įstojęs į ordiną, Dievo tarnas Bernardas taip visas atsidėjo dvasiniam gyvenimui³⁶⁷, taip visas atsidavė Dievui, kad nustojo naudotis kūno pojūčiais. Metus laiko praleidęs naujokų celėje, jis vis dar nežinojo, ar namas turi skliautus. Nors dažnai į bažnyčią įeidavo ir iš jos išeidavo, bet manė, kad jos apsidėje, kur buvo trys langai, yra tik vienas langas.

Cistersų abatas pasiuntė brolius į Klervo statyti namų vienuolynui³⁶⁸ ir paskyrė Bernardą jų abatu. Ten jie ilgą laiką gyveno didžiuliame skurde, valgė dažnai gaminosi iš buko lapų ir valgė duoną iš miežių, sorų ir vikių.

Dievo tarnas nemiegodavo ilgiau nei leidžia žmogaus jėgos³⁶⁹; Bernardas buvo pratęs nusiskūsti, kad jokio laiko jis neprašudo labiau nei to, kurį pramiega. Jo nuomone, miegą galima štai taip palyginti su mirtimi: miegantieji žmonės atrodo mirę, panašiai kaip mirusieji Dievui – miegantys. Todėl

dar, jei kartais išgirdavo kurį nors garsiau knarkiantį arba kurį nors pamatydavo netvarkingai gulintį, su tuo nesitaikstydamas ir prikišdavo, kad toks miega kūniškai, arba pasaulietiškai.

Bernardas itin retai sėsdavo valgyti, jausdamas tam norą³⁷⁰, ir vien iš baimės nusilpti jis eidavo ragauti valgio tarsi tai jam būtų kankynė. Pavalgęs jis paprastai apsvarstydamas, kiek suvalgė: jei nutverdamas save bent truputį peržengus įprastą saiką, neleidavo sau pasišalinti be bausmės. Jis buvo taip pažabojęs rajumo potraukį, kad net didžia dalimi prarado gebėjimą skirti skonius. Kartą jam per klaidą padavė aliejaus, jis išgėrė, jo visai neatpažinęs, ir to nesuprato, kol kažkas nusistebėjo, kad jo lūpos išteptos aliejumi. Dar jis daug dienų nepažindamas valgė šviežius taukus³⁷¹, kuriuos jam paduodavo per klaidą vietoje sviesto. Bernardas kalbėjo, kad vienintelis vanduo jam turi skonį, nes nuo jo begeriant jam atsigaujanti burna ir gerklė.

Bernardas prisipažino, kad visa, ką išmoko apie Šventąjį Raštą³⁷², jis sužinojo, mąstydamas ir melsdamasis miškuose ir laukuose; dar jis mėgo sakyti, kad iš visų savo draugų jis neturėjo jokių kitų mokytojų, išskyrus ažuolus ir bukus. Dar jis prisipažino, kad kartą mąstant ar meldžiantis jam pasirodęs visas Šventasis Raštas, išdėstytas ir paaiškintas. O kartą, kaip jis pasakoja pamoksle apie *Giesmių giesmę*, kai vidinio pokalbio metu jis atsidėjo kažką iš tų dalykų, kuriuos jam šnibždėjo Dvasia, – visai ne todėl, kad būtų ja netikėjęs, bet dėl to, kad mažiau pasitikėjo savo dvasia, – idant galėtų jais pasinaudoti, kai svarstys kitą kartą, jį pasiekė balsas, kuris jam pasakė: „Kol laikysi tą, negausi kito“.

Kalbant apie drabužius, jam visada patiko neturtas³⁷³, o nešvara – niekada; jis sakydavo, kad drabužiai, be abejo, bus dvasios ženklai – arba nerūpestingos, arba tuščiai save

girančios, arba žmogiškos šlovės išorėje siekiančios. Jo lūpose dažnai, o širdyje nuolat skambėjo tokia patarlė: „Visi stebisi tuo, kuris daro tai, ko nedaro niekas“. – Dėl to jis ir ašutingą dėvėjo daugybę metų, kol apie tai niekas nežinojo, bet kai pajuto, kad šitai atskleista, tuoj ją padėjo į šalį ir perėjo prie bendrų su kitais drabužių. Jis niekad nesijuokė kitaip, kaip tik taip, kad atrodytų, jog jis verčia save nusijuokti, o ne tramdyti juoką, ir juoką gena akstinu, o ne žaboja jį apynasriu.

Bernardas buvo pratęs sakyti, kad kantrybė esti trejopa³⁷⁴: viena atlaiko užgauliojimus žodžiais, kita – daiktų praradimus, o trečia – kūno žalojimą, ir pats šitokiais pavyzdžiais įrodė, kad jos turi. Kartą jis parašė laišką vienam vyskupui, draugiškai jį įspėdamas, o tas, smarkiai supykęs, atsiuntė jam labai nemalonų atsakymą, ir jį pradėjo šitaip: „Linkiu sveikatos ir nepiktžodžiavimo dvasios“, – tarsi Bernardas jam būtų rašęs, užvaldytas piktžodžiavimo dvasios. Į tai Bernardas atsakė: „Aš netikiu, kad turiu piktžodžiavimo dvasios, ir žinau, kad aš niekam nepiktžodžiauvau arba kad nenoriu piktžodžiauti, ypač – mano tautos valdovui“.

Vienas abatas Bernardui pasiuntė šešis šimtus sidabro markių kažkokiam vienuolynui statyti³⁷⁵, bet pakeliui plėšikai pagrobė visus pinigus. Išgirdęs apie tai, Bernardas ištare ne ką kita, o šitai: „Palaimintas Dievas, kuris apsaugojo mus nuo naštos! Na, bet ir anų, kurie ją nusinešė, reikia truputį gailėtis – ir dėl to, kad ją pasigrobė romėniškas godumas, ir dėl to, kad dideli pinigai suteikė jiems didelę progą pagundoms“.

Atėjo pas jį vienas regulinis kanauninkas³⁷⁶ ir primygtinai prašėsi priimamas į vienuolius. Kai Bernardas tam nepritarė, bet įkalbinėjo jį grįžti į savo bažnyčią, kanauninkas jam tarė: „Kodėl tada savo knygoje tu taip primygtinai patari siekti

tobulumo, jei nesuteiki jo trokštančiam? O kad turėčiau tas tavo knygas – jas sudraskyčiau į skutelius!“ – Jam Bernardas: „Nė vienoje iš jų tu neperskaitei, kad negali būti tobulas savo vienuolyne, – visose knygose patariau keisti įpročius, o ne vietas“. – O tas kaip pamišęs puolė jį ir taip smarkiai sudavė į žandą, kad po smūgio liko paraudimas, o po paraudimo – patinimas. Buvę šalimais žmonės puolė nedorėlį, bet Dievo tarnas juos aplenkė, šaukdamas ir meldamas Kristaus vardu, kad nieku būdu jo neliestų ir jam jokios skriaudos nedarytų.

Norintiems stoti į vienuolyną Bernardas mėgdavo sakyti: „Jei skubate prie to, kas yra viduje, čia, lauke, atsisakykite kūnų, kuriuos atsinešėte iš pasaulio. Tegu įeina vienos dvasios – kūnas čia nebus naudingas“³⁷⁷.

Jo tėvas, likęs namuose vienas, atėjo į vienuolyną³⁷⁸ ir ten po kiek laiko numirė, nugyvenęs laimingą senatvę. Sudariusi pasaulietišką santuoką ir tarp turtų bei malonumų gyvendama pavojus keliantį gyvenimą, jo sesuo kartą sumanė aplankyti brolius ir pasirodė vienuolyne. Kadangi ją lydėjo prašmatni palyda ir prabangūs daiktai, Bernardas pabijojęs jos kaip kokių velnio tinklų, skirtų sieloms gaudyti, ir kurį laiką atsikalbinėjo išeiti su ja pasimatyti. Sesuo matė, kad nė vienas jo brolis neskuba pas ją; be to, vienas iš jų, tuo metu buvęs durininku, išvadino ją „suvyniotu mėšlu“, todėl ji apsipylė ašaromis ir pasakė: „Nors ir esu nusidėjėlė, bet už tokias Kristus numirė. Kadangi jaučiu, jog esu nusidėjėlė, tai prašau dorųjų patarimo ir pokalbio su doraisiais. Ir jei mano brolis niekina mano kūną, tai tegu Dievo tarnas neniekina mano sielos – tegu ateina ir mane pamoko, o aš įvykdysiu, ko jis bus pamokęs“. – Pasirėmęs šituo pažadu, Bernardas išėjo pas ją su broliais; kadangi jis negalėjo jos išskirti su vyru, tai pirmiausia uždraudė jai siekti

bet kokios pasaulio garbės, o tada jai sektinu pavyzdžiu nurodė motiną ir ją paleido. Sugrįžusi jų sesuo išsyk taip pasikeitė, kad, būdama pasaulyje, gyveno atsiskyrėlišką gyvenimą ir visiškai pasitraukė nuo viso pasaulio. Galiausiai ji gausiomis maldomis palenkė savo vyrą ir, gavusi dispensą, įstojo į vienuolyną.

Kartą Dievo vyras taip susirgo³⁷⁹, jog atrodė, kad jis tuoj išleis paskutinį kvapą. Tada jis patyrė ekstazę ir išvydo atsidūręs Dievo teisme. Ten buvo ir Šėtonas, ir jis iš priešingos pusės apipylė jį nedorais kaltinimais. Kai jis pateikė visus kaltinimus, ir atėjo eilė kalbėti Dievo vyrui, Bernardas, nė kiek nesutrikęs ir nenusigandęs, tarė: „Pripažįstu, aš nesu vertas dangaus karalystės ir negaliu jos pelnyti už savo nuopelnus. Tačiau mano Viešpats, pelnęs ją pagal dvejomis teisėmis, tai yra kaip tėvo palikimą ir kaip atpildą už kančią, viena teise pats pasinaudojo, o kitą padovanojo man. Remdamasis Jo dovana, aš nesidroviu teisėtu pagrindu pareikšti į ją savo teisių“. – Dėl šių žodžių senovinis priešas sutriko, teismo susirinkimas buvo paleistas, o Dievo vyras atsipeikėjo.

Didžiu susilaikymu, darbu ir naktiniais budėjimais Bernardas taip nualino kūną³⁸⁰, kad sekinamas labai sunkios besitęsiančios ligos, vos bepajėgė prižiūrėti vienuolyną. Vieną kartą, kai jis labai sunkiai sirgo, broliai ėmė už jį karštai melstis. Tada jis pajuto, jog šiek tiek sustiprėjo, ir, kai broliai pas jį susirinko, pasakė jiems: „Kodėl dar laikote vargšą žmogų? Esate stipresni, sutvirtėjote, tad prašau pasigailėti – pasigailėkite ir leiskite man išeiti!“

Daugelis miestų, pirmiausia Genuja ir Milanai, Dievo vyrą išsirinko vyskupu³⁸¹. Kai žmonės prašydavo užimti vyskupo sostą, Bernardas nei pritardavo, nei nemandagiai atsakydavo, o tik kalbėdavo, kad priklauso ne jiems ir kad paskirtas tarnauti

kitiems. Patarus Dievo vyrui, broliai iš anksto pasirūpino ir užsitikrino popiežiaus palaikymą, kad niekas negalėtų iš jų atimti jų džiaugsmo.

Kartą Bernardas aplankė brolius kartūzus³⁸² ir juos visais atžvilgiais labai sustiprino³⁸³. Tada iškilo vienas dalykas, truputį paveikęs minėtos vietos priorą, o būtent kad balnas, ant kurio Bernardas sėdėjo jodamas, buvo nagingai padarytas ir nemaž nekalbėjo apie neturtą. Kai vyresnysis užsiminė apie tai vienam iš brolių, o tas jo žodžius perdavė Dievo vyrui, Bernardas pats ne mažiau nustebejęs pasidomėjo, koks gi yra tas balnas. Mat jis iš Klervo iki Šartrezo keliavo, visiškai nepastebėdamas, koks tas balnas yra. Ištisą dieną keliaudamas palei Loanos ežerą, Bernardas nematė nė jo arba nematė, kad jį mato. Kai, atėjus vakarui, bičiuliai kalbėjosi apie tą ežerą, Bernardas jų paklausė, kur jis yra. Tai išgirdę, jie labai stebėjosi.

Iš tiesų jo širdies nuolankumas pranoko jo vardo didybę³⁸⁴, ir visas pasaulis negalėjo jo taip išaukštinti, kaip jis pats – nušizeminti. Visų jis buvo laikomas aukščiausiu, o save vertino kaip žemiausią; kiekvienas jį laikė aukštesniu už save, o jis savęs nelaikė aukštesniu už nieką. Kaip ne kartą prisipažino, garbingiausios aukštuomenės ir žmonių rodomo palankumo apsuptyje jam pasirodydavo, kad jis yra virtęs kitu žmogumi, todėl jis netgi pamanydavo, jausdamasis tartum kažkokiam sapne, kad jo ten greičiausiai nėra. Kai būdavo tarp paprastų brolių ir galėdavo mėgautis draugišku paprastumu, Bernardas džiaugdavosi, radęs save ir atsipeikėjęs. Jį visada buvo galima rasti arba besimeldžiantį, arba skaitantį, arba rašantį, arba susimąščiusį, arba žodžiais mokantį brolius.

Vieną sykį, kai Bernardas žmonėms sakė pamokslą³⁸⁵, ir visi atidžiai bei pamaldžiai klausėsi jo žodžių, į jo dvasią

prasiskverbė štai toks gundymas: „Iš tiesų dabar tu labai puikiai sakai pamokslą, visi tavęs noriai klausosi, ir tu visiems atrodai išmintingas“. – Dievo vyras, pajutęs, kad tasai gundymas jį dirgina, trumpam sustojo ir susimąstė, ar jam vertėtų tęsti, ar užbaigti. Ir tuojau, Dievo pagalbos sustiprintas, jis tyliai tarė gundytojui: „Ne tavo dėka pradėjau šį pamokslą ir ne tavo dėka jį nutrauksiu“. – Ir ramiai pasakė pamokslą iki pabaigos.

Toks vienuolis, kuris žemiškame pasaulyje buvo valkata ir lošėjas³⁸⁶, norėjo, pakurstytas piktos dvasios, sugrįžti prie ankstesnio gyvenimo. Kadangi šventas Bernardas negalėjo jo sulaikyti, tai paklausė, iš ko jis ketinąs gyventi. Tas atsakė: „Moku lošti kauliukais ir iš to galėsiu gyventi“. – O Bernardas: „Jei duosiu tau pinigų, ar norėsi kiekvienais metais pas mane grįžti ir pasidalinti su manimi pelną?“ – Išgirdęs tai, žmogus apsidžiaugė ir pažadėjo, kad mielai tai padarys. Bernardas liepė jam duoti 20 solidų³⁸⁷, o tas, gavęs juos, išėjo. Šventasis vyras taip pasielgė, kad galėtų paskui jį susigrąžinti; šitaip ir įvyko. Žmogus išėjęs viską pralošė ir suglumęs grįžo prie vienuolyno vartų. Tai išgirdęs, Dievo vyras linksmas pas jį išėjo ir išskėtė rankas, kad pasidalytų pelną. Jam žmogus tarė: „Ne tik nieko, tėve, nelaimėjau, bet ir likau be jūsų pinigų. Jeigu norit, paimkit vietoj savo pinigų mane!“ – Bernardas jam maloniai atsakė: „Jeigu taip yra“, – tarė, – „tuomet man geriau tai priimti, negu ir viena, ir kita prarasti“.

Vieną sykį šventas Bernardas keliavo, sėdėdamas ant arklio³⁸⁸, ir sutiko tokį kaimietį. Pokalbiui taip pakrypus, Dievo vyras pareiškė jam priekaištą, kad jo širdis meldžiantis nelieka pastovi. Išgirdęs tai, kaimietis tuojau jį išdidžiai nužvelgė ir pareiškė, kad melsdamasis širdį išsaugo tvirtą ir pastovią. Norėdamas įrodyti, kad jis klysta, ir atkalbėti jį nuo lengva-

būdiškumo, Bernardas tarė: „Pasitrauk nuo mūsų atokiau ir visomis, kiek galėsi, pastangomis pradėk sakyti Viešpaties maldą. Ir jeigu ją įstengsi baigti be jokio širdies paklydimo, arklys, ant kurio sėdžiu, be jokių išlygų atiteks tau. Tačiau tu man sąžiningai pažadėk, kad jei ką kita tuo metu pagalvosi, nuo manęs jokių būdu nenuslėpsi“. – Tas apsidžiaugė ir, lyg jau būtų pelnęs tą gyvulį, ryžtingai pasitraukė į šalį, susikaupė ir pradėjo kalbėti Viešpaties maldą. Vos tik sukalbėjo pusę maldos, ir štai jo širdin įslinko netinkama mintis apie balną, ar priklausytų jį turėti kartu su arkliu. Tai įsidėmėjęs, jisai skubiai grįžo pas Bernardą, atvirai papasakojo, apie ką buvo nerimastingai pagalvojęs per maldą, ir daugiau apie save nebedrįso lengvabūdiškai kalbėti.

Būdamas jauno amžiaus ir paklausęs apgaulingo patarimo, brolis Robertas, vienas iš jo vienuolių, o pasaulietiniame gyvenime – artimas jo giminaitis³⁸⁹, prisidėjo prie Kliuni bendruomenės³⁹⁰. Garbingasis tėvas kurį laiką tai slėpė, o paskui nutarė jį susigražinti laišku. Kai jis diktavo atviraime lauke tą laišką, o kitas vienuolis jį pažodžiui užrašinėjo, staiga prapliupopo netikėta liūtis, ir tas, kuris rašė, norėjo laišką sulankstyti. Bernardas jam tarė: „Tai Dievo darbas, nebijok rašyti!“ – Taip jis ir pabaigė darbą, pliaupiant liūčiai, bet liūtis nepaliestas. Mat nors lijo iš visų pusių, tačiau meilės galybė nemalonią liūtį iš ten nuvijo.

Kartą tokį vienuolyną, kurį pastatė Dievo vyras, užpuolė tokia neregėta daugybė musių³⁹¹, kad visiems sukėlė didžiulį pasibjaurėjimą. Bernardas tarė: „Aš ekskomunikuoju jas!“ – Ir iš ryto rado jas, visas iki vienos negyvas.

Kartą popiežius Bernardą pasiuntė į Milaną³⁹², kad šis jo gyventojus sutaukytų su Bažnyčia, ir Bernardas grįždamas

užsuko į Paviją. Ten vienas žmogus atvedė pas jį savo žmoną, apsėstą demono. Velnias iš karto per vargšės moters burną leidosi kalbėti, siekdamas jį įžeisti: „Šis porų valgytojas ir kopūstų rijikas manęs iš mano senutėlės neišvays!“ – Tada Dievo vyras nusiuntė ją į švento Siro³⁹³ bažnyčią, o šventasis ją nutarė perleisti savo svečiui, todėl ja nė kiek nepasirūpino; taip moteris vėl buvo atvesta pas šventą Bernardą. Tada velnias per jos burną ėmė vapalioti, sakydamas: „Neišstums manęs Siriūkštis, neišvys nė Bernardėlis!“ – Į tai Dievo tarnas atsakė: „Ne Siras ir ne Bernardas tave išvays, bet Viešpats Jėzus Kristus!“ – Kai tik jis sukalbėjo maldą, piktoji dvasia tarė: „Kaip mielai išeičiau iš šios senutėlės, užuot taip skaudžiai joje kentėjęs! Kaip mielai išeičiau! Bet negaliu, kadangi didysis šeimininkas nenori“. – Jam šventasis: „Kas gi yra didysis šeimininkas?“ – Jam anas: „Jėzus Nazarietis“. – Tada Dievo vyras jo paklausė: „Ar kada nors jį matei?“ – O jis: „Žinoma!“ – „Kur jį matei?“ – „Šlovėje“. – Šventasis: „Ir tu buvai šlovėje?“ – Velnias: „Be abejo“. – Šventasis: „Kaip iš ten išėjai?“ – Tada tas: „Daugelis nupuolėme su Liuciferiu“³⁹⁴. – Ir visa tai jis graudžiu balsu pasakė per senutės burną visiems girdint. Dievo vyras jo paklausė: „Ar norėtum sugrįžti į aną šlovę?“ – O tas, keistai sukikenęs, tarė: „Per vėlu“. – Tada, Dievo vyrui pasimeldus, velnias išėjo iš moters. Bet kai Dievo vyras pasitraukė iš tos vietos, velnias vėl įlindo į ją. Pasivijęs Bernardą, jos vyras pranešė, kas atsitiko. Tas paliepė moteriškai prie kaklo pririšti popierėlį, kuriame buvo tokie žodžiai: „Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu liepiu tau, demone, kad nuo šiol šitos moters nedrįstum liesti!“ – Kai tai buvo padaryta, velnias vėliau nebedrįso prie jos artintis.

Akvitanijoje buvo viena nelaiminga moteris³⁹⁵, kurią kamavo toks gašlus demonas – inkubas. Šešerius metus jisai ją

išnaudojo ir kankino neįtikėtinais geismais. Į tą vietą atėjus Dievo vyrui, demonas moteriai smarkiai prigrasino neiti pas jį, nes Bernardas jai niekuo negalėsias padėti, ir, kai tik Bernardas iš ten išeisias, jisai, buvęs jai meilužiu, virsias nuožmiausiu jos persekiotoju. Tačiau ji ramiai nuėjo pas Dievo vyrą ir, gausiai aimanuodama, papasakojo, ką kentėjusi. Tas jai tarė: „Paimk šią mano lazda, pasidėk savo lovoje, ir tegu jis pabando, ar ką nors galės daryti!“ – Kai ji tai padarė ir atsigulė į savo lovą, demonas išsyk prisistatė, bet taip ir neišdrįso nei įprastų veiksmų imtis, nei prie lovos prieiti, tik labai piktai pagrasino, kad, Bernardui pasitraukus, jai žiauriai atkeršys. Kai ji apie tai papasakojo Bernardui, tas sušaukė žmones, liepė visiems rankose laikyti uždegtas žvakes; supamas viso būrio, kuris ten buvo, jis ekskomunikavo demoną ir uždraudė jam nuo tol artintis prie šios ir prie bet kurios kitos moters. Taip ji buvo visiškai išlaisvinta iš šito tyčiojimosi.

Kitą kartą šventasis vyras toje pačioje provincijoje vykdė pasiuntinybę³⁹⁶, kurios metu turėjo su Bažnyčia sutaisyti Akvitanijos kunigaikštį, o šis jokiais būdais taikytis nesutiko. Dievo vyras priėjo prie altoriaus aukoti Mišių, o tas kunigaikštis, kaip ir pridera ekskomunikuotajam, laukė už durų. Ištaręs: „Viešpaties ramybė“³⁹⁷, Bernardas padėjo ant patenos Viešpaties Kūną, pasiėmė jį su savimi, ugningu veidu bei liepsningomis akimis išėjo laukan ir bauginančiais žodžiais kreipėsi į kunigaikštį: „Prašėme tave, ir mus paniekina. Štai pas tave atėjo Mergelės Sūnus, Bažnyčios, kurią tu persekioji, šeimininkas. Čia yra tavo Teisėjas, prieš kurio vardą sulinksta kiekvienas kelis! Čia yra tavo Teisėjas, kuriam į rankas pateks tavo siela! Nejaugi ir Jo nepaisysi? Nejaugi Jį niekinsi kaip ir Jo tarnus? Pasipriešink Jam, jei įstengi!“ – Kunigaikštis išsyk

nustėro, jėgos apleido jo kūną, ir jis parpuolė Bernardui po kojomis. Bakstelėjęs jį koja, šventasis vyras liepė atsikelti ir klausyti Dievo nuosprendžio. O tas drebėdamas pakilo ir tuoj išpildė visa, ką šventas vyras nurodė.

Kai Dievo tarnas įžengė į Germanijos karalystę, kad numalšintų kažkokią didelę nesantaiką³⁹⁸, vienas arkivyskupas pasiuntė jo pasitikti vieną gerbiamą dvasininką. Kai dvasininkas Bernardui pasakė, kad jo šeimininkas siuntė jį pasitikti, Dievo vyras atsakė: „Tave atsiuntė kitas šeimininkas“. – Nusistebėjęs dvasininkas patvirtino, kad jį siuntė tik jo šeimininkas – arkivyskupas. Į tai Kristaus tarnas atsakė: „Apsirinki, sūnau, apsirinki. Didesnis šeimininkas tave pasiuntė – Kristus“. – Tai supratęs, dvasininkas tarė: „Manai, kad noriu tapti vienuoliu? Visai ne! Nė nepagalvojau, ir ši mintis nepasiekė mano širdies“. – Kas toliau? Toje kelionėje dvasininkas ištarė „sudiev“ pasauliui ir priėmė iš Dievo vyro vienuolio abitą.

Kartą Bernardas priėmė į ordiną labai kilmingą riterį, o šis kurį laiką sekė Dievo vyrų³⁹⁹. Ir štai riterį pradėjo esti nepaprastai sunki pagunda. Kai vienas brolis pamatė jį, tokį liūdną, pasiteiravo tokio smarkaus liūdesio priežasties. Tas jam atsakė: „Žinau, žinau, kad niekada daugiau nebūsiu linksmas“. – Kai minėtas brolis pranešė šiuos žodžius Dievo tarnui, tas už jį labai rūpestingai pasimeldė. Netrukus anas brolis, kuris patyrė gundymą ir liūdesį, pasirodė tiek už kitus malonesnis ir linksmesnis, kiek anksčiau buvo už kitus liūdnesnis. Ir kai minėtas brolis jam draugiškai priminė žodžius apie liūdesį, tas atsakė: „Nors tada pasakiau: „Niekada daugiau nebūsiu linksmas“, bet dabar sakau: „Niekada daugiau nebūsiu liūdnas“!“

Kai šventas Malachijas, Airijos vyskupas⁴⁰⁰, kurio kupiną dorybių gyvenimą aprašė Bernardas, laimingai nukeliavo pas

Kristų Bernardo vienuolyne, Dievo vyras aukojo už jį gedulingas Mišias. Viešpačiui apreiškus, Bernardas sužinojo, kad Malachijas sulaukė šlovės ir, Viešpaties įkvėptas, po Komunijos pakeitė maldos formą ir linksmu balsu pasakė: „Dieve, kuris šventą Malachiją už nuopelnus prilyginai savo šventiesiems, suteik, kad mes, kurie švenčiame jo brangios mirties šventę, taip pat sektume jo gyvenimo pavyzdžiais!“ – Kai kantorius jam davė ženklą, kad jis klysta, Bernardas tarė: „Neklystu, žinau, ką sakau!“ – Po to priejęs pabučiavo jo šventus palaikus.

Kartą, prasidėjus Gavėniai, Bernardą aplankė didelis būrys jaunų studentų, ir jis paprašė jų, kad jie tomis šventomis dienomis susilaikytų nuo savo tuštybių ir linksmybių. Jaunimui atsisakius, Bernardas liepė jiems duoti vyno, sakydamas: „Išgerkit šią taurę už sielas“. – Ištuštinę taurę, jaunuoliai išėjo, staiga persimainę, ir tie, kas priešinosi trumpą laiką, nuo tol visą savo gyvenimą paskyrė Dievui.

Galiausiai laimingai pasiekęs mirties slenkstį⁴⁰¹, šventasis tėvas Bernardas tarė savo broliams: „Palieku jums priesaką nuolat laikytis trijų dalykų, kurių aš, kiek pamenu, visomis jėgomis laikiausi, bėgdamas šituo gyvenimo ratu. Nenorėjau nieko papiktinti ir, jei kada nors taip nutiko, slėpiau tai, kiek pajėgiau. Visada mažiau tikėjau savo negu kito nuovoka. Įžestas niekada nesiekiau keršto įžeidusiam. Štai palieku jums meilę, nuolankumą ir kantrybę“. – Ir galiausiai, padaręs daug stebuklų, pastatydinęs 160 vienuolynų, parašęs daug knygų ir traktatų, eidamas šešiasdešimt trečius gyvenimo metus, jis 1153 Viešpaties metais ant brolių rankų užmigo Viešpatyje.

Po savo mirties Bernardas daugeliui apreiškė savo šlovę⁴⁰². Kartą jis pasirodė kažkuriame vienuolyne vienam abatui ir paragino, kad tasai sektų paskui jį. Kai tas nusekė paskui, jam

Dievo vyras pasakė: „Štai atvykome prie Libano kalno; tu čia pasiliksi, o aš kopsiu ten“. – Paklaustas jo, kodėl nori kopti, Bernardas atsakė: „Noriu mokytis“. – Tas nustebęs paklausė: „Kodėl tu nori mokytis, tėve? Mes tikim, kad tavęs šiandien niekas žinojimu nepralenkia“. – O tas: „Čia, žemai, nėra jokio mokslo, jokio tiesos pažinimo; tik aukštybėse – mokslo pilnatvė, tik aukštybėse – tikrasis tiesos pažinimas“. – Ir sulig šiais žodžiais išnyko. Abatas įsidėmėjo tą dieną ir sužinojo, kad tuo metu Dievo vyras Bernardas paliko kūną. Dievas per savo tarną padarė dar daug kitų beveik nesuskaičiuojamų stebuklų.

CXVII. APIE ŠVENTĄ TIMOTIEJŲ

APIE VARDĄ – Timotiejus gali reikšti *timorem tenens* „sulaikantis baimę“⁴⁰³; arba jo vardas kilęs nuo *timor* „baimė“ ir *theos* „dievas“ ir reiškia *timor dei* „Dievo baimė“. Kaip aiškina Grigalius, ta baimė atsiranda kiekviename šventame vyre, kai jis galvoja, kur buvo, kur bus, kur yra ir kur nėra. „Kur buvo“, – sako Grigalius, – „nuodėmėje; kur bus – Teisme; kur yra – varge; kur nėra – šlovėje“.

APIE ŠVENTĄ TIMOTIEJŲ CXVII – Nerono laikais Timotiejų žiauriai kankino Romos miesto prefektas⁴⁰⁴. Kai jam ant žaizdų bėrė negesintų kalkių, o jis pats už tai dėkojo, šalia jo atsistojo du angelai ir tarė: „Pakelk galvą į dangų ir pažiūrėk!“ – Pažvelgęs Timotiejus pamatė atsivėrusį dangų ir Jėzų, laikantį brangakmeniais padabintą vainiką bei jam sakantį: „Šitą priimsi iš mano rankų“⁴⁰⁵. Tai pamatęs, vienas vyras, vardu Apolinaras, priėmė krikštą. Už tai miesto prefektas įsakė abu, atkakliai išpažinusius Viešpatį, nukirsdinti; tai įvyko apie 57 Viešpaties metus.

CXVIII. APIE ŠVENTĄ SIMFORIJONĄ

APIE VARDĄ – Simforijono vardas kildinamas iš žodžio *simfonija*⁴⁰⁶, mat jis buvo tarsi muzikos instrumentas, skleidžiantis dorybių harmoniją, kurių jame, kaip ir muzikos instrumente, buvo trys. Mat, kaip sakė Averojus⁴⁰⁷, skambesys turi būti toks, kad būtų sunku jam pasipriešinti, lengva pakartoti ir paprasta papildyti⁴⁰⁸. Taigi ir Simforijonas, kaip muzikos instrumentas, sau buvo atšiaurus dėl griežtumo, kitiems švelnus dėl romumo, atviras visiems dėl taurios meilės.

APIE ŠVENTĄ SIMFORIJONĄ CXVIII – Simforijonas, gimęs Ote-ne⁴⁰⁹, dar būdamas jaunas garsėjo tokiu griežtu papročių laikymusi, kad buvo sakoma, jog gyvena senolių gyvenimą⁴¹⁰. Taigi, kai pagonys šventė Veneros šventę ir nešė jos statulą prefektui Herakliui, dalyvavo ir Simforijonas, tačiau, kai atsisakė ją garbinti, buvo ilgai žeminamas bei uždarytas į kalėjimą. O kai jį atvedė iš kalėjimo ir, versdami aukoti, žadėjo daugybę dovanų, Simforijonas tarė: „Mūsų Viešpats moka ne tik atlyginti už nuopelnus, bet bausti už nuodėmes. Gyvenimą, kurį Kristui turime atmokėti kaip skolą, grąžinkime savo pasišventimu. Atgaila pavėluota, kai reikia drebėti teisėjo akivaizdoje. Jūsų aukos, sumišusios su apgaulingu medaus saldumu, nuodija patiklius protus; jūsų geiduliai, viską turėdami, nieko nevaldo, nes, būdami susaistyti velniškomis pinklėmis, nuolat atitolina apgailėtiną naudą. O jūsų džiaugsmas kaip stiklas – kai tik ims spindėti, suduš“.

Tuomet teisėjas, pagautas pykčio, nuteisė Simforijoną myriop. Kai jis buvo vedamas mirti, jo motina nuo miesto sienos sušuko: „Sūnau, sūnau, atsimink amžinąjį gyvenimą! Pažvelk aukštyrų ir išvysi dangaus valdovą! Gyvenimas iš tavęs

ne atimamas, jis keičiasi į geresnį“. – Tuoju po to Simforijonas buvo nukirsdintas, o jo kilnų kūną krikščionys palaidojo su didele pagarba.

Ant jo kapo nutiko tiek stebuklą, kad jis buvo gerbiamas net tarp pagonių. Grigalius Tūrietis pasakoja⁴¹¹, kad iš tos vietos, kur buvo pralietas jo kraujas, kažkoks krikščionis paėmė tris akmenėlius, apšlakstytus jo krauju, ir laikė juos sidabrinėje dėžutėje, apkaltoje medinėmis lentelėmis. Po to tą dėžutę nu-nešė į pilį, kurią greitai iki pamatų suniokojo gaisras, o minėta dėžutė liko sveika ir nepaliesta. Simforijonas mirė maždaug 270-ais Viešpaties metais.

CCIX. APIE ŠVENTĄ BALTRAMIEJŲ

APIE VARDĄ – Baltramiejaus vardas aiškinamas kaip „mane sulaikančio sūnus“ arba „vandenį sulaikančio sūnus“⁴¹². Kildinamas nuo *bar*, tai yra „sūnus“, *tholos*, kas yra „aukštis“, ir *moys* „vanduo“. Iš čia Baltramiejus – sūnus sulaikančio vandenio, tai yra Dievo, kuris pakylėja mokytų vyrų mintis, kad jie žemai palietų mokslo vandenį. Šis vardas yra siriškos kilmės, ne hebrajiškas. Pirmiausia reikia pabrėžti trilypį nusišalinimą, kurį šis patyrė. Mat jis atsitolino, arba buvo pakylėtas virš pasaulio meilės, taip pat nusišalino, atsidėjęs dangiškai meilei, ir visiškai pasiklovė Dievo malone ir pagalba, kad visas gyvenimas priklausytų ne nuo jo nuopelnų, o tik nuo Dievo paramos. Antra – jo išminties gilumas. Apie jo išminties gilumą *Mistinėje teologijoje* Dionisijus⁴¹³ atsiliepia taip⁴¹⁴: „Dieviškasis Baltramiejus sakė, kad teologija yra ir didelė, ir maža, o Evangelija tiek plati ir didelė, kiek priešingu

atžvilgiu – trumpa⁴¹⁵. Pagal Dionisijo pasakymą, Baltramiejus norėjo parodyti, kad viena mintimi galima patvirtinti viską apie Dievą, o kita – viską paneigti.

APIE ŠVENTĄ BALTRAMIEJŲ CXIX – Atvykęs į Indiją, esančią pačiame pasaulio pakraštyje, apaštalas Baltramiejus įžengė į šventyklą, kurioje buvo garbinamas stabas, vardu Astarotas, ir joje tarsi keliauninkas apsistojo⁴¹⁶. Tame stabe buvo apsigyvenęs demonas, kuris skelbėsi galįs gydyti sergančius, tačiau jis ne padėdavo jiems išgyti, o tik nustodavo juos kankinti. Kai šventykla prisipildė ligonių, o iš stabo nebuvo jokio atsako, žmonės nukeliavo į kitą miestą, kur buvo garbinamas kitas stabas, vardu Beritas. Kai jie pasiteiravo, kodėl jiems neatsako Astarotas, Beritas paaiškino: „Jūsų dievas yra surakintas ugninėmis grandinėmis ir nedrįsta nei atsikvėpti, nei prabilti nuo tos valandos, kai apaštalas Baltramiejus įžengė į šventyklą“. – Tada jie paklausė: „Kas yra tas Baltramiejus?“ – Į tai demonas atsakė: „Jis yra Visagalio Dievo draugas ir todėl atvyko į šią provinciją, kad iš Indijos išvartytų visus dievus“. – Tada jie paprašė: „Nurodyk mums ženklus, pagal kuriuos jį galėtume rasti“. – O demonas jiems atsakė šitaip: „Jo plaukai juodi ir garbanoti, oda šviesi, akys didelės, nosis proporcinga ir tiesi, barzda vešli ir beveik be žilų plaukų, gražaus stoto, apsilvirkęs balta berankove tunika su rausvais kuta, ant viršaus apsisiautęs baltą paliją su purpurinėmis gemomis visuose kampuose. Jau dvidešimt šešerius metus jo drabužiai ir apavas nei sensta, nei susinešioja, šimtą kartų per dieną ir tiek pat kartų naktį meldžiasi klūpėdamas, o angelai visur jį lydi ir neleidžia jam nei išalkti, nei ištrokšti. Visada ramus, linksmas ir laimingas. Jis viską numato, viską žino, visų tautų kalbas moka ir supranta. Ir tai, ką jums sakau, jis jau žino; o kai jo ieškosite, jei norės, jums

pasirodys, o jei nenorės, negalėsite jo rasti. Tačiau prašau jūsų, kad jį suradę maldautumėte, kad jis čia neateitų, o jo angelai nepadarytų man to paties, ką padarė mano bičiuliui“.

Kai žmonės, dvi dienas rūpestingai ieškoję, jo nerado, staiga kažkoks apsėstasis ėmė šaukti: „Dievo apaštale Baltramiejaui, mane degina tavo maldos!“ – Apaštalas jam paliepė: „Nutilk ir išeik iš jo!“ – Ir šis tuoj buvo išlaisvintas. Tai išgirdęs, to krašto karalius Polimijus, turėjęs lunatikę dukrą, pasiuntė pas apaštalą pasiuntinius, prašydamas, kad pas jį atvyktų ir išgydytų jo dukterį. Kai apaštalas pas jį atvyko ir pamatė merginą, sukaustytą grandinėmis, nes ta kandžiodavo prieinančius, liepė ją paleisti. O kai tarnai nedrįso prie jos prisitarti, jis tarė: „Aš demoną, kuris joje buvo, laikau surakinantą, o jūs vis tiek bijote?“ – Ir mergina tuojau buvo išlaisvinta. Tada karalius, apkrovęs kupranugarius auksu, sidabru ir brangiaisiais akmenimis, ėmė ieškoti apaštalo, tačiau niekaip negalėjo rasti. Kitą rytą apaštalas pasirodė karaliui, kai tas dar buvo vienas miegamajame, ir jam tarė: „Kodėl visą dieną ieškojai manęs su auksu ir sidabru? Šios dovanos tinka tiems, kurie siekia žemiškų dalykų, – aš netrokštu nieko žemiško, nieko kūniško!“

Tada šventas Baltramiejus ėmė jam pasakoti apie mūsų atpirkimą, tarp kitų dalykų paaiškindamas, kad Kristus nugalėjo velnią nuostabia darna, galia, teisingumu ir išmintimi. Mat priderėjo, kad tas, kuris nugalėjo mergelės sūnų, tai yra Adomą, sukurtą iš žemės, kol dar ši buvo nekalta, pats būtų nugalėtas Mergelės Sūnaus. Jį nugalėjo galingai, nes galingai išstūmė iš savo valdų, kurias velnias buvo užėmęs dėl pirmojo žmogaus išvaymo. Be to, kaip koks tirono nugalėtojas pasiunčia savo palydovus, kad tie apie jo žygdarbius visur primintų, o tirono – suniekintų, taip ir nugalėtojas Kristus

visur išsiuntinėjo pasiuntinius, kad tie velnio garbinimą panaikintų, o Kristaus – įkurtų. Jis nugalėjo velnią teisingai, nes yra teisinga, jog tas, kuris pajungė savo valiai žmogų po to, kai įveikė jį valgantį, nebelaikytų jo savo valdžioje po to, kai buvo įveiktas pasninkaujančio žmogaus. Išmintis pasireiškė, kai Kristaus gudrybė juokais pavertė velnio suktybę. Velnio suktybę sudarė tai, kai jis tarsi vanagas, pagriebęs paukštį, nunešė Kristų į dykumą, idant tenai Jis pasninkautų ir, jei pasninkaudamas nepajustų alkio, tai, be abejonės, pasirodytų esąs Dievas, o jei išalktų, tai Jį kaip ir pirmąjį žmogų galėtų įveikti per maistą. Bet kaip pasirodė, Kristus negalėjo būti pripažįstamas Dievu, nes jautė alkį, tačiau velnias Jo nenugalėjo, nes Jis nepasidavė jo gundymui.

Papasakojęs apie tikėjimo slėpinius, Baltramiejus pasakė karaliui, kad, jei šis norėtų pasikrikštyti, parodytų jam surašintą grandinėmis jo dievą. Kitą dieną karaliaus nurodymu žyniai aukėjo stabui, ir demonas ėmė šaukti: „Nelaimingieji, nustokite mums aukoti, kad nekentėtumėte dar baisesnių nei aš kančių! Mane ugninėmis grandinėmis sukaustė Jėzaus Kristaus, kurį žydai nukryžiuvo, galvodami, kad Jį sulaikys mirtimi, angelai! Tačiau Jis paėmė į nelaisvę pačią mirtį, mūsų visų valdovę, o mūsų valdovą, mirties sutuoktinį, sukaustė ugninėmis grandinėmis!“ – Ir visi iš karto užmetė virves, kad nuverstų stabą, tačiau nepajėgė. Tada apaštalas įsakė demonui, kad sunaikintų stabą, išeidamas iš jo. Tas išėjo ir pats sudaužė visus šventyklos stabus. Po to apaštalas pasimeldė, ir nuo jo maldos tuojau pat pagijo visi ligoniai. Baltramiejus šventyklą paskyrė Dievui, o demonui paliepė keliauti į dykumą.

Tada ten pasirodė Viešpaties angelas ir, skraidydamas aplink šventyklą, keturiuose jos kampuose pirštu įspaudė kryžiaus

ženklą, sakydamas: „Taip sakė Viešpats: kaip apvaliau jus visus nuo jūsų ligų, taip ir ši šventykla bus išvalyta nuo visokio purvo, o aš dar jums parodysiu jos gyventoją, kuriam apaštalas liepė keliauti į dykumą. Tačiau neišsigąskite, jį matydami nebijokite, o tuo ženklu, kurį įspaudžiau ant akmenų, pasižymėkite sau kaktas“. – Tada parodė jiems etiopą, už suodžius juodesnį, aštraus veido, ilga barzda ir plaukais, kritusiais iki pat kulnų; jo liepsningos akys tarsį įkaitinta geležis svaidė kibirkštis, iš burnos ir akių jam veržėsi sieros liepsnos, o rankos buvo surakintos už nugaros ugninėmis grandinėmis. Angelas jam tarė: „Kadangi įvykdei apaštalo įsakymą ir sunaikinai visus šventyklos stabus, tave paleidžiu, kad nueitum į tokią vietą, kur joks žmogus niekada neužsuks, ir ten būtum iki Paskutiniojo teismo dienos“. – Pajutęs laisvę, šis su didžiuliu trenksmu ir triukšmu pranyko, o angelas, visiems matant, pakilo į dangų pas Dievą.

Tada karalius su žmona, vaikais ir visais žmonėmis pasikrikštijo ir, palikęs karalystę, tapo apaštalo mokiniu. Visi šventyklų žyniai susirinko, nuvyko pas jo brolių karalių Astiagą ir apskundė apaštalą, kad per jį jie praradę savo dievus, buvusi sugriauta šventykla, o karalius – apgautas magiškais burtais. Pasipiktinęs karalius Astiagas pasiuntė tūkstantį ginkluotų vyrų, kad tie sugautų apaštalą. Kai jis buvo atvesdintas, karalius jam tarė: „Ar tu esi tas, kuris sunaikino mano brolių?“ – Jam apaštalas atsakė: „Aš jo nesunaikinau, tik nukreipiau“. – Jam karalius: „Aš tave priversiu atsižadėti savo Dievo ir aukoti maniškiui, kaip kad tu privertei mano brolių palikti savo dievą ir patikėti tavuoju!“ – Jam apaštalas: „Aš dievą, kurį tavo brolis garbino, surišau, surištą parodžiau ir priverčiau stabus sudaužyti. Jei tą patį galėsi mano Dievui padaryti, galėsi liepti

man prie stabo aukoti. Tačiau jeigu aš tavo dievus sunaikinsiu, tu turėsi patikėti mano Dievu!“

Apaštalas dar nebuvo baigęs to sakyti, kai karaliui buvo pranešta, kad jo dievas Baldachas krito ir sudužo į šipulius. Tai išgirdęs, karalius perplėšė purpurinį drabužį, kuriuo vilkėjo, įsakė apaštalą mušti lazdomis, o primušus nudirti gyvam odą. Krikščionys pasiėmė jo kūną ir garbingai palaidojo. Karalius Astiagas ir šventyklų žiniai mirė, demonų apsėsti, o karalius Polimijus buvo išventintas į vyskopus, dvidešimt metų šlovingai ėjo vyskupo pareigas ir užmigo ramybėje, būdamas didžiai dorybingas.

Dėl apaštalo nukankinimo nuomonės išsiskiria. Šventas Dorotėjus⁴¹⁷ nurodo, kad jis buvo nukryžiuotas. Jis pasakoja štai ką: „Baltramiejus skelbė Dievo Žodį indams; be to, į vietos kalbą išvertė *Evangeliją pagal Matą*. Mirė Albanos mieste, Didžiojoje Armėnijoje, nukryžiuotas žemyn galva“⁴¹⁸. Tačiau šventas Teodoras⁴¹⁹ teigia, kad jam buvo nudirta oda. Ambraziejus pasakoja, kad apaštalas buvo sumuštas, o tada jam nudyre odą⁴²⁰. Daugelyje knygų minima, kad jis buvo tik nukirsdintas⁴²¹. Šis prieštaravimas gali būti išspręstas nurodant, kad pirma jis buvo sumuštas, tada nukryžiuotas; paskui jis buvo nuimtas nuo kryžiaus, kol dar ant jo nemirė, ir, kad kentėtų dar didesnes kančias, jam buvo nudirta oda, o tada nukirsta galva.

331-aisiais Viešpaties metais saracėnai įsiveržė į Siciliją, nusiaubė Liparų salą⁴²², kur ilsėjosi švento Baltramiejaus kūnas, ir, išniekinę kapą, išbarstė jo kaulus⁴²³. Pasakojama, kad apaštalo kūnas į šią salą pateko štai kaip. Kai pagonys pastebėjo, kad dėl stebuklingų ženklų gausos jo kūnas buvo vis labiau garbinamas, pasipiktinę įdėjo jį į švininį karstą ir paleido į jūrą, o

šis Dievo valia atplaukė į minėtą salą. Kai saracėnai išbarstė jo kaulus ir paliko salą, kažkokiam vienuoliui pasirodė apaštalas ir pasakė⁴²⁴: „Kelkis ir surink mano išbarstytus kaulus“. – Šis jam atsakė: „Kodėl turėtume rinkti tavo kaulus ar kaip kitaip tau rodyti pagarbą, jei leidai mus sunaikinti ir nesuteikei jokios pagalbos?“ – Tada apaštalas: „Ilgą laiką dėl mano nuopelnų Viešpats šią tautą saugojo, tačiau vis daugėjant nusižengimų, apie kuriuos garsas pasklido iki pat dangaus, aš jau nebegalėjau jiems išrūpinti malonės“. – Kai vienuolis paklausė, koku būdu tarp tiek kaulų jis galėtų atpažinti Baltramiejaus, apaštalas pamokė: „Eik jų rinkti naktį ir tuos, kuriuos išvysi žaižaruojant tarsi ugnis, tuojau pakelk“. – Kaip jis pasakė, taip vienuolis ir padarė: rado apaštalo kaulus, surinko juos ir, sėdęs į kažkokį laivą, nugabeno į Beneventą⁴²⁵, Apulijos sostinę. Vis dėlto dabar kalbama, kad jie yra Romoje, nors Benevento gyventojai iki šiol tebetvirtina juos turį.

Kartą viena moteris atnešė indą aliejaus, kad pripildytų švento Baltramiejaus šviestuvą, tačiau, kad ir kiek patarnautojai lenkė virš šviestuvo tą indą, iš jo niekas nebėgo⁴²⁶. Tada jie įkišo į indą pirštus ir pajuto, kad jis pilnutėlis aliejaus, o moteris sušuko: „Manau, kad apaštalas nenori, kad šitas aliejus būtų pilamas į jo šviestuvą!“ – Kai patarnautojai pabandė iš jo pilti į kitą šviestuvą, aliejus iš karto išbėgo.

Kai imperatorius Frydrichas nusiaubė Beneventą ir, ketindamas perkelti visas miesto vertybes į kitą vietą, liepė sugriauti visas bažnyčias, kurios ten stovėjo, kažkoks žmogus pamatė baltais spindinčiais drabužiais pasirėdžiusių vyrų būrelį. Tie vyrai kalbėjosi tarpusavyje ir dėl kažko ginčijosi. Kai jis labai nustebęs pasiteiravo, kas jie esą, vienas iš jų atsakė: „Tai – šventas apaštalas Baltramiejus su kitais šventaisiais, kurių bažnyčios

stovi šiame mieste. Jie susirinko, kad tarpusavyje pasitartų ir nuspręstų, kokios bausmės vertas tas, kuris išvarė juos iš jų buveinių. Ir jau yra tvirtai nutarta jį nedelsiant atiduoti Dievo teismui, kad jis atsakytų dėl visų šių piktadarybių Viešpaties akivaizdoje“. – Neilgai trukus minėtas imperatorius liūdnai pabaigė savo gyvenimą.

Vienoje knygoje apie šventųjų stebuklus rašoma, kad kažkoks mokytojas kiekvienais metais minėdavęs švento Baltramiejaus šventę⁴²⁷. Kartą, kai jis sakė pamokslą, jam pasirodė velnias, pasivertęs labai gražia mergina, o pamokslininkas atkreipė į ją akis ir pakvietė kartu pavalgyti. Jiems sėdint už stalo, o jai vis bandant jį savo meilės kerais suvilioti, prie durų pasirodė šventas Baltramiejus, pasivertęs keliauninku, ir ėmė primygtinai reikalauti, kad vardan švento Baltramiejaus būtų įleistas vidun. Jo neįleido, tačiau nusiuntė duonos, bet jis atsisakė ją priimti. Tada jis per pasiuntinį mokytojo paklausė, kas, jo manymu, labiausiai būdinga žmogui. Mokytojas atsakė, kad tai – sugebėjimas juoktis, o mergina paprieštaravo: „Priešingai, tai – nuodėmė, kurioje žmogus yra pradedamas, gimsta ir gyvena“. – Į tai Baltramiejus atsakė, kad mokytojas mąstęs protingai, tačiau moteris įžvelgusi gilesnius dalykus. Antrą kartą keliauninkas paklausė per pasiuntinį, kokia vieta esanti tik vienos pėdos dydžio, bet Dievas joje parodęs didžiausius stebuklus šioje žemėje. Kai mokytojas atsakė, kad tai – kryžiaus, ant kurio įvyko Dievo stebuklas, vieta, mergina paprieštaravo: „Priešingai, tai žmogaus galva, kuri yra tarsi mažesnis pasaulis“. – Apaštalas priėmė abu atsakymus. Trečią kartą jis paklausė, koks atstumas nuo aukščiausio dangaus taško iki giliausio pragaro. Kai mokytojas atsakė to nežinąs, mergina tarė: „Dabar matau, kad įkliuvau, mat aš tai žinau, nes iš vieno

į kitą nukritau, ir galiu tau dabar tai parodyti!“ – Tada velnias su baisiu triukšmu prasmego į gelmę, o keliauninko niekas nerado, kad ir kiek ieškojo. Labai panašiai pasakojama ir apie šventą Andriejų.

Šventas Ambraziejus *Pratarmėje*, kurią parašė apie apaštalą Baltramiejų, sako štai ką, apibendrindamas jo skaitinį⁴²⁸: „Kristau, savo mokiniams, aiškinantiems pasauliui apie Trejybę vienoje Dievybėje, buvai vertas parodyti savo didybę. Tarp jų buvo ir šventas Baltramiejus, didžiai dorybingas vyras, kurį savo išvalgumo dėka pasiuntei pas svetimas tautas, – jisai jas, nors dėl žmogiško bendravimo nutolusias, savo gausiais pamokslais priartino prie Tavęs. O, kaip buvo garbinamas šis nepaprastas apaštalas, kuriam nepakako pasėti tikėjimo sėklą vien tik artimiausiųjų širdyse! – Tarsi turėdamas sparnus ant kojų, jis nukeliavo į tolimiausius Indijos kampelius. Kartu su minia sergančiųjų įžengęs į demono šventyklą, jis privertė demoną nė vienam jį garbinančiam neatsakyti! O kokie nepaprasti jo dorybės įrodymai: vienu paliepimu nutildė prieš save žmogaus balsu daugžodžiaujančią priešininką, paveiktą demono lunatikę karalaitę išlaisvino, ir, pančius sunaikinęs, sveikutėlę tėvui atidavė! O koks iškilus jo šventumo stebuklas – senąją žmonijos priešą jis privertė sunaikinti savo stabą! O koks vertas jis būti įtrauktas į dangiškosios kariaunos gretas – juk iš dangiškų rūmų nužengė angelas, kad jo stebuklams suteiktų tvirčiausią tikėjimą! Mat šis, visiems rodydamas šlovės netekusį demoną, uoloje įspaudė išganingą Viešpaties kryžių. Karalius ir karalienė pasikrikštiję kartu su savo valdiniais ir dvylika kaimyninių miestų, sekė paskui tave, Dieve, kūnu ir siela. Galų gale pasiskundus šventyklų žyniams, neofito Polimijaus brolis tironas palaimintąjį apaštalą, tvirtai besilaikantį savojo

tikėjimo, žiauriai nukankino liepdamas nuplakti ir nudirti odą. O jis, vyriškai pasitikęs mirtį, šį šlovingo kankinimo išbandymą su savimi nusinešė į dangiškojo džiaugsmo triumfą. – Taip kalba Ambraziejus.

Šventas Teodoras, abatas ir iškilus mokytojas, apie šį apaštalą, be kitų dalykų, pasako štai ką⁴²⁹: „Viešpaties apaštalas Baltramiejus pirmiausia pamokslavo Likaonijoje⁴³⁰, vėliau Indijoje, galiausiai Albanoje, Didžiosios Armėnijos mieste, kur jam pirmiausia buvo nudirta oda, o po to nukirsta galva. Ten pat jis buvo ir palaidotas. Manau, kad, kai buvo Viešpaties pasiųstas pamokslauti, jis išgirdo: „Eik, mano mokiny, pamokslauk, ženk į kovą ir būk pasirengęs pavojams. Aš jau pabaigiau Tėvo darbą, tapau pirmuoju liudininku, o jūs papildykite, jei kas bus reikalinga. Mėgdžiok savo Mokytoją, sek savo Viešpatį, už kraują paaukok kraują, už kūną atiduok kūną, iškęsk tai, ką dėl tavęs kentėdamas ištvėriau! Tebūna tavo ginklai gerumas sunkiuose darbuose, prielankumas nusikalstantiems, užuojauta kenčiantiems!“ – Nenusigręžė apaštalas, o kaip ištikimas tarnas, paklūstantis šeimininko paliepimui, išvyko džiaugdamasis, idant lyg pasaulio šviesa nušviestų sutemas, lyg žemės druska pasūdytų „beskones“ tautas, lyg žemdirbys puoselėtų dvasios žemdirbystę. Apaštalas Petras mokė tautas, o Baltramiejus jas tyrė. Petras atliko didelių stebuklų, tačiau ir Baltramiejus padarė svarių stebuklų. Petras buvo nukryžiuotas žemyn galva, o Baltramiejus buvo nukirsdintas po to, kai jam gyvam buvo nudirta oda. Kiek Petras pajėgė suvokti slėpinius, tiek Baltramiejus galėjo į juos įsigilinti. Jie abu vienodai turtino Bažnyčią, vienodai turėjo ir kitų dieviškųjų malonių. Baltramiejus yra dieviškojo skaičiaus „dvylika“ viduryje ir iš abiejų pusių atliepia dieviškojo pokalbio skambesį – tarsi kitaroje

susidarančią harmoniją. Visi apaštalai, tarpusavyje pasidalinę pasaulį, buvo paskirti karalių Karaliaus pretoriais. Baltramiejui atiteko ta Armėnijos dalis, kuri driekiasi nuo vietovės, vardu *Eiulath*, iki *Gabaoth*. Taigi pažiūrėk, kaip jis liežuviu tarsi plūgu proto dirvą vagoja, kaip žodį tikėjimo širdies gilumoje apsvarsto, kaip Viešpaties sodus ir vynuogynus sodina, kaip visiems žmonėms palengvina kančias ir nepakeliamą sielvartą pašalina, kaip kerta nedorybės miškus ir viską apjuosia pamokymų aptvaru!

Tačiau kaip jam buvo atsilyginta! Už garbę – nepagarba, už palaiminimą – plūdimo, už aukas – kančiomis, už romų gyvenimą – žiauriausia mirtimi. Mat jis mirė po nepakeliamų kankinimų, kai jam nudyre odą – tarsi maišams siūti. Net ir pasitraukęs iš šio pasaulio, jis neatsižadėjo savo žudikų, atvirkščiai – stebuklais kvietė prasikaltusiuosius ir ženklais rodė palankumą priešams. Tačiau nebuvo nieko, kas sutramdytų sužvėrėjusį protą, nieko, kas atitrauktų jį nuo blogio. Ką jie darė toliau? Išniekino jo šventą kūną, ligoniai atstūmė gydytoją, našlaičiai – pagalbininką, aklieji – vedlį, patyrę laivo dužimą – gelbėtoją, mirusieji – gražinantį jiems gyvybę. Kokiu būdu? – Įmetė šventąjį kūną į jūrą. Karstas buvo nuplukdytas nuo Armėnijos krantų kartu su kitų keturių kankinių karštais, kurie tuo pačiu metu, kaip rodo ženklai, buvo įmesti į jūrą. Šio ketverto tarsi ištikimų tarnų lydimas, apaštalas įveikė plačius jūros vandenį ir pasiekė Sicilijos krantus ir salą, kuri vadinama Liparų vardu. Tai buvo papasakota Ostijos vyskupui, kuris tuo metu ten buvo. Taip pas varguolę pateko didžiausias turtas, pas nekilmingąją – brangiausias perlas, pas nuliūdusiąją – skaisčiausias šviesulys. Kitus keturis karstus palydėję į skirtingas šalis, šventą apaštalą žmonės palaidojo minėtoje saloje. Iš keturių minėtų kankinių apaštalas vieną, vardu Papi-

nas, paliko Sicilijos mieste Miluose⁴³¹, kitą, vardu Liucijonas, nugabeno į Mesiną⁴³², likusius du nukreipė į Kalabrijos⁴³³ pusę: Grigalių – į Kalabriją, o Archatijų – į miestą, vadinamą Taliu. Iki šiol šie miestai džiaugiasi jų parama. Pats apaštalas buvo priimtas su šlovinančiais himnais, liaupsinančiomis pagyromis ir daugybe žvakių; be to, jam buvo pastatyta didinga šventovė. Esantis netoli salos ir pavojingas jos gyventojams, nes kartais išspjaudavo ugnies kamuolių, vulkanas nepastebimai atsitolino nuo Liparų per septynis stadijus ir buvo iš visų pusių apsuptas vandens taip, kad iki šių dienų į jį žiūrintiems jis atrodo tarsi deganti ugnies liepsna.

Taigi būk pašlovintas, švenčiausias iš švenčiausių, triskart šventas Baltramiejau, kuris esi dieviškosios šviesos blyksnis, šventosios Bažnyčios žvejys, patyręs protingųjų žuvų gaudytojas, saldus vynmedžio šakelės vaisius, velnio, savo apgaulėmis žalojančio pasaulį, tramdytojas! Džiūgauk, saule, nušviečianti visas pasaulio žemes; Viešpaties burna, skelbianti išmintį ugninga kalba; šaltini, nuolat trykštantis išmintimi; tu, kuris pašventinai jūrą, ją perplaukdamas, kuris žemę nudažei raudonai savo krauju ir kuris pakilai iki pat dangaus, kur spindi dieviškosios kariaunos viduryje ir švyti neblėstančios šlovės spinduliuose! Džiūgauk, mėgaudamasis nesibaigiančiais malonumais!“ – Taip kalba Teodoras.

CXX. APIE ŠVENTĄ AUGUSTINĄ

APIE VARDĄ – Augustinas šį vardą gavo dėl didžios garbės, karštos meilės arba dėl paties vardo kilmės. Dėl didžios garbės – nes kaip imperatorius Augustas pranoko kitus valdovus⁴³⁴, taip

ir Augustinas, pasak Remigijaus, pralenkė kitus mokytojus. Kol kiti mokytojai lyginami su žvaigždėmis⁴³⁵, kaip sakoma Danieliaus pranašystėje: „kurie mokina daugelį teisybės kaip žvaigždės *ir t. t.*“, jis prilyginamas saulei, kaip rašoma laiške, kur apie jį pasakojama: „Jis sužibo Viešpaties šventovėje tarsi švytinti saulė“. Antra, dėl karštos meilės, mat kaip rugpjūtis⁴³⁶ ypač degina vasarišku karščiu, taip ir Augustinas šildė dieviškosios meilės ugnimi. Kaip jis pats *Išpažinimų* knygoje apie save sako: „Mano širdį pervėrei savo meilės strėle *ir t. t.*“. Ir dar ten pat: „Kartais tu man suteiki tokį neįprastą jausmą – nepaaiškinamas saldumas, – kuris, jei manyje išsikerotų, nežinau, kas tai būtų, jei ne pats šitas gyvenimas“.

Trečia – dėl paties vardo kilmės. Mat sakoma, kad vardas „Augustinas“ kilęs iš žodžių *augeo, astin* (šis žodis reiškia „miestas“) ir *ana*, tai yra „aukštytyn“⁴³⁷. Iš čia Augustinas – tas, kuris stato dangiškąjį miestą. Taip apie jį giedama: „Jis padeda plėsti miestą *ir t. t.*“. Apie šį miestą jis pats kalba vienuoliktoje veikalo *Apie Dievo valstybę* knygoje⁴³⁸: „Šventajame mieste yra ir kilmė, ir žinios, ir palaima. Mat jei kas paklaustų, iš kur šis miestas – Viešpats jį įkūrė; jei paklaustų, iš kur jo išmintis – jis buvo nušviestas Viešpaties; jei paklaustų, kodėl jis laimingas – mat džiaugiasi Viešpačiu. Gyvendamas jis laikosi saiko, mąstydamas nušvinta, atsiduodamas džiūgauja. Jis yra, mato, myli, Viešpaties amžinybėje klesti, Viešpaties tiesoje šviečia, Viešpaties gerume džiūgauja“. – Be to, kaip sakoma *Glosarijuje*, Augustinas vadinamas didžiadvasiu, laimingu ir šlovingu⁴³⁹, nes buvo didingas gyvenime, žymus savo mokymu ir laimingas dėl savo garbės.

Kaip pasakoja Kasiodoras *Knygoje apie žymius vyrus*⁴⁴⁰, Augustino gyvenimą aprašė Kalamos vyskupas Posidijus.

APIE ŠVENTĄ AUGUSTINĄ CXX – Iškilus mokytojas Augustinas gimė Tagastos mieste, Afrikos provincijoje, didžiai garbingų tėvų šeimoje⁴⁴¹. Jo tėvas buvo vardu Patricijus, o motina Monika. Augustinas pakankamai išmanė laisvuosius menus, kad būtų laikomas gerbtinu filosofu ir puikiausiu retoriumi. Mat Aristotelio veikalus ir visas kitas laisvųjų menų knygas, kurias tik galėjo perskaityti, pats išstudijavo ir perprato, kaip liudija *Išpažinimuose*, sakydamas: „Niekingas blogųjų aistrų vergas, pats perskaičiau ir supratau visa, ką tik galėjau perskaityti“⁴⁴². – Tai pat toje pačioje knygoje: „Tu žinai, Viešpatie, mano Dieve, ką aš sužinojau, be didelių pastangų ir be kitų žmonių pagalbos, apie retoriką ir dialektiką, apie geometriją, muziką ir aritmetiką. Ir gebėjimas greitai suvokti, ir proto įžvalgumas – tavo dovanos, bet aš ne tau jas skyriau“⁴⁴³. – Pirmiausia Augustinas mokė gramatikos savo mieste, vėliau mokė retorikos Kartaginoje⁴⁴⁴. Tačiau kadangi žinojimas be meilės nekuria, o įkvepia, nukrypo į manichėjų⁴⁴⁵, kurie tvirtino Kristų esant išgalvotą ir neigė kūno prisikėlimą, paklydimus ir jais, būdamas dar jaunuolis, sekė devynierius metus. Augustinas buvo taip įsitraukęs į šias nesąmones, kad sakydavo, jog figos medis verkia, kai nuo jo nuplėšiamas vaisius ar lapas.

Tačiau kai jam sukako devyniolika, jis perskaitė vieną knygą, tikriausiai Cicerono, kurioje buvo mokoma niekinti pasaulio tuštybę ir siekti filosofijos. Daug kas toje knygoje jam labai patiko, tačiau jis apgailestavo, kad joje nebuvo minimas Jėzaus Kristaus vardas, kurį išgirdo iš motinos. Augustino motina dėl jo labai sielojosi ir rūpinosi, kad jis grįžtų prie tikrojo tikėjimo. Kartą, kaip pasakojama *Išpažinimuose*, ji išvydo save, labai nusiminusią, stovinčią ant kažkokios medinės lentos, prie jos prišartino labai gražus jaunuolis ir paklausė, ko ji taip liūdinti⁴⁴⁶.

Ji atsakė: „Apraudu savo sūnaus Augustino pražūtį“. – O jis tarė: „Būk tikra, kad ten, kur tu esi, bus ir jis“. – Ir štai tuo-
jau pat išvydo šalia savęs stovintį savo sūnų. Tačiau kai ji tai
papasakojo Augustinui, šis atsakė: „Klysti, motin, ne taip tau
buvo pasakyta, tačiau – „Kur aš, ten ir tu“. – Bet ji papriešta-
ravo: „Ne, sūnau, man buvo pasakyti ne: „Kur jis, ten ir tu“, o
„Kur tu, ten ir jis“. – Taigi rūpestingoji motina paprašė, kaip
Augustinas pasakoja toje pačioje *Išpažinimų* knygoje, vieno
vyskupo, kad šis malonėtų prašyti už jos sūnų. Šis, nugalėtas
tokio atkaklumo, jai atsakė pranašiškais žodžiais: „Eik rami,
nes tikrai neįmanoma, kad pražūtų tiekos ašarų sūnus“.

Daugelį metų mokęs retorikos Kartaginoje, Augustinas,
motinai nieko nežinant, išvyko į Romą ir ten surinko dau-
gybę mokinių. Motina sekė jį beveik iki miesto vartų, kad
perkalbėtų arba vyktų kartu su juo, tačiau šis, ją pergudravęs,
naktį slapta išvyko. Ryte tai pastebėjusi, ji pripildė dejonių
Dievo ausis. Kiekvieną dieną, ryte ir vakare, ji ėjo į bažnyčią ir
meldėsi už savo sūnų. Tuo metu milaniečiai kreipėsi į Romos
prefektą Simachą, kad paskirtų jiems retorikos mokytoją. Į šį
reikalą įsikišus Dievo vyrui Ambraziejui, kaip atsakas į mila-
niečių prašymus ten buvo pasiūstas Augustinas. Negalėdama
apsiraminti, jo motina per didelius sunkumus nuvyko pas jį ir
sužinojo, kad jis jau nebėra manichėjus, bet dar nėra katalikas.
Taigi Augustinas ėmė šlietis prie švento Ambraziejaus ir dažnai
klausytis jo pamokslų. Tuose pamoksluose jis labiausiai tikė-
josi išgirsti, ar nebus pasakyta ko nors už ar prieš manichėjų
mokymą. Kartą Ambraziejus ilgai kalbėjo prieš šį paklydimą
ir atvirais įrodymais bei pavyzdžiais jį taip paneigė, kad jis
iš Augustino širdies buvo visiškai išstumtas. Kas jam po to
nutiko, Augustinas pasakoja *Išpažinimuose*, sakydamas⁴⁴⁷: „Ir

kai tave pažinau pirmąkart, tu pasiėmei mane, kad regėčiau, jog yra, ką galiu regėti, ir kad aš dar nesu tas, kuris galiu regėti. Tu apakinai silpnas mano akis, leisdamas į mane galingus spindulius, ir aš sudrebėjau iš meilės ir iš siaubo: radau tave esant toli nuo savęs nepanašumo šalyje, tarytum būčiau girdėjęs tavo balsą iš aukštybės: „Aš esu suaugusiųjų maistas: užauk ir maitinsies manimi. Ir tu manęs, kaip kūno maisto, savyje nepakeisi, bet tu pasikeisi manyje“.

Nors Kristaus kelias, kaip pats pasakoja, jam patiko, bet jis vis dar vengė žengti tuo – pačiu sunkiausiu – keliu, todėl Viešpats įkvėpė jam mintį, kad vyktų pas Simplicijoną, kuris švietė Dievo malone, kad, jam išsakius visas savo aistras, tasai paaiškintų, kaip reikia tinkamai gyventi, kad būtų galima eiti Dievo keliu, kuriuo vienas eina vienaip, kitas visai kitaip⁴⁴⁸. Augustinui nebepatiko tai, ką tuo metu turėjo daryti, lyginant su Dievo malone ir Jo namų, kuriuos pamilo, grožiu. Taigi ir Simplicijonas jį, ir jis pats save pradėjo raginti, sakydami: „Kiek jaunuolių ir merginų bažnyčioje tarnauja Dievui, o tu negali daryti to, ką jie daro? Ar tikrai jie tai gali daryti savo pačių pastangomis, o ne dėl savo Dievo? Kodėl remiesi pačiu savimi ir nesi tvirtas? Atsiduok Dievui, ir Jis priims tave bei pasveikins!“

Jiems bekalbant, buvo prisimintas Viktorinas⁴⁴⁹. Nudžiugęs Simplicijonas papasakojo, kaip, dar jam būnant pagonimi – nors jis save dažniau vadino krikščionimi, – dėl jo išminties Romoje jam kaip didžiausia padėka forume buvo pastatyta statula. O kai Simplicijonas jam pasakė: „Netikiu tuo, nebent tave bažnyčioje pamatyčiau“, – jis juokaudamas atsakė: „Nuo kada sienos daro žmogų krikščionimi?“ – Kai jis pagaliau atėjo į bažnyčią, jam, kaip labai nedrąšiam, paslapčia, kaip tuomet

buvo įprasta, buvo įteikta knyga, kurioje buvo tikėjimo išpažinimas, kad galėtų ją skaityti ir garsiai skelbti. Taigi jis pakilo ant pakylės ir garsiu balsu išpažino tikėjimą, Romai stebintis, o Bažnyčiai džiūgaujant. Visi išsyk ėmė šaukti: „Viktorinas, Viktorinas!“ – Tuoju pat sušukę, jie tuoju pat ir nutilo.

Tuo pačiu metu vienas Augustino draugas, vardu Ponticijonas, atvyko iš Afrikos ir papasakojo apie didžiojo Antano, kuris neseniai, valdant imperatoriui Konstantinui, buvo nužudytas, gyvenimą ir stebuklus⁴⁵⁰. Šių pavyzdžių paveiktas, Augustinas taip susijaudino, kad pasikeitusiu veidu ir sumišusia širdimi įsiveržė pas savo draugą Alypijų ir garsiai sušuko: „Ką jaučiame, ką girdime? Nemokyti pakyla ir užima dangų, o mes su savo mokymais grimztame į pragarą. Ar dėl to, kad jie eina priekyje, gėda sekti jais? Negi nebus gėda, jei bent neseksime jais?“

Atbėgęs į kažkokį sodą, jis parkrito, kaip prisimena *Išpažinimuose*, po figos medžiu ir, graudžiai raudodamas, sielvartingai virkavo: „Kaip ilgai, kaip ilgai, rytoj ir rytoj, tuoju, dar truputį! Tačiau „tuoju“ neturėjo pabaigos, o „dar truputį“ užtruko ilgai“⁴⁵¹. – Dėl tokio savo delsimo jis apgailestavo, kaip vėliau rašė toje pačioje knygoje: „Vargas man, kaip aukštai esi aukštybėse ir kaip giliai gelmėse! Ir niekur nepasitrauki, bet mes sunkiai sugrižtame pas tave. Na, Viešpatie, darbuokis, išjudink mus ir pasišauk, uždek ir pagrobk, liepsnok ir būk saldus!“⁴⁵² – Aš taip bijojau išsivaduoti iš visų kliūčių, kaip reikia bijoti įsipainioti į jas⁴⁵³. – Vėlai pamilau tave, groži, toks senovinis ir toks naujas, vėlai pamilau tave! Ir štai tu buvai viduje, o aš lauke ir ten tavęs ieškojau ir sudarkytas broviausi į tas grožybes, kurias sukūrei. Tu buvai su manim, o aš su tavim nebuvau. Toli nuo tavęs mane laikė tai, ko, jei nebūtų tavyje, visai nebūtų. Pakviete, sušukai ir suskaldei mano kurtybę,

suspindėjai, sublyksėjai ir nuvijai mano aklumą, paskleidei savo kvapą, aš įkvėpiau ir ilgiuosi tavęs, paragavau ir alkstu ir trokštu, tu palietei mane ir aš užsidegiau tavo ramybės troškimu.⁴⁵⁴ – Taigi taip gaudžiai verkdamas išgirdo balsą, kuris jam tarė: „Imk, skaityk! Imk, skaityk!“ – Jis tuoj pat atsivertė apaštalių knygą ir, nuleidęs akis, pirmame skyriuje perskaitė: „Priimkite Viešpatį Jėzų Kristų“. – Ir iš karto išsisklaidė visi jo abejonių debesys.

Tuo pat metu, kaip Augustinas pasakoja *Pokalbiuose su savimi*, jam staiga ėmė taip skaudėti dantį, kad beveik, kaip pats sako, buvo besutinkąs su filosofu Kornelijaus nuomone, kad didžiausia gėrybė yra išmintis, o didžiausias blogis – kūno skausmas⁴⁵⁵. Skausmas buvo toks stiprus, kad jis net negalėjo kalbėti. Todėl, kaip pasakoja *Išpažinimuose*, ant vaškinių lentelių užrašė prašymą, kad visi už jį melstųsi, kad Viešpats palengvintų jo skausmą. Pats kartu su kitais klūpėjo ant kelių ir labai greitai pasijuto sveikas. Taigi laiške šventam vyrui Ambraziejui paprašė, kad nurodytų, kurią iš šventųjų knygų turėtų perskaityti, kad taptų tinkamesnis krikščionių tikėjimui. O šis jam paliepė skaityti pranašo Izaijo knygą, nes šis išpranašavo Evangeliją ir pagonių pašaukimą. Tačiau kadangi Augustinas nesuprato šios knygos pradžios, tai manydamas, kad ir visa likusi dalis tokia pati, atidėjo ją į šalį, kad dar kartą perskaitytų, kai geriau išmanys šventuosius raštus.

Artinantis Velykoms, Augustinas, būdamas trisdešimties, kartu su savo sūnumi Adeodatu, labai sumaniu jaunuoliu, kurio Augustinas sulaukė jaunystėje, kai dar buvo pagonis ir filosofas, ir draugu Alypijumi priėmė šventąjį krikštą⁴⁵⁶. Iš dalies tai jo motinos nuopelnas, iš dalies – Ambraziejaus pamokslų. Tada, kaip pasakojama, Ambraziejus giedojo „Tave,

Dieve, garbinam“, o Augustinas atitarė „Tave, Viešpatie, išpažįstam“. Šitaip pakaitomis giedodami, jie šį himną sukūrė ir giedojo iki pat pabaigos, kaip liudija ir Honorijus savo veikale *Bažnyčios veidrodis*. Kai kuriose kitose senosiose knygose jis vadinamas Ambraziejaus ir Augustino sukurta giesme⁴⁵⁷. Kai tik taip stebuklingai pasišventė katalikiškajam tikėjimui, paliko visas gyvenimo viltis ir atsižadėjo visų mokyklų, kurioms vadovavo.

Kokia saldžia dieviška meile nuo to laiko mėgavosi, Augustinas atskleidė *Išpažinimuose* sakydamas: „„Paleidai į mūsų širdį savo meilės vilyčią“, ir nešiojomės į mūsų iščias įsmigusius tavo žodžius, o tavo tarnų, kuriuos iš tamsių buvai padaręs spindinčius ir iš mirusių gyvus, pavyzdžiai, surinkti į mūsų minčių užutekį, degino ir naikino gilų sąstingį. Tu mums kopiantiems „iš ašarų slėnio“ ir giedantiems „pakilimo giesmę“, buvai davęs „aštrias vilyčias ir naikinančias žarijas“.“⁴⁵⁸ – Aš neįstengiau atsivalgyti tomis dienomis stebėtinios saldybės, mąstydamas apie tavo sumanymo, kaip išganyti žmonių giminę, gilumą. Kiek verkiau, girdėdamas tavo himnus ir giesmes, smarkiai sukrėstas saldžiai skambančių tavo bažnyčioje balsų! Tie balsai sruvo į mano ausis, tiesa sunkėsi į mano širdį, ir dėl to kilo dievobaimingi jausmai, tekėjo ašaros, ir gera man buvo su jomis. Visai neseniai Milano bažnyčia buvo pradėjusi taikyti tokį paguodos ir paraginimo būdą liturgijoje.⁴⁵⁹ – Ir šaukiau giluminiu savo širdies šauksmu: „O „ramybėje“, o „prie jo paties“! O tai, ką sako: „Užsnūsiu ir užmigsiu?“ [...] Tu išties esi tas pats, kuris nesikeiti, ir tavyje atilsis, pamirštantis visus rūpesčius. [...] Skaičiau ir liepsnoju ir neįstengiau sugalvoti, ką galėčiau padaryti tiems kurtiems, tiems mirusiems, kuriems buvau priklausęs ir aš, maras, piktai ir aklai lojantis prieš Raštą, pateptą dangaus

medumi ir šviesų nuo tavo šviesos, ir „bodėjausi“ tokio Rašto „priešais“.⁴⁶⁰ – [...] Jėzau Kristau, „mano pagelbėtojai“ [...], koks saldus man tuojau pat tapo niekingų saldybių stygius, ir tų, kurių netekti baiminausi, jau džiaugiausi atsisakydamas. Juk jas metei lauk iš manęs tu, tikroji ir aukščiausioji saldybe, jas metei ir žengei jų vieton saldesnis už bet kokį malonumą, bet ne „kūnui ir kraujui“, skaistesnis už bet kokią šviesą, bet slaptėsnis už bet kokią slaptavietę, prakilnesnis už bet kokią garbingą vietą, bet ne tiems, kurie išpuikę savyje.⁴⁶¹

Po to kartu su Nebridijumi, Evodijumi ir motina grįžo į Afriką, tačiau, jiems sustojus Ostijoje⁴⁶² jo pamaldžioji motina mirė. Po jos mirties Augustinas grįžo į savo valdas, kur kartu su tais, kurie prie jo prisijungė, pasninkaudamas ir melddamasis šaukėsi Dievo, rašė knygas ir mokė neišmanančius⁴⁶³. Garsas apie jį plačiai pasklido, juo buvo žavimasi dėl jo parašytų veikalų ir nuveiktų darbų. Tačiau Augustinas vengė vykti į bet kokį miestą, kuriame trūko vyskupo, mat nenorėjo būti verčiamas imtis šių pareigų. Tuo metu Hipono⁴⁶⁴ mieste gyveno labai turtingas žmogus, kuris parašė Augustinui, kad jei šis pas jį atvyktų ir pasakytų pamokslą, jis galėtų atsisakyti pasaulio. Kai Augustinas apie tai sužinojo, tuojau pat ten išskubėjo. Hipono vyskupas Valerijus, daug apie jį girdėjęs, paskyrė Augustiną savo bažnyčios kunigu, nors šis ir priešinosi. Kai kurie jo ašaras suprato kaip puikybės ženklą ir tarsi jį guosdami kalbėjo, kad ir kunigo vieta, nors jis, žinoma, esąs vertas daugiau, priartina prie vyskupystės. Pats Augustinas tuojau įkūrė dvasininkų vienuolyną ir pradėjo gyventi pagal šventųjų apaštalų nustatytą regulą. Iš šio vienuolyno dvasininkų buvo išrinkta net dešimt vyskupų. O kadangi minėtas vyskupas Valerijus buvo graikas ir nelabai mokėjo lotyniškai skaityti

ir rašyti, jis perdavė Augustinui savo valdžią, kad, nepaisant Rytų Bažnyčios papročių, pamokslautų šalia jo bažnyčioje. Ir nors daug vyskupų prieštaravo, jis dėl to nesirūpino, kol tik per Augustiną atlikdavo tai, ko pats padaryti jau negalėjo.

Tuo metu Augustinas apkaltino, išstūmė ir privertė trauktis manichėjų dvasininką Fortunatą, kitus eretikus, ypač antrą kartą pakrikštytus, taip pat donatistus ir manichėjus. Tuomet Valerijus ėmė baimintis, kad Augustinas jo nepaliktų ir kad koks kitas miestas nenorėtų jo paskirti savo vyskupu. O kadangi kažkada Augustinas jau buvo iš jo atimtas, jis rūpinosi, kad neišvyktų kur nors, kur jo niekas negalėtų rasti. Taigi jis įtikino Kartaginos vyskupą, kad tas leistų jam pasitraukti, o Augustiną paskirtų Hipono bažnyčios vyskupu. Ir nors Augustinas vis atsisakinėjo, bet verčiamas ir raginamas pasidavė ir perėmė rūpinimąsi vyskupija. Vėliau jis ir sakė, ir rašė, kad jam taip nederėjo elgtis – priimti paskyrimą, vyskupui dar esant gyvam, – nes tai buvo griežtai uždrausta susirinkimo nutarimu, apie kurį jis sužinojo jau po įšventinimo. Augustinas ne tik sielojosi, kad jam taip nutiko, bet ir troško, kad kitiems taip neatsitiktų. Todėl rūpinosi, kad vyskupų susirinkime būtų priimtas nutarimas, kad visus, kuriuos ketinama skirti panašioms pareigoms, skiriantieji supažindintų su visomis šventųjų tėvų nuostatomis. Štai ką galime perskaityti jį sakant patį apie save: „Jaučiu, kad niekada dar Dievas taip ant manęs nepyko, kaip tada, kai, dar nebūdamas vertas sėdėti prie irklo, buvau paskirtas į laivagalį – vadovauti Bažnyčiai“⁴⁶⁵.

Jo drabužiai, apavas ir kitos puošmenos nebuvo nei per daug puošnūs, nei per daug prasti, tačiau buvo santūrūs ir derami⁴⁶⁶. Pats apie save štai ką rašo: „Turiu prisipažinti, kad dėl gražaus drabužio man gėda ir todėl, jei man toks yra do-

vanojamas, parduodu jį, nes jei drabužis negali būti bendras, tai pinigai – gali“. – Augustino stalas visada buvo saikingas ir negausus, tačiau šalia alyvuogių ir ankštinių daržovių ant jo nuolat būdavo ir mėsos sergantiems bei svečiams. Prie stalo jis labiau mėgo skaitymą ar įdomų pokalbį nei puotavimą, todėl prieš šio potraukio žalą ant stalo štai ką išraižė:

Mėgstantis tų, kurių čia nėra, gyvenimus žodžiais
graužti, težino, kad šis stalas jo vertas nėra.

Kartą, kai jam labai artimi vyskupai ėmė įkalbinėti jį paleisti liežuvį apkalboms, Augustinas jiems griežtai atsakė, kad jei to daryti neatsisakys, turės arba eiles ištrinti, arba palikti užstalę⁴⁶⁷.

Kartą, kai Augustinas pasikvietė keletą savo draugų pietų, vienas iš jų, smalsesnis nei kiti, užsuko į virtuvę. Kai atrado ten visą maistą šaltą, grįžęs pas Augustiną paklausė, kokius valgius pats šeimininkas rengiasi valgyti. Jam Augustinas, visiškai tuo nesirūpindamas, atsakė: „Ir aš, kaip ir jūs, nežinau“.

Augustinas tvirtino, kad iš švento Ambraziejaus pasimokė trijų dalykų: pirmiausia, niekada niekam nepiršti moters, antra, niekada neskatinėti trokštančio kariauti, trečia, net pakviestam į puotą neiti. Pirmos nuostatos priežastis – žmonės gali tarpusavyje nesutarti ir pyktis, antros – kariai gali sugalvoti apgaulę ir jam suversti visą kaltę, trečios – galima atsitiktinai prarasti saiko jausmą.

Augustinas buvo toks dorybingas ir nuolankus, kad net pačias menkiausias nuodėmes, kurias mes laikytume visai nereikšmingomis ar nesvarbiomis, *Išpažinimuose* išsakė Dievui ir save dėl jų nusižeminęs kaltino Viešpaties akivaizdoje.

Mat ten pat jis apkaltino save dėl to, kad, būdamas vaikas, žaidė kamuoliu užuot ėjęs į mokyklą. Taip pat kaltino save dėl to, kad nenorėjo skaityti ar mokytis, nebent jėga tėvų ar mokytojo buvo verčiamas. Ir dėl to, kad, būdamas vaikas, savo noru skaitė poetų pasakojimus, pavyzdžiui, pasakojimą apie Enėją, ir apverkė iš meilės mirusią Didonę⁴⁶⁸. Dėl to, kad iš tėvų podėlio pavogdavo truputį maisto, kad atiduotų žaidžiantiems vaikams. Dėl to, kad vaikų žaidimuose kartais apgaule nugaldavo. O taip pat dėl to, kad, būdamas šešiolikos, pavogė kriaušę nuo kriaušės, augusios prie jo šeimos vynuogyno.

Toje pačioje knygoje Augustinas kaltino save dėl to menko malonumo, kurį kartais jausdavo valgdamas: „Tu mane išmokei artintis prie maisto jį vartotų taip, kaip prie vaistų. Bet tuomet, kai aš pereinu nuo slogaus stygiaus prie sotumo teikiamos ramybės, pačiame perėjime manęs ir tyko godumo žabangos. Juk pats perėjimas yra malonumas, ir nėra jokio kito būdo, kuriuo galima būtų pereiti ten, kur pereiti verčia būtinybė. Ir kadangi sveikata yra valgymo ir gėrimo priežastis, prisijungia prie jos kaip palydovas pavojingas pasitenkinimas ir dažnai stengiasi eiti priekyje, idant vardan jo būtų daroma tai, ką aš tvirtinau daręs ar noriu daryti vardan sveikatos. [...] Iki girtuoklystės man toli: būsi gailestingas, neleisdamas jai prisiartinti prie manęs. Tačiau persivalgymas kai kada priselina prie tavo tarno: būsi gailestingas, padarydamas taip, kad jis nutoltų nuo manęs. [...] Kas yra toks, Viešpatie, kuris nesiduoda nunešamas bent truputį už būtinybės ribų? Kad ir kas jis būtų, yra didis ir teaukština tavo vardą. O aš toks nesu, nes esu nusidėjęlis žmogus“⁴⁶⁹.

Taip pat Augustinas įtarė save mėgstant kvapus: „Dėl kvapų vilionių per daug nesirūpinu: kai jų nėra, aš jų nieieškau, kai

yra, nesikratau, pasiruošęs net ir visam laikui jų atsisakyti. Toks aš pats sau atrodau; galbūt klystu. [...] Niekas neturi būti ramus šiame gyvenime, kuris visas pavadintas „išbandymu“, kad tas, kuris iš blogesnio galėjo tapti geresnis, negali tapti ir iš geresnio blogesnis“⁴⁷⁰.

Ir dėl klausymosi jis prisipažįsta, sakydamas: „Klausos malonumai buvo mane apraizgę ir pavergę stipriau, bet tu atrišai ir išlaisvinai mane. [...] Tačiau kai su manim nutinka taip, kad mane labiau sujaudina giedojimas negu tai, kas giedama, prisipažįstu, kad nusidedu ir kad esu vertas bausmės, ir tada beveliju nesiklausyti giedančiojo“⁴⁷¹.

Taip pat Augustinas kaltina save dėl regos, tarkim, dėl to, kad kartais pernelyg noriai žiūrėjo į bėgiojantį šunį, ar dėl to, kad, atsitiktinai eidamas per laukus, su malonumu stebėjo medžioklę, ir dar dėl to, kad, būdamas namuose, perdaug atidžiai apžiūrinėjo vorus, tinklais gaudančius muses. Taigi ir apie šiuos dalykus Viešpaties akivaizdoje prisipažino, kaip ten pat rašo, mat kartais jie atitraukdavo nuo gerų apmąstymų ir petraukdavo maldas.

Dar jis kaltina save dėl noro būti giriamas ir jaudulio, kurį kelia tuščia šlovė: „Tas, kuris nori būti šlovinamas žmonių, kai tu priekaištauji, nebus ginamas žmonių, kai tu teisi, nei gelbėjamas, kai tu smerksi. [...] O kai „ne nusidėjęs šlovinamas už jo sielos troškimus“ ir „ne tas, kuris daro neteisybes, laiminamas“, bet šlovinamas žmogus dėl kokios nors dovanos, kurią davei jam, tačiau jis labiau džiaugiasi dėl to, kad yra šlovinamas, nei dėl to, kad turi tą dovaną, dėl kurios yra šlovinamas, tada ir jis yra šlovinamas tau priekaištauja, ir tada jau geresnis tas, kuris šlovina, už tą, kuris yra pašlovinamas.“⁴⁷² – Kasdien esame bandomi šių pagundų, Viešpatie, nepalijaujami bandomi.

Žmogaus liežuvis yra kasdienis mūsų žaizdras. [...] Tačiau aš nenorėčiau, kad svetimos burnos pritarimas net padidintų mano džiaugsmą bet koku manyje esančiu gėriu. Bet padidina, prisipažįstu, ir ne tik tai – pasmerkimas sumažina. [...] O kai kada mane liūdina man skirti pagyrimai, kai manyje giriama tai, dėl ko pats sau nepatinku, arba kai labiau vertinamos, nei dera, ir mažesnės bei paviršutiniškos gėrybės.⁴⁷³

Šis šventas vyras ir toliau su eretikais taip karštai kovojo, kad jie savo tarpe paskelbė, kad nebus laikoma nuodėme nužudyti Augustiną, sakydami, kad jį reikia užmušti kaip vilką; žudikams buvo žadama, kad Dievas atleis visas jų kaltes. Daugybę jų klastų Augustinas iškentė – kartą kelyje, kuriuo jis ketino vykti, buvo surengta pasala, tačiau Dievo apvaizdos valia buvo suklysta dėl kelio, ir Augustino niekas negalėjo rasti. Augustinas visada prisiminė neturtinguosius ir su jais tuo, ką pats turėjo, mielai dalinosi. Mat kartais vargšų ir belaisvių labui liepdavo bažnyčioje naudojamus indus sudaužyti ir išlydyti bei išdalinti varguoliams. Jis niekada netroško įsigyti namo, žemės ar vilos. O gausių palikimų, kuriuos gaudavo, atsisakydavo dėl to, kad manė, jog jie turi priklausyti mirusiojo vaikams ir šeimynykščiams. Tuo, kas priklausė bažnyčiai, jis nei labai domėjosi, nei rūpinosi; dieną ir naktį jis mąstė apie Šventąjį Raštą ir dieviškuosius dalykus. Augustinas niekada netroško naujų pastatų, nenorėdamas, kad siela susisaistytų tokiais rūpesčiais, mat troško, kad ji visada būtų laisva nuo bet kokių kūniškų rūpesčių ir kad galėtų visiškai atsidėti nuolatinei meditacijai ir skaitymui be paliovos. Tačiau trokšiantiems kažką statyti jis niekad neprieštaravo, nebent matydavo, kad jų troškimai peržengia saiką.

Labiausiai Augustinas šlovino tuos, kurie troško mirties, ir šia tema dažnai pateikdavo trijų vyskupų pavyzdžius. Mat

Ambraziejus, būdamas prie mirties, paprašytas melstis, kad jo gyvenimas dar būtų pratęstas, pasakė: „Ne taip gyvenau, kad man būtų gėda tarp jūsų gyventi, ir mirties nebijau, mat Viešpats yra geras“. – Tokį atsakymą Augustinas labai vertino. Jis pasakodavo ir apie kitą vyskupą, kuris, kai jam pasakė, kad esąs Bažnyčiai labai reikalingas, ir todėl Viešpats turėtų jį paleisti, atsakė taip: „Jei niekada nemirsiu, gerai, tačiau jei kada nors turėsiu mirti, tai kodėl ne dabar?“ – Augustinas sakė, kad apie trečiąją papasakojo Kiprijonas⁴⁷⁴: būdamas labai silpnas, šisai ėmęs maldauti grąžinti jam sveikatą. Tada jam pasirodęs nuostabiai gražus jaunuolis ir pasipiktinusi balsu sušukęs: „Bijote kančios, nenorite mirti, ką gi turėčiau su jumis daryti?“

Augustinas neleido nė vienai moteriai, ar tai būtų tikra sesuo, ar jo brolio dukterys, kurios taip pat tarnavo Dievui, kartu su juo gyventi. Mat sakė, kad dėl sesers ar giminaičių negalėtų kilti joks blogas įtarimas, tačiau, kadangi šios negalėtų gyventi be kitų joms reikalingų žmonių, ir pas jas nuolat kas nors lankytųsi, dėl svetimos įtakos jos galėtų pasidaryti silpnesnės ar pasiduoti žmogiškoms pagundoms, ar net būti apjuodintos blogų žmonių įtarimų. Taigi niekada vienas su moterimi nepasilikdavo, nebent tai būdavo susiję su kokia nors paslaptimi.

Savo giminaičiams Augustinas taip pasitarnavo, kad šie ne turtus užgyveno, o arba nieko nestokojo, arba nepriteklių sumažino. Retai kam norėjo tarpininkauti raštu ar žodžiu, prisimindamas vieną filosofą, kuris, mąstydamas apie gerą savo vardą, draugams retai kada suteikdavo malonių ir sakydavo: „Dažnai valdžia, kurios siekiama, slegia“. – Jei jau prisieidavo tarpininkauti, jis pasirinkdavo tokį būdą, kad nebūtų apsunskintas, o nusipelnytų būti išklausytas. Mieliau sprendavo

nepažįstamų žmonių ginčus nei draugų, sakydamas, kad klausydamas nepažįstamų jis lengviau atpažįstąs neteisybę ir vieną iš jų, kurio naudai būdavo priimamas sprendimas, pilnas sau draugu, o jei ginčydavosi draugai, vieno iš jų, kuriam sprendimas būdavo nepalankus, jis neišvengiamai netenkęs.

Jis buvo kviečiamas daugelio bažnyčių, ten skelbdavo Dievo Žodį ir daugelį žmonių išgelbėjo nuo paklydimo. Kartais jis mėgdavo atitrūkti nuo pasirinktos pamokslų temos; tada sakydavo, kad tai padaryti liepęs Dievas kurio nors klausančiojo labui, kaip atsitiko su vienu manichėjų pirkliu, kuris atsivertė per vieną Augustino pamokslą, kai šis, atitrūkęs nuo temos, pamokslavo apie manichėjų ereziją.

Tuo metu, kai gotai užėmė Romą, stabmeldžiai ir pagonyš žiauriai persekiojo krikščionis⁴⁷⁵. Dėl to Augustinas parašė veikalą *Apie Dievo valstybę*, kuriame parodė, kad teisieji šiame gyvenime yra pasmerkti persekiojimui, o bedieviai – klesti. Jame jis pasakoja apie du miestus: Jeruzalę ir Babiloną, ir jų valdovus – pirmojo karalius yra Kristus, o antrojo – velnias. Šiuos du miestus, kaip rašo Augustinas, sukūrė dvi aistros: žemiškąjį miestą pastačiusi meilė sau, išauganti iki Dievo išsižadėjimo, o dangiškąjį miestą – meilė Dievui, išauganti iki savęs išsižadėjimo.

Tomis dienomis, tai yra 440-aisiais Viešpaties metais, vandalai užgrobė Afrikos provinciją ir viską nusiaubė, nekreipdami dėmesio nei į lytį, nei į padėtį, nei į amžių. Galiausiai jie pasiekė Hipono miestą ir jį apsupo su didžiule kariuomene⁴⁷⁶. Slegiamas tokios nelaimės, Augustinas dėl savo senatvės gyveno liūdną ir graudesnį gyvenimą nei likusieji. Ašaros jam buvo kaip duona, jis verkė dieną ir naktį, regėdamas vienus nužudytus, kitus bėgančius, dvasininkų apleistas bažnyčias, sugriautus miestus ir

nusiaubtas apylinkes. Matydamas šitiek blogio, Augustinas tada guodėsi vieno išminčiaus mintimi: „Didis yra tas, kuris mano, kad nėra baisi nelaimė, jei virsta medžiai, krenta akmenys ar miršta mirtingieji“. – Ir sukvietęs brolius, jisai jiems tarė: „Štai maldauju Viešpatį, kad arba nuo mūsų šiuos pavojus atitolintų, arba duotų kantrybės, arba mane iš šio gyvenimo pasiimtų, kad nebebūčiau priverstas matyti šitiek negandų“. – Ir štai trečiasis jo maldavimas ėmė pildytis – trečią apgulties mėnesį jis atgulė į patalą, kamuojamas drugio. Suprasdamas, kad greitai jo kūnas taps labai silpnas, prisivertė parašyti septynias atgailos psalmes, pakabino jas ant sienos, gulėdamas lovoje skaitė ir be paliovos liejo gausias ašaras. Kad galėtų visiškai pasišvęsti Dievui, ir niekas nebegalėtų jam sutrukdyti, Augustinas dešimt dienų prieš mirtį liepė nieko pas save neįleisti, nebent būtų atėjęs gydytojas ar būtų atnešta maisto.

Tuo metu pas Augustiną atėjo kažkoks ligonis ir ėmė primygtinai maldauti, kad šis paliestų jį rankomis ir jį išvadotų nuo negalios. Jam Augustinas atsakė: „Ko tu prašai, mano sūnau? Ar manai, kad, galėdamas tai padaryti, nepadėčiau pats sau?“ – Tačiau tas nesiliovė, tikindamas, kad jam vizijoje buvo liepta pas jį ateiti, kad atgautų sveikatą. Augustinas, matydamas jo tikėjimą, pasimeldė už jį, ir šis atgavo sveikatą. Jis išgydė daug apsėstųjų ir padarė daugybę stebuklų.

Dvidešimt antroje veikalo *Apie Dievo valstybę* knygoje Augustinas pasakoja apie du savo stebuklus⁴⁷⁷, tarsi apie kažką kitą kalbėdamas: „Pažįstu vieną Hipone gyvenančią merginą, kuri, kai tik pasitėpė aliejumi, į kurį už ją besimeldžiantis kunigas išliejo savo ašaras, tuoj išsivadavo nuo demono“. – Toje pačioje knygoje dar štai ką pasakoja: „Taip pat pažįstu vyskupą, kuris kartą pasimeldė už jaunuolį, kurio net nematė, ir šis tuojau

atsikratė demono“. – Nėra jokios abejonės, kad jis pasakoja apie save, tačiau, būdamas labai nusižeminęs, vengia čia save įvardinti.

Toje pačioje veikalo *Apie Dievo valstybę* knygoje Augustinas pasakoja, kad, kai vienas ligonis turėjo būti operuojamas ir labai bijojo operacijos metu numirti, jis meldėsi, gaudžiai raudodamas, Dievui, o kartu už jį meldėsi ir Augustinas, todėl ligonis visiškai pasveiko be operacijos⁴⁷⁸.

Galų gale artinantis paskutinei valandai, Augustinas paliko tokį priesaką, kad joks žmogus, kad ir kokie dideli būtų jo nuopelnai, neturi mirti be išpažinties ir Eucharistijos⁴⁷⁹. Mirties valandą jo kūnas buvo nepalietas, regėjimas geras, taip pat ir klausas. Augustinas iškeliauo pas Viešpatį, eidamas septyniasdešimt šeštus metus, keturiasdešimtaisiais vyskupavimo metais, šalia besimeldžiant broliams. Nepaliko jokio testamento, kadangi, būdamas Kristaus varguolis, nieko neturėjo. Augustinas klestėjo apie 400-uosius Viešpaties metus, o mirė apie 440-uosius.

Taigi Augustinas, švytintis išminties šviesulys, teisybės tvirtovė ir tikėjimo ramstis, nurungė visus Bažnyčios mokytojus ne tik protu, bet ir išmintimi, trykšdamas ne tik dorybių pavyzdžiais, bet ir mokymo gilumu. Todėl šventas Remigijus, prisimindamas Jeronimą ir kitus Bažnyčios Mokytojus, padarė tokią išvadą⁴⁸⁰: „Augustinas juos visus nugalėjo protu ir išmintimi. Mat nors Jeronimas sakė, kad perskaitė šešis tūkstančius Origeno tomų, anas parašė tiek, kad niekas net dieną naktį dirbdamas negalėtų jo knygų ne tik parašyti, bet ir perskaityti“. – Voluzianas, kuriam Augustinas rašydavo laiškus, taip apie jį sako⁴⁸¹: „Dievo įstatymuose nėra to, ko Augustinui pasitaikydavo nežinoti“.

Viename laiške Augustinui Jeronimas sako štai ką⁴⁸²: „Negalėjau atsakyti į dvi tavo knygeles, spindinčias išsilavinimu ir nepriekaištinga iškalba. Iš tikrųjų, ką tik buvo galima pasakyti, protu perimti ar iš Rašto pasisemti, tu sudėliojai ir apsvarstei. Taigi prašau tavo šventenybės nors trumpai leisti man pašlovinti tavo talentą“. – Taip pat Jeronimas knygoje *Apie dvylika mokytojų* taip apie jį rašo⁴⁸³: „Vyskupas Augustinas, tarsi erelis, skriejantis virš kalnų viršūnių ir nekreipiantis dėmesio į tai, kas yra kalnų papėdėje, aiškia kalba nupasakojo dangaus platybes, žemės vaizdus ir vandens plotus“. – Tačiau kaip Jeronimas jį gerbė ir mylėjo, geriausiai atsiskleidžia iš jam rašytų laiškų. Viename iš jų jis rašo štai ką⁴⁸⁴: „Šventajam ponui ir palaimintajam tėvui Augustinui Jeronimas. Visada tavo palaimą tinkamai gerbiau ir tavyje esantį Viešpatį Išganytoją mylėjau, tačiau dabar, jei taip gali būti, prie to dar kažką noriu pridėti ir papildyti, kad be tavo vardo paminėjimo negalėtume nė valandos apsieiti“. – Ir dar kitame laiške⁴⁸⁵: „Saugok, Dieve, man ką nors tavo šventenybės knygose paliesti – man užtenka taisyti savo paties knygas ir nepeikti svetimų“.

Grigalius laiške Afrikos prefektui Inocentui apie Augustino knygas rašo⁴⁸⁶: „Džiaugiuosi jūsų prašymu atsiųsti jums švento Jobo knygos komentarus. Tačiau jei trokštate pasimėgauti išskirtiniais skanėstais, skaitykite savo tėvynainio Augustino veikalus ir tada, palyginęs su jo rinktiniais miltais, nebenorėsite mano pelų“. – Tas pats Grigalius *Registre* taip rašo⁴⁸⁷: „Skaitykite knygose, kad šventas Augustinas nesutiko gyventi net su seserimi, sakydamas: „Tos, kurios yra su mano seserimi, nėra mano seserys“. Šis mokyto vyro persėjimas mums turi būti pamokymas“.

Ambraziejaus *Pratarmėje* štai ką galima perskaityti: „Mes žavimės tavo didybe, matydami Augustino mirtį. Tavo

dorybė buvo visur, kad žmogus, tavo dvasios uždegtas, nebūtų nugalėtas jokių melagingai pažadėtų malonumų, mat jį taip apdovanojai visokiomis dorybėmis, kad jis pats tau buvo ir altorius, ir auka, ir dvasininkas, ir šventovė“⁴⁸⁸. – Toliau šventas Prosperas trečioje knygoje *Apie kontempliatyvuji gyvenimą* taip apie jį rašo: „Šventasis Augustinas, vyskupas, buvo aštraus proto, malonios iškalbos, gerai susipažinęs su to laiko literatūra, kruopščiai atliekantis bažnyčios pareigas, kasdieniniuose pašnekesiuose aiškiai reiškiantis mintis, visuose savo užsiėmimuose susikaupęs, sprendžiant įvairius klausimus tikslus, įtikinėdamas eretikus apgalvojantis visus argumentus, o aiškindamas šventuosius raštus patikimas“⁴⁸⁹. – O Bernardas taip rašė: „Šis Augustinas yra stipriausias eretikų kūjis“⁴⁹⁰.

Kasiodoras pasakoja taip⁴⁹¹: „Iškilusis mokytojas, šventasis Augustinas kai kuriuose veikaluose yra labai sunkiai suprantamas, o kai kuriuose – toks aiškus, kad net mažiausiems pasirodo priimtinas. Kai kurios jo veikalo vietos yra suprantamos, o sudėtingos suvokiamos, tik labai pasistengus“. – Severas *Pavyzdžiuose* rašo taip⁴⁹²: „Augustinai, tavo įščios – tai maistingos įščios, pripildytos dangiško maisto ir visokios dvasiškos saldybės. Tavo įščios – tai tyros ir paprastos įščios, nebent jas nepaprastomis daro tai, kad jos yra pelnytos dvigubais dvejomis meilės pančiais. Tavo įščios – tai įščios, užlietos tiesos šviesa ir spindinčios tiesa. Pasiduodu jų srautui, kad mano naktis, apakinta tavo šviesos, pasitrauktų, ir galėtume kartu vaikštinėti dienos šviesoje. Tarsi darbšti bitelė, nešanti dieviškąjį nektarą į korius, iš kurių liejasi gailėstingumas ir teisingumas, mano siela džiūgauja, plazdėdama aplink juos ir tokioje puotoje, jei ką savyje menko atranda ar kokį silpnumą pajunta, stengiasi tai pataisyti ir sustiprinti“. – Kasiodoras

Psalmyno „Prologe“ rašo⁴⁹³: „Augustinas yra žymiausias visų mokslų mokytojas ir, kas yra labai reta, kalbant apie gausius mokytojus, – ypač patikimas disputų dalyvis. Jis liejasi tarsi tyriausias šaltinis, neužterštas jokiomis nuosėdomis, tačiau nuolat besirūpinantis tikėjimo grynumu, ir nemoka eretikams suteikti nė menkiausios progos jį nugalėti bet kokiose grumtynėse. Suvokiamas ir kaip katalikas, ir kaip ortodoksas; Viešpaties Bažnyčioje jis spindi maloniausia šviesa, nušviestas dangiškojo švytėjimo“.

Po to, kai barbarai užgrobė tą kraštą ir išniekino šventąsias vietas, tikintieji Augustino kūną perkėlė į Sardiniją⁴⁹⁴. Nuo jo mirties praėjus dviem šimtams aštuoniasdešimčiai metų, maždaug 718-aisiais, Leono III laikais, Luprandas, pamaldusis Lombardijos karalius, išgirdęs, kad Sardiniją nusiaubė saracėnai, ten pasiuntė kilmingus pasiuntinius, kad šventojo mokytojo palaikus pergabentų į Paviją⁴⁹⁵. Sumokėję didžiulę išpirką, jie atgavo Augustino kūną ir atgabeno iki pat Genujos. Tai išgirdęs, pamaldusis karalius su didžiausiu džiaugsmu atvyko į minėtą miestą ir nuolankiai jį pasitiko. Tačiau kai ryte žmonės norėjo kūną gabenti toliau, jo niekaip neįstengė pajudinti iš vietos, kol karalius nedavė įžado, kad, jei Augustinas leisiąs savo kūną išnešti, toje vietoje jam bus pastatyta bažnyčia. Kai jis davė įžadą, kūnas tuojau be jokio sunkumo iš ten buvo išgabentas. Karalius savo pažadą išpildė ir ten švento Augustino garbei pastatė bažnyčią. Toks pat stebuklas įvyko Tortonos vyskupijos Kazalės kaime⁴⁹⁶ – karalius lygiai taip pat ten irgi švento Augustino garbei pastatė bažnyčią. Negana to, jis Šventojo Augustino bažnyčios tarnams amžinam naudojimui atidavė tą kaimą kartu su viskuo, kas jam priklausė. Kai karalius suprato, jog šventajam patinka, kad jo vardu bažnyčios

būtų statomos visur, kur tik jis sustodavo, baimindamasis, kad jis nepasirinktų kitos vietos, nei pats karalius buvo išrinkęs, visur, kur tik nakčiai su kūnu sustodavo, šventojo garbei pastatydavo bažnyčią. Tokiu būdu kūnas su didžiausiu džiaugsmu buvo nugabentas į Paviją ir pagarbiai palaidotas Šventojo Petro bažnyčioje, vadinamoje Aukso Dangumi.

Vienas malūnininkas turėjo palaimintajam Augustinui ypatingą prašymą, mat kęsdamas nuo kažkokio negalavimo, kurį sukėlė pūlinys blauzdoje, pamaldžiai prašė Augustiną jam padėti. Šventas Augustinas jam pasirodė per regėjimą ir visiškai išgydė blauzdą, liesdamas ją rankomis. Pabudęs malūnininkas suprato esąs sveikas ir padėkojo Dievui bei šventam Augustinui.

Vienas vaikas buvo kamuojamas akmenligės ir, gydytojų nutarimu, turėjo būti operuojamas. Jo motina, baimindamasi sūnaus mirties, nuolankiai maldavo šventą Augustiną jam padėti. Kai tik baigė melstis, akmuo pasišalino iš vaiko kūno kartu su šlapimu, ir šis visiškai pasveiko.

Vienuolyne, vadinamame Elemosina, išvakarėse prieš švento Augustino šventę toks vienuolis patyrė ekstazę ir išvydo, kaip iš dangaus nusileido švytintis debesis; ant jo sėdėjo popiežiaus rūbais pasipuošęs Augustinas. Jo akys tarsi du saulės spinduliai nušvietė visą bažnyčią, ir ten pasklido malonus kvapas.

Kartą šventas Bernardas, dalyvaudamas rytmetinėse pamaldose, užsnūdo, skaitant ištrauką iš kažkurio Augustino traktato. Ir štai jis pamatė šalia stovintį gražų jaunuolį, iš kurio burnos liejosi toks neslūgstantis vandens srautas, kad, rodėsi, tuoj užlies visą bažnyčią. Bernardas neabejojo, kad tai buvo Augustinas, savo mokymo srove užtvindęs visą Bažnyčią.

Vienas žmogus, labai mylėjęs šventą Augustiną, vienuoliui, švento Augustino kūno sergėtojai, pasiūlė didžiulius pinigus, jei tas jam atiduotų vieną šventojo pirštą. Tačiau prižiūrėtojas pinigus paėmė, o žmogui įkišo kažkokio mirusiojo pirštą, suvyniotą į šilką, nudavęs, kad tai Augustino pirštas. Žmogus pagarbiai priėmė relikviją ir nuolat pamaldžiai ją garbino, dėliodamas prie burnos ir akių, o paskui pasikabindamas ant krūtinės. Matydamas tokį jo tikėjimą, Dievas netikrą relikviją pašalino, o vietoje jos jam stebuklingu ir gailestingumo kupinu būdu davė tikrą švento Augustino pirštą. Kai žmogus grįžo namo, ir ten įvyko nemažai stebuklų, gandas apie tai nuskriejo iki pat Pavijos. Tačiau kai minėtas vienuolis patikino, kad tai esanti tik kažkokio mirusiojo kūno dalis, šventojo kapas buvo atvertas, ir visi pamatė, kad Augustinui trūksta vieno piršto. Kai viskas paaiškėjo, abatas vienuolį nušalino nuo pareigų ir jį griežtai nubaudė.

Burgundijos Fonteno vienuolyne gyveno vienuolis, vardu Hugonas, labai pasišventęs šventam Augustinui vyras. Jis buvo atsidėjęs šventojo raštų nagrinėjimui ir nuolat jo maldavo, kad neleistų jam pasitraukti iš šio gyvenimo jokią kitą dieną, kaip tik per jo šventę. Likus iki jos penkiolikai dienų, vienuolis sunkiai susirgo drugiu; jį taip krėtė karštis, kad šventės išvakarėse jis tarsi negyvas parkrito ant žemės. Ir štai daugybės gražių švytinčių vyrų, apsivilkusių baltai, procesija įžengė į minėto vienuolyno bažnyčią, o iš paskos sekė garbus vyras, pasipuošęs popiežiaus rūbais. Vienuolis, kuris tuo metu buvo bažnyčioje, tai pamatęs apstulbo ir paklausė, kas jie tokie ir kur eina. Vienas iš jų jam pasakė, kad tai šventas Augustinas su savo kanauninkais eina pas jam atsidavusį mirštantįjį, kad nuneštų jo sielą į šlovės karalystę. Po to garbinga procesija įėjo į špitolę.

Jiems ten šiek tiek pabuvus, toji šventa siela buvo išlaisvinta iš kūno. Malonasis bičiulis ją apsaugojo nuo priešų žabangų ir nuvedė į dangaus džiaugsmą.

Taip pat rašoma, kad tuo metu, kai Augustinas dar buvo gyvas ir kažką skaitinėjo, pastebėjo pro jį einantį demoną, nešantį ant pečių knygą⁴⁹⁷. Jis tuojuo liepė jam parodyti, kas slepiasi toje knygoje. Demonas patikino, kad ten surašytos žmonių nuodėmės, kurias jis iš visur surankiojo ir surašė. Augustinas jam paliepė tuojuo pat leisti perskaityti, ar ten įrašyta kokia nors jo nuodėmė. Atvertus knygą, Augustinas joje nerado nieko, išskyrus tai, kad kartą užsimiršęs praleido vakarines pamaldas. Tada prisakęs velniui, kad lauktų jo grįžtant, nuėjo į bažnyčią ir pamaldžiai sukalbėjo vakarines bei įprastines maldas. Grįžęs jis liepė velniui, kad dar kartą parodytų tą knygą ir leistų vėl perskaityti. Kai šis atvertė knygą ir pamatė, kad toji vieta tuščia, įpykęs tarė: „Gėdingai mane apgavai, gailiuosi, kad tau parodžiau savo knygą, nes panaikinai maldomis savo nuodėmes“. – Tai pasakęs išnyko.

Kartą viena moteris, nuskriausta piktavalių, atvyko pas šventą Augustiną prašyti patarimo šiuo klausimu. Atrado jį, į kažką įsigilinusį, ir pagarbiai pasveikino, tačiau jis į ją nei pažvelgė, nei ką nors atsakė. Manydama, kad jis nedrįsta pažvelgti į moters veidą dėl per didelio dievobaimingumo, moteris priejo dar arčiau ir kruopščiai išdėstė savo prašymą. Tačiau jis nei į ją atsisuko, nei ką nors atsakė. Tąd moteris išėjo, apimta liūdesio. O kitą dieną, kai Augustinas laikė Mišias, toji moteris vėl atėjo ir po pakylėjimo, apimta ekstazės, pamatė save, stovinčią prieš Švenčiausios Trejybės teismą. Tėn pat ji išvydo ir Augustiną, stovėjusį nuleista galva ir dėmesingai bei labai subtiliai diskutavusį apie Trejybės šlovę. Tada išgirdo balsą,

kuris jai paaiškino: „Kai buvai atėjusi pas Augustiną, jis lygiai taip dėmesingai svarstė apie Trejybės šlovę, todėl, nors buvai šalia, jis tavęs nepastebėjo. Tačiau dabar eik pas jį neabejodama, kad rasi jį palankiai nusiteikusį, ir jis tau duos naudingą patarimą“. – Moteris taip ir padarė. Augustinas maloniai ją išklause ir davė naudingą patarimą.

Rašoma, kad tuo metu, kai Augustinas kūrė savo veikalą apie Trejybę, jis mąstydamas vaikštinėjo jūros pakrante ir gerokai nutolo nuo savo bičiulių. Staiga ant jūros kranto Augustinas pamatė nuostabaus grožio berniuką, kuris, išsikasęs nedidelę duobę, bandė ją pripildyti, sidabrinio šaukštu nešiodamas iš jūros vandenį⁴⁹⁸. Tai matydamas, Augustinas paklausė, ką šis daręs. Berniukas atsakė: „Noriu visą jūros vandenį su šiuo šaukštu supilti į tą duobę“. – Tada Augustinas juokdamasis paklausė: „Kaip tai padarysi, sūneli, jei jūra yra tokia didelė, šaukštas – mažas, o duobė – nedidelė?“ – Vaikas atsakė: „Greičiau man pavyks tai padaryti, nei tau įvykdyti tai, ką esi sumanęs“. – Apstulbęs Augustinas paklausė, kas tai galėtų būti. Berniukas paaiškino: „Mąstai ir stengiesi savo menku protu mažoje knygelėje sudėti ir sutalpinti nepaaiškinamą Trejybės slėpinį“. – Tą pačią akimirką vaikas išnyko. O Augustinas, šlovindamas Dievą, suprato, kad vaikas sakė teisybę.

Pasakojama, kad kažkoks vyras, apimtas ekstazės, pamatė šventuosius visoje jų šlovėje, tačiau, nepastebėjęs tarp jų Augustino, kažkurio iš šventųjų pasiteiravo, kur šis esąs⁴⁹⁹. Tas atsakė: „Augustinas yra aukštesniajame danguje, kur diskutuoja apie Švenčiausiosios Trejybės šlovę“.

Kartą Malaspinos valdytojas laikė įkalinęs keletą Pavijos gyventojų. Jie buvo marinami troškuliu, kad iš jų galėtų išreikalauti kuo daugiau turtų⁵⁰⁰. Todėl dauguma jau buvo

beišleidžią dvasią, o kai kurie net gėrė savo šlapimą. Tarp jų buvo vienas jaunuolis, kuris labai garbino šventą Augustiną ir nuolat maldavo, kad šis jam padėtų. Taigi maždaug apie vidurnaktį Augustinas pasirodė minėtam jaunuoliui ir, paėmęs jį už rankos, nuvedė prie Gravalono upės. Vandenyje sudrėkinęs vynmedžio lapą, jis taip atvėsino jaunuoliui liežuvį, kad tas, gerdamas šlapimą, dėl to nebesijaudino, nes jautė nektaro skonį.

Vienos bažnyčios kanauninką, labai atsidavusį šventam Augustinui, trejus metus kankino tokia basi negalia, kad jis jau nebegalėjo pakilti iš lovos. Artėjant švento Augustino šventei, kai tos dienos išvakarėse buvo kviečiama į vakarines pamaldas, kanauninkas ėmė šventajam su didžiausiu užsi-degimu melstis. Jam pasirodė Augustinas, apsirengęs baltais drabužiais, ir, tris kartus ištaręs jo vardą, tarė: „Štai esu čia, tiek kartų tavo kviestas. Tuoju pat kelkis ir dalyvauk vakarinėse pamaldose mano garbei“. – Kanauninkas atsikėlė, visiškai pasveikęs, įžengė, visiems apstulbus, į bažnyčią ir dievobai-mingai atlaikė Mišias.

Kartą vienam piemeniui tarp menčių iškilo baisus pūlinys. Negalavimas buvo toks stiprus, kad jį visai apleido jėgos. Kai jis pasimeldė šventam Augustinui, šis jam pasirodė ir, uždėjęs rankas ant skaudančios vietos, jį pagydė. Po kurio laiko tas pats piemuo neteko regėjimo. Jis vėl uoliai meldėsi šventam Augustinui. Vieną dieną, apie vidurdienį, šventasis jam vėl pasirodė ir, rankomis palietęs akis, jį visiškai išgydė.

Maždaug 912-ais Viešpaties metais daugiau nei keturias-dešimt labai pasiligojusių žmonių iš Vokietijos ir Prancūzijos keliavo į Romą, kad aplankytų apaštalų kapus⁵⁰¹. Kai kurie buvo taip sulinkę, kad stūmėsi su vežimais, kiti ėjo, pasiremdami laz-

domis; aklieji slinko, įsikibę į prieš juos einančius; buvo ir tokių, kurių kojos ir rankos buvo išnarintos. Taigi jie persikėlė per kalnus ir atvyko į vietovę, vadinamą Karbonarija. Kai jie pasiekė Kaną, esančią už trijų mylių nuo Pavijos, iš bažnyčios, pastatytos šventųjų Kozmo ir Damijono garbei, išėjo šventas Augustinas, apsilvilkęs popiežiaus drabužiais; jis pasirodė keliauninkams, pasisveikino ir paklausė, kur jie vyksta. Kai šie papasakojo, kur keliauja, šventasis tarė: „Keliaukite į Paviją ir pasiteiraukite apie Šventojo Petro vienuolyną, kuris dar vadinamas Aukso Dangumi, ir ten atrasite gailestingumą, kurio trokštate“. – Kai jie pasiteiravo, kuo jis vardu, atsakė: „Esu Augustinas, kadaise buvau Hipono vyskupas“. – Ir iš karto pranyko jiems iš akių. Kai keliauninkai nukeliavo į Paviją ir, nuėję prie minėto vienuolyno, sužinojo, kad ten ilsisi švento Augustino kūnas, pradėjo vienu balsu šaukti ir sutartinai maldauti: „Šventasis Augustinai, padėk mums!“ – Jų šauksmų sujaudinti, šio reginio pažiūrėti subėgo miesto gyventojai ir vienuoliai. Ir štai ligonių kraujagyslės išsipūtė, sprogo, ir kraujas iš jų taip pylėsi, kad juo buvo apšlakstyta visa žemė nuo vienuolyno durų iki pat švento Augustino kapo. Kai jie pasiekė kapą, visi buvo visiškai pasveikę, ir, jei kūnas turėjo kokią negalę, ji buvo išgydyta. Nuo to laiko švento Augustino šlovė ėmė augti, ir prie jo kapo pradėjo plūsti daugybė sergančiųjų. Gavę sveikatos dovaną, jie visi palikdavo dovanų, atsidėkodami už suteiktą malonę. Laikui bėgant, tų dovanų susikaupė tiek daug, kad prisipildė visa Šventojo Augustino koplyčia ir portikas, todėl įeinantiems ir išeinantiems tekdavo susidurti su nemenkomis kliūtimis. Dėl šios priežasties vienuoliai buvo priversti jas perkelti į kitą vietą.

Reikia pastebėti, kad yra trys dalykai, kurių siekia pasauliečiai: turtai, malonumai ir garbė. Tačiau šis šventas vyras buvo

pasiekęs tokį tobulumą, kad pats išsižadėjo turtų, atsisakė garbės ir bjaurėjosi malonumais. Kad išsižadėjo turtų, pats pasakoja *Pokalbiuose su savimi*, kur protas jo klausia: „Argi netrokšti turto?“ – Augustinas jam atsako: „Dabar jau ne jo noriu pirmiausia. Nes dabar, būdamas trisdešimties, jau keturiolika metų jų netrokštu, nenoriu nieko daugiau nei reikia išgyvenimui. Viena Cicerono knyga mane labai lengvai įtikino, kad jokių būdu nereikia siekti turtų“. – Kaip atsisakė garbės, pasakoja toje pačioje knygoje, kur protas klausia štai ko: „O ką manai apie garbę?“ – O Augustinas atsako: „Prisipažįstu, kad nuo jos troškimo išsivadavau tik pastarosiomis dienomis“. – Aistras ir malonumus, tiek lovoje, tiek prie stalo patiriamus, jis taip pat paniekino. Apie pirmąjį protas teiraujasi toje pačioje knygoje: „O kaip žmona? Argi tavęs nedžiugintų graži, dorybinga, paklusni ir turtinga žmona, ypač jei žinotum, kad ji tau nepridarys jokių rūpesčių?“ – Augustinas atsakė taip: „Kad ir kaip tu ją aukštintum ar priskirtum jai visas dorybes, manau, kad nieko nereikia vengti labiau, nei sugulimo“. – Tada jam protas tarė: „Aš tavęs neklausiu, ką tu esi nusprendęs, klausiu, prie ko linksti“. – Į tai Augustinas: „Iš šios rūšies dalykų nenoriu nieko, netrokštu nieko, net prisimenu tai su siaubu ir panieka“. – Tada protas paklausė apie antrą malonumų rūšį: „O ką pasakysi apie maistą?“ – Augustinas jam atsakė taip: „Gali nieko neklausti nei apie valgius, nei gėrimus, nei apie pirtis ar kitus kūno malonumus. Jų noriu tik tiek, kiek reikia, kad išgyventum“.

Niekas nepajėgtų suskaičiuoti, kiek ir kokių knygų parašė šventas Augustinas. Tačiau mes kai kurias paminėsime, išskirdami tas, kurias parašė prieš savo atsivertimą, po to tas, kurias parašė po atsivertimo, kai, laukdamas krikšto, gyveno

kaime netoli Milano, vėliau tas, kurias parašė, grįžęs į Milaną; galiausiai tas, kurias parašė po to, kai jį pakrikštijo šventas Ambraziejus. Dar išskirsime knygas, kurias Augustinas parašė, apsistojęs Romoje pakeliui iš Milano į Afriką, taip pat tas, kurias jis parašė po sugrįžimo į Afriką, tačiau dar prieš paskyrimą kunigu, ir galiausiai tas, kurios buvo parašytos, jį paskyrus vyskupu ir jam pasitraukus iš šių pareigų.

Iki atsivertimo Augustinas rašė traktatus apie gramatiką, logiką ir retoriką. Būdamas dvidešimt šešerių ar septynerių, jis parašė trijų knygų veikalą apie grožį ir darną. Jis buvo skirtas vienam Romos oratoriui, kurio jis niekada nebuvo sutikęs, tačiau jį labai mėgo dėl jo mokymo.

Po atsivertimo, bet dar iki krikšto Augustinas, laukdamas krikšto, nuvyko į vieną kaimą netoli Milano, kad atsiribotų nuo pasaulio triukšmo, ir, ten gyvendamas, parašė keturias knygas. Pirmiausia jis parašė veikalą *Prieš akademikus*; jame jis teigia, kad išminčiui nedera jokio dalyko laikyti visiškai aiškiu, mat viskas yra neaišku ir mįslinga. Antra, jis parašė knygą *Apie palaimingą gyvenimą*; čia jis tvirtina, kad palaimingas gyvenimas įmanomas tik nuolat mąstant apie Dievą. Trečia, – knygą *Apie tvarką*; čia jis kelia klausimą, kokia Dievo Apvaizdos tvarka suskirsto viską į blogą ir gera, taip pat samprotuoja apie mokymosi nuoseklumą, kokių būdu galima nuo kūniškų dalykų pereiti prie dvasiškų. Ketvirta, ten pat jis parašė *Pokalbius su savimi*, kuruos paskyrė tiesos ieškojimo troškimui ir aistrai. Augustinas rašė apie tuos dalykus, kurie jį patį labai domino; tai jis darė, pats savęs klausdamas ir sau atsakydamas, tarsi būtų susidėjęs iš dviejų pokalbininkų, tai yra proto ir savęs paties, nors buvo pats vienas. Dėl šios priežasties ir knygą jis pavadino *Pokalbiais su savimi*.

Tada, palikęs kaimą, Augustinas grįžo į Milaną, kur jį pakrikštijo šventas Ambraziejus. Čia Augustinas parašė knygą *Apie sielos nemirtingumą*, kuri yra tokia subtili ir paslaptinga, kaip rašo savo *Pataisymuose*, kad net pats nuvargdavo ją skaitydamas.

Sumanęs grįžti į Afriką, Augustinas atvyko į Romą, kur buvo priverstas šiek tiek užtrukti ir parašė keturias knygas. Pirmiausia, – knygą *Apie Katalikų Bažnyčios papročius*. Antra, – knygą *Apie manichėjų papročius*. Šias dvi knygas buvo priverstas parašyti, nes manichėjai gyrėsi savo netikru melagingu santūrumu ir saikingumu ir niekino tikruosius krikščionis. Trečia, jis parašė knygą *Apie sielos didybę*, kurioje išdėstė viską, ką galima norėti žinoti apie sielą, tai yra iš kur ji kilusi, kokia ji yra, kodėl ji duota kūnui, kokia tampa, kai ateina į kūną, ir kokia būna, kai jį palieka. Ketvirta, ten būdamas, jis parašė kelių dalių veikalą *Apie laisvą apsisprendimą*, kuriame atskleidė, kad blogis atsiranda ne iš nieko, o iš laisvo apsisprendimo jo norėti; be to, čia pateikia atsakymus į daugelį su tuo susijusių klausimų.

Kai Augustinas iš Romos sugrįžo į Afriką, tai dar nepaskirtas kunigu parašė keturias knygas. Pirmiausia, – veikalą *Apie Pradžios knygą prieš manichėjus*; šiame veikalė jis gynė Senąjį Testamentą, kurį manichėjai bandė atmesti. Antra, – knygą *Apie muziką*, kurioje aiškina, koku būdu nuo kūniškų, dvasiškų ir kintančių skaičių pereinama prie nekintančiųjų, egzistuojančių nekintančioje įvairovėje, ir kaip juos, net jei jie yra nematomi, galima išsiaiškinti per tai, kas įvyksta. Trečia, – knygą *Apie mokytoją*, kurioje paaiškina, kad mokytojas esąs ne kas kitas, o Viešpats, mokantis žmogų išminties. Šią knygą Augustinas parašė kartu su sūnumi Adeodatu, kaip pats pasakoja *Išpažinimuose* kreipdamasis į Dievą: „Esama

mano knygos, kuri vadinasi *Apie mokytoją*: jis ten kalbasi su manimi. Tu žinai, kad visos mintys, kurios pateikiamos ten mano pašnekovo vardu, yra jo, kai jis buvo šešiolikmetis. [...] Tas jo protas kėlė man siaubą. [...] Greitai nutraukei žemėje jo gyvenimą⁵⁰². – Ketvirta, jis parašė knygą *Apie tikrąją religiją*, kurioje ne kartą išsamiai aiškina, kad Trejybę sudaro vienintelis tikras Viešpats – tikrosios religijos turi būti vienodai garbinamas ir Tėvas, ir Sūnus, ir Šventoji Dvasia.

Vėliau šventas Augustinas persikėlė į Hiponą ir buvo paskirtas kunigu. Ten parašė daugybę knygų iki tol, kai buvo ordinuotas vyskupu. Iš jų gausybės paminėsime keletą pačių žinomiausių. Taigi pirmiausia, Augustinas parašė knygą *Apie tikėjimo naudą*, kurią paskyrė vienam savo draugui, įsitraukusiam į manichėjų ereziją. Antra, – knygą *Apie dvi sielas*, nukreiptą prieš manichėjus, teigusius, kad viena siela yra Dievo dalis, o kita priklauso šešėlių pasauliui, ir abi šios sielos – gera ir bloga – esančios viename žmoguje. Trečia, parašė knygą *Apie Viešpaties pamokslą ant kalno*; ketvirta, – Laiško Romiečiams komentarus; penkta, – Laiško Galatams komentarus. Šešta, *Aštuoniasdešimt trijų klausimų knygą*; tie klausimai buvo išbarstyti po įvairius lapelius, o klausimus apie įvairius abejotinus dalykus jam buvo uždavę broliai, matydami, kad jis laisvas nuo užsiėmimų. Tuose lapeliuose iš pradžių nebuvo jokios tvarkos; kai tapo vyskupu, Augustinas liepė juos iš naujo perkaityti, ir taip jie virto knyga. Septinta, – knygą *Apie melą*, mįslingą ir sunkiai suprantamą; dėl jos Augustinas norėjo atsitraukti nuo savo veikalo, tačiau atsitolino nuo brolių.

Kai buvo ordinuotas vyskupu, Augustinas parašė nesuskaičiuojamą daugybę knygų ir traktatų. Vis dėlto iš jų paminėsime tik keletą labiau žinomų ta tvarka, kuria jos buvo parašytos.

Pirmiausia, parašė dvi knygas įvairiomis temomis ir skyrė jas Milano vyskupui Simplicijonui, vyskupo soste pakeitusiam šventą Ambraziejų. Antra, jis parašė knygą *Apie krikščioniškąją kovą*, kurioje išdėstė tikėjimo regulą ir gyvenimo patarimus; viską surašė paprasta kalba, nes knyga buvo skirta neišsilavinusiems. Trečia knyga – *Apie krikščioniškąją mokymą*; jis suskirstė ją į keturias dalis: pirmos trys dalys padeda skaityti Šventąjį Raštą, o ketvirtoji aiškina, kaip tai, kas perskaityta, reikėtų skelbti. Ketvirta, jis parašė *Išpažinimus*; dešimtyje šio veikalų dalių Augustinas pasakoja Dievui apie savo prasižengimus ir gerus darbus, o trijose paskutinėse subtiliai ir naudingai komentuoja Pradžios knygos žodžius nuo „Pradžioje Dievas sutvėrė dangų ir žemę“ iki „ilsėjosi septintą dieną“⁵⁰³. Penkta, Augustinas parašė knygą *Prieš Faustą*, kuris plūdo patriarchus ir pranašus, patį Dievą ir Kristaus įsikūnijimą. Šis veikalas labai naudingas ir išsamus; be to, jame išsamiai atsakoma į minėtus piktžodžiavimus. Šešta, – knygą *Apie gėrio prigimtį*; čia Augustinas parodė, kad Dievas yra nekintantis ir pats didžiausias gėris, o kitos savybės, tiek dvasiškos, tiek kūniškos, yra kilusios iš Jo; be to, visos savybės, kilusios iš Dievo, yra geros, o jei jos yra kitos prigimtys – laikytinos blogomis. Galų gale parašė ir užbaigė knygą *Apie Trejybę*, kurią, kaip pats sako įžangoje, apmąstė, būdamas dar jaunas, o parašė, sulaukęs senatvės.

Per tuos metus, kai jis po truputį kūrė veikalą *Apie Trejybę*, jis dar parašė knygą *Apie evangelistų sutarimą*; ši knyga – apie tai, kas klaidingai aiškinama, pasirėmus tariamais evangelistų nesutarimais. Dar jis parašė knygą *Apie vienuolių pareigas*, mat, kai prie Kartaginos įkūrė vienuolyną, vieni norėjo dirbti, sakydami, kad taip paklūsta apaštališkajam priesakui, o kiti nenorėjo imtis jokio darbo, sakydami, kad taip paklūsta

Evangelijos priesakui, kurioje sakoma: „Išsižiūrėkite į padangių sparnuočius: nei jie sėja, nei pjauna, nei į kluonus krauna, o jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina“⁵⁰⁴. – To siekdami, jie daugiausia meldėsi. Šitos padėties paskatintas, Augustinas ir parašė *Apie vienuolių pareigas*. Be to, jis dar parašė knygą *Apie santuokos gėrį* ir *Apie šventą skaistybę*. Mat eretikas Jovinianas⁵⁰⁵ šventųjų mergelių nuopelnus prilygino tyram santuokiniam gyvenimui. Šis paklydimas Romoje taip įsigalėjo, kad kai kurie Dievui pasišventę žmonės susituokdavo, atsisakę skaistybės. Todėl Augustinas parašė knygą *Apie santuokos gėrį*, kurioje teigia, kad santuoka yra gėris, ir knygą *Apie skaistybę*, kurioje paaiškina, kad skaistybė yra Dievo namai ir ją reikia pamaldžiai saugoti.

Tuo metu, kai Augustinas kūrė veikalą *Apie Trejybę*, jis dar parašė *Apie Pradžios knygą pažodžiui*, aiškindamas ją paraižčiui, tai yra ne pagal alegorines reikšmes, o pagal ten aprašomus dalykus. Šioje knygoje daugiau yra iškeliama klausimų nei pateikiama atsakymų, o tuose atsakymuose dar mažiau įrodymų; visa kita taip išdėstyta, tarsi iki šiol būtų reikalinga tai aiškintis. Taip pat jis parašė knygą *Apie Dievo matymą*, kurioje aptaria dvasinį kūną, kuriam skirta prisikelti, ir tai, kokiū būdu Dievas, kuris yra dvasia, tokį kūną gali išgelbėti. Šią temą Augustinas išplėtojo dvidešimt antroje veikalo *Apie Dievo valstybę* knygoje. Dar parašė veikalą *Apie prigimtį ir malonę prieš Pelagijų*, kuris išaukštino prigimtį, neigdamas Dievo malonę. Jam Augustinas atsakė, ne supriešindamas prigimtį ir Dievo malonę, o parodydamas, kad Dievo malone prigimtis yra išlaisvinama ir valdoma.

Galiausiai Augustinas parašė veikalą *Apie Dievo valstybę*. To priežastys buvo štai kokios. Tuo metu gotai, vadovaujami karaliaus Alariko⁵⁰⁶, užėmė Romą. Netikintieji niekino

Kristų, sakydami, kad, kol Roma garbino savo dievus, ji buvo nepasiekiamo, o kai pradėjo garbinti Kristų – buvo nugalėta ir sugriauta. Taigi Augustinas užsidegęs parašė minėtą veikalą. Jame aprašė dvi valstybes – Dievo ir pasaulio – parodydamas jų sukūrimą, gyvavimą ir žlugimą. Nors veikalas susideda iš 22 knygų, apimančių abiejų valstybių aprašymus, tačiau pavadinimą jis gavo nuo geresniosios, todėl dažniausiai vadinamas *Apie Dievo valstybę*. Jame parodoma, kad gerieji žmonės šiame priešiškame pasaulyje yra pasmerkti kančiai, o blogieji – mėgautis gerove.

Dar Augustinas parašė knygą *Apie vedybas ir geidulius*; čia jis gina vedybas, idant nebūtų galvojama, kad jos susijusios su ydingais kūno geiduliais ar kad per jas kūno poreikiai nustelbia dvasios poreikius. Atsikratęs šitos blogybės, tyras santuokinis gyvenimas turėtų tarnauti vaikų gimdymui. Dar jis parašė Laurencijui skirtą knygą *Apie tikėjimą, viltį ir gailestingumą*; ji visiems pasidarė parankine knyga, niekada nepaleidžiama iš rankų, todėl jis taip ją ir praminė – *Enchiridionu*. Dar Augustinas parašė knygą *Apie rūpinimąsi mirusiais*, kurioje nurodė, kurioms sieloms galima padėti maldomis, – tai žmonės, kurie, dar gyvi būdami, nusipelnė, kad jiems būtų pagelbėta. Jis ten pat nurodė, kad kankinius pridera laidoti jiems skirtoje bažnyčioje, kad matantieji jų gerų darbų paminklą rūpestingai būtų raginami melstis už jų sielas prie kankinių šventovės. Tokia bažnyčia vadinama paminklu dėl to, kad primena protui tai daryti.

Kadangi Augustinas jau buvo parašęs daugybę knygų ir traktatų, jis galiausiai panoro viską dar kartą perskaityti ir peržiūrėti, kad, jei kas juose būtų neprotingai parašyta, galėtų apdairiai pašalinti, idant dėl to kai kurie migloti dalykai

taptų aiškesni. Kad galėtų šiai knygai visiškai atsidėti, likus dešimčiai metų iki palaimingos mirties, Augustinas atsisakė vyskupo pareigų, kurias ėjo trisdešimt metų. Manoma, kad tų pareigų atsisakė, kad turėtų daugiau galimybių skaityti ir taisyti savo veikalus. Iš tikrųjų tai jis pasitraukė ne dėl garbės, o dėl tarnystės. Na, bet jis pasirūpino, kad į jo vietą būtų paskirtas šventas žmogus, vardu Eradijus. Ir štai savo knygas dar kartą kruopščiai skaitydamas, Augustinas parašė veikalą *Pataisymai*. Kaip Augustinas pats rašo *Pataisymų* „Įžangoje“, jis jau buvo senas, kai pradėjo iš naujo skaityti ir nagrinėti savo knygas. Šiame veikale jis nedaug ką pataisė, nes taisyti reikėjo nedaug, dar paaiškino kai kurias abejonių keliančias vietas, o tas, kurios buvo neaiškos, išdėstė aiškiau. Veikalą baigė tokiu teiginiu: „Prisimenu, kad šiuos devyniasdešimt tris veikalus, kiekvieną iš jų pataisydamas, sudiktavau į du šimtus trisdešimt knygų, neskaičiuojant tų, kurias šiuo metu esu padiktavęs“⁵⁰⁷. Taigi yra aišku, kad po to jis dar daug ką padiktavo ir parašė nemažai knygų, tokių kaip *Apie dešimt širdžių*, *Apie krikščionišką gyvenimą*, *Apie Bažnyčios dogmas*, *Apie piemenis ir avis*, *Apie Šventojo Rašto stebuklus*, *Apie gailestingumo šlovę*, *Apie šventą našlystę*, *Apie teisingumo vykdymą*, *Apie dieviškąją lemtį*, *Apie atgailą*, *Apie atsidavimą nuodėmei*, *Apie Žodžio įsikūnijimą*, *Apie nuodėmių prieštaravimą*, *Apie Viešpaties žodžius*, *Klausimų ir atsakymų knyga*, skirta Orozijui, knyga, kurią vadino *Veidrodžiu*, ir dar daug kitų.

Yra dar penki tomai veikalų, kuriuos, kaip manoma, Augustinas parašė, dar būdamas vyskupu ir jau atsisakęs šių pareigų dėl rašymo, po vieną ir su pertraukomis, atsižvelgdamas į galimybes ir veikalo reikalingumą. Pirmiausia, tai *Pamokslų knyga*, kurioje sudėti du šimtai pamokslų, skirtų įvairių

šventųjų šventėms; čia jis mums ir taisykles nustatė, kaip juos garbinti, ir pačius šventuosius su nuostabia iškalba aprašė. Antra, *Laiškų* knyga, kurioje surinkti šimtas penkiasdešimt penki laišakai – labai naudingi, pilni išminties ir padailinti malonia iškalba. Trečia, *Homilijų Jono Evangelijai* knyga; homilijas jis skyrė žmonėms, todėl parašė kasdieniška kalba. Ketvirta, *Komentarai psalmėms*, kuriuos pats viešai skaitė; tai – didingas veikalas, todėl didingu ir aiškiu stiliumi parašytas. Penkta, *Homilijų* knyga, kurioje per įvairius dalykus atskleidė savo gebėjimą sakyti pamokslus žmonėms. Kaip aiškėja skaitantiems homilijas, jo kalba paprasta ir taikli, miela ir maloni. Be čia paminėtų veikalų, Augustinas dar parašė tiek knygų ir traktatų, kad niekas nepajėgtų tiek nei parašyti, nei perskaityti, nei suskaičiuoti. Ir tai buvo ne žmogaus talento, o veikiau Dievo galios nuopelnas.

CXXI. APIE ŠVENTO JONO KRIKŠTYTOJO NUKANKINIMĄ

APIE ŠVENTO JONO KRIKŠTYTOJO NUKANKINIMĄ CXXI – Kaip rašoma knygoje *De mitrali officio*, švento Jono Krikštytojo Nukankinimo šventė švenčiama dėl keturių priežasčių⁵⁰⁸. Pirmiausia, dėl paties jo nukirsdinimo; antra, dėl jo kaulų sudeginimo ir surinkimo į vieną vietą; trečia, dėl jo galvos atradimo, ketvirta, dėl jo piršto perkėlimo ir bažnyčios jo garbei pašventimo. Būtent dėl šių priežasčių žmonės šią šventę vadina skirtingai, tai yra Nukankinimu, Surinkimu, Atradimu ir Pašventimu.

Taigi pirmiausia ši šventė švenčiama dėl švento Jono Krikštytojo nukirsdinimo, kuris įvyko taip⁵⁰⁹. Kaip rašoma

Scholastinėje istorijoje, Erodo Didžiojo sūnus Erodas Antipa, keliaudamas į Romą, pakeliui užsuko pas savo brolių Pilypą ir slapta susitarė su jo žmona Erodiada, kuri, pasak Juozapo, buvo Erodo Agripos sesuo, kad grįžęs jis išvarysias savo žmoną ir vesiąs ją⁵¹⁰. Tai nebuvo paslaptis Erodo Antipos žmonai, Damasko karaliaus Areto dukrai, todėl, nelaukdama vyro grįžimo, ji kaip galima skubiau grįžo pas tėvą. Erodas grįždamas pagrobė Pilypo žmoną ir nuteikė prieš save tiek karalių Aretą, tiek Erodą Agripą, tiek brolių Pilypą. Jonas jam dėl to priekaištavo, mat pagal įstatymą nebuvo leidžiama vesti brolio žmonos, šiam dar esant gyvam. Erodas, matydamas, kad Jonas dėl šio poelgio jį taip stipriai peikia ir kad dėl savo pamokslų bei teikiamo krikšto, pasak Juozapo, sutraukia daugybę žmonių, liepė jį surakinti grandinėmis ir laikyti kalėjime, tiek siekdamas įsiteikti žmonai, tiek baimindamasis netekti žmonių, sekusių Jonu, paramos. Erodiada ir Erodas, norėdami atrasti kokią nors dingstį nužudyti Joną, matyt, tarpusavyje slapta sutarė, kad Erodas savo gimimo dieną švęs kartu su Galilėjos didikais bei savo valdytojais ir jaunai šokėjai, Erodiados dukrai, priesaika patvirtins, kad ši gausianti viską, ko paprašysianti. O kai ši paprašys Jono galvos, jam dėl duotos priesaikos ją reikės duoti, tačiau turėsiąs apsimesti, kad didžiai apgailestauja dėl tos priesaikos. O kad tikrai buvo sumanyta tokia klaida ir įvykdyta ši apgavystė, patvirtinama *Scholastinėje istorijoje*, kur rašoma: „Tikėtina, kad Erodas su žmona dėl Jono nužudymo, esant tokioms aplinkybėms, iš anksto paslapčia susitarė“⁵¹¹. Taip pat Jeronimas *Glosoje* rašo⁵¹²: „Jis davė priesaiką rasti proga nužudymui. Mat, jei mergina būtų pareikalavusi tėvo ar motinos mirties, Erodas nebūtinai būtų sutikęs“.

Paskyrus puotos laiką, mergina atėjo, pašoko visų akivaizdoje ir visiems patiko. Tada karalius prisiekė, kad ji gaus viską, ko tik paprašys, o ši, pamokyta motinos, pareikalavo Jono galvos. Veidmainis Erodas apsimetė, kad baisiai dėl savo priesaikos nuliūdo, todėl kad, kaip sako Rabanas, neapgalvotai prisiekė ir dabar turės laikytis priesaikos; jo veidą dengė sielvartas, nors širdis džiūgavo⁵¹³. Jis pateisino savo nusikaltimą priesaika, kad, prisidengdamas dorumu, nedorai pasielgtų. Taigi buvo pasiųstas budelis, Jonui nukirsta galva, kuri buvo atiduota merginai, o ši padovanojo ją savo svetimautojai motinai.

Augustinas apie šios priesaikos aplinkybes pasakoja viename iš pamokslų, kurį paskyrė švento Jono Krikštytojo nukirsdinimui⁵¹⁴. Štai toks pavyzdys: „Buvo toks nekaltas ir tikintis žmogus, iš kurio išgirdau tai, ką pasakojau. Kai kartą jam neatidavė to, ką buvo davęs ar jam buvo skolingi, jis susijaudinęs privertė skolininką prisiekti. Taigi skolininkas prisiekė, o skolintojas pralaimėjo. Pasakojama, kad tą pačią naktį sapne jį nuvedė pas teisėją, kuris jo paklausė štai ko: „Kodėl privertei žmogų duoti priesaiką, kurią žinotai būsiant netikra?“ – Jis atsakė: „Jis negrąžino to, kas yra mano“. – Tada teisėjas: „Geriau būtų netekęs savo nuosavybės, nei melaginga priesaika apsunkinęs jo sielą“. – Tada buvo liepta jį pargriovus smarkiai nuplakti, smūgių žymės ant jo nugaros liko matomos net nubudus. Tačiau jam buvo atleista po to, kai jis pasitaisė“. – Taip pasakoja Augustinas.

Jonas buvo nukirsdintas ne tą dieną, o Neraugintos duonos šventės dienomis, likus metams iki Kristaus kančios. Mat buvo priimta, kad dėl Viešpaties garbinimo apeigų menkesni dalykai turi nusileisti didesniems. Štai ką sako Jonas Auksaburnis⁵¹⁵: „Jonas – dorybės mokykla, gyvenimo mokymas, šventumo mo-

delis, teisingumo matas, skaistybės veidrodis, padorumo garbė, nekaltumo pavyzdys, atgailos kelias, nuodėmių atleidimas, tikėjimo mokykla. Jonas – didesnis už žmogų, lygus angelams, Įstatymo visuma, Evangelijos patvirtinimas, apaštalų balsas, pranašų tylėjimas, pasaulio žibintas, einantis priešais Teisėją, visos Trejybės vidurys. Toks būdamas, jisai yra atiduotas paleistuviui, išduotas svetimautojai, padovanotas šokėjai“.

Tačiau Erodas neliko nenubaustas – jis buvo pasmerktas tremčiai. Kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*, kitas Erodas, tai yra Agripa, buvo apsukrus, tačiau neturtingas, todėl, praradęs iš didžiulio skurdo bet kokią viltį, užsidarė viename bokšte, kad ten numirtų iš bado⁵¹⁶. Kai apie tai išgirdo jo sesuo Erodiada, ėmė maldauti savo vyrą tetrarchą Erodą Antipą, kad jį iš ten išlaisvintų ir duotų visa, kas reikalingiausia. Kai šis padarė, kaip buvo prašomas, ir jie abu puotavo, tetrarchas Erodas, įkaušęs nuo neskiesto vyno, ėmė šaipytis iš Erodo Agripos geradarysčių, kurias tas jam buvo padaręs. Šis labai įsižeidė ir išvyko į Romą, kur pelnė tokį Gajaus Cezario⁵¹⁷ palankumą, kad šis jam paskyrė valdyti dvi tetrarchijas – Lisaniją ir Abiliną – ir, uždėjęs karūną, paskelbė Judėjos karaliumi.

Erodiada, matydama, kad jos brolis tapo karaliumi, savo vyro nesiliaudama prašė, kad ir jis vyktų į Romą ir gautų karaliaus titulą. Tačiau šis, pertekęs turtų, nenorėjo iškilimo, labiau linkdamas į ramų poilsį, nei į darbą nešančią garbę. Vis dėlto nugalėtas žmonos maldavimų, kartu su ja išvyko į Romą. Tai sužinojęs, Agripa pasiuntė Cezariui laišką, kuriame rašė, kad Erodas sustiprino ryšius su Partų karaliumi ir nori sukilti prieš Romos valdžią. Norėdamas tai pagrįsti, jis papasakojo, kad Erodas savo miestuose turi tiek ginklų, kad jų pakaktų apginkluoti 70 000 vyrų. Perskaitęs laišką, Gajus Cezaris, tarsi

visa tai sužinojęs iš kažkur kitur, Erodą pats išklausinėjo, be kitų dalykų, pasiteiraudamas, iš kur miestuose atsirado tiek ginklų, kiek jis buvo girdėjęs. Erodas nieko nepaneigė. Tada Gajus, patikėjęs, kad tai, ką parašė Erodas Agripa, yra tiesa, Erodą pasmerkė tremčiai. O jo žmonai, kadangi ji buvo jo mylimo Erodo Agripos sesuo, leido sugrįžti į savo kraštą. Tačiau ši panoro savo vyrą lydėti tremtin, sakydama, kad nepaliks nelaimėje to, su kuriuo gerais laikais viskuo dalijosi. Taigi jie buvo ištremti į Lioną, kur liūdnai nugyveno likusį gyvenimą. Taip rašoma *Scholastinėje istorijoje*.

Antra priežastis, dėl kurios švenčiama ši šventė – švento Jono Krikštytojo kaulų sudegimas ir surinkimas. Pasak kai kurių autorių, jo kaulai buvo sudeginti tą pačią dieną, kai jis buvo nužudytas, ir iš dalies surinkti tikinčiųjų. Tokiu būdu jis buvo nukankintas tarsi antrą kartą, mat net jo kaulai buvo sudeginti. Todėl Bažnyčia švenčia šią šventę kaip antrą jo kankinystę. Kaip rašoma vienuoliktoje *Bažnyčios istorijos* knygoje, kai Jono mokiniai palaidojo jo kūną Sebastės mieste Palestinoje, tarp Eliziejaus ir Abdijos, ir prie jo kapo įvyko daug stebuklų⁵¹⁸, pagony, Julijonui Atskalūnui paliepus, jo kaulus išbarstė. Bet stebuklai nesiliovė, todėl kaulus vėl surinko, sudeginę sutrynė į dulkes ir išbarstė laukuose pavėjui, kaip kad pasakojama *Scholastinėje istorijoje*⁵¹⁹.

Beda kronikose pasakoja, kad surinkti kaulai buvo išbarstyti dideliame plote, todėl Jonas šitaip patyręs antrąją kankinystę⁵²⁰. (Nežinodami prasmės, kai kurie žmonės tai išreiškia, kai, švęsdami Jono gimimo dieną, iš visur renka kaulus ir juos degina.) Taigi kai žmonės rinko jo kaulus, norėdami juos sudeginti, kaip rašoma *Scholastinėje istorijoje* ir kaip Beda patvirtina kronikose, kažkokie vienuoliai, atvykę iš Jeruzalės,

paslapčia įsimaišė tarp rinkėjų ir išsinešė didelę kaulų dalį⁵²¹. Jie nugabeno juos Jeruzalės vyskupui Pilypui, kuris vėliau juos perdavė Aleksandrijos vyskupui Atanazui. Dar vėliau to paties miesto vyskupas Teofilis juos sudėjo Serapio šventykloje, kurią apvalė nuo suteršimo ir švento Jono Krikštytojo garbei pašventino kaip baziliką. Taip pasakoja Beda ir *Scholastinė istorija*. Dabar šitie kaulai pamaldžiai garbinami Genujoje; patikrinę dalykų tikrumą, popiežiai Aleksandras III ir Inocentas IV⁵²² šitai patvirtino savo privilegijomis. Čia taip pat įvyko daugybė stebuklų.

Gabendami švento Jono Krikštytojo relikvijas į Genują, genujiečiai jas buvo paskirstę po kelis laivus. Jiems plaukiant staiga jūroje kilo tokia smarki audra, kad jie ėmė baimintis, kad laivai suduš. Tačiau patarti vieno dvasininko, kuris plaukė kartu su jais ir jiems pasakė, kad taip daryti jam buvo liepta iš aukščiau, jie davė įžadą, kad relikvijas vėl surinks į vieną vietą. Jūra iš karto nurimo, o jie sąžiningai įvykdė savo įžadą.

Kartą Genują buvo apėmusi baisi sausra – dangus nedavė nė lašo vandens, o žemė neišaugino jokio vaisiaus. Iškilingai procesijai apnešus šventojo relikvijas aplink miestą, dangus staiga apsitraukė debesimis, nors prieš tai buvo visiškai giedra, ir prapliupo smarki liūtis. Kartą, kai mieste kilo toks gaisras, kad ugnies liežuviai pasiekė net aukščiausių bokštų viršūnes, ir visam miestui iškilo grėsmė, relikvijos buvo išdėstytos prieš ugnį, ir gaisras pats savaime be jokių pastangų atsitraukė, nepadaręs jokios žalos. Kitą kartą, kai dėl audringos jūros ir smarkaus vėjo ėmė dužti uoste prisišvartavę laivai, taip padarydami miestui didžiulių nuostolių, relikvijos buvo išdėstytos prie jūros prieš vėją, ir per vieną valandą audra visiškai nurimo.

Kaip Erodas, liepęs saviškiams nukirsti šventam Jonui Krikštytojui galvą, buvo nubaustas už šį nusikaltimą, taip ir Julijonas Atskalūnas, įsakęs sudeginti jo kaulus, sulaukė Dievo bausmės. Apie jo bausmę pasakojama skaitinyje apie šventą Julijoną, einančiame po skaitinio apie švento Pauliaus atsivertimą⁵²³. Apie Julijono Atskalūno kilmę, valdymą, žiaurumą ir mirtį išsamiai pasakojama *Trijų dalių istorijoje*⁵²⁴.

Konstancijus, Konstantino Didžiojo brolis, to paties tėvo sūnus⁵²⁵, turėjo du sūnus – Galą ir Julijoną. Konstantinui mirus, Konstancijus pasistengė, kad Galas taptų cezariu, tačiau vėliau jį nužudė. Julijonas, baimindamasis mirties, tapo vienuoliu, tačiau vis klausinėjo žynių, ar kada nors galėtų tapti imperatoriumi. Vėliau Konstancijus Julijonui suteikė cezario vardą ir išsiuntė į Galiją, kur jis iškovojo daugybę pergalių. Kartą laurų vainikas, pakabintas tarp dviejų kolonų, virvelei nutrūkus, nukrito tiesiai ant galvos jam einant pro šalį. Tokiu būdu jis buvo karūnuotas, visiems aplinkui šaukiant, kad tai esąs valdžios ženklas. Kareiviai jį pradėjo vadinti Augustu, o kadangi neturėjo karūnos, kurią galėtų uždėti jam ant galvos, vienas iš jų nuo kaklo nusiėmė grandinę, uždėjo ją Julijonui ant galvos, ir taip jis buvo paskelbtas imperatoriumi.

Nuo tada Julijonas liovėsi apsimitinėti krikščionimi. Jis atidarinėjo stabų šventyklas, aukojo jiems, pasivadino aukščiausiuoju pagonių žyniu ir visur sunaikino kryžiaus ženklus. Kartą jo ir kitų, kurie jį lydėdavo, drabužius padengė rasa, ir kiekvienas rasos lašas pavirto kryžiumi. Konstancijui mirus, Julijonas, siekdamas visiems įtikti, leido kiekvienam išpažinti jo pasirinktą religiją, be to, iš savo rūmų išvijo visus eunuchus, kirpėjus bei virėjus. Julijonas išvijo eunuchus, nes mirė jo žmona, o kitos jis nevedė, virėjus – nes valgė labai paprastus

valgius, o kirpėjus – nes kalbėjo, kad vienas kirpėjas gali tarnauti daugeliui. Tuo metu jis padiktavo nemažai knygų, kuriose koneveikė visus prieš jį buvusius valdovus. O kadangi jis išvarė virėjus ir kirpėjus, gyveno daugiau kaip filosofas nei kaip valdovas, nors tai, kad jis šmeižė ar apkalbėjo kitus, netiko nei filosofui, nei valdovui.

Kartą, kai aukojosi stabams, Julijonas aukojamo gyvulio viduriuose pastebėjo kryžiaus ženklą, apsuptą karūnos. Tai pamatę, žyniai persigando, šį ženklą išaiškinę kaip būsimą kryžiaus vienybę, pergalę ir amžinumą. Prieštaraudamas jiems, Julijonas atsakė, kad tai esąs ženklas, kad Kristaus mokymą reikia sulaikyti ir neleisti išplisti anapus rato. Kitą kartą, kai Julijonas Konstantinopolyje aukojosi Fortūnai, Chalkedono vyskupas Maris, aklas dėl senatvės, priėjo prie imperatoriaus ir išvadino jį bedieviu, nedoreliu ir atskalūnu. Jam Julijonas atsakė: „Netgi tavo Galilėjietis nepajėgė tavęs išgydyti?“ – Į tai anas: „Dėkoju savo Dievui dėl to, kad atėmė iš manęs akių šviesą, kad nematyčiau tavęs, praradusio tikėjimą!“ – Julijonas pasitraukė, jam nieko taip ir neatsakęs.

Antiochijoje⁵²⁶ Julijonas liepė surinkti šventus indus ir užtiesalus, sumetė juos ant žemės, atsitūpė ant jų ir suteršė. Netrukus tą jo kūno dalį pradėjo kamuoti skausmai, nes ten ėmė knibždėti kirminų, graužusių jo kūną. Tų skausmų jis negalėjo atsikratyti, kol buvo gyvas. Grobęs imperatoriaus liepimu iš bažnyčių indus, prefektas Julijonas nusišlapino ant jų, sakydamas: „Štai kokiais indais patarnaujama Marijos Sūnui!“ – Ir išsyk jam burna virto išeinamąja anga ir pasidarė tuštinimosi organu.

Kartą Julijonas Atskalūnas įėjo į Fortūnos šventyklą, o šventyklos patarnautojai šlakstė vandeniu įeinančius, kad juos

apvalytų. Valentinianas pamatė ant chlamidės dėmę, likusią po apšlakstymo, ir supykęs kumščiu trenkė patarnautojui, sakydamas, kad jis esąs greičiau suteptas nei apvalytas⁵²⁷. Tai pamatęs, imperatorius liepė jį suimti ir ištremti į dykumą. Šis buvo krikščionis ir vėliau kaip atpildą gavo aukščiausią valdžią valstybėje.

Norėdamas sukelti krikščionių pasipiktinimą, Julijonas įsakė atstatyti žydų šventyklą, tuo reikalu žydus dosniai parėmęs pinigais. Kai statyboms buvo atvežta daugybė statybinių akmenų, staiga pakilo smarkus vėjas ir visus juos išžarstė, o tada žemę sudrebino baisus žemės drebėjimas; galiausiai nuo pamatų pakilo ugnies liežuviai ir sudegino daugelį žmonių. Kitą dieną danguje atsirado kryžiaus ženklas, o žydų drabužiai buvo paženklinti juodais kryžiais.

Išėjęs į žygį prieš persus, Julijonas priartėjo prie Ktesifonto miesto⁵²⁸ ir pradėjo jo apgulti. Persų karalius pasiūlė atiduosiąs dalį savo karalystės, jei jis pasitrauksias. Tačiau Julijonas nieku būdu nesutiko, kadangi, sekdamas Pitagoro ir Platono idėjomis apie sielų persikėlimą, galvojo, kad jam atitekusi Aleksandro⁵²⁹ siela ar kad jis esąs tas pats Aleksandras, tik kitame kūne. Tačiau taikli strėlė pervėrė jam šoną, ir nuo tos žaizdos Julijonas mirė. Iki šiol nežinoma, kas paleido strėlę, tačiau kai kurie sako, kad ją paleido kažkas nematomas, kiti – kad kažkoks Izmaelitų pie-muo, treči – kad bado ir žygio nuvargintas karys. Kad ir kas jis būtų, žmogus ar angelas, akivaizdu, kad tai buvo padaryta Dievo paliepimu⁵³⁰. Kalikstas, artimas Julijonui žmogus, pasakojo, kad jis buvo pervertas demono. Taip rašoma *Trijų dalių istorijoje*.

Trečia priežastis, dėl kurios švenčiama ši šventė – švento Jono Krikštytojo galvos radimas⁵³¹. Kalbama, kad tą dieną buvo surasta jo galva⁵³². Kaip pasakojama vienuoliktoje

Bažnyčios istorijos knygoje, Jonas buvo laikomas surakintas grandinėmis Arabijos pilyje, vadinamoje Macheronta, ir ten jam buvo nukirsta galva⁵³³. Erodiada, baimindamasi, kad pranašas neprisikeltų, jei jo galva bus palaidota kartu su kūnu, įsakė ją atgabenti į Jeruzalę ir slapta užkasti prie Erodo namų. Kaip rašoma *Scholastinėje istorijoje*, valdant Marcianui⁵³⁴, imperatoriumi tapusiam 452-ais Viešpaties metais, Jonas dviem vienuoliams, atvykusiems į Jeruzalę, parodė, kur užkasta jo galva. Atskubėję prie buvusių Erodo rūmų, vienuoliai surado ten Jono galvą, suvyniotą į ašutinį audinį, kuriuo, kaip pats manau, jis buvo prisidengęs dykumoje. Kai gabendami tą galvą, jie keliavo namo, prie jų prisijungė vienas skurdo bandęs išvengti puodžius iš Emisos miesto. Jam buvo patikėta nešti krepšį su šventąja galva. Tačiau vieną naktį paragintas paties švento Jono Krikštytojo, puodžius pabėgo nuo vienuolių ir, nešinas galva, sugrįžo į Emisą; kol buvo gyvas, jis vienoje oloje garbino šventąją galvą ir sulaukė nemažai gėrybių. Mirdamas jis tai atskleidė savo seseriai, prieš tai ją prisaikdinęs, o ši tokiu pat būdu perdavė paslaptį savo palikuonims.

Po daugelio metų šventas Jonas Krikštytojas štai tokiu būdu parodė savo galvą vienuoliui šventam Marceliui, gyvenusiam toje pačioje oloje. Miegodamas Marcellis sapne pamatė artinantis minias žmonių, giedančių psalmes ir kartojančių: „Štai ateina šventas Jonas Krikštytojas!“ – Tada pamatė šventą Jonas Krikštytoją – vienas žmogus jį lydėjo iš kairės, o kitas iš dešinės, – o šis laimino visus, prie jo prisiartinusius. Kai prie jo priėjo Marcellis ir parkrito prie jo kojų, šventasis jį pakėlė ir, laikydamas už smakro, pabučiavo taikos bučiniu. Tada Marcellis jo pasiteiravo: „Pone, iš kur pas mus atėjai?“ – Šis atsakė: „Atėjau iš Sebastės“.

Atsibudęs Marcelis labai stebėjosi šia vizija. Kitą naktį, kai jis jau miegojo, kažkas jį pažadino. Ir štai, pabudęs savo celės tarpduryje, vienuolis išvydo žibančią žvaigždę. Kai atsikėlęs norėjo ją paliesti, ji išsyk pasitraukė į kitą vietą. Tada vienuolis ėmė sekti paskui žvaigždę, kol ji sustojo ties ta vieta, kur buvo užkasta švento Jono Krikštytojo galva. Ėmęs toje vietoje kasti, Marcelis atrado urną, o joje – šventąjį lobį. Vienas žmogus, tuo netikėdamas, ranka palietė indą, tačiau ranka tučtuojau sudžiūvo ir prilipo prie indo. Artimiesiems meldžiantis, jis pajėgė atitraukti ranką, tačiau ji liko neveikli. Tada jam pasirodė Jonas ir tarė: „Kai mano galva bus nunešta į bažnyčią, dar kartą paliesk indą, ir vėl būsi sveikas“. – Žmogus taip padarė ir pasveiko.

Kai Marcelis apie tai papasakojo to miesto vyskupui Julijonui, galva iš olos buvo perkelta į miestą. Nuo to laiko minėtame mieste, kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*, tą dieną, kurią galva buvo rasta arba perkelta⁵⁵, imta švęsti švento Jono Krikštytojo Nukankinimo šventė. Vėliau galva buvo nugabenta į Konstantinopolį. Mat, kaip rašoma *Trijų dalių istorijoje*, imperatorius Valentas⁵⁶ paliepė šventąją galvą įdėti į vežimą ir atgabenti į Konstantinopolį. Kai relikvija keliavo pro Chalkedoną, vežimas sustojo, ir niekas jo nebeįstengė pajudinti iš vietos, kad ir kiek ragino lazdomis jaučius, todėl žmonės buvo priversti ten palikti vežimą⁵⁷. Tačiau vėliau, kai Teodosijus⁵⁸ panoro iš Chalkedono atsigabenti galvą, jis rado skaisčią moterį, kuriai buvo pavesta saugoti relikviją, ir paprašė jos leisti jam šventąją galvą perkelti. Ši sutiko, manydama, kad kaip ir Valento laikais, taip ir dabar pati galva neleis niekam jos pajudinti. Tada dievobaimingas imperatorius įvyniojo galvą į purpurinį audeklą, nugabeno ją į Konstantinopolį ir ten pasta-

tė nuostabiai gražią bažnyčią. Taip rašoma *Trijų dalių istorijoje*. Valdant Pipinui⁵³⁹, iš Konstantinopolio galva buvo pergabenta į Puatjė, kur jos dėka prisikėlė daug mirusiųjų.

Kaip buvo nubausti Erodas, liepęs nukirsdinti Joną, ir Julijonas Atskalūnas, įsakęs jo kaulus sudeginti, taip ir Erodiada sulaukė bausmės už tai, kad patarė mergaitei prašyti galvos, ir pati mergaitė, kuri to paprašė. Nors kai kurie sako, kad Erodiada nebuvo ištremta ir nemirė tremtyje – kadangi ji džiūgavo, laikydama rankose Jono galvą, ir visaip tyčiojosi, Dievo valia pati galva kvėptelėjo jai į veidą, ir ji staiga numirė⁵⁴⁰. Taip liaudyje pasakojama, tačiau, tai, kas buvo anksčiau pasakyta, o būtent kad ji liūdnei baigė gyvenimą tremtyje su Erodu, kronikose patvirtina šventieji, ir tuo reikėtų tikėti. Jos dukra kartą vaikštinėjo ant ledo, įlūžo ir nuskendo vandenyje. Vienoje kronikoje dar pasakojama, kad ją gyvą prarijusį žemė⁵⁴¹. Tai galima suprasti, mat panašiai pasakyta apie egiptiečius, nuskendusius Raudonojoje jūroje: „Ir juos prarijo žemė“⁵⁴².

Ketvirta priežastis, dėl kurios švenčiama ši šventė – jo piršto perkėlimas ir bažnyčios pašventimas⁵⁴³. To piršto, kuriuo jis parodė į Viešpatį, budeliai niekaip negalėjo sudeginti, o minėti vienuoliai jį surado. Vėliau, kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*, šventa Teklė jį atgabeno į Alpes ir atidavė saugoti į Maurieno bažnyčią⁵⁴⁴. Tai paliudija ir garbusis mokytojas Jonas Beletas, pasakodamas, kad minėta šventoji iš užjūrio į Maurieną atgabeno tą patį pirštą, kurio negalima buvo sudeginti, ir ten švento Jono Krikštytojo garbei pastatė bažnyčią⁵⁴⁵. Ten pat sakoma, kad bažnyčia buvo pašventinta irgi tą dieną. Todėl popiežius nustatė, kad šią dieną privalu švęsti visame pasaulyje.

Kaip pasakoja Sigebertas, Prancūzijos mieste Mauriene gyveno moteris, labai atsidavusi šventam Jonui Krikštytojui⁵⁴⁶. Ji be atvangos maldavo Dievą, kad jai kada nors padovanotų kokią nors švento Jono Krikštytojo relikviją. Tačiau kai jos maldavimai neišsipildė, ji, pasikliaudama Dievu, davė priesaiką, kad nieko neims į burną tol, kol negaus, ko prašo. Po kelių dienų pasninko ant altoriaus ji išvydo nuostabiai spindintį nykštį ir su džiaugsmu priėmė šią Dievo dovaną. Ten atėjo trys vyskupai, kurių kiekvienas troško gauti to nykščio dalelę, tačiau jie baisiai nustebo, pamatę tris kraujo lašus, nukritusius ant patiestos drobės, ir nudžiugo, kad kiekvienas jų nusipelnė gauti po vieną lašelį.

Lombardijos karalienė Teodelinda Moncos mieste netoli Milano pastatė ir švento Jono Krikštytojo garbei pašventė didingą bažnyčią⁵⁴⁷. Po kažkiek laiko, kaip liudija Paulius⁵⁴⁸ *Lombardijos istorijoje*, imperatorius Konstantinas, dar vadinamas Konstantu⁵⁴⁹, norėdamas iš Lombardijos atimti Italiją, apie karo baigtį pasiteiravo vieno žmogaus, turėjusio pranašavimo dovaną. Šis, galvojęs per naktį, ryte atsakė taip: „Karalienė pastatė šventam Jonui bažnyčią, ir jis visą laiką saugo Lombardiją, todėl jos neįmanoma nugalėti. Tačiau ateis laikas, kai ta vieta bus išniekinta, ir tada jie bus nugalėti“. Pranašystė išsipildė imperatoriaus Karolio⁵⁵⁰ laikais.

Grigalius *Dialogue* pasakoja⁵⁵¹, kad vienas didžiai dorybingas vyras, vardu Sanktulas, apsiėmė saugoti lombardų sugautą diakoną su tokia sąlyga, kad jei šis pabėgtų, pats Sanktulas vietoje jo būtų pasmerktas mirti. Tada jis paragino diakoną bėgti ir gelbėtis. Dėl šio poelgio Sanktulas buvo pasmerktas nukirsdinti. Bausmei atlikti buvo pasirinktas stipriausias budelis, dėl kurio nekilo jokių abejonių, kad vienu kirčiu pasmerktajam nukirs

galvą. Sanktulas ištempė kaklą ir, kai budelis stipriu rankų mostu aukštai pakėlė kirvį, tarė: „Šventasis Jonai, sulaikyk jį!“ – Staiga budelio rankos sustingo, ir pakeltas į viršų kardas nebepajudėjo. Tik jam prisiekus, kad daugiau niekada nenubaus krikščionio, Dievo tarnas už jį pasimeldė, ir jis galėjo nuleisti rankas.

CXXII. APIE ŠVENTUS FELIKSĄ IR ADAUKTĄ

APIE ŠVENTUS FELIKSĄ IR ADAUKTĄ CXXII – Kunigas Feliksas ir jo brolis⁵⁵², kuris buvo taip pat vardu Feliksas ir kunigas, buvo atvesti pas Dioklecianą ir Maksimianą⁵⁵³. Vyresnysis iš brolių buvo nuvestas į Serapio šventyklą, kad ten paaukotų. Kai tik ten buvo įvestas, jis papūtė į statulą, ir ši iš karto subyrėjo. Nuvestas prie Merkurijaus statulos, jis lygiai taip pat papūtė, ir statula taip pat subyrėjo. Trečiąkart nuvestas prie Dianos atvaizdo, jis vėl padarė tą patį. Taigi jis buvo pasmerktas kankinimui ant „arkliuko“, o po to buvo nuvestas prie pagonims švento medžio, kad paaukotų ten. Parkritęs ant kelių, jis pasimeldė ir, papūtęs į medį, jį išvertė su šaknimis. Virsdamas medis į šipulius sudaužė statulą, altorių ir visą šventyklą.

Tai išgirdęs, prefektas įsakė jį nedelsiant nukirsdinti, o kūną palikti vilkams ir šunims. Tada vienas žmogus staiga iššoko iš minios ir savo valia prisipažino esąs krikščionis. Taigi abu vienas kitą pabučiavę, jie buvo ten pat kartu nukirsdinti. Nežinodami jo vardo, krikščionys jį pavadino Adauktu, mat prisijungė prie švento Felikso, kad laimėtų kankinio karūną. Kai krikščionys juos palaidojo duobėje, kurią paliko išvirtęs medis, pagonis, norinčius juos iškasti, apsėsdavo velnias. Jie buvo nukankinti apie 287-uosius Viešpaties metus.

CXXIII. APIE ŠVENTĄ EGIDIJŲ

APIE VARDĄ – Sakoma, kad Egidijus kilęs iš žodžio *e*, kuris reiškia „be“, žodžio *geos* „žemė“ ir žodžio *dyan*, kuris reiškia „žinomas“ arba „dieviškas“⁵⁴. Mat jis neturėjo tėvynės dėl tėvynainių paniekinimo, buvo žinomas dėl mokslo išmanymo ir dieviškas dėl meilės, kuri mylimąjį prilygina mylinčiajam.

APIE ŠVENTĄ EGIDIJŲ CXXIII – Egidijus buvo Atėnų valdovų giminės palikuonis ir nuo vaikystės puikiai išmanė šventuosius raštus. Vieną dieną eidamas į bažnyčią, jis kažkokiam paliegėliui, gulinčiam aikštėje ir prašančiam pagalbos, pasiūlė savo apsiaustą. Juo apsisiautęs, šis bemat išgijo⁵⁵. Vėliau, kai mirė jo tėvai, jis visą savo palikimą paaukojo Kristui. Kartą grįždamas iš bažnyčios, jis sutiko priešais ateinantį vyrą, kuriam buvo įkandusi gyvatė, tačiau Egidijus pasimeldė ir nuodus pašalino. Taip pat Egidijus, išvaręs velnią, pagydė ir kažkokį velnio apsėstąjį, kuris kartu su kitais buvo bažnyčioje ir savo riksmiais trikdė visus tikinčiuosius.

Baimindamasis pavojaus, kurį sukelia žmonių palankumas, Egidijus slapta atvyko į pajūrį. Pamatęs jūroje į bėdą patekusius jūreivius, jis sukalbėjo maldą ir nuramino audrą. Kai jūreiviai sugrįžo į uostą ir išgirdo, kad jis keliauja į Romą, jam pelnytai padėkojo ir pažadėjo, kad be jokio mokesčio jį ten nugabensią. Tačiau kai Egidijus atkeliavo į Arlį, dvejus metus praleido pas to miesto vyskupą šventą Cezarijų⁵⁶. Ten gyvendamas, jis išgydė kažkokį žmogų, kuris trejus metus sirgo karštine. Vėliau, trokšdamas vienatvės, Egidijus slaptomis iškeliavo ir ilgai gyveno su atsiskyrėliu Veredemijumi, garsėjusiu savo šventumu, ir jo nuopelnų dėka žemė tose vietose tapo derlinga. Tačiau kai visur pasklido gandas apie vieno ir kito daromus

stebuklus, Egidijus, baimindamasis pavojaus, kurį kelia žmonių garbinimas, paliko Veredemiją ir pasitraukė į dykros gilumą, kur susirado olą ir vandens šaltinį. Dievo valia ten dar buvo elnė maitintoja, kuri tam tikru metu ateidavo ir atnešdavo jam valgyti pieno.

Kartą tose vietose medžiojo karaliaus tarnai. Jie pamatė elnę ir tuojuo, pamiršę visus kitus žvėris, ėmė persekioti ją su šunimis. Ši spruko nuo jų kaip galėdama greičiau ir atbėgo prie savo maitintinio kojų. Egidijus, stebėdamasis, kodėl ji taip neįprastai mykia, išėjo iš olos ir, išgirdęs besiartinančius medžiotojus, paprašė Viešpaties, kad išgelbėtų maitintoją, kurią pats jam buvo atsiuntęs. Nė vienas šuo nebedrįso prisiartinti arčiau nei per mesto akmens atstumą – baisingai skalydami, jie parbėgo pas medžiotojus. Artėjant nakčiai, medžiokliai patraukė namo; vos saulei patekėjus, jie grįžo į tą pačią vietą, tačiau nieko nepešę vėl turėjo keliauti tuščiomis namo.

Apie tai išgirdo karalius. Kažką įtardamas, jis su vyskupu ir daugybe medžiotojų pats ten nuvyko. Kaip anksčiau šunys nedrįso artintis prie tos vietos, skalydami jie vėl parbėgo, o medžiotojai apsupo visą per tankius erškėčius neįžengiamą vietovę. Tikėdamas elnę išbaidyti, vienas medžioklis neapgalvotai paleido strėlę ir sunkiai sužeidė už ją besimeldžiantį Dievo tarną. Kareiviai kartais prasiskyrė taką iki pat Egidijaus olos. Ten jie pamatė senolį, apsivilkusį vienuolio abitu, vertą pagarbos ne tik dėl žilos galvos, bet ir dėl amžiaus, ir gulinčią prie jo kojų elnę. Liepę kitiems likti atokiai, vyskupas ir karalius prie jo prisiartinę pėsti. Jiedu pasiteiravo, kas jis esąs, iš kur atvykęs, kodėl trokštąs šitaip prižėlusios dykros ir kas galėjo jį taip sunkiai sužeisti. Egidijus atsakė į visus jų klausimus, ir jie nusižeminę paprašė jo atleidimo, pažadėjo atsiųsti gydytojus, kurie užgydytų žaizdas,

ir atnešė daugybę dovanų. Tačiau jis nenorėjo priimti gydymo ir, niekindamas dovanas, į jas net nepažvelgė, o žinodamas, kad iš negalios kyla didesnė dorybė, maldavo Viešpatį, kad jam negrąžintų sveikatos, kol tik bus gyvas.

Karalius dažnai jį lankė, gavo iš jo peno savo išganymui ir jam dovanojo didžiulius turtus, tačiau Egidijus atsisakė juos priimti, prašydamas, kad geriau pastatytų vienuolyną, kur galėtų tarpti vienuoliško gyvenimo tvarka. Karalius taip ir padarė, o Egidijus, nugalėtas jo ašarų ir maldų, ėmėsi, prieš tai ilgai atsisakinėjęs, vadovauti tam vienuolynui.

Garsas apie Egidijų pasiekė karalių Karolį. Šis pakvietė jį atvykti ir labai pagarbiai priėmė. Kalbantis išganymo reikalais, karalius paprašė Egidijaus pasimelsti už jį, mat jis padaręs baisų nusikaltimą, apie kurį negalys prisipažinti niekam, net ir šventajam. Kitą sekmadienį, kai Egidijus laikė Mišias ir meldėsi už karalių, jam pasirodė Viešpaties angelas ir ant altoriaus padėjo ritinėlį, kuriame buvo iš eilės raštu išdėstyta karaliaus nuodėmė ir tai, kad dėl Egidijaus maldų už ją atleista, jei tik karalius gailėsis, ją išpažins ir vėliau susilaikys nuo jos. Pabaigoje buvo parašyta, kad jei kas nors prašys Egidijaus pagalbos dėl padarytos nuodėmės, dėl kurios vėliau gailėsis, tai gali neabejoti, kad dėl šventojo nuopelnų jam irgi bus atleista. Kai ritinėlis buvo nuneštas karaliui, jis išpažino savo nuodėmę ir nusižeminęs maldavo atleidimo.

Lydimas dar didesnės garbės, Egidijus sugrįžo į Nimo miestą⁵⁷, kur iš mirusiųjų prikėlė neseniai mirusį valdovo sūnų. Po kurio laiko jis išpranašavo, kad netrukus jo vienuolyną sugriaus priešai. Tada jis išvyko į Romą ir iš popiežiaus gavo ne tik privilegiją savo bažnyčiai, bet ir dvejas kipariso medžio duris, ant kurių buvo išraižyti apaštalų atvaizdai.

Pavedęs Dievo valiai, Egidijus paleido jas plaukti Tiberiu. Keliaudamas į savo vienuolyną, Tiberonėje⁵⁵⁸ jis dar išgydė paralyžiuotą žmogų. Sugrįžęs į vienuolyną, Egidijus uoste surado tas duris ir, padėkojęs Dievui, kuris apsaugojo jas nuo tiek jūroje tykančių pavojų, įstatė jas savo bažnyčios įeigoje, pirmiausia, kad papuoštų bažnyčią, o antra, kaip primintų jo sutarimą su Romos Sostu.

Greitai po to Viešpatys per regėjimą jam atskleidė, kad artinasi jo mirties diena. Egidijus papasakojo apie tai broliams ir, paprašęs melstis už jį, palaimingai užmigo Viešpatyje. Po to daugelis sakė girdėję angelų, jo sielą lydinčių pas Viešpatį, giesmes. Egidijus gyvenimo brandos pasiekė apie 700-us Viešpaties metus.

CXXIV. APIE ŠVENTUS SAVINIANĄ IR SAVINĄ

APIE ŠVENTUS SAVINIANĄ IR SAVINĄ CXXIV – Savinianas ir Savina buvo Savino, kilmingo pagonio, vaikai: su pirmąja žmona jis susilaukė sūnaus Saviniano, su antrąja – dukters Savinos. Abu vaikus jis pavadino savo vardu⁵⁵⁹.

Perskaitęs šias eilutes: „Apšlakstyk mane isopu ir būsiu apvalytas; plauk mane, ir pasidarysiu baltesnis už sniegą“⁵⁶⁰, Savinianas ieškojo atsakymo, ką tai galėtų reikšti, tačiau niekaip negalėjo suprasti. Todėl grįžęs į miegamąjį parkrito ant pelenų ir ašutinio audinio, sakydamas, kad geriau mirti, nei nepajėgti suprasti Viešpaties žodžių reikšmės. Jam pasirodė angelas ir tarė: „Nenukankink savęs mirtinai, nes atradai Dievo malonę. Kai tik būsi pakrikštytas, tapsi baltesnis už sniegą ir tada suprasi tai, ką dabar nori sužinoti“.

Angelui dingus, Savinianas nudžiugo, tačiau, atsisakęs garbinti status, buvo tėvo baisiai baramas. Be to, tėvas jam dažnai kartodavo: „Jau geriau tu vienas mirtum dėl to, kad negarbini dievų, nei kad mes visi būtume susieti su tavo mirtimi“. – Todėl Savinianas slapta pabėgo ir nukeliavo į Trua⁵⁶¹. Kai atėjo prie Senos upės ir ėmė maldauti Viešpatį, kad būtų pakrikštytas, ten taip ir įvyko. Viešpats jam tarė: „Dabar radai tai, ko ieškodamas taip ilgai stengeisi“. – Tada Savinianas įsmeigė į žemę lazda, ir, jam sukalbėjus maldą, toji lazda daugelio žmonių akivaizdoje išleido tankias šakas ir sužydėjo. Tai pamatę, įtikėjo 1108 žmonės.

Tai išgirdęs, imperatorius Aurelianas⁵⁶² pasiuntė būrį kareivių, kad jį sučiuptų. Šie jį atrado besimeldžiantį ir neišdrįso prisitarti. Tada imperatorius pasiuntė dar didesnį būrį, tačiau jie Savinianui meldžiantis irgi ėmė melstis kartu su juo. Kai jis pakilo, jie tarė: „Imperatorius nori tave matyti“. – Kai Savinianas pas jį atvyko ir nenorėjo aukoti dievams, imperatorius įsakė jam surišti kojas ir rankas ir nuplakti geležinėmis lazdomis. Į tai Savinianas tarė: „Padidink kankinimus, jei gali“. – Tada imperatorius įsakė jį miesto viduryje priišti prie suolo ir, apdėjus malkomis bei apipylus alyva, sudeginti tame lauže. Ir valdovas pamatė jį, ramiai stovintį tarp liepsnų ir besimeldžiantį. Apstulbęs jis krito veidu į žemę, o atsistojęs suriko: „Piktasis žvėrie, argi tau neužtenka tų sielų, kurias jau pasiėmei? Negi stengiesi ir mus apgauti savo magija?“ – Savinianas jam atsakė: „Dar daug sielų – ir tavo taip pat – per mane Viešpačiui bus patikėtos“.

Tada imperatorius ėmė keikti Viešpaties vardą, o kitą dieną įsakė Savinianą priišti prie stulpo ir apšaudyti strėlėmis. Tačiau strėlės, atlėkusios ir iš dešinės, ir iš kairės pusės, pakibo

ore, ir nė viena jo nesužeidė. Imperatorius nuėjo pas jį ir tarė: „Tai kurgi yra tavo Dievas? Tegul dabar ateina ir tave nuo šių strėlių išgelbsti“. – Ir tą pačią minutę viena strėlė pakilo, kirtu valdovui tiesiai į akį ir visiškai apakino. Įsiutęs imperatorius įsakė Savinianą vėl nuvesti į kalėjimą, o rytojaus dieną nukirsdinti. Tačiau šis maldavo Viešpatį, kad jį perkeltų į tą vietą, kur jis buvo pakrikštytas. Grandinės sutrūko, durys atsivėrė, ir Savinianas per patį karių būrio vidurį išėjo iš kalėjimo. Tai išgirdęs, imperatorius liepė jį pasekti ir nukirsdinti. Savinianas, pamatęs jį sekančius kareivius, žengė per vandenį tarsi per uolą, kol pasiekė savo krikšto vietą. O kai kareiviai persikėlė per upę, tačiau bijojo jam suduoti, jis tarė: „Ramiai mane užmuškite ir nuneškite dalį mano kraujo savo imperatoriui, kad jis atgautų regėjimą ir suvoktų Dievo galią“. – Nukirsdintas Savinianas pakėlė savo galvą ir nešėsi ją dar 49 žingsnius.

Kai imperatorius pasitėpė jo krauju akį ir visiškai išgijo, tarė: „Tikrai geras ir didis yra krikščionių Dievas“. – Tai išgirdusi moteris, kuri buvo apakusi prieš 40 metų, paliepė save nunešti į tą vietą ir pasimeldusi tuojau atgavo regėjimą. Savinianas kankinystę patyrė apie 275-us Viešpaties metus, sausio 29 dieną.

Ši istorija čia pasakojama kaip priedas prie Saviniano sesers Savinos istorijos, kurios šventė pirmiausia ir švenčiama šią dieną. Mat jo sesuo Savina kiekvieną dieną raudėjo brolio ir už jį aukėjo stabams, kol jai miegančiai pasirodė angelas ir tarė: „Savina, nebeverk, palik viską, ką turi, ir atrasi savo brolių, pakylėtą iki didžios garbės“. – Atsibudusi ji tarė savo netikrai seseriai: „Mano drauge, ar ką nors pajutai?“ – Ši atsakė: „Taip, ponია, mačiau vyrą, kalbantį su tavimi, tačiau nežinau, ką jis sakė“. – Savina paklausė: „Ar man nepriekaištausi?“ – O ši:

„Tikrai ne, ponia. Daryk viską, ką nori, tik nepakelk prieš save rankos“.

Kitos dienos rytą jos abi iškeliavo. Kai tėvas, ilgai ieškojęs dukters, neįstengė jos rasti, pakėlė rankas į dangų ir sušuko: „Jei esi danguje Visagalis Dievas, sunaikink mano stabus, kurie nepajėgė išgelbėti mano vaikų!“ – Tada Viešpats su dideliu griausmu juos sudaužė ir sunaikino; tai matę, daugelis įtikėjo.

Palaimintoji Savina atvyko į Romą, kur popiežius Euzebijus⁶³ ją pakrikštijo. Ji gyveno Romoje penkerius metus ir per tą laiką išgydė du aklus žmones ir du kenčiančius nuo paralyžiaus. Kartą jai sapne pasirodė angelas ir tarė: „Savina, ką tu darai? Palikusi visus savo turtus, tu vėl čia gyveni prabangoje. Kelkis ir keliauk į Trua miestą, kad ten rastum savo brolių“. – Tada Savina tarė savo tarnaitėi: „Mums nederą čia ilgiau pasilikti“. – O ši paklausė: „Ponia, kur nori keliauti? Juk čia tave labai myli, o tu nori vykti į svetimas šalis“. – Savina atsakė: „Dievas mumis pasirūpins“.

Taigi pasiėmusi tik miežinės duonos, Savina iškeliavo į Raveną. Atėjusi prie vieno turtuolio, kurio dukra merdėjo ir jau buvo apraudama, namų, Savina paprašė tarnaitės, kad jai leistų ten apsistoti. Ši atsakė: „Mano ponia, kaip gali norėti čia svečiuotis, kai mano šeimnininkės dukra miršta, ir visi baisiai sielvartauja?“ – Į tai Savina atsakė: „Dėl manęs ji nemirs“. – Įėjusi į vidų, ji paėmė merginą už rankų, ir ta pakilo visiškai sveika. Tačiau kai visi norėjo Saviną sulaikyti, niekas negalėjo jos įtikinti pasilikti.

Kai ji priartėjo prie Trua per mylią, pasiūlė savo tarnaitėi truputį pailsėti. Ir štai kilmingas vyras, vardu Licerijus, atėjo iš miesto ir jų pasiteiravo: „Iš kur judvi esate?“ – Savina jam atsakė: „Esu iš čia, iš šio miesto“. – Tada anas vėl paklausė:

„Kodėl meluoji? Tavo kalba rodo, kad esi svetimšalė“. – O ji: „Pone, tikrai esu svetimšalė. Ieškau savo seniai dingusio brolio Saviniano“. – O Licerius atsakė: „Vyras, kurio tu ieškai, neseniai vardan Kristaus buvo nukirsdintas ir palaidotas“. – Tada Savina parpuolusi ėmė melstis: „Viešpatie, kuris mane visada skaisčią saugojai, neleisk man ilgiau kankintis, keliaujant šiais pavojingais keliais ar pajudėti toliau šios vietos! Patikiu tau savo tarnaitę, kuri dėl manęs daug iškentėjo. Padaryk, Viešpatie, taip, kad brolių, kurio čia negalėjau pamatyti, būčiau verta pamatyti tavo karalystėje“. – Baigusi melstis, ji iškeliavo pas Viešpatį.

Tai pamačiusi, jos tarnaitė pratrūko raudoti, mat neturėjo laidotuviams būtinų dalykų. Tas vyras pasiuntė į miestą šauklį pranešti, kad žmonės susirinktų palaidoti svetimšalę moterį. Šie susirinkę ją palaidojo su didžia pagarba.

Tą pačią dieną švenčiama ir šventos Sabinos⁵⁶⁴, kareivio Valentino žmonos, šventė. Ji buvo nukirsdinta, valdant imperatoriui Hadrianui, nes atsisakė aukoti dievams⁵⁶⁵.

CXXV. APIE ŠVENTĄ LUPĄ

APIE ŠVENTĄ LUPĄ CXXV – Lupas, gyvenęs Orleane, kilęs iš karališkos giminės, pasižymėjo visomis dorybėmis ir buvo išrinktas Sanso vyskupu⁵⁶⁶. Kai jis beveik visą savo turtą išdalino vargšams, vieną dieną jis pakvietė į puotą daugiau žmonių nei buvo pratęs ir, puotos viduryje pasibaigus vynui, taip tarė tarnui: „Tikiu, kad Dievas, kuris maitina paukščius, pripildys mūsų meilę“. – Čia pat pasirodė tarnas, kuris pranešė, kad prie durų stovi 100 modijų⁵⁶⁷ vyno. Kai visi šeimynykščiai jam

labai priekaištavo, kad jis perdaug mylįs savo pirmtako dukrą, pasišventusią Dievui mergelę, Lupas visų jį šmeižiančių akivaizdoje mergelę pabučiavo ir jai tarė: „Žmogui, kurio sąžinės niekas neslegia, svetimos kalbos nedaro jokios žalos“. – Mat jis žinojo, kad mergelė karštai myli Dievą, ir pats ją mylėjo skaisčiausia meile.

Kai frankų karalius Klotaras⁶⁸ įsiveržė į Burgundiją ir pasiuntė savo senešalą prie Sanso miesto, kad jį apsuptų, šventas Lupas, įėjęs į Šventojo Stepono bažnyčią, ėmė skambinti varpu. Tai išgirdę, priešai buvo apimti tokios baimės, kad pamane, jog neišvengs mirties kitaip nei bėgdami. Galų gale užkariavęs Burgundijos karalystę, karalius pasiuntė kitą senešalą į Sanso miestą, tačiau šventas Lupas nepasitiko jo su dovanomis. Baisiai pažemintas jis apskundė Lupą karaliui, o karalius Lupą pasmerkė tremčiai, kur jis tapo labai žymus savo mokymu ir stebuklais. Tuo tarpu Sanso miesto gyventojai, nužudę vyskupą, kuris buvo užėmęs švento Lupo vietą, ėmė reikalauti karaliaus, kad grąžintų šventą Lupą iš tremties. Karalius, pamatęs tremtyje sunykusį šventąjį, Dievo valia atsivertė, Lupo akivaizdoje parkritęs paprašė atleidimo ir, apdovanojęs jį gausybe turtų, išsiuntė atgal į jo miestą. O kai jis atkeliavo į Paryžių, jį pasitiko didžiulė minia kalinių, kurie išėjo iš kalėjimo, atsivėrus durims ir sutrūkus grandinėms.

Vieną sekmadienį, kai šventas Lupas laikė Mišias, tiesiai į jo taurę iš dangaus nukrito perlas, kurį karalius padėjo prie kitų savo relikvijų. Karalius Klotaras, išgirdęs, kad švento Stepono varpo skambesys labai malonus ausiai, pasiuntė žmones, kad jį atgabentų į Paryžių, ir jis galėtų pats tą skambesį išgirsti. Tačiau kadangi tai labai nepatiko šventam Lupui, varpas akimirksniu neteko savo malonaus skambesio, vos tik jį išgabeno iš Sanso.

Tai išgirdęs, karalius liepė tučtuojau varpą grąžinti. Vos tik taip padarė, varpas atgavo skambesį, ir jis buvo girdimas septynių mylių atstumu nuo miesto. Na, o šventas Lupas išėjo jo pasitikti ir garbingai susigražino tai, ką didžiai sielvartaudamas buvo praradęs.

Vieną naktį melddamasis šventas Lupas, velnio veikiamas, staiga pajuto baisų troškulį ir paprašė jam atnešti šalto vandens. Tačiau suvokęs savo priešo klastą, ant vandens indo uždėjo savo kėdę ir taip viduje įkalino velnią, kuris visą naktį stūgavo ir triukšmavo. Atėjus rytui, tas, kuris naktį paslapčia gundyti buvo atėjęs, dienos šviesoje nugalėtas išnyko.

Vieną naktį, kai šventas Lupas savu papratimu apėjo visas miesto bažnyčias, grįždamas namo išgirdo savo dvasininkus tarpusavyje besivaidijant, mat jie norėjo paleistuvauti su moterimis. Tada jis, įėjęs į šalia esančią bažnyčią, pasimeldė už juos, visos pagundos tuojau pat juos apleido, ir atėję jie paprašė šventojo atleidimo. Galiausiai išgarsėjęs įvairiomis dorybėmis, Lupas iškeliavo pas Viešpatį. Šventas Lupas gyveno apie 610-uosius Viešpaties metus, Heraklėjo⁶⁹ laikais.

CXXVI. APIE ŠVENTĄ MAMERTINĄ

APIE ŠVENTĄ MAMERTINĄ CXXVI – Dar būdamas pagoniu, Mamertinas kartą aukojo dievams ir neteko vienos akies, o vieną ranką apėmė paralyžius⁷⁰. Manydamas, kad kažkuo bus dievus įžeidęs, jis nuėjo į šventyklą jų pagarbinti. Pakeliui jis sutiko vieną pamaldų vyrą, vardu Savinas, kuris jo pasiteiravo, kaip nutiko tokia nelaimė. Mamertinas atsakė: „Įžeidžiau savo dievus ir dabar einu jų maldauti, kad manęs pasigailėję grąžintų

tai, ką supykę atėmė“. – Į tai Savinas tarė: „Klysti, broli, klysti, jei demonus laikai dievais. Keliauk pas Osero vyskupą šventą Germaną⁵⁷¹, jei jo patarimo paklausysi, vėl būsi sveikas“.

Mamertinas bemat iškeliaavo, aplankė vyskupo švento Amatoro ir daugelio kitų šventųjų kapus, o nakčiai, slėpdamasis nuo lietaus, apsistojo mažoje celėje prie švento Konkordiano kapo. Kai užmigo, susapnavo nepaprastą sapną, kad prie jo celės durų atėjo kažkoks vyras ir pakvietė šventą Konkordianą į šventę, kurią kartu su kitais vyskupais rengė šventas Peregrinas ir šventas Amatoras. Tačiau šis iš kapo taip atsakė: „Negaliu dabar ateiti, nes turiu sergėti šį svečią, kad jo neįkastų čia esančios gyvatės“. – Anas nuėjo ir papasakojo, ką išgirdęs, o kai sugrįžo, tarė: „Šventasis Konkordianai, kelkis ir ateik, o su savimi atsivesk subdiakoną Vivianą ir akolitą Juvianą, kad atliktų savo pareigas. O tavo svečią pasaugos Aleksandras“. – Tada Mamertinas pamatė, kaip šventas Konkordianas, paėmęs jį už rankos, vedasi su savimi. Kai nuėjo pas kitus vyskopus, šventas Amatoras paklausė: „Kas šis žmogus, kuris atėjo su tavimi?“ – O šventas Konkordianas atsakė: „Tai mano svečias“. – Tada anas paliepė: „Išvaryk jį, nes jis yra susitepęs ir negali pasilikti su mumis“. – Kai jie jau norėjo Mamertiną išvaryti, jis parkrito šventam Amatoriui prie kojų ir ėmė maldauti malonės. O šis jam liepė kuo greičiau skubėti pas šventą Germaną.

Taigi nubudęs Mamertinas nukeliavo pas šventą Germaną ir suklupęs prie jo prašė atleidimo. Kai jis papasakojo viską, kas jam buvo nutikę, jie abu grįžo prie švento Konkordiano kapo ir nustūmę akmenį pamatė daugybę ilgesnių nei dešimt pėdų gyvačių. Kai jos visos iššliaužė, šventas Germanas paliepė joms keliauti į tokią vietą, kur niekam daugiau negalėtų pakenkti. Tada Mamertinas buvo pakrikštytas ir visiškai išgydytas. Jis

tapo švento Germano vienuolino vienuoliu, o po švento Alo-
dijaus – to paties vienuolino abatu.

Tuo metu tame vienuolyne gyveno šventas Marijonas, kurio paklusnumą šventas Mamertinas panoro išbandyti, todėl skyrė jam pačias menkiausias vienuolino pareigas – liepė ganyti bandą. Kai jis miške nuolankiai ganė jaučius ir karves, jo šventumas buvo toks stiprus, kad miško paukščiai atskridę lesė jam iš rankų. Be to, Marijonas apgynė ir į laisvę paleido šerną, kuris atbėgo prie jo celės, vejamas šunų. O kai jį apiplėšė plėšikai ir paėmę visus jo drabužius pabėgo, palikdami jam tik menką apsiaustėlį, jis jiems iš paskos ėmė šaukti: „Sugrįžkite, mano ponai! Štai savo apsiauste radau sidabrinę monetą, kurios jums tikriausiai reikia“. – Šie tuojau pat sugrįžo, atėmė apsiaustą su sidabrine moneta ir paliko jį visiškai nuogą. Tačiau, nors jie keliavo visą naktį, labai skubėdami grįžti į savo slėptuvę, paryčiumi ir vėl atsidadūrė prie švento Marijono celės. Šis juos pasveikinęs maloniai priėmė, nuplovė kojas ir patarnavo jiems kaip tik galėdamas. Plėšikai, šito apstulbinti, labai gailėjosi dėl to, ką padarė, ir visi kaip vienas atsivertė į tikrąjį tikėjimą.

Kartą keli jaunesnieji vienuoliai, kurie gyveno kartu su šventu Mamertinu, paspendė spąstus meškai, kuri galabijo bandos avis. Naktį meška papuolė į spąstus. Tai pajutęs šventas Mamertinas pakilo iš patalo ir ją suradęs tarė: „Ką darai, nelaimingoji? Greičiau spruk, kad tavęs nesugautų!“ – Tada ją iš spąstų išlaisvinęs paleido.

Kai šventas Mamertinas mirė, jo kūnas buvo gabenamas į Oserą. Keliaujant pro vieną iš kaimų, staiga tapo neįmanoma karsto pajudinti nė per pėdą. Taip buvo tol, kol vienas iš kalinių, grandinėms staiga sutrūkus, išsilaisvino, atėjo prie šventojo kūno ir kartu su kitais iki pat miesto nešė. Ten jis buvo garbingai palaidotas Šventojo Germano bažnyčioje.

CXXVII. APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS GIMIMĄ

APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS GIMIMĄ CXXVII – Šlovingoji Mergelė Marija yra kilusi iš Judo genties ir karališkosios Dovydo giminės⁵⁷². Evangelistai Matas ir Lukas aprašo ne Marijos, o Juozapo kilmę, kuris neturėjo nieko bendra su Kristaus pradėjimu. Tačiau manoma, kad Rašto tradicija buvo pasakoti ne moterų, o vyrų kilmės liniją⁵⁷³. Visiškai aišku, kad Švenčiausioji Mergelė buvo kilusi iš Dovydo giminės, mat tai visiškai patvirtina dažnai Rašte minima Kristaus kilmė iš Dovydo giminės. Juk kadangi Kristus yra gimęs tik iš Mergelės Marijos, visiškai akivaizdu, kad ir pati Mergelė kilusi iš Dovydo per Natano liniją. Mat be kitų vaikų, Dovydas turėjo du sūnus: Nataną ir Saliamoną. Kaip pasakoja Jonas Damaskietis, pagal Dovydo sūnaus Natano liniją Leviui gimė Melchis ir Panteras, Panterui gimė Barpanteras, Barpanterui gimė Joakimas, o Joakimui gimė Mergelė Marija⁵⁷⁴. Natanas vedė moterį iš Saliamono linijos, ir jiems gimė Jokūbas. Natanui mirus, Melchis iš Natano genties, Levio sūnus, Pantero brolis, vedė Natano žmoną, Jokūbo motiną, ir jiems gimė Helis. Taigi Jokūbas ir Helis buvo broliai per motiną, tačiau Jokūbas priklausė Saliamono giminei, o Helis – Natano giminei. Helis iš Natano giminės mirė bevaikis, o jo brolis Jokūbas iš Saliamono giminės vedė jo žmoną, pratęsė brolio giminę, ir jiems gimė Juozapas. Taigi pagal kilmę Juozapas buvo Jokūbo iš Saliamono genties sūnus, tačiau pagal įstatymą – Helio, kuris priklausė Natano giminei. Mat gimęs sūnus pagal kilmę priklausė tėvo giminei, o pagal įstatymą – mirusiojo. Taip pasakoja Damaskietis.

Bažnyčios istorijoje rašoma – Bėda tą patį paliudija savo kronikoje, – kad visų hebrajų ir svetimšalių genealogijos buvo saugomos slaptuose šventyklos archyvuose, kuriuos Erodas įsakė sudeginti, galvodamas, kad galės pasirodyti esąs kilmingas, jei, trūkstant įrodymų, bus manoma, kad jis kilęs iš paties Izraelio giminės⁵⁷⁵. Buvo dar tokie žmonės, vadinami Viešpaties žmonėmis, mat jie buvo artimi Jėzui ir kilę iš Nazareto. Jie išsiaiškino Kristaus genealogiją, iš dalies remdamiesi savo protėvių pasakojimais, iš dalies knygomis, kurias turėjo namuose. Taigi Joakimas vedė moterį, vardu Ona, kuri turėjo seserį Hismeriją⁵⁷⁶. Toji Hismerija pagimdė Elzbieta ir Eliudą, o Elzbieta – Joną Krikštytoją⁵⁷⁷. Eliudui gimė Eminenas, Eminenui gimė šventas Servacijus⁵⁷⁸, kurio kūnas saugomas Mastroichto mieste prie Maso upės, Lježo vyskupijoje. Sakoma, kad Ona turėjo tris vyrus – Joakimą, Kleopą ir Šalumą. Nuo pirmojo vyro Joakimo ji pagimdė vienintelę dukterį – Mariją, Viešpaties Motiną, kurią išleido už Juozapo, ir jai gimė Viešpats Kristus. Joakimui mirus, Ona ištekėjo už Kleopo, Juozapo brolio, ir nuo jo pagimdė dar vieną dukterį, kurią taip pat pavadino Marija ir vėliau ištekino už Alfiejaus. Šioji Marija nuo savo vyro Alfiejaus pagimdė keturis sūnus: Jokūbą jaunesnįjį, Juozapą teisuolį, vadinamą Barsabu, Simoną ir Judą. Mirus antram vyrui, Ona ištekėjo trečią kartą už vyro, vardu Šalumas. Su juo susilaukė dar vienos dukters, kurią ir vėl pavadino Marija ir vėliau ištekino už Zabediejaus. Šioji Marija su Zabediejumi susilaukė dviejų sūnų – Jokūbo vyresniojo ir Jono Evangelisto. Apie tai yra štai toks eilėraštis:

Įprasta tart, kad Ona trijų Marijų sulaukė;
vyrai pradėjo dukras – Joakimas, Kleopas, Šalumas.

Vedė jas Juozapas, dar Alfiejus ir Zebediejus.
Kristų pagimdė pirma, antra – jaunesnį Jokūbą,
Simoną, Judą, be to, teisulį Juozapą irgi;
Joną su paukščio sparnais ir vyresnį Jokūbą – trečioji.⁵⁷⁹

Atrodo keista, koku būdu Marija galėjo būti Elzbietos giminaitė, kaip anksčiau buvo minėta⁵⁸⁰. Žinoma, kad Elzbieta buvo Zacharijo žmona, o šis, būdamas iš Levio giminės, ir pagal Įstatymą turėjo vesti kokią nors moterį iš savo giminės ir šeimos, o Elzbieta, pasak Luko, buvo viena iš Aarono dukterų⁵⁸¹. Ona, kaip rašo Jeronimas, buvo iš Betliejaus, iš Judo giminės. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, kad tas pats Aaronas ir Joiada, abu aukščiausio luomo dvasininkai, vedė žmonas iš Judo giminės, taigi dvasininkų giminė ir karališkoji giminė visada buvo sujungtos tarpusavyje kraujo giminystės saitais⁵⁸². Tačiau galėjo būti, kaip sako Beda, kad tokio tipo sąjungos, kai moterys buvo imamos į žmonas iš kitos giminės, atsirado vėlesniais laikais, kas aiškiai matyti iš Švenčiausiosios Marijos santuokos: būdama iš karališkos giminės, ji susisaistė giminystės ryšiais su dvasininkų gimine⁵⁸³. Taigi tokiu būdu Mergele Marija priklausė abiem giminėms. Mat Viešpats norėjo, kad šios dvi išskirtinės giminės tarpusavyje susimaišytų, nes iš jų abiejų turėjo užgimti Viešpats, kuris pasirodys mums kaip karalius ir kaip dvasininkas, savo ištikimuosius, kovojančius šio gyvenimo kovas, valdys ir vainikuos nugalėjusius. Tai taip pat rodo ir Kristaus vardas – Pateptasis, mat pagal Senąjį Įstatymą tik dvasininkai, karaliai ir pranašai galėjo būti patepti. Iš čia ir mes nuo Kristaus vadinamės krikščionimis ir dar esame vadinami išrinktąja gimine bei karališkąja dvasininkija⁵⁸⁴. O kai sakoma, kad moterys turi tuoktis tik su savo genties vyrais,

tampa aišku, kad taip buvo todėl, kad nesusimaišytų skirtingi luomai. Kadangi Levio gentis neturėjo savo dalies tarp kitų genčių, jos moterys galėjo tekėti, už ko panorėjusios.

Šventas Jeronimas, kaip pasakoja prologe, būdamas paauglys kažkokioje knygelėje perskaitė Švenčiausiosios Mergelės Marijos gimimo istoriją, o po daugelio metų ją paprašytas perpasakojo, kaip pats galėjo prisiminti⁸⁵. Joakimas iš Galilėjos miesto Nazareto vedė šventą Oną iš Betliejaus. Abu buvo didžiai dorybingi ir be priekaištų vykdė visus Viešpaties priesakus. Jie visą savo turtą padalino į tris dalis: vieną dalį paskyrė šventyklai ir jos dvasininkams, antrą – keliauninkams ir pavargėliams, o trečią pasiliko savo ir savo šeimos reikmėms. Taip jie gyveno dvidešimt metų, tačiau vaikų nesusilaukė. Tada davė įžadą Dievui, kad jei Jis duotų jiems palikuonį, jį paskirtų tarnauti Viešpačiui. Dėl to per vienus metus jie apsilankė trijose didžiausiose Jeruzalės šventėse. Kai Joakimas su savo giminės nariais atkeliavo į Jeruzalę, į šventyklos pašventimo iškilmes, kartu su kitais prisiartinio prie altoriaus ir norėjo paaukoti savo auką. Jį pamatęs, šventikas su didžiausiu nepasitenkinimu liepė jam išeiti ir priekaištavo, kad jis drįso artintis prie Dievo altoriaus, sakydamas, kad niekinančiam Įstatymą žmogui nedera aukoti Įstatymo Dievui, lygiai kaip bevaikiui, kuris nepagausino Dievo tautos, nedera stovėti tarp žmonių, turinčių palikuonių.

Jausdamasis atstumtas, Joakimas gėdijosi grįžti namo, kad nebūtų panašiai pasmerktas ir savo giminės narių, kurie girdėjo visa tai. Taigi jis nukeliavo pas savo piemenis. Po kurio laiko jam vienam pasirodė angelas, apsuptas ryškios šviesos, ir paragino jį, to vaizdo sujaudintą, nebijoti, sakydamas: „Aš esu Viešpaties angelas, atsiųstas, kad tau praneščiau, jog tavo

maldos buvo išklausytos, ir aukos Viešpaties buvo pastebėtos. Aš mačiau tavo gėdą ir girdėjau, kaip tau neteisingai buvo mestas kaltinimas dėl nevaisingumo. Dievas baudžia už nuodėmes, o ne už prigimtį, todėl, kai užveria kieno nors įsčias, tai padaro dėl to, kad stebuklingai vėl atvertų, ir taptų aišku, kad gimusysis yra ne kūniškos aistros, o dieviškosios malonės vaisius. Argi pirmoji jūsų giminės motina Sara beveik iki devyniasdešimties metų nekenė pažeminimo už nevaisingumą, o vėliau nepagimdė Izaoko, kuriam buvo pažadėtas visų giminių palaiminimas? Argi Rachelė, ilgai buvusi nevaisinga, galiausiai nepagimdė Juozapo, kuris valdė visą Egiptą? Ar yra kas stipresnis už Samsoną ar šventesnis už Samuelį? O juk abiejų motinos iš pradžių buvo nevaisingos. Reikia tikėti šia priežastimi ir pavyzdžiais, kad vėlyvi pastojimai ir nevaisingų motinų gimdymai yra stebuklingi. Todėl tavo žmona Ona pagimdys tau dukterį, kurią tu pavadinsi Marija. Kaip tu ir žadėjai, ji nuo vaikystės bus pašvęsta Viešpačiui ir iš savo motinos įsčių bus pilna Šventosios Dvasios. Ji nuolat gyvens ne viešai tarp savo tautiečių, bet Viešpaties šventykloje, kad kam nors nekiltų kokio blogo įtarimo. Kaip ji pati gims iš nevaisingos motinos, taip ir iš jos stebuklingai gims Aukščiausiojo Sūnus, kurio vardas bus Jėzus, ir per Jį bus išganytos visos tautos. Štai tau ženklas: kai tu ateisi prie Jeruzalės Aukso vartų, susitiksi savo žmoną Oną, ateinančią priešais: ji bus labai susirūpinusi dėl tavo dingimo ir tave pamačiusi labai apsidžiaugs“. – Tai pasakęs, angelas išnyko.

Tuo tarpu Ona graudžiai raudėjo, mat nežinojo kur dingo jos vyras. Jai pasirodė tas pats angelas ir pranešė tą patį, ką sakė ir jos vyrui, be to, nurodė ženklą – ji turinti eiti prie Jeruzalės Aukso vartų ir ten sutiksianti grįžtantį savo vyrą. Kaip angelas ir sakė, jiedu labai apsidžiaugė susitikę ir vienas kitą pamatę;

būdami tikri dėl žadėto vaiko, jie sugrįžo, pašlovinę Viešpatį, namo ir ėmė džiaugsmingai laukti, kada išsipildys Dievo pažadas. Taigi Ona pastojo, pagimdė dukterį ir pavadino ją Marija⁵⁸⁶. Po trejų metų, kai Ona baigė maitinti krūtimi, tėvai, nešini aukomis, mergaitę palydėjo į Viešpaties šventyklą. Aplink šventyklą buvo 15 laiptelių, atitikusių 15 gradualinių psalmių, o kadangi šventykla stovėjo ant kalno, tai nebuvo kito būdo pasiekti aukojimo altorių, buvusį išorėje, kaip tik lipti tais laiptais. Pastatyta ant apatinio laiptelio, Mergelė užkopė iki pat viršaus be nickieno pagalbos, tarsi jau būtų suaugusi.

Atlikę aukojimą, tėvai paliko dukrą šventykloje kartu su kitomis mergaitėmis ir sugrįžo namo. Mergelė kasdien vis labiau tobulėjo visuose šventuosiuose dalykuose; be to, ją kasdien aplankydavo angelas, ir ji kasdien džiaugėsi Dievo regėjimu. Jeronimas laiške Chromatijui⁵⁸⁷ ir Heliodorui rašo, kad Švenčiausioji Mergelė nusistatė sau tokias taisykles: nuo ryto iki trečios valandos ji atsidėdavo maldai, laiką nuo trečios iki devintos valandos skirdavo audimui, o nuo devintos iki vakaro ji nesustodama meldavosi, kol pasirodęs angelas jai atnešdavo maisto⁵⁸⁸.

Kai Marija sulaukė keturiolikos metų, aukštasis kunigas viešai paskelbė, kad mergelės, paskirtos šventyklai ir pasiekusios brandos amžių, turi grįžti namo, kad teisėtai būtų išleistos už vyrų⁵⁸⁹. Šiam įsakymui pakluso visos, tik Mergelė Marija atsakė, kad negali to padaryti – pirmiausia dėl to, kad tėvai ją paskyrė tarnauti Viešpačiui, antra, kad ji Viešpačiui pati prisiekė likti skaisti. Tada kunigas sunerimo, mat negalvojo laužyti įžado, veikdamas prieš Šventąjį Raštą, kuriame sakoma: „Darykite įžadus ir atiteskite juos Viešpačiui“⁵⁹⁰, ir nedrįso įvesti neįprasto visai tautai papročio. Taigi, artinantis žydų šventei,

buvo sukviesti vyresnieji, ir visų nuomonė buvo vieninga – tokiame painiame reikale, be abejonės, reikia prašyti Viešpaties patarimo. Kai visi karštai meldėsi, aukštasis kunigas nuėjo prašyti Viešpaties patarimo. Staiga visiems girdint iš šventyklos slapčiausios vietos pasigirdo balsas ir pasakė, kad kiekvienas tinkamas vesti, bet dar nevedęs vyras iš Dovydo namų turi atnešti ant altoriaus po šakelę. Tas, kurio šakelė sužydės ir ant kurio šakelės viršūnės, kaip sakoma Izaijo pranašystėje, balandės pavidalu nusileis Šventoji Dvasia, ir būsiąs, be jokios abejonės, vyras, su kurio turi būti sužadėta Mergelė.

Tarp kitų vyrų ten buvo ir Juozapas iš Dovydo namų, tačiau jam pasirodė netikęs dalykas, kad gerokai vyresnis vyras turi imti į žmonas tokią jauną merginą, todėl vienintelis pasiliko savo šakelę, kai kiti saviškes sudėjo ant altoriaus. Kai nenutiko nieko, ką buvo išpranašavęs Dievo balsas, aukštasis kunigas sumanė dar kartą paklausti Viešpaties patarimo. Viešpats atsakė, kad savo šakelės neatnešė tas vienintelis žmogus, su kuriuo turi būti sužadėta Mergelė. Kai Juozapas buvo pakviestas ir atnešė savo šakelę, ši tuoju pat pražydo, ir ant jos viršūnės nutūpė iš dangaus nusileidusi balandė. Taigi visiems tapo aišku, kad Mergelę reikia išleisti už šio vyro. Įvykus sužadėtuvėms, Juozapas sugrįžo į savo Betliejaus miestą, kad sutvarkytų namus ir parengtų viską, kas reikalinga vestuvėms. Mergelė Marija sugrįžo į tėvų namus Nazarete kartu su septyniomis kitomis bendraamžėmis bendramokslėmis mergaitėmis, kurias kunigas jai paskyrė dėl įvykusio stebuklo. Tomis dienomis jai besimeldžiant, pasirodė angelas Gabrieliūs ir pranešė, kad ji pagimdysianti Dievo Sūnų.

Tikintieji ilgai nežinojo, kada gimė Mergelė Marija⁵⁹¹. Jonas Beletas pasakoja, jog atsitiko taip, kad vienas nuolat dievobai-

mingiems apmąstymams atsidėjęs šventas žmogus kiekvienais metais rugsėjo 8 dieną meldamasis girdėdavo džiaugsmingus angelų chorus giedant iškilmingas giesmes. Kai jis kuo maldingiausiai paprašė paaiškinti, kodėl kiekvienais metais tą, o ne kitą dieną jis girdi visa tai, Dievas atsakė, kad tą dieną pasaulyje gimė šlovingoji Mergelė Marija, todėl angelai skelbia apie tai šventosios Bažnyčios vaikams, idant jie prisijungtų prie šios šventės dangiškuosiuose rūmuose. Kai žmogus apie tai papasakojo vyriausiajam kunigui ir kitiems, jie meldamiesi, pasninkaudami, skaitydami Šventąjį Raštą ir senovės liudijimus sužinojo tiesą ir nustatė, kad šią dieną visame pasaulyje reikia paskirti Mergelės Marijos gimimo garbei.

Anksčiau Švenčiausiosios Marijos Gimimo aštuondienis nebuvo švenčiamas, tačiau popiežius Inocentas IV, kilęs iš Genujos, įvedė šią šventę⁵⁹². To priežastis buvo tokia. Mirus popiežiui Grigaliui IX⁵⁹³, romiečiai uždarė visus kardinolus į konklavą, kad greičiau nuspręstų dėl Bažnyčios ateities. Tačiau kai ir po daugelio dienų jie niekaip negalėjo susitarti ir dėl to patys patyrė iš romiečių visokių negerovių, tai prisiekė Dangaus Karalienei, kad, jeigu jai padedant jie suras bendrą sprendimą ir galės laisvi išeiti, priims nutarimą ir vėl švęsti jos Gimimo aštuondienius, kurie iki tol ilgą laiką buvo ignoruojami. Šitaip jie išrinko popiežių Celestiną⁵⁹⁴, tačiau paleisti į laisvę pažadą ištesėjo jau vadovaujant popiežiui Inocentui. Mat Celestinas labai greitai mirė ir negalėjo to padaryti.

Reikia pažymėti, kad Bažnyčia švenčia tris gimimus: Kristaus, Marijos ir Jono Krikštytojo. Šios trys Gimimo dienos simbolizuoja tris dvasios gimimus: mat su Jonu mes atgimtame vandenyje, su Marija – atgailoje, su Kristumi – šlovėje. Kadangi prieš suaugusiųjų krikšto, kaip ir šlovės, atgimimą

turi būti atliekama atgaila, šios dienos pelnytai turi vigilijas, o kadangi atgaila pati savaime yra vigilija, jai nebūtina turėti dar vienos. Tačiau aštuondienius turi visos trys šventės, mat visos trys eina prieš Prisikėlimo aštuondienį.

Vienas labai drąsus ir be galo Švenčiausiajai Marijai atsidavęs riteris, vykdamas į turnyrą, pakeliui pamatė Švenčiausiosios Marijos garbei pastatytą vienuolyną ir užsuko į jį, norėdamas išklausti Mišių³⁹⁵. Tačiau po vienu Mišių sekė kitos, ir jis iš pagarbos Mergelei nenorėjo nė vienu praleisti. Pagaliau jis išėjo iš vienuolyno ir nuskubėjo į turnyro vietą. Ir štai jis sutinka kitus riterius, jau grįžtančius iš turnyro, o tie ima jį girti už narsias kovas. Tą patį kalba visi, kurie ten buvo, ir visi vienu balsu skelbia, kaip narsiai jisai kovėsis, o kai kurie netgi pareiškia, kad jisai juos buvo paėmęs į nelaisvę, o jie jam pasidavė. Įžvalgus vyras suprato, kad prakilnioji Karalienė jį prakilniai ir pagerbusi, tada visiems papasakojo, kas atsitiko, grįžo į vienuolyną ir nuo tada tarnavo ginklu Mergelės Sūnui.

Vienas vyskupas, su didžiausia pagarba ir pasišventimu garbinęs Švenčiausiąją Mariją, vidury nakties iš didžio pamaldumo atėjo į Švenčiausiosios Marijos bažnyčią. Ir štai mergelių Mergelė, lydimą viso mergelių choro, su didžiausia pagarba pasitiko tą vyrą ir ėmė jį lydėti į bažnyčią, į kurią tasai ir traukė. Dvi mergaitės iš choro pradėjo giesmę:

Viešpačiui savo giesme, bičiulės, giedokime šlovę,
te iš maldingos burnos meilė Kristui skambės!

Šias eilutes vėl pakartojo visas mergelių choras. Tada tos dvi giedotojos pagiedojo tolesnes dvi eilutes:

Iš šviesos pragaran pirmasis išpuikėlis puolė;
kai išpuiko, žmogus puolė taip pat pragaran.

Tokia procesija Dievo vyrą lydėjo iki pat bažnyčios, dviem mergaitėms užvedant giesmę ir visoms paskui ją pakartojant.

Viena moteris, netekusi savo vyro, teturėjo vienintelį sūnų ir jį be galo mylėjo⁵⁹⁶. Tačiau kartą jos sūnų sugavo priešai ir surakinantį uždarė kalėjime. Tai išgirdusi, moteris nepaguodžiamai raudėjo ir nuolat meldėsi Švenčiausiajai Mergelei, kuriai buvo labai atsidavusi, prašydama išlaisvinti jos sūnų. Pamačiusi, kad taip nieko nepasieks, ta moteris nuėjo į bažnyčią, kurioje buvo Švenčiausiosios Marijos statula. Atėjusi viena, ji atsistojo priešais statulą ir tarė: „Švenčiausioji Mergele, dažnai maldavau tavęs, kad išlaisvintum mano sūnų, tačiau tu iki šiol niekaip nepadėjai nelaimingai motinai. Aš prašiau tavo užtarimo savo sūnui, tačiau iki šiol nejaučiu jį gavusi. Taigi kaip mano sūnų atėmė iš manęs, taip ir aš tavo Sūnų iš tavęs paimsiu ir saugosiu kaip įkaitą už savo sūnų.“ – Tai sakydama, ji priėjo arčiau ir, paėmusi vaiko, kurį glėbyje turėjo Mergelė, statulėlę, grįžo namo. Tada paėmusi vaiko statulėlę, suvyniojo ją į puošnų audeklą, įdėjo į skrynį ir kruopščiai užrakino raktu. Moteris džiaugėsi, kad turi gerą įkaitą vietoje savo sūnaus, ir gerai saugojo tą statulėlę.

Kitą naktį Švenčiausioji Mergelė pasirodė jaunuoliui ir, atidariusi kalėjimo duris, liepė jam išeiti iš ten, sakydama: „Sūnau, pasakyk savo motinai, kad atiduotų mano sūnų, kaip aš atiduodu josios“. – Išėjęs iš kalėjimo, jaunuolis grįžo pas motiną ir papasakojo, kaip Švenčiausioji Mergelė jį išlaisvino. Labai nudžiugusi, moteris paėmė vaiko statulėlę ir, nuėjusi į bažnyčią, grąžino Švenčiausiajai Marijai, sakydama: „Dėkoju

tau, Valdove, kad grąžinai man vienintelį sūnų! Dabar aš grąžinu tau tavąjį, nes žinau, kad atgavau savo“.

Kartą gyveno vagis, apvogęs ne vieną žmogų, tačiau karštai garbinęs Švenčiausiąją Mariją ir dažnai jai meldavęsis. Tačiau kartą taip nutiko, kad jis slapta bandė kažką pavogti, buvo sugautas ir nuteistas pakarti. Kai jį pakorė, išsyk prie jo atsirado Švenčiausioji Mergelė ir tris dienas, kaip jam atrodė, jį, kybantį kilpoje, prilaikė savo rankomis, todėl jis nepatyrė nė mažiausios žalos. Žmonės, kurie jį pakorė, atsitiktinai ėjo pro tą vietą ir surado jį, gyvą ir besišypsantį. Manydami, kad kilpa nebuvo pakankamai užveržta, jie sumanė jį pribaugti, kardu perpjaudami gerklę. Tačiau Švenčiausioji Marija sulaukė kardą laikiusią ranką, ir žmonės jam niekaip nebegalėjo pakenkti. Iš vagies pasakojimo sužinoję, kaip jam pagelbėjo Mergelė Marija, jie stebėdamiesi nuėmė jam nuo kaklo kilpą ir iš meilės Mergelei palaido jį į laisvę. Vagis nuėjo į vienuolyną ir, kol buvo gyvas, uoliai tarnavo Dievo Gimdytojai⁹⁷.

Kartą gyveno dvasininkas, kuris labai garbino Švenčiausiąją Mariją ir uoliai giedojo jos Valandas. Kai mirė jo tėvai, neturėję kito įpėdinio, jam paliko didžiulis turtas. Draugai vaikiną pradėjo spausti, kad jis vestų ir pats valdytų savo palikimą. Vieną dieną jis keliavo į savo vestuves, ir jam pakeliui pasitaikė bažnyčia. Prisiminęs savo tarnystę Švenčiausiajai Marijai, jis įžengė į bažnyčią ir ėmė giedoti Valandas. Ir štai pasirodė Švenčiausioji Mergelė Marija ir jam pykdama tarė: „Kvailas neištikimas žmogau, kodėl palieki mane, savo bičiulę ir sužadėtinę, ir labiau nei mane vertini kitą moterį?“⁹⁸ – Tai išgirdęs, dvasininkas labai gailėjosi, bet sugrįžo pas savo draugus. Atšventęs vestuves, jis vidury nakties visus paliko, išėjo iš namų ir, įstojęs į vienuolyną, uoliai tarnavo Švenčiausiajai Marijai.

Vienos parapijos kunigas, garsėjęs doru gyvenimu, nemokėjo jokių Mišių, išskyrus Švenčiausiosios Marijos, ir jos garbei jas stropiai aukodavo. Dėl to jis buvo apskųstas vyskupui, o šis tuoju pat jį pasikvietė pas save. Kai kunigas vyskupui pasakė, kad nemoka kitokių Mišių, vyskupas išbarė jį kaip apsišaukėlį, nušalino nuo pareigų ir įsakė daugiau Mišių nelaikyti. Kitą naktį Švenčiausioji Marija pasirodė vyskupui, labai jį išbarė ir paklausė, kodėl jis taip blogai pasielgė su jos tarnu. Dar pridėjo, kad jis miršias po trisdešimties dienų, jei kunigui nebus leista vykdyti įprastinių pareigų. Persigandęs vyskupas pasikvietė kunigą, paprašė atleidimo ir liepė aukoti tik tas Mišias, kurias šis ir mokėjo, – skirtąsias Švenčiausiajai Mergelei Marijai⁵⁹⁹.

Kartą gyveno lengvabūdis pasileidęs dvasininkas, tačiau jis labai garbino Dievo Gimdytoją ir su džiaugsmu giedodavo šventąsias jos Valandas. Vieną naktį jį aplankė regėjimas, ir jis pamatė save, stovintį priešais Dievo teismą, ir Viešpatį, liepiantį aplinkui stovintiems: „Jūs patys nuspręskite, kokio nuosprendžio vertas tasai, kuris dabar į jus žvelgia. Aš ilgai jį pakenčiau, tačiau iki šiol jokio ženklo, kad jis siekia pasitaisyti, nepastebėjau“. – Ir Viešpats, visiems pritarus, paskelbė jam nuosprendį amžinai kentėti pragare. Tada Švenčiausioji Mergele pakilo ir savo Sūnui tarė: „Gailestingasis Sūnau, prašau šiam žmogui tavo atleidumo – sušvelnink savo nuosprendį amžinai kentėti pragare. Rodydamas man malonę, leisk jam gyventi, nors jo darbai ir veda jį į pražūtį“. – Viešpats jai atsakė: „Išpildysiu tavo prašymą, jei bent nuo šiol matysiu, kad jis siekia pasitaisyti“. – O Mergele, pasisukusi į žmogų, tarė: „Keliauk ir daugiau nenusidėk, kad nenutiktų dar blogesnių dalykų“. – Ryte pabudęs, dvasininkas pakeitė gyvenimo būdą, atsigręžė į tikėjimą ir gyvenimą baigė, darydamas gerus darbus⁶⁰⁰.

Kaip pasakoja Šartro vyskupas Fulbertas⁶⁰¹, 537-ais Viešpaties metais Sicilijoje gyveno žmogus, vardu Teofilis, vieno vyskupo reikalų tvarkytojas. Jis taip išmintingai tvarkė Bažnyčios reikalus, kad, vyskupui mirus, žmonės nutarė, kad jis esąs vertas vyskupo pareigų. Tačiau Teofilis buvo patenkintas reikalų tvarkytojo vieta ir norėjo, kad vyskupu būtų ordinuotas kitas žmogus. Po kurio laiko naujasis vyskupas nušalino Teofilį prieš jo norą nuo pareigų. Žmogų apėmė toks beviltiškumas, kad, siekdamas susigrąžinti garbingą savo padėtį, sumanė kreiptis patarimo į kažkokį žydų burtininką. Šis pasikvietė velnią, o tas beregint prisistatė. Palieptas velnio, Teofilis išsižadėjo Kristaus ir Jo Motinos, atsisakė krikščionių tikėjimo, savo išsižadėjimą ir atsisakymą patvirtino raštu ir antspaudu, užantspauduotą raštą atidavė velniui ir taip pasmerkė save velnio tarnystei. Rytojaus dieną velnio pastangomis Teofilis vėl atgavo vyskupo malonę ir buvo grąžintas į garbingas pareigas. Po kurio laiko atsipeikėjęs jis labai gailėjosi to, ką padarė, ir su didžiausiu atsidavimu bei nusižeminimu maldavo šlovingąją Mergelę, kad jam pagelbėtų. Vieną naktį per regėjimą Švenčiausioji Marija jam pasirodė, išbarė už bedieviškumą, paliepė išsižadėti velnio, privertė išpažinti tikėjimą į Kristų, Dievo Sūnų bei visą krikščionybės mokymą ir taip sugrąžino jam savo Sūnaus malonę. Dar kartą susigrąžintos malonės ženklą jam pasirodžiusi Mergelė atnešė raštą, kurį jis buvo atidavęs velniui, ir padėjo jį Teofilui ant krūtinės, kad daugiau nebebijotų esąs velnio tarnas, o džiaugtųsi, kad tapo Mergelės dėka laisvas. Atgavęs raštą, Teofilis labai nudžiugo ir papasakojo vyskupui bei visiems žmonėms, kas jam atsitiko. Visiems stebintis ir šlovinant Švenčiausiąją Mergelę, Teofilis po trijų dienų užmigo ramybėje⁶⁰².

Apie 600-us Viešpaties metus prie Liono gyveno vyras su žmona. Jie turėjo vienintelę dukterį, kurią išleido už vyro. Labai mylėdami savo dukrą, jie žentą priėmė gyventi į savo namus. Merginos motina iš meilės savo dukrai taip rūpinosi jaunuoliu, kad merginos meilė jaunuoliui buvo ne didesnė, nei uošvės – savo žentui. Todėl piktavaliai ėmė kalbėti, kad ji taip elgėsi ne dėl dukters, o norėdama užimti jos vietą. Kadangi šios melagingos kalbos labai sukrėtė moterį, ji, baimindamasi, kad žmonėse nepasklistų apkalbos, pasikvietė du kaimiečius ir kiekvienam pažadėjo po 20 auksinių, jei tie jos žentą slapčia pasmaugs. Taigi vieną dieną moteris paslėpė juos rūsyje ir tyčia pasirūpino, kad jos vyras išeitų iš namų, o ir dukrą taip pat kažkur išsiuntė. Kai jaunuolis, paprašytas šeiminkės, nusileido į rūšį atnešti vyno, žudikai jį čia pat ir pasmaugė. Uošvė jo kūną paguldė į dukters lovą ir lyg miegantį apklostė patalais. Vyru ir dukrai grįžus ir susėdus prie stalo, motina paliepė dukrai pažadinti savo sutuoktinį ir pakviesti prie stalo. Kai ši jį atrado mirusį ir tai skubiai visiems pranešė, visą šeimą apėmė bailsus sielvartas, o žmogžudė, tarsi liūdėdama, kartu su kitais aimanavo.

Po kurio laiko moteris ėmė labai gailėtis įvykdyto nusikaltimo ir apie viską prisipažino kunigui. Vėliau jai ir kunigui susikivirčijus, kunigas apkaltino ją žento nužudymu. Kai ši žinia pasiekė jaunuolio tėvus, moteris buvo atvesdinta pas teisėją ir nuteista sudeginti ant laužo. Matydama, kad jos dienos jau suskaičiuotos, ji atsidavė Švenčiausiosios Mergelės globai, atėjo į bažnyčią ir, apsipylusi ašaromis, atsiklaupė maldai. Netrukus ją išvedė iš bažnyčios ir įmetė į laužą, o tada visi matė, kad ji ten stovi nesužeista ir nesužalota. Jaunuolio tėvai, manydami, kad ugnis yra per silpna, suskubo atnešti sausų šakų ir jas

sumetė į ugnį. Pamatę, kad nė taip negali sužeisti moters, jie ėmė į ją svaidyti ietis ir smeigenas. Tada pasirodė teisėjas, labai nustebęs ir liepė žmonėms liautis ją puolus. Atidžiai apžiūrėjęs, jis nerado ant jos nė menkiausios ugnies žymės, o tik vieną žaizdą, paliktą paleistos ieties. Galiausiai tėvai ją parsivedė namo ir atgaivino kompresais bei maudynėmis. Tačiau Dievas nepanoro, kad ji ilgiau kęstų žmonių įtarinėjimus, ir tris dienas išgyvenusią Mergelės garbei pasikvietė iš šio pasaulio⁶⁰³.

Teodosijaus vyresniojo⁶⁰⁴ laikais gyveno kunigas Jonas Damaskietis. Nuo vaikystės jis mokėsi graikų kalbos ir, būdamas dvylikos, jau puikiai išmanė visus laisvuosius menus. Iš meilės Dievui ir Jo šlovingajai Motinai jis apsiliko vienuolio abitą ir, apsisprendęs likti skaistus, kasdien uoliai giedodavo Valandas mergelių Karalienei. Tapęs kunigu, Jonas jos garbei pamaldžiai ir labai dažnai laikė Mišias. Be to, pradėjo kurti maldas, antifonas, responsorius ir sekvencijas⁶⁰⁵; visa tai jis be galo maloniai giedodavo Švenčiausiosios Mergelės garbei per jai skirtas šventes. Kilmingi vyrai jam atvesdavo savo sūnus, kad juos išlavintų. O Jonas Damaskietis juos ne tik mokė rašto, bet ir, laikydamasis visų papročių, stropiai ugdė juose Dievo baimę ir meilę. Vieną dieną, kai jis, kartu su savo mokiniais išėjęs už miesto sienų, vaikštinėjo, staiga, kaip yra pratę, juos užpuolė saracėnai ir, kartu su kitais žmonėmis bei gyvuliais pagrobę, išsivarė į Persiją. Kai plėšikai tarpusavyje dalijosi grobį, nutiko taip, kad Jonas atiteko pačiam turtingiausiam iš jų. Visus kitus belaisvius pavertęs vergais, Dievo ir Švenčiausiosios Mergelės valia saracėnas su juo elgėsi švelniau. Mat belaisvis ne tik atlikdavo visus įprastus vergų darbus, bet ir nuolat pasninkavo, budėjo ir kasdien nuolankiai meldėsi Švenčiausiajai Mergelei. Tai matydamas, pagonis leido jam rūmuose laisvai vaikščioti,

kur jis panorėdavo. Vieną dieną šeimininkas taip į jį kreipėsi: „Brangus mano Jonai, stebiuosi tavo išmintimi, kultūringa kalba, naudingais rašymo įgūdžiais, gebėjimu maloniai giedoti ir vargonuoti, šventais tavo pamokymais ir pokalbiais. Turiu sūnų, kuris man toks pat brangus kaip aš pats, todėl prašau tavęs, kad jį išmokytum laisvųjų menų ir pasistengtum jį išlavinti kalbėjimo, rašymo, pasakojimo, giedojimo srityse taip, kad jame tokiu būdu mums visas išliktum, jei kada nors mus tektų tave paleisti į laisvę“. – Jonas klusniai nusižeminęs priėmė mokinį ir pradėjo jį lavinti nuo pačių paprasčiausių dalykų. Po kelerių metų jis buvo berniuką taip išmokęs laisvųjų menų, kad, jei būtum palyginęs mokytojo ir mokinio iškalbos meną bei kalbos manierą, jei būtum regėjęs rašto pavyzdžius, jei būtum girdėjęs jų balso skambesį, būtum pripažinęs, kad tarp jų nėra jokio skirtumo.

Po kurio laiko imperatoriui Teodosijui prisireikė Jono dėl jo prasmingo gyvenimo, dorybingo būdo ir puikios iškalbos, todėl jis pasiuntė pasiuntinius pas jo šeimininką ir, grasindamas mirtimi, paliepė, kad kuo greičiau jį jam atsiųstų. Nedrįsdamas nepaklusti imperatoriaus įsakymui, šis liepė su didžiausia pagarba Joną nugabenti į Konstantinopolį. Imperatorius jį pagarbiai priėmė ir paskyrė jam vienuolyną, kuriame jis galėtų kartu su broliais ramiai tarnauti Dievui; imperatorius dažnai ten lankydavosi ir bičiuliškai su juo tardavosi valstybės valdymo ir sielos išganymo klausimais. Degdamas kentėjimo žaizdre, kad gerojo Jono nuopelnai pelno vis didesnę pripažinimą, tasai jaunuolis, kurį Jonas Persijoje buvo išmokęs savo stiliaus, kalbos manieros ir rašysenos, iš lengvabūdiškų paskatų savo valia padiktavo laišką, jį perrašęs slapta pasiuntė į Konstantinopolį ir įsakė numesti tokioje rūmų vietoje, kur

jį greitai surastų imperatoriaus tarnai. Laiške buvo rašoma: „Mylimiems draugams Persijoje Jonas Damaskietis, menkiausias iš vienuolių, linki išganymo. Pranešu, kad imperatorius didžiąją savo kariuomenės dalį išsiuntė kariauti į tolimas šalis, o karališkasis miestas ir jo apylinkės liko beveik be apsaugos. Taigi būkite išmintingi, be baimės atkeliaukite ir nedelsdami narsiai iškovokite jums parengtą pergalę“. – Tarnai atrado šį laišką ir perskaitė imperatoriui. Visi ėmė reikalauti paaiškinimo ir klausinėti, kas yra šios išdavystės sumanytojas. Kai buvo ištirtas raštas ir rašysena, imperatoriui buvo pranešta, kad tai esąs Jonas. Tuo pat Jonas surandamas ir jėga vedamas pas imperatorių, jam pačiam labai stebintis, iš kur prieš jį kilo toks netikėtas sąmokslas.

Žmonės buvo visiškai suklaidinti – vadino jį ne kunigu, o apgaviku, ne vienuoliu, o atskalūnu, ir įniršę vos galėjo susilaikyti, neišdrasę jam akių. Imperatorius liepė visiems nutilti, atsiduso ir tarė: „Nedorėli Jonai, skolingas man už geradarys-tes, taip tu man blogu atsilygini už gera?! Tu išdavei, kiek tai priklausė nuo tavęs, tėvynę, o iš manęs ir visų mano žmonių atėmei laisvę ir pasmerkei mus vergystės kančioms!“ – Kai jam parodė laišką, Jonas atsakė taip: „Valdove, tikrai atpažįstu savo raštą ir rašymo stilių, tačiau Dievas mano liudininkas, kad šio laiško tikrai nerašiau!“ – Tada kilo baisus triukšmas, nes žmonės manė, kad taip jis nori nuslėpti tiesą, ir kažkur minioje pasigirdo balsai, siūlantys jį neatidėliojant nubausti mirties bausme. Pasitarę teisėjai bendru sutarimu nusprendė, kad Jonas buvo ypatingas imperatoriaus draugas, todėl jo žudyti nedera, tačiau jam reikia nukirsti ranką, kuri padarė tokį nusikaltimą. Kai nuosprendis buvo įvykdytas, Jonas padėkojo Dievui už skausmą, suteiktą žaizdos, ir už kūno suluošinimą

ir labai apgailestavo, kad Jo garbei negalys paaukoti daugiau. Imperatoriui įsakius, o budeliui tuo pasirūpinus, nukirstoji ranka kaip didžiulio nusikaltimo įrodymas buvo pakabinta Jono vienuolyne.

Likęs luošas, Jonas atėjo prie savo dvasinės valdovės atvaizdo ir, rodydamas atvirą žaizdą bei tiesdamas į ją sveikąją ranką, ėmė pamaldžiai priekaištauti: „Valdove, ar toks yra tavo atlygis už nuopelnus, ar tokia yra tavo tarnų palaima? Štai aš, Valdove, troškau save, nusidėjėlių, deramai nuplakti už padarytas nuodėmes, tai kodėl leidai visiškai nukirsti tokio darbo įrankį? Juk ši ranka ne tik užrašė giesmes, sukurtas tavo garbei, bet ir tiek kartų Dievui Tėvui švenčiausiąjį tavo Sūnaus Kūną ir Kraują aukojo tavo garbei ir visų nusidėjėlių atpirkimui!“ – Kadangi taip aimanuodamas Jonas nuolat meldėsi, vieną naktį atsitiko taip, kad jis, sukalbėjęs maldas, išvargęs krito į lovą ir gulėjo pusiau miegodamas, pusiau būdraudamas. Ir štai pasirodė mergelių Karalienė, lydima ryškios šviesos, ir ėmė giedru veidu jį raminti, taip klausinėdama: „Ką veiki, mano ištikimas tarne?“ – Jis atsakė: „Kodėl klausi, Valdove? Geriau aš tavęs paklausiu. Kur tu buvai, kai aš tai turėjau iškęsti? Štai dabar mano, o dar daugiau – tavo gėdai bažnyčioje kabo tavo tarno ranka!“ – Į tai ji: „Sūnau, pasitikėk Viešpačiu! Tas, kuris žmogų sukūrė iš nieko, gali grąžinti tau ranką.“ – Tai pasakiusi, jinaį Jono akivaizdoje nuėjo į bažnyčią ir, atsinešusi iš ten jo ranką, su didžiausiu maloningumu tuojau pat sugrąžino į vietą. Dėkodamas Švenčiausiajai Mergelei, Jonas iš ryto pakilo iš patalo ir, sukviėęs brolius, parodė ranką bei paragino kartu su juo pašlovinti stebuklingus Dievo darbus. Tuoj šventiškai apsirengęs, jis garsiu balsu aukojo Mišias Švenčiausiajai Mergelei. Išgirdęs apie stebuklą, imperatorius pėsčias atėjo pas jį, pabučiavo jam

ranką ir, pašlovinęs Dievą bei šlovingąją Mergele, paklausė Jono, ar jis nepažįstas žmogaus, kuris taip pat, kaip ir jis, dėstytytų mintis ir rašytų. Tada šis imperatoriui papasakojo, kaip būdamas belaisviu Persijoje mokė šeiminingo sūnų ir greitai jo raštus nuo savųjų pats sunkiai begalėjo atskirti. Tai buvo ištirta ir patvirtinta, kad visa, ką Jonas sakė, buvo tiesa. Taigi visi pasileido šlovinti Švenčiausiąją Mergele⁶⁰⁶.

CXXVIII. APIE ŠVENTĄ ADRIJONĄ

APIE ŠVENTĄ ADRIJONĄ CXXVIII – Adrijonas buvo nukankintas valdant imperatoriui Maksimianui⁶⁰⁷. Kai minėtasis Maksimianas Nikomedijoje⁶⁰⁸ aukojo stabams, paskelbė įsakymą, kad visi turi persekioti krikščionis. Taigi vieni bijodami bausmės, kiti susigundę pažadėtu atlygiu, kaimynai kaimynus, giminaičiai savo namiškius siuntė myriop. Su jais buvo 33 krikščionys, kuriuos persekiotojai sugavo ir atvedė pas valdovą. Valdovas jų paklausė: „Argi jūs negirdėjote, kokia bausmė paskirta krikščionims?“ – Šie atsakė: „Girdėjome ir juokiamės iš tavo kvailo įstatymo“. – Imperatorius baisiai įsiuto ir liepė juos nuplakti odiniais diržais, tada sudaužyti akmenimis žandikaulius, užrašyti kiekvieno iš jų prisipažinimą ir, apkalus geležiniais, įmesti į kalėjimą.

Matydamas jų ištvermę, sargybos viršininkas Adrijonas jiems tarė: „Jūsų Dievo vardu maldauju jus pasakyti, kokio atlygio jūs tikitės už šitokias kančias?“ – Šventieji jam atsakė taip: „Ko akis neregėjo, ko ausis negirdėjo, kas žmogui į galvą neatėjo, tai paruošė Dievas tiems, kurie jį myli“⁶⁰⁹. – Tada Adrijonas šoko į jų būrio vidurį ir sušuko: „Įrašykite ir mane su jais, nes ir aš esu krikščionis“. – Tai išgirdęs, imperatorius,

įsakė Adrijoną, kuris nenorėjo aukoti dievams, surakinti grandinėmis ir įmesti į kalėjimą.

Adrijono žmona Natalija išgirdo, kad jos vyras pateko į kalėjimą, persiplėšė ant savęs rūbus ir ėmė gaudžiai raudodama dejuoti. Bet kai ji sužinojo, kad jį įkalino dėl Kristaus tikėjimo, apsidžiaugusi nuskubėjo į kalėjimą ir ėmė bučiuoti savo vyro ir kitų ten buvusių grandines. Mat ji irgi buvo krikščionė, tačiau to niekam dėl persekiojimų neatskleidė. Natalija tarė vyrui: „Esi palaimintas, mano pone Adrijonai, nes atradai turtus, kurių tau nepaliko tavo gimdytojai ir kurių tie, kas turi daug turto, neturės tuomet, kai nebebus lupikavimo ir skolinimo, kai niekas negalės išgelbėti kito nuo bausmės – nei tėvas sūnaus, nei motina dukters, nei tarnas savo pono, nei draugas draugo, nei turtai – jų savininko!“ – O kai jį paragino išsižadėti visokeriopos žemiškos šlovės, atsitolinti nuo draugų ir tėvų ir širdį nukreipti į dangiškus dalykus, Adrijonas jai tarė: „Eik, mano sese, mūsų kankinystės valandą aš pakviesiu tave, kad pamatytum mūsų visų mirtį“. – Ir ji, pavedusi savo vyrą kitiems šventiesiems, kad tie jį padrąsintų, sugrįžo namo.

Po kiek laiko Adrijonas sužinojo, kad artinasi jo kankinystės diena. Jis davė sargybiniams pinigų ir, palikęs šventuosius, kalėjusius kartu su juo, savo priesaikos įkaitais, nuėjo namo pakviesti, kaip ir buvo žadėjęs, Natalijos, kad ji galėtų jų kankinystės metu būti šalia. Vienas žmogus pamatė, kaip jis eina, anksčiau atbėgo pas Nataliją ir jai apie tai pranešė, sakydamas: „Adrijonas buvo paleistas ir va, ateina!“ – Tai išgirdusi, Natalija nepatikėjo: „Kas gi galėjo išlaisvinti jį iš grandinių? Tegu jau man taip neatsitinka, kad jį išvaduotų nuo grandinių, o jis atsiskirtų nuo šventųjų!“ – Jai tariant šiuos žodžius, įėjo vienas iš tarnų ir pasakė: „Štai mano poną paleido!“

Manydama, kad Adrijonas pabėgo, pabūgęs kankinimų, Natalija graudžiai apsiverkė, ir, pamačiusi vyrą, pribėgo, uždare prieš jį namų duris ir tarė: „Tegul laikosi nuo manęs kuo toliau tas, kuris nususuko nuo Dievo! O, kad man nereikėtų kalbėti su žmogumi, kurio burna išsižadėjo savo Viešpaties!“ – Atsisukusi į jį, moteris paklausė: „Vargšas bedievi, kas privertė tave imtis to, ko nesugebėjai atlikti? Kas tave atskyrė nuo šventųjų? Kas sugundė tave atsisakyti taikos susitarimo? Pasakyk, kodėl pabėgai, dar mūšiui neprasidėjus, dar nepamatęs savo priešininko? Kur esi sužeistas, jei dar nepaleista nė viena strėlė?.. O aš dar stebėjau, kad kažkas iš Dievo pamirštos tautos ir bedievių giminės gali pasiaukoti Dievui!.. Ak, aš nelaiminga ir apgailėtina, ką man daryti, kad esu sujungta su šiuo vyru iš bedievių giminės?.. Nebūtų praėjusi nė valanda, ir būčiau vadinama kankinio žmona, o dabar būsiu vadinama išdaviko sutuoktine! Koks trumpas buvo mano džiaugsmas, o dabar mano gėda tęsis amžinai!“

Tai girdėdama, šventas Adrijonas džiaugėsi ir stebėjosi, kad jauna, graži ir kilminga moteris, kurią jis buvo vedęs prieš keturiolika mėnesių, gali šitaip kalbėti. Jos žodžių jis klausėsi dar mieliau, nes jie dar karščiau skatino kankinystei, tačiau matydamas, kad ji vis labiau liūdi, tarė: „Atidaryk duris, mano ponija Natalija! Priešingai nei tu manai, aš nepabėgau nuo kankinimų, o atėjau, kaip ir buvau pažadėjęs, tavęs pakviesti“. – Ši netikėdama atsakė: „Pažiūrėkite, kaip šis perbėgėlis bando mane sugundyti, kaip šis antras Judas meluoja!.. Pasitrauk nuo manęs, nelaimingasis, kitaip nusižudysiu, kad būtum patenkintas“.

Kadangi ji vis delsė atidaryti, Adrijonas jai tarė: „Atidaryk greičiau! Nes nueisiu, ir daugiau manęs nebematysi, o po to

labai gailėsies, kad nepamatei manęs prieš mirštant. Aš palikau šventuosius kankinius įkaitais ir, jei sargybiniai manęs ieškodami neras, šventieji kentės ne tik savo kančias, bet ir mano“. – Tai išgirdusi, Natalija atidarė duris ir jie, kritę vienas kitam į glėbį, kartu sugrįžo į kalėjimą, kur Natalija septynias dienas brangiomis lino drobėmis tvarstė šventųjų žaizdas.

Nustatytą dieną imperatorius įsakė atvesti juos visus. Jie buvo taip nuvarginti kankinimų, kad negalėjo paeiti, todėl juos atvilko kaip gyvulius, o Adrijonas sekė iš paskos už nugaros surištomis rankomis. Galiausiai jį, nešinę savo kankinimų suolu, pristatė imperatoriui. Natalija atsistojo šalia ir tarė: „Štai, mano pone, neišsigąsk, kai pamatysi savo kankinimus. Mat dabar teks trumpai pakentėti, tačiau po to amžinai džiūgausi tarp angelų“.

Adrijonas atsisakė aukoti ir buvo labai smarkiai nuplaktas. Natalija džiaugdamasi nubėgo pas kalėjime buvusius šventuosius ir pasakė: „Štai mano ponas pradėjo savo kankinystę!“ – Kai valdovas perspėjo, kad nepiktžodžiautų prieš jo dievus, Adrijonas atsakė: „Jei aš esu šitaip kankinamas, nes piktžodžiauju prieš tuos, kurie nėra dievai, tai kaip būsi kankinamas tu, kuris keiki tikrąjį Dievą?“ – Imperatorius jam atsakė: „Šiuos žodžius tau įteigė anie gundytojai“. – O Adrijonas jam: „Kodėl gundytojais vadini tuos, kurie yra amžinojo gyvenimo mokytojai?“ – Natalija, nubėgusi į kalėjimą, šį savo vyro pokalbį su džiaugsmu perpasakojo kitiems.

Tada imperatorius liepė Adrijoną plakti keturiems stipriems vyrams. Apie visus kankinimus, klausinėjimus ir atsakymus Natalija nuolat pranešinėjo kitiems kankiniams, kurie buvo kalėjime. Adrijonas buvo taip priplaktas, kad jam net viduriai išsivertė. Tada jį surakino geležinėmis grandinėmis ir vėl su

kitais uždare į kalėjimą. Adrijonas buvo patrauklus ir gražus dvidešimt aštuonerių metų jaunuolis. Matydama gulintį ant nugaros visą sužalotą savo vyrą, Natalija uždėjo jam ant galvos ranką ir tarė: „Palaimintas esi, mano pone, nes nusipelnei būti tarp šventųjų! Palaimintas esi, mano šviesuly, nes priimi kankinystę už tą, kuris buvo už tave nukankintas! O dabar keliauk, mano mielas, kad pamatytum Jo šlovę!“

Išgirdęs, kad nemažai kilmingų moterų kalėjime padeda šventiesiems, imperatorius įsakė nė vienai daugiau neleisti pas juos įžengti. Tai išgirdusi, Natalija nusikirpo plaukus, apsivilko vyriškais drabužiais ir toliau kalėjime patarnavo šventiesiems. Savo pavyzdžiu ją įkvėpė ir kitas moteris pasielgti taip pat. Ji paprašė vyrą, kad jis, kai pasieks šlovę, už ją pasimelstų ir paprašytų Viešpatį, kad ją išsaugotų nepaliestą ir kuo greičiau pasikviestų iš šio pasaulio.

Sužinojęs, ką padarė moterys, imperatorius įsakė atnešti priekalą ir ant jo sulaužyti šventiesiems kojas, kad šie greičiau numirtų. Natalija, pabūgusi, kad jos vyras neišsigastų, girdėdamas kitų dejones, paprašė budelius pradėti nuo jo. Kai jam buvo nupjautos pėdos ir sulaužytos blauzdos, Natalija paprašė Adrijono, kad leistų nukirsti jam ir ranką, kad tokiu būdu jis susilygintų su kitais šventaisiais, kurie buvo iškentę daugiau. Kai tai buvo padaryta, Adrijonas išleido dvasią; kiti taip pat greitai nukeliavo pas Viešpatį.

Imperatorius įsakė sudeginti jų kūnus, bet Natalija paslėpė užantyje Adrijono ranką. Kai šventųjų kūnai buvo padegti, Natalija taip pat norėjo kartu su jais susideginti, tačiau tuojuo prapliupo smarki liūtis, užgesino ugnį, ir šventųjų kūnai liko nepaliesti. Pasitarę tarpusavyje, krikščionys nusprendė jų kūnus nugabenti į Konstantinopolį; ten jie išbuvo, kol, taikai grįžus

į Bažnyčią, buvo su derama pagarba sugrąžinti atgal. Jie visi buvo nukankinti apie 280-us Viešpaties metus.

Likusi gyventi savo namuose, Natalija saugojo švento Adrijono ranką kaip savo gyvenimo paguodą ir ją visada laikė lovos galvūgalyje. Po kurio laiko vienas tribūnas, matydamas, kad Natalija ne tik labai graži, bet ir turtinga bei kilminga, imperatoriui leidus, pasiuntė pas ją garbingas matronas, kad įkalbėtų ją tekėti už jo. Natalija joms atsakė taip: „Kas galėtų man prilygti, jei aš ištekėčiau už tokio vyro? Prašau man duoti tris dienas, kad galėčiau pasiruošti vestuvėms“. – To ji paprašė, nes ketino pabėgti iš miesto. Ji ėmė melstis Dievui, prašydama, kad ją išsaugotų nepaliestą, ir štai besimelsdama staiga užmigo. Tada jai pasirodė vienas iš kankinių ir, švelniai paguodęs, liepė jai keliauti į tą vietą, kur buvo palaidoti kankinių palaikai. Atsibudusi ji pasiėmė tik švento Adrijono ranką ir kartu su kitais krikščionimis įlipo į laivą.

Tai sužinojęs, tribūnas su dideliu būriu kareivių puolė ją vytis laivu. Tačiau pakilęs priešinis vėjas daugelį paskandino, o likusius privertė sugrįžti. Bet čia velnias, pasivertęs kapitonu, vidury nakties su laivu vaiduokliu pasirodė Natalijos bendražygiams ir žmogaus balsu paklausė: „Iš kur plaukiate ir kur vyksate?“ – Jie atsakė: „Plaukiame iš Nikomedijos, o keliaujame į Konstantinopolį“. – Tas jiems: „Išklydote iš kelio! Pasukite dešiniau, kad vėl plauktumėte teisinga kryptimi“. – Jis jiems taip pasakė, kad išviliotų į atvirą jūrą, ir šie joje pražūtų. Kai žmonės ėmė keisti bures, staiga jiems valtelėje pasirodė šventas Adrijonas ir liepė laikytis pradinės krypties, patikinęs, kad su jais kalbėjosi piktoji dvasia. Pats šventas Adrijonas plaukė laivo priekyje, rodydamas jiems kelią. Natalija, pamačiusi savo vyrą laivo priekyje, labai nudžiugo.

Šitai dar prieš aušrą jie atplaukė į Konstantinopolį. Kai Natalija įėjo į pastatą, kuriame buvo laikomi kankinių kūnai, padėjo švento Adrijono ranką prie jo kūno ir pasimeldusi užmigo. Tada jai pasirodė šventas Adrijonas ir pasveikinęs liepė kartu su juo keliauti amžinojo poilsio vieton. Kai ji pabudo, papasakojo sapną šalia buvusiems žmonėms ir, atsisveikinusi su visais, iškėpė dvasią. Tikintieji jos kūną paguldė kartu su kitų kankinių kūnais.

CXXIX. APIE ŠVENTUS GORGONIJŲ IR DOROTĖJĄ

APIE ŠVENTUS GORGONIJŲ IR DOROTĖJĄ CXXIX – Gorgonijus ir Dorotėjas buvo imperatoriaus Diokleciano rūmų Nikomedijoje pareigūnai. Tačiau jie atsisakė savo pareigų, kad galėtų lengviau sekti savo Karaliumi ir atvirai prisipažino esą krikščionys⁶¹⁰. Tai išgirdęs, cezaris labai išsigando, mat bijojo prarasti tokius vyrus: jie buvo užauginti rūmuose ir pasižymėjo papročių bei kilmės prakilnumu. Tačiau kai jų nepavyko įtikinti nei grasinimais, nei meilistikomis, juos kankino ant kankinimų suolo, jų kūnai buvo sužaloti rimbais ir geležiniais kabliais, o ant atvirų žaizdų buvo pilamas actas ir druska. O kai jie visa tai nesiskųsdami iškentė, juos paguldė ant geležinio rėmo ir svilino viršum ugnies, tačiau jie linksmai atlaikė kankinimus – atrodė, lyg jie būtų gulėję lovoje, pilnoje gėlių, ir nejautę jokių sužalojimų. Galiausiai imperatorius įsakė juos pakarti, o kūnus palikti vilkams ir šunims. Tačiau kūnai liko nepalieti, ir tikintieji juos palaidojo. Kankinystę įjėdę priėmė apie 280-us Viešpaties metus.

Po daugelio metų švento Gorgonijaus kūnas buvo perkeltas į Romą. 764-aisiais Meco vyskupas, karaliaus Pipino anūkas, jį pergabeno į Prancūziją ir atidavė Gorzos vienuolynui⁶¹¹.

CXXX. APIE ŠVENTUS PROTĄ IR HIACINTĄ

APIE ŠVENTUS PROTĄ IR HIACINTĄ CXXX – Protas ir Hiacintas buvo labai kilmingo romėno Pilypo dukters Eugenijos tarnai ir bendramoksliai studijuojant filosofiją⁶¹². Pilypui senatas paskyrė valdyti Aleksandrijos prefektūrą, todėl jis kartu su žmona Klaudija, sūnumis Avitu ir Sergijumi bei dukra Eugenija iškeliavo į Aleksandriją. Greitai Eugenija tapo laisvųjų menų ir literatūros žinove, o Protas ir Hiacintas, kurie mokėsi kartu su ja, irgi puikiai išmanė visus mokslus.

Kai Eugenijai sukako penkiolika, jos rankos paprašė Akvilinas, konsulo Akvilino sūnus. Ji jam atsakė taip: „Vyrą dera rinktis ne pagal kilmę, bet atsižvelgiant į jo būdą“.

Eugenijai į rankas pakliuvo švento Pauliaus raštai, ir širdyje ji tapo krikščionė. Tuo metu krikščionims buvo leidžiama gyventi Aleksandrijos apylinkėse, taigi kartą ji, tarsi ieškodama pagalbos, keliavo į vilą ir išgirdo krikščionis giedant: „Nes visi pagonių dievai yra prasimanymai, Viešpats gi yra padaręs dangų“⁶¹³. – Ji tarė savo tarnams Protui ir Hiacintui, kurie drauge su ja mokėsi: „Kruopščiai studijavome filosofų silogizmus, Aristotelio argumentus, Platono idėjas ir Sokrato pamokymus. Tačiau viską, ką rašė poetai, ką kalbėjo oratoriai ar mąstė filosofai labai greitai paneigia šis vienas sakinyš. Neteisėta valdžia padarė mane jūsų šeimininke, o išmintis – seserimi. Taigi būkime broliais ir sekime Kristumi!“

Toks pasiūlymas buvo tinkamas, todėl Eugenija apsilviko vyriškais drabužiais ir nuvyko į vienuolyną, kuriam vadovavo Dievo tarnas Helenas, neleisdavęs prie savęs prisiartinti nė vienai moteriai. Kartą jam besiginčijant su vienu iš eretikų, jis nebepajėgė atremti argumentų, taigi liepė sukurti didelį

laužą, kad įrodytų, jog to, kuris jame nesudegs, tikėjimas yra tikras. Kai tai buvo padaryta, Helenas pirmas žengė į ugnį ir išėjo nepaliestas. O eretikas nenorėjo lipti ant laužo, todėl buvo visų aplinkinių atstumtas. Kai Eugenija atėjo pas Heleną ir pasisakė esanti vyras, jis tarė: „Teisėtai vadini save vyru, nes, būdama moteris, elgiesi vyriškai!“ – Mat Dievas buvo jam atskleidęs Eugenijos paslaptį. Taigi ji kartu su Protu ir Hiacintu iš Heleno priėmė vienuolišką abitą ir nuo tada visų buvo vadinama broliu Eugenijumi.

Tėvas ir motina, pamatę, kad dukters vežimas namo grįžo tuščias, apimti sielvarto puolė visur jos ieškoti, tačiau niekaip negalėjo jos rasti. Tada jie pasiteiravo pranašo, kas nutiko jų dukrai, o šis atsakė, kad ją dievai priėmė į žvaigždžių tarpą. Taigi tėvas pasidarė dukters atvaizdą ir liepė visiems jį garbinti. Tuo tarpu Eugenija kartu su savo bendražygiais dievobaimingai gyveno vienuolyne, o kai jo vyresnysis pasimirė, pati buvo paskirta vyresniuoju.

Tuo metu Aleksandrijoje gyveno turtinga ir kilminga matrona, vardu Melancija, kurią Eugenija, patepusi aliejumi, Jėzaus Kristaus vardu išvadavo nuo pasikartojančios karštinės. Atsidėkodama Melancija atsiuntė daugybę dovanų, tačiau Eugenija jų nepriėmė. Matrona, manydama, kad brolis Eugenijus yra vyras, dažnai lankydavosi pas jį ir, matydama jo jaunatvišką dailumą bei kūno grožį, greitai jį aistringai pamilo ir ėmė galvoti, kokių būdu galėtų sugundyti. Taigi ji apsimetė sergančia ir pasiuntė jam žinią, klausdama, gal teiktusi atvyti jos aplankyti. Kai jis atvyko, Melancija jam atskleidė, kaip karštai jį mylinti ir jo geidžianti; prašydama su ja sugulti, staiga jį apkabino, pabučiavo ir ėmė visaip gundyti nuodėmei. Kai taip nutiko, brolis Eugenijus pasibaisėjęs tarė: „Teisėtai tau

duotas Melancijos vardas – mat esi pavadinta pilna juodžiausios klastos tamsiųjų sutemų dukra, velnio drauge, išniekinimo vadove, aistros kurstytoja, nerimasties seserimi ir amžinosios mirties dukterimi!“

Melancija, supratusi, kad yra apgauta, išsigando, kad jos piktadarystė neišaiškėtų, ir panoro pirmoji viską atskleisti, taigi ėmė garsiai šaukti, kad Eugenijus norėjęs ją išprievartauti. Tada ji nuėjo pas prefektą Pilypą ir ėmė skųstis: „Vienas niekingas jaunuolis krikščionis atėjo pas mane, apsimetė norįs mane pagydyti, ir, negarbingai užpuolęs, norėjo mane išprievartauti. Ir jei nebūčiau buvusi išgelbėta vienos tarnaitės, kuri tuo metu buvo miegamajame, jis būtų patenkinęs savo aistrą“. – Tai išgirdęs, prefektas suliepsnojo pykčiu ir, pasiuntęs būrį tarnų, paliepė jiems atvesti Eugeniją ir kitus Kristaus tarnus, surakintus grandinėmis. Taip pat jis paskelbė dieną, kai jie visi turėjo būti atiduoti sudraskyti žvėrimis. Pasišaukęs visus belaisvius pas save, prefektas tarė Eugenijai: „Pasakyk mums, nedorėli, ar tai jūsų Kristus jus taip išmokė, kad tvirkintumėte ir siektumėte nuplėšti garbę mūsų matronoms?“ – Nuleidusi galvą, kad nebūtų atpažinta, Eugenija jam atsakė: „Mūsų Viešpats mokė mus dorybės ir pažadėjo amžinąjį gyvenimą išsaugojusiems skaistybę. Galime įrodyti, kad šioji Melancija liudija melagingai, tačiau bus geriau, jei mes priimsime kankinystę, nei kad ji bus apkaltinga ir nubausta, o mūsų kankinystės vaisiai pražus. Tačiau vis dėlto tegul atveda tarnaitę, kuri, sako, yra mūsų nusikaltimo liudininkė, kad jos burna galėtų paneigti tuos melus“.

Kai atvedė tarnaitę, ta, pamokyta savo šeimininkės, atkakliai prieštaravo Eugenijai, sakydama, kad ji norėjusi užpulti jos poniją. Kai ir kiti namiškiai, panašiai įkalbėti, patvirtino, jog tai esanti teisybė, Eugenija tarė: „Baigėsi tylos metas, ir atėjo laikas

kalbėti. Nenoriu, nei kad ši begėdė Kristaus tarnams primestų nusikaltimą, kurio jie nepadarė, nei kad ji džiūgautų dėl savo melo. O kad melą teisybė nugalėtų ir išmintis būtų aukščiau už klastą, atskleisiu jums tiesą, bet ne tam, kad pasididžiuočiau, o dėl Dievo šlovės“. – Tai tardama, ji nuleido tuniką nuo kaklo iki juosmens, tai yra iki juostos, ir pasirodė esanti moteris. Tada ji tarė prefektui: „Tu mano tėvas, Klaudija – motina, Avitas ir Sergijus, kurie sėdi šalia tavęs, – mano broliai, aš esu tavo dukterė Eugenija, o šie du – Protas ir Hiacintas“.

Tai išgirdęs, tėvas pažino dukrą, kartu su motina puolė jai į glėbį ir apsipylė ašaromis. Eugenija buvo aprenpta aukso drabužiais ir užkelta ant pakylės. O Melanciją kartu su jos sėbrais nutrenkė žaibas. Eugenija tėvą, motiną, brolius ir visus namiškius atvertė į Kristaus tikėjimą. Todėl tėvas, pasibaigus prefekto pareigų laikui, krikščionių buvo paskirtas vyskupu ir dėl uolaus tikėjimo buvo nužudytas pagonių.

Klaudija su sūnumis ir Eugenija išvyko į Romą ir ten daugelį atvertė į krikščionybę. Eugenija imperatoriaus įsakymu buvo prižiūrima prie uolos ir įmesta į Tibrą, tačiau uola suskilo, ir ji nesužeista iškilo virš vandens. Tada ją įmetė į liepsnojančią krosnį, tačiau krosnis tuojau užgeso, ir mergina joje mėgavosi vėsa. Galiausiai Eugeniją uždarė į tamsų kalėjimą, tačiau ir ten ėmė šviesti spindinti šviesa. Kai ji kalėjime išbuvo be maisto dešimt dienų, jai pasirodė Išganytojas ir, tiesdamas jai balčiausios duonos, tarė: „Priimk maistą iš mano rankų. Aš esu tavo Išganytojas, kurį mylėjai visu savo protu. Tą dieną, kai atėjau į šį pasaulį, pats tave pasiimsiu“. – Taigi Viešpaties Gimimo dieną buvo pasiųstas budelis, kuris nukirto Eugenijai galvą. Vėliau ji pasirodė savo motinai ir išpranašavo, kad sekmadienį ją ištiks toks pat likimas. Atėjus sekmadieniui,

Klaudija pasinėrė į maldą ir išleido dvasią. Protas ir Hiacintas buvo nuvesti į šventyklą, kur savo maldomis sudaužė stabą. O kadangi atsisakė aukoti, buvo nukirsdinti ir tapo kankiniais. Jie priėmė kankinystę, valdant imperatoriams Valerianui ir Galui⁶¹⁴ apie 256-us Viešpaties metus.

CXXXI. APIE ŠVENTO KRYŽIAUS IŠAUKŠTINIMĄ

APIE VARDĄ – Švento Kryžiaus Išaukštinimo šventė taip vadinama todėl, kad tą dieną buvo išaukštintas tikėjimas ir šventas Kryžius⁶¹⁵.

Tačiau reikia pastebėti, kad prieš Kristaus kančią kryžiaus medis buvo menkavertis, nes tokie kryžiai buvo gaminami iš pigios medienos; jis buvo nevaisingas, nes visi medžiai, kiek jų buvo pasodinta ant Kalvarijos kalno, nevedė vaisių; negarbingas, nes buvo naudojamas, baudžiant plėšikus; niūrus, nes buvo tamsus ir be jokio papuošimo; nešantis mirtį, nes ant jo žmonės buvo paliekami numirti; smirdintis, nes būdavo statomas tarp lavonų.

Po Kristaus kančios kryžiaus medis buvo visokeriopai išaukštintas, mat iš menkaverčio tapo vertingu, kaip sako Andriejus: „Būk pasveikintas, brangus Kryžiau *ir t. t.*“⁶¹⁶; iš nevaisingo jis pasidarė vaisingu, kaip sakoma VII *Giesmių giesmės* dalyje: „Įkopsiu į palmę ir pasiimsiu jos vaisių“⁶¹⁷; iš negarbingo jis virto pakylėtu, kaip sako Augustinas: „Kryžius, kuris buvo nusikaltėlių bausmė, persikėlė ant imperatorių kaktos“⁶¹⁸; iš niūraus jis pasidarė spindinčiu, kaip sako Jonas Auksaburnis: „Kristaus Kryžius ir randai Paskutiniojo teismo dieną švies ryškiau nei saulės spinduliai“; iš nešančio mirtį jis

virto teikiančiu amžinąjį gyvenimą, kaip giedama: „Kad iš ten, kur kils mirtis, prisikeltų gyvenimas“; iš smirdinčio jis virto skleidžiančiu maloniausius kvapus, kaip sakoma *Giesmių giesmėje*: „Karaliui tebesant savo suole, mano nardas, *tai yra kryžius, ir t. t.*“⁶¹⁹.

APIE ŠVENTO KRYŽIAUS IŠAUKŠTINIMĄ CXXXI – Bažnyčia visada mini Švento Kryžiaus Išaukštinimo šventę, mat tą dieną buvo užvis labiau išaukštintas tikėjimas⁶²⁰. 615-ais metais, Viešpačiui leidus savo žmonėms patirti plakimą pagonių rūstybe, Persijos valdovas Chosrovas⁶²¹ savo valdžiai pajungė visas pasaulio karalijas. Atvykęs į Jeruzalę, jis iš baimės pasitraukė nuo Viešpaties kapo, tačiau išsigabeno švento Kryžiaus dalį, kurią ten buvo palikusi šventoji Elena. Norėdamas, kad visi jį garbintų kaip kokį dievą, Chosrovas iš aukso, sidabro ir brangiųjų akmenų pasistatė bokštą ir ten išdėstė Saulės, Mėnulio ir žvaigždžių atvaizdus. Į bokštą plonais gerai paslėptais vamzdžiais kilo vanduo, o jis tarsi koks dievas laistė tą vandenį iš viršaus; požeminėje oloje arkliai ratu traukė vežimus, nuo jų drebėjo bokštas, o triukšmas griaudėjo kaip kokia perkūnija. Perdavęs savo sūnui visą valdžią, jis, bedievis, apsigyveno toje šventykloje, paliepė, turėdamas šalia savęs Viešpaties Kryžių, visiems save vadinti dievu ir, kaip pasakojama veikale, pavadintame *Mitrале*, pats sėdėjo soste kaip Tėvas, Kryžių laikė pasidėjęs sau iš dešinės – Sūnaus vietoje, o gaidį pasitupdęs iš kairės – Šventosios Dvasios vietoje⁶²²; be to, save jis irgi liepė vadinti Tėvu.

Tada imperatorius Heraklėjus surinko didžiulę kariuomenę ir nužygiavo prie Dunojaus, norėdamas susigrumti su Chosrovo sūnumi. Abu valdovai sutarė, kad jie vieni susikaus ant tilto per upę, ir tas, kuris nugalės, galės užimti priešininko

valstybę, kariuomenėms nepatyrus jokių nuostolių. Taip pat buvo paskelbtas įsakymas, kad, jei kas sugalvos pagelbėti savo valdovui, tam bus nukirstos kojos ir rankos, o jis pats bus išsyk įmestas į upę.

Heraklėjus visiškai pasišventė Dievui ir su visu, koku tik įstengė, pamaldumu atsidavė švento Kryžiaus malonei. Ilgai kovėsi abu valdovai, tačiau Dievas pergale skyrė Heraklėjui, ir šis perėmė savo valdžion priešų kariuomenę, todėl veikiai visi karaliaus Chosrovo pavaldiniai pasidavė Kristaus tikėjimui ir priėmė šventąjį krikštą. Pats Chosrovas nieko nežinojo apie karo baigtį, mat visi jo nekontroliavo, ir niekas jam to nepapasakojo.

Heraklėjus patraukė pas jį, rado jį, sėdintį aukso soste, ir taip jam tarė: „Kadangi savaip garbinai švento Kryžiaus medį, liksi gyvas ir išsaugosi savo karaliją, jei priimsi krikštą ir Kristaus tikėjimą, netekęs kelių asmenų, kuriuos aš paimsiu kaip įkaitus. Jei atsisakysi tai padaryti, nužudysiu tave savo kalaviju ir nukirsiu tau galvą!“ – Kai šis atsisakė paklusti, Heraklėjus išsitraukė kardą ir nukirto jam galvą; kadangi jis buvo karalius, tai liepė jį palaidoti. Suradęs ten dešimtmetį Chosrovo sūnų, Heraklėjus liepė jį pakrikštyti ir pats, iškėlęs jį iš šventos krikštyklos, perdavė jam tėvo karalystę. Sugriovęs bokštą, imperatorius Heraklėjus sidabrą atidavė kaip grobį savo kariams, o auksą ir brangiuosius akmenis paskyrė atstatyti toms bažnyčioms, kurias buvo sugriovęs tasai tironas.

Šventą Kryžių Heraklėjas sugrąžino į Jeruzalę. Kai jis leidosi nuo Alyvų kalno, norėdamas įjoti į miestą ant karališko žirgo, pasipuošęs imperatoriškomis regalijomis, pro tuos pačius vartus, pro kuriuos buvo įžengęs ir Viešpats, kai ėjo pasitikti savo kančios, staiga ėmė virsti vartų akmenys ir suformavo

vientisą sieną. Didžiam visų nustebimui virš tos sienos pasirodė Viešpaties angelas, rankose laikydamas kryžiaus ženklą, ir tarė: „Kai dangaus Karalius pro šiuos vartus ėjo į kančią, nebuvo jokios karališkos pagarbos – įjodamas ant paprasto asilėlio, Jis savo pasekėjams paliko nusižeminimo pavyzdį“. – Tai pasakęs, angelas išnyko.

Tada imperatorius apsipylė ašaromis, nusiavė, išsirengė iki marškinių ir, paėmęs Viešpaties Kryžių, nusižeminęs nešė jį iki pat vartų. Sunkūs akmenys išsyk pajuto dangiškąją valią, siena pati pakilo ir paliko įeinantiems laisvą praėjimą. Tą pačią dieną ir tą valandą, kai šventas Kryžius buvo išneštas iš Chosrovo bokšto, per visą Persijos provinciją iki pat Jeruzalės didžiuliu atstumu atsklido malonus kvapas, o tada jis pasklido, ir visi atsigavo nuo stebuklingo jo saldumo. Išsyk pamaldusis valdovas puolė garbinti šventą Kryžių tokiais žodžiais: „Kryžiau, šviesesnis už visas pasaulio žvaigždes! Tu garsus tarp žmonių ir be galo mylimas! Tu už viską šventesnis, nes vienintelis nusipelnei nešti pasaulio išpirką! Mielas medi, mielos viny, mielas kalavijau, miela ietie! Tu nešei saldziają naštą, išgelbėk čia susirinkusius tave pašlovinti žmones, apsiginklavusius tavo vėliava!“

Tokiu būdu brangusis Kryžius buvo sugrąžintas į savo vietą, ir atsinaujino senieji stebuklai. Prisikėlė vienas mirusysis, pagijo keturi paralyžiuotieji, dešimt raupsuotųjų buvo apvalyti, penkiolika neregijų praregėjo, buvo išvaryti demonai, ir daugelis atsikratė įvairių negalavimų. Tuo tarpu imperatorius, atstatęs bažnyčias ir apdovanojęs jas karališkomis dovanomis, sugrįžo į savo valdas.

Kronikose pasakojama, kad viskas įvyko kiek kitaip⁶²³. Ten sakoma, kad, kai Chosrovas, užkariavęs visą karaliją, užėmė

Jeruzalę kartu su ten saugomu kryžiaus medžiu ir miestui vadovavusiu patriarchu Zacharijumi, Heraklėjus norėjo sudaryti su juo taikos sutartį. Tačiau šis prisiekė, kad nesusdarys su romėnais taikos, kol šie neišsižadės Nukryžiuotojo ir nepradės garbinti Saulės. Tada Heraklėjus, apimtas pykčio, surinko didžiulę kariuomenę, daugelyje mūšių sutriuškino persus ir privertė Chosrovą pasitraukti iki paties Ktesifonto. Susirgęs dizenterija, Chosrovas panoro karaliumi karūnuoti savo sūnų Merdasaną. Tai išgirdęs, jo pirmagimis Širuja sudarė sutartį su Heraklėju ir, ėmęs persekioti tėvą ir kitus kilminguosius, surakino juos grandinėmis. Tėvą jis maitino vargo duona ir girdė sunkumų vandeniui, o galų gale įsakė jį nužudyti, sušaudant strėlėmis. Vėliau jis visus kalinius kartu su patriarchu Zacharijumi ir dalimi švento Kryžiaus nusiuntė Heraklėjui. Šis iš pradžių brangiąją švento Kryžiaus relikviją nugabeno į Jeruzalę, bet vėliau ją perkėlė į Konstantinopolį. Taip pasakojama daugelyje kronikų.

Kaip pasakojama *Trijų dalių istorijoje*, apie tą švento Kryžiaus dalį pagonė Sibilė pasakė štai ką⁶²⁴: „O triskart palaimintas medi, ant kurio buvo nukryžiuotas Dievas!“ – Tikriausiai tai buvo pasakyta dėl gyvenimo būdo, malonės ir šlovės, kylančios iš Kryžiaus.

Kartą Konstantinopolyje vienas žydas įėjo į Šventosios Sofijos bažnyčią ir ten pamatė Kristaus atvaizdą⁶²⁵. Matydamas, kad yra vienas, žydas išsitraukė kardą ir smeigė Kristui į gerklę. Tuojau iš ten pasipylė kraujas ir aptaškė žydui veidą ir galvą. Šis persigandęs pačiupo atvaizdą ir, įmetęs jį į šulinį, pabėgo. Bėgdamas jis sutiko krikščionį, kuris jo paklausė: „Iš kur skubiniesi, žyde? Ar tik nenužudei kokio nors žmogaus?“ – Žydas atsakė: „Netiesa!“ – Žmogus jam tarė: „Tikrai būsi įvykдęs

žmogžudystę, nes visas esi apsitaškęs krauju!“ – O žydas jam: „Iš tiesų krikščionių Dievas yra didis, ir viskas patvirtina, kad tikėjimas Juo yra tvirtas. Mat tikrai nenužudžiau jokio žmogaus, tik persmeigiau Kristaus atvaizdą, ir tuojau iš Jo gerklės pasipylė kraujas“. – Žydas nuvedė žmogų prie šulinio, ir jie iš ten ištraukė šventą atvaizdą. Žaizda Kristaus gerklėje, kaip pasakojama, iki šiol matosi, o žydas nuo to laiko tapo krikščionimi.

Berito mieste Sirijoje gyveno krikščionis, kuris nuomojosi namus, mokėdamas metinę rentą⁶²⁶. Prie lovos ant sienos jis buvo pasikabinęs nukryžiuotą Viešpatį ir nuolat prie Jo melsdavosi. Po metų jis persikėlė į kitus namus, o Kristaus atvaizdą pamiršo pasiimti. Į minėtus namus įsikėlė kažkoks žydas. Vieną dieną jis pasikvietė kažkurį iš savo gentainių papietauti drauge. Jiems puotaujant, svečias dairydamasis atsitiktinai pastebėjo ant sienos pritvirtintą Nukryžiuotąjį ir namų šeimininko piktai pasiteiravo, kaip jis drįstąs namuose laikyti Jėzaus Nazariečio atvaizdą. Kadangi šeimininkas iki tol minėto atvaizdo nebuvo pastebėjęs, tai kaip galėdamas prisieikinėjo, kad nieko apie jį nežinojo. Tada svečias, apsimetęs patenkintas tokiu atsakymu, atsisveikino ir, nuėjęs pas savo tautos vyresniusius, apkaltino žydą dėl to, ką jo namuose buvo matęs.

Susirinkę žydai nuėjo prie savo gentainio namų ir, pamatę ten Kristaus atvaizdą, ėmė visaip jį koneveikti, o paskui leisgyvį išvarė iš sinagogos. Tuo tarpu atvaizdą jie sutrypė kojomis, šitaip pakartodami visą žeminančią Viešpaties kančią. Kai jie įsmeigė Jam į šoną ietį, iš žaizdos tuojau pasipylė kraujas ir vanduo ir pripildė priešais pastatytą indą. Apstulbę žydai nunešė tą kraują į sinagogą, ir visi juo patepti ligoniai bemat pasveiko. Tada žydai visa tai iš eilės papasakojo tų žemių vyskupui ir vieningai priėmė krikštą ir Kristaus tikėjimą.

Vyskupas minėtą kraują išsaugojo krioštolo ir stiklo buteliukuose. Jis taip pat pasikvietė aukščiau minėtą krikščionį ir pasiteiravo, kas sukūrė tokį puikų atvaizdą. Šis atsakė: „Jį sukūrė Nikodemas; mirdamas jis paliko jį Gamalieliui, šis – Zachiejui, Zachiejus – Jokūbui, o Jokūbas – Simonui. Taip jis buvo saugomas Jeruzalėje iki miesto sugriovimo, o vėliau tikintieji jį nugabeno į Agripas karalystę, o iš ten jį mano tėvai parsigabeno į mano tėvynę; iš jų aš ir paveldėjau šį atvaizdą“. – Tai atsitiko 750-ais Viešpaties metais. Paskui visi žydai pašventino savo sinagogas ir jas pavertė bažnyčiomis. Nuo tada atsirado paprotys šventinti bažnyčias, mat iki to laiko buvo šventinami tik altoriai.

Dėl čia aprašyto stebuklo Bažnyčia nustatė Viešpaties kančią minėti lapkričio 27 dieną, arba, kaip rašoma kitur, lapkričio 9-ąją. Dėl tos pačios priežasties Romoje Išganytojo garbei buvo pašventinta bažnyčia, kurioje yra saugomas minėto kraujo buteliukas ir švenčiama didžiulė šventė.

Didžiulė Kryžiaus galia daugeliu būdu pasireiškė ir tarp netikinčiųjų⁶²⁷. Mat, kaip Grigalius prisimena III *Dialogų* knygoje, Fondžio miesto vyskupas Andriejus kartą leido pas jį apsigyventi vienai vienuolei, o senasis priešas jos atvaizdą pradėjo nuolat brukti jam į galvą, kad pradėtų lovoje mąstyti apie nederamus dalykus⁶²⁸. Kartą į Romą atvyko toks žydas. Dienai baigiantis, jis niekaip negalėjo rasti, kur apsistoti nakčiai, todėl prisiglaudė Apolono šventykloje. Prisibijodamas šios šventvagiškos vietos, jis, nors ir visai netikėjo Kryžiumi, pasirūpino apsisaugoti kryžiaus ženkle. Pabudęs vidury nakties, jis išvydo būrį piktųjų dvasių,ėjusių atiduoti pagarbą valdovui, kuris žengė link jų ir atsisdėjo būrio viduryje. Tas pradėjo nagrinėti visų atėjusių dvasių veiksmus ir poelgius,

kad išsiaiškintų, kiek kiekviena padėjo pastangų, kad prikrėstų kuo daugiau begėdysčių.

Grigalius praleido šį pokalbį, norėdamas, kad pasakojimas būtų trumpesnis, tačiau jį galima atkurti iš panašaus pavyzdžio, kuris pateikiamas *Tėvų gyvenimuose*⁶²⁹. Ten pasakojama, kad kartą žmogus atėjo į stabų šventyklą ir pamatė joje sėdintį Šėtoną, o visa jo palyda stovėjusi aplinkui. Tada viena iš piktųjų dvasių prisiartino ir jį pagarbino. Velnias jos paklausė: „Iš kur atvykai?“ – Ši atsakė: „Buvau vienoje provincijoje, kur sukėliau daug karų ir visokių neramumų, praliejau daugybę kraujo ir štai atėjau tau apie tai pranešti“. – Tada Šėtonas paklausė: „Per kiek laiko visą tai padarei?“ – Demonas atsakė: „Per trisdešimt dienų“. – Šėtonas jam: „Kodėl taip ilgai užgaišai?“ – Tada jis liepė stovintiems aplinkui: „Eikite ir kuo smarkiau nuplakite jį rimbais!“ – Po to prisiartino antroji dvasia ir pagarbiai tarė: „Šeimininke, aš buvau jūroje ir sukėliau didžiules audras, daug laivų paskandinau ir nugalėjau galybes žmonių“. – O Šėtonas paklausė: „Per kiek laiko visą tai padarei?“ – Demonas atsakė: „Per dvidešimt dienų“. – Tada Šėtonas lygiai taip pat liepė nuplakti ir jį, sakydamas: „Sugaišai tiek laiko, kad atliktum tokį menką darbėlį?“ – Priėjusi trečioji dvasia tarė: „Buvau viename mieste ir sukėliau riaušes vestuvių puotoje, buvo pralieta daug kraujo, aš nužudžiau patį jaunikį ir atėjau tau apie tai papasakoti“. – Šėtonas jo paklausė: „Per kiek laiko visą tai padarei?“ – Demonas atsakė: „Per dešimt dienų“. – O velnias jam: „Ar per tiek dienų negalėjai nuveikti nieko daugiau?“ – Ir paliepė šalia stovintiems jį nuplakti. Galiausiai prisiartino dar viena piktoji dvasia ir tarė: „Buvau dykumoje ir keturiasdešimt metų sukiojasi aplink vieną vienuolį, kol pagaliau priverčiau jį į padaryti vieną kūnišką nuodėmę“. – Tai išgirdęs, Šėtonas

pakilo iš savo sosto ir, pabučiavęs tą demoną, nusiėmė savo karūną, uždėjo jam ant galvos ir pasisodino šalia savęs, sakydamas: „Drąsiai atlikai didžiulį darbą ir įdėjai pastangų žymiai daugiau nei kiti“. – Taigi toks ar bent panašus, galėjo būti ir tas pokalbis, kurį praleido Grigalius.

Kai visos dvasios jau buvo apsakiusios, ką nuveikė, viena išsoko į priekį ir ėmė pasakoti, kaip gundė Andriejaus sielą, keldama kūniškus geismus tai vienuolei, kuri pas jį buvo apsigyvenusi. Po to dar pridėjo, kad vakar vakarinių maldų metu taip jo protą paveikė, kad Andriejus meiliai paglostė jai nugarą. Tada dvasių valdovas paskatino demoną, kad pabaigtų, ką pradėjęs, ir vienintelis iš daugelio už Andriejaus sunaikinimą nusipelnytų gauti palmės šakelę. Po to nelabųjų valdovas liepė sužinoti, kas tas žmogus, kuris visą tą laiką gulėjo šventykloje. Žydas baisiai sunerimo, tačiau kai pasiūstos dvasios pamatė, kad jis pažymėtas slėpiniu kryžiaus ženklu, persigandusios sušuko: „Ojoj! Tuščias indas, tačiau užantspauduotas!“ – Tai išgirdusios, visos piktosios dvasios staiga pradingo. O žydas paskubom nuėjo pas vyskupą ir viską jam smulkiai papasakojo. Tai išgirdęs, jis baisiai nuliūdo ir liepė ir iš savo, ir iš kaimynystėje esančių namų pasišalinti visoms moterims, o žydą pakrikštijo.

Grigalius *Dialoguose* taip pat pasakoja, kad kartą vienuolė, atėjusi į sodą, pamatė salotų krūmą ir labai jį panoro⁶³⁰. Pamiršusi palaiminti salotas kryžiaus ženklu, ji ėmė godžiai jas kramtyti, tačiau tuoj parkrito, apsėsta velnio. Tada pas ją atėjo šventas Ekvitijus, ir velnias išsyk pradėjo šaukti, sakydamas: „Ką aš padariau? Sėdėjau ant salotos krūmo, o ji atėjo ir mane suvalgė!“ – Minėtam Dievo vyrui paliepus, dvasia iš karto pasitraukė.

XI *Bažnyčios istorijos* knygoje pasakojama, kad pagonys ant Aleksandrijos sienų nupiešė dievo Serapio ginklus⁶³¹. Teodosijus paliepė juos nutrinti ir visur nupiešti kryžiaus ženklą. Tai pamatę, pagonys ir stabų žyniai pasikrikštijo, sakydami, kad jau senovėje buvo išpranašauta, jog tai, ką jie garbino, gyvuos tol, kol ateis ženklas, kuris yra gyvybės šaltinis“. – Jų rašte buvo vienas ženklas, kurį jie laikė šventu: jis buvo kryžiaus formos ir buvo aiškinamas kaip „būsimasis gyvenimas“.

CXXXII. APIE ŠVENTĄ JONĄ AUKSABURNĮ

APIE ŠVENTĄ JONĄ AUKSABURNĮ CXXXII – Jonas, vadinamas Auksaburniu, buvo kilęs iš Antiochijos, iš kilmingųjų Sekundo ir Anturos šeimos⁶³². Apie jo gyvenimą, kilmę, būdą ir persekiojimus daugiausia pasakojama *Trijų dalių istorijoje*.

Pirmiausia Jonas studijavo filosofiją, tačiau vėliau ją apleido ir ėmė gilintis į šventus raštus. Kai jį paskyrė kunigu, dėl karšto skaistybės gynimo jis buvo laikomas per daug griežtu. Jis lenkėsi karštakošiškam apsiėjimui, o ne mandagiam elgesiui, ir, neapdairiai reikalaudamas gyventi teisingai, nemokėjo pažvelgti į ateitį. Jo nepažįstantiems atrodė, kad pokalbiuose jis yra pasipūtęs; vis dėlto kaip mokytojas jis buvo puikus, kaip aiškintojas – išskirtinis, o kaip moralės sergėtojas – pats geriausias.

Valdant augustams Arkadijui ir Honorijui⁶³³, o Šventajame Romos soste sėdint popiežiui Damazui⁶³⁴, Jonas buvo paskirtas Konstantinopolio vyskupu. Kadangi jis iš karto užsigeidė taisyti dvasininkų gyvenseną, visi pradėjo jo nemėgti, šalintis tarsi pasiutusio ir keikti visiems girdint. Kadangi Jonas nie-

kada nekvietė nieko kartu pavalgyti ir pats nepageidavo būti kitų kviečiamas, žmonės ėmė kalbėti, kad jis taip elgiasi, nes nemoka gražiai valgyti. Kiti kalbėjo, kad taip esą dėl to, kad jis valgęs tik tauriausius rinktinius valgius. O iš tikrųjų Jonui dėl nuolatinio susilaikymo dažnai skaudėdavo galvą ir pilvą, todėl jis vengdavo gausių puotų.

Vis dėlto žmonės nepaprastai mėgo Joną už pamokslus, kuriuos jis sakė bažnyčioje, kreipdamas mažai dėmesio į tai, ką prieš jį kalbėdavo varžovai. Jonas nevengė peikti ir kai kurių didikų, todėl jo imta dar labiau nekęsti. Kartą jis padarė dalyką, kuris visus labai sukrėtė. Imperatoriaus klebonas Eutropijus, ėjęs ir konsulo pareigas, norėdamas atsikeršyti kai kuriems žmonėms, radusiems prieglobstį bažnyčioje, pasistengė, kad imperatorius priimtų įstatymą, pagal kurį niekas negalėtų pasislėpti bažnyčioje nuo bausmės, o anksčiau pasislėpusieji būtų iš jos išvesdinti. Po kelių dienų pats Eutropijus įžeidė imperatorių ir nuskubėjo į bažnyčią, ieškodamas prieglobsčio. Tai sužinojęs, vyskupas Jonas surado jį, besislepiantį po altoriumi, o tada, sukūręs prieš jį smerkiančią homiliją, kuo baisiausiai jį išbarė. Šiuo savo poelgiu Jonas daugelį įžeidė, mat patekusiam į nelaimę žmogui ne tik neparodė deramo gailestingumo, bet ir nesiliovė jo koneveikti. Imperatorius sučiupo Eutropijų ir jam nukirto galvą. Dėl įvairiausių priežasčių Jonas nuolat bardavo daugelį žmonių, todėl vis daugiau žmonių pradėjo jo nekęsti.

Aleksandrijos vyskupas Teofilas troško nušalinti Joną ir į jo vietą paskirti tokį kunigą, vardu Izidorius. Taigi jis kruopščiai ieškojo priežasčių galimam nušalinimui. Tačiau žmonės gynė Joną ir su stebėtinu atsidavimu sekė jo mokymu. Mat Jonas vertė dvasininkus gyventi pagal Bažnyčios nurodymus,

sakydamas, kad tas, kas paniekina kunigo gyvenimą, yra nevertas mėgautis dvasininko garbe. Jis griežtai valdė ne tik Konstantinopolį, bet ir daugelį aplink išsidėsčiusių provincijų, pasiremdamas įžvalgiais įstatymais, sukurtais pagal imperatoriaus įsakus. Kai Jonas sužinojo, kad Finikijoje iki šiol aukojama demonams, jis ten pasiuntė dvasininkus ir vienuolius ir paliepė sunaikinti visas stabų šventyklas.

Tuo metu gyveno toks Ganijas, kilimo keltas, o iš būdo – barbaras. Nors jis buvo stipriai užvaldytas tirono ambicijų ir sugadintas arijonų erezijos, tačiau jį vis dėlto paskyrė kariuomenės vadu. Ganijas pareikalavo iš imperatoriaus, kad šis jam ir jo žmonėms mieste paskirtų vieną bažnyčią. Imperatorius jam tai pažadėjo ir pareikalavo iš Jono perduoti vieną bažnyčią Ganijui, kad tokiu būdu pažabotų jo tironiškas ambicijas. Tačiau Jonas, būdamas tvirtas savo dorybe ir degantis karštu tikėjimu, taip atsakė: „Imperatoriau, neleisk to daryti ir atiduoti šunims, kas šventa⁶⁵⁵. Nebijok šio barbaro, geriau liepk pakviesti mus abu ir prie keturių akių išklausk, ką mes kiekvienas tau pasakysime. Aš jo kalbas taip sumenkinsiu, kad jis nebenorės nieko reikalauti“.

Tai išgirdęs imperatorius nudžiugo ir kitą dieną abu juos pasikvietė. Kai Ganijas pareikalavo sau vienų maldos namų, Jonas tarė: „Dievo namai tau visur atviri, ir niekas tau nedraudžia melstis“. – Į tai šis atsakė: „Aš esu kitokio tikėjimo ir reikalauju vienos šventovės sau ir savo bendražygiams. Romos respublikai daug kuo pasitarnavau, todėl nenusipelnau, kad mano prašymas būtų atmestas“. – Tada jam Jonas: „Kai buvai paskirtas kariuomenės vadu, gavai didžiulį atlygį – atlygį, kuris pranoko tavo žygius. Be to, esi pasidabinęs konsulo toga. Tau reikėtų pamąstyti, kas buvai anksčiau ir kas esi dabar, koks

tave anksčiau supo vargas, o dabar – didybė, kokiais skarmalais anksčiau rengeisi ir kuo dabar dabini esi. Taigi, kadangi nedideli darbai tau atnešė didžiulį atlygį, nebūk nedėkingas tam, kas tave taip pagerbė!“ – Nuo tokių kalbų Ganijui atėmė žadą, ir jis buvo priverstas nutilti.

Kadangi Jonas tvirtai valdė Konstantinopolį, siekęs imperatoriaus valdžios Ganijas suprato, kad dienos metu jam nieko nepavyks padaryti, todėl naktį pasiuntė savo barbarus, kad tie sudegintų imperatoriaus rūmus. Tada aiškiai pasimatė, kaip šventas Jonas saugo miestą. Mat barbarams pasirodė didžiulis būrys milžiniško ūgio ginkluotų angelų ir išsyk privertė visus bėgti. Kai barbarai papasakojo apie tai savo vadui, jis labai nustebė, nes žinojo, kad karinės pajėgos buvo išsiųstos į kitus miestus. Kai kitą naktį jis vėl į miestą pasiuntė savo pavaldinius, pamatyti angelai juos dar kartą privertė bėgti. Galiausiai pats Ganijas nužygiavo į miestą, išvydo stebuklą ir pabėgo, manydamas, kad tie kareiviai dieną slepiasi, o naktį saugoja miestą. Taigi jis pasitraukė, nužygiavo į Trakiją ir, surinkęs didžiulę kariuomenę, ją visą nusiaubė, o barbarų žiaurumas visus baisiai išgąsdino. Tada imperatorius šventam Jonui skyrė pasiuntinystės našta. Pamiršęs priešiškumą, Jonas iškeliavo, džiugiai nusiteikęs. Matydamas jį smelkte persmelkusį didžiulį pasitikėjimą, Ganijas iš toli pasitiko Joną, uždėjo sau ant akių jo dešinę ranką, o savo sūnums paliepė bučiuoti jo šventus kelius. Mat Jono dorybė buvo tokia, kad priversdavo nusižeminti ir bijoti net pačius baisiausius priešus.

Tuo metu kilo ginčas, turi Dievas kūną ar ne. Dėl jo prasi-dėjo nesutarimai ir kovos, mat vieni tvirtino viena, kiti – kita. Labiausiai buvo suvedžiota paprastų vienuolių minia, tvirtinusi, kad Dievas dėl savo kūniškojo pavidalo esąs išskirtinis.

Tačiau Aleksandrijos vyskupas Teofilas manė priešingai, todėl bažnyčioje pasisakė prieš tuos, kurie garbino Dievą žmoniškuoju pavidalu, ir pamokslavo apie bekūnį Dievą. Tai sužinoję, Egipto vienuoliai paliko savo buveines ir, sugužėję į Aleksandriją, sukurstė sukilimą prieš Teofilą ir net bandė jį nužudyti. Tai sužinojęs ir baisiai išsigandęs, Teofilas jiems tarė: „Kaip jus matau, taip matau ir Dievo veidą“. – Šie jam atsakė: „Jei tikrai manai, kad Dievo veidas yra toks kaip mūsų, atskirk nuo Bažnyčios Origeno veikalus, kurie prieštarauja mūsų įsitikinimams. Jei to nepadarysi, mes tikrai su tavim pasielgsime taip, kaip elgiamasi su maištaujančiais prieš imperatorių ir patį Dievą!“ – Tada Teofilas ėmė maldauti: „Nedarykite man nieko bloga! Aš padarysiu viską, ko jūs prašote“. – Taip jis sulaukė vienuolių nuo puolimo. Išsilavinę ir geri vienuoliai nepasidavė sąmyšiui, tačiau paprastieji, deginami karšto tikėjimo, sukilo prieš savo brolius, kurie galvojo kitaip, ir daugelį jų nužudė.

Kol visa tai vyko Egipte, Jonas Konstantinopolyje garsėjo savo mokymu, ir juo žavėjosi vis daugiau žmonių. Tuo metu daugėjo ir arijonų pasekėjų; jie net turėjo savo bažnyčią už miesto sienų. Šeštadienio ir sekmadienio naktimis jie rinkdavosi miesto gatvėse bei portikuose ir ten giedodavo himnus bei antifonas. Švintant jie su savo antifonomis pereidavo per miestą ir, išėję per vartus, sugužėdavo į savo bažnyčią. Jie nesiliovė to daryti ir, norėdami pašiepti ortodoksus, dažnai giedodavo šią eilutę: „Kur yra visi tie, kurie sako, kad trys yra vienas galybėje?“

Baimindamasis, kad paprasti žmonės nesusižavėtų tokio-
mis giesmėmis, Jonas paliepė, kad miesto tikintieji naktimis
taip pat giedotų himnus, idant būtų sumenkintos arijonų
pastangos, o visų tikinčiųjų tikėjimas – sutvirtintas. Jis taip

pat pagamino sidabrinių kryžių, kurie buvo nešiojami kartu su sidabrinėmis žvakidėmis. Apimti baisios neapykantos, arijonai tada ryžosi netgi žmogžudystei. Vieną naktį akmeniu buvo užmuštas imperatorienės eunuchas Brisonas, kurį Jonas buvo paskyręs vadovauti himnų giedojimui. Be jo, žuvo ir dar keletas žmonių iš abiejų stovyklų. Imperatorius, sunerimęs dėl šių įvykių, uždraudė arijonams viešai giedoti savo himnus.

Tuo metu Gabalos vyskupas Severianas⁶⁶, vertinamas savo rato žmonių, labai mėgiamas paties imperatoriaus ir imperatorienės, atvyko į Konstantinopolį, kur Jono buvo maloniai sutiktas. O kai Jonas išvyko į Aziją, jis savo bažnyčią patikėjo minėtajam Severianui. Tačiau šis išdavė pasitikėjimą ir pats pasiūlė žmonėms malonių. Jono klierikas Serapionas skubiai pranešė apie tai Jonui. Kartą Severianui einant pro šalį, Serapionas neatsistojo, ir šis baisiai nepatenkintas sušuko: „Jei dvasininkas Serapionas nenumirs, tai Kristus nėra gimęs žmogaus pavidalu!“ – Tai sužinojęs, Jonas sugrįžo ir išvarė Severianą kaip piktžodžiautoją iš miesto. Tai labai nepatiko imperatorienei, todėl ji paliepė pakviesti Joną ir įsakė jam susitaikyti su Severianu. Tačiau jis niekaip nenorėjo sutikti, kol valdovė pasodino jam ant kelių savo sūnų Teodosijų ir ėmė nuolankiai maldauti, kad vis dėlto jam atleistų.

Tuo metu Aleksandrijos vyskupas Teofilas neteisėtai išvarė Dievo tarną Dioskorą ir buvusį savo bičiulį Izidorių. Šie atvyko į Konstantinopolį, kad apie tai papasakotų imperatoriui ir Jonui. Nors Jonas ir gerbė šiuos žmones, vis dėlto jis dar nenorėjo stoti jų pusėn, neišklausęs jų pasakojimo. Tuo tarpu Teofilą pasiekė klaidingas gandas, kad Jonas su jais susimokė ir suteikė jiems pagalbą. Įniršęs Teofilas ėmė ruošti kovai, ne tik kad nubaustų Dioskorą ir Izidorių, bet ir nuo pareigų

nušalintų Joną. Rūpestingai slėpdamas savo ketinimus, Teofilas pasiuntė pas visų miestų vyskopus pasiuntinius, pranešdamas, kad nori pasmerkti Origeno raštus. Tada jis nuvyko pas Kipro vyskupą Epifanijų⁶⁷, dievotą ir labai žinomą žmogų, užmezgė su juo draugystę ir paprašė, kad ir jis lygiai taip pat pasmerktų Origeno raštus. Epifanijus dėl savo šventumo neįtardamas jokios klastos, sukvietė savo vyskopus į Kiprą ir uždraudė jiems skaityti Origeno veikalus. Be to, jis parašė laišką Jonui, prašydamas nebesigilinti į minėtus raštus ir patvirtinti, kad buvo įsakyta tai padaryti. Tačiau Jonas nelabai kreipė dėmesį į šį prašymą ir toliau dėstė Bažnyčios mokymą, buvo labai vertinamas ir mažai rūpinosi tais, kurie rezgė jam pinkles.

Galiausiai Teofilas parodė savo ilgai nešiotą pyktį ir pripažino norįs Joną nušalinti. Tuojuo Jono priešai, daugelis klierikų ir rūmų dvariškių, supratę, kad dabar pats palankiausias laikas, ėmė stengtis, kad Konstantinopolyje būtų sušauktas susirinkimas prieš Joną. Po to į Konstantinopolį atvyko Epifanijus, kartu atsigabendamas Origeno veikalų pasmerkimo raštą, ir dėl Teofilo atsisakė pasinaudoti Jono vaišingumu. Iš pagarbos Epifanijui kai kurie vyskupai pasirašė Origeno pasmerkimą; vis dėlto didesnioji jų dalis atsisakė tai padaryti. Tarp jų buvo ir gerai dėl griežto gyvenimo būdo žinomas Sichijos vyskupas Teotimas, kuris kalbėjo taip: „Epifanijau, aš nei elgsiuosi negarbingai seniai mirusio žmogaus atžvilgiu, nei imsiuosi begėdiško darbo, pasmerkdamas tai, ką mūsų protėviai nematė reikalo atmesti. Mat jo knygosė neįžvelgiu jokio netinkamo mokymo. Tie, kurie užgaulioja šiuos veikalus, nepažįsta patys savęs. Atanazas, Nikėjos Susirinkimo gynėjas nuo arijonų, Origeną kvietė savo tikėjimo liudininku ir, prilyginęs jo veikalus saviesiems, kalbėjo: „Tasai nuostabus ir labai darbštus Origenas

mums pateikia liudijimą apie Dievo Sūnų, patikindamas, kad Jis yra amžinas kaip ir Tėvas“.

Jonas nesupyko, kai, laužydamas Bažnyčios taisykles, Epifanijus atliko ordinaciją jo bažnyčioje, tačiau paprašė, kad Epifanijus liktų vyskupų tarpe kartu su juo. Tas atsakė, kad jis nei pasiliks su Jonu, nei melsis kartu su juo, nebent Jonas išvartytų Dioskorą ir sutiktų pasmerkti Origeno raštus. Jonui atsisakius tai padaryti, Epifanijus Jono priešų buvo sukurstytas imtis prieš jį priemonių. Todėl jis pasmerkė Origeno veikalus, paskelbė nuosprendį Dioskorui, o Joną pradėjo šmeižti kaip jų gynėją. Tada Jonas į jį šitaip kreipėsi: „Epifanijau, tu daug ką padarei, nusižengdamas taisyklėms. Pirmiausia tu atlikai ordinaciją bažnyčioje, kuri priklauso man, po to joje savo nuožiūra surengi šventas apeigas, vėliau atsisakei, kai aš tave pakviečiau, o galiausiai – tu savimi per daug pasitiki. Todėl žiūrėk, kad žmonėse nekiltų nepasitenkinimas, o tu už tai neatsidurtum pavojuje!“ – Tai išgirdęs, Epifanijus išvyko ir pakeliui į Kiprą išsiuntė Jonui tokį laišką: „Tikiuosi, kad nemirsi, būdamas vyskupas“. – O Jonas jam atsakė taip: „Tikiuosi, kad nebesugrįši į savo tėvynę“. – Ir tai išsipildė, nes Epifanijus pakeliui į namus numirė, o Jonas po kurio laiko buvo nušalintas nuo vyskupo pareigų ir savo gyvenimą baigė tremtyje.

Prie šventojo Epifanijaus kapo iš apsėstųjų būdavo išvaromi demonai. Jis buvo nepaprastai dosnus vargšams. Kartą, kai jis išdalino visus bažnyčios pinigus, nieko sau nepasilikdamas, netikėtai pasirodė nepažįstamasis, įteikė jam maišą pinigų ir išnyko. Niekas nežinojo, iš kur jis atėjo ir kur iškeliavo. Kitą kartą nutiko taip, kad kažkokie elgetos norėjo apgauti Epifanijų, kad šis jiems ką nors duotų. Taigi vienas iš jų atsigulė ant žemės, o kitas atsistojo šalia ir verkė, tarsi anas būtų miręs.

Jis garsiai virkavo neturįs nieko, kad galėtų palaidoti savo draugą. Priejęs Epifanijus pasimeldė, kad jis ilsėtųsi ramybėje, davė jo draugui reikalingų laidotuviams reikmenų ir paguodęs pasišalino. Tada jis savo gulintį bendrą papurtė sakydamas: „Kelkis, tavo pastangomis šiandien puotausim“. – Po to dar kartą jį supurtė ir tada suprato, kad šis iš tikrųjų buvo miręs. Taigi jis nuskubėjo pas Epifanijų, papasakojo, kas nutiko, ir paprašė jo draugą atgaivinti. Epifanijus jį maloniai paguodė, tačiau jo draugo prikelti nepanoro, kad daugiau Dievo tarnų neapgaudinėtų.

Kai Epifanijus išvyko, Jonas sužinojo, kad imperatorienė Eudoksija prieš jį kurstė Epifanijų. Kaip visuomet apimtas įkarščio, jis žmonėms sukūrė pamokslą, kuriame visokiais būdais iškoneveikė visas moteris. Visi suprato, kad šis pamokslas buvo nukreiptas prieš imperatorienę. Tai sužinojusi, valdovė pasiskundė imperatoriui, sakydama, kad toks žmonos įžeidimas labiau esąs skirtas jam. Dėl to supykęs imperatorius paliepė sušaukti susirinkimą prieš Joną. Teofilas skubiai sukvietė vyskopus, ir džiūgaudami susirinko visi Jono priešai, vadinę jį išpuikusiu ir nedoru. Susirinkę į Konstantinopolį, visi vyskupai svarstė jau ne apie Origeno veikalus, o atvirai pasisakė prieš Joną. Jie pasiuntė pakviesti Joną, bet šis buvo nusprendęs vengti jų kaip atvirai jam priešišką ir pareikalavo sušaukti visuotinį susirinkimą. Jie dar keturis kartus jį kvietė. Kadangi Jonas ir toliau jų vengė ir vis reikalavo susirinkimo, susirinkusieji pasmerkė jį, nekaltindami niekuo, o tik tuo, kad kviečiamas nepanoro paklusti.

Kai žmonės apie tai sužinojo, kilo dideli neramumai. Jie neleido Jono išvesti iš bažnyčios ir reikalavo, kad šį reikalą svarstyty didesnis susirinkimas. Tačiau imperatorius įsakė jį

prievarta išvesdinti iš bažnyčios ir ištremti iš miesto. Baimindamasis, kad nekiltų riaušės, Jonas žmonėms nežinant pats pasidavė, kad būtų ištremtas. Kai žmonės tai sužinojo, kilo tokie neramumai, kad net daugelis Jono priešų ėmė atgailauti, sakydami, kad tas, kurio nušalinimo jie dar visai neseniai siekė, buvęs neteisingai nubaustas.

Severianas, apie kurį aukščiau buvo užsiminta, Jono bažnyčioje pasakė pamokslą ir pareiškė: „Net jei jis nebūtų padaręs jokio kito nusikaltimo, jo išdidumas būtų pakankama jo tremties priežastis“. – Tarp žmonių kilus baisiam nepasitenkinimui imperatoriumi ir vyskupais, imperatorienė paprašė valdovo, kad šis sugrąžintų iš tremties Joną. Tuo pat metu miestą sukrėtė stiprus žemės drebėjimas, ir visi vieningai nusprendė, kad taip atsitiko dėl neteisėto Jono pašalinimo. Todėl pas Joną buvo pasiūsti pasiuntiniai, kurie prašė jį kuo greičiau grįžti, savo maldomis išgelbėti žlungantį miestą ir nuraminti žmonėse kilusią nepasitenkinimo bangą. Po tų pasiuntinių buvo pasiūsti kiti, po to dar kiti, ir visi maldavo jį skubėti sugrįžti. Galiausiai pasiuntiniai pargabeno Joną, nors šis ir nenorėjo atgal. Juos pasitiko visi miesto gyventojai, nešini žvakėmis ir žibintais. Jonas nenorėjo vėl užimti vyskupo sosto, sakydamas, kad tai dera daryti tik susirinkimui nusprendus, o tie, kurie jį pasmerkė, turėtų savo sprendimą atšaukti. Tačiau žmonės nepaprastai troško pamatyti jį, vėl sėdintį vyskupo soste, ir išgirsti savo mokytojo žodžius. Taigi žmonių noras nugalejo, ir Jonas buvo priverstas pasakyti viešą pamokslą bei vėl imtis savo pareigų.

Teofilas pabėgo iš miesto. Kai jis nuvyko į Hieropolį, mirė to miesto vyskupas, ir į jo vietą buvo išrinktas labai dievotas vienuolis Nilamonas. Tačiau jis puolė slėptis, o Teofilas jį įtikino, kad

sutiktų su savo išrinkimu. Jis tai pažadėjo, sakydamas: „Rytoj išsi-pildys tai, kas patiks Viešpačiui“. – Taigi rytojaus dieną žmonės, atėję į jo celę, primygtinai prašė Nilamoną sutikti su paskyrimu. Šis jiems pasakė: „Pirmiausia pasimelskime Viešpačiui“. – Kai jis pasimeldė, kartu su malda baigėsi ir jo gyvenimas.

Tuo tarpu Jonas ir toliau skleidė savo mokymą. Tuo metu aikštėje priešais Šventosios Sofijos bažnyčią imperatorienės Eudoksijos garbei buvo pastatyta sidabrinė statula, aprengta chlamide. Prie jos kareiviai ir dvariškiai rengdavo viešąsias žaidynes. Tai labai nepatiko Jonui, mat jis manė, kad tai už-traukia bažnyčiai nešlovę. Taigi savo papratimu jis vėl pakėlė balsą, tačiau nepasielgė, kaip derėtų, ir nepabandė iš pradžių maldomis palenkti valdovo, kad jis atšauktų tokias pramogas. Priešingai, jis visa savo iškaltos jėga užsipuolė tuos, kurie užsakė šias žaidynes. Imperatorienė tai vėl palaikė asmeniniu įžeidimu ir dar kartą pasistengė, kad būtų sušauktas kitas Jo-nui nepalankus susirinkimas. Tai sužinojęs, Jonas bažnyčioje pasakė pačią žymiausią savo homiliją, kuri prasideda žodžiais: „Vėl Erodiada šėlsta, vėl dūksta, vėl šoka, vėl trokšta gauti Jono galvą ant padėklo!“ – Tai padaręs, jis sukėlė dar didesnę imperatorienės įsiūtį. Kai kažkoks žmogus bandė Joną nužu-dyti, žmonės jį sučiupo ir nuvedė pas teisėją, tačiau prefektas jį pagrobė, kad nusikaltėlis nebūtų nuteistas myriop. Kitą kartą kažkokio kunigo tarnas užpuolė vyskupą ir vėl bandė jį nužudyti. Kažkas bandė jį sulaikyti, tačiau užpuolikas nužudė ir jį, ir kitus du šalia buvusius žmones. Nuo to laiko žmonės saugojo Joną, dieną naktį budriai sergėdami jo namus.

Imperatorienė įtikino vyskopus atvykti į Konstantino-polį, ir Jono kaltintojai tuojau ėmėsi savo darbo. Tuo metu priartėjo Kalėdų šventė, ir imperatorius pranešė Jonui, kad,

jei šis neatsikratys visų kaltinimų, jis nepriimsiąs iš jo rankų Komunijos. Vyskupai neturėjo, kuo Joną apkaltinti, išskyrus vieną dalyką – kad po nušalinimo jis leido sau grįžti į vyskupo sostą be sinodo nutarimo, todėl jį dar kartą pasmerkė. Artinantis Velykų šventei, imperatorius jam pranešė, kad jis negalys būti su Jonu vienoje bažnyčioje, nes jį buvo pasmerkę jau du susirinkimai. Taigi Jonas pasidavė ir daugiau nebesirodė bažnyčioje. Tie, kurie palaikė Joną, buvo pavadinti joanitais. Greitai po to imperatorius Joną išvarė iš miesto ir paliepė vyksti tremtinį į vieną nedidelį miestelį, įsikūrusį prie Ponto ir Romos imperijos sienos – vietovę, buvusią žiaurių barbarų kaimynystėje.

Vis dėlto išmintingasis Viešpats neleido ištikimam savo galiūnui ilgai užtrukti tokioje vietoje. Išgirdęs apie Joną, labai sunerimo popiežius Inocentas⁶³⁸. Jis panoro sušaukti susirinkimą ir parašė laišką Konstantinopolio dvasininkijai, kuriame reikalavo neskirti jokio įpėdinio į Jono vietą. Tuo tarpu Jonas jautėsi prastai, nuvargintas ilgos kelionės, kankinamas stiprių galvos skausmų ir sunkiai pakeldamas saulės kaitrą. Tokiomis aplinkybėmis rugsėjo keturioliką dieną Komanos mieste⁶³⁹ jo šventa siela paliko kūną. Jam mirus, baisi kruša nuniokojo Konstantinopolį ir jo apylinkes. Visi vieningai kartojo, kad taip Dievas parodė pyktį už neteisingą Jono pasmerkimą. Šias kalbas dar labiau sustiprino greitai po to sekusi staigi imperatorienės mirtis – ji mirė, nuo tos krušos tepraėjus keturioms dienoms.

Mirus viso pasaulio mokytojui, Vakarų vyskupai atsisakė priimti Komuniją kartu su Rytų vyskupais, kol šie galiausiai šio švento vyro vardą įrašė prie kitų prieš jį buvusių vyskupų. Teodosijus⁶⁴⁰, krikščioniškiausias minėto Arkadijaus

sūnus, perėmęs ne tik savo senelio vardą, bet ir pamaldumą, pasirūpino, kad šventos šito mokytojo relikvijos sausio mėnesį būtų pergabentos į karališkąjį miestą. Žmonės jas pasitiko su žibintais ir žvakėmis. Teodosijus pamaldžiai pagerbė švento Jono palaikus ir pasimeldė už savo tėvus Arkadijų ir Eudoksiją, kad jiems atleistų už tai, ką jiedu padarė ne savo noru. Tuo metu abu jo tėvai jau buvo mirę.

Teodosijus buvo pats išmintingiausias valdovas, mat nė vieno, kuris jam norėjo pakenkti, nenuteisė mirti, sakydamas: „O, kad aš galėčiau ir mirusiųosius prikelti gyvenimui!“ – Jo dvaras buvo panašus į vienuolyną – jame buvo laikomos rytinės pamaldos, skaitomi šventieji raštai. Teodosijaus žmonos, kuri sukūrė ne vieną poemą hegzametru, vardas buvo Eudokija⁶⁴¹. Dar jis turėjo dukrą, vardu Eudoksija⁶⁴², kurią išleido už Valentiniano⁶⁴³, paskyręs jį imperatoriumi.

Visas šis pasakojimas paremtas *Trijų dalių istorija*. Šventas Jonas Auksaburnis mirė apie 400-us Viešpaties metus.

CXXXIII. APIE ŠVENTUS KORNELIJŲ IR KIPRIJONĄ

APIE VARDĄ – Kornelijus aiškinamas kaip „suprantantis apipjaustymą“. Popiežius Kornelijus suprato apipjaustymo reikšmę ir, ją suprasdamas, puoselėjo „apipjaustymą“ nuo visko, kas nereikalinga, kas leidžiama ir netgi kas būtina. Arba vardas Kornelijus gali būti kildinamas iš žodžių *cornu*, tai yra „ragas“, ir *leos*, kuris reiškia „tauta“, taigi visas vardas turėtų reikšti tautos ragą, arba kitaip – stiprybę⁶⁴⁴.

Vardas Kiprijonas kildinamas iš žodžių *cyprus*, kuris reiškia „mišinys“, ir *ana*, tai yra „aukštai“ arba „viršuje“⁶⁴⁵. Arba iš *cypo*,

kuris reiškia „liūdesys“ ar „paveldėjimas“. Mat Kiprijonas buvo apdovanotas dievišku malonės ir dorybių mišiniu, liūdesiu dėl nuodėmių ir paveldėjo dangiškuosius džiaugsmus.

APIE ŠVENTUS KORNELIJŲ IR KIPRIJONĄ CXXXIII – Švento Fabijono įpėdinį popiežių Kornelijų kartu su jo dvasininkais imperatorius Decijus išsiuntė tremtin⁶⁴⁶. Būdamas tremtyje, jis gaudavo padrašinančius laiškus iš Kartaginos vyskupo švento Kiprijono⁶⁴⁷. Vėliau Kornelijus buvo sugražintas iš tremties ir nuvestas pas Decijų, o kadangi nepajudinamai laikėsi savo tikėjimo, imperatorius įsakė pirmiausia jį nuplakti švinu kaustytais rimbais, po to nuvesti į Marso šventyklą, kur jam reikėjo arba paaukoti stabams, arba sulaukti mirties bausmės. Kai Kornelijų ten vedė, vienas iš jį lydėjusių kareivių paprašė, kad šventasis užsuktų į jo namus ir pasimelstų už jo žmoną Saliustiją, jau penkerius metus gulėjusią suparalyžiuotą. Kornelijui pasimeldus, ji stebuklingai pasveiko, ir dvidešimt vienas kareivis, taip pat ta moteris su savo sutuoktiniu įtikėjo Viešpatį. Decijui paliepus, jie visi buvo nuvesti į Marso šventyklą ir ten kartu su šventu Kornelijumi nukankinti. Kornelijus priėmė kankinystę apie 253-us Viešpaties metus.

Kartaginos vyskupas Kiprijonas buvo jėga atvesdintas pas to miesto prokonsulą Paterną⁶⁴⁸. Kadangi Kiprijonas nieku būdu nenorėjo išsižadėti tikėjimo, tai buvo ištremtas iš miesto. Po kurio laiko Paterno įpėdinis prokonsulas Angelarijus atšaukė jį iš tremties ir nuteisė myriop. Sužinojęs apie nuosprendį, Kiprijonas tarė: „Dėkoju Dievui“. – Kai kartu su budeliu atėjo į bausmės vietą, jis paliepė saviškiams sumokėti budeliui už darbą dvidešimt penkis auksinius. Tada paėmęs gabalą drobės, jis pats užsirišo sau akis ir taip pelnė kankinio vainiką apie 254-us Viešpaties metus.

CXXXIV. APIE ŠVENTĄ EUFEMIJĄ

APIE VARDĄ – Eufemija kildinama iš *eu*, tai yra „geras“, ir *fe-mina*, tai yra „moteris“, ir aiškinama kaip „gera moteris“, tai yra paslaugi, garbinga ir maloni, nes šiomis trimis savybėmis nusakomas gėris. Mat Eufemija buvo paslaugi, bendraudama su kitais, garbinga kasdieniame gyvenime ir maloni Dievui savo dievobaimingais apmąstymais. Arba Eufemija gali reikšti tą patį kaip ir Eufonija – „malonus skambesys“. Mat malonus garsas gali būti išgaunamas trejopai: balsu – dainuojant, judesiu – tarsi užgaunant kitaros stygas ir pučiant – kaip grojant vargonais. Taip ir šventos Eufemijos balsas skleidė malonų garsą, kai sakė pamokslus, veiksmai – kai darė gerus darbus, o kvėpavimas – kai pamaldžiai gyveno.

APIE ŠVENTĄ EUFEMIJĄ CXXXIV – Senatoriaus dukra Eufemija, matydama, kad valdant Dioklecianui krikščionys buvo žiauriai kankinami, nuskubėjo pas teisėją Priską ir, viešai išpažinusi Kristaus tikėjimą, savo tvirtybės pavyzdžiu suteikė drąsos net vyrams⁶⁴⁹. Tuo tarpu teisėjas krikščionis vieną po kito nuteisdavo myriop; be to, jis reikalavo, kad visi dalyvautų vykdant bausmes, kad tokiu būdu bent iš baimės sutiktų aukoti stabams, pamatę, kaip žiauriai kankinami nesutikusieji to daryti. Kai Eufemijos akyse keli šventieji buvo žiauriai sužaloti, ji, dar labiau pakurstyta jų ištvermės, sušuko, kad teisėjas su ja pasielgė neteisingai. Teisėjas labai nudžiugo, pamanęs, kad ji sutinka pritarti aukojimams. O kai jos paklausė, kokią neteisybę yra iš jo patyrusi, Eufemija atsakė klausimu: „Jei aš esu kilusi iš kilmingos giminės, kodėl teiki pirmenybę šiems niekingiems prašalaičiams ir leidi jiems pirmiems pasiekti Kristų bei gauti pažadėtąją šlovę?“ – Teisėjas atsakė: „Aš

maniau, kad pagaliau atėjai į protą, ir džiaugiasi, kad nors ir pavėluotai, bet prisiminei savo garbingą kilmę“.

Eufemija buvo uždaryta į kalėjimą, o kitą dieną ją vėl atvesdino nesurakinimą grandinėmis, nors kiti buvo sukaustyti. Eufemija ir vėl gailiai skundėsi, kodėl, nepaisant imperatoriaus įstatymų, jai vienai buvo pagailėta grandinių. Tada ją smarkiai sumušė ir vėl nuvedė į kalėjimą. Teisėjas nusekė iš paskos, norėdamas ją pasinaudoti savo aistrai numalšinti, tačiau Eufemija vyriškai priešinosi, o teisėjo ranka liko Dievo valia suparalyžiuota. Tada teisėjas, manydamas esąs užkerėtas, pasiuntė pas Eufemiją vyriausiąjį savo namų tarną, daug jam pažadėjęs, jei tas privers ją paklusti. Tačiau šis nepajėgė kalėjimo durų nei raktais atrakinti, nei kirviu sukapoti; galiausiai apsėstas demono, šaukdamas ir pats save draskydamas, tasai vos iš ten paspruko.

Tada Eufemija buvo atvesta ir užkelta ant kankinimų rato, kurio stipinai buvo pilni įkaitusių anglių. Budelis, stovėjęs po ratu, jį sukantiems žmonėms paliepė, kad, kai tik jis duos tam tikrą ženklą, visi kartu pasuktų ratą, idant liepsna, pakilusi iš stipinų, sužalotų merginos kūną. Tačiau Dievo valia geležinis įrankis, kuriuo ratas buvo valdomas, staiga iškrito iš budelio rankų ir sukėlė bildesį. Patarnautojai nedelsdami pasuko ratą, ir budelis žuvo, o Eufemija liko stovėti virš rato gyva ir nepaliesta. Tada budelio tėvai, apraudodami jo mirtį, sumanė sukurti laužą ir ją sudeginti kartu su ratu, tačiau ratas sudegė, o Eufemija buvo pastebėta nesužeista stovinti ant aukštos pakylos, kur ją užkėlė angelas.

Apelianas tarė teisėjui: „Krikščionių narsa gali būti nugailėta tik geležimi. Todėl patariu tau nukirsti jai galvą“. – Taigi pastačius kopėčias, vienas žmogus pabandė tiesti rankas, kad pačiuptų Eufemiją, tačiau visas išsyk buvo suparalyžiuotas,

todėl šiaip ne taip buvo leisgyvis nukeltas nuo kopėčių. Tada bandė lipti kitas vyras, vardu Sostas, tačiau, pasiekęs kopėčių viršų, jis atsivertė, paprašė Eufemijos atleidimo ir išsitraukęs kardą sušuko teisėjui, kad geriau pats nusižudysias, nei paliesias tą, kurią gina angelai. Kai pagaliau ją pavyko nukelti, teisėjas paliepė savo sekretoriui sukviesti prie jos visus miesto akiplėšas, kad jie tol iš jos tyčiotųsi, kol ji nukamuota mirtų. Tačiau kai šis nuėjo pas Eufemiją, rado ją besimeldžiančią apsupatą daugybės švytinčių mergelių, o kai ji prakalbo, jis tuojau priėmė krikščionių tikėjimą. Taigi teisėjas paliepė merginą pakabinti už plaukų, tačiau kai ji ir tada nepakeitė savo įsitikinimų, įsakė ją uždaryti į kalėjimą, neduoti maisto ir po septynių dienų ją tarsi alyvuogę sutraiškyti tarp keturių didžiulių akmenų. Tačiau angelas ją kasdien penėjo ir, kai septintą dieną ją pastatė tarp baisių akmenų, jos maldos galia pavertė juos smulkiausiomis dulkėmis.

Tada teisėjas, gėdindamasis, kad vėl mergina jį nugalėjo, įsakė ją įmesti į duobę, kurioje buvo trys tokie didžiuliai laukiniai žvėrys, kad visą žmogų būtų galėję praryti. Tačiau jie iš karto meilindamiesi pribėgo prie Eufemijos ir supynę savo uodegas padarė jai tarsi krėslą atsisėsti. Tai matydamas, teisėjas baisiai sutriko ir iš baisaus nusivylimo liko vos gyvas. Tuomet atėjęs budelis, norėdamas atkeršyti už šeiminkui padarytą skriaudą, įsmeigė kardą Eufemijai į šoną ir taip ją padarė Kristaus kankine. Teisėjas atsidėkodamas jį aprengė šilkiniais drabužiais ir apjuosė auksiniu diržu, tačiau, budeliui išeinant, jį užpuolė ir surijo liūtas. Taigi, kai artimieji pradėjo jo ieškoti, terado keletą jo kaulų, sudraskytą drabužį ir auksinį diržą.

Teisėjas Priskas buvo rastas negyvas, nusiplėšęs sau nuo kaulų mėsą. Šventa Eufemija su didžia pagarba buvo palaidota

Chalkedonijoje, ir jos pastangomis visi žydai ir Chalkedonijos pagonys įtikėjo Kristų. Ji priėmė kankinystę apie 287-us Viešpaties metus.

Šventas Ambraziejus *Ivade* taip rašo⁶⁵⁰: „Maloninga mergina, nugalėtoja Eufemija, išlaikiusi skaistybės mitrą, nusipelnė nešioti kankinės vainiką. Jos priešininkas Priskas buvo nugalėtas, mergina iš degančios krosnies ištrūko nepaliesta, didžiuliai akmenys buvo paversti į smulkias dulkes, jai pakluso ir nulenkę galvas laukiniai žvėrys, o jos malda nugalėjo visus skirtų bausmių sunkumus. Galiausiai ji, perversa kardo, išsilaisvino iš kūno pančių ir džiūgaudama prisijungė prie dangiškojo choro. Ši šventa mergelė tau, Viešpatie, patiki tavo Bažnyčią ir užtaria mus, nusidėjėlius. Taigi tegul ši nepaliesta mergelė, tavo tarnaitė, tau perduoda ir mūsų maldavimus“.

CXXXV. APIE ŠVENTĄ LAMBERTĄ

APIE ŠVENTĄ LAMBERTĄ CXXXV – Šventas Lambertas buvo kilmingas žmogus, tačiau labiau jis buvo žinomas dėl švento gyvenimo⁶⁵¹. Nuo ankstyvos jaunystės jis mokėsi literatūros, o kadangi buvo visų mylimas dėl šventumo, tai nusipelnė po savo mokytojo Teodardo tapti Mastrichto bažnyčios vyskupu. Karalius Childerikas jį labai mėgo ir visada elgėsi su juo maloniau nei su kitais vyskupais. Tačiau jo priešų pavydas vis didėjo, kol kartą nedorėliai be jokios priežasties jį išvarė, atėmė teisėtas pareigas ir į jo vietą paskyrė Feramundą. Lambertas įstojo į vienuolyną ir ten pragyveno septynerius metus.

Vieną naktį atsikėlęs melstis, Lambertas netyčia sudavė į grindis. Tai išgirdęs, abatas paliepė: „Tas, kuris sukėlė šitą

triukšmą, tegul tučtuojau eina prie kryžiaus“. Tada Lambertas basomis ir viena ašutine nuskubėjo prie kryžiaus ir ten ant sniego ir ledo nejudėdamas stovėjo tol, kol, broliams besišildant po rytmetinių maldų, abatas pastebėjo, kad jo nėra. Iš vieno brolių išgirdęs, kad jis esąs tas, kuris nuėjo prie kryžiaus, paliepė jį tuojau pakviesti ir kartu su visais vienuoliais atsiprašė. Jis ne tik išmintingai jiems atleido, bet ir nusižeminęs pasakė pamokslą apie atgailos gėrį.

Po septynerių metų Feramundas buvo išvartytas ir, karaliui Pipinui paliepus, Lambertas buvo gražintas į jam priklausančią vyskupo sostą. Taigi jis kaip ir anksčiau buvo vertinamas dėl savo kalbų ir rodomo pavyzdžio. Kartą jį užpuolė du piktavaliai ir pradėjo iš jo visaip tyčiotis, taigi vyskupo draugai juos, kaip tie ir buvo nusipelnę, nužudė. Tuo metu Lambertas išbarė karalių Pipiną dėl laisvo elgesio moters, kurią jis laikė savo rūmuose. Karaliaus dvariškis Dodonas, minėtosios paleistuvės brolis ir nužudytųjų užpuolikų giminaitis, surinko būrį kareivių ir apsupo vyskupo namus, norėdamas už giminaičių nužudymą Lambertui atkeršyti. Kai tarnas besimeldžiančiam Lambertui apie tai pranešė, jis, pasitikėdamas Viešpačiu, išsitraukė kardą, ketindamas nuvyti užpuolikus. Tačiau dar kartą pagalvojęs, jis išmetė iš rankų kardą, manydamas, kad geriau nugalėti, laikantis savo ir mirštant, nei susitepti šventas rankas nedorėlių krauju. Tada šis Dievo vyras sukvietė visus saviškius, kad visi išpažintų savo nuodėmes ir nuolankiai pasitiktų mirtį. Staiga įsiveržę, užpuolikai nužudė šventą Lambertą, suklupusį maldai. Tai įvyko apie 690-us Viešpaties metus. Kai žudikai pasitraukė, keli iš išsigelbėjusių vyskupo tarnų slaptomis laivu nugabeno jo kūną į katedrą ir, gedint visam miestui, ten palaidojo.

CXXXVI. APIE ŠVENTĄ MATĄ

APIE VARDĄ – Matas turėjo du vardus, o būtent Matas ir Levis⁶². Vardas Matas aiškinamas kaip „skubota dovana“ arba „duodantis patarimus“. Arba Matas gali būti kildinamas iš *magnus*, tai yra „didelis“, ir *teos*, tai yra „Dievas“, ir tada aiškinamas kaip „svarbus Dievui“. Dar vienas aiškinimas gali būti toks: iš *manus*, tai yra „ranka“, ir *theos*, tai yra „Dievas“, tada šis vardas reikštų „Dievo ranka“. Mat Matas buvo „skubota dovana“ dėl savo greito atsivertimo, „duodantis patarimus“ – dėl išganingo pamokslavimo, „Dievo ranka“ – nes parašė *Evangeliją*.

Vardas Levis aiškinamas kaip „paimtas“, „pridėtas“, „priimtas“ ir „įtrauktas“. Mat jis buvo paimtas iš mokesčių rinkėjų tarpo, pridėtas prie apaštalų, priimtas į evangelistų tarpą ir įtrauktas į kankinių katalogą.

APIE ŠVENTĄ MATĄ CXXXVI – Apaštalas Matas, skelbdamas Etio-pijoje Dievo žodį, Nadabero mieste sutiko du burtininkus – Zarojų ir Arfaksatą⁶³. Šiedu savo burtais taip susukdavo žmonėms galvas, jog atrodydavo, kad žmonės netenka sąnarių lankstumo ar net proto. Tie burtininkai taip išpuiko, kad vertė visus garbinti save tarsi dievus. Taigi apaštalas Matas, atvykęs į minėtą miestą, buvo svetingai priimtas karalienės Kandakės, kurią pakrikštijo Pilypas, eunucho namuose. Greitai jis atskleidė burtininkų apgaules ir, kai jie ką nors darydavo, siekdami pakenkti žmonėms, Matas pasistengdavo, kad tai atneštų naudą.

Kai eunuchas pasiteiravo, kokių būdu Matas išmokęs tiek daug kalbų, šis jam papasakojo, kad, nusileidus Šventajai Dvasiai, jis įgavo gebėjimą kalbėti visomis kalbomis. Ir kaip tie žmonės, kurie, apimti išdidumo, norėjo pastatyti dangų siekiantį bokštą, tačiau dėl kalbų supainiojimo turėjo atsisakyti

savo sumanymo, taip apaštalai, mokėdami visas kalbas, gali pastatyti bokštą, – tik ne iš akmenų, o iš dorybių, – kuriuo visi tikintieji pakils į dangų.

Tuomet atskubėjo žmogus, kuris pranešė, kad tiedu burtininkai atėjo su dviem drakonais, o tie iš nosies ir nasrų leidžia sieros ugnį ir visus aplinkui žudo. Apaštalas, sustiprinęs save kryžiaus ženklų, išėjo jų pasitikti. Kai tik drakonai jį pamatė, tuojau prie jo kojų taikiai sumigo. Tada Matas tarė burtininkams: „Tai kurgi jūsų burtai? Pažadinkite juos, jei sugebėsite. Jei nebūčiau pasimeldęs Viešpačiui, viskas, ką man norėjote padaryti, būtų atsisukę prieš jus“. – Kai aplink susirinko žmonės, jis Jėzaus vardu paliepė drakonams eiti šalin, ir šie pasitraukė, nepadarę niekam jokios žalos.

Tada Matas pasakė žmonėms puikią kalbą apie žemiškojo rojaus šlovę. Jis papasakojo, kad rojus buvo iškilęs virš visų kalnų, labai arti dangaus, kaip ten nebuvo nei dyglių, nei spyglių, o rožės ir lelijos ten niekada nevyto, kaip ten nebuvo senatvės, o žmonės visada išlikdavo jauni, kaip ten skambėjo angelų muzika, o jei pakviesdavo paukštį, šis tuojau pakludavo. Iš šio žemiškojo rojaus, toliau pasakojo Matas, žmogus buvo ištremtas, tačiau Kristaus gimimu jam dangiškojo rojaus vartai vėl buvo atverti.

Jam visa tai aiškinant žmonėms, staiga kilo riaušės, kurių metu buvo mirtinai sumuštas karaliaus sūnus. Kai burtininkai nepajėgė jo atgaivinti, jie įtikino karalių, kad jis buvo priimtas į dievų tarpą; taigi derėtų sukurti jo statulą ir pastatyti šventyklą. Minėtas eunuchas, liepęs pasekti burtininkus, pakvietė apaštalą, kuris pasimeldęs tuojau prikėlė karaliaus sūnų. Tai išvydęs, karalius Egiptas pasiuntė laiškus į visas savo provincijas, ragindamas: „Atvykite ir pamatykite dievą, pasislėpusį žmogaus

kūne!“ – Taigi iš visur ėmė rinktis žmonės, nešini auksiniais vainikais ir įvairiomis aukomis, kurias norėjo paaukoti Matui. Šis juos sustabdė, sakydamas: „Žmonės, ką darote? Aš nesu dievas, o tik Viešpaties Jėzaus Kristaus tarnas“. – Matui paliepus, žmonės iš atsigabento aukso ir sidabro pradėjo statyti didžiulę bažnyčią, kurią pabaigė per trisdešimt dienų. Apaštalas vadovavo šiai bažnyčiai trisdešimt trejus metus ir į tikėjamą atvertė visą Egiptą. Karalius Egipas su žmona ir visa tauta buvo pakrikštytas, o karaliaus dukteriai Efigenijai, kuri buvo paskirta Dievui, apaštalas pavedė vadovauti daugiau nei dviem šimtams mergelių.

Po kurio laiko karaliaus sostą paveldėjo Hirtakas ir panoro minėtos mergelės. Jis pažadėjo apaštalui pusę savo karalystės, jei tas įkalbės ją sutikti tekėti už karaliaus. Atsakydamas apaštalas jo paprašė, kad pagal savo pirmtako paprotį ateitų sekmadienį į bažnyčią, kur būsianti ir Efigenija kartu su kitomis mergelėmis, ir išgirstų apie teisėtų vedybų gerį. Karalius su džiaugsmu atskubėjo į bažnyčią, manydamas, kad apaštalas nori įtikinti Efigeniją tekėti. Tuo tarpu Matas, susirinkus mergelėms ir visiems žmonėms, ilgai kalbėjo apie santuokos gerį, ir valdovas puolė jį liaupsinti, manydamas, kad šis taip darąs, kad priverstų mergelę geisti santuokos. Tačiau paprašęs tylos, Matas kalbėjo toliau, bylodamas: „Kadangi santuoka yra tvirta, jei jos priesaika yra nepažeidžiama, visi čia esantys puikiai žinote, kad jei kas nors drįstų geisti karaliaus sutuoktinės, jis ne tik įžeistų valdovą, bet ir už tai nusipelnytų mirties. Tačiau ne dėl to, kad vestų tą moterį, o todėl, kad, paėmęs valdovo sutuoktinę, būtų išniekinęs jo santuoką. Tai kaip gi tu, karaliau, žinodamas Efigeniją esant amžinojo Karaliaus sutuoktine, vilkinčią šventus drabužius, gali atimti galingesnio už tavę žmoną ir ją vesti?“

Tai išgirdęs, karalius pašėlo, apimtas įsiūčio, ir pasišalino. Apaštalas, tvirtas ir net nesudrebėjęs, paragino visus būti kantrius ir ištvermingus, o Efigeniją, iš baimės parkritusią prie jo kojų, palaimino kartu su kitomis mergelėmis. Po Mišių karalius pasiuntė į bažnyčią budelį, kuris Matą, stovintį priešais altorių ir besimeldžiantį į dangų iškeltomis rankomis, persmeigė iš nugaros kardu ir taip padarė kankiniu. Tai sužinoję, žmonės nuskubėjo prie karaliaus rūmų, ketindami juos padegti, tačiau kunigams ir diakonams pavyko juos sulaikyti ir įtikinti džiaugsmingai švęsti apaštalo kankinystę.

Kadangi karalius niekaip nepajėgė perkalbėti Efigenijos, siųsdamas pas ją ištekęsias moteris ir burtininkus, tai aplink jos namus sukrovė didžiulį laužą, kad sudegintų kartu su kitomis merginomis. Tačiau joms pasirodė apaštalas ir nukreipė ugnį nuo Efigenijos namų. Ugnis pasuko karaliaus rūmų link ir viską ten sunaikino. Išsigelbėti pavyko tik karaliui ir vieninteliam jo sūnui. Sūnų tuojau apsėdo velnias, tačiau jis nuskubėjo prie apaštalo kapo ir išpažino tėvo nuodėmes. Hirtakas susirgo pasibjaurėtiniais raupsais ir, kadangi niekaip negalėjo išgyti, pats kalaviju atėmė sau gyvybę. O Efigenijos brolių, kurių apaštalas buvo pakrikštijęs, žmonės išrinko karaliumi. Jis valdė septyniasdešimt metų ir savo sūnų paskyrė sosto įpėdiniu. Jis padėjo sklisti krikščioniškajam tikėjimui ir pastatė daugybę bažnyčių visoje Etiopijos provincijoje. Burtininkai Zarojus ir Arfaksatas tą dieną, kai apaštalas prikėlė karaliaus sūnų, pabėgo į Persiją, tačiau ten juos nugalėjo apaštalai Simonas ir Judas.

Pažymėtina, kad atskirai reikėtų aptarti keturias švento Mato savybes. Pirmoji – jo greitas paklusnumas, mat vos tik Kristus jį pašaukė, jis tuojau paliko muitinę, visiškai nesibai-

mindamas savo vyresniųjų, kad paliko nesutvarkytas sąskaitas ir visiškai atsidavė Kristui. Dėl šios skubos kai kas jam priskiria klaidingus motyvus, kaip, aiškindamas šią vietą, pasakoja Jeronimas⁶⁵⁴: „Dėl šios vietos Porfirijus⁶⁵⁵ ir imperatorius Julijonas nesutarė; taip atsitiko ar dėl istoriko melo, ar dėl tų, kurie beatodairiškai nusekė paskui Išganytoją, kvailumo, nes jie šitaip neprotingai sekdamo paskui kiekvieną, kuris pakviesdavo kokį nors žmogų, nors nėra jokios abejonės, kad buvo įvykę daug stebuklų ir buvo duota daug ženklų, kuriuos apaštalai pamatė prieš įtikėdami. Iš tikrųjų spindesys ir paslaptinga dieviškumo didybė, kuri nušviesdavo Kristaus žmogiškąjį veidą, iš pat pradžių galėjo prie savęs patraukti visus matančiuosius. Mat, jei sakoma, kad magnetas turi savybę pritraukti žiedus ir kaltuvus, tai kiek kartų stipresne jėga galėjo viso ko Viešpats traukti prie savęs tuos, kuriuos norėjo!“ – Taip sako Jeronimas⁶⁵⁶.

Antroji – Mato dosnumas arba nuoširdumas, mat jis tuojuo iškėlė Viešpačiui savo namuose didžiulę puotą. Ši puota buvo didi ne tiek dėl prabangos, kiek pirmiausia dėl troškimo, nes Matas pasitiko Viešpatį su didžiausia meile ir noru. Antra, puota buvo didi dėl slėpinio, nes ji išreiškė didžiulį slėpinį. Apie jį rašoma *Glosoje Evangelijai pagal Luką*: „Kas tik priims Kristų į savo namus, mėgausis neišsenkančių malonumų džiaugsmu“⁶⁵⁷. Trečia – dėl pamokymų, nes ten Viešpats davė svarbių pamokymų, tokių kaip: „Aš noriu pasigailėjimo, o ne aukos“ ir „Ne sveikiesiems reikia gydytojo, bet ligoniams“ ir t. t.⁶⁵⁸ Ketvirta – dėl pakviestų į puotą žmonių, nes prie stalo puotauti buvo pakviesti tikrai didingi žmonės – Kristus ir jo mokiniai.

Trečia išskirtinė Mato savybė – jo nuolankumas, kuris pasireiškė dvejopai. Pirmiausia tuo, kad jis viešai pasisakė esąs

mokesčių rinkėjas. Kiti evangelistai, kaip nurodo *Glosa*, šiuo bendru vardu Mato nevadina, nenorėdami daryti jam gėdos ir saugodami evangelisto garbę⁶⁵⁹. Pats Matas, laikydamasis to, kas parašyta, o būtent, kad „teisuolis pirmiausia yra paties savęs kaltintojas“⁶⁶⁰, vadina save mokesčių rinkėju Matu, kad parodytų, jog nė vienas atsivertęs žmogus neturėtų abejoti išganymu, nes jis iš mokesčių rinkėjo tapo apaštalu ir evangelistu. Antra, kuo pasireiškė švento Mato nuolankumas, yra tai, kad jis kantriai kentė visas neteisybes. Mat, kai fariziejai piktinosi, kad Kristus parodė dėmesį nusidėjėliui, Matas jiems būtų galėjęs atsakyti tokiais žodžiais: „Tai jūs esate nelaimingi nusidėjėliai, nes, manydami esą teisūs, vengiate gydytojo. Tačiau aš jau negaliu vadintis nusidėjėliu, nes ieškau prieglobsčio pas Gydytoją, teikiantį išganyimą, ir neslepiu nuo Jo savo žaizdos“.

Ketvirtoji savybė – didžiulė pagarba, kurią Bažnyčia rodo jo evangelijai. Mat *Evangelija pagal Matą* bažnyčioje dažniau skaitoma nei kitos, kaip kad Dovydo psalmės ir Pauliaus laišakai bažnyčioje girdimi dažniau nei kitos Šventojo Rašto dalys. To priežastį, pasak Jono, sudaro tai, kad yra trys nuodėmių rūšys: išpuikimo, geismo ir godumo⁶⁶¹. Puikybės nuodėmė nusidėjo Saulius, pavadintas didžiausio išpuikėlio karaliaus Sauliaus vardu ir be saiko persekiojęs Bažnyčią. Geismu nusidėjo Dovydas, kuris ne tik svetimavo, bet dėl šios priežasties netgi nužudė ištikimiausią savo karį Ūriją. O godumu nusidėjo Matas, nes iš godumo troško gėdingo turto. Juk jis buvo mokesčių rinkėjas muitinėje. Pasak Izidoriaus, muitinė yra tokia vieta jūros uoste, kur sumokami mokesčiai už krovinius ir jūrininkų uždirbti pinigai; graikiškas žodis *thelos*, kaip sako Beda, lotyniškai verčiamas *vectigal*, tai yra „mokestis“ ar „rinkliava“⁶⁶².

Nors visi čia išvardintieji pasirodė esą nusidėjėliai, jų atgaila buvo tokia nuoširdi, kad Viešpats ne tik pamiršo jų nuodėmes, bet ir apdovanojo juos gausiomis dovanomis. Mat Jo valia žiauriausias persekiotojas tapo ištikimiausiu pamokslininku, svetimautojas ir žmogžudys – pranašu ir psalmių autoriumi, o trokštantis turto goduolis – evangelistu ir apaštalu. Būtent dėl to šių trijų žmonių žodžiai mums taip dažnai kartojami, kad nė vienas, nusprendęs atsiversti, neprarastų vilties gauti atleidimą už nuodėmes, matydamas, kad tokie nusidėjėliai buvo apdovanoti tokiomis malonėmis.

Taip pat reikia pastebėti, kad, pasak švento Ambraziejaus komentarų *Evangelijai pagal Luką*, reikia dar kai ką pridurti apie švento Mato atsivertimą ir pakalbėti apie gydytoją, apie išgydytą ligonį ir apie gydymo būdą⁶³. Kalbant apie gydytoją, reikia pabrėžti tris dalykus: išmintį, kuri leido suprasti ligos priežastį, gerumą, kurio vedamas paskyrė vaistus, ir galią, kuri leido taip greitai ligonį pagydyti. Apie šiuos tris dalykus Ambraziejus Mato vardu sako štai ką: „Tas, kuriam žinomos visos paslaptys, gali išgydyti mano širdies skausmą ir pašalinti sielos baimes“. Tai – apie išmintį. – „Radau gydytoją, kuris gyvena danguje ir dalija savo vaistus žemės gyventojams“. Tai – apie gerumą. – „Tas, kuris nepažįsta savo žaizdų, vienintelis gali išgydyti manąsias“. Tai – apie galią.

Kalbėdamas apie išgydytą ligonį, tai yra šventą Matą, Ambraziejus atskleidžia tris svarbius dalykus. Pirmiausia, jis išsigydė ligą, antra, buvo labai dėkingas jį išgydžiusiam, ir trečia, iki pat savo gyvenimo pabaigos išsaugojo atgautą sveikatą, išlikdamas tyras. Ambraziejus nurodo: „Matas sekė Kristumi linksmas, laimingas ir su džiaugsmu sakydamas: „Aš jau nebenešioju savyje mokesčių rinkėjo, nebenešioju

Levio, nes atsikračiau Levio, kai įsileidau Kristų“⁶⁴. Tai – apie išgijimą. – „Nekenčiu savo giminės, vengiu savo gyvenimo, seku paskui tave vieną, Viešpatie Kristau, kuris gydai mano žaizdas“. Tai – apie dėkingumą. – „Kas galėtų mane atskirti nuo Viešpaties meilės, kuri yra manyje? Gal vargas, ar stygius, o gal badas?“ Tai – apie išlikimą sveiku.

Gydymo būdas, pasak švento Ambraziejaus, taip pat buvo trejopas: mat pirmiausia Kristus Matą surakino grandinėmis, antra – nudegino ugnimi, o trečia – pašalino visą puvinio pažeistą vietą. Todėl Ambraziejus, kalbėdamas Mato vardu, sako štai ką: „Esu prikaltas tikėjimo vinimis ir susaistytas švelniais meilės pančiais. Viešpatie Jėzau, pašalink mano nuodėmių puvinius, kol laikai mane, surakintą meilės grandinėmis, išpjauk viską, ką rasi manyje nedora“. Tai – apie surakinimą grandinėmis. – „Visus tavo pamokymus tarsi įdagą nešiosiu, ir jei degins pamokymų žymė, tai bus tarsi gendančios mėsos išdeginimas, kad nepažeistų sveiko audinio. Ir net jei nudegina vaistai, jie vis tiek pašalina voties užkratą“. Tai – apie nudeginimą. – „Viešpatie, atei greičiau, pašalink visokias nematomas ir slapas aistras, atverk žaizdą, kad nepasklistų žalingas užkratas, piligrimystės prausykloje nuplauk visus nešvarumus“. Tai – apie puvinio pašalinimą.

Mato *Evangelija*, kurią jis savo ranka surašė, 500-ais Viešpaties metais buvo rasta kartu su švento Barnabo palaikais⁶⁶⁴. Mat šventas Barnabas šią Evangeliją nešiojosi su savimi ir, dėdamas ją ant sergančiųjų, visus tuojau išgydydavo tiek savo tikėjimu, tiek Mato nuopelnais.

CXXXVII. APIE ŠVENTĄ MAURICIJŲ IR JO DRAUGUS

APIE VARDĄ – Mauricijus kildinamas iš *mare* „jūra“, *cis*, „vemiantis“ arba „kietas“, ir *us*, „patariantis“ arba „skubantis“. Arba jis gali būti kildinamas iš žodžio *mauron*, kuris, pasak Izidoriaus, išvertus iš graikų kalbos, reikštų „juodas“⁶⁶⁵. Mat Mauricijus jautė nuoskaudą dėl liūdno gyvenimo toli nuo tėvynės; jis gali būti vadinamas vemiančiu, nes atmetė bet kokią perteklių; jis taip pat buvo kietas ir tvirtas, kęsdamas kankinimus. Jis buvo ir savo bendražygių patarėjas, dėl karšto tikėjimo nuolat skubėjęs atlikti kuo daugiau gerų darbų. Be to, jis buvo juodas – dėl savęs atsižadėjimo.

Mauricijaus ir jo bendražygių kankinystę išdėstė ir aprašė Liono arkivyskupas šventas Eucherijus⁶⁶⁶.

APIE ŠVENTĄ MAURICIJŲ IR JO DRAUGUS CXXXVII – Pasakojama, kad Mauricijus buvo šventojo legiono, turėjusio Tėbų vardą, vadas⁶⁶⁷. Legiono kariai buvo vadinami tēbiečiais pagal jų gimtąjį miestą. Tai kraštas Rytuose už Arabijos sienos, gausus turtų, derlingas vaisiais ir malonus savo miškais. Sakoma, kad tos šalies gyventojai yra aukšto ūgio, gerai valdantys ginklus, narsūs kare, pagavaus proto ir apdovanoti išmintimi. O pats Tėbų miestas turėjo šimtą vartų ir buvo įsikūręs prie Nilo upės, kuri išteka iš paties Rojaus ir vadinama Gijonu. Apie šį miestą sakoma: „Štai plyti senieji Tėbai, apsupti šimto vartų“⁶⁶⁸.

Čia Viešpaties brolis Jokūbas skleidė Dievo žodį ir miesto gyventojus puikiai išmokė Kristaus tikėjimo. Imperatoriai Dioklecianas ir Maksimianas, ėmę valdyti 287-ais Viešpaties metais, norėjo visiškai išnaikinti Kristaus tikėjimą ir į visas provincijas, kur gyveno krikščionys, pasiuntė tokius laiškus: „Jei reikėtų ką nors nuspręsti arba sužinoti, ir visas pasaulis

stotų vienoje pusėje, o Roma – viena kitoje, pasaulis turėtų pasitraukti nugalėtas, o viena Roma pasilikėtų išminties viršūnėje. Tai kodėl jūs, menki žmoneliai, priešinatės jos paliepiams ir taip kvailai laikote save viršesniais už jos įstatymus? Taigi, arba jūs įtikėsite nemirtingaisiais dievais, arba tuojau pat būsite negrįžtamai pasmerkti“.

Gavę tokius laiškus, krikščionys pasiuntinius išsiuntė be jokio atsakymo atgal. Tada baisiai įpykę, Dioklecianas ir Maksimianas į visas provincijas išsiuntinėjo įsaką, kad kiekvienas, galintis nešioti ginklą, privalo atvykti į Romą, idant sutramdytų visus, maištaujančius prieš Romos imperiją. Laiškai pasiekė ir Tėbų gyventojus. Laikydamiesi Dievo priesako, žmonės atidavė Dievui, kas Dievo, o cezariui – kas cezario. Taigi, surinkę legioną rinktinių kareivių, tai yra šešis tūkstančius šešis šimtus šešiasdešimt šešis karius, pasiuntė juos pas imperatorių, kad padėtų valdovui teisėtuose karuose – ne tam, kad pakeltų ginklus prieš krikščionis, o greičiau tam, kad juos apgintų. Šiam šventam legionui vadovavo įžymus vyras Mauricijus, o Kandidas, Inocentas, Egzuperijus, Viktoras ir Konstancijus buvo vėliavininkai. Dioklecianas į Galiją su didžiule kariuomene pasiuntė Maksimianą, kurį pasirinko kartu valdyti imperiją, ir paskyrė jam Tėbų legioną. Popiežius šventas Marcelinas⁶⁶⁹ paragino tėbiečius, kad šie geriau žūtų nuo kalavijų, nei išduotų Kristaus tikėjimą, kurį buvo priėmę.

Taigi, kai visa kariuomenė persikėlė per Alpes ir pasiekė Oktodorą⁶⁷⁰, imperatorius įsakė, kad visi, esantys su juo, aukotų dievams ir vieningai prisiektų prieš imperijos maištininkus, o svarbiausia prieš krikščionis. Tai išgirdę, šventieji kareiviai atsitraukė nuo pagrindinės kariuomenės per aštuonias mylias ir įkūrė stovyklą gražioje vietoje prie Ronos upės, kuri

vadinama Agaunu⁶⁷¹. Tai sužinojęs, Maksimianas pasiuntė kareivius paraginti tēbiečius, kad šie paskubėtų kartu su kitais aukoti dievams. Tēbiečiai atsakė negalį to padaryti, kadangi esą Kristaus tikėjimo. Tada imperatorius įpykęs tarė: „Prie mano pažeminimo prisideda dangaus įžeidimas; kartu su manimi paniekinama ir Romos religija. Tegul tie neperkalbami kareiviai žino, kad aš galiu atkeršyti ne tik už save, bet ir už savo dievus!“ – Tada imperatorius vėl pasiuntė kareivius ir liepė pranešti, kad, jeigu tēbiečiai nesutiks aukoti dievams, kiekvienas dešimtas legiono kareivis bus nukirsdintas. Su džiaugsmu lenkdami galvas, šventieji vienas per kitą skubėjo priimti kankinystę ir rungėsi tarpusavyje dėl mirties.

Tada šventas Mauricijus atsistojo ir šitaip jiems tarė: „Sveikinu jus, nes dėl Kristaus tikėjimo visi esate pasirengę numirti. Leidau mūsų bendražygius žudyti, nes mačiau, kad jūs esate pasirengę kentėti dėl Kristaus, ir laikiausi Viešpaties priesako Petru: „Kišk savo kalaviją į makštį!“⁶⁷². Kadangi mus jau supa bendražygių kūnai, o mūsų drabužiai suvilgyti jų krauju, sekime ir mes paskui juos kankinystės keliu. Tad jei sutinkate, pasiųskime imperatoriui tokį atsakymą: „Imperatoriau, esame tavo kareiviai ir pakėlėme ginklus, kad apgintume Respubliką. Mumyse nėra nei išdavystės, nei baimės, tačiau mes jokių būdu neatsisakysime Kristaus tikėjimo“. – Tai išgirdęs, imperatorius įsakė dar kartą nužudyti kas dešimtą legiono kareivį. Kai įsakymas buvo įvykdytas, vėliavininkas Egzuperijus, paėmęs į rankas vėliavą ir atsistojęs tarp savo bendražygių, tarė: „Mūsų garbingasis vadas Mauricijus kalbėjo apie mūsų bendražygių šlovę, o aš, jūsų vėliavininkas Egzuperijus, ne tam išsitraukiau ginklą, kad tam pasipriešinčiau. Taigi tegul mūsų dešinės meta šalin šiuos kūniškus ginklus ir apsiginkluoja dorybėmis.

O imperatoriui, jei leidžiate, atsakykime taip: „Imperatoriau, esame tavo kariai, tačiau tarnaujame Kristui ir tai laisva valia išpažįstame. Tau mes privalome atlikti karinę tarnybą, o Jam – likti nekalti. Iš tavęs gauname užmokestį už darbą, o iš Jo – gyvenimo pradžia. Dėl Jo esame pasirengę iškęsti visus kankinimus ir niekada neišsižadėsime Kristaus tikėjimo!“ – Tada bedievis imperatorius įsakė savo kariuomenei apsupti visą legioną, kad negalėtų pabėgti nė vienas kareivis. Velnio kariai apsupo pylimu Kristaus karius, patys ėmė juos nedoromis rankomis žudyti, o jų žirgai – trypti kojomis, ir taip jie tapo Kristui brangiais kankiniais. Kankinystę jie priėmė apie 287-us Viešpaties metus.

Dievo valia nemažai jų pabėgo, kad, nuvykę į kitas šalis, paskleistų jose Kristaus vardą ir šlovingai triumfuotų kitose vietose. Sakoma, kad tarp jų buvo Soliutoras, Adventoras ir Oktavijus⁶⁷³, kurie nukeliavo į Turiną; Aleksandras, kuris pasiekė Bergamą; Sekundas, nuvykęs į Ventimilją, o taip pat šventas Konstancijus, Viktoras, Ursas ir daugelis kitų.

Kai žudikai dalinosi grobį ir kartu puotavo, pasikvietė į puotą ir kažkokį senį, vardu Viktoras, atsitiktinaiėjusį pro šalį. Tas ėmė klausinėti, kaip jie gali taip džiaugsmingai puotauti tarp tiek tūkstančių nužudytųjų kūnų. O kai iš kažkurio kario išgirdo, kad šie mirė dėl tikėjimo Kristumi, Viktoras atsiduso ir sudejavo, sakydamas, kad jis būtų buvęs visais atžvilgiais laimingas, jei irgi būtų su jais nužudytas. Taigi supratę, kad jis yra krikščionis, kareiviai puolė jį ir tuojau sukapojo į gabalus.

Po kurio laiko imperatorius Maksimianas Milane, o imperatorius Dioklecianas Nikomedijoje tą pačią dieną atsisakė purpurinių drabužių⁶⁷⁴, kad galėtų gyventi paprastai, o jaunesnieji, tai yra Konstancijus ir Maksiminas Galerijus⁶⁷⁵, kuriuos

paskyrė imperatoriais, galėtų valdyti. Veikiai Maksimianas vėl panūdo tironiškai valdyti, bet jo žentas Konstancijaus ėmė jį persekioti, ir jis baigė gyvenimą pasikardamas.

Tėbų legiono kareivio švento Inocento kūnas buvo įmestas į Ronos vandenį, bet jį surado Ženevos vyskupas Domicianas, Aostos vyskupas Gratas ir dar vienas tų vietų vyskupas Protazas ir palaidojo kartu su kitais bažnyčioje⁶⁷⁶. Statant šitą bažnyčią dalyvavo vienas meistras pagonis. Kai kiti šventė sekmadienį, jis vienintelis dirbo savo darbą. Staiga pasirodė šventųjų kariuomenė, pastvėrė jį, ėmė mušti ir kolyti už tai, kad ėmėsi sekmadienį darbo ir tuo metu, kai kiti atsidėjo dieviškiems dalykams, jisai užsiėmė statybos darbais. Pamokytas meistras nubėgo į bažnyčią ir pasiprašė tapti krikščioniu.

Ambraziejus *Pratarmėje* apie šiuos kankinius taip sako⁶⁷⁷: „Pulkas tikinčiųjų, apšviesti Dievo šviesos, atėjo iš tolimiausių žemės kampelių ir nuoširdžiai meldėsi tau, Viešpatie! Apsuptas materialių kardų, bet apsaugotas dvasinių ginklų, visas karių legionas su žvaliu atkaklumu nuskubėjo į kankinystę. Kad juos dar labiau įbaugintų, kenksmingasis tironas du kartus skyrė mirties bausmę ir du kartus kardu nukirto kas dešimtą kareivį, o kai jie vis viena atkakliai laikėsi tikėjimo, įsakė nukirsti galvas visiems. Bet jie degė tokia didžiule meilės liepsna, kad, metę į šalį ginklus, sulenkę kelius ir atsiklaupę, budelių kalavijus pasitiko džiugia širdimi. Liepsnodamas meile tavo tikėjimui, kartu su jais kovėsi šventas Mauricijus ir pelnė kankinio vainiką“. – Taip byloja Ambraziejus.

Viena moteris atidavė savo sūnų mokyti vienuolyno, kuria-me ilsisi šventų kankinių kūnai, abatu⁶⁷⁸. Veikiai sūnus mirė, o motina, apimta neišgydomo gedulo, iš sielvarto mušėsi į krūtinę. Jai pasirodė Mauricijus ir paklausė, kodėl ji taip apverkia

savo sūnų. Motina atsakė, kad nesiliaus verkusi, kol bus gyva. Mauricijus jai tarė: „Neapverk jo kaip mirusio! Žinok, kad jis gyvena su mumis. Jei nori tai patikrinti, tai, atsikėlusi rytmetinėms Mišioms, rytoj ir kiekvieną savo gyvenimo dieną galėsi išgirsti jo balsą tarp giedančių vienuolių!“ – Ji visada taip darė ir visada girdėjo sūnaus balsą, atpažindama jo skambėjimą tarp giedančių vienuolių.

Kai karalius Guturamnikas, palikęs pasaulio linksmybes, išdalijo vargšams ir bažnyčioms savo turtus, tai pasiuntė vieną vyresnįjį kunigą, kad jam parvežtų šventųjų relikvijų. Kunigui vykstant su parūpintomis relikvijomis atgal, Lozanos ežere kilo audra, ir laivas, kuriuo jis plaukė, ėmė skęsti. Tada kunigas padėjo priešais skrynelę su plukdomomis relikvijomis, ir užėjo visiškas štilis⁶⁷⁹.

963-iais Viešpaties metais kažkokie vienuoliai, veikdami Karolio vardu, iš popiežiaus Mikalojaus gavo popiežiaus švento Urbono ir kankinio švento Tiburcijaus kūnus. Grįždami jie aplankė šventųjų kankinių bažnyčią ir iš abato ir vienuolių išprašė, kad leistų jiems nugabenti švento Mauricijaus kūną ir švento Inocento galvą į Oserą, į tą bažnyčią, kurią šiems kankiniams seniai buvo paskyręs šventas Germanas⁶⁸⁰.

Petras Damianis pasakoja, kad Burgundijoje gyveno vienas išdidus ir išpuikęs dvasininkas⁶⁸¹. Eidamas prieš galingą riterį, jisai pasisavino Šventojo Mauricijaus bažnyčią. Kai vieną dieną buvo aukojamos Mišios, nuskambėjo skaitinys iš Evangelijos pabaigos, kurioje sakoma: „Kiekvienas, kuris save išaukština, bus pažemintas“⁶⁸². Tasai vargšas nusijuokė ir tarė: „Netiesa! Jeigu aš būčiau nusižeminęs prieš savo priešą, šiandien nebūčiau turėjęs šitokių bažnyčios turtų!“ – Ir štai kalavijo pavidalo žaibas trenkė jam į burną, iš kurios jis vėmė savo piktus žodžius, ir išsyk jį nutildė.

CXXXVIII. APIE ŠVENTĄ JUSTINĄ

APIE VARDĄ – Justina kildinama iš žodžio *iustitia*, tai yra „teisingumas“. Mat Justina parodė teisingumą, kiekvienam pareikšdama tai, kas jam priklauso: Dievui – paklusnumą, aukštesniam kunigui – pagarbą, su ja lygiam – santarvę, žemesniam už ją – pamokymą, priešams – kantrybę, vargšams ir prislėgtiesiems – rūpestingą atjautą, o sau – šventumą.

APIE ŠVENTĄ JUSTINĄ CXXXVIII – Mergelė Justina gimė Antiochijos mieste ir buvo stabų žynio dukterė⁶⁸³. Sėdėdama prie lango, ji kasdien klausydavosi Evangeliją skaitančio diakono Preliaus, kol galiausiai buvo jo atversta į krikščionių tikėjimą. Kai motina, eidama miegoti, papasakojo apie tai tėvui, ir abu užmigo, jiems pasirodė Kristus su angelais ir tarė: „Ateikite pas mane, ir suteiksiu jums dangaus karalystę“. – Atsibudę jie tuojau pasikrikštijo kartu su dukra.

Mergelei Justinai ramybės daug laiko nedavė toks Kiprijonas, kurį ji galiausiai atvertė į tikėjimą⁶⁸⁴. Tas Kiprijonas nuo vaikystės buvo burtininkas. Mat, kai jis buvo septynerių, tėvai jį paskyrė velniui. Kiprijonas praktikavo magiškuosius menus; atrodo, jis kinkomais galvijais paversdavo kilmingas moteris ir padarydavo daug kitų apgavysčių. Taigi, degdamas meile mergelei Justinai, jis pasitelkė magiją, kad galėtų arba ją sau turėti, arba vietoje tokio Akladijaus, kuris taip pat liepsnojo meile jai, – tapti jos vyru⁶⁸⁵. Todėl Kiprijonas ėmė kviesti demoną, kad šis ateitų pas jį, o jis su demono pagalba gautų Justiną. Atėjęs demonas paklausė jo: „Kodėl mane kvieči?“ – Kiprijonas jam tarė: „Myliu mergele iš Galilėjos. Ar gali padaryti, kad ją turėčiau ir patenkinčiau savo geismą?“ – Tas jam: „Tai aš, kuris pajėgiau iš rojaus išvaryti žmogų, kuris

pasirūpinau, kad Kainas nužudytų savo brolių, kuris padariau, kad žydai nukankintų Kristų, ir kuris sudrumsčiau žmonių ramybę, neištengsiu padaryti, kad gautum vieną mergaitę ir su ja patenkintum savo įgeidžius?! – Paimk šį skystį ir pašlakstyk aplink jos namus iš išorės, o aš ateisiu, uždegsiu jos širdį meile tau ir priversiu ją tau paklusti!“

Kitą naktį demonas atėjo pas Justiną ir pamėgino uždegti jos širdį nederama meile. Tai pajutusi, Justina dievobaimingai patikėjo save Viešpačiui, o visą savo kūną sutvirtino kryžiaus ženklų. Išsigandęs švento kryžiaus ženklo, velnias pabėgo, sugrįžo pas Kiprijoną ir atsistojo priešais jį. Kiprijonas paklausė: „Kodėl neatvedei man tos mergelės?“ – Jam demonas atsakė: „Pamačiau kažkokį ženklą ant jos, pradėjau silpti, ir mane visiškai apleido jėgos“. – Kiprijonas jį atleido ir pasišaukė kitą, stipresnį. Šis jam tarė: „Girdėjau tavo liepimą ir regėjau ano silpnumą, tačiau aš viską ištaisysiu ir tavo norą išpildysiu. Nes nueisiu ir sužeisiu jos širdį meilės aistra, o tu patenkinsi su ja savo aistrą!“ – Velnias nuėjo pas ją ir visaip stengėsi ją paveikti ir uždegti jos širdį nederama meile. Bet Justina vėl dievobaimingai atsidavė Dievui, apsisaugojusi kryžiaus ženklų, atsilaikė prieš gundymą ir, papūtusi į demoną, juo visiškai atsikratė. Sutrikusi piktoji dvasia paspruko ir atsistojo priešais Kiprijoną. Šis jos paklausė: „Ir kur gi yra mergelė, kurios tave pasiunčiau?“ – O piktoji dvasia: „Pripažįstu, kad esu nugalėtas, tačiau bijau pasakyti, koku būdu. Iš tikrųjų, tai pamačiau ant jos kažkokį baisų ženklą, ir tuojau netekau visų galių“.

Tada Kiprijonas pasijuokė iš demono, paleido jį ir pašaukė patį velnių valdovą. Kai šis atėjo, Kiprijonas jam tarė: „Kodėl tokios menkos jūsų jėgos, kad neatsilaiko prieš vieną mergaitę?“ – Jam demonas atsakė: „Štai nueisiu pas ją, imsiu kankinti

ją visokiom karštinėm, dar karščiau deginsiu jos širdį, o visą jos kūną paskandinsiu stiprioje aistros liepsnoje, priversiu ją kraustytis iš proto, paleisiu prieš ją visokių košmariškų vaizdų ir vidury nakties ją tau atvesiu!“

Velnius pasivertė gražios išvaizdos mergele ir, atėjęs pas Justiną, jai tarė: „Atėjau pas tave, nes noriu su tavimi gyventi skaistybėje. Na, bet prašau pasakyti, koks bus atlygis už mūsų kovą?“ – Šventoji mergelė atsakė: „Iš tikrųjų atlygis bus didelis, o vargas – mažas“. – Velnius jos paklausė: „Kaip tada suprasti tai, ką įsakė Dievas: „Aukite, dauginkitės ir pripildykite žemę“?⁶⁸⁶ – Bijau, geroji drauge, kad jeigu mes saugosime skaistybę, Dievo žodis liks mums tuščias, o mes pateksime į griežtą teismą kaip jį paniekinusios ir jam nepaklususios, todėl atrodo, vietoj tikėto apdovanojimo patirsime sunkią kančią“. – Ir mergelės širdį ėmė drebinti netinkamos mintys, užleistos velnio, o geismo liepsna ją ėmė deginti vis karščiau ir karščiau, kad net ji pakilusi jau norėjo išeiti. Tada šventoji mergelė atsitokėjo, suprato, kas yra ta, su kuo ji kalba, išsyk sustiprino save žegnone ir, papūtusi į velnią, ištirpino jį kaip kokį vašką; netrukus ji pajuto išsivadavusi nuo visų pagundų.

Neilgai trukus, velnius pasivertė į puikiausios išvaizdos jaunulį ir, įėjęs į jos miegamąjį, kai ji gulėjo lovoje, begėdiškai įšoko pas ją ir norėjo kristi į jos glėbį. Tai pamačiusi, Justina atpažino, kad tai piktoji dvasia, iškart ją peržegnojo, ir demonas ištirpo kaip koks vaškas.

Tada, Dievui leidus, jis ėmė kankinti ją karštinėmis ir pragaišino daugybę žmonių su kaimenėmis ir bandomis. Per demonų apsėstuosius velnius paleido gandą, kad visoje Antiochijoje numirs daugybė žmonių, jeigu Justina nesutiks tekėti. Todėl visas miestas, kentėdamas nuo tos ligos, susirinko prie

Justinos tėvų durų ir garsiai pareikalavo, kad jie išleistų Justiną už vyro ir taip išvaduotų miestą nuo didžiulio pavojaus. Bet Justina nieku būdu nesutiko, todėl visi gyventojai jai grasino mirtimi, o ji meldėsi už juos ir septintaisiais mirtinos ligos metais numalšino visą marą.

Matydamas, kad nepavyko nieko padaryti, velnias pasivertė Justina, kad suterštų jos garbę ir galėtų, šaipydamasis iš Kiprijono, pasigirti, kad atvedė pas jį Justiną⁶⁸⁷. Todėl nuėjęs Justinos pavidalu pas Kiprijoną, velnias nuskubėjo link jo ir jau norėjo jį bučiuoti, lyg būtų apimtas meilės. Pamatęs ją ir pagalvojęs, kad tai Justina, Kiprijonas, užlietas džiaugsmo, tarė: „Sveika atvykusi, Justina, garbingiausia iš visų moterų!“ – Kai tik jis ištarė Justinos vardą, velnias neatlaikė to vardo ir jį ištarus išgaravo kaip koks dūmas.

Matydamas, jog yra apgautas, Kiprijonas nuliūdo. Liepsnodamas vis stipresne meile Justinai, jis ilgai budėdavo prie mergelės durų, ir, kaip atrodė, pasinaudojęs magijos mokslu, kartais pasiversdavo į moterį, kartais į paukštį, o kai ateidavo prie mergelės durų, pasirodydavo ne kaip moteris, ne kaip paukštis, bet tiesiog kaip Kiprijonas. Velnisų kerų paverstas į žvirblį, Akladijus irgi atskrisdavo prie Justinos lango, bet vos tik mergelė jį pamatydavo, jis jai pasirodydavo nebe žvirbliu, bet žmogumi ir imdavo labai nerimauti ir drebėti, nes tuo metu negalėdavo nei nušokti, nei pabėgti. O Justina, drebėdama iš baimės, kad jis nenukristų ir nesukeltų triukšmo, pakišdavo jam kopėčias nultipti, prašydama, kad liautųsi beprotiškai elgęsis, idant nebūtų kaip piktadarys nubaustas pagal įstatymus. Suprantama, kad visa tai reginių pavidalą įgaudavo pagal velnio išmonę.

Galiausiai velnias, nugalėtas visais atžvilgiais, sugrįžo pas Kiprijoną ir sutrikęs priešais jį atsistojo⁶⁸⁸. Kiprijonas jam

pasakė: „Negi ir tu esi nugalėtas? Kokia ta jūsų, nelaimėliai, stiprybė, kad neįstengiate įveikti vienos mergaitės ir pajungti jos savo valdžiai? Kodėl ji pati jus nugali ir jus taip apgailėtinaai parbloškia? Meldžiu man atskleisti, kur glūdi tokia didelė jos stiprybė?“ – Jam velnias tarė: „Jei man prisieksi, kad nuo manęs nieku būdu nepasitrauksi, atskleisiu tau jos pergalės galią“. – Kiprijonas paklausė: „Kuo tau prisiekti?“ – Jam velnias: „Prisieik man didelėmis mano galiomis, kad niekad nuo manęs nepasitrauksi“. – Jam Kiprijonas sako: „Prisiekiu tau didelėmis tavo galiomis, kad niekad nuo tavęs nepasitrauksiu“. – Tada velnias ramus jam paaiškino: „Toji mergaitė parodė Nukryžiuotojo ženklą, ir aš išsyk sumenkau, praradau visą galią ir ištirpau tarsį vaškas ugnies akivaizdoje“. – Jo Kiprijonas paklausė: „Tai Nukryžiuotasis galingesnis už tave?“ – O velnias: „Žinoma, Jis yra galingesnis už visus: ir mus, ir visus, kuriuos čia apgauname, Jis atiduos degti neužgesinamoje ugnyje“. – Tada Kiprijonas jam tarė: „Todėl ir aš privalau tapti Nukryžiuotojo draugu, kad nepatirčiau kada nors tokios didelės bausmės!“ – O velnias jam: „Bet tu man prisiekei mano kariuomenės galiomis, kuriomis niekas negali prisiekti netikrai, kad niekada nuo manęs nepasitrauksi!“ – Kiprijonas atrėžė velniui: „Niekiniu tave ir visas tavo rūkstančias galias, atsižadu tavęs ir visų tavo demonų ir ginu save išganingu Nukryžiuotojo ženklu!“ – Ir suglumintas velnias nuo jo pasitraukė.

Tada Kiprijonas nuėjo pas vyskupą. Jį pamatęs ir pamanęs, jog tas atėjo krikščionių vesti į paklydimą, vyskupas pareiškė: „Kiprijonai, pasitenkink tais, kurie lieka už šitų durų! Tu nieko negali prieš Dievo bažnyčią, nes Kristaus galia yra neįveikiama!“ – Kiprijonas jam tarė: „Tikrai žinau, kad Kristaus galia yra neįveikiama“. – Ir papasakojęs, kas jam buvo atsitikę,

Kiprijonas buvo pakrikštytas vyskupo. Netrukus po to jis padarė didelę pažangą tiek moksle, tiek gyvensenoje; mirus vyskupui, jis buvo išventintas į vyskopus, o mergelę šventą Justiną jis įkurdino vienuolyne ir ten paskyrė ją daugelio šventų mergelių abate. Šventas Kiprijonas dažnai siųsdavo laiškus kankiniams ir stiprindavo juos kovoje⁶⁸⁹.

Išgirdęs apie Kiprijono ir Justinos šlovę, ano krašto valdovas liepė jiems atvykti pas jį, o tada paklausė, ar jie nenorėtų paaugoti stabams. Kadangi jie atkakliai laikėsi Kristaus tikėjimo, valdovas liepė juos įmesti į katilą, pripildytą vaško, deguto ir taukų, bet tai jiems nemaž nepakenkė, o tik stebuklingu būdu atgaivino. Tada stabų žynys tarė valdovui: „Įsakyk man atsistoti priešais katilą, ir aš greitai įveiksiu visą jų galią“. – Kai priėjo prie katilo, žynys tarė: „Didis yra dievas Herkulis ir dievų tėvas Jupiteris!“ – Išsyk iš katilo pakilo ugnis ir jį vietoje sudegino. Tada Kiprijoną ir Justiną ištraukė iš katilo, paskelbė jiems nuosprendį ir abiems nukirto galvas. Šešias dienas jų kūnai gulėjo, numesti šunims, o paskui juos pergabeno į Romą. Sakoma, kad dabar jie ilsisi Pjačencoje. Justina ir Kiprijonas priėmė kankinystę, valdant Dioklecianui, apie 287-us Viešpaties metus, rugsėjo 26 dieną.

CXXXIX. APIE ŠVENTUS KOZMĄ IR DAMIJONĄ

APIE VARDĄ – Sakoma, kad Kozmas kilęs nuo žodžio *cosmos*, reiškiančio pavidalą arba papuošalą⁶⁹⁰. Arba pagal Isidorių graikiškai žodžiu *cosmos* pasakoma tas pats, kas lotyniškai *mundus* „švarus“⁶⁹¹. Mat Kozmas kitiems buvo pavyzdžių pavidalas, dorybių papuošalas ir švarus nuo visų ydų žmogus.

Damijonas yra kilęs nuo žodžio *dama*, žyminčio nuolankų ir romų gyvūną⁶⁹², arba nuo *dogma*, tai yra *doctrina* „mokymas, mokslas“, ir *ana* „aukštai“; arba nuo *damium*, reiškiančio „auka“; arba Damijonas reiškia *Domini manus* „Viešpaties ranka“. Mat jis buvo romus bendraudamas, rodė dangišką mokytumą, skelbdamas Dievo žodį, buvo auka, marindamas kūną, ir Viešpaties ranka, kai gydė.

APIE ŠVENTUS KOZMĄ IR DAMIJONĄ CXXXIX – Broliai dvyniai Kozmas ir Damijonas gimė Egijo mieste⁶⁹³. Jų motina, vardu Teodora, buvo tikinti moteris. Šventoji Dvasia brolius išmokė gydymo meno; ji suteikė jiems tokią didelę malonę, kad jie gydė ne tik visas žmonių, bet ir gyvulių ligas, visa darydami veltui.

Viena kilminga moteris, vardu Paladija, viską išleido gydytojams, o tada atėjo pas Dievo šventuosius, ir šie jai visiškai sugrąžino sveikatą. Slaptomis ta moteris padavė šventam Damijonui kažkokią dovaną. Jis nenorėjo jos imti, tačiau ji privertė baisiomis priesaikomis. Damijonas sutiko paimti dovaną, ne trokšdamas ją gauti, o tenkindamas dovanotojos norą ir nenorėdamas paniekti Dievo vardo, kuriuo, regis, buvo prisaikdintas. Kai šventas Kozmas sužinojo apie tai, nurodė, kad jo kūno nebeguldytų kartu su Damijono. Vis dėlto kitą naktį Kozmui pasirodė Viešpats ir išteisino brolių dėl paimtos dovanos.

Išgirdęs apie jų šlovę, prokonsulas Lisijas pasišaukė juos pas save ir ėmė klausinėti, kokie jų vardai, kas jų tėvai ir kokie jų turtai. Šventieji kankiniai atsakė: „Mūsų vardai yra Kozmas ir Damijonas, dar turime tris brolius, jų vardai Antimas, Leoncijus ir Euprepijus. Mūsų tėvynė – Arabija, o turtų krikščionys neturi“. – Tada prokonsulas įsakė jiems atvesti brolius ir visiems kartu kartu paaugoti stabams. Kai jie visi atsisakė tai daryti, prokonsulas liepė jiems žiauriai sužaloti rankas ir kojas. Kai jie tik

pasijuokė iš tokių kankinimų, prokonsulas įsakė juos sukaustyti grandinėmis ir įmesti stačia galva į jūrą, bet angelas tuoj išgelbėjo juos iš vandens ir vėl pastatė priešais valdytoją. Tai matydamas, jis tarė: „Vardan didžiųjų dievų! Jūs nugalit, pasitelkę burtus, nes ir kankinimus paniekinat, ir jūrą nuraminat! Tad išmokykit ir mane šitų savo burtų, ir aš dievo Adrijono vardu seksiu paskui jus!“ – Vos tik jis tai pasakė, tuoj atsirado du demonai ir kirto jam labai smarkiai į veidą. Rėkdamas jis tarė: „Maldauju jūsų, gerieji vyrai, pasimelskit už mane savo Dievui!“ – Jiems meldžiantis, demonai išsyk pasitraukė.

Tada valdytojas tarė: „Matot, kaip ant manęs supyko dievai už tai, kad galvojau juos palikti. Taigi daugiau nepakęsiu, kad jūs piktžodžiautumėt prieš mano dievus!“ – Ir jis liepė mesti juos į didelę ugnį, bet broliams vėl nieko neatsitiko; maža to, liepsnos šoko į šalis ir nužudė daug šalia stovėjusių žmonių. Tada valdytojas įsakė tempti juos ant kankinimų suolo, bet angelas juos saugojo, ir tarnai pavargo juos mušę, todėl jie nesužaloti vėl stojo priešais valdovą. Jis paliepė tris brolius uždaryti į kalėjimą, o Kozmą ir Damijoną nukryžiuoti ir užmėtyti akmenimis, bet akmenys sugrįžo pas tuos, kurie juos paleido, ir sužalojo didelę daugybę. Apimtas įtūžio, valdytojas liepė atvesti tuos tris brolius ir pastatyti juos prie kryžiaus, o keturiems kareiviams – šaudyti iš lankų į nukryžiuotus Kozmą ir Damijoną, bet strėlės nukrypo į šalį ir sužeidė daugybę žmonių, o šventųjų kankinių nepalietė. Matydamas save visur nugalėtą, valdytojas iš nevilties kone gavo galą ir įsakė nukirsti galvas kartu visiems penkiems broliams. Prisiminę, ką šventas Kozmas sakė, kad jo nelaidotų viename kape, krikščionys galvojo, kaip arba kur palaidojimo būtų norėję šventieji kankiniai. Ir štai staiga pasirodė kupranugaris ir žmogaus balsu nurodė šventuosius palaidoti

vienoje vietoje. Kankinystę jie priėmė, valdant Dioklecianui, ėmusiam valdyti apie 287-us Viešpaties metus.

Kartą vienas kaimietis po pjūties lauke išsižiojęs užmigo, ir jam į pilvą įšliaužė gyvatė. Pabudęs jis nieko nepajuto, grįžo namo, o vakare pajuto, kad jį kankina baisus skausmas. Jis leido garsias dejonas, į pagalbą šaukėsi Dievo šventuosius Kozmą ir Damijoną, bet skausmas tik didėjo. Tada kaimietis nubėgo į šventųjų kankinių bažnyčią, ten tuoj užmigo, o gyvatė, kaip buvo įšliaužusi, taip jam per burną ir iššliaužė⁶⁹⁴.

Išvykdamas ilgesniam laikui, vienas vyras pavedė žmoną šventųjų kankinių Kozmo ir Damijono globai ir davė jai ženklą, kuriuo ji turėjo patikėti, jei jis kada nors ją pašauktų. Po kurio laiko velnias, žinodamas ženklą, kurį jai buvo palikęs vyras, pasivertė žmogumi ir, parodęs jai vyro ženklą, pasakė: „Tavo vyras mane siuntė iš ano miesto pas tave, kad nuvesčiau tave pas jį“. – Bet moteris, bijodama eiti, pasakė: „Atpažįstu ženklą, tačiau esu patikėta šventiems kankiniams Kozmui ir Damijonui, todėl prisiek man prie jų altoriaus, kad saugiai mane nuvesi, ir tada keliausiu su tavimi“. – Kaip ji sakė, taip tasai tuojau ir padarė. Sekdama paskui jį, moteris atėjo į kažkokią nuošalią vietą, ir velnias ten norėjo ją numesti nuo arklį, kad ji žūtų. Tai nujausdama, moteris sušuko: „Šventųjų Kozmo ir Damijono Dieve, padėk man! Juk patikėjau jums ir keliau paskui tą žmogų!“ – Ir išsyk ten pasirodė šventieji su gausybe baltai apsirengusių vyrų ir ją išlaisvino. Velnias tuoj pradingo, o šventieji pasakė: „Mes esame Kozmas ir Damijonas, kurių priesaika tu patikėjai. Ir todėl skubėjome atvykti tau į pagalbą“⁶⁹⁵.

Popiežius Feliksas, švento Grigaliaus pirmtakas, šventųjų Kozmo ir Damijono garbei Romoje pastatė nuostabią bažnyčią⁶⁹⁶. Toje bažnyčioje šventiesiems kankiniams patarnavo

vienas vyras, kuriam vėžys buvo visiškai suėdęs vieną šlaunį. Ir štai jam miegant, šventieji Kozmas ir Damijonas, nešini kvapiaisiais aliejais ir geležiniais įrankiais, pasirodė prie ištikimo tarno. Vienas pasiteiravo kito: „Kur mes gausim mėsos, kad, nupjovę supuvusią koją, galėtume tuščią vietą užpildyti?“ – Kitas jam atsakė: „Šiandien švento Petro *ad Vincula* kapinėse buvo palaidotas jaunas etiopas. Taigi atnešk nuo jo, kad galėtume šitam pakeisti“. – Ir štai tasai nuskubėjo į kapines ir atnešė mauro šlaunį. Nupjovę ligoniui dalį kojos, vietoje jos šventieji įstatė mauro šlaunį, kruopščiai užtepė žaizdas, o nesveiką kojos dalį nunešė pas mirusį maurą. Pabūdęs vyras nejautė jokio skausmo, pridėjo prie šlaunies ranką ir nesurado jokio pažeidimo. Pakėlęs žvakę, jis pamatė, kad šlaunyje nebeliko ligos pėdsakų, ir pagalvojo, kad gal jis – jau nebe jis, o kas nors kitas. Tačiau atsitokėjęs jis džiaugsmingai šoko iš lovos ir visiems papasakojo, ką buvo matęs per sapną ir kaip buvo išgydytas. Sujaudinti žmonės nuskubėjo prie mauro kapo ir pamatė, kad mauro šlaunies ten nebėra, o vietoje jos padėta to vyro šlaunis⁶⁹⁷.

CXXXX. APIE ŠVENTĄ FORSIEJŲ, VYSKUPĄ

APIE ŠVENTĄ FORSIEJŲ, VYSKUPĄ CXXXX – Vyskupas Forsiejus, kurio istoriją, kaip manoma, parašė Beda, išleido dvasią, pabaigęs gyvenimą, per kurį pasižymėjo visomis dorybėmis ir gerumu⁶⁹⁸. Tada Forsiejus pamatė pas jį ateinant du angelus, kad nuneštų jo sielą, o trečią, ginkluotą spindinčiu skydu ir švytinčiu kalaviju, – žengiant priešais save. Vėliau jis išgirdo, kaip demonai rėkavo: „Eikim į priekį ir sukelkim prieš jo akis karus!“ – Tad

kai jie žengė į priekį, demonai paleido į jį ugnines ietis, bet ėjęs priekyje angelas atrėmė jas skydu ir tuoju sunaikino. Tada demonai pastoję jiems kelią ir angelams pareiškė: „Jis dažnai kalbėjo nerūpestingus žodžius, todėl neturi sveikas džiaugtis laimingu gyvenimu“. – Jiems angelas atsakė: „Jei neišsivardinsite prieš jį pagrindinių ydų, tai jis nežus dėl menkesniųjų“.

Demonas jiems pasakė: „Jei Dievas yra teisingas, šis žmogus nebus išgelbėtas. Juk yra parašyta: „Jei neatsiversite ir nepasidarysite kaip mažutėliai, neižengsite į dangaus karalystę“⁶⁹⁹. – Angelas tarė, jį teisindamas: „Nuodėmių atleidimą jis turėjo širdyje, o žmonių įprotis jį vertė paklusti“. – Jam demonas: „Kaip priėmė blogį iš įpročio, taip tepriima bausmę iš aukščiausio Teisėjo!“ – Šventas angelas tarė: „Būsime teisiaimi priešais Viešpatį!“ – Angelui kaunantis už jį, priešininkai buvo sunaikinti.

Paskui demonas tarė: „Tas tarnas, kurs žinojo savo valdovo valią, bet neprisirengė ir nepadarė, kaip jis norėjo, bus labai plakamas“⁷⁰⁰. – Angelas jo paklausė: „Ko iš savo valdovo valios šis žmogus neįvykdė?“ – Jam demonas: „Priėmė dovanas iš priešų“. – Jam angelas: „Jis tikėjo, kad kiekvienas jų atliko atgailą“. – Demonas tarė: „Prieš tai jis privalėjo patikrinti atgailos tvirtumą ir taip gauti vaisius“. – Angelas atsakė: „Būsime teisiaimi priešais Viešpatį“, – o demonas pasidavė. Po kiek laiko jis vėl pakilo kovai ir tarė: „Iki šiol labai bijojome tiesą sakančio Dievo, kuris pažadėjo, kad už kiekvieną nusizengimą, neišpirktą žemėje, bus nubausta po mirties. Taigi šis žmogus iš kažkokio palūkininko paėmė vieną drabužį ir nebuvo už tai nubaustas. Tad kur gi yra Dievo teisingumas?“ – Angelas atsakė: „Tylėkite, nes nežinote slapto Dievo sprendimų. Mat žmogų Dievo gailestingumas lydi tol, kol tikimasi jo atgailos“. –

Demonas paprieštaravo: „Bet čia nėra jokios vietos atgailai“. – Jam angelas: „Nežinote Dievo sprendimų gilumo, o bus“.

Tada velnias smogė Forsiejui taip smarkiai, kad vėliau, kai sugrįžo į gyvenimą, jis visą laiką turėjo to smūgio žymę. Mat demonai stvėrė vieną iš tų nusidėjėlių, kuriuos kankino ugnyje, metė jį į Forsiejų, o šis nudegino jam petį ir skruostą. Forsiejus pažino tą žmogų, nes buvo paėmęs jo drabužį. Angelas tarė: „Ką nusideginai, tas degė tavyje. Jei nebūtum priėmęs dovanų iš šio vyro, mirusio nuodėmėse, jam tekusi bausmė nebūtų tavęs nudeginusi“. – Dievui leidus, Forsiejus šį smūgį gavo už tai, kad iš to žmogaus paėmė drabužį.

Kitas demonas tarė: „Forsiejui tebėra siauri siauri vartai, kur mes galėsime jį įveikti: „Mylėsi savo artimą kaip pats save“⁷⁰¹. – Angelas atsakė: „Šis vyras padarė daug gero savo artimiesiems“. – Priešas atsakė: „Šito nepakanka, jei jis nemylėjo kaip pats save“. – Jam angelas: „Meilės vaisius yra daryti gera, kadangi Viešpats atmokės kiekvienam pagal jo darbus“⁷⁰². – Ir piktoji dvasia pasakė: „Kadangi netesėjo žodžio mylėti, bus nubaustas“. – Siaubingoji kariuomenė pakilo į mūšį, bet šventieji angelai nugalėjo.

Demonas vėl tarė: „Jei Dievas nėra neteisingas ir jeigu Jam nepatinka, kad tasai nesilaikė žodžio, tai šis vyras neišvengs bausmės. Juk jis pažadėjo pasaulio išsižadėti, bet pasiėlgė priešingai: pamilo pasaulį, prieštaraudamas tam, kas yra pasakyta: „Nemylėkite pasaulio nei to, kas yra pasaulyje“⁷⁰³. – Šventas angelas atsakė: „Jis mylėjo tai, kas yra pasaulyje, ne dėl savęs, bet dėl to, kad galėtų tai išdalinti žmonėms, kurie to stokoja“. – Demonas atsakė: „Nesvarbu, kaip yra mylima, jei tai kertasi su Dievo įsakymu“.

Priešininkai ir vėl buvo nugalėti, tačiau velnias griebėsi įmantrių kaltinimų ir pasakė: „Yra parašyta: „Jei tu nepaskelbsi bedie-

viui apie jo neteisybę, pareikalausiu jo kraujo iš tavo rankos“⁷⁰⁴. Šis tinkamai nepranešė nusidėjėliams apie atgailą“. – Šventas angelas atsakė: „Kai klausytojai nekreipia dėmesio į žodį, mokytojo liežuvis būna surištas, ir kai jis mato, kad į klausomą pamokslą žiūrima su panieka, tai būdamas įžvalgas, turi žinoti, kad reikia patylėti, kai ne laikas kalbėti“. – Dėl kiekvieno demonų prieštarravimo kildavo nepaprastai stipri kova, kol Viešpaties sprendimu, angelams džiūgaujant, o priešininkams patyrus pralaimėjimą, šventasis vyras buvo apgaubtas didžiulės šviesos.

Kaip Beda liudija, vienas iš angelų jam pasakė: „Pažvelk į pasaulį!“ – Forsiejus pažvelgė ir išvydo niūrų slėnį ir keturias ugnis ore, per tam tikrą atstumą nutolusias viena nuo kitos. Jam angelas tarė: „Tai keturios ugnys, kurios degina pasaulį. Viena yra melo ugnis, nes žmonės netesi to, ką buvo pažadėję per krikštą – išsižadėti velnio ir visų jo iškilmių. Antroji – godumo, nes žmonės pasaulio turtus kelia aukščiau už dangiškųjų dalykų meilę. Trečioji – nesutarimo, nes žmonės nebijo užgauti artimiesiems širdžių tuščiais dalykais. Ketvirtoji – bedievyستs, nes žmonės laiko nesvarbiu dalyku, jei apiplėšia silpnesnius už save ir prieš juos griebiasi apgaulės“. – Paskui tos ugnys artėdamos susijungė į viena ir prislinko prie jo. Išsigandęs Forsiejus tarė: „Viešpatie, ugnis prie manęs artinasi!“ – Angelas jam atsakė: „Ko neuždegei, tas nedegs tavyje. Ši ugnis patikrina kiekvieną atskirai pagal nuopelnus už darbus. Mat, kaip dėl neleistino noro užsiliepsnoja kūnas, taip jis dega, gavęs pelnytą bausmę“.

Galiausiai Forsiejus buvo sugrąžintas į kūną tuomet, kai artimieji, laikydami jį mirusiu, jį dar apraudojo. Jis dar gyveno kurį laiką, gyvenimą pabaigė garbingai, turėdamas daug gerų darbų.

CXLI. APIE ŠVENTĄ MYKOLĄ

APIE VARDĄ – Mykolas aiškinamas „kas yra panašus į Dievą?“⁷⁰⁵. Ir kada tikrai, kaip sako Grigalius⁷⁰⁶, koks nors dalykas pareikalauja įstabios jėgos, tada tikima, kad prie to yra siunčiamas Mykolas, idant jau pačiu atlikimu bei vardu būtų duodama suprasti, kad niekas negali padaryti to, ką gali Dievas, todėl daugelis dalykų, reikalaujančių įstabios jėgos, būna priskiriama tam pačiam Mykolui. Juk tai jis, kaip liudija Danielius⁷⁰⁷, kelsis Antikristo metu ir kaip gynėjas bei globėjas užstos išrinktuosius. Tai jis kovėsi su slibinu ir jo angelais ir, nutrenkęs juos iš dangaus, pelnė didelę pergalę. Tai jis grūmėsi su velniu dėl Mozės kūno, kadangi velnias norėjo pasitelkti tą kūną, idant Izraelio žmonės jį garbintų vietoje tikrojo Dievo. Tai jis priima šventųjų sielas ir jas nuveda į džiaugsmo rojų. Tai jis kitados buvo sinagogos kunigaikštis, o dabar Viešpaties yra pastatytas Bažnyčios kunigaikščiu. Tai jis, kaip pasakojama, pasiuntė nelaimės egiptiečiams, perskyrė Raudonąją jūrą, vedė žmones per dykumą ir atvedė į pažadėtąją žemę. Tai jis šventųjų angelų pulkuose yra laikomas Kristaus vėliavnešiu. Tai jis Viešpaties liepimu su didžia jėga nukaus Antikristą ant Alyvų kalno. Tai arkangelo Mykolo balsui nuskambėjus prisikels numirusieji. Tai jis Teismo dieną rodys kryžių, vinis, ietį ir erškėčių vainiką.

APIE ŠVENTĄ MYKOLĄ CXLI – Šventąja arkangelo Mykolo švente vadinamas jo pasirodymas, pergalė, pašventinimas ir atminimas⁷⁰⁸. To angelo pasirodymų buvo daug. Pirmą kartą jis pasirodė ant Gargano kalno. Mat toks kalnas, pavadintas Garganu, yra Apulijoje, prie miesto, vardu Sipontas. O 390 Viešpaties metais tame mieste gyveno toks vyras, vardu Gar-

ganas, – tai nuo jo tas kalnas gavo pavadinimą; beje, pagal kai kurias knygas tai jis gavo kalno vardą. Taigi tas žmogus turėjo didžiulę gausybę avių ir jaučių. Kartą, kai gyvuliai ganėsi ant minėto kalno šlaitų, vienas jautis nuo kitų atsiskyrė ir užkopė į viršūnę. Kadangi jisai nepasirodė, kai kiti grįžo namo, šeimininkas surinko gausų tarnų būrį ir, ieškodamas jaučio po atkampias vietas, galiausiai jį surado šalia angos į kažkokį urvą. Susijaudinęs, kad vienas klydinėjęs gyvulys neįkristų į urvą, išsyk paleido į jį užnuodytą strėlę, bet ta, tarsi vėjo apgręžta, pati tuoj pervėrė žmogų, ją paleidusį. Apstulbinti šito atsitikimo, žmonės nuėjo pas vyskupą ir pasiteiravo, ką reiškia šis stulbinantis įvykis. Vyskupas paskyrė jiems trijų dienų pasninką ir patarė to paklausti Dievo. Tą atlikus, vyskupui pasirodė šventas Mykolas ir tarė: „Žinokite, kad tai mano valia tą žmogų pervėrė jo paties strėlė. Mat aš esu arkangelas Mykolas; nusprendęs apsigyventi šioje vietoje ir ją saugoti nepaliestą, aš šituo ženklu norėjau pareikšti, kad esu šios vietos prievaizdas ir globėjas“. – Ir vyskupas bei miesto gyventojai išsyk nuėjo prie tos vietos ir, nedrįsdami jį įžengti, atsidėjo prie angos maldoms.

Antras pasirodymas, kaip rašoma, įvyko apie 710 Viešpaties metus⁷⁰⁹. Už šešių mylių nuo Avranšo miesto yra vietovė prie jūros, vadinama Tumba. Arkangelas Mykolas pasirodė minėto miesto vyskupui ir liepė nurodytoje vietovėje pastatyti bažnyčią ir taip, kaip yra ant Gargano kalno, ten irgi garbinti švento arkangelo Mykolo atminimą. Kadangi vyskupas abejojo dėl vietos, kurioje reikia pastatyti bažnyčią, tai arkangelas jam nurodė, jog ją pastatyti reikia ten, kur jis rasiąs vagių paslėptą jautį. Kadangi vyskupas dar svyravo, nežinodamas, kokio dydžio bažnyčią statyti, arkangelas jam liepė statyti tokio, kokio

dydžio ratą nagomis bus išmynęs jautis. O ten dar buvo dvi uolos, kurias pajudinti buvo žmonėms ne pagal jėgas. Tada Mykolas pasirodė vienam vyrui ir paliepė, kad tasai nueitų į nurodytą vietą ir pašalintų uolas. Kai jis atėjo, lengvai pašalino akmenis, tarsi tie nieko nebūtų svėrę. Taigi kai ten buvo pastatyta bažnyčia, žmonės į ją iš Gargano kalno atsigabeno dalį apsiausto, kurį šventas Mykolas buvo padėjęs ant altoriaus, ir dalį marmuro, ant kurio jis buvo atsistojęs. Kadangi jie tenai kentė nuo vandens nepriteklaus, tai, pamokyti angelo, jie vienoje uoloje išduobė angą, o iš jos, kaip pasakoja, paplūdo tokia gausybė vandens, kad ligi pat dabar jo ten bėga daugiau, negu jiems reikia. Na, o jo pasirodymas toje vietoje iškilmingai švenčiamas spalio 16 dieną.

Kaip pasakojama, toje pačioje vietoje atsitikęs vienas paminėti vertas stebuklas⁷¹⁰. Mat tą kalną iš visų pusių juosia okeanas, tačiau dukart švento Mykolo dieną į jį atsiveria tinkamas žmonėms kelias. Kartą, kai gausi minia traukė į bažnyčią, su ja drauge keliavo nėščia diengalė moteriškė. Ir štai su didžia sparta vanduo pradėjo plūsti atgal, visa minia, apimta siaubo, pasileido bėgti link kranto, ir nėščia moteriškė vienintelė nepajėgė pasprukti, todėl liko apsupta jūros bangų. Tačiau arkangelas Mykolas išsaugojo moterį gyvą ir sveiką taip, kad ji ir sūnų pagimdė vidur jūros, ir, paėmusi jį ant rankų, pažindė ir, marioms jai vėl davus kelią, laiminga su vaikeliu išėjo.

Rašoma, kad trečio pasirodymo būta Romoje popiežiaus Grigaliaus laikais⁷¹¹. Mat vienu metu, kai tas popiežius Grigalius dėl užkrečiamo maro jau buvo įsteigęs didesniąsias litanijas, o pats dievobaimingai meldėsi už žmonių sveikatą, viršum pilies, kuri kadaise vadinosi Hadriano kapu, išvydo Viešpaties angelą, nušluosčiusį kruviną kardą ir jį įkišusį į makštį. Supra-

tęs, kad jo maldos buvo Viešpaties išklausytos, šventas Grigalius toje vietoje angelų garbei pastatė bažnyčią; dėl to ir pilis ta iki šiol vadinasi Šventojo angelo. Šis pasirodymas yra švenčiamas gegužės 8 dieną drauge su pasirodymu ant Gargano kalno, kai Mykolas Siponto gyventojams atnešė pergalę.

Ketvirtą pasirodymą sudaro tasai, kuris pasireiškia pačių angelų hierarchijose⁷¹². Mat pirma hierarchija vadinasi epifanija, tai yra viršutinis pasirodymas. Vidurinė hierarchija vadinama hiperfanija, tai yra vidurinis pasirodymas; paskutinė vadinasi hipofanija, tai yra žemutinis pasirodymas. Hierarchija taip vadinasi nuo žodžio *hierar*, reiškiančio „šventas“, ir *archos* – „kunigaikštis“, ir yra kaip „šventoji kunigaikštija“. Kiekvieną hierarchiją sudaro trys luomai. Viršutinė apima serafimus, cherubinus ir sostus; vidurinė, kaip aiškina Dionisijas⁷¹³, apima viešpatijas, jėgas ir galybes; žemiausia, kaip aiškina tas pats autorius, – kunigaikštijas, arkangelus ir angelus. Šių išsidėstymas bei tvarka gali būti labai panaši į žemiškas kunigaikštijas. Juk tarnų, kurie paklūsta kuriam nors vienam karaliui, dalis, o būtent kambariniai, patarėjai bei asesoriai, darbuojasi betarpiškai prie karaliaus asmens; į juos panašūs pirmos hierarchijos luomai. Kiti turi pareigų, susijusių su visos karalijos valdymu apskritai ir nebūna priskirti prie kurios nors vienos provincijos, kaip kariuomenės vadai ir rūmų teisėjai; į juos panašūs yra antros hierarchijos luomai. Dar kiti būna skiriami valdyti kurią nors karalijos dalį, kaip viršininkai, prievaizdai bei kiti į juos panašūs žemesni pareigūnai; į juos yra panašūs trečios hierarchijos luomai.

Trys pirmos hierarchijos luomai yra tie, kurie laikosi arti Dievo ir būna į Jį atsigręžę. Tam reikia trijų dalykų⁷¹⁴. Pirma, tai – aukščiausios meilės. Ji būdinga serafimų, kurių vardas

reiškia „degantis meile“, luomui. Antra, tobulas žinojimas. Jis būdingas cherubinams, kurių vardas reiškia „žinojimo pilnatvė“. Trečia, pastovi aprėptis arba džiaugsmas. Jis būdingas sostams, kurie suprantami kaip krėsłai, kadangi ant jų sėdi Dievas ir ilsisi, kai leidžia jiems ilsėtis savyje.

Trys vidurinės hierarchijos luomai yra tie, kurie vadovauja ir valdo visą žmonių giminę apskritai. Tasai valdymas reiškiasi trimis dalykais. Pirma, pirmininkavimu arba liepimu. Tai būdinga viešpatijų luomui, kuriam priklauso pirmininkauti kitiems, žemesniesiems, jiems vadovauti per visus patarnavimus Dievui ir jiems įsakinėti. Tai pažymi Zacharijas, kai sako: „Bėk, kalbėk tam jaunikaičiui, sakydamas: Jeruzalė bus gyvenama be sienų dėl joje esančių žmonių ir galvijų daugybės“⁷¹⁵. Antra, veikimu. Tai būdinga luomui jėgų, kurioms nėra nieko, ko jos negali palieptos padaryti, nes joms suteikta galia atlikti bet kokius sunkius darbus, susijusius su tarnyste Dievui, todėl kaip tik joms priskiriamas stebuklų padarymas. Trečia, pašalinimu – kad pašalintų visokias kliūtis ir pavojų keliančius dalykus; tai būdinga galybių, pasižyminčiam gebėjimu pašalinti priešingas jėgas, luomui. Tai pažymėta *Tobito* aštuntame skyriuje, kur sakoma, kad Rapolas pririšo velnią Aukštutinio Egipto dykumoje⁷¹⁶.

Trys žemutinės hierarchijos luomai yra tokie, kurie turi ribotą ir apibrėžtą valdžią. Mat tie iš jų, kurie vadovauja vienai provincijai, – šitie yra iš kunigaikštijos luomo, kaip, pavyzdžiui, Persijos kunigaikštis, valdantis persus; apie jį kalbama dešimtame *Danieliaus* skyriuje⁷¹⁷. Tie iš jų, kurie paskirti vadovauti gausiai bendruomenei, kaip, pavyzdžiui, vienam miestui, – šitie vadinasi arkangelai. Tie iš jų, kuriems pavesta valdyti vieną asmenį, – šitie vadinasi angelai. Dėl to

ir sakoma, kad angelai mažiausiai praneša, nes jų vadovavimas ribojamas vienu žmogumi. Apie arkangelus sakoma, kad jie praneša daugiau, kadangi gausios bendruomenės gėris yra vertesnis už vieno žmogaus gėrį.

Apibūdindami pirmos hierarchijos luomas, Grigalius ir Bernardas sutaria su Dionisiju, nes luomams pripažįsta džiaugsmą, kurį sudaro liepsnojanti meilė (tai būdinga serafimams), bedugnis žinojimas (tai būdinga cherubinams) ir pastovi aprėptis (sostams)⁷¹⁸. Bet, atrodo, jie nesutaria, kai apibūdina du vidurinės ir žemutinės hierarchijos luomas, tai yra kunigaikštijos ir jėgos. Mat Grigalius ir Bernardas laikosi kitokio požiūrio, pagal kurį vidurinė hierarchija susiejama su pirmenybe, o žemutinė – su patarnavimu. Pirmenybė angeluose pasireiškia trejopai. Mat dalis angelų yra viršesni už angeliškąsias dvasias; šitie vadinasi viešpatijos. Dalis yra viršesni už gerus žmones; šitie vadinasi kunigaikštijos. Dalis pranoksta demonus; šitie vadinasi galybės. Juose matyti ir luomas, ir didybės lygmuo. O jų tarnystė yra trejopa. Vieną sudaro veikla, antrą – mokymas, o trečią – tai, kad mokymas apima didesnius ir mažesnius dalykus. Pirmasis būdingas jėgoms, antrasis – arkangelams, o trečiasis – angelams.

Penktas arkangelo Mykolo pasirodymas – tai tas, kuris aprašytas *Trijų dalių istorijoje*⁷¹⁹. Prie Konstantinopolio yra vietovė, kurioje kadaise buvo garbinama deivė Vesta, o šiandien švento Mykolo garbei yra pastatyta bažnyčia. Ta vieta vadinasi Mykolija. Taigi kartą vieną žmogų, vardu Akvilinas, surietė kaitriausias drugys, žinomas iš raudonos spalvos, kuri jį lydi⁷²⁰. Karščio apimtam ligoniui gydytojai padavė taurę, kuri jį taip supykino, kad jis ją išvėmė, o paskui – ir bet ką kita, ką tik išgėrė ar suvalgė. Kai mirtis prie jo visiškai prisiartino, žmogus liepė jį

nunešti ton vieton, galvodamas arba miršias, arba išsivaduosias iš ligos. Jam pasirodė Mykolas ir pasakė, kad jis iš medaus, vyno ir pipirų pasidarytų mikstūros ir joje pamirkytų visa, ką tik valgysias; taip jis atgausias pilną sveikatą. Kai žmogus taip padarė, visiškai išsivadavo nuo ligos, nors, kaip regis, duoti karšto gėrimo karščiuojantiems ir prieštarauja medicinos taisyklėms. Tai pasakojama *Trijų dalių istorijoje*.

Antra, šventė vadinasi pergale⁷²¹. Šaltiniuose randama, kad tas arkangelas Mykolas ir kiti angelai pelnė daug pergalių. Pirmą iš jų yra toji, kurią arkangelas Mykolas dovanojo minėtiems sipontiečiams. Mat, kai praėjo kiek laiko nuo jo buveinės ant Gargano suradimo, neapoliečiai, tuo metu dar buvę pagony, sudarė kariuomenę ir ėmė kariauti prieš sipontiečius ir Benevento, esančio penkiasdešimties mylių atstu nuo Siponto, gyventojus. Vyskupui patarus, sipontiečiai paprašė trijų dienų paliaubų, idant atsidėtų tridieniam pasninkui ir maldoms, kad jų globėjas Mykolas ateitų jiems į pagalbą. Trečią naktį vyskupui pasirodė Mykolas, pasakė jam, kad maldos išklausytos, pažadėjo jiems pergalę ir liepė, kad ketvirtą valandą dienos užpultų priešus. Kai jie puolė, baisus žemės drebėjimas supurtė Gargano kalną, pasipylė gausūs žaibai, juodas debesis uždengė visą viršukalnę, ir tiek nuo priešininkų ginklo, tiek nuo ugninių strėlių krito šeši šimtai priešų. Patyrę arkangelo jėgą, likusieji atsisakė stabmeldystės paklydimu ir iškart palenkė savo sprandus Kristaus tikėjimui.

Antra pergalė – tai toji, kurią arkangelas Mykolas laimėjo, kai iš dangaus ištrenkė slibiną, tai yra Liuciferį, su visais jo pasekėjais. Apie tai pasakojama ten, kur *Apraiškimo* dvyliktame skyriuje kalbama: „Ir didi kova kilo danguje: Mykolas ir jo angelai kovojo su slibinu *ir t. t.*“⁷²². Mat kai Liuciferis siekė

prilygti Dievui, pasirodė dangaus kariuomenės vėliavnešys arkangelas Mykolas, ištrenkė iš dangaus Liuciferį ir jo šalininkus ir iki pat Paskutiniojo teismo dienos nugrūdė į šitą tamsią erdvę. Taigi jiems neleista gyventi nei danguje, arba viršutinėje erdvės dalyje, kadangi ta vieta yra šviesi ir maloni, nei žemėje su mumis, kad mūsų pernelyg nekankintų, – jiems palikta būti tarp dangaus ir žemės, idant žvelgdami į viršų ir regėdami šlovę, kurios neteko, jie kentėtų skausmą, o pažvelgę į apačią ir pamatę, kaip žmonės kyla ten, iš kur jie nupuolė, kankintųsi iš pavydo. Tačiau Viešpaties patvarkymu jie dažnai nusileidžia pas mus mūsų gundyti, todėl, kaip kai kuriems šventiems vyrams nurodyta, jie dažnai skraido tarp mūsų kaip kokios musės. Jų yra be skaičiaus, ir kaip musės jie užtvindo visą erdvę. Dėl to Haimonas ir sako: „Kaip kalbėjo filosofai ir kaip galvoja mūsų daktarai, ta erdvė yra taip pilna demonų ir piktyjų dvasių, kaip saulės spindulys – smulkiausių dulkelių“. Vis dėlto nors jų yra tiek daug, bet, kaip moko Origenas, mes jų kariuomenę sumažiname, kai juos įveikiame, o tai atsitinka tokiu būdu: kai kurį iš jų įveikia koks nors šventas vyras, tai gundytojas išsyk praranda galią sugundyti žmogų tai nuodėmei, dėl kurios pats buvo to vyro nugalėtas.

Trečia pergale – tai ta, kurią angelai kasdien laimi prieš demonus, kai kaudamiesi už mus prieš juos mus išlaisvina nuo jų gundymų. O angelai mus nuo jų gundymų išlaisvina trimis būdais. Pirma, pažabodami demono galią; *Aprėiškimo* dvidešimtame skyriuje kalbama apie angelą, kuris surišo demoną, o *Tobito* aštuntame skyriuje – apie velnią, kuris buvo surištas Aukštutinio Egipto dykumoje⁷²³. Toks surišimas nereiškia nieko kita, kaip tik demono galios pažabojimą. Antra, atšaldydami geidulį. Tai pažymėta *Pradžios* trisdešimt antrame

skyriuje, kur pasakojama, kaip angelas palietė Jokūbo saugyslę, ir ši sudžiūvusi⁷²⁴. Trečia, įspausdami į mūsų protus Viešpaties kančios atminimą. Tai pažymėta *Apraiškimo* septintame skyriuje, kur kalbama: „Nekenkite žemei ir jūrai nei medžiams, kol nepažymėsime mūsų Dievo tarnų ant jų kaktų *ir t. t.*“⁷²⁵. Taip pat – *Ezekielio* devintame skyriuje: „Parašyk *thau* kaktose tų vyrų, kurie dūsauja ir dejuoja“⁷²⁶. Mat *thau* yra raidė, kuriai suteiktas kryžiaus pavidalas, ir žmonės, kurie būna ja pažymėti, nebijo angelo keršytojo. Todėl ten pat skaitome: „Visų tų, ant kurių matysite *thau*, neužmuškite“⁷²⁷.

Ketvirta pergalė – tai ta, kurią arkangelas Mykolas pelnys, kai užmuš antikristą. Mat tada, kaip sakoma *Danieliaus* dvyliktame skyriuje, kelsis didis kunigaikštis Mykolas ir drąsiai stos prieš antikristą už išrinktuosius kaip jų padėjėjas bei globėjas⁷²⁸. Paskui Antikristas, kaip nurodo *Glosa*, kurioje aiškinama ši *Apraiškimo* trylikto skyriaus eilutė: „Ir aš mačiau vieną jo galvą tarsi mirtinai sužeistą *ir t. t.*“⁷²⁹, – apsimes mirusiu, slapstysis tris dienas, vėliau pasirodys ir tvirtins, jog prisikėlė; demonai magiškais priemonėmis jį gabens, ir jis pakils į erdvę, o jie visiems stebintis jį garbins. Galop jis pakils į Alyvų kalną, kaip nurodo *Glosa*, kurioje aiškinama ši *Antrojo laiško tesalonikiečiams* antro skyriaus eilutė: „Ir tuomet apsireikš anas nedorasis, kurį Viešpats Jėzus užmuš savo burnos kvėpimu *ir t. t.*“⁷³⁰, – ir kol jis bus savo palapinėje ir ant savo sosto toje vietoje, iš kurios Viešpats pakilo, ateis Mykolas ir jį nužudys. Ši kova ir ši pergalė, pasak Grigaliaus, atliepia tam, kas pasakyta *Apraiškimo* dvyliktame skyriuje: „Ir didi kova kilo danguje: Mykolas ir jo angelai kovojo su slibinu *ir t. t.*“⁷³¹. Taigi tai, kas pasakoma apie trigubą Mykolo kovą, apima būtent tą dvikovą, kurioje jis grūmėsi su Liuciferiu,

kai jį išgrūdo iš dangaus, dar – apie tą, kurią jis kovoja su mus kamuojančiais demonais, ir – apie šią pastarąją.

Trečia, ši šventė vadinama pašventinimu dėl to, kad tą dieną arkangelas Mykolas atskleidė, jog jam ant Gargano kalno buvo pašvęsta aukščiau minėta vieta⁷³². Mat kai Siponto gyventojai sugrįžo iš priešų žudymo, laimėję šitaip puikią pergalę, tai juos apniko abejonės, ar jiems reiktų įžengti į tą vietą, ar geriau ją pašvęsti. Dėl šių dalykų vyskupas nusiuntė pasiteirauti popiežiaus Pelagijaus, o šis jiems atsakė, tardamas: „Jei žmogus turi pašvęsti šitą bažnyčią, tai geriausia būtų padaryti tą dieną, kurią buvo padovanota pergalė. O jei šventam Mykolui patiktų koks kitas dalykas, tai dėl to reiktų pasiteirauti jo paties“. – Ir popiežius bei vyskupas su žmonėmis atsidėjo trijų dienų pasninkui. Tada Mykolas pasirodė vyskupui ir tarė: „Jums neprivalu pašvęsti man bažnyčios, kurią pats pastačiau – juk aš, kuris ją įkūriau, ją ir pašvenčiau“. – Ir paliepė, kad kitą dieną jis su žmonėmis įeitų ton vieton, jam skirtų gausių maldų ir jį laikytų ypatinguoju savo globėju. Dar jis nurodė jam minėto pašventinimo ženklą: jie turį pakilti iš rytinės pusės, įeiti per užpakalinį įėjimą, o ten jie surasią žmogaus pėdas, įspaustas marmure.

Rytą vyskupas ir visi žmonės ateina į tą vietą, įžengia vidun ir ten suranda didžiulę kriptą bei tris altorius; du iš jų buvo pietinėje pusėje, o rytinėje – trečiasis, įspūdingo didumo ir uždengtas raudonu apsiaustu. Paaukojus tenai iškilmingas šventas Mišias, visi priėmė šventą Komuniją ir su didžiu džiaugsmu sugrįžo kiekvienas prie savo darbų. O vyskupas ten paskyrė kunigų ir klierikų, kurie nuolat ten atliktų šventas apeigas. Toje pačioje oloje trykšta spindintis labai saldaus skonio vanduo; priėmę Komuniją, jo atsigeria žmonės ir išsigydo įvairias ligas. Išgirdęs apie tai, popiežius nustatė, kad švento

Mykolo ir visų gerųjų dvasių garbei ta diena būtų visuotinai švenčiama visame pasaulyje.

Ketvirta, ši šventė vadinama švento Mykolo atminimu. Mat per ją mes prisimename visus angelus ir visus bendrai pagerbiame. Dėl daugio priežasčių mums dera pareikšti jiems garbę ir šlovę. Juk jie yra mūsų sargai, mūsų patarnautojai, mūsų broliai ir bendrapiliečiai, mūsų sielų dangun nešėjai, mūsų maldų pristatytojai pas Dievą, amžinosios karalijos prakilniausi kariūnai ir nuliūdusiųjų guodėjai.

Taigi mums privalu juos pagerbti už tai, kad jie yra mūsų sargai. Mat kiekvienam žmogui paskiriama po du angelus: vienas – piktas, kad mus gundytų, kitas – geras, kad saugotų. Gerojo angelo saugojimas žmogui priskiriamas, ir kol jis iki gimimo būna įsčiose, ir vos tik jis gimsta iš įsčių, ir jį visuomet lydi, kai žmogus sulaukia brandos. Per šiuos tris būvius žmogui yra būtinas angelo sergėjimas. Mat kol jis, būdamas kūdikis, tebėra įsčiose, gali patirti sužalojimų ir žūti. Kai jis palieka įščias, bet dar nepasiekia brandos, gali susidurti su kliūtimis priimti krikštą. Gyvendamas brandos amžių, jis gali būti traukiamas prie įvairių nuodėmių. Juk velnias klastomis sujaukia subrendusio žmogaus protą, malonumais paveikia jo valią ir prievarta palaužia jo narsumą. Todėl ir buvo reikalinga, kad jam sergėti būtų paskirtas gerasis angelas, kuris žmogų pamokytų ir paruoštų prieš klastas, paragintų ir paskatintų prie gero prieš malonumus ir apgintų nuo priespaudos prieš prievartą.

Žmoguje galima nurodyti ketveriopas angelo sergėjimo apraiškas. Pirmą iš jų sudaro tai, kad žmogaus dvasia progresuoja, pelnydama malonę, o tai trimis būdais ir atlieka angelas. Pirma, šalindamas bet kokią kliūtį kelyje prie gėrio; tai pažymėta *Išėjimo* dvyliktame skyriuje, kur angelas užmušė

visus Egipto pirmgimius⁷³³. Antra, žadindamas iš tinginystės, kaip pažymėta *Zakarijo* ketvirtame skyriuje: „Viešpaties angelas pažadino mane kaip žmogų, kurs pažadinamas iš savo miego“⁷³⁴. Trečia, nuvesdamas ir atvesdamas atgailos keliu, kaip *Tobito* penktame skyriuje pasakyta apie angelą, kuris žmogų nuveda ir atveda⁷³⁵.

Antrą apraišką sudaro tai, kad jis saugo žmogų, idant šis nenupultų į nuodėmės blogį; tai angelas atlieka trimis būdais. Pirma, sulaukydamas nuo gresiančios nuodėmės, kad ji neateitų; tai pažymėta *Skaičių* dvidešimt antro skyriaus pasakojime apie Balaamą, kuris ruošėsi prakeikti Izraelį, bet buvo sulaukytas angelo⁷³⁶. Antra, bardamas už praeities nusižengimus, idant žmogus nuo jos atsitrauktų; tai pažymėta *Teisėjų* antrame skyriuje, kur pasakojama, kaip angelas barė Izraelio sūnus už veidmainiavimą, o jie pakėlę balsą ir apsiverkė⁷³⁷. Trečia, tarsi griebdamasis prievartos, idant žmogų ištrauktų iš dabarties nuodėmių; tai pažymėta pasakojime apie prievartinį Loto ir jo žmonos išvedimą iš Sodomos, tai yra iš nuolat daromos nuodėmės⁷³⁸.

Trečią apraišką sudaro tai, kad, jei žmogus parpuola, angelas padeda jam atsistoti; tai jis padaro trimis būdais. Pirma, stumdamas nusidėjėlį prie atgailos; tai pažymėta *Tobito* vienuoliktame skyriuje, kur, pamokytas angelo paimti žuvies tulžies, kuri reiškia atgailą, Tobijas patepė ja tėvo akis, tai yra širdis⁷³⁹. Antra, apvalydamas lūpas išpažinčiai, kaip pažymėta *Izaijo* šeštame skyriuje, kur angelas apvalė Izaijo lūpas⁷⁴⁰. Trečia, džiaugdamosis atlikta atgaila, kai yra *Luko* penkioliktame skyriuje, kur sakoma: „Bus džiaugsmo danguje dėl vieno nusidėjėlio, darančio atgailą, daugiau, nekaip dėl devynių dešimčių devynių teisiųjų, kurie neprivalo atgailos“⁷⁴¹.

Ketvirtą apraišką sudaro tai, kad žmogus nenupuola taip giliai ar taip dažnai, kaip giliai ar kaip dažnai velnias jį traukia į nuodėmę. Tai angelas atlieka trimis būdais, o būtent pažabodamas demonų galią, sumažindamas geidulį ir įspausdamas į mūsų protus atminimą apie Viešpaties kančią; apie tai papasakota aukščiau.

Antra, mums privalu juos pagarbinti, kadangi jie yra mūsų patarnautojai. Juk kaip sakoma *Laiško žydams* pirmame skyriuje: „Argi jie visi nėra tik tarnaujančios dvasios *ir t. t.*“⁷⁴². Juk jie visi siunčiami mūsų naudai: aukštieji – pas viduriniuosius, vidurinieji – pas žemuosius, o žemieji – pas mus. Šitas siuntimas atliepia Dievo gerumą. Juk Dievo gerumas ir pasireiškia tuo, kad Jam patinka mūsų išganymas, jei jau Jis skiria pas mus prakilniausias dvasias, kurias su Juo sieja vidinė meilė, ir pasiunčia jas, idant jos mūsų išganymą sergėtų. Antra, angelų siuntimas atliepia jų meilei. Kadangi angeliškai meilei labiausiai būdinga trokšti kitiems išganymo – apie tai kalba Izaijas, sakydamas: „Štai aš, Viešpatie, siųsk mane“⁷⁴³, – tai ir angelai gali mums padėti tuo, kad mato, jog mes stokojame jų pagalbos, o pikti angelai mus puola, todėl tai, kad jie siunčiami pas mus, lemia angeliškos meilės įstatymas. Trečia, jie siunčiami dėl žmonijos poreikio. Mat angelai pas mus siunčiami, kad įžiebtų mumyse meilės jausmą; tai nusakoma metafora, jog juos pasiuntė ugnies vežimu. Dar jie siunčiami, kad apšviestų mūsų sąmonę žinojimui; tai išreikšta *Apraiškimo* dešimtame skyriuje minimu angelu, kuris turėjo savo rankoje atverstą knygą⁷⁴⁴. Ir dar jie siunčiami, idant mumyse sutvirtintų iki galo bet kurią silpnybę; tai pažymėta *Karalių* trečios knygos devynioliktame skyriuje, kur angelas atnešė Elijui duonos pplotį ir indą vandens, o šis suvalgė ir, pasistiprinęs tuo maistu, keliavo iki pat Dievo kalno Horebo⁷⁴⁵.

Trečia, juos reikia garbinti, nes jie yra mūsų broliai ir bendrapiliečiai. Mat visi išrinktieji priimami į angelų luomus, vieni – į aukštesnius, antri – į žemesnius, treči – į vidurinius, nelygu kieno kokie nuopelnai. Suprantama, Švenčiausioji Mergelė yra viršum visų. Šventas Grigalius apie tai, kaip regis, ir kalba vienoje homilijoje⁷⁴⁶. Jis sako: „Yra tokių išrinktųjų, kurie supranta mažai, tačiau nesiliauja dalinęsi tuo su broliais; tokie patenka į angelų būrį. Yra tokių, kurie geba perprasti giliausias dangaus paslaptis ir jas perteikti; tai šitie – su arkangelais. Yra tokių, kurie daro stebuklingus ženklus ir galingai veikia; tai šitie – su jėgomis. Yra tokių, kurie pamokslo galia ir suteiktų galių jėga priverčia pabėgti piktaşias dvasias; tai šitie – su galiomis. Yra tokių, kurie jiems suteiktomis galiomis pranoksta išrinktųjų nuopelnus ir kaip kunigaikščiai vadovauja išrinktiesiems broliams; tai tokie – su kunigaikštijomis. Yra tokių, kurie savyje pačiuose viešpatauja virš visų ydų taip, kad pagal skaistybės įstatymą būna vadinami dievais tarp žmonių, kaip Viešpats pasakė Mozei: „Štai aš tave įstačiau faraono dievu“⁷⁴⁷; tai tokie – su viešpatijomis. Yra tokių, ant kurių tarytum ant sostų sėdi Viešpats ir vertina kitų išrinktųjų darbus, ir, kadangi jų yra valdoma šventoji Bažnyčia, tai nestiprūs kitų išrinktųjų darbai gauna jų įvertinimą; tai tokie – su sostais. Dar yra tokių, kurie labiau už kitus išrinktuosius būna pilni Dievo ir artimo meilės, todėl jiems už savo nuopelnus lemta užimti vietą tarp cherubinų, kadangi cherubinai vadinami žinojimo pilnatve, o, pasak Pauliaus, meilė yra Įstatymo pilnatvė. Ir dar yra tokių, kurie, užsidedę meile mąstyti apie dangiškus dalykus, tegyvena vien tiktai savo Kūrėjo troškimu, nieko šiame pasaulyje nebetrokšta, maitinasi vien tiktai amžinybės meile, atmeta bet kokius žemiškus dalykus,

mylėdami liepsnoja, kalbėdami užsidega, o tie, kuriuos jie paliečia savo žodžiu, irgi tučtuoj užsidega meile Dievui. Kurgi kitur, jei ne tarp serafimų jiems už savą pašaukimą lemta surasti sau vietas?“ – Taip kalba Grigalius.

Ketvirta, juo privalu garbinti, kadangi jie yra sielų nešėjai į dangų; tai angelai daro trimis būdais. Pirma, paruošdami kelią; *Malachijo* 3 skyrius: „Štai aš siunčiu savo angelą, ir jis prirengs kelią ties mano veidu“⁷⁴⁸. Antra, nešdamas sielą parengtu keliu į dangų; *Išėjimo* 24 skyrius: „Štai aš siųsiu savo angelą, kad eitų pirm tavęs ir tave sergėtų kelyje ir vestų į vietą, kurią prirengiau“⁷⁴⁹. Trečia, padėdamas danguje; *Luko* 15 skyrius: „Atsitiko, kad elgeta mirė ir buvo angelų nuneštas į Abraomo prieglobstį“⁷⁵⁰.

Penkta, angelus reikia garbinti, nes jie yra mūsų maldų pristatytojai pas Dievą. Pirma, jie iš tikro Dievui pristato mūsų maldas; *Tobito* 12 skyrius: „Kuomet meldeisi su ašaromis ir laidojai numirėlius, aš nunešiau tavo maldą Viešpačiui“⁷⁵¹. Antra, užtardami už mus pas Dievą; *Jobo* 33 skyrius: „Jei angelas, vienas iš tūkstančių, užtars jį, kad apskelbtų žmogaus teisingumą, Dievas pasigailės jo *ir t. t.*“⁷⁵², taip pat *Zacharijo* 1 skyrius: „Viešpaties angelas atsiliepė ir tarė: „Kareivijų Viešpatie, iki koki tu nepasigailėsi Jeruzalės ir Judo miestų, ant kurių tu užsirūstinai? Štai jau septyniasdešimt metai““⁷⁵³. Trečia, jie mums praneša Dievo nuosprendį, kaip yra *Danieliaus* 9 skyriuje, kur pasakojama, kaip Gabrielius atskrido pas Danielių ir jam tarė: „Tau pradėjus melstis, išėjo žodis“⁷⁵⁴ – *Glosa* tai paaiškina: „Dievo nuosprendis“, – o Gabrielius tęsia: „Aš gi atėjau tau pasakyti, nes tu esi mieliausias žmogus“. Dėl šių trijų dalykų Bernardas pamoksle apie *Giesmių giesmę* sako: „Tarpininkaudamas angelas bėgioja nuo Mylimojo prie myli-

mosios, Jam pristatydamas maldas, jai parnešdamas dovanų; jis sužadina ją, o Jį numalšina⁷⁵⁵.

Šešta, mums privalu juos garbinti, nes jie yra prakilniausi amžinojo Karaliaus kareiviai, kaip sakoma *Jobo* 25 skyriuje: „Argi yra skaičius Jo kareiviams?“⁷⁵⁶. Žiūrėdami į kurio nors karaliaus kareivius, matome, kad kai kurie iš jų nuolat būna karališkuosiuose rūmuose, patarnauja karaliui ir valdovo garbei bei paguodai gieda; kai kurie sergsti miestus ir karalystės pilis, o kai kurie triuškina karaliaus priešus. Lygiai taip ir kai kurie iš šitų Kristaus kareivių karališkuosiuose rūmuose, tai yra empiriniame danguje, patarnauja karalių Karaliui ir Jo garbei nuolat gieda džiaugsmo ir šlovės giesmes, bylodami: „Šventas, šventas, šventas Viešpats, kareivių Dievas *ir t. t.*“⁷⁵⁷; taip pat kaip *Apreiškimo* 7 skyriuje: „Palaiminimas ir garbė, ir išmintis, ir dėkojimas *ir t. t.*“⁷⁵⁸. Kiti saugo miestus, užmiesčius, kaimus ir pilis – tai tie, kurie priskirti saugoti mus: jie sergsti mergaičių tyrumą, sutuoktinių susilaikymą ir tikinčiųjų pilis, kaip sako *Izaijas*: „Ant tavo sienų, Jeruzale, aš pastačiau sargų *ir t. t.*“⁷⁵⁹. Dar kiti triuškina Dievo priešus, tai yra demonus. *Apreiškime* sakoma: „Ir didi kova pasidarė danguje“⁷⁶⁰, o tai, pasak vieno aiškinimo, reiškia, kad kovojančioje Bažnyčioje Mykolas ir jo angelai kaunasi su slibinu.

Septinta ir galiausia, mes turim juos garbinti, kadangi jie yra nuliūdusiųjų guodėjai, kaip sakoma *Zacharijo* 1 skyriuje: „Viešpats atsakė angelui, kurs kalbėjo manyje, gerais žodžiais, paguodos žodžiais“⁷⁶¹, taip pat *Tobito* 5 skyriuje: „Būk drąsus *ir t. t.*“⁷⁶². Tai jie atlieka trimis būdais. Pirma, sustiprindami ir sutvirtindami, kaip yra *Danieliaus* 10 skyriuje, kur Danielius pargriuvo, o angelas jį palietė, sakydamas: „Nebijok, mielaušias žmogau; ramybė tau; sustiprėk ir būk tvirtas“⁷⁶³; taip pat

Psalmių knygoje: „Nes Jis davė savo angelams paliepinų apie tave“ ir „Jie neš tave ant rankų“⁷⁶⁴. Trečia, ataušindami skausmą ir jį sumažindami; tai pažymėta *Danieliaus* 3 skyriuje, kur Viešpaties angelas su trimis jaunuoliais nužengė į krosnį ir krosnies viduje padarė taip, lyg ten būtų pūtęs rastos vėjas⁷⁶⁵.

CXLII. APIE ŠVENTĄ JERONIMĄ

APIE VARDĄ – Jeronimas vadinamas nuo žodžių *ierar*, kuris reiškia šventas, ir *nemus* – giraitė, ir skamba tarsi šventa giraitė, arba nuo *noma*, kuris reiškia įstatymą⁷⁶⁶. Apie tai jo legendoje sakoma, kad Jeronimas reiškia šventą įstatymą⁷⁶⁷. Mat jis buvo šventas, tai yra tvirtas arba tyras, arba krauju apšlakstytas, arba skirtas šventoms apeigoms, kaip šventyklos indai būdavo vadinami šventais, nes skirti šventoms apeigoms. Mat jis buvo šventas, tai yra tvirtas geruose darbuose savo kantriu ištvermingumu, tyras širdyje skaistumu, apšlakstytas krauju dėl mąstymo apie Viešpaties kančią, skirtas šventoms apeigoms dėl Šventojo Rašto išdėstymo ir paaiškinimo. Be to, jis vadinamas giraitė – nuo giraitės, kurioje jis kurį laiką gyveno, bei įstatymu – dėl įstatų, kurių išmokė savo mokinius, mokymo, arba dėl to, kad išdėstė ir paaiškino šventą įstatymą.

Taip pat Jeronimas reiškia grožio regėjimą arba ištarmių teisėją. Grožio esama įvairaus. Pirmasis yra dvasinis, nes jis yra sieloje; antrasis – moralinis, nes jį sudaro garbingi papročiai; trečiasis – intelektualinis, nes tai angeliškas grožis; ketvirtasis – viršesminis, nes dieviškas, ir penktasis – dangiškas, nes jis yra šventųjų tėvynėje. Jeronimas regėjo savyje ir turėjo šį penkeriopą grožį. Jis pasižymėjo dvasiniu grožiu dėl įvairių

dorybių, moraliniu – dėl garbingo gyvenimo, intelektualiniu – dėl nuostabaus skaistumo, viršesminių – dėl karštos meilės ir dangišku – dėl amžino garsumo. Be to, jis vertino ištarmes, arba žodžius, tiek savo, tiek kitų, savuosius tardamas tik pasvėręs, o kitų teisingus – patvirtindamas, klaidingus paneigdamas, o abejotinus – išdėstydamas.

APIE ŠVENTĄ JERONIMĄ CXLII – Jeronimas, kilmingo vyro Euzebijaus sūnus, buvo kilęs iš Stridono miesto prie Dalmatijos ir Panonijos sienų⁷⁶⁸. Dar būdamas vaikas, jis atkeliavo į Romą ir nuodugniai išmoko graikiško, lotyniško ir hebrajiško rašto. Mokydamasis gramatikos meno, mokytoju jis turėjo Donatą, o retorikos – oratorių Viktoriną. O Dievo Raštą jis studijavo dieną ir naktį ir iš jo godžiai pasisėmė tai, ką vėliau dosniai išliejo.

Vienu metu, kaip jis pats rašo laiške Eustochijui, kai jis dieną godžiai skaitė Tulių⁷⁶⁹, o naktį Platoną todėl, kad jam nepatiko netašyta pranašų knygų kalba, apie gavėnios vidurį jį staiga apėmė toks karštis, kad visam kūnui jau pradėjus stingti, gyvybės ugnelė ruseno tik krūtinėje⁷⁷⁰. Taigi kai jau buvo rengiamos laidotuvės, jis staiga buvo nutemptas į teisėjo tribunolą ir paklaustas, kokia jo padėtis, atvirai išpažino esąs krikščionimi. Teisėjas pasakė jam: „Meluoji, tu esi ne krikščionis, o ciceronininkas. Mat, kur yra tavo turtai, ten ir tavo širdis“. – Jeronimas nutilo, ir teisėjas įsakė griežčiausiai jį išplakti. Tada Jeronimas sušuko ir tarė: „Pasigailėk manęs, Viešpatie, pasigailėk manęs!“ – Tuomet ten buvusieji ėmė prašyti teisėją, kad šis atleistų jaunuoliui. O jis pats ėmė šauktis Dievo ir kalbėti: „Viešpatie, jei kada turėsiu pasaulietišκών knygų ir jei jas skaitysiu, tavęs atsižadėsiu“. – Sulig šiais priesaikos žodžiais jis buvo paleistas ir tuojau pat pasveiko. Tada išvydo save, visą apsipylusį ašaromis, o nuo priešais tribunolą gautų

kirčių pečius baisingai nuklotus mėlynėmis. Ir nuo tada jis skaitė dieviškas knygas su tokiu uolumu, su koku niekada nebuvo skaitęs pagonių knygų.

Būdamas trisdešimt devynerių metų, jis buvo paskirtas Romos bažnyčios kunigu kardinolu. O mirus popiežiui Liberijui, Jeronimas visų buvo paskelbtas esantis tinkamas aukščiausiai kunigystei. Bet kadangi jis peikė kai kurių dvasininkų ir vienuolių pasileidimą, šie, apimti nepaprasto apmaudo, ne tiktai paspendė jam pinkles, bet ir, kaip pasakoja Jonas Beletas ir Vincentas, dėl moteriškų rūbų jį gėdingai išjuokė⁷⁷¹. Mat kai Jeronimas kaip paprastai atsikėlė rytmetinei maldai, rado moteriškus rūbus, kuriuos pavyduoliai buvo padėję prie lovos; manydamas, kad tai jo, jis apsivilko jais ir su tokiais apdaraais nuėjo į bažnyčią. O pavyduoliai taip pasielgė dėl to, kad būtų pamanyta, jog jis kambaryje laiko moterį.

Tai regėdamas, Jeronimas davė valią tokiai jį beprotystei ir iškeliavo pas Konstantinopolio miesto vyskupą Grigalių Nazianzietį. Pastudijavęs su juo Šventąjį Raštą, jis nuskubėjo į dykumą. Kiek jis ten pakėlė vardan Kristaus, pasakoja Eus-tochijui šiais žodžiais⁷⁷²: „Visą laiką gyvendamas dykumoje ir toje dykumos platybėje, kuri, išdeginta saulės karščio, tampa vienuoliams baisia buveine, maniau dalyvaujęs Romos links-mybėse. Mano išsikraipę kūno nariai buvo pašiurpę nuo ašutinės, o šiurkšti oda įgavo etiopiečių kūno spalvą. Kasdien ašaros, kasdien dejonės ir, jei kada man besipriešinant mane įveikdavo užėjęs miegas, ant plikos žemės atsitrunkydavau savo nukarusius kaulus. Apie maistą ir gėrimą nutyliu, nes ir ligoniai geria šaltą vandenį, ir pasileidimas yra suvalgyti ką virto. Ir nors aš buvau tik skorpionų ir žvėrių draugas, dažnai dalyvaudavau mergelių rateliuose, ir šaltame kūne bei mirusioje mėsoje plito

tik geidulių liepsnos. Taigi aš be paliovos verkiau ir besipriešinantį kūną ištisas savaites versdavau pasninkauti. Dieną dažnai sujungdavau su naktim ir nesiliaudavau plakęsis krūtinės anksčiau, negu Viešpats atsiųsdavo ramybę. O ir pačios savo celės aš bijojau it kokios mano minčių liudytojos, todėl, supykęs ant savęs ir tvirtas, vienas iškeliaudavau toli į dykumą. Tada, ir Viešpats yra mano liudytojas, po gausių ašarų man kai kada atrodydavo, kad esu tarp angelų pulkų“.

Taigi ketverius metus šitaip atgailavęs toje vietoje, Jeronimas grįžo į Betliejaus miestą, kur jis it prijaukintas gyvulys pasisiūlė gyventi prie Viešpaties ėdžių. Skaitydamas savo bibliotekos, kurią buvo surinkęs su didžiausiu užsidegimu, veikalus, o taip pat kitas knygas, jis leisdavo dieną, pasninkaudamas iki pat vakaro. Sutraukęs ten daugybę mokinių, Jeronimas penkiasdešimt penkerius metus ir šešis mėnesius prakaitavo, siekdamas švento tikslo ir versdamas Šventąjį Raštą, ir iki pat galo išliko skaistus. Ir nors šioje legendoje sakoma, kad jis visada buvo skaistus, jis pats apie save Pamatijui rašo taip: „Skaistybę keliu į dangų, bet ne dėl to, kad ją turiu, o dėl to, kad labiau žaviuosi tuo, ko neturiu“⁷⁷³. Pagaliau jis buvo nukamuotas tokio nuovargio, kad gulėdamas savo lovoje, pasikeldavo iš jos atgaliomis rankomis, laikydamasis už prie sijos prikabintos virvės, kad kaip tik galėdamas atliktų tarnystę vienuolyne.

Vieną dieną, artinantis vakarui, o Jeronimui su broliais susėdus pasiklausti šventų skaitinių, staiga į vienuolyną šlubuodamas įėjo liūtas⁷⁷⁴. Ir nors jį išvydę kiti broliai pabėgo, Jeronimas išėjo priešais jį tarsi prieš svečią. Taigi, kai liūtas parodė jam sužeistą pėdą, Jeronimas, pasišaukęs brolius, liepė nuplauti jam pėdą ir rūpestingai apžiūrėti jo žaizdą. Kai tai buvo padaryta, jie aptiko, kad liūto padą sužeidė erškėčiai.

Sulaukęs uolaus rūpesčio, liūtas pasveiko ir, atsikratęs bet kokio žiaurumo, gyveno tarp jų it koks naminis gyvulys. Tada Jeronimas, matydamas, kad Viešpats atsiuntė liūtą ne tiek dėl to, kad būtų išgydyta jo pėda, o kiek dėl jų pačių naudos, brolių patarimu pavedė jam darbą, kad pats liūtas vestų į ganyklą ir, nuvestą ten, prižiūrėtų asilą, kurį jie turėjo ir kuris nešiojo iš giraitės malkas. Taip ir buvo padaryta. Mat pavedus liūtui rūpintis asilu, jis nelyginant uolus piemuo keliaujant į ganyklą buvo jam nenuilstančiu palydovu, o besiganant visur kur laukuose apdairiausiu gynėju. Tačiau kad pats paėstų, o asilas atliktų savo įprastą darbą, visada įprastomis valandomis grįždavo su juo namo.

Vieną kartą, asilui besiganant, o liūtui kietai įmigus, pirkliai, traukę ta vieta su savo kupranugariais, pamatė vienišą asilą ir kuo greičiausiai jį sugavo. Liūtas, pabudęs ir neradęs savo draugo, riaumodamas bėgiojo iš vienos vietos į kitą. Pagaliau, nerasdamas asilo, jis grįžo nusiminęs prie vienuolyno vartų ir iš gėdos nedrįso įeiti į vidų, kaip buvo praręs. Broliai, matydami, kad jis grįžo vėliau nei paprastai ir be asilo, pagalvojo, kad, pastūmėtas bado, jis suėdė jį. Nenorėdami skirti jam įprasto maisto daavinio, jam pasakė: „Eik, suėsk likusią asiliuko dalį, kuri tau liko, ir prisikimšk besotį pilvą!“

Vis dėlto jie abejojo, ar jis tikrai įvykdė šią piktadarybę, todėl išėjo į ganyklas pasižiūrėti, ar nerastų kartais kokio mirties pėdsako. Nieko neaptikę, jie grįžo ir papasakojo apie tai Jeronimui. Tada jo pamokyti, broliai užkrovė liūtui asilo darbą ir, pripjovę medžio, sukrovė jį ant liūto. Liūtas kantriai vykdė tai, tačiau vieną dieną, atlikęs savo darbą, nubėgo į lauką ir bėginėjo tai šen, tai ten, norėdamas sužinoti, kas nutiko jo draugui. Ir štai jis pamatė iš tolo artinantis prekeivius su apkrautais kupra-

nugariais, o prieš juos ėjo asilas. Šiame krašte esama papročio, kad, kai žmonės keliauja su kupranugariais tolimesnį kelią, kupranugariai, kad eitų tiesiau, eina iš paskos asilui, einančiam priekyje ir nešančiam prie kaklo pririštą virvę. Taigi liūtas, atpažinęs asilą, smarkiai riaumodamas puolė ant jų ir privertė visus žmones bėgti. Baisingai riaumodamas jis stipriai drebino uodega žemę ir privertė išsigandusius kupranugarius taip, kaip jie buvo pakrauti, eiti prieš save į tvartą. Kai broliai pamatė tai ir pranešė Jeronimui, tas pasakė: „Brangiausieji broliai, nuplaukite mūsų svečiams kojas, duokite jiems maisto ir tuo reikalu palaukite Viešpaties valios“.

Na, o liūtas tada pradėjo linksmai bėgioti po vienuolyną, kaip paprastai darydavo; jis puldinėjo kiekvienam broliui į kojas ir taip tarsi prašė atleidimo dėl padaryto nusižengimo, kurio nepadarė. O Jeronimas, žinodamas tai, kas bus, broliams tarė: „Eikite, broliai, ir paruoškite atvykstantiems svečiams visa, kas būtina“. – Jam vis dar kalbant, pas jį atėjo pasiuntinys, pranešdamas, kad prie durų stovi svečiai, kurie norėtų pamatyti abatą. Kai jis nuėjo pas juos, jie tuojau pat puolė jam prie kojų, prašydami atleidimo už nusikaltimą. Jeronimas, geraširdiškai pakėlęs juos, liepė pasiimti savo gera ir nesigviešti svetimo. Tada jie paprašė Jeronimo už palaiminimą priimti pusę aliejaus. Jis sunkiai sutiko, tačiau pagaliau, priverstas jų, liepė priimti. O svečiai pažadėjo kasmet tiekiantys broliams tokį pat kiekį aliejaus ir liepsiantys, kad jų įpėdiniai pristatytų tiek pat.

Tuo metu, kai Bažnyčioje kiekvienas giedojo, ką panorėjęs, imperatorius Teodosijus paprašė popiežiaus Damazo, kad jis pavestų kokiam mokytam vyrui sutvarkyti Bažnyčios pamaldų apeigas⁷⁷⁵. Popiežius, žinodamas, kad Jeronimas puikiai moka

lotynų, graikų bei hebrajų kalbas ir yra geriausias bet kokioje žinijos srityje, patikėjo jam minėtą darbą. Taigi Jeronimas suskirstė *Psalmyną* pagal šventes, kiekvienai šventei priskyrė po atskirą naktinę, o taip pat įvedė paprotį kiekvienos psalmės pabaigoje giedoti „Gloria Patri“, kaip teigia Sigebertas⁷⁷⁶. Po to jis patvarkė visu metų laikotarpiu giedoti skaitinius iš Evangelijų ir laiškų, taip pat įvedė deramą tvarką kitiems dalykams, susijusiems su apeigomis ir sekantiems po giedojimo. Tada pasiuntė tai iš Betliejaus popiežiui. Popiežius ir jo kardinolai didžiai tam pritarė ir patvirtino visiems laikams. Tada Jeronimas įėjime į olą, kurioje gulėjo Viešpats, įsirengė sau kapavietę; sulaukęs devyniasdešimt aštuonerių metų ir šešių mėnesių, jis mirė ir buvo joje palaidotas.

Kaip didžiai jį gerbė šventas Augustinas, matyti iš laiškų, kuriuos jam nusiuntė. Viename iš jų jis rašo Jeronimui šitaip: „Jeronimui, mieliausiam ponui, kuriam privalu rodyti ir kurį privalu apglėbti su kuo širdingiausia meile, Augustinas“⁷⁷⁷. Kitur apie jį rašo dar taip: „Šventas Jeronimas, kunigas, puikiai mokantis graikų, lotynų ir hebrajų kalbas, iki pat gilios senatvės gyveno šventose vietose ir supamas šventų knygų, o jo iškalbos žibintas spindėjo it saulė nuo Rytų iki Vakarų“⁷⁷⁸. Šventas Prosperas savo kronikose apie jį kalba taip: „Kunigas Jeronimas, jau garsus visame pasaulyje, gyveno Betliejuje, savo iškilium protu ir darbais tarnaudamas visai Bažnyčiai“⁷⁷⁹. O pats Jeronimas apie save taip pat rašo laiške Albגיעchiui: „Nuo vaikystės nieko nebandžiau taip vengti kaip pasipūtusios širdies ir išdidžios galvos, kurios sukelia Dievo pyktį prieš save“⁷⁸⁰. Taip pat rašo: „Bijau ir viso to, kas saugu“⁷⁸¹. Dar jis rašo: „Vienuo-lyne iš širdies rodome svetingumą ir visus atvykstančius pas mus, išskyrus eretikus, sutinkame linksmu veidu ir plauname

jiems kojas⁷⁸². Izidorius knygoje *Etimologijos* jį taip apibūdina: „Jeronimas puikiai mokėjo tris kalbas; jo aiškinimai vertinami labiau negu kitų, nes jis ir žodžiams imlesnis, ir aiškesnis savo pasakymų skaidrumu, o taip pat patikimesnis aiškintojas, nes – krikščionis“⁷⁸³. Švento Martyno mokinio Severo, gyvenusio jo laikais, *Dialogue* apie Jeronimą parašyta štai taip⁷⁸⁴: „Jeronimas be savo tikėjimo nuopelnų ir įgimtų dorybių taip išmanė ne tik lotyniškus ir graikiškus, bet ir hebrajiškus raštus, kad niekas nedrįso prilygti jam bet koku žinojimu; jis nepaliaujamai kovoja ir nuolatos grumiasi su nedorėliais. Eretikai nekenčia jo, nes jis nesiliauja puolęs jų; nekenčia ir dvasininkai, nes jis peikia jų gyvenimą ir nusižengimus, tačiau visi dorieji juo ir žavisi didžiai, ir jį myli. Mat visi, manantys jį esant eretiku, yra nesveiki. Jis visas nuolatos atsidėjęs skaitymui, knygoms, neina ilsėtis nei dieną, nei naktį – visą laiką arba rašo, arba skaito ką nors“. Taip pasakoja Severas.

Kaip matyti iš šių žodžių ir kaip jis pats dažnai paliudija, jam teko atsilaikyti prieš daugybę persekiotojų ir šmeižikų. O kokius persekiojimus ir kaip noriai jis pakėlė, aišku iš to, ką jis rašo laiške Azelai⁷⁸⁵: „Dėkoju Dievui, kad buvau laikomas vertu būti nekenčiamam pasauliui. Apie mane tauškė kaip apie piktadarį, bet žinau, kad karalystė ateina per nešlovę ir per gerą vardą“. Jis taip pat rašo: „O kad ši visa netikinčiųjų minia persekiotų mane dėl mano Viešpaties vardo ir teisingumo! O kad šis pasaulis imtų dar labiau mane plūsti! Plūsti tiek, kad nusipelnčiau būti Kristaus pagirtas ir būčiau vertas tikėtis žadėto Jo atlygio. Taigi malonus ir trokšamas tas gundymas, už kurį dovanos tikimasi iš Kristaus danguje, ir slogus nėra tas prakeiksmas, kuris atsveriamas Dievo pagyrimu“.

Jeronimas mirė apie 400-us Viešpaties metus.

CXLI. APIE ŠVENTĄ REMIGIJĄ

APIE VARDĄ – Remigijus vadinamas nuo žodžio *remex*, kuris reiškia laivo vadą arba vairininką, arba vadinamas nuo žodžių *remi*, reiškiančio padargus, kuriais plukdomas laivas, ir *gyon*, reiškiančio grūmimąsi. Mat jis vairavo Bažnyčią tolyn nuo sudužimo pavojaus, vedė ją link rojaus vartų ir grūmėsi už ją prieš velnio žabangas.

APIE ŠVENTĄ REMIGIJĄ CXLI – Teigiama, kad Remigijus į tikėjimą atvertė frankų karalių ir tautą⁷⁸⁶. Mat karalius turėjo žmoną, vardu Klotildė, atsidavusią krikščionei, kuri stengėsi atversti savo vyrą į tikėjimą, bet neįstengė. Pagimdžiusi sūnų, ji norėjo jį pakrikštyti, tačiau karalius griežtai uždraudė. Tačiau ji, negalėdama nurimti, vargais negalais pagaliau gavo karaliaus sutikimą ir pakrikštijo sūnų. Šis, vos pakrikštytas, tuojau pat pasimirė. Karalius jai tarė: „Dabar aišku, kad Kristus yra menkas Dievas, nes neįstengė išsaugoti gyvo to, per kurį galėjo būti išaukštintas Jo tikėjimas“. – Karalienė atsakė jam: „O aš, priešingai, jaučiuosi esanti savo Dievo didžiai mylima dėl to, kad žinau, jog Jis pasiėmė pirmą mano įsčių vaisių, dosniai skirdamas mano sūnui beribę karalystę, kuri yra geresnė už tavąją“.

Klotildė pastojė dar kartą ir pagimdė dar vieną sūnų, kurį, kaip ir pirmąjį, pakrikštijo su dideliu atkaklumu. Bet štai, šis tuojau pat susirgo taip, kad nebeliko vilties dėl jo gyvybės. Karalius tarė žmonai: „Išties silpnas yra tavasis Dievas, kuris negali išsaugoti gyvo nė vieno, pakrikštyto Jo vardu. Nes jei ir tūkstąjį pagimdysi ir visus juos pakrikštysi, visi jie tuojau pat mirs“. – Tačiau berniukas atsigavo ir pasveiko taip, kad po tėvo valdė karalystę. Tikinti žmona bandė grąžinti į tikėjimą savo

vyrą, tačiau jis visai priešinosi. (Kaip jis atsivertė į tikėjimą, papasakota kitoje šventėje, kuri eina po Trijų Karalių.)

Minėtas karalius, vardu Chlodvigas, tapęs krikščioniu, norėdamas apdovanoti Reimso bažnyčią, pasakė šventam Remigijui, kad paskirsias jam tiek, kiek šis apeisias, kol karalius miegos vidurdienį⁷⁸⁷. Taip ir įvyko. Tačiau kadangi švento Remigijaus valdose stovėjo kažkieno malūnas, tai malūnininkas, jam sukant ratą, pasipiktinęs jį išvijo. Remigijus jam tarė: „Bičiuli, teneslėgs tavęs tai, kad šis malūnas bus abiejų mūsų“. – Tačiau kai jis pavarė Remigijų, malūno sparnai tuojau pat ėmė suktis į priešingą pusę. Tada šventas Remigijus sušuko sakydamas: „Dievo tarne, eikš, ir dalykimės malūnu po lygiai!“ – Malūnininkas atsakė jam: „Nei man, nei tau“. – Tada tuojau pat atsivėrė žemė ir visiškai prarijo malūną.

Kai Remigijus, numatydamas stosiant badą, viename dvare sukaupė krūvą grūdų, prisigėrę kaimiečiai, tyčiodamiesi iš senolio įžvalgumo, padegė juos⁷⁸⁸. Išgirdęs apie tai, Remigijus atėjo į tą vietą ir, ėmęs šildytis nuo senatvinio drebulio ir vakaro vėsos, ramia širdimi pasakė: „Ugnis visada yra gerai. Tačiau tie, kurie taip padarė, ir jų palikuonys vyrai bus nevaisingi, o moterys – didžiagurklės“. – Šie dalykai tame dvare dėjosį tol, kol Karolis jų neišblaškė.

Pažymėtina, kad toji švento Remigijaus šventė, kuri švenčiama sausio mėnesį, yra susijusi su jo laiminga mirtimi⁷⁸⁹. O ši šventė vadinama jo švento kūno perkėlimo švente. Mat, kai jo kūnas po jo mirties buvo nešamas ant neštuvų į Šventųjų Timotiejaus ir Apolinaro bažnyčią, priėjus Šventojo Kristoforo bažnyčią, jis tapo toks sunkus, kad nieku būdu nebuvo galima jo pajudinti. Tada paraginti žmonės meldė Viešpatį teiktis apreikšti jiems, gal Jis kartais norėtų, kad šventas Remigijus būtų

palaidotas toje Šventojo Kristoforo bažnyčioje, kurioje ilsėjosi tūkstantis šventųjų relikvijų. Akimirksniu jie kuo lengviausiai pakėlė kūną ir pagarbiai padėjo jį į tą vietą.

Kadangi ten vyko daugybė stebuklų, jie praplatino bažnyčią ir už altoriaus įrengė kriptą. Kai iškastą kūną norėjo padėti į ją, nieku būdu nebegalėjo jo pajudinti jo. O kai, leisdami naktį maldose, vidurnaktį visi kartu užmigo, iš ryto, tai yra spalio 1 dieną, rado karstą su švento Remigijaus kūnu angelų perkeltą į tą kriptą. Daug vėliau tą pačią dieną sidabrinėje skrynioje jis buvo perkeltas į puošnesnę kriptą.

Švento Remigijaus gyvenimo branda siekia apie 490-us Viešpaties metus.

CXLIV. APIE ŠVENTĄ LEODEGARIJŲ

APIE ŠVENTĄ LEODEGARIJŲ CXLIV – Leodegarijus, būdamas turtin-gas visokių dorybių, nusipelnė būti iškeltas į Oteno bažnyčios vyskupas⁷⁹⁰. Kai mirus karaliui Chlotarui, jį stipriau prislėgė rūpesčiai dėl karalystės, Dievo valia ir diduomenės patarimu jis karaliumi padarė jaunesnį Chlotaro brolį Childeriką, didžiai gabų jaunuolį. Tačiau Ebronijus⁷⁹¹ stengėsi iškelti to Childeriko tikrą brolį Teodoriką, tačiau ne karalystės labui, o dėl to, kad pats, atskirtas nuo valdžios ir visų nekenčiamas, bijojo karaliaus ir diduomenės pykčio. Taigi išsigandęs Ebronijus paprašė karaliaus leidimo ir apsigyveno vienuolyne. Karaliui sutikus ir įkalinus savo brolį Teodoriką, kad šis nesumanytų ko prieš karalystę, vyskupo šventumo ir įžvalgumo dėka visi džiaugėsi nuostabia taika.

Po kiek laiko karalius, suklaidintas nedorėlių patarimų, užsiplieskė Dievo vyrui tokia neapykanta, kad skrupulingai

ieškojo galimybės ir būdo jį pražudyti. Tačiau vyskupas, meiliai pakeldamas visa ir visus priešus apkabindamas it draugus, sutarė su karaliumi, kad mieste, kuriam jis vadovavo, būtų švenčiama Velykų diena. Ir štai tą dieną jam buvo pranešta, kad karalius nusprendė Velykų naktį padaryti tai, ką anksčiau buvo sumanęs dėl jo mirties. Tačiau vyskupas, dėl nieko nesibaimindamas, per dieną bendravo su karaliumi prie stalo ir išvengė persekiotojo štai taip: Liuksėjo⁷⁹² vienuolyne patarnaudamas Viešpačiui, jis su tikra meile patarnavo ir Ebronijui, kuris ten slapstėsi po vienuolio apdaru.

Netrukus karalius mirė, ir į karaliaus sostą buvo iškeltas Teodorikas. Dėl to Leodegarijus, sujaudintas savo žmonių ašarų bei maldavimų ir įpareigotas abato įsakymo, grįžo į savo buveinę. O Ebronijus visiškai atsimetė ir buvo paskirtas karaliaus senešalu. Nors jis pirmiau buvo nedoras, bet vėliau buvo dar nedoresnis ir visomis išgalėmis stengėsi pražudyti Leodegarijų. Taigi jis pasiuntė kareivius, kad šie suimtų šventąjį. Leodegarijus, sužinojęs apie tai, nusileido jų įsiūčiui ir, išėjęs iš miesto su vyskupo rūbais, buvo suimtas kareivių, kurie tuoju pat išlupo jam akis.

Po dvejų metų šventas Leodegarijus su savo broliu Garinu, kurį Ebronijus buvo ištrėmęs, buvo atvestas į karaliaus rūmus. Jam išmintingai ir taikiai atsakinėjant į Ebronijaus pašaipas, šis netikėlis įsakė užmėtyti Gariną akmenimis, o šventą vyskupą visą dieną plikais padais vedžioti upe, tekančia viršum aštriau-sių akmenų. Girdėdamas, kad jis, šitaip kankinamas, šlovina Dievą, liepė nupjauti jam liežuvį, o po to atidavė jį vienam prižiūrėtojui, kad pasaugotų jį naujoms bausmėms. Tačiau Leodegarijus neprarado gebėjimo kalbėti, bet kiek galėdamas atsidėjo pamokslavimui ir drąsinimui ir išpranašavo, kada ir

kaip jis pats ir Ebronijus pasitrauks iš šio gyvenimo. Vyskupo galvą it karūna apgaubė beribė šviesa. Daugybė ją išvydusių žmonių paties vyskupo paklausė, kas tai yra. O šis parpuolęs malda padėjo Dievui ir visus ten esančius paragino pakreipti savo gyvenimą į geresnę pusę.

Išgirdęs apie tai ir apimtas pavydo, Ebronijus pasiuntė keturis budelius ir įsakė nukirsdinti jam galvą. Šiems vedantis Leodegarijų, tasai jiems tarė: „Broliai, jums nebereikia daugiau vargintis, čia išpildykite troškimą to, kuris pasiuntė jus“. – Trys iš jų buvo taip paveikti šių žodžių, kad, puolę prie jo kojų, paprašė atleidimo, o ketvirtasis, nukirsdinęs jam galvą, buvo apsėstas demono ir, metęsis į ugnį, apgailėtinaai baigė gyvenimą.

Praėjus dvejiems metams, Ebronijus išgirdo, kad šventojo kūnas garsėja gausiais stebuklais, ir, kankinamas apgailėtino pavydo, pasiuntė ten kareivį, kad šis praneštų, ar tai tiesa. Nuvykęs ten, išdidus ir pasipūtęs kareivis, paspardęs kulnu šventojo kapą, sušuko: „Temiršta tas, kuris tiki, jog mirusysis gali įvykdyti stebuklus!“ – Jį tuojau pat apsėdo demonas, ir kareivis, staiga miręs savo mirtimi, dar labiau išgarsino šventąjį. Tai išgirdęs, Ebronijus įsiplieskė dar didesniu pavydu ir ėmėsi slopinti garsą apie šventąjį, tačiau, kaip buvo šventojo nusakyta, pats niekingai žuvo nuo kardo. Leodegarijus priėmė kankinystę apie 680-us Viešpaties metus, valdant Konstantinui.

CXLV. APIE ŠVENTĄ PRANCIŠKŲ

APIE VARDĄ – Pranciškus, lotyniška forma *Franciscus*, iš pradžių vadinosi Jonu, bet vėliau, pakeitus vardą, buvo pavadintas

Pranciškumi⁷⁹³. To pakeitimo, regis, būta daug priežasčių. Pirma, tai padaryta, pažymint stebuklą. Mat žinoma, kad jis iš Dievo stebuklingu būdu gavo prancūzų kalbos dovaną, todėl skaitinyje apie jį pasakojama, kad kiekvienąsyk, kai jį apimdavęs Šventosios Dvasios įkvėpimas, jis imdavęs kalbėti prancūziškai, išorėn berte berdamas karštus žodžius. Antra, tai padaryta, siekiant paskleisti jo tarnystę. Todėl jo skaitinyje kalbama, kad Dievo Apvaizda jam suteikusi tokį vardą, idant iš to ypatingo ir neįprasto vardo visam pasauliui greičiau pasidarytų žinomas garsas apie jo tarnavimą. Trečia, tai padaryta, siekiant rezultato, o būtent šitaip duodant suprasti, kad jis ir pats, ir per savo sūnus privalėjo nuodėmės ir velnio vergus padaryti *francos et liberos*, tai yra laisvais ir nepriklausomais žmonėmis. Ketvirta, dėl didžiadvasiškumo širdyje. Mat prancūzai, lotyniškai *franci*, taip praminti nuo žiaurumo, lotyniškai *feritas*, nes jiems būdingas prigimtinis žiaurumas ir sielų didžiadvasiškumas. Penkta, tai padaryta dėl narso jo kalboje, nes jo kalba tarsi koks kirvis kapojo ydas. Šešta, dėl siaubo, kurį jis sukeldavo, vydamas demonus. Septinta, dėl saugumo, lotyniškai *securitas*, kurį kėlė jo narsas bei tobuli darbai. Mat pranciškais, lotyniškai *francisca signa*, buvo vadinami tokie ženklai, panašūs į kirvius, lotyniškai *securis*, kurie Romoje būdavo nešami priešais konsulus ir ženklindavo siaubą bei saugumą.

APIE ŠVENTĄ PRANCIŠKŲ CXLV – Pranciškus, Aukščiausiojo tarnas bei draugas, gimė Asyžiaus mieste⁷⁹⁴. Tapęs pirkliu, jis gyvenimą beveik iki dvidešimties metų amžiaus eikvojo, leisdamas tuščiai laiką. Viešpats jį ištiko ligos botagu ir staiga pavertė visai kitu žmogumi tiek, kad jis pasirodė turįs pranašavimo dovaną. Mat vieną kartą Pranciškų kartu su daugeliu kitų žmonių perudžiečiai paėmė į nelaisvę ir įmetė į kraupų

kalėjimą. Kai kiti sielvartavo, jis vienas džiūgavo; supeiktas dėl šito kalėjimo bendrų, jiems tarė: „Jūs patyrėt mane džiūgaujant dėl to, kad aš nuo šiol visame pasaulyje būsiu garbinamas kaip šventasis“.

Vieną kartą, maldingumo sumetimais nukeliavęs į Romą, Pranciškus nusimetė savo drabužius, apsirengė kažkokio vargetos skarmalais, kartu su vargetomis atsisėdo priešais Švento Petro bažnyčią ir kartu karštai meldė išmaldos, tarsi būtų vienas iš jų; jis taip būtų dažnai elgęsis, jeigu gėda, kurią dėl to galėjo patirti pažįstami, jo nebūtų sulaikiusi⁷⁹⁵.

Senovinis priešas pabandė jį sulaikyti nuo išganingo sumanymo, todėl jį jo protą įleido vienos baisiai kuprotos moteriškės iš jo miesto atvaizdą ir pagrasino, kad pavers Pranciškų panašiu į ją, jeigu jis nesigailės dėl to, ką pradėjęs⁷⁹⁶. Tačiau, sustiprintas Viešpaties, jis išgirdo: „Pranciškau, rinkis karčius dalykus vietoj saldžių ir paniekink save patį, jei trokšti mane pažinti“.

Taigi jam pasitaikė iš priekio kažkoks raupsuotasis. Nors žmonės savaime pasibaisi tokiu ligoniu, bet Pranciškus, prisiminęs Dievo pranašystę, pribėgo ir jį pabučiavo, o tas išsyk pradingo. Dėl šios priežasties Pranciškus skubėdavo į raupsuotųjų buveines ir, pamaldžiai pabučiavęs jiems į ranką, dovanodavo pinigų.

Norėdamas pasimelsti, Pranciškus įžengė į Šventojo Damiono bažnyčią, ir Kristaus atvaizdas stebuklingu būdu į jį prabilo: „Pranciškau, keliauk ir pataisyk mano namus: matai, jie visai sugriuvo“⁷⁹⁷. Taigi nuo šitos valandos jo siela suminkštėjo, ir užuojauta Nukryžiuotajam buvo stebuklingu būdu įdiegta jo sielon. Jis karštai ėmėsi rūpestingai atstatinėti Bažnyčią. Išpardavęs visa, ką turėjo, pinigus davė vienam kunigui, o tas, bijodamas jo tėvų, atsisakė paimti; tada Pranciškus numetė

pinigus priešais kunigą, jiems kaip kokioms dulkėms parodydamas panieką. Dėl tos priežasties tėvas jį suėmė ir surišo, o Pranciškus jam sugrąžino pinigus, taip pat atidavė drabužius; šitaip nuogas jis išskrido pas Viešpatį ir apsirengė ašutine⁷⁹⁸. Be to, Dievo tarnas pasikvietė vieną prasčioką, priėmė jį į tėvo vietą ir paprašė, kad tasai sakytų jam palaiminimus, kai jo tikras tėvas apipils jį prakeismais. Kitą sykį jo kūniškasis brolis, žiemos laiku išvydęs menkais apdaraais apsilikęs, besimeldžiantį ir iš šalčio drebantį Pranciškų, tarė kažkuriam: „Pasakyk Pranciškui, kad tau parduotų vieną pinigų dalį, gautą iš savo prakaito“. – Tai išgirdęs, Pranciškus jam žvaliai atšovė: „Iš tikrųjų tai aš ją parduosiu savo Viešpačiui“.

Kažkurią dieną jis išgirdo, ką Viešpats pasakė savo mokiniais, siųsdamas juos skelbti Dievo žodžio, ir išsyk pakilo vykdyti visko, ką girdėjęs, su visu ryžtu; jis nusiavė nuo kojų batus, apsirengė viena palaike palaidine, o virvelę pakeitė į virvę⁷⁹⁹.

Žiemos metu jis keliavo per girią. Ten jį sučiupo plėšikai ir paklausė, kas jis toks. Pranciškus atsakė esąs Dievo šauklys. Plėšikai pastvėrę įstūmė jį į pusnį ir tarė: „Gulėk, kaimietie, Dievo šaukly!“

Daug kilmingųjų ir nekilmingųjų, daug dvasiškių ir pasauliečių, paniekinę pasaulio tuštybes, pasekė jo pėdomis⁸⁰⁰. Šventasis tėvas mokė juos siekti evangeliškos tobulybės, rinktis neturtą ir žengti švento paprastumo keliu.

Be to, jis sau, savo esamiems ir būsimiems broliams parašė regulą, pagrįstą Evangelija; ją patvirtino popiežius Inocentas. Nuo tada jis dar karščiau ėmė sėti Dievo žodžio sėklą, su stebėtinu užsidegimu vaikščiodamas iš miesto į miestą ir iš pilies į pilį⁸⁰¹.

Buvo vienas brolis, kuris iš išorės atrodė ypatingai šventas, bet viduje buvo visiškai prasčiokas. Tai jis su tokiu griežtumu paisė tylėjimo įžado, kad išpažintį atlikdavo ne žodžiais, o galvos linktelėjimais. Nors visi jį garbست kaip šventąjį, Dievo vyras atėjo tenai ir tarė: „Liaukitės, broliai! Negirkite man jo velniškų išmonių! Tegul jį paragina kartą arba du per savaitę atlikti išpažintį, ir jeigu jis to nepadarys, tai visa tėra velnio gundymas ir klastinga apgaulė!“ – Kai broliai paragino jį išpažinti, jis pridėjo pirštą prie lūpų ir, papurtęs galvą, parodė, kad nieku būdu neatliks išpažinties. Praėjus kelioms dienoms, jis pasuko šunkeliais ir gyvenimą pabaigė, darydamas nusi-kalstamus darbus.

Nuvargintas kelionės, Dievo tarnas jojo ant asilo, o jo bendras, būtent brolis Leonardas iš Asyžiaus, lygiai pavargęs, ėmė viduje galvoti ir kalbėti: „Ne vienodos padėties mano tėvai ir jo“⁸⁰². Dievo vyras išsyk nulipo nuo asilo ir tarė bro-liui: „Nedera man joti, o tau eiti pėsčiomis, nes esi už mane kilmingesnis“. – Apstulbęs brolis puolė Pranciškui į kojas ir pasiprašė atleidimo.

Kažkuriuo metu Pranciškus keliavo iš vienos vietos į kitą ir sutiko iš priekio skubriu žingsniu beateinančią kažkokią kilmingą moterį⁸⁰³. Pasigailėjęs jos, pavargusios ir gaudančios burną orą, Pranciškus pasiteiravo, ko ji ieškanti. Moteris atsakė: „Melksis už mane, tėve, kadangi aš, trukdoma savo vyro, nevykdau išganingo sprendimo, kurį esu priėmusi, – jis užvis labiau priešinasi mano tarnystei Kristui“. – Jai Pranciškus: „Eik namo, dukra, nes jau greitai iš jo tu sulauksi paguodos; pasakyk jam visagalio Dievo ir mano vardu, kad dabar yra išganymo metas, o paskui ateis – teisingumo“. – Jai tatau persakius, vyras išsyk pasikeičia ir pažada gyventi susilaikydamas.

Vienam kaimiečiui, kuris kažkurioje dykvietėje kentė troškulį, Pranciškus savo maldomis išrūpino šaltinį vandens⁸⁰⁴.

Paskatintas Šventosios Dvasios, Pranciškus vienam broliui, kuris buvo jam itin artimas, atskleidė tokią paslaptį, sakydamas: „Šiandien žemėje gyvena vienas Dievo tarnas: kol jis bus gyvas, Viešpats neleis dėl jo badui siautėti prieš žmones“⁸⁰⁵. – Pasakojama, kad taip ir buvo, kol jis buvo gyvas, nes padėtis pasikeitė į priešingą pusę, kai jis numirė. Mat po laimingo Pranciškaus persikėlimo amžinybėn jis pasirodė minėtam broliui ir tarė: „Štai jau ateina badas, kurio Viešpats neleido ant žemės, kol aš buvau gyvas“.

Vėlykų sekmadienį broliai Grecijo vienuolyne rūpestingiau nei įprasta padengė stalą: užtiesė jį balta staltiese ir padėjo stiklo indus⁸⁰⁶. Tai pamatęs, Dievo vyras toliau nebėjo, ant galvos užsimovė vieno neturtėlio, ten buvusio tuo metu, kepurę ir, turėdamas rankose lazda, išėjo laukan ir ėmė laukti prie durų. Broliams ėmus valgyti, jis prie durų sušuko, kad vardan Dievo meilės jie duotų išmaldos vargšui piligrimui ir menkiausiam žmogui. Pakviestas varguolis įėjo, atsisėdo nuošaliai ant žemės ir į pelenus pasidėjo dubenėlį. Tai pamatę, broliai stačiai apstulbo. Pranciškus jiems tarė: „Pamačiau stalą, padengtą ir papuoštą, bet neišvydau nė vieno neturtėlio, einančio nuo durų prie durų“.

Pranciškus taip mylėjo neturtą savyje ir kituose, kad neturtę visada vadino savo valdove⁸⁰⁷. Jei jis kada pamatydavo už save didesnę vargetą, jam išsyk imdavo pavydėti ir būgštauti, kad tas viršijęs jį neturtu. Mat, kai vieną dieną jis pamatė iš priekio ateinantį kažkokį varguolėlį, tai savo palydovui pasakė: „Šito žmogaus skurdas užtraukia mums didelę gėdą ir užvis labiau supeikia mūsų neturtą. Juk gi aš vietoje savo turtų pasirinkau

sau į valdoves neturtę, ir še tau, kad nori: neturtė šitame žmoguje spindi ryškiau“.

Kartą jam pro šalį ėjo kažkoks neturtėlis, ir Dievo vyrą apėmė gili užuojauta tam žmogui⁸⁰⁸. Bendrakeleivis pasakė Pranciškui: „Nors jis ir yra vargšas, bet visame krašte galbūt nebūtų už jį turtingesnio, jei jis panorėtų“. – Dievo vyras tarė bendrakeiviui: „Tuoį nusivilk savo marškinius, atiduok juos varguoliui ir, puolęs jam į kojas, garsiai išvadink save nuodėmingu!“ – Tasai jam tuojau pakluso.

Vieną kartą Pranciškus sutiko iš priekio ateinančias tris moteris, apdarų išvaizda visu kuo panašias viena į kitą⁸⁰⁹. Jos pasveikino jį tokiais žodžiais: „Tebūnie pasveikinta valdovė Neturtė!“ – Ir išsyk dingo, ir daugiau jų niekas nematė.

Kai Dievo vyras nuėjo prie Areco miesto, kuriame buvo kilęs pilietinis karas, tai, pažvelgęs nuo aukštumos virš tos žemės, pamatė džiūgaujančius demonus⁸¹⁰. Pašaukęs savo bendrakeivį, vardu Silvestras, Pranciškus jam tarė: „Nueik prie miesto vartų ir Visagalio vardu paliepk demonams, kad išsikraustytų iš miesto“. – Tasai nuskubėjo prie vartų ir garsiai sušuko: „Dievo vardu ir mūsų brolio Pranciškaus liepimu keliaukit sau, visi demonai!“ – Ir taip, praėjus nedaug laiko, visi piliečiai vėl ėmė gyventi santarvėje.

Minėtasis Silvestras prieš tai buvo kunigas pasaulietis⁸¹¹. Kartą per miegus jis išvydo Pranciškui iš burnos išeinantį aukso kryžių; jo viršūnė siekė dangų, o skersiniai apkabindami tiesėsi ligi pat vieno ir kito žemės krašto. Sukrėstas kunigas išsyk paliko pasaulį ir tapo tobulu Dievo vyro sekėju.

Kartą, kai Dievo vyras meldėsi, velnias triskart pašaukė jį vardu⁸¹². Šventasis atsiliepė, o velnias jam tarė: „Visame pasaulyje nėra nė vieno tokio nusidėjėlio, kuriam Viešpats neatleistų,

jeigu jis atgailautų. Tačiau jei kas nors save naikins žiauria atgaila, niekada nesulauks gailestingumo“. – Dievo tarnas per apreiškimą išsyk sužinojo apie priešo klastą, kad tasai bando iki drungnumo ataušinti jo karštą tikėjimą. Pamatęs, kad taip Pranciškaus nenugalės, senovinis priešas užleido ant jo sunkią kūno pagundą. Ją pajutęs, Dievo vyras nusimetė drabužį ir ėmė save plakti kuo šiurkščiausia virve, kalbėdamas: „Nagi, broli asile, arba elkis kaip pridera, arba gausi bizūno!“ – Bet kadangi gundymas dar nesiliovė, Pranciškus išėjo laukan ir nuogas įpuolė į pusnis. Paėmęs sniego gniūžtę, jis surideno septynis kamuolius, išdėstė juos priešais save ir kreipėsi į savo kūną, bylodamas: „Štai šis, didžiausias, – tai tavo žmona; šitie keturi – du tavo sūnūs ir dvi dukterys, o du paskutiniai – tavo tarnas ir tarnaitė. Nagi, paskubėk ir juos aprenk, nes jie miršta iš šalčio! O jeigu tau sunku pasirinkti jų daugybę, tada rūpestingai tarnauk vieninteliam Viešpačiui!“ – Sugėdintas velnias tučtuoj pasitraukė, o Dievo vyras, šlovindamas Dievą, sugrįžo į celę.

Kartą ponas kardinolas Leonas iš Šventojo Kryžiaus pakvietė Pranciškų pas save, ir šis pas jį buvo kurį laiką⁸¹³. Vieną naktį Pranciškų apniko demonai ir jį skaudžiai nuplakė. Pakvietęs bendrakeleivį, Pranciškų paaiškino padėtį, bylodamas: „Demonai yra mūsų Viešpaties prievaizdai, kuriuos Jis siunčia nubausti už nesaikingumus. Aš neatsiimu atgal papiktinimo, kurio atsiteisdamas nenuplausiu Dievo gailestingumu. Vis dėlto galbūt Jis savo prievaizdams leido užpulti mane, kadangi leidžiu laiką didikų rūmuose, o tai mano varguolėliams broliams turbūt nekelia gerų spėlionių, nes jie galbūt galvoja mane besimėgaujant prabanga“. – Ir atsikėlęs ankstų rytą, Pranciškų iš ten išėjo.

Kartą, kai jis meldėsi, išgirdo, kaip namų stogo paviršiumi garsiai bėgioja tuntai demonų⁸¹⁴. Jis greitomis išėjo į lauką ir persižegnojęs pasakė: „Visagalio Dievo vardu aš jums, demonai, liepiu, kad visa, kas jums leista, jūs darytumėt su mano kūnu. Mielai viską atlaikysiu, nes didesnio priešo už savo kūną aš neturiu, o jūs išvaduosite mane iš mano priešo, kai jam atkeršysite vietoje manęs!“ – Demonai susigėdo ir išnyko.

Vienas brolis, Dievo vyro palydovas, buvo apimtas ekstazės ir tarp kitų sostų danguje išvydo vieną, patį vertingiausią ir spinduliuojantį stebuklingą šlovę⁸¹⁵. Jam nusistebėjus, kam gi galėtų būti saugomas šitaip spindintis sostas, pasigirdo balsas: „Šis sostas priklausė vienam iš nupuolusių kunigaikščių, o dabar jis laikomas nusizėmusiajam Pranciškui“. – Baigęs mels-tis, brolis paklausė Dievo vyro: „Ką manai apie save, tėve?“ – O šis tarė: „Aš sau atrodau didžiausias nusidėjėlis“. – Ir tą pat akimirką Dvasia brolio širdyje prabilo: „Žinok, kad regėjimas, kurį tu matei, buvo tikras, nes į sostą, prarastą per puikybę, nusizėminimas iškels labiausiai nusizėmusį!“

Dievo tarnas per regėjimą išvydo virš savęs nukryžiuotą serafimą, o tas Pranciškui įspaudė tokius akivaizdžius nukry-žiavimo ženklus, kad ir jis atrodė kaip nukryžiuotas⁸¹⁶. Mat kryžiaus ženklais buvo paženklintos jo rankos, kojos ir šonas, bet Pranciškus šias stigmas rūpestingai slėpė nuo visų akių. Kai kurie žmonės jas matė, jam gyvam esant; kai jis mirė, jas regėjo daugelis. Gausiai stebuklais buvo parodyta, kad šitos jo stigmos yra tikros; čia ganės papasakoti apie du iš jų, nutikusius jau po jo mirties.

Toks vyras Apulijoje, vardu Rudžieris, stovėdamas po šven-to Pranciškaus atvaizdu, pradėjo galvoti, kalbėdamas: „Ar tai teisybė, kad jis garsėjo tokiu stebuklingu dalyku? O gal tai

buvo dievobaiminga apgaulė arba jo brolių sugalvotas melas?⁸¹⁷. – Kai jis savo mintyse apie tai svarstė, staiga išgirdo garsą, tarsi kas būtų iš balistos paleidęs ietį, ir pasijuto, lyg kas jį būtų skaudžiai sužeidęs į kairę ranką. Kadangi po pirštine nesimatė jokios žaizdos, vyras nutraukė ją nuo rankos ir ant delno išvydo gilią žaizdą – lyg nuo strėlės. Nuo tos žaizdos sklido toks smarkus karštis, kad atrodė, jog jis tuoj nusibaigs iš karščio ir iš skausmo. Kadangi vyras apgailėjo savo poelgį ir paliudijo tikįs, jog švento Pranciškaus stigmos buvusios tikros, po dviejų dienų, per kurias jis Dievo šventojo meldė jo stigmų vardu, jis buvo visiškai išvaduotas nuo tos žaizdos.

Kitas įvykis atsitiko Kastilijoje⁸¹⁸. Vienas vyras, atsidavęs šventam Pranciškui, traukė į vakarines pamaldas, buvo užpultas per klaidą iš pasalų, surengtų dėl kito žmogaus mirties, ir, mirštamai sužeistas, paliktas gulėti leisgyvis. Be to, žiaurus budelis jam į gerklę įsmeigė kardą ir, negalėdamas jo ištraukti, pasišalino. Iš visų pusių atskubėjo žmonės, kilo triukšmas, ir visi jį apraudojo kaip mirusį. Kai vidurnaktį suskambėjo brolių varpai, kviesdami rytmetinėms pamaldoms, jo žmona ėmė garsiai raginti: „Mano pone, kelkis ir eik į rytmetines pamaldas, nes jau varpai tave šaukia“. – Jis pakėlė ranką, tarsi kažką kviesdamas, kad jam ištrauktų kardą. Ir štai visiems bežiūrint, kardas išsoko jam iš gerklės, tarsi būtų ištrauktas galinga kumštininko ranka. Vyras, visiškai pagijęs išsyk atsistojo ir tarė: „Pas mane atėjo šventas Pranciškus, pridėjo savo stigmas man prie žaizdų, jas visas numaldė ir tuo prisilietimu privertė užsitraukti. Kai jis norėjo pasišalinti, aš jam pamojau, kad jis man ištrauktų kardą, nes kitaip paprašyti negalėjau. Tuoj pastvėręs, jis galingu trūktelėjimu pašalino kardą, tuojau pridėjo prie sužalotos gerklės šventąsias stigmas ir ją visiškai išgydė“.

Romos mieste tiedu pasaulio šviesuliai, o būtent šventas Dominykas ir šventas Pranciškus, atėjo pas Ostijos vyskupą, kuris vėliau tapo popiežiumi⁸¹⁹. Vyskupas jiems tarė: „Kodėl mes neskiriamo vyskupų ir prelatų iš jūsų brolių, pranokstančių visus kitus savo mokymu ir pavyzdžiu?“ – Dėl eilės atsakyti tarp šventųjų ilgą laiką vyko varžybos. Galop nusižeminimas įveikė Pranciškų, kad jis pirmas neprabiltų; jis nugalėjo ir Dominyką, kad šis nuolankiai paklustų ir atsakytų pirmas. Tad šventas Dominykas atsakė: „Pone, mano broliai, jei tik jie sužino, naudodamiesi savo gera padėtimi, tai jau būna iškelti; kiek tai priklauso nuo manęs, aš neleisiu, kad jie siektų kokių nors aukštesnių pareigų“. – Po šių žodžių šventas Pranciškus atsakė, bylodamas: „Pone, mano broliai todėl vadinami mažesniaisiais, kad nedrįsta pasidaryti aukštesniais“.

Kupinas balandės paprastumo, Pranciškus ragino visus kūrinis mylėti savo Kūrėją⁸²⁰. Jis sakydavo pamokslus paukščiams, išklausydavo juos; jis juos liesdavo, o jie nenuskrisdavo tol, kol jis neleidavo. Kai jam sakant pamokslą, imdavo čiauškti kregždės, jis paliepdavo, ir tos išsyk liaudavosi.

Porciunkulėje, šalia Pranciškaus celės, dažnai čirkšdavo figmedy įsitaisiusi cikada⁸²¹. Dievo vyras ištiesė ranką ir ją pasišaukė, sakydamas: „Cikada, mano sese, eikš pas mane“. – Išsyk paklausiusi, ji nutūpė jam ant rankos. Pranciškus jai tarė: „Pagiedok, sesute cikada, ir pašlovink savo Viešpatį!“ – Ir ji čirškė tol, kol, jam liepus, nenuskrido.

Pranciškus nelietė lempų, žibintų ir žvakių, nenorėdamas savo rankomis suteršti jų šviesos⁸²². Iš pagarbos tam, kuris vadinasi Petru, tai yra uola, jis pagarbiai žengdavo per akmenis. Jis nurinkdavo nuo kelio kirmėliukes, kad jų nesutryptų praeivių kojos. Pranciškus liepdavo paduoti medaus ir geriausio vyno

bitėms, idant tos nežūtų per viduržiemio šalčius. Visus gyvius jis vadindavo broliais ir sesėmis. Jį užliedavo stebėtinas neapsakomas džiaugsmas iš meilės Kūrėjui, kai jis žvelgdavo į saulę, mėnulį ir žvaigždes, kurias jis irgi kviesdavo mylėti Kūrėją. Jis drausdavo sau daryti didelę karūną, sakydamas: „Aš noriu, kad paprasti mano broliai mano galvoje rastų savo dalį“⁸²³.

Dar būdamas pasaulietis, vienas vyras Šventojo Severino bažnyčioje užėjo pas besimeldžiantį Dievo tarną Pranciškų⁸²⁴. Ir štai Dievui apreiškus, jis išvydo, kad šventas Pranciškus paženklintas dviem kryžiaus pavidalu sukryžiuotais ryškiai šviečiančiais kardais; vienas iš jųėjo nuo galvos link kojų, o kitas – kryžmai nuo vienos rankos per krūtinę iki kitos. Tas vyras niekada anksčiau nebuvo matęs Pranciškaus, bet jį atpažino iš to ženklų. Sukrėstas jis įstojo į ordiną ir palaimingai užbaigė gyvenimą.

Kai nuo nepalijamo verkimo Pranciškui prasidėjo regėjimo liga, broliai jį įkalbinėjo susilaikyti nuo ašarų, bet Pranciškus jiems pasakė: „Iš meilės tai šviesai, kurią turime kartu su musėmis, nedera atstumti amžinosios šviesos apsi-reiškimo“⁸²⁵. – Kai broliai jį vis viena vertė leisti panaudoti priemones prieš tą ligą, o chirurgas rankoje jau laikė įkaitintą ugnyje geležinį instrumentą, Dievo vyras tarė: „Ugnie, mano sese, būk šią valandą man prielanki ir maloninga. Meldžiu Viešpatį, kurs tave sukūrė, idant Jis atvėsintų man tavo karštį“. – Tai pasakęs, jis peržegnojo instrumentą, ir, kai geležis įsmigo į minkštus audinius nuo ausies iki antakio, jis, kaip pasakojo, nejuto jokio skausmo.

Šventojo Urbono dykvietėje Dievo tarnas kentėjo nuo labai smarkaus susirgimo⁸²⁶. Kai jis pajuto, jog jo jėgos silpsta, pasi-prašė taurės vyno, bet jo ten nebuvo, o jam atnešė vandens, kurį

jis peržegnojęs pašventino. Vanduo išsyk pavirto vynu, kurio neįstengė parūpinti dykvietės nepriteklūs, o suteikė švento vyro tyrumas. Paragavęs jo, jis išsyk sustiprėjo.

Pranciškus mieliau klausydavo priekaištų sau, o ne pagyrų, todėl, kai žmonės aukštindavo šventumo jame nuopelnus, Pranciškus liepdavo vienam broliui, kad tasai kalbėtų jį menkinančius žodžius, taip priversdamas save klausyti pastarųjų⁸²⁷. Kai tas brolis, kad ir nenorėdamas, jį išvadino kaimo stuobriu ir samdiniu, neišmanėliu ir nenaudėliu, Pranciškus apsidžiaugęs pasakė: „Tegu Viešpats laimina tave, nes tu sakai tikrą tiesą – jos man ir pridera klausyti“.

Dievo tarnas troško ne tiek vadovauti, kiek klausyti, ne tiek įsakinėti, kiek paklusti⁸²⁸. Todėl atsisakęs ordino generolo pareigų, jis ieškojo tokio gvardijono, kurio valiai pats galėtų paklusti visuose dalykuose. Broliui, su kuriuo jis paprastai keliaudavo, pats duodavo klusnumo įžadą ir jo visada laikydavosi.

Vienas brolis kažkuo nusižengė klusnumo įžadui, bet paskui atgailavo⁸²⁹. Kad pagąsdintų kitus, Dievo vyras paliepė į ugnį įmesti to brolio gaubtuvą. Kai gaubtuvas kurį laiką pabuvo ugnies vidury, jis liepė jį ištraukti ir sugrąžinti broliui. Ir štai iš vidurio liepsnų buvo išgriebtas gaubtuvas, o ant jo nebuvo nė mažiausios degimo žymės.

Kartą Pranciškus traukė per Venecijos pelkes ir užėjo daugybę paukščių, kurie ten giedojo⁸³⁰. Jis tarė bendrakeleiviui: „Sesutės paukštės šlovina savo Kūrėją. Eikim ir jų viduryje Viešpačiui sugiedokim Kanonines valandas!“ – Kai jie žengė į paukščių vidurį, šie nesibaidė; kadangi dėl garsaus triukšmo jie negalėjo girdėti vienas kito, Pranciškus paprašė: „Paukštės, sesutės, liaukitės giedojusios, kol mes, kaip priklausom, giesmėmis pašlovinsim Viešpatį“. – Paukštės išsyk nuščiuvo; kai jie baigė

šlovinti Viešpatį, Pranciškus leido joms giedoti, ir paukščiai išsyk vėl pragydo, kaip buvo įpratę.

Kartą vienas riteris jį pagarbiai pasikvietė pas save, o jis jam pasakė: „Broli šeimninke, paklausyk mano raginimo ir išpažink savo nuodėmes, kadangi jau greitai valgysi kitoje vietoje“⁸³¹. – Riteris išsyk jo paklausė, sutvarkė savo namus ir atliko išganingą atgailą. Ir kai jie įžengė prie stalo, šeimnininkas staiga mirė.

Kartą Pranciškus užėjo didžiulį pulką paukščių ir pasveikino juos, tarsi jie būtų turėję protą, kalbėdamas: „Sparnuočiai, mano broliai, jūs turite didžiai šlovinti savo Kūrėją, kuris jus aprenge plunksnomis, davė sparnus skraidyti, dovanojo tyrą orą ir jus valdo, nekeldamas jums rūpesčio!“⁸³² – Paukščiai jo pusėn pradėjo tiesti kaklus, skleisti sparnus, žioti snapus ir dėmesingai į jį žiūrėti. O Pranciškus praėjo per pat jų vidurį, savo palaidine juos palietė, bet nė vienas iš jų nepasitraukė iš savo vietos – tik, kai gavo leidimą, išsyk visi nuskrido.

Pranciškus Aliviano pilyje sakė pamokslą, bet per triukšmą, kurį ten kėlė lizdus sukančios kregždės, jo nebuvo galima girdėti⁸³³. Joms jis tarė: „Kregždės, mano sesutės, dabar jau laikas kalbėti man, kadangi jūs gana prišnekėjote. Laikykitės tylos, kol bus baigtas sakyti Dievo žodis!“ – Išsyk paklausiusios, kregždės nutilo.

Kartą Dievo vyras keliavo per Apuliją ir ant kelio rado didžiulį kapšą, išsipūtusį nuo denarų⁸³⁴. Jį išvydęs, bendrakeleivis panoro paimti, kad išdalintų neturtėliams, bet Pranciškus griežtai uždraudė, sakydamas: „Nedera, sūnau, savintis svetima“. – Bet kadangi tas nesiliovė karštai prašęs, Pranciškus, truputį pasimeldęs, liepė jam kapšą pakelti, o ten vietoje pinigų jau buvo gyvatė. Ją išvydęs, brolis ėmė drebėti, bet, trokšdamas

paklusti ir atlikti pavedimą, paėmė kapšą į rankas, ir iš jo tučtuoj išsirangė didžiausia angis. O šventasis pasakė: „Pinigai Dievo tarnams yra ne kas kita, kaip velnias ir nuodinga gyvatė!“

Vienas brolis kentėjo nuo stipraus gundymo, todėl pradėjo galvoti, kad tas gundymas išsyk pasitrauktų, jeigu jis turėtų koki nors raštą, parašytą tėvo ranka⁸³⁵. Kadangi jis nieku būdu neišdrįso apie tai pasakyti tėvui, tai Dievo vyras kažkokia proga jį pasišaukė ir tarė: „Atnešk man, sūnau, popieriaus ir rašalo, nes noriu užrašyti tokį Dievo pašlovinimą“. – Kai jį užrašė, tarė: „Imk šį lapelį ir uoliai jį saugok iki pat savo mirties dienos“. – Ir visos pagundos išsyk nuo jo atstojo. Dar tas pats brolis tuo metu, kai šventasis gulėjo pasiligojęs, ėmė galvoti: „Štai, tėvas artinasi prie mirties – kokios didelės paguodos aš sulaukčiau, jei po mirties turėčiau savo tėvo palaidinę!“ – Po nedaug laiko šventasis jį pasikvietė ir tarė: „Aš atiduodu tau šią palaidinę – man mirus tu ją turėsi pilna teise“.

Kartą Lombardijos Aleksandrijoje Pranciškų į svečius priėmė vienas garbingas vyras⁸³⁶. Jis paprašė šventojo, kad šis iš pagarbos Evangelijai paragautų kiekvieno patiekalo. Pranciškus sutiko su dievobaimingu šeimininko prašymu, o tas skubomis patiekė valgyti septynerių metų kaplūną. Jiems valgant, kažkoks netikintis žmogus vardan Dievo meilės paprašė išmaldos. Išgirdęs palaimintą vardą, Dievo vyras tuoj tam žmogui perdavė kaplūno koją. Nelaimėlis išsaugojo dovaną, o rytojaus dieną, kai šventasis sakė pamokslą, ją parodė ir pasakė: „Va, kokią mėsą valgo tasai Pranciškus, kurį jūs garbinat kaip šventąjį! Ją jis man davė vakar“. – Ir štai visiems pasirodė, kad kaplūno koja yra žuvis, todėl žmonės iš jo pasijuokė kaip iš bepročio. Kai elgeta tai suprato, paraudo iš gėdos ir paprašė jam atleisti, o mėsa atgavo savo pavidalą, kai tas veidmainys sugrįžo į protą.

Vieną kartą, kai Dievo vyras sėdėjo prie stalo ir išgirdo skaitinį apie Švenčiausiosios Mergelės ir jos Sūnaus neturtą, išsyk atsikėlė nuo stalo, ėmė skaudžiai dūsauti ir, apsipylęs ašaromis, likusią duonos dalį suvalgė ant plikos žemės⁸³⁷.

Pranciškus visada troško išreikšti didžią pagarbą kunigo rankoms, kurioms yra suteikta galia sukurti Viešpaties Kūno sakramentą⁸³⁸. Todėl jis dažnai kalbėdavo: „Jeigu man vienu ir tuo pačiu metu pasitaikytų sutikti kurį nors iš dangaus atkeliavusį šventąjį ir kokį nors neturtėlį kunigėlį, aš greičiau pasileisčiau prie kunigo rankų, idant jas išbučiuočiau, o šventajam pasakychiau: „Lukterk, šventasis Laurynai, – štai šito žmogaus rankos liečia gyvybės Žodį ir turi kažką antgamtiška!““.

Per savo gyvenimą Pranciškus pagarsėjo kitais gausiais stebuklais⁸³⁹. Mat duona, kurios jam atnešdavo palaiminti, daugeliui ligonių sugrąžindavo sveikatą. Jis pavertė vynu vandenį, tad vienas ligonis, kuris jo paragavo, išsyk atgavo sveikatą. Jis padarė dar daug kitų stebuklų.

Ir kai prasidėjo paskutinės jo gyvenimo dienos, tai Pranciškus, iškamuotas ilgos ligos, paliepė save nuogą padėti ant plikos žemės⁸⁴⁰. Dar jis liepė, kad visi broliai, kurie buvo ten, būtų pakviesti prie jo, – uždėjęs ant kiekvieno iš jų savo rankas, jis visų akivaizdoje palaimino kiekvieną ir kaip per Viešpaties vakarienę visiems padalino duonos kriaukšlį. Dar jis paragino, kaip buvo pratęs, kad visi kūriniai šlovintų Dievą. Ir netgi pačią mirtį, visiems baisią ir nekenčiamą, Pranciškus irgi kvietė prisidėti prie Dievo pašlovinimo. Na, o mirtį jis pasitiko linksmas ir ją pakvietė užteiti pas save į svečius, sakydamas: „Sveika gyva, mirtie, mano sese!“ – Taigi, kai sulaukė paskutinės savo gyvenimo valandos, jis užmigo Viešpatyje. Vienas brolis regėjo Pranciškaus sielą: ji buvo kaip žvaigždė, dydžio panaši į mėnulį, o spindėjimo – į saulę.

Brolių, kurie darbavosi ūkyje, vyresnysis, vardu Augustinas, tuo metu sulaukęs savo paskutinės valandos, o prieš tai ilgam praradęs kalbos dovaną, staiga pratrūko šaukti: „Palauk manęs, tėve, palauk manęs! Va, jau einu su tavimi!“⁸⁴¹. – Kai broliai paklausė, ką jis kalba, Augustinas atsakė: „Ar nematote mūsų tėvo Pranciškaus, kuris eina į dangų?“ – Ir tuoj užmigęs ramybėje nusekė paskui tėvą.

Viena ponija, kuri buvo atsidavusi šventam Pranciškui, buvo jau įžengusi į visų kūniškųjų būtybių kelią, ir klierikai bei kunigai, sustoję prie karsto, jau laikė egzekvijas, kai moteris staiga atsisėdo karste ir kreipėsi į vieną iš ten buvusių kunigų, bylodama: „Tėve, noriu atlikti išpažintį. Aš buvau jau mirusi, ir man jau buvo paskirta patekti į baisų kalėjimą už tai, kad nebuvo išpažinusi vienos nuodėmės, kurią tau atskleisiu, kai, už mane pasimeldus šventam Pranciškui, man buvo leista sugrįžti į savo kūną, idant, atskleidusi tą nuodėmę, pelnyčiau atleidimą. Mat aš išsyk, kai tik ją išpažinsiu, jūsų akivaizdoje atgulsiu ilsėtis ramybėje“⁸⁴². – Taigi ji išpažino nuodėmę ir tuoj, gavusi atleidimą, užmigo Viešpatyje.

Kartą broliai iš Niceros vieno vyro paprašė tokio vežimo, o šis pasipiktinęs jiems atsakė: „Aš greičiau dviems iš jūsų ir dar šventam Pranciškui su jumis nudirsiu odą, nei jums skolinsiu savo vežimą!“⁸⁴³. – Bet čia jis tuoj vėl atvirto į protą ir pasišlykštėjo piktžodžiavimu, išsigandęs Dievo pykčio. Netrukus susirgo jo sūnus ir atsisveikino su gyvenimu. Išvydęs mirusį sūnų, vyras voliojosi ant žemės, rauduoja ir, šaukdamasis švento Pranciškaus, kalbėjo: „Tai ašenai esu tas, kuris nusidėjo, – tu mane turėjai nubausti! Šventasis, gražink jau dievobaimingai maldaujančiam tą, kurį atėmei iš begėdiškai piktžodžiavusio!“ – Ir jo sūnus tuoj pakilo, o pakilęs liepė jam

liautis verkus ir tarė: „Kai buvau miręs, šventas Pranciškus mane nusivedė tokiu ilgu tamsiu keliu ir įleido į puikiausią sodą, o paskui man pasakė: „Grijk pas savo tėvą, aš nenoriu daugiau tavęs laikyti““.

Vienas neturtėlis tokiam turtuoliui buvo skolingas kažkiek pinigų ir jo paprašė, kad iš meilės šventam Pranciškui atidėtų skolos gražinimo dieną⁸⁴⁴. Turčius jam išdidžiai atšovė: „Aš tave įkišiu į tokią vietą, kur tau nei Pranciškus, nei kas kitas nebegalės padėti!“ – Ir jį tuojau sukaustytą įmetė į tamsų kalėjimą. Neilgai trukus pasirodė šventas Pranciškus, išlaužė kalėjimą, nutraukė grandines ir tą žmogelį sveiką parvedė namo.

Buvo toks riteris, menkinęs švento Pranciškaus darbus ir jo stebuklus⁸⁴⁵. Kartą jis žaidė kauliukais ir, kupinas paikybės bei netikėjimo, aplinkiniams pasakė: „Jeigu Pranciškus yra šventasis, tegu man kauliukais iškrenta XVIII“. – Ir tuoj jam iškrito trys šešiukės, o paskui dar devynis kartus kiekvienu metimu jam vis iškrisdavo tas pats skaičius. Bet jis, grimzdamas į paikybę, dar paikai sušnekėjo: „Jeigu taip tikrai yra, kad tasai Pranciškus yra šventasis, tegul šiandien mano kūnas kris, pervertas kardo; jeigu jis nėra šventas iš tikro, tai aš liksiu sveikas ir gyvas!“ – Jie baigė žaisti, ir „net jo malda tebūna laikoma nuodėme“⁸⁴⁶ – kadangi jis padarė skriaudą savo vaikaičiui, tai šis, stvėręs kardą, suvarė jį dėdei į vidurius, ir tasai išsyk pasimirė.

Vieno vyro blauzda taip supūliavo, kad jis nebegalėjo pajudėti, todėl jis štai tokiais žodžiais garsiai kreipėsi į šventą Pranciškų: „Šventasis Pranciškau, padėk man, prisiminęs mano atsidavimą ir patarnavimą, kurį tau suteikiau! Juk tai aš tave gabenau ant savo asilo, tai aš bučiavau tavo šventas kojas ir rankas, o dabar štai mirštu, kankinamas šito baisingo skausmo!“⁸⁴⁷. – Ir šventasis veikiai pasirodė su nedidele lazda,

kuri turėjo *thau* raidės formą, palietė ja skaudamą vietą, o tas, trūkus pūliniui, išsyk atgavo sveikatą, bet ant tos vietos visada pasiliko *thau* ženklas. Šituo ženklu šventas Pranciškus paprastai žymėdavo savo laiškus.

Pomareto pily, esančioje Apulijos kalnuose, numirė tokia mergaitė, vienintelė tėvo ir motinos duktė⁸⁴⁸. Motina, kuri buvo atsidavusi šventam Pranciškui, kentėjo didžiausią gedulą, ir čia jai pasirodė šventas Pranciškus ir tarė: „Neverk, nes tavo akių šviesa, kurią apverki kaip užgesusią, man tarpininkaujant bus tau sugrąžinta!“ – Taigi motina, atgavusi pasitikėjimą, nebeleido išnešti mirusiosios kūno; šaukdama švento Pranciškaus vardą ir laikydama už rankos mirusią dukterį, ji pakėlė ją gyvą ir sveiką.

Romos mieste vienas mažas vaikas iškrito pro rūmų langą ir užsimušė⁸⁴⁹. Tada buvo kreiptasi į šventą Pranciškų, ir vaikelis buvo sugrąžintas į gyvenimą.

Susos mieste griuvo kažkoks namas ir užmušė vieną jaunuolį⁸⁵⁰. Žmonės lavoną jau dėjo į karstą, kad palaidotų, bet jo motina su visu pamaldumu, kiek tik įstengė, kreipėsi pagalbos į šventą Pranciškų. Ir štai vidurnaktį jaunuolis nusižiovavo, pakilo sveikas ir pratrūko šlovinamaisiais žodžiais.

Brolis Jokūbas iš Riečio su keliais broliais maža valtele persikėlė per kažkurią upę, paliko brolius ant kranto, o pats ruošėsi su valtimi grįžti⁸⁵¹. Luotui apvirtus, Jokūbas paniro į upės gelmę. Tada broliai ėmė šaukti šventą Pranciškų į pagalbą panirusiajam, ir jis pats širdyje prašė, kaip galėjo, švento Pranciškaus pagalbos, ir štai minėtas brolis jau žengė per upės gilumą tarsi per sausumą, ištraukė paskendusį luotą ir su juo pasiekė krantą. Jo drabužiai buvo nemaž nesušlapę, o ant jo palaidinės nebuvo nė lašelio vandens.

CXLVI. APIE ŠVENTĄ PELAGIJĄ

APIE ŠVENTĄ PELAGIJĄ CXLVI – Pelagija, pirmoji tarp Antiochijos miesto moterų, buvo pertekusi gėrybių ir turtų, ji turėjo dailiausią išvaizdą, buvo pretenzingo būdo, vaikėsi tuštybės ir buvo ištvirkusios dvasios bei kūno⁸⁵².

Kartą Pelagija, didžiai pasipūtusi, ėjo per miestą taip, kad ant jos nebuvo matyti nieko, išskyrus auksą, sidabrą ir brangakmenius; ir kai ji žengė, oras prisipildė įvairių aromatų kvapais. Priešais ją ir už jos traukė būrys jaunuolių ir merginų, kurie ir patys buvo apsirėdę spindinčiais drabužiais. Ją regėdamas, šventas tėvas Nonas, Heliopolio, dabar vadinamo Damieta, vyskupas, ėmė gaudžiausiai verkti dėl to, kad ji labiau rūpinosi patikti pasauliui negu jis – patikti Dievui. Parpuolęs ant grindinio, jis trankė veidą į žemę ir kalbėjo, laistydamas tą žemę ašaromis: „Aukščiausiasis Dieve, atleisk man, nusidėjėliui, nes pasileidėlės vienos dienos pasipuošimas pralenkė mano viso gyvenimo triušą! Viešpatie, tenesuklaidina manęs vienos pasileidėlės pasipuošimas tavo gąsdinančios didybės akivaizdoje! Ji su didžiausiomis pastangomis pasipuošė vardan žemiškų dalykų, o aš daviau pažadą patikti tau, nemirtingam Viešpačiui, ir dėl savo aplaidumo jo neištesėjau!“ – Buvusiems kartu Nonas pasakė: „Iš tiesų sakau jums, kad Teismo dieną Dievas ją išstatys prieš mus, nes ji taip rūpestingai dažosi, kad patiktų žemiškiems gerbėjams, o mes neįstengiamo patikti dangiškajam Sužadėtiniui“.

Kalbėdamas šiuos ir panašius dalykus, Nonas staiga užmigo ir išvydo, kaip aplink jį, aukojantį Mišias, skraido kažkokia juoda ir be galo dvokianti balandė. Kai jis liepė savo katechumenams pasitraukti, balandė pradingo, o po Mišių ji sugrįžo, buvo paties vyskupo panardinta į indą su vandeniu, tada

išskrido švari ir baltutėlė nuplasnojo taip aukštai, kad nebuvo įmanoma jos įžiūrėti. Paskui Nonas nubudo.

Kartą Nonas pamokslavo, eidamas bažnyčios link, ir Pelagija buvo kartu. Ji buvo taip paveikta, kad per pasiuntinį nusiuntė jam laišką, kuriame rašė: „Šventam vyskupui, Kristaus mokiniui, Pelagija, velnio mokinė. Jei įrodysi, kad tikrai esi mokinyš Kristaus, kuris, kaip girdėjau, vardan nusidėjėlių nužengė iš dangaus, būsi vertas priimti mane, nusidėjėlę, bet jau atgailaujančią“. – Jis atsakė Pelagijai: „Prašau tavęs nebandyti mano nusižeminimo, nes esu nuodėmingas žmogus. Bet jei tikrai nori išsigelbėti, negalėsi matyti manęs vieno, bet matysi mane tarp kitų“.

Atėjusi pas jį daugelio žmonių akivaizdoje Pelagija apkabino jam kojas ir, graudžiausiai raudodama, ėmė kalbėti: „Esu Pelagija, neteisingumo jūra⁸³³, patvinusi nuo nuodėmių bangų, esu pražūtinga praraja, esu sielų pragarmė ir žabangos. Daugybę apsigavusių apgavau, o dabar viso to pabūgau“. – Tada vyskupas paklausė jos, tardamas: „Kuo tu vardu?“ – Ši atsakė jam: „Nuo gimimo esu vadinama Pelagija, bet dėl apdarų prašmatnumo visi vadina mane Margarita⁸³⁴“. – Tada vyskupas, atlaidžiai priėmęs ją, pavedė jai atlikti išganingą atgailą, rūpestingai išmokė Dievo baimės ir šventuoju krikštu pagimdė ją iš naujo.

Ten buvęs velnias šaukė, sakydamas: „Kas per smurtas, kurį patiriu iš šio nukaršusio senio! Kas per smurtas! O nelaiminga senatvė! Prakeikta ta diena, kurią gimei mano priešininku, nes atėmei iš manęs didžiausią mano viltį“.

Be to, vieną naktį, kai Pelagija miegojo, velnias atėjo pas ją ir pažadinęs jai pasakė: „Ponia Margarita, ką blogo kada nors padariau tau? Nejau ne visais turtais ir šlove papuošiau tave? Prašau pasakyti man, kuo nuliūdinau tave, ir aš tuojau pat atsiteisiu. Didžiai maldauju tavęs nepalikti manęs, kad

netapčiau krikščionims priekaištu“. – Ji persižegnojo ir papūtė į velnią, ir šis kaipmat išnyko. Trečią dieną ji surinko visa, ką turėjo, ir išdalijo vargšams. O po kelių dienų, niekam nežinant, Pelagija naktį pabėgo iš ten ir atkeliavo į Alyvų kalną, kur, priėmusi eremitės rūbą, įsikūrė mažutėje celėje ir tarnavo Dievui, didžiai susilaikydama. Ji visų buvo didžiai gerbiama ir vadinama broliu Pelagijumi.

Vėliau vienas minėto vyskupo diakonas atvyko į Jeruzalę aplankyti šventųjų vietų. Vyskupas pasakė jam, kad, aplankęs šventas vietas, jis paieškotų vieno brolio, vardu Pelagijus, ir aplankytų jį, nes šis esąs tikras Dievo tarnas. Kai jis taip ir padarė, josios buvo tuojau pat atpažintas, o pats jos nieku būdu nepažino dėl pernelyg didelio liesumo. Pelagija pasakė jam: „Ar turi vyskupą?“ – Šis atsakė: „Taip, ponias“. – Tada ji tarė: „Tesimeldžia jis už mane Viešpačiui, nes jis išties Kristaus apaštalas“.

Išėjęs iš ten, diakonas trečią dieną grįžo prie jo celės, bet kai pasibeldė į duris ir niekas jam neatidarė, jis atvėrė langą ir išvydo jį mirusį. Kai nuskubėjęs pranešė apie tai vyskupui, vyskupas ir dvasininkija bei visi vienuoliai susirinko, kad surengtų tokio šventumo vyrui laidotuves. Kai jie ištraukė iš celės jo kūną, aptiko, kad tai moteris, ir didžiai stebėdamiesi padėkojo Viešpačiui bei pagarbiai palaidojo šventą kūną. O mirė ji spalio 8-ą apie 290-us Viešpaties metus.

CXLVII. APIE ŠVENTĄ MARGARITĄ, VADINAMĄ PELAGIJUMI

APIE ŠVENTĄ MARGARITĄ, VADINAMĄ PELAGIJUMI CXLVII – Margarita, vadinama Pelagijumi, itin graži, turtinga ir kilminga mergelė,

buvo taip rūpestingai tėvų sergėjama bei geriausių papročių mokoma ir pasižymėjo tokia drovumo dorybe, kad priešinosi visais būdais būti žmonių matoma⁸⁵⁵. Galiausiai vienas kilmingas jaunikaitis paprašė jos rankos, ir, abiems tėvams sutikus, jau visa, kas reikalinga vestuvėms, buvo ruošiama, prabangos dalykams ir linksmybėms negailint milžiniškų pinigų. Kai atėjo vestuvių diena, ir vaikinai, mergaitės ir visi kilmingieji su džiaugsmu šventė vestuves priešais jau parengtą jaunavedžių guolį, mergelė, įkvėpta Dievo, pamatė, jog pražūtingomis jų katumėmis daroma žala skaistybei, tada su ašaromis parpuolė ant žemės ir lygindama taip karštai svarstė širdyje apie skaistybės garbę ir santuokos sunkumus, kad atmetė visus šio gyvenimo džiaugsmus, tarsi jie būtų buvę mėšlas. Tą naktį išvengusi atsidavimo vyrui, ji vidurnaktį pavedė save Dievui, nusikirpo plaukus ir slapta pabėgo, vilkėdama vyriškais drabužiais.

Pasiekusi vieną tolimą vienuolyną ji, prisistačiusi broliu Pelagijumi, buvo priimta abato ir jo uoliai išmokyta. Brolis Pelagijus elgėsi taip šventai ir dievobaimingai, kad, mirus moterų vienuolyno prievaizdui, vyresniųjų sutikimu ir abato liepimu jis, nors ir nenoromis, buvo paskirtas to vienuolyno vyresniuoju.

Pelagijui be paliovos nepriekaištingai teikiant vienuolėms ne tik kūnui, bet ir sielai būtiną peną, velnias, jam pavydėdamas, įnirtingai darbavosi, siekdamas užkirsti kelią jo sėkmingai veiklai kaip nors jam primestu nusikaltimu. Todėl nelabasis patraukė į paleistuvystę vieną anapus vienuolyno buvusią vienuolę. Kai jos pilvas išsipūtė, ir jau nebebuvo galima nieko nuslėpti, visus abiejų vienuolynų įnamius: vienuoles ir vienuolius, ištiko tokia gėda ir širdgėla, kad vienas Pelagijus be jokio teismo ir tyrimo buvo visų apkaltintas, mat jis buvo artimas vienuolėms ir jomis rūpinosi. Pelagijų gėdingai išva-

rė lauk ir uždarė viename urve ant uolos. Griežčiausiam iš vienuolių buvo pavesta padavinėti jam po truputį miežinės duonos ir vandens. Tai atlikę, vienuoliai pasitraukė ir paliko ten Pelagijų vieną.

Visa kantriai atlaikydamas, Pelagijus niekur nesusvyravo ir, nuolat dėkodamas Dievui, be atvangos stiprino save šventųjų pavyzdžiais. Galiausiai supratęs, kad jo galas čia pat, jis laiškų abatui ir vienuoliams perdavė tokią žinią: „Kilusi iš kilminingos giminės, pasaulyje buvau pavadinta Margarita. Perėjusi pagundų jūrą, sau daviau Pelagijaus vardą⁸⁵⁶. Vyrų apsimėčiau ne apgaulės dėlei – tai įrodžiau darbais. Per nusikaltimą įgijau dorybę, nekalta atlikau atgailą. O dabar prašau, kad tą, kurios vyrai nepažino kaip moters, palaidotų šventosios seserys, ir tegu mirusiosios vaizdas tampa pateisinimu gyvenusiajai, kadangi moterys pripažins buvus mergele tą, kurią paleistuvyste apkaltino šmeižikai“. – Tai išgirdę, vienuoliai ir vienuolės nuskubėjo prie olos, ir moterys pripažino Pelagijų esant moterimi ir nepalytėta mergele. Visiems atlikus atgailą, ji buvo pagarbiai palaidota moterų vienuolyne.

CXLVIII. APIE ŠVENTĄ TAISĘ

APIE ŠVENTĄ TAISĘ CXLVIII – Taisė, paleistuvė, kaip rašoma *Tėvų gyvenimuose*, pasižymėjo tokiu grožiu, kad dėl jos daugybė žmonių, išpardavę savo turtus, nusistekeno iki paskutinio siūlo⁸⁵⁷. O ir jos gerbėjai, susivaidiję iš pavydo, dažnai merginos slenkstį apšlakstydavo jaunu krauju.

Abatas Panucijus, išgirdęs apie tai, pasiėmė pasaulietiškus rūbus, vieną solidą⁸⁵⁸, nukeliavo pas ją į vieną Egipto miestą ir

padavė jai solidą kaip užmokestį už nuodėmę. Paėmusi atlygį, Taisė jam tarė: „Eime drauge į kambarį“. – Kai jis įėjo ir buvo pakviestas lipti į brangiais užtiesalais išklotą lovą, jai pasakė: „Jei yra koks atokesnis kambarys, eime į jį“. – Kol ji vedžiojo abatą per įvairias vietas, jis vis kartojo, kad bijo būti pamatytas. O ji pasakė: „Yra vienas kambarys, į kurį niekas neužgina. O jei bijai Dievo, tai nėra tokios vietos, kuri leistų pasislėpti nuo Jo dievytės“. – Tai išgirdęs, senolis jos paklausė: „Tu žinai, kad yra Dievas?“ – Kai ji pasisakė žinanti, kad yra ir Dievas, ir būsimą pasaulio karalystę, ir nusidėjėlių kankinimai, jis tarė jai: „Jei žinai, tai kodėl pražudei tiek sielų? – Ne tik už savo, bet ir už jų sielas būsi nuteista atsiskaityti!“

Tai girdėdama, Taisė puolė abatui po kojų ir su ašaromis meldė pasigailėjimo, sakydama: „Žinau, kad yra atgaila, tėve, ir tikiu, kad, tau meldžiantis, laimėsiu atleidimą. Labai prašau duoti man tris valandas laiko ir po to eisiu, kur liepsi, ir darysiu, ką įsakysi“. – Kai abatas nurodė jai vietą, į kurią ji turėjo eiti, ji, surinkusi visa, ką buvo pelniusi per nuodėmę, atnešė į miesto vidurį ir žmonių akivaizdoje padegė, šaukdama: „Ateikite visi, kurie nusidėjote su manimi, ir žiūrėkite, kaip sudeginsiu tai, ką man sunešėte!“ – O tie visi daiktai buvo keturių šimtų aukso svarų vertės.

Sudeginusi viską, ji nuėjo į tą vietą, kurią buvo nurodęs abatas Panucijus. Radęs moterų vienuolyną, abatas uždarė ją į mažutėlę celę ir užantspaudavo celės duris švinu, palikęs mažą langelį, kad per jį galėtų jai paduoti šiek tiek maisto. Ir liepė, kad kiekvieną dieną vis kitos jai neštų po truputį duonos ir po šlakelį vandens. Senoliui išeinant, Taisė jam tarė: „Tėve, kur liepi man išlieti savo vandenį, kurį pašalina prigimtis?“ – Jis atsakė: „Celėje, kaip esi nusipelnusi“. – Kai ji vėl paklausė,

kaip turinti garbinti Dievą, jis atsakė: „Nesi verta minėti Dievo, nenusipelnei savo lūpomis tarti Trejybės vardo, nė į dangų tiesti rankas, nes tavo lūpos pilnos neteisybės, o tavo rankos suteptos mėšlu. Tik žiūrėk, kad, atsigulusi į Rytus, dažnai kartotum šiuos žodžius: „Tu, kuris sukūrei mane, pasigailėk manęs!“

Kai ji išbuvo trejus metus uždaryta, abatui Panucijui jos pagailo, ir jis nuvyko pas abatą Antaną paklausti, ar Dievas atleido jai nuodėmes. Paaiškinus priežastį, šventas Antanas, sušaukęs savo mokinius, liepė jiems tą naktį nemiegoti ir visą laiką melstis po vieną tol, kol Dievas kuriam nors iš jų neatskleis priežasties, dėl kurios atvyko abatas Panucijus. Taigi jiems be perstojo meldžiantis, abatas Paulius, vyresnysis Antano mokiny, staiga išvydo danguje brangiais užtiesalais papuoštą lovą, kurią saugojo trys skaisčiaveidės mergelės. Tos trys mergelės buvo Baimė būsimos bausmės, atitraukusios Taisę nuo blogo, Gėda dėl padaryto nusikaltimo, pelnusi jai atleidimą, ir Meilė teisingumui, kuris atvedė ją prie dangiškų dalykų. Kai Paulius joms pasakė, kad toji malonė priklausanti Antanui, Dievo balsas atsakė: „Tai priklauso ne tavo tėvui Antanui, bet pasileidėlei Taisei“.

Kai Paulius papasakojo apie tai iš ryto, abatas Panucijus, sužinojęs Dievo valią, su džiaugsmu iškeliavo ir, kai tik atvyko į vienuolyną, tuojau pat sulaužė į šipulius celės duris. Taisė pasiprašė ir toliau likti uždaryta, tačiau jis jai pasakė: „Išeik, nes Dievas atleido tau tavo nuodėmes“. – Ji atsakė: „Tebus liudytoju Dievas, kad nuo to laiko, kai įžengiau čia, iš visų savo nuodėmių pasidariau sau it kokį ryšulį, kurį pasistačiau priešais savo akis. Ir kaip mano šnervių neapleidžia kvėpavimas, taip mano akių neapleido mano nuodėmės, o aš vis verkiau, galvodama apie jas“. – Abatas Panucijus jai tarė: „Ne dėl atgailos

Dievas atleido tau tavo nuodėmes, bet dėl to, kad širdyje visą laiką nešiojaisi šią baimę“. – Ir kai jis išvedė ją iš ten, ji gyveno dar penkiolika dienų ir užmigo ramybėje.

Abatas Efremas taip pat norėjo beveik tokiu pačiu būdu atversti kitą pasileidėlę⁸⁵⁹. Mat kai ta paleistuvė begėdiškai gundė šventą Efremą nusidėti, abatas jai tarė: „Sek paskui mane!“ – Ji nuėjo iš paskos, o kai jie priėjo kažkokią vietą, kurioje buvo daugybė žmonių, abatas jai pasakė: „Atsisėsk čia, kad aš galėčiau su tavim susijungti“. – Ji atsakė: „Kaip galiu tai daryti, kai čia tokia daugybė žmonių?“ – Tada jis jai tarė: „Jei rausti prieš žmones, ar ne labiau turėtum rausti prieš Kūrėją, kuris atskleidžia tamsybių paslaptis?“ – Ir ši sumišusi pasitraukė.

CXLIX. APIE ŠVENTĄ DIONYZĄ IR JO DRAUGUS

APIE VARDĄ – Dionyzas reiškia „įnirtingai bėgantis“⁸⁶⁰. Arba jis vadinamas nuo žodžių *dia*, kuris reiškia „du“, ir *nisus*, kuris reiškia „pakėlimas“, ir reiškia „pakeltas dviejų atžvilgiu“, tai yra kūno ir sielos⁸⁶¹. Arba Dionyzas vadinamas nuo žodžių *dyone*, kuris reiškia „Venera“, tai yra grožio deivė, ir *syos*, kuris reiškia „Dievas“, ir reiškia „gražus Dievui“. Arba, kaip kai kurie teigia, jis vadinamas nuo žodžio *dionysia*, kuris, kaip sako Izidorius, yra tam tikras juodas brangakmenis, turintis galios prieš apgirtimą⁸⁶². Taigi jis buvo įnirtingai bėgantis nuo pasaulio savo tobulu atsižadėjimu, pakylėtas dvasinių dalykų kontempliacijos. Pats jis savo knygoje apie Dievo vardus išskiria tris kontempliacijos lygius: pirmajame kontempliuojama stebint regimus dalykus, antrajame – veikiant dvasiniams, o

trečiajame – betarpiškai įvardijant. Be to, jis buvo gražesnis už dievą dėl dorybių grožio ir turintis galios nusidėjėliams prieš apgirtimą nuo ydų.

Prieš atsivertimą Dionyzas turėjo daug prievardžių. Jis buvo vadinamas Areopagiečiu nuo pavadinimo tos miesto dalies, kurioje gyveno⁸⁶³, taip pat Teozefu, tai yra Viešpaties išminčiumi. Be to, graikų išminčių jis iki šiol vadinamas *pterigion tu uranu* – lotyniškai tai reiškia *ala celi*, „dangaus sparnas“, nes jis stebėtinu būdu nuskrido į dangų, plasnodamas dvasinės išminties sparnais. Taip pat jis buvo vadinamas Macharijumi, tai yra palaimintuoju, o nuo gimtinės vardo vadinamas Joniečiu. Kaip teigia Papijas, viena iš graikų kalbų yra joniečių; dar jonietiškos būna apvalainos kolonos; be to, jonietiška, kaip jis aiškina ten pat, yra pėda, susidedanti iš dviejų trumpų ir dviejų ilgų skiemenų⁸⁶⁴. Iš to matyti, kad Dionyzas buvo Viešpaties išminčius, nes tyrinėjo slėpinius; dangaus sparnas, nes kontempliavo dangiškas aukštybes, ir palaimintasis, nes turėjo amžinų dalykų. Iš kita ko matyti, kad jis buvo nuostabus oratorius savo iškalba, Bažnyčios rėmėjas savo mokymu, menkas sau dėl savo nusizeminimo ir gilus kitiems savo meile.

Šventas Augustinas aštuntoje veikalo *Apie Dievo valstybę* knygoje teigia, kad viena filosofijos mokykla esanti jonietiška⁸⁶⁵. Jis ten išskiria dvi filosofų mokyklas, tai yra itališką, kuri yra kilusi iš Italijos, ir jonietišką, kilusią iš Graikijos. Taigi kadangi Dionyzas buvo iškiliausias filosofas, jis, pavartojus antonomaziją, dar buvo vadinamas ir Joniečiu.

Jo kankinišką mirtį ir gyvenimą graikiškai aprašė Metodijus iš Konstantinopolio, o lotyniškai – Apaštališkojo Sosto bibliotekininkas Anastazijus, kaip teigia Reimso vyskupas Hinkmaras⁸⁶⁶.

APIE ŠVENTĄ DIONYZĄ IR JO DRAUGUS CXLIX – Dionyzas Areopagietis buvo švento apaštalo Pauliaus atverstas į Kristaus tikėjimą⁸⁶⁷. Teigiama, kad jis buvo pavadintas Areopagiečiu pagal pavadinimą tos Atėnų miesto dalies, kurioje gyveno. Mat Areopagas yra „Marso gyvenvietė“, o joje buvo jo šventykla. Atėniečiai atskiras miesto dalis vadindavo pagal dievus, kuriuos garbino, todėl miesto dalis, kurioje buvo garbinamas Marsas, vadinosi Areopagu, nes Arėjas lotyniškai yra Marsas; pavyzdžiui, tą dalį, kurioje buvo garbinamas Panas, jie vadino Panopagu – taip atskiroms miesto dalims pagal paskirus dievus jie duodavo savus vardus. Areopagas buvo ypatingesnė dalis, nes ten buvo kilmingųjų kurija ir laisvųjų menų mokyklų. Taigi šioje dalyje ir gyveno didysis filosofas Dionyzas, kuris dėl išsamių žinių apie dievybių vardus bei išminties buvo vadinamas Teozefu, tai yra Viešpaties išminčiumi⁸⁶⁸. Su juo kartu buvo tai pačiai filosofijos mokyklai priklausęs Apolofanas. Tėn taip pat laikėsi epikūrininkai, kurie žmogaus laimę siejo tik su kūno geiduliais, bei stoikai, kurie žmogaus laimę matė tik sielos dorybėje.

Viešpaties kančios dieną, kai visą žemę apgaubė tamsumos, filosofai, būvę Atėnuose, negalėjo tokio reiškinių priežasties rasti tarp gamtinio pobūdžio priežasčių. Mat saulės užtemimas nebuvo natūralus. Taip atsitiko dėl to, kad mėnulis buvo ne saulės srityje, o užtemimas paprastai būna tada, kai saulė ir mėnulis sueina; tuo tarpu mėnulis tuo metu buvo penkiolikos dienų, todėl buvo visiškai nutolęs nuo saulės⁸⁶⁹. Taip atsitiko taip pat dėl to, kad dėl užtemimo šviesa nedingsta visuose pasaulio kraštuose, ir dėl to, kad užtemimas negali tęstis tris valandas. Tas dalykas, kad per tą užtemimą šviesa dingo visuose pasaulio kraštuose, aiškėja iš to, kad taip liudija evangelistas Lukas, ir iš to, kad kentėjo visatos Viešpats, ir iš to, kad jis buvo

matyti Egipto Heliopolyje, Romoje, Graikijoje ir Mažajoje Azijoje⁸⁷⁰. Tai, kad jis įvyko Romoje, paliudija Orozijas, sakydamas⁸⁷¹: „Kai Viešpats buvo prikaltas prie kryžiaus skersinio, pasaulį sukrėtė žemės drebėjimas, kalnuose atskilo uolos, o dauguma didžiausių miestų dalių nuo tokio stipresnio nei paprastai sudrebinimo sugriuvo. Tą pačią dieną nuo šeštos valandos saulė visiškai užtemo, kaipmat ant žemės užslinko tokia kraupi naktis, kad pasakojama, jog tą dienos valandą arba veikiau tą baisią naktį visame danguje buvo matyti žvaigždės“. Taip pasakoja Orozijas.

Saulės užtemimas įvyko ir Egipte⁸⁷². Jį laiške Apolofanui prisimena Dionyzas, rašydamas: „Dangaus skliautai buvo tolygiai aptemę nuo tirpstančio tamsybių rūko, kai išslinko švarus saulės diskas. Mes pritaikėme Filipo iš Aridėjos dėsni. Kai radome tai, kas ir taip buvo puikiausiai žinoma, tai yra kad saulė neturi patirti trikdžių, aš tau tariau: „Plataus patyrimo šventove, vis dar nežinantis tokio didingo dalyko paslapties, kaip tu, sakau, Apolofanai, mokymo veidrodi, paaiškinsi šias paslaptis?“ – Į tai tu man atsakei dieviška burna, o ne žmogiška: „Gerasis Dionyzai, tai dieviškų dalykų kaita“. – Galop kai minėtą šventės dieną ir apreiškimo metus mūsų dėmesingai įtemptoms ausims griausmingu balsu paaiškino Paulius, tai aš, turėdamas patirties išaiškinti ženklus, kurie apie tai garsiai bylojo, atrišau tiesai rankas ir išsivadavau iš paklydimų pančių“. Taip rašo Dionyzas. Tą patį jis prisimena ir *Laiške Polikarpui*, pasakodamas apie save ir Apolofaną: „Tuo metu būdami Heliopolyje ir stovėdami vienas šalia kito, abu netikėtai pamatėme, kaip mėnulis užstoja saulę – o juk tam nebuvo atėjęs laikas, – o po to nuo devintos valandos iki vakaro jis nuo saulės skersmens antgamtiniu būdu nutolo. Mes matėme, kaip

užtemimas prasidėjo Rytuose ir slinko iki saulės kelio ribos, o po to atsitraukė; tada šviesa vėl temo ir vėl suspindo, bet nebe iš tos pačios pusės, o iš priešingos skersmens atžvilgiu⁸⁷³. Taip rašo Dionyzas. Mat, norėdamas išmokti astrologijos mokslo, tuo metu Dionyzas su Apolofanu buvo nuvykęs į Egipto Heliopolį, o po to iš ten sugrįžo.

Tai, kad užtemimas buvo matomas Azijoje, liudija Euzebijus *Kronikoje*, kur jis rašo vietinių autorių veikaluose perskaitęs, jog tuo metu Bitinijoje, kuri yra Mažosios Azijos provincija, įvyko didelis žemės drebėjimas, ir saulė užtemo labiau nei kada nors, ir kad šeštą valandą diena virto tokia tamsia naktimi, kad danguje buvo matyti žvaigždės, o Nikėjoje, kuri yra Bitinijos sostinė, žemės drebėjimas sugriovė daugybę pastatų⁸⁷⁴. Pagaliau, kaip skaitome *Scholastinėje istorijoje*, filosofai buvo pristatyti prie to, kad sakė, jog gamtos dievas kenčia⁸⁷⁵. Dar kitur skaitome tai, ką jie kalbėjo: „Arba gamtos reiškinių tvarka keičiasi, arba elementai mus klaidina, arba gamtos dievas kenčia, o elementai prisideda prie jo“⁸⁷⁶. Dar kitur sakoma, kad Dionyzas tarė⁸⁷⁷: „Ši naktis, kuria kaip nauja stebimės, reiškia, kad ateis tikra viso pasaulio šviesa“.

Tada atėniečiai pastatė tam dievui aukurą, o ant jo užrašė: „Nežinomam dievui“. Mat kiekvienam aukurui būdavo suteikiamas pavadinimas, nurodantis, kuriam dievui jis yra paskirtas. Ir kai žmonės norėjo jam atnašauti deginamąsias aukas ir gyvulius, filosofai perspėjo: „Jam mūsų gėrybių nereikia, bet jūs dar klaupsitės ant kelių prieš jo aukurą ir melsitės jam, nes jis prašo ne atnašaujamų gyvulių, bet atsidavusių širdžių“.

Kai Paulius atvyko į Atėnus, Epikūro ir Stojos mokyklų filosofai su juo diskutavo⁸⁷⁸. Vieni klausinėjo: „Ką nori pasakyti šis žodžių sąjėgas?“ – Kiti sakė: „Atrodo, kad jis yra

naujų dievybių skelbėjas“. – Todėl jie, atsivedę jį į filosofų miestelį, kad ten būtų ištirtas naujas mokymas, tarė jam: „Tu pasakoji mūsų ausims naujus dalykus. Tad norime žinoti, ką jie reikštų“. – Atėniečiai tada neleido laiko kaip kitaip, kaip tik mokydami ar klausydami ko nors naujo. – Taigi, kai Paulus apžiūrėjo visus dievų aukurus atskirai ir tarp kitų pamatė altorių, skirtą nežinomam dieviui, pasakė tiems filosofams: „Tą, kurį garbinate, Jo nepažinodami, apreiškiu jums esant tikrą Dievą, kuris sutvėrė dangų ir žemę“. – Tada Paulius paklausė Dionyzo, kurį pastebėjo geriau už kitus išmanant dieviškus dalykus: „Kas, Dionyzai, yra tas nežinomas dievas?“ – Dionyzas atsakė jam: „Jis yra tikras Dievas, kuris dar nėra pasireiškęs tarp kitų dievų. Jis mums tebėra nežinomas, bet gyvens būsimame amžiuje ir valdys amžinai“. – Paulius paklausė: „Ar jis žmogus, ar tik dvasia?“ – Dionyzas atsakė: „Jis ir dievas, ir žmogus, bet nežinomas dėl to, kad gyvena tik danguje“. – Paulius pasakė: „Jis, sakau, ir yra Tas, kurį skelbiu, – kuris nusileido iš dangaus, prisėmė kūną, atlaikė mirtį ir trečiąją dieną prisikėlė“.

Tuo metu, kai Dionyzas tebediskutavo su Pauliumi, prieš juos ant kelio pasirodė aklas žmogus. Dionyzas išsyk Pauliui tarė: „Jei savo Dievo vardu šiam aklajam pasakysi „praregėk“, ir jis praregės, aš tuojau pat įtikėsiu. Tačiau tu turi nenaudoti magiškų žodžių, nes galbūt žinai tokių, kurie turi tokio pobūdžio galią. Todėl aš tau nurodysiu žodžių seką. Taigi tu į jį kreipsiesi šitokiais žodžiais: „Jėzaus Kristaus, gimusio iš Mergelės, nukryžiuoto, mirusio, prisikėlusio ir įžengusio į dangų, vardu praregėk““. – Tačiau Paulius, kad dingtų bet koks įtarimas, liepė Dionyzui šiuos žodžius ištarti pačiam. Tad kai tik šis liepė tais žodžiais aklajam praregėti, žmogus tuojau pat atgavo regėjimą.

Dionyzas su savo žmona Damare ir visa šeima kaipmat buvo pakrikštytas ir tapo tikinčiuoju. Trejus metus Pauliaus mokytas, jis paskui buvo paskirtas Atėnų vyskupu. Karštai pamokslaudamas, Dionyzas tą miestą ir labai didelę viso krašto dalį atvedė į Kristaus tikėjimą. Sakoma, kad Paulius atskleidęs jam tai, ką jis išvydo, nublokštas į trečiąjį dangų. Atrodo, kad ir pats Dionyzas apie tai užsimena daugelyje vietų. Todėl ir apie angelų hierarchiją, jų luomus, pavedimus ir pareigas jis išdėstė taip puikiai ir aiškiai, kad nepamanytum, jog jis sužinojo tai iš ko nors kito, bet veikiau galvotum, kad jis pats buvo nublokštas iki pat trečiojo dangaus ir ten visa tai išvydo.

Dionyzas pasižymėjo pranašystės dovana, kaip matyti iš laiško, kurį nusiuntė evangelistui Jonui, ištremtam į Patmo salą, ir kuriame jis išpranašavo, kad tasai grįš iš ten, sakydamas: „Džiūgauk, tikrai mylimas, iš tiesų mielas, trokšamas ir mylimas – didžiai mylimas!“ – O taip pat: „Tu būsi paleistas iš nelaisvės Patme, tada grįši į Azijos žemę, ten, sekdamas gerąjį Dievą, nuveiksi darbų ir visa tai perduosi tiems, kurie bus po tavęs“. ⁸⁷⁹

Jis buvo prie Švenčiausiosios Marijos jos mirties valandą – apie tai, kaip regis, jis užsimena knygoje *Apie Dievo vardus*.

Kai Dionyzas sužinojo, kad Petras ir Paulius Nerono laikomi Romos kalėjime, paskyrė į savo vietą vyskupą, o pats išvyko jų aplankyti⁸⁸⁰. Kai aniedu laimingai iškeliavo pas Viešpatį, o Bažnyčiai po kiek laiko stėjo vadovauti Klemenisas, jis švento Klemenso, jau tapusio popiežiumi, buvo paskirtas į Prancūziją. Prie jo prisijungė Rustikas ir Eleuterijus. Pasiūstas jis atkeliavo į Paryžių ir ten į tikėjimą atvertė daug žmonių, pastatė daug bažnyčių ir apgyvendino įvairių ordinų dvasininkus. Jame spindėjo tokia dangiška malonė, kad kai stabų šventikai vis daž-

niau prieš jį sukurstydavo žmonių maištus, ir žmonės dažnai subėgdavo su ginklais jo nužudyti, tai, vos tik išvysdavo jį, arba puldavo, netekę viso žiaurumo, jam po kojų, arba sprukdavo, apimti nepaprastos baimės, jam iš akių.

Velnias, matydamas, kad jo garbinimas kasdien vis labiau mažta, o Bažnyčia triumfuoja, išaugus tikinčiųjų skaičiui, ir pavydėdamas dėl to, paskatino imperatorių Domicianą tokiai žiaurybei, kad šis davė nurodymą kiekvienam, aptikusiam kokį krikščionį, priversti jį paaukoti arba nužudyti visokiais kankinimais. Todėl prefektas Fesceninas iš Romos leidosi į Paryžių žygin prieš krikščionis ir surado šventą Dionyzą, skelbiantį žmonėms Dievo žodį⁸⁸¹. Dionizas buvo tuoju pat suimtas, sumuštas, apspjaudytas, išjuoktas ir keičiausiais pavadžiais supančiotas. Tada Fesceninas liepė pristatyti jį jam kartu su šventais Rustiku ir Eleuterijumi. Tuo metu, kai šventieji, nepaliaujamai išpažindami Viešpatį, stovėjo priešais jį, atėjo kažkokia kilminga moteris ir pareiškė, kad jos vyras Lubijus buvo gėdingai tų magų apgautas. Skubiai buvo pasiūsti žmonės surasti tą vyrą, ir šis, nenustojęs išpažinti Viešpatį, buvo neteisingai nužudytas. O šventieji buvo dvylikos kareivių nuplakti, tada surakinti sunkiasvorėmis grandinėmis ir pasodinti į kalėjimą.

Kitą dieną Dionyzas buvo nuogas paguldytas ant geležinių grotų, po kuriomis buvo uždegta ugnis. Ten gulėdamas, jis giedojo Viešpačiui, bylodamas: „Tavo pasakymas smarkiai ugingas, ir tavo tarnas jį mėgsta!“⁸⁸². – Iš ten jis buvo įmestas pas žiauriausius žvėris, ilgą laiką marintus badu. Bet kai šie sulėkė šuoliais prie jo, jis peržegnojo juos ir pavertė juos kuo romiausiaisiais. Po to jis buvo įmestas į duonkepę krosnį, bet, užgesus ugniai, jam nebuvo padaryta jokios žalos. Tada Dionyzas buvo prikaltas prie kryžiaus, ilgai ant jo kankinamas, paskui

buvo nuo jo nuimtas ir kartu su savo bendrais ir daugybe kitų tikinčiųjų pasodintas į kalėjimą. Ten jam aukojant Mišias ir dalijant žmonėms Komuniją, apsireiškė Viešpatis Jėzus, apšviestas milžiniškos šviesos, ir, paėmęs duoną, jam tarė: „Priimk tai, mano brangusis, nes su manimi yra tau didžiausias atlygis“.

Po to juos pristatė teisėjui, ir jie vėl buvo žudomi naujais kankinimais, kol galop priešais Merkurijaus stabą visiems trims, kurie išpažino Trejybę, kirviais buvo nukirstos galvos. Švento Dionyzo kūnas tuojau pat pakilo, paėmė į rankas galvą ir, angelui vedant, o dangiškai šviesai šviečiant iš priekio, ją nusinešė per dvi mylias nuo vietos, vadinamos Monmartru, tai yra Kankinių Kalnu, iki tos vietos, kur jis dabar savo pasirinkimu ir Dievo rūpesčiu ilsisi. Tada ten suskambo tokia melodinga angelų giesmė, kad tarp daugybės žmonių, kurie ją išgirdo ir įtikėjo, taip pat ir Laercija, minėto Lubijaus žmona, sušuko esanti krikščionė. Netikėliai išsyk nukirto jai galvą, ir ji, pakrikštyta savo krauju, numirė. Jos sūnus, vardu Nubijus, Romoje ėjo karo tarnybą prie trijų imperatorių. Po to grįžo į Paryžių, buvo pakrikštytas ir prisijungė prie tikinčiųjų būrio.

Kadangi netikėliai baiminosi, kad krikščionys nepalaidotų šventųjų Rustiko ir Eleuterijaus kūnų, įsakė juos paskandinti Senos upėje. Tačiau viena kilminga moteris pakvietė vežikus pusryčių ir, šiems belėbaujant, slapčia pagrobė šventųjų kūnus ir pasirūpino, kad jie būtų slaptomis palaidoti jos žemėje⁸⁸³. Vėliau, pasibaigus persekiojimams, ji paėmė iš ten palaikus ir pagarbiai palaidojo šalia švento Dionyzo kūno. Jie priėmė kankinystę 96-ais Viešpaties metais, valdant Domicianui; tai buvo 90-ti švento Dionyzo gyvenimo metai.

Apie 815-us Viešpaties metus, Liudviko laikais, Konstantinopolio imperatoriaus Mykolo pasiuntiniai tarp kitų dovanų

Karolio Didžiojo sūnui Liudvikui atgabeno Dionyzo knygas apie hierarchiją, išverstas iš graikų į lotynų kalbą⁸⁸⁴. Šios buvo su džiaugsmu priimtose, o jo bažnyčioje tą naktį pasveiko devyniolika ligonių⁸⁸⁵.

Kai vyskupas šventas Regulas Arlyje iškilmingai aukojo Mišias, tai, pagal kanoną išvardijęs apaštalo vardus, pridėjo: „Ir tavo šventiems kankiniams Dionyzui, Rustikui ir Eleuterijui“⁸⁸⁶. – Kadangi Regulas tebegalvojo, jog Dievo tarnai vis dar gyvi, ėmė didžiai stebėtis, kodėl taip neišmanėliškai ištare pagal kanoną jų vardus. Ir štai jam besistebint, pasirodė trys balandės, kurios nutūpė ant altoriaus kryžiaus. Ant krūtininių jos turėjo krauju užrašytus šventų kankinių vardus. Įdėmiai jas apžiūrėjęs, Regulas suprato, kad šventieji paliko savo kūnus.

Apie 664-us Viešpaties metus, kaip rašoma vienoje kronikoje, frankų karalius Dagobertas, valdęs gerokai prieš Pipiną, nuo pat vaikystės didžiai garbino šventą Dionyzą⁸⁸⁷. Mat kai jis išsigašdavo savo tėvo Chlotaro įtūžio, visada bėgdavo į Šventojo Dionyzo bažnyčią. O kai Dagobertas, jau tapęs karaliumi, mirė, vienam šventam vyrui per regėjimą buvo parodyta, kaip jo siela buvo pristatyta į teismą, o daugybė šventųjų ten pareiškė jam kaltinimus dėl jų bažnyčių apiplėšimo. Tad kai blogieji angelai jau norėjo tempti jį atlikinėti bausmės, pasirodė šventas Dionyzas, Dagobertas jo užtarimu buvo paleistas ir išvengė bausmės. Mat gali būti, kad jo siela dar sugrįžo į kūną ir jame atliko atgailą.

Karalius Chlodvigas sykį nelabai pagarbiai atidengė švento Dionizo kūną, sulaužė jo rankos kaulą ir godžiai jį pasigrobė. Tuoju pat jį apėmė beprotybė.

Paminėtina, kad Reimso vyskupas Hinkmaras Karoliui pasiųstame laiške rašo, jog tas į Galiją pasiųstas Dionyzas ir

buvo Dionyzas Areopagietis, kaip nurodyta aukščiau⁸⁸⁸. Tą patį paliudija Jonas Škotas laiške Karoliui⁸⁸⁹; taip pat tam neprieštarauja laiko skaičiavimai, kaip kai kurie norėjo prikišti.

CL. APIE ŠVENTĄ KALIKSTĄ

APIE ŠVENTĄ KALIKSTĄ CL – Popiežius Kalikstas kankinystę patyrė 222 Viešpaties metais, imperatoriumi esant Aleksandriui⁸⁹⁰. Jo laikais aukštesnioji Romos miesto dalis buvo sudeginta Dievo ugnies, ir išsilydė auksinė kairė Jupiterio statulos ranka. Tada visi šventikai, nuėję pas Aleksandrą, prašė, kad užsirūstinę dievai būtų numaldyti aukomis. Jiems aukojant, staiga Jupiterio dienos⁸⁹¹ rytą nuo dieviško žaibo iš giedro dangaus krito keturi stabų šventikai, Jupiterio aukuras buvo sudegintas, o saulė aptemo taip, kad Romos gyventojai pabėgo už miesto sienų.

Konsulas Palmatijus, sužinojęs, kad Kalikstas su savo klierikais slapstosi kitoje Tibro pusėje, paprašė, kad miestas būtų visiškai išvalytas nuo krikščionių, dėl kurių ištiko visos šios nelaimės. Taigi kai, gavęs įgaliojimus, Palmatijus su kareiviais išskubėjo į tą vietą, kareiviai išsyk buvo apakinti, o jis išsigandęs kaipmat pranešė apie tai Aleksandriui. Tada imperatorius įsakė, kad Merkurijaus dieną⁸⁹² visi žmonės susirinktų ir aukotų Merkuriui, idant gautų iš jo paaiškinimą dėl šių nutikimų. Tuo metu, kol tai vyko, viena šventyklos mergelė, vardu Julijona, apsėsta demono, sušuko: „Kaliksto Dievas yra tikras vienintelis Dievas, kurį užrūstino mūsų sugedimas“. – Tai išgirdęs, Palmatijus nuvyko į anapus Tibro esantį Ravenos miestą pas šventą Kalikstą ir paprašė, kad jis pakrikštytų jį su žmona ir šeimynykščiais.

Sužinojęs apie tai, imperatorius grįžtantį Palmatijų perdavė jį rankas senatoriui Simplicijui, kad šis meilingais žodžiais jį priviliotų atgal, nes jis buvo didžiai reikalingas valstybei. Tuo tarpu pas Palmatijų, kuris be paliovos pasninkavo ir meldėsi, atėjo vienas žmogus, kuris žadėjo tuojau pat įtikėti, jei Palmatijus išgydytų jo paralyžiuotą žmoną. Palmatijui meldžiantis, toji pasveikusi atbėgo pas jį, sakydama: „Pakrikštyk mane vardu Kristaus, kuris paėmė mane už rankos ir mane pakėlė!“ – Atvykęs Kalikstas pakrikštijo ją su jos vyru, Simplicijumi ir daugeliu kitų.

Tai sužinojęs, imperatorius įsakė visiems pakrikštytiesiems nukirsdinti galvas. Kalikstą valdovas penkias dienas paliko be maisto ir gėrimo. Tačiau matydamas, kad šis vis labiau tvirtėja, liepė kiekvieną dieną plakti jį, po to išmesti pro langą, pririšti prie jo akmenį ir paskandinti šulinyje. Kunigas Asterijus iškėlė jo kūną iš šulinio ir palaidojo jį Kalipodijaus kapinėse.

CLI. APIE ŠVENTĄ LEONARDĄ

APIE VARDĄ – Leonardas reiškia „tautos kvapas“ ir kilęs nuo žodžių *leos*, kuris reiškia tautą, ir *nardus*, kuris reiškia kvapnią žolę, nes jis savo gero vardo kvapu traukė prie savęs žmones⁸⁹³. Arba Leonardas skamba lyg *legens ardua* „einantis per kliūtis“, arba Leonardu vadinamas nuo žodžio *leo* „liūtas“. Mat liūtas pasižymi keturiomis savybėmis⁸⁹⁴. Pirma, narsa, kurią, kaip teigia Izidorius, liūtas nešiojasi širdyje ir galvoje⁸⁹⁵. Taip ir šventas Leonardas buvo narsus širdyje, susilaikydamas nuo blogų minčių, ir narsus galvoje, nenuilstamai kontempliuodamas aukštybes. Antra, liūtas pasižymi įžvalgumu, kuris

pasireiškia dviem atvejais, tai yra akių atvėrimu miegant ir pėdsakų ištrynimu bėgant. Taip ir Leonardas buvo budrus sunkiu darbu, jis budėdamas miegojo kontempliacijos teikiamoje ramybėje ir savyje trynė bet kokio prieraišumo pasauliui pėdsakus. Trečia, liūtas pasižymi balso galia, nes jo riaumojimas trečią dieną prikelia gimusį negyvą liūtuką ir priverčia sustoti visus žvėris. Taip ir Leonardas prikėlė daugybę nuodėmėse mirusių žmonių ir daug gyvenančiųjų it žvėrys pristatė prie gerų darbų. Ketvirta, liūtas pasižymi baime širdyje, nes, pasak Izidoriaus, jis baiminasi dviejų dalykų, tai yra ratų girgždėjimo ir uždegtos ugnies⁸⁹⁶. Taip ir Leonardas bijojo ir bijodamas vengė pasaulietiskų rūpesčių girgždėjimo, todėl pasitraukė į dykumą, pabėgo nuo žemiškų aistrų ugnies ir paniekino visus jam suneštus lobius.

APIE ŠVENTĄ LEONARDĄ CLI – Teigiama, kad Leonardas gyveno apie 500-us Viešpaties metus⁸⁹⁷. Šventas Remigijus, Reimso arkivyskupas, iškėlė jį iš švento krikšto šaltinio ir pats išmokė jį išganingų mokslų. Jo tėvai buvo pirmieji Prancūzijos karaliaus rūmuose. Jis pelnė tokią karaliaus malonę, kad visi jo aplankyti kaliniai tuojau pat būdavo paleidžiami į laisvę. Taigi, kadangi gandas apie jo šventumą vis augo, karalius privertė jį ilgą laiką pasilikti su juo, kol, pasitaikius progai, paskyrė jam vyskupiją. Leonardas atsisakė jos; trokšdamas vienumos, jis visa ką paliko ir, skelbdamas Dievo žodį, kartu su savo broliu Lifardu atvyko į Orleaną. Jie ten kurį laiką gyveno vienuolyne, o po to, Lifardui panūdus gyventi vienumoje prie Luaros upės, o Leonardui, paragintam Šventosios Dvasios, susiruošus skelbti Dievo žodį Akvitanijoje, jie apkabino vienas kitą ir išsiskyrė.

Skelbdamas visur Dievo žodį ir darydamas daugybę stebuklų, Leonardas gyveno viename miške, esančiame netoli

Limožo miesto. Tame miške medžioklės tikslais buvo pastatyti karaliaus rūmai. Ir štai atsitiko taip, kad vieną dieną karaliui toje vietoje medžiodant, ten papramogauti atvyko karalienė, tačiau prasidėjus gimdymui jos gyvybė pateko į pavojų. Tuo metu, kai karalius ir šeimynykščiai krintosi dėl karalienei iškilusio pavojaus, per girią keliavo Leonardas ir išgirdo dejuojančių žmonių balsus. Apimtas gailėsčio, jis nuskubėjo į tą vietą ir, pakviestas karaliaus, tuojau pat nuėjo pas jį. Kai karalius paklausė jo, kas jis toks, ir jis pasisakė esąs švento Remigijaus mokinys, karalius, manydamas, kad jis yra tinkamai išmokytas gero mokytojo, nuvedė jį pas karalienę, prašydamas jo savo maldomis suteikti jam dvigubą džiaugsmą – ir dėl pasveikusios karalienės, ir dėl gimusio palikuonio. Tada Leonardas, sukalbėjęs maldą, kaipmat išmeldė visa, ko prašė karalius.

Kai karalius pasiūlė jam daugybę aukso ir sidabro, Leonardas jų išsyk atsisakė ir tokiais žodžiais patarė atiduoti juos neturtėliams: „Aš nestokoju nė vieno iš šių dalykų, tik, paniekinęs šio pasaulio turtus, noriu vieninteliui Kristui tarnauti kuriame nors iš miškų“. – Kai karalius norėjo atiduoti jam visą tą girią, Leonardas tarė: „Aš priimsiu ją ne visą – prašau, kad man būtų atiduota tiek, kiek per naktį įstengsiu apeiti su savo asiliuku“. – Karalius kuo mieliausiai šį prašymą išpildė.

Pastačius toje vietoje vienuolyną, Leonardas, laikydamasis didelio saikingumo, ilgai jame gyveno su dviem prie jo prisidėjusiais vienuoliais. Kadangi vanduo nuo jų buvo nutolęs per mylią, jis paliepė iškasti viduje sausą šulinį, kurį maldomis pripildė vandens. Tą vietovę jis pavadino Nobiliaku⁸⁹⁸, nes ji buvo jam atiduota prakilnaus karaliaus. Ten Leonardas garsėjo tokiais gausiais stebuklais, kad kas tik kalėjime šaukdavosi jo vardo, tas, sutrūkus pančiams ir niekam nepastojant kelio,

išeidavo laisvas, o savo grandines ar apkaustus atnešdavo jam. Daugelis iš jų pasilikdavo su juo ir ten tarnaudavo Viešpačiui. Net septynios šeimos iš jo kilmingos giminės išpardavė visą turtą ir atkeliavo pas jį, o jis kiekvienai iš jų paskyrė po dalį girios, ir tie žmonės, pasilikę ten su juo, savo pavyzdžiu pritraukė dar daug kitų.

Galop tas šventas vyras Leonardas, pagarsėjęs daugybe dorybių, laimingai iškeliavo pas Dievą. Po to, kai jis ten padarė daug stebuklų, tos bažnyčios kunigams buvo apreikštas vienas dalykas: dėl to, kad ta vieta dėl daugybės joje besilankančių žmonių pasidariusi per ankšta, jie turį pastatyti bažnyčią kitur ir į ją pagarbiai pergabenti švento Leonardo palaikus. Tris dienas kartu su žmonėmis pasninkavę ir meldęsi, kunigai pažvelgę išvydo visą kraštą, padengtą sniego, o tą vietą, kurioje šventas Leonardas panoro ilsėtis, – visiškai pliką. Taigi jis ten buvo ir perneštas, o tai, kiek stebuklų Viešpats per jį atliko ypač įkalintųjų labui, liudija didžiulė priešais jo kapą sukabintų geležies retežių įvairovė.

Limožiečių vikontas piktadariams išgąsdinti padirbino itin sunkią grandinę ir paliepė ją pritvirtinti prie sijos, kyšojusios iš jo bokšto⁸⁹⁹. Kieno tik kaklą ši grandinė apjuosdavo, tas, paliktas kęsti oro permainas, mirdavo ne nuo vienos, bet tarsi nuo tūkstančio mirčių. Bet atsitiko taip, kad prie tos grandinės buvo nepelnytai pririštas vienas švento Leonardo tarnas. Kai jis jau buvo beišleidžias paskutinę dvasią, iš visų, kiek dar turėjo viduje, jėgų malda paprašė Leonardo, kad tasai, kurs išlaisvino tiek kitų, ateitų į pagalbą ir savo tarnui. Jam tučtuoj pasirodė šventas Leonardas, apsidares baltais rūbais, ir tarė: „Nebijok, nes nemirsi. Kelkis ir nunešk šią grandinę į mano bažnyčią. Eik paskui mane, nes aš eisiu pirma tavęs“. – Šis atsikėlęs paėmė

grandinę ir nuėjo paskui šventą Leonardą, o šis pirma jo žengė iki pat savo bažnyčios. Vos tik žmogus priėjo prie durų, šventasis jį paleido. Įėjęs į bažnyčią, kurią šventas Leonardas buvo sau pasistatęs, tarnas visiems apie tai papasakojo, o milžinišką grandinę pakabino priešais jo kapą.

Vienas vyras, kuris gyveno Nobiliake, švento Leonardo vietovėje, ir buvo didžiai ištikimas šventajam, buvo vieno tirono suimtas. Svarstydamas savo širdyje, tironas tarė: „Tasai Leonardas išlaisvina visus sukaustytus žmones, ir bet kokio stiprumo geležis išsilydo priešais jį tarsi vaškas priešais ugnį. Tad jei aš tik surišiu pančiais tą vyrą, Leonardas tuoj ateis ir jį išlaisvins. Bet jeigu aš galėčiau jį pasaugoti ilgiau, tai pasiekčiau, kad už belaisvį man duotų tūkstantį solidų. Tad žinau, ką daryti: iškasiu gilią duobę po savo bokštu ir į ją įleisiu grandinėm sukaustytą žmogų, o paskui virš duobės angos pastatysiu medinę kalėjimo kamerą, kurioje liepsiu budėti ginkluotiems kareiviams. Nors Leonardas sulaužo geležį, po žeme jis dar neįėjo“.

Kai tironas padarė visa, ką buvo sumanęs, tas belaisvis vis dažniau šaukėsi švento Leonardo. Ir štai šventasis naktį atėjo, apvertė kamerą, kurioje gulėjo kareiviai, ir juos po ja uždarė kaip kokius numirėlius po antkapio. Tada jis su ryškia šviesa nusileido į duobę, paėmė savo ištikimą tarną už rankos ir jam tarė: „Miegi ar nemiegi? Štai Leonardas, kurio tu trokšti!“ – O šis apstulbęs paprašė: „Viešpatie, padėk man!“ – Grandinėms kaip mat subyrėjus, Leonardas jį paėmė ant rankų, išnešė iš bokšto, o paskui, šnekučiuodamasis su juo kaip draugas su draugu, parvedė jį į Nobiliaką ir į jo namus.

Vienas piligrimas, kuris po apsilankymo Švento Leonardo bažnyčioje keliavo atgalios, buvo suimtas Overnė ir įkalintas rūsyje⁹⁰⁰. Jis didžiai meldė savo pagrobėjų paleisti jį meilės

šventam Leonardui vardu, nes jis niekuo jų neužgavęs. Piktdariai atsakė, kad jis neišeisias, jei brangiai neišsipirksias. Tada vyras tarė: „Tebus tai tarp jūsų ir švento Leonardo, kuriam, kaip žinote, esu save patikėjęs!“ – Kitą naktį šventasis pasirodė pilies šeimininkui ir įsakė paleisti jo piligrimą. Tačiau šis ryte nubudo ir, į regėjimą pažvelgęs paniekinamai tarsi į koki sapną, jo nieku būdu nesiteikė išleisti. Kitą naktį Leonardas pasirodė jam, liepdamas padaryti tą patį, tačiau tas ir vėl atsisakė paklusti. Trečią naktį šventas Leonardas paėmė piligrimą ir išvedė jį už pilies sienų. Ir išsyk griuvo bokštas su vidurine pilies dalimi, palaidodamas daugybę žmonių, o iš gyvųjų liko tik jos šeimininkas sulaužytais blauzdukauliais.

Vienas Bretanėje įkalintas riteris šaukėsi švento Leonardo⁹⁰¹. Beregint šis, visiems matant, atpažįstant ir stebintis, pasirodė namų vidury, įžengė į kalėjimą, padavė, sutraukęs pančius, žmogui į rankas grandines ir, nusivedęs jį per pat susirinkusiųjų vidurį, visus apstulbino ir sukrėtė.

Būta ir kito Leonardo, irgi priklausiusio vienuolijai ir pasižymėjusio tokiomis pačiomis dorybėmis; jo palaikai ilsisi Korbinj⁹⁰². Vadovaudamas vienuolynui, jis išsiskyrė tokiu nuolankumu, kad atrodė esąs žemesnis už visus. Kadangi pas jį traukė beveik visi žmonės, kažkokie pavyduoliai įtikino karalių Chlotarą, kad, jei jis nesusirūpins, tai dėl Leonardo, kuris, prisidengdamas tikėjimu, telkias daugybę žmonių, Prancūzijos karalystė patirsianti nemenką žalą. Pernelyg pasitikėdamas jais, karalius įsakė Leonardą išvaryti. Tačiau atėję kareiviai buvo taip paveikti jo žodžių, kad pasižadėjo tapti jo mokiniais. O ir karalius atgailaudamas paprašė atleidimo, atėmė iš šmeižikų turtus bei titulus, didžiai pamilo šventą Leonardą ir, jo prašomas, šmeižikams vėliau sugrąžino turėtas aukštas pareigas. Šventasis taip

pat išmeldė iš Dievo, kad kiekvienas, kuris, laikomas kalėjime, šauktųsi jo vardo, būtų tuojau pat išlaisvintas.

Vieną dieną, kai jis atsidėjęs meldėsi, milžiniška gyvatė jam išsirangė nuo kojų iki pat krūtinės⁹⁰³. Dėl to jis nė trupučio neatitrūko nuo maldos. Baigęs melstis, Leonardas jai tarė: „Žinau, kad nuo pat tavo sutvėrimo pradžios kaip įstengdama drumsti žmonių ramybę, todėl dabar, jei tau suteikta galia man, padaryk su manimi tai, ko nusipelniau“. – Po šių žodžių gyvatė, iššliaužusi pro jo gobtuvą, krito negyva jam prie kojų. Vėliau, sutaikęs du besikivirčijančius vyskupus, jis išpranašavo, kad kitą dieną numirs. Tai įvyko apie 570-us Viešpaties metus.

CLII. APIE ŠVENTĄ LUKĄ EVANGELISTĄ

APIE VARDĄ – Lukas reiškia „pats kylantis“ arba „keliantis“⁹⁰⁴; arba vardas kilęs nuo žodžio *lux* „šviesa“. Mat jis buvo kylantis viršum meilės pasauliui, pakeliantis save iki meilės Dievui. Be to, jis buvo pasaulio šviesa dėl to, kad apšvietė visą pasaulį, kaip pasakyta *Evangelijos pagal Matą* penktame skyriuje: „Jūs pasaulio šviesa“⁹⁰⁵. Pasaulio šviesa yra pati saulė. Šiai šviesai pagal padėtį būdinga didybė, kaip sakoma *Siracido knygos* dvidešimt šeštame skyriuje: „Kaip graži tekanti saulė Viešpaties danguje“⁹⁰⁶. Ji maloni regėti, kaip sakoma *Siracido knygos* vienuoliktoje skyriuje: „Švelni ir maloni šviesa akims regėti saulę“⁹⁰⁷. Jos judėjimui būdingas greitumas, kaip sakoma 2 *Ezdro knygos* ketvirtame skyriuje: „Didelė yra žemė, aukštas yra dangus, ir greitas saulės judėjimas“⁹⁰⁸. Jos poveikiui būdingas naudingumas, nes, pasak filosofo, žmogus gimdo žmogų, ir saulė taip pat. Lygiai ir Lukui būdinga didybė dėl dangiškų

dalykų kontempliavimo, jis buvo malonus dėl švelnaus bendravimo; jo greitumas pasireiškė ugningu Dievo žodžio skelbimu, o naudingumas – savo mokymo užrašymu.

CLII APIE ŠVENTĄ LUKĄ EVANGELISTĄ – Lukas Antiochietis, pagal tautybę siras, pagal amatą gydytojas, pasak kai kurių autorių buvo vienas iš septyniasdešimt dviejų Viešpaties mokinių. Kadangi Jeronimas išmintingai sako jį buvus ne Viešpaties, o apaštalų mokiniu, o *Gloseje*, aiškinančioje *Išėjimo knygos* dvidešimt penktą skyrių, pažymima jo nebuvus su mokymą skelbiančiu Viešpačiu, bet į Jo tikėjimą atėjus po Jo prisikėlimo, tai atrodo labiau panašu į tiesą, kad jis nebuvo vienas iš septyniasdešimt dviejų mokinių, nors kiti taip galvojo⁹⁹.

Lukas buvo tokio tobulo gyvenimo, kad kuo kruopščiau siekė savo pareigas, susijusias su Dievu, artimu, savimi pačiu ir savo tarnyste. Norint atspindėti šį ketveriopą atsidėjimą, jis vaizduojamas turįs keturis veidus, tai yra žmogaus, liūto, jaučio ir erelio. Mat, kaip sakoma *Ezekielio pranašystės* pirmame skyriuje, kiekvienas iš gyvūnų buvo „su keturiais veidais ir kiekvienas jų su keturiais sparnais“⁹¹⁰. Idant geriau suprastume tai, įsivaizduokime kokį nors gyvūną, turintį kvadratinę galvą tarsi kokį medinį kubą, o ant kiekvieno paviršiaus įsivaizduokime po vieną veidą: ant priekinės dalies – žmogaus, iš dešinės – liūto, iš kairės – veršio, o ant užpakalinės – erelio. Kadangi erelio veidas dėl ištįsusio kaklo, kurį jis turi ilgą, buvo iškilesnis už kitus, tai sakoma, kad jis buvęs ant viršaus⁹¹¹. Be to, kiekvienas iš jų turėjo keturis sparnus, mat, kadangi kiekvieną gyvūną įsivaizduojame tarsi kvadrata, o kvadratas turi keturis kampus, tai kiekviename kampe buvo po sparną.

Pasak šventųjų, šie keturi gyvūnai vaizduoja keturis evangelistus. Kiekvienas iš jų rašydamas turėjo keturis veidus, nes

visi jie rašė apie Kristaus žmogiškumą, kančią, prisikėlimą ir dieviškumą; vis dėlto dėl kiekvienam būdingo savitumo visiems priskiriama po atskirą pavidalą. Pasak Jeronimo, Matas vaizduojamas žmogumi, nes ypač apsisotoja ties Kristaus žmogiškumu⁹¹², Lukas vaizduojamas veršiu, nes pasakoja apie Kristaus kunigystę, Morkus – liūtą, nes akivaizdžiau rašo apie prisikėlimą (kalbama, kad liūtų mažyliai iki trečios dienos guli it negyvi, o trečią dieną juos pažadina liūto riaumojimas⁹¹³); liūto pavidalas jam priskiriamas ir dėl to, kad savo Evangeliją jis pradeda riaumojančiu pamokslavimu⁹¹⁴. Jonas vaizduojamas aukščiau už kitus skrendančio ereliu, nes rašo apie Kristaus dieviškumą. Beje, Kristus, apie kurį jie rašo, buvo visos šios keturios būtybės: Jis buvo žmogus, gimęs iš Mergelės; aukojamas veršis – per savo kančią; liūtas – per prisikėlimą ir erelis – įžengdamas į dangų.

Taigi šitais keturiais veidais, kuriais išreikštas Lukas – lygiai kaip bet kuris kitas evangelistas, – parodoma, kaip jis buvo atsidėjęs keturiais aukščiau minėtais būdais. Mat žmogaus veidu parodoma, kad jis buvo teisingai atsidėjęs savo artimui, kurį reikia išmokyti protu, patraukti malonumu ir palaikyti dosnumu. Juk žmogus yra protingas, malonus ir dosnus gyvūnas. Erelio veidu parodoma, kad Lukas buvo teisingai atsidėjęs Dievui, nes į Dievą per kontempliaciją jame buvo nukreipta proto akis, į Kristų per meditaciją buvo galandamas jo meilės snapas, o senatvės veikimo jis kaip erelis atsikratė iš naujo atsiversdamas. Juk erelis turi aštrias akis, nes gali žiūrėti į saulės rutulį, šviesai nespiginant į akis, ir tuo pat metu matyti, pakilęs stebėtinai aukštai, žuvytes vidury jūros⁹¹⁵. Nors erelis turi snapą, dėl pernelyg didelio išlenkimo trukdantį jam susigauti maisto, bet jis atbukina jį į akmenį ir tokiu būdu padaro

tinkamą naudoti prasimaitinimui. Nusvilintas iš viršaus saulės kaitros, erelis dideliu greičiu įpuola į vandens telkinį ir, kárštai saulei išsklaidžius miglą iš akių bei palengvinus plunksnas, atsikrato senatvės. Liūto veidu parodoma, kad Lukas buvo teisingai atsidėjęs sau pačiam, nes dėl garbingo elgesio jis pasižymėjo dosnumu, dėl priešo pinklių vengimo – įžvalgumu, o dėl užuojautos prislėgtiesiems – gebėjimu atjausti. Mat liūtas yra dosnus gyvūnas, kadangi jis – žvėrių karalius; įžvalgas – kadangi bėgdamas uodega užtrina pėdsakus, kad jo nerastų, ir kenčiantis – kadangi galuojasi karštlige⁹¹⁶.

Veršio arba jaučio veidu parodoma, kad jis buvo teisingai atsidėjęs savo tarnystei, skirtai rašyti Evangeliją. Mat čia jis darbavosi smulkmeniškai, nes pradėjo nuo pirmtako gimimo, Kristaus gimimo bei Jo vaikystės ir taip po truputį priėjo iki pačios pabaigos. Jis pradėjo nuovokiai, nes rašė po kitų dviejų evangelistų, idant papildytų tuo, ką jie praleido, ir praleistų tai, ką jie pakankamai apsakė. Jis apsistojo ties Šventykla ir paaukojimu, kaip tai aiškiai matyti iš pradžios, vidurio ir pabaigos. Mat jautis yra gyvūnas užsispyręs ir skeltanagis, o tai reiškia nuovoką bei paaukojimą. Tai, kaip šventas Lukas buvo atsidėjęs keturiais aukščiau minėtais būdais, paaiškėja, jei nuodugniau ištiriamas visas jo gyvenimas.

Taigi pirmiausia jis buvo atsidėjęs Dievui. Pasak švento Bernardo, žmogus atsideda Dievui trejopai, tai yra meile, mintimi ir siekiu⁹¹⁷. Meilė turi būti šventa, mintis – tyra, o siekis – teisingas. Luko meilė buvo šventa, nes jis buvo pilnas Šventosios Dvasios. Jeronimas *Evangelijos pagal Luką* prologe rašo: „Jis mirė Bitinijoje pilnas Šventosios Dvasios“⁹¹⁸. Antra, Luko mintis buvo tyra, nes jis buvo skaistus kūnu ir dvasia, o jais ir pažymimas jo minties tyrumas. Trečia, Luko

siekis buvo teisingas, nes visame kame, ką darė, jis ieškojo Viešpaties garbės. Apie šias dvi paskutines savybes *Apaštalų darbų* prologe rašoma: „Be kaltės išlikdamas skaistus“ – čia kalbama apie minties tyrumą – „mieliau troško tarnauti Viešpačiui“, tai yra Viešpaties garbei, o čia kalbama apie siekio teisingumą⁹¹⁹.

Antra, jis buvo atsidėjęs artimui. O artimui mes atsidedame, kai atiduodame jam tai, ką privalome. Pasak Rikardo iš Šventojo Viktoro, dalykų, kuriuos privalome atiduoti artimui, esama trijų: tai mūsų galėjimas, mūsų žinojimas bei mūsų norėjimas; kaip ketvirtas dalykas pridedamas mūsų veikimas. Mūsų galėjimas pasireiškia pagelbėjant artimui, mūsų žinojimas – jam patariant, mūsų norėjimas – trokstant dėl jo, o mūsų veikimas – teikiant jam patarnavimų. Švento Luko atsidėjimas pasireiškė šiais keturiais dalykais. Mat pirma, jis atidavė savo artimui tai, ką galėjo, pagelbėdamas jam. Šis dalykas matosi iš to, kad jis visada buvo šalia Pauliaus visuose jo varguose ir, niekada nuo jo nepasitraukdamas, buvo jam pagalba, kai Paulius skelbė Viešpaties mokymą. *Antrojo laiško Timotiejui* ketvirtame skyriuje rašoma: „Vienas Lukas tėra su manimi“⁹²⁰. Tuo, kad Paulius sako „su manimi“, o būtent tarsi pagalbininkas ir gynėjas, pažymima, kokių būdu Lukas suteikė jam pagalbą, o tuo, kad sakoma „vienas“, pažymima, kad Lukas nuolatos buvo šalia jo. Be to, *Antrojo laiško korintiečiams* aštuntame skyriuje Paulius apie Luką rašo: „Jis netgi yra bažnyčių paskirtas mano kelionių palydovu ir t. t.“⁹²¹.

Antra, savo patarimais Lukas atidavė artimui tai, ką žinojo. Juk jis paskyrė jam tai, ką žinojo, kai artimųjų naudai surašė evangelinį ir apaštalinį mokymą, kurį išmanė. Jis pats pateikia artimui liudijimą apie tai prologe, sakydamas: „Taip pat ir aš,

rūpestingai viską nuo pradžios ištyręs, nusprendžiau surašyti tau, garbingasai Teofiliau, sutvarkytą pasakojimą, kad įsitikintum tikrumu mokslo, kurio esi išmokytas⁹²². O kokiū būdu patardamas perdavė savo žinojimą, yra aišku iš tų žodžių, kuriuos Jeronimas pasako *Prologe*, o būtent, kad jo žodžiai yra vaistai nusilpusiai sielai⁹²³.

Trečia, savo troškimu Lukas atidavė artimiesiems tai, ką norėjo. Tai yra aišku iš to, kad jis troško jiems amžinojo išganymo. *Laiško kolosiečiams* ketvirtame skyriuje parašyta: „Sveikina jus mylimasis gydytojas Lukas“⁹²⁴; „sveikina“ – tai yra „meldžia amžinojo išganymo“. Ketvirta, savo veikimu Lukas artimui suteikė patarnavimų. Tai yra aišku iš to, kad jis priglaudė Viešpatį, palaikęs Jį kažkokiu piligrimu, ir taip suteikė Jam meilės artimui patarnavimą. Mat tai atsitiko, kai Lukas lydėjo Kleopą, jiems keliaujant į Emausą, kaip teigė kai kurie, kaip rašoma *Scholastinėje istorijoje* ir kaip *Pamokymuose* teigia Grigalius, nors Ambraziejus tvirtina, kad tai buvęs kitas žmogus, ir net nurodo jo vardą⁹²⁵.

Trečia, jis buvo tinkamai atsidėjęs sau pačiam. Pasak Bernardo, dalykų, kuriais žmogus tinkamiausiai atsideda sau ir kurie žmogų padaro šventu, yra trejetas: blaivi gyvensena, teisinga veikla ir maldinga jausena; pasak to paties Bernardo, kiekvienas iš jų dar skirstomas į tris dalykus. Šventasis teigia: „Gyvensena bus saikinga, jei gyvensime santūriai, draugingai ir kukliai; veikla bus teisinga, jei ji bus tiesi, apdairi ir vaisinga – tiesi dėl doro siekio, apdairi dėl saikingumo, vaisinga dėl kūrybos. Jausmas bus maldingas, jei mūsų tikėjimas jaus Dievą esant aukščiausia galybe, aukščiausia išmintimi ir aukščiausiu gerumu, idant mes tikėtume, kad Jo galybe pagelbėjama mūsų silpnybei, tikėtume, kad Jo išmintimi pataisomas mūsų nežinojimas, ir tikėtume,

kad Jo gerumu pašalinamas mūsų neteisumas⁹²⁶. Taip teigia Bernardas. Visais šiais dalykais šventas Lukas pasirodė kuo puikiausiai atsidadėjęs.

Mat pirma, jo gyvensena buvo blaivi, ir tai pasireiškė trejopai. Pirma, jis gyveno santūriai, nes, kaip apie jį *Evangelijos pagal Luką* prologe liudija Jeronimas, Lukas niekada neturėjo nei žmonos, nei vaikų⁹²⁷. Antra, jis gyveno draugingai, o ši ypatybė pažymima tuo, kas, laikantis pirmiau minėtos nuomonės, apie jį ir apie Kleopą pasakoma paskutiniame *Evangelijos pagal Luką* skyriuje: „Ir štai tą pačią dieną du mokiniai keliavo *ir t. t.*“⁹²⁸, nes draugingumas pažymimas ir tuo, kad pasakoma „du“, ir tuo, kad pasakoma „mokiniai“, nelyginant drausmingi⁹²⁹, tai yra paklusnūs, asmenys. Trečia, jis gyveno kukliai, o jo kuklumas išreikštas tuo, kad jis kelionės palydovo, tai yra Kleopo, vardą nurodė, o savąjį – nutylėjo, nes, pasak kai kurių nuomonės, Lukas savo vardą nutylėjo iš kuklumo.

Antra, Luko veikla buvo teisinga. Mat ši veikla buvo tiesi dėl siekio, ir tai pažymima maldoje iš jo šventės Mišių, kurioje sakoma: „Jis visada nešiojo ant savo kūno kryžiaus marinimą iš meilės Tavo vardui“⁹³⁰. Luko veikla buvo apdairi dėl saikingumo, todėl jis pavaizduotas skeliančio nagą jaučio pavidalu, o taip išreiškiama apdairumo dorybė. Jo veikla buvo vaisinga dėl kūrybos. Juk jis buvo vaisingas artimiesiems dėl to, kad visų buvo laikomas mylimiausiu. Užtat apaštalas jį mylimiausiu ir pavadina ketvirtame *Laiško kolosiečiams* skyriuje: „Sveikina jus mylimasis gydytojas Lukas“.

Trečia, jo jausena buvo maldinga, kadangi jis tikėjo ir savo Evangelijoje išpažino Dievą esant aukščiausios galybės, aukščiausios išminties ir aukščiausio gerumo. Apie dvi pirmąsias savybes ketvirtame skyriuje jis sako: „Jie labai stebėjosi jo

mokslu, nes jo žodžiai dvelkė galybe“⁹³¹. Apie trečiąją yra aišku iš aštuoniolikto skyriaus: „Nė vieno nėra gero, tik Dievas“⁹³².

Galiausiai ketvirta, Lukas buvo geriausiai atsidedęs savo tarnystei, kuri buvo rašyti Evangeliją. O kaip jis buvo jai atsidedęs, yra aišku iš to, kad pati jo Evangelija gausiai paremta tiesa, gausiai pripildyta naudos, gausiai papuošta grožybėmis ir patvirtinta daugelio autoritetais. Pirma, ji gausiai paremta tiesa. O tiesos esama trejopos, tai yra gyvenimo, teisingumo ir mokymo. Gyvenimo tiesą sudaro veiksmo ir žodžio vienovė, teisingumo tiesą – nuosprendžio atitiktis bylai, o mokymo tiesą – tikrovės atitiktis supratimui. Tokia trejopa tiesa paremta jo Evangelija, nes joje šios trejopos tiesos mokoma. Juk Lukas parodo, kad ir Kristus savyje turėjo šią trejopą tiesą, ir kitus jos mokė. O tai, kad Kristus turėjo šią trejopą tiesą, Lukas atskleidžia, pateikdamas priešininkų paliudijimą, kaip matyti iš *Evangelijos pagal Luką* dvidešimto skyriaus: „Mokytojau, mes žinome, kad tu teisingai kalbi ir mokai“ – štai čia mokymo tiesa; „Tu neatsižvelgi į asmenis“ – štai čia teisingumo tiesa, – „bet mokai Dievo kelio, žiūrėdamas teisybės“⁹³³ – štai čia gyvenimo tiesa, nes geras gyvenimas vadinamas Dievo keliu. Antra, pačioje savo Evangelijoje Lukas parodo, kad Kristus mokė šios trejopos tiesos. Mat pirma, ten mokoma gyvenimo tiesos, kurią sudaro Dievo įsakymų laikymasis. Todėl dešimtame skyriuje pasakyta: „Mylėk Viešpatį, savo Dievą, *ir t. t.* Tai daryk ir gyvensi“⁹³⁴. Aštuoniolikame skyriuje taip pat pasakyta: „Vienas didikas kartą paklausė: „Gerasis mokytojau, ką turiu daryti, kad pasiekčiau amžinąjį gyvenimą?““⁹³⁵ Toliau parašyta: „Įsakymus žinai: ‘Nesvetimauk, nežudyk *ir t. t.*’“⁹³⁶. Antra, ten mokoma mokymo tiesos, todėl kai kuriems asmenims, mokymo tiesą iškreipiantiems, vienuolikame skyriuje

Jis pasakė: „Vargas jums, fariziejai! Jūs duodate dešimtinę“, tai yra skelbiate, kad reikia mokėti dešimtinę, „iš mėtų, rūtų ir kitokių žolelių, o nepaisote teisingumo ir Dievo meilės *ir t. t.*“. Toje pačioje vietoje Jis dar pasako: „Vargas jums, Įstatymo mokytojai! Jūs pasisavinote pažinimo raktą *ir t. t.*“⁹³⁷. Trečia, ten mokoma teisingumo tiesos, todėl dvidešimtame skyriuje nurodoma: „Kas ciesoriaus, atiduokite ciesoriui, o kas Dievo – Dievui“⁹³⁸. Taip pat devynioliktame skyriuje sakoma: „Mano priešus, nenorėjusius, kad jiems viešpataučiau, atveskite čionai ir nugalabykite mano akyse!“⁹³⁹ Taip pat trylikame skyriuje, kur kalbama apie Teismą, kurio metu Kristus pasakys nedorėliams, yra tokie žodžiai: „Eikite šalin nuo manęs, visi piktadariai!“⁹⁴⁰

Antra, jo Evangelija gausiai pripildyta naudos. Todėl tasai, kuris ją parašė, buvo gydytojas – siekiant pažymėti, kad jos autorius mums tuo pačiu pateikė kuo naudingiausių vaistų. O vaistai būna trejopi, tai yra gydomieji, saugomieji ir stiprinamieji. Lukas savo Evangelijoje parodo, kad šių trejopų vaistų mums pateikė dangiškasis Gydytojas. Gydomieji vaistai yra tokie, kurie gydo nuo ligos. Ir tai yra atgaila, kuri gydo visas dvasines ligas. Jis teigia, kad šių vaistų mums davė dangiškasis Gydytojas, kai ketvirtame savo Evangelijos skyriuje pasako: „Vaduoti prislėgtųjų, skelbti belaisviams išvadavimą *ir t. t.*“⁹⁴¹. Penktame skyriuje taip pat: „Aš atėjau šaukti į atgailą ne teisųjų *ir t. t.*“⁹⁴². Stiprinamieji vaistai yra tokie, kurie stiprina sveikatą, ir tai yra patarimų paisymas, nes patarimai daro žmogų geresnį ir tobulesnį. Lukas parodo, kad Gydytojas pateikė mums šitų vaistų, kai aštuonioliktame skyriuje nurodo: „Parduok, ką turi, ir išdalyk vargšams *ir t. t.*“⁹⁴³. Šeštame skyriuje taip pat: „Kas atima iš tavęs apsiaustą, negink ir palaidinė“⁹⁴⁴. Saugomieji

vaistai yra tokie, kurie apsaugo nuo nuopuolio. Ir tai yra progų nusidėti ir blogų draugijų vengimas. Kad Gydytojas perdavė mums šitų vaistų, jis parodo dvyliktame skyriuje, sakydamas: „Saugokitės fariziejų raugo *ir t. t.*“⁹⁴⁵, nes šioje vietoje jis moko vengti nedorėlių bendrijos.

Galima tvirtinti ir tai, kad ši Evangelija gausiai pripildyta naudos, nes joje esama visų rūšių išminties dorybių. Apie tai kalba Ambraziejus: „Lukas savo Evangelijos pasakojimu apima visas išminties dorybes. Mat jis mokė prigimtinių dalykų, kai atskleidė, kad Viešpaties įsikūnijimas įvyko iš Šventosios Dvasios“⁹⁴⁶. Todėl ir Dovydas, mokydamas prigimtinių išminties, pasako: „Tau atsiuntus savo Dvasią, jie atgyja“⁹⁴⁷. Tas pat yra, kur Lukas moko, kad per Kristaus kančią stojo tamsybės, sudrebėjo žemė, o saulė atitraukė spindulius. Moralinės išminties jis mokė, kai Kristaus palaiminimais išdėstė dorybingumo pagrindus⁹⁴⁸. Lukas mokė praktinės išminties, kai kalbėjo: „Kas ištikimas mažmožiuose, tas ištikimas ir dideliuose dalykuose“⁹⁴⁹. Be šios trejopos, tai yra prigimtinių, moralinės ir praktinės, išminties, negali būti nė paties tikėjimo, paties Trejybės slėpinio“. Taip rašo Ambraziejus.

Trečia, Luko Evangelija gausiai papuošta grožybėmis. Mat jo stilius ir kalbėjimo būdas yra didžiai dailus ir puošnus. O tam, kad koks nors autorius išsaugotų savo kalbėsenos dailumą ir puošnumą, reikalingi trys dalykai, kuriuos nurodo Augustinas, tai yra kad autorius patiktų, būtų aiškus ir kad jaudintų⁹⁵⁰. Kad patiktų, jis turi kalbėti puošniai; kad būtų aiškus – turi kalbėti atvirai, kad jaudintų – turi kalbėti su užsidegimu. Apie pirmus du dalykus *Antrojo laiško korintiečiams* aštuntame skyriuje pasakoma: „Kartu su juo siunčiame brolių“⁹⁵¹ – *Glosa* šią vietą komentuoja: „Barnabą arba Luką, pagarsėjusį Evangelijos

skelbimu visose Bažnyčiose“⁹⁵². Tuo, kad sakoma „pagarsėjusį“, pažymima, jog jis kalbėjo puošniai; tuo, kad „visose Bažnyčiose“, – kad kalbėjo atvirai. Galiausiai kad Lukas kalbėjo su užsidegimu, yra aišku iš to, kad jis turėjo degančią širdį, nes pasakė: „Argi mūsų širdys nebuvo užsidegusios *ir t. t.*“⁹⁵³.

Ketvirta, jo Evangelija patvirtinama daugelio autoritetais. Juk gi ją daug kas patvirtino savo autoritetu. Ji buvo iš anksto paruošta Tėvo. *Jeremijo knygos* trisdešimt pirmame skyriuje pranašas sako: „Tikėkite manimi, ateina dienos, – tai Viešpaties žodis, – kada sudarysiu naują sandorą su Izraelio namais ir Judo namais. Ne tokią sandorą, kokią buvau sudaręs su jų tėvais *ir t. t.* O šitokia yra sandora, kurią sudarysiu su Izraelio namais, atėjus toms dienoms, – tai Viešpaties žodis, – įdiegsiu jiems savo įstatymą, jį įrašysiu jiems į širdį *ir t. t.*“⁹⁵⁴. Jis čia tiesiogine prasme kalba apie evangelinį mokymą. Antra, Evangelija buvo sutvirtinta Sūnaus. Todėl toje pačioje Evangelijoje, dvidešimt pirmame skyriuje, pasakoma: „Dangus ir žemė praeis, o mano žodžiai nepraeis“⁹⁵⁵. Trečia, ji buvo įkvėpta Šventosios Dvasios. Todėl Jeronimas *Evangelijos pagal Luką* prologe sako: „Paskatintas Šventosios Dvasios, jis Achajos krašte parašė šią Evangeliją“⁹⁵⁶.

Ketvirta, ji buvo iš anksto paskelbta angelų, tai yra to angelo, apie kurį *Apraiškimo* keturioliktame skyriuje pasakyta: „Ir aš pamačiau kitą angelą, skrendantį dangaus viduriu, turintį paskelbti žemės gyventojams, visoms tautoms, gentims, kalboms ir žmonėms amžinąją Evangeliją“⁹⁵⁷. Ši Evangelija vadinama amžinąja todėl, kad ji iš amžinybės veiksmingu būdu buvo sukurta Kristaus, kuris yra amžinas, kad jos turinį sudaro amžini dalykai, kad amžini dalykai yra jos tikslas, o jos trukmė – irgi yra amžinybė.

Penkta, ji buvo iš anksto paskelbta pranašų, nes apie ją iš anksto paskelbė pranašas Ezekielis, kai pasakė, kad vienas iš gyvūnų turi veršio veidą, o tai, kaip anksčiau sakyta, reiškia Luko Evangeliją⁹⁵⁸. Dar Ezekielis antrame skyriuje sakėsi regėjęs knygą, kuri buvo prirašyta iš vidaus ir iš išorės ir kurioje buvo surašytos raudos, liūdnos giesmės ir dejavimai⁹⁵⁹. Juk ši knyga reiškia Luko Evangeliją, kuri yra prirašyta iš vidaus dėl paslėpto gilaus slėpinio ir iš išorės – dėl atskleistos istorijos. Joje taip pat esama Kristaus kančios apraudojimo, Jo prisikėlimo giesmės ir dejavimų dėl amžino pasmerkimo, kaip matyti iš vienuolikto skyriaus, kur sudėta daug tų dejavimų⁹⁶⁰.

Šešta, ji buvo atskleista Mergelės, nes Švenčiausioji Mergelė saugojo visa ką savo širdyje ir uoliai, kaip sakoma antrame *Evangelijos pagal Luką* skyriuje, visa svarstė, kad vėliau atskleistų rašytojams⁹⁶¹. Todėl *Glose*, kur aiškinama ta vieta, pasakoma: „Visa, ką ji patyrė iš Viešpaties arba sužinojo apie Jo darbus ar žodžius, ji dėjosi į atmintį, idant visa, kai ateis laikas skelbti ar aprašyti įsikūnijimą, pagal tai, kaip vykę, galėtų tinkamai paaiškinti klausinėjantiems“⁹⁶². Todėl ir Bernardas, nurodydamas priežastį, dėl kurios angelas pranešė Švenčiausiajai Mergelei apie Elžbietos pastojimą, išdėsto: „Marijai apie Elžbietos pastojimą pranešama dėl to, kad tada, kai kartą jai pasakoma apie Išganytojo, o kitą – apie pirmtako atėjimą, ji, prisimindama įvykių laiką ir seką, vėliau Evangelijos rašytojams ir skelbėjams galėtų geriau atskleisti tiesą, nes nuo pat pradžių ji stebuklingu būdu buvo visokeriopai supažindinta su paslaptimis“⁹⁶³.

Todėl manoma, kad evangelistai jos klausinėdavo apie daugybę dalykų, o ji duodavo jiems tikrus atsakymus. Atskirai paėmus šventą Luką, irgi galvojama, kad jis kreipėsi į Mergelę

tarsi į Testamento skrynią ir iš jos gavo tikrų atsakymų apie daugybę dalykų – ypač tų, kurie buvo žinomi tik jai vienai, kaip antai angelo apreiskimas, Kristaus gimimas ir kiti panašūs, apie kuriuos pasakoja tik Lukas.

Septinta, Evangelija buvo papasakota apaštaly. Juk kadangi Lukas nebuvo su Kristumi per visus Kristaus darbus ir stebuklus, tai savo Evangeliją parašė, remdamasis tuo, ką jam papasakojo ir perdavė apaštalai, kurie buvo šalia Kristaus, kaip jis pats leidžia suprasti įžangoje, sakydamas: „kaip mums perdavė nuo pradžios savo akimis mačiusieji ir buvusieji žodžio tarnai“⁹⁶⁴. Mat buvo įprasta pateikti dvejopus liudijimus, tai yra apie regėtus ir apie girdėtus dalykus, todėl Viešpats, kaip sako Augustinas, panoro turėti du liudytojus apie regėta, tai yra Matą ir Joną, ir du liudytojus apie girdėta, tai yra Morkų ir Luką⁹⁶⁵. O kadangi liudijimas apie regėta būna tvirtesnis ir tikresnis už tą, kuris yra apie girdėta, tai kaip sako Augustinas, dvi evangelijos, parašytos apie regėtus dalykus, padėtos į pradžią ir pabaigą, o kitos dvi, kurios yra apie girdėtus dalykus, padėtos į vidurį, idant šitos, esančios viduryje, kaip silpnesnės būtų paremtos ir sutvirtintos tikresniųjų, esančių pradžioje ir pabaigoje.

Aštunta, Evangelija buvo nuostabiu būdu patvirtinta Pauliaus. Mat jis nuostabiai patvirtino jo Evangeliją, kai pats, norėdamas pagrįsti savo žodžius, pasitelkdavo *Evangeliją pagal Luką*. Todėl Jeronimas knygoje *Apie įžymiuosius vyrus* nurodo⁹⁶⁶: „Kai kurie spėja, kad kiekvienąkart, kai Paulius savo laiškuose sako: „Pagal mano Evangeliją“, nori kalbėti apie Luką“. Be to, jis *Evangeliją pagal Luką* patvirtino nuostabiu būdu, kai *Antrojo laiško korintiečiams* aštuntame skyriuje parašė: „pagarsėjusį Evangelijos skelbimu visose Bažnyčiose“⁹⁶⁷.

Antiochijos istorijoje parašyta, kad, kai krikščionys, kurie buvo Antiochijoje, pasinėrė į daugybę begėdysčių, buvo apgulti galybės turkų ir kentė badą bei įvairias nelaimes. Bet kai jie per atgailą visiškai atsivertė į Viešpatį, vienam žmogui, budėjusiam Tripolio Švenčiausiosios Mergelės Marijos bažnyčioje, apsi-reiškė kažkoks spindintis ir baltais rūbais vilkintis vyras. Kai žmogus paklausė jo, kas jis esąs, vyras pasisakė esąs Lukas; jis atvykęs iš Antiochijos, kur Viešpats sušaukęs dangaus kareiviją, apaštalus ir kankinius, kad šie kautųsi už jo piligrimus. Tada padrąsinti krikščionys sutriuškino turkų kariuomenę.

CLIII. APIE ŠVENTĄ KRIZANTĄ

APIE ŠVENTĄ KRIZANTĄ CLIII – Krizantas, Polimijaus, didžiai garsaus vyro, sūnus, buvo išmokytas Kristaus tikėjimo, ir tėvas neįstengė sugrąžinti jo prie stabų garbinimo. Tada tėvas paliepė užrakinti jį kambaryje ir atvesdinti jam penketą merguželių, kad šios suviliotų jį savo apžavais⁹⁶⁸. Krizantas malda paprašė Dievo neleisti, kad jį įveiktų pikčiausias kūno žvėris, tai yra geismas, ir minėtas mergužėlės išsyk apėmė miegas taip, kad jos nebegalėjo nei gerti, nei valgyti. Kai jas išvedė laukan, jos kaipmat ėmė tai daryti.

Tada Darijos, didžiai išmintingos deivės Vestos vaidilutės, buvo paprašyta nueiti pas Krizantą ir jį sugrąžinti dievams bei tėvui. Kai Darija įėjo į jo kambarį, ir Krizantas papriekaištavo jai dėl apdarų puošnumo, ši atsakė, kad ji taip apsivilkusi ne dėl puošnumo, bet dėl to, kad atkovotų jį dievams ir tėvui. Kai Krizantas vėl papriekaištavo jai dėl to, kad ji vietoje dievų garbinanti tuos, kuriuos, kaip tvirtinama, sugalvojo pasileidę

vyrai ir ištvirtusios moterys, Darija atsakė, kad tai filosofai žmonių vardais pavadinę elementus. Krizantas jai tarė: „Jei vienas žmogus kaip deivę garbintų žemę, o kitas, valstietis, ją artų, tai akivaizdu, kad žemė valstiečiui duotų daugiau negu garbintojui. Su jūra ir kitais elementais yra taip pat“.

Paskui Krizantas ir Darija, kurią jis atvertė į tikėjimą, buvo sujungti Šventosios Dvasios saitų. Nudavę, kad yra sudarę kūnišką santuoką, jie į Kristų atvertė daugybę žmonių. Pavyzdžiui, jie į tikėjimą atvertė tribūną⁹⁶ Klaudijų, ankstesnį Krizanto kankintoją, kartu su žmona, vaikais ir daugybe kitų kareivių. Todėl Numeriano įsakymu Krizantas buvo įkalintas baisiai dvokiančiame kalėjime, bet dvokas ten pavirto maloniausiu kvapu. Darija buvo atiduota į viešnamį, bet iš amfiteatro ištrūkęs liūtas atsistojo tame viešnamyje į durininko vietą.

Mergelės sugundyti buvo pasiūstas vienas žmogus, bet liūtas jį pastvėrė ir, rodydamas ženklus, pasiteiravo šventosios, ką ji įsakys tam grobiui padaryti. Ji liepė žmogaus nežaloti, bet leisti jam ateiti pas ją. Žmogus tuojau pat atsivertė ir pasileido per miestą, šaukdamas, kad Darija esanti deivė. Tada liūto sugauti pasiuntė medžiotojus, bet liūtas pats juos visus sugaudė ir paklojo mergelei po kojų, o ta atvertė juos į tikėjimą. Tada prefektas celės prieangyje paliepė uždegti didelę ugnį, kad liūtas kartu su Darija sudegtų. Tai matydamas, liūtas išsigando, ėmė riaumoti ir gavo iš mergelės leidimą nė vieno nesužalojus pasitraukti iš ten, kur jis nori. Paskui prefektas paskyrė Krizantui ir Darijai įvairių kankinimų, bet jie nuo jų nėmaž nenukentėjo. Galiausiai sutuoktiniai buvo įmesti į duobę ir užversti žemėmis ir akmenimis. Tuo metu Narbonos vyskupu buvo Karas, šias pareigas pradėjęs eiti 235-ais Viešpaties metais. Šiame mieste jų šventė pažymima iškilmingiau⁹⁷.

CLIV. APIE VIENUOLIKA TŪKSTANČIŲ MERGELIŲ

APIE VIENUOLIKA TŪKSTANČIŲ MERGELIŲ CLIV – Vienuolika tūkstančių mergelių patyrė kankinystę tokia tvarka⁹⁷¹. Bretanėje gyveno vienas karalius, vardu Notas ar Mauras, pats didžiausias krikščionis. Jam gimė duktė, vardu Uršulė. Ji pasižymėjo tokiomis nuostabiais būdo bruožais, tokia išmintimi ir grožiu, kad garsas apie ją pasklido visur kur. Anglijos karalius, kuris buvo nepaprastai galingas ir savo valdžion buvo pajungęs daugybę tautų, išgirdo kalbas apie šią mergelę ir prisiekė, kad būsiąs visu kuo laimingas, jei minėta mergelė ištėkės už jo vienintelio sūnaus. Jaunikaitis taip pat kuo stipriausiai to geidė. Todėl jie nusiuntė pas mergelės tėvą įgaliotus pasiuntinius su dideliais pažadais ir vilionėmis, o pasiuntiniams smarkiai prigrasino, jei pas savo valdovą grįžtų tuščiomis.

Karalius Notas labai sunerimo ir dėl to, kad manė esant gėdinga atiduoti dukterį, išauklėtą Kristaus tikėjimu, stabų garbintojui, ir dėl to, kad žinojo, jog ji nieku būdu nesutiks, ir dėl to, kad nepaprastai bijojo Anglijos karaliaus žiaurumo. Tačiau Uršulė, įkvėpta Dievo, pati įtikino tėvą duoti minėtam karaliui sutikimą, bet iškėlė jiems kelias sąlygas. Pirma, Anglijos karalius kartu su tėvu turėjo skirti jai į palydą dešimt rūpestingai parinktų mergelių; antra, ir jai, ir toms dešimt jie privalėjo dar paskirti po tūkstantį kitų mergaičių. Trečia, abu karaliai turėjo paruošti vienuolika triirklių laivų ir duoti jai trejus metus laiko įvykdyti savo skaitybės įžadams; be to, jaunikis turėjo būti pakrikštytas ir tuos trejus metus mokytis tikėjimo. Taip ji pasielgė, pasinaudojusi išmintingu patarimu, kad arba iškeltos sudėtingos sąlygos atbaidysiančios karalių nuo to sumanymo, arba ji, pasinaudojusi tokia proga, ir save, ir tas mergeles paaukosianti Dievui. Tačiau

karalaitis mielai sutiko su jos sąlygomis, primygtinai kalbino tėvą daryti, kaip prašoma, o kai ji pakrikštijo, liepė įvykdyti visa, ką mergelė buvo nurodžiusi. Uršulės tėvas dar liepė dukrai, kurią pats didžiai mylėjo, pasiimti sau į palydą vyrų, kurių paramos reikėjo tiek jai, tiek ir visam jos pulkui.

Taigi iš visų pusių plaukė mergelės, iš visų pusių pasižiūrėti šio nuostabaus reginio skubėjo vyrai. Pas jas susirinko daug vyskupų, kad keliautų kartu. Tarp jų buvo Bazelio vyskupas Pantulas, kuris vedė jas iki pat Romos ir kuris, grįžęs iš ten, su jomis priėmė kankinystę. Taip pat atvyko šventa Gerazina, Sicilijos karalienė. Prieš tai ji jau buvo savo vyrą, žiauriausią karalių, it kokį vilką pavertusi ėriuku. Gerazina buvo vyskupo Macirizijaus ir Darijos, šventos Uršulės motinos, sesuo. Šventos Uršulės tėvui atskleidus jai laiške paslaptį, ji, nepaliaujamai įkvepiama Dievo, paliko karalystę vieno sūnaus rankose ir su savo keturiomis dukterimis Babile, Julijona, Viktorija ir Aurėja bei mažuoju Adrianu, kuris iš meilės savo seserims savo valia išsirengė piligrimystėn, išplaukė į Britaniją. Jos patarimu iš įvairių karalių rinkosi mergelės, o ji, būdama jų vedle, galiausiai kartu su jomis priėmė kankinystę.

Galop mergelės susiruošė, taip pat buvo paruošti triiirkliai laivai ir parengta manta, kaip ir buvo susitarta. Karalienė savo bendražygėms atskleidė paslaptis, ir visos prisiekė naujai kareivystei. Tada jos atsidėjo karo pradžią ženklinantiems veiksams: tai subėga vienon vieton, tai išsilaksto į šalis, vienu metu apsimeta, kad stoja į mūšį, bet dažniau pasprunka. Be to, žaisdamos visokio pobūdžio žaidimus, jos neapėjo nieko, kas joms šaudavo į širdį. Kai kada jos grįždavo vidurdienį, kai kada – vakare. Pažiūrėti šio didingo reginio plaukė didikai ir valdovai, ir visus apimdavo nuostaba ir džiaugsmas.

Pagaliau, kai Uršulė į tikėjimą atvertė visas mergeles, jos per vieną dieną, pučiant palankiam vėjui, pasiekė Galijos uostą, vardu Tiela, o iš ten atvyko į Kelną, kur Uršulei apsireiškė Viešpaties angelas ir išpranašavo, kad jos ten grįš visos kartu ir toje vietoje pelnys kankinių vainikus. Angelo pamokytos, jos keliavo toliau į Romą, priplaukė Bazelio miestą ir, palikusios ten laivus, galiausiai Romon atvyko pėsčios. Didžiai apsidžiaugęs jų atvykimu dėl to, kad pats buvo kilęs iš Britanijos ir kad tarp jų turėjo daug kraujo giminaičių, popiežius Kiriakas⁹⁷² su visa dvasininkija pagarbiai jas priėmė. Tą pačią naktį popiežiui Dievo buvo apreikšta, kad jis su tomis mergelėmis irgi pelnys kankinio vainiką. Slėpdamas tai savyje, jis pakrikštijo daugybę mergaičių, kurios buvo dar nepakrikštytos.

Matydamas, kad atėjo tinkama valanda, Kiriakas, devynioliktas popiežius po Petro, vadovavęs Bažnyčiai metus ir vienuolika savaičių, visiems susirinkus atskleidė savo sumanymą ir susirinkusiųjų akivaizdoje atsisakė savo aukštų pareigų bei tarnybos. Nors visi reiškė nepasitenkinimą, o ypač kardinolai, manę, jog jis kliedi, nes palikęs garbingas popiežiaus pareigas nori sekti paskui kažkokias paikas moteriškaites, Kiriakas, nėmaž jų neklausydamas, į savo vietą popiežiumi paskyrė vieną šventą vyrą, kurio vardas buvo Anteras⁹⁷³. Kadangi jis paliko Apaštalų Sostą prieš dvasininkijos valią, tie patys dvasininkai ištrynė Kiriako vardą iš popiežių katalogo, ir nuo to laiko šventasis mergelių pulkas neteko visos malonės, kurią jos buvo pelniusios Romos kurijoje.

Du žiaurūs Romos kariuomenės vadai: Maksimas ir Afrikanas, regėdami didžią mergelių daugybę ir tai, kad pas jas plaukė daugybė vyrų ir daugybė moterų, išsigando, kad dėl jų pernelyg neišplistų krikščionių tikėjimas. Todėl kuo tiksliau

išsiklausinęję apie jų kelionę, pasiuntė pas savo giminaitį Julijų, hunų tautos valdovą, pasiuntinius, kad šis, išvedęs prieš jas kariuomenę, išžudytų tas krikščionės mergeles, kai jos atvyks į Kelną. Tuo metu Kiriakas kartu su tuo kilmingu mergelių pulku išvyko iš miesto. Paskui jį iškeliavo Vincentas, kunigas kardinolas, ir Jokūbas, kuris iš savo tėvynės Britanijos atvykęs į Antiochiją septynerius metusėjo ten garbingas arkivyskupo pareigas. Jis tuo metu buvo aplankęs popiežių ir, jau iškeliavęs iš miesto, išgirdo apie mergelių atvykimą. Tada skubiai sugrįžo atgal ir tapo jų kelionės ir kankinystės bendru. Prie minėtų mergelių prisijungė ir Mauricijus, Levikano miesto vyskupas, Babilės ir Julijonos dėdė, Lukos vyskupas Folarijus ir Ravenos vyskupas Sulpicijus, kurie tuo metu irgi buvo atvykę į Romą.

Eterėjus, šventos Uršulės sužadėtinis, buvo Bretanėje. Jis išvydo angelišką regėjimą, per kurį Viešpats paskatino jį paraginti savo motiną tapti krikščione. Jo tėvas mirė pirmais metais po to, kai Eterėjus priėmė krikštą, o tada jis perėmė karaliaus valdžią. Šventoms mergelėms su minėtais vyskupais iškeliaujant iš Romos, Viešpats Eterėjui patarė tuojau pat kilti ir keliauti pasitikti savo sužadėtinės, kad kartu su ja Kelne priimtų kankinystės vainiką. Paklausęs Dievo nurodymų, Eterėjus pakrikštijo savo motiną ir kartu su ja bei mažąja sesute Florentina, kuri jau buvo krikščionė, bei vyskupu Klemensu iškeliavo pasitikti mergelių ir prisijungė prie jų, kad pelnytų kankinystę. Taip pat per regėjimą tokį nurodymą gavo Graikijos vyskupas Markulas ir jo dukterėčia Konstancija, Konstantinopolio karaliaus Dorotėjo duktė, kuri ruošėsi ištekti už vieno karaliaus jaunamečio sūnaus, tačiau šiam prieš vedybas numirus pašventė savo skaistybę Viešpačiui. Markulas ir jo dukterėčia irgi atvyko į Romą ir prisijungė prie minėtų mergelių būsimai kankinystei.

Visos mergelės su minėtais vyskupais pasiekė Kelną ir rado jį, jau apgultą hunų. Išvydę mergeles, barbarai su nepaprastais šauksmais metėsi ant jų ir tarsi kokie vilkai, įsisukę į avių bandą, išžudė visą tą pulką. Kai hunai, visas išpjovę, pasiekė šventą Uršulę, jų valdovas išvydo įstabų jos grožį, apstulbo ir, guosdamas ją dėl mergelių žūties, pažadėjo imti į žmonas. Uršulė tam kaip galėdama pasipriešino, o jis, matydamas esąs paniekintas, paleido strėlę, pervėrė ją, ir taip ji patyrė kankinystę. Viena mergelė, vardu Kordulė, apimta baimės, tą naktį pasislėpė laive, bet iš ryto savo noru atsidadė mirčiai ir priėmė kankinės vainiką. Kadangi jos šventė nebuvo švenčiama dėl to, kad ji kankinės vainiką pelnė ne su kitomis, tai praėjus daug laiko, Kordulė apsireiškė vienai atsiskyrėlei ir prisakė švęsti jos šventę kitą dieną po mergelių dienos.

Jos priėmė kankinystę 238-ais Viešpaties metais. Dalies autorių nuomone, laiko skaičiavimai neleidžia manyti, kad tai įvyko tuo metu. Mat nei Sicilija, nei Konstantinopolis tuo metu nebuvo karalystės, nors čia ir sakoma, kad šitos karalienės buvusios su mergelėmis. Labiau tikėtina, kad visa tai įvyko, praėjus daug laiko po imperatoriaus Konstantino, kaip rašoma vienoje kronikoje, kai siautėjo hunai ir gotai, tai yra imperatoriaus Marciano laikais⁹⁷⁴. O šis valdė 352-ais Viešpaties metais.

Vienas abatas paprašė Kelno abatės vienos mergelės kūno ir pažadėjo jį paguldyti savo bažnyčioje į sidabrinę relikvijų dėžę⁹⁷⁵. Bet kadangi ištisus metus jis išlaikė jį po altoriumi medinėje dėžėje, vieną naktį atsitiko štai kas. Kai to vienuolyno abatas su savo bendruomene giedojo rytmetines giesmes, mergelė pakilo kūnišku pavidalu viršum altoriaus ir, pagarbiai prieš altorių nusilenkusi, patraukė choro viduriu, vienuoliams

matant ir stulbstant, o tada iš ten išėjo. Abatas, nubėgęs prie dėžės ir atradęs ją tuščią, nuskubėjo į Kelną ir abatei nuosekliai papasakojo, kaip viskas įvyko. Jiedu nuėjo į tą vietą, iš kurios buvo paėmę kūną, ir jį surado ten. Paprašęs atleidimo, abatas meldė jam duoti tą arba kitą kūną, kuo tvirčiausiai žadėdamas tuoj pat padirbinti brangią dėžę, bet nieko nebepešė.

Vienas vienuolis didžiai gerbė šias mergeles⁹⁷⁶. Vieną dieną jis sunkiai susirgo ir išvydo didžiai gražią mergelę, kuri, jam pasirodžiusi, paklausė, ar jis ją pažįsta. Vienuolis nusistebėjo reginiu ir prisipažino, kad jos neatpažįsta. Tada ji tarė: „Esu viena iš mergelių, kurias tu didžiai myli. Norime tau atsilyginti: jei iš meilės ir pagarbos mums vienuolika tūkstančių kartų sukalbėsi Viešpaties maldą, mirties valandą būsimė tau apsauga ir paguoda“. – Jai išnykus vienuolis kaip galėdamas greičiau įvykdė tai ir tuoju pat, pakvietęs abatą, gavo paskutinį patepimą. Jam teikiant sakramentą, jis staiga sušuko, kad jie pasitrauktų ir užleistų vietą besirenkančioms šventoms mergelėms. Kai abatas paklausė jo, ką tai reiškia, ir jis smulkiai papasakojo apie mergelės pažadą, visi pasitraukė; netrukus sugrįžę, broliai rado jį, iškeliavusį pas Viešpatį.

CLV. APIE ŠVENTUS SIMONĄ IR JUDĄ

APIE VARDĄ – Simonas reiškia „klusnysis“, arba „teikiantis liūdesį“⁹⁷⁷. Jis turėjo dvi pravardes: buvo vadinamas Simonu Zelotu ir Simonu Kaniečiu – nuo Galilėjos miestelio Kanos, kuriame Viešpats vandenį pavertė vynu⁹⁷⁸. Zelotas ir Kanietis yra tas pats, nes Kana lotyniškai reiškia *zelus* – uolumas. Jis pasižymėjo klusnumu, vykdydamas priesakus, liūdesiu –

užjausdamas prislėgtuosius ir uolumu – su nepalijaujamu užsidegimu darbuodamasis dėl sielų.

Judas reiškia „išpažįstantis“ arba „šlovingas“, arba Judas yra nelyginant „teikiantis linksmybę“⁹⁷⁹. Mat jis išpažino tikėjimą, jam priklausė karalystės šlovė, ir jis pasižymėjo vidinio džiaugsmo linksmybe. Jis turėjo įvairių pravardžių: buvo vadinamas Jokūbo Judu, dar pridėjime – broliu, nes buvo Jokūbo jaunesniojo brolis⁹⁸⁰. Antra, jis buvo vadinamas Tadėjumi, kuris reiškia „pagaunantis valdovą“, arba vadinamas Tadėjumi nuo žodžių *tarea* ir *deus*. Sakoma, kad *tarea* yra karališkas apdaras, nes jis buvo karališkas Dievo apdaras dėl dorybių puošnumo, ir šiuo apdaru jis pagavo valdovą Kristų. Arba Tadėjas yra tarsi *tam deus*, tai yra „didis Dievas“, o būtent Dievas per įsūnijimą. Trečia, *Bažnyčios istorijoje* jis vadinamas Lebėjumi, kuris skamba tarsi *cor* „širdis“, arba *corculus* „širdelė“, tai yra „širdies puoselėtojas“, arba dar Lebėjus aiškintinas kaip *lebes* „dubuo“⁹⁸¹. Širdis – dėl didžiadvasiškumo, širdelė – dėl tyrumo, dubuo – dėl malonių pilnatvės, nes jis nusipelnė būti nelyginant dorybių ir malonės puodynė bei vaza.

Simono ir Judo kankinystės aprašymas ir skaitinys buvo hebrajiškai parašyti Abdijo, Babilonijos vyskupo, o šis vyskupas buvo įšventintas pačių apaštalų. Abdijo mokinyi Tropėjus tuos tekstus išvertė į graikų kalbą, o Afrikietis – į lotynų.

APIE ŠVENTUS SIMONĄ IR JUDĄ CLV – Simonas Kanietis ir Judas, kuris vadinamas ir Tadėjumi, buvo Jokūbo jaunesniojo broliai ir Marijos Kleopės, kuri buvo ištekęjusi už Alfiejaus, sūnūs⁹⁸². Po Viešpaties įžengimo į dangų Judas Tomo buvo nusiųstas pas Abagarą, Edesos karalių. *Bažnyčios istorijoje* skaitome, kad minėtas karalius Abagaras pasiuntė mūsų Viešpačiui Jėzui Kristui tokio turinio laišką⁹⁸³: „Abagaras, Euchanijos sūnus,

sveikina gerąjį Išganytoją Jėzų, pasirodžiusį Jeruzalės krašte. Esu girdėjęs apie tave, tavo gydymą, kurį tu atlieki be vaistų ar žolių, ir apie tai, kad žodžiu priverti akluosius regėti, raišius – vaikščioti, raupsuotuosius – apsivalyti, o mirusiuosius – atgyti. Visa tai išgirdęs, ėmiau savo širdyje manyti, kad esi vienas iš dviejų, tai yra arba esi Dievas ir nužengei iš dangaus, kad tai darytum, arba tu, kuris tai darai, esi Dievo Sūnus. Todėl tavęs raštu prašau: teikis atvykti iki manęs ir išgydyti mano negalią, nuo kurios ilgą laiką kamuojuosi. Mat sužinojau ir tai, kad žydai skundžiasi tavimi ir nori suregzti tau pinkles. Taigi atvyk pas mane, nes aš turiu mažą, bet tinkamą miestą, kurio pakaks abiemis“. – Viešpats Jėzus į šiuos žodžius jam atsakė: „Palaimintas esi, nes į mane įtikėjai, nors manęs nematei. Mat apie mane parašyta, kad tie, kurie manęs nematys, įtikės, o tie, kurie matys, – netikės⁸⁴. Dėl to, kad man parašei atvykti pas tave, tai man čia reikia atlikti visa, dėl ko esu siųstas, ir po to būti paimtam To, kurio esu siųstas. Tad kai būsiu paimtas, atsiųsiu pas tave kurį nors iš mokinių, kad tave išgydytų ir atgaivintų“. Taip rašoma *Bažnyčios istorijoje*.

Kaip ketvirtoje knygoje liudija Jonas Damaskietis, tai pasak to, kas randama vienoje senoje istorijoje, Abagaras, matydamas, kad negali išvysti Kristaus gyvo, nusiuntė pas Jėzų dailininką, kad tas nutapytų Viešpaties paveikslą, idant tokiu būdu bent jau iš atvaizdo pamatytų Tą, kurio veido pats negalėjo išvysti⁸⁵. Kai dailininkas pas Jį atvyko, dėl ypač stipraus spindėjimo, sklidusio Jam iš veido, neįstengė gerai įsižiūrėti į Jį ir Jo nutapyti, kaip jam buvo liepta. Tai regėdamas, Viešpats paėmė dailininko drobinį apdarą ir, priglaudęs jį sau prie veido, įspaudė jame savo atvaizdą ir nusiuntė jo troškusiam karaliui Abagarui. Apie tai, koks buvo Viešpaties atvaizdas, rašoma toje pačioje senoje istorijoje, kaip tai vėl paliudija

Jonas Damaskietis. Jis buvo, kaip ten sakoma, gražių akių, gražių antakių ir turėjo pailgą veidą, kuris buvo kiek atsikišęs į priekį, o tai yra brandumo požymis.

Žmonės pasakoja, jog tas mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus laiškas turėjo tokią galią, kad Edesos mieste neįstengdavo pagyventi nė vienas eretikas ar pagonis, o taip pat nė vienas tironas neišdrįsdavo jam kenkti⁹⁸⁶. Mat jei kada kokia tauta ginkluota jėga stodavo prieš Edesą, tai koks nors vaikas, stovėdamas viršum vartų, perskaitydavo tą laišką, ir tą dieną priešai arba persigandę išsibėgiodavo, arba nusiraminę dėdavosi prie jų, kaip, pasakojama, kartą iš tiesų yra atsitikę. Vis dėlto galiausiai miestas buvo paimtas saracėnų ir išniekintas, kai Edesa dėl Rytuose visur į viešumą prasiveržusios gausybės nuodėmių neteko šios privilegijos.

Bažnyčios istorijoje rašoma, kad po to, kai Viešpats buvo paimtas į dangų, apaštalas Tomas pasiuntė Tadėją, kuris buvo vadinamas ir Judu, pas karalių Abagarą, kaip buvo pažadėta Dievo⁹⁸⁷. Kai šis pas jį atvyko ir pasisakė esąs Jėzaus Kristaus jam pažadėtas mokinyš, Abagaras išvydo Tadėjo veide kažkokį nuostabų dievišką spindesį. Apstulbintas ir išsigandęs jo veido, jis pagarbino Viešpatį, tardamas: „Išties esi mokinyš Dievo Sūnaus Jėzaus, kuris yra pasakęs man: „Atsiųsiu pas tave kurį iš savo mokinių, kad jis išgydytų tave ir suteiktų tau gyvenimą“. – Tadėjas atsakė jam: „Jei įtikėsi į Dievo Sūnų, pelnysi visų savo širdies troškimų išsipildymą“. – Abagaras jam tarė: „Išties tikiu ir žydus, kurie nukryžiuo Jį, nužudyčiau, jei turėčiau galimybę, ir romėnų valdžia man nėmaž nesutrukdytų“. – Kadangi Abagaras, kaip rašoma kai kuriose knygose, buvo raupsuotas, Tadėjas paėmė Išganytojo laišką, įtrynė juo veidą Abagarui, ir šis kaipmat pasveiko⁹⁸⁸.

Judas iš pradžių pamokslavo Mesopotamijoje ir Ponte, o Simonas – Egipte. Tada abu atvyko į Persiją ir ten rado du žynius, Zaroeną ir Arfaksatą, kuriuos Matas buvo išvijęs iš Etiopijos. Tuo metu Baradachas, Babilonijos karaliaus karvedys, ketindamas stoti į mūšį prieš indus, neįstengė gauti iš savo dievų jokio atsakymo. Nuvykę į gretimo miesto šventyklą, jo žmonės ten išgirdo, kad dievai negalį atsakyti dėl atvykusių apaštalų. Tada karvedys įsakė jų ieškoti, o kai surado, jų paklausė, kas jie esą ir kokių reikalu atvykę. Šie atsakė: „Jei teiraujiesi tautybės, esame hebrajai; jei padėties – išpažįstame esą Jėzaus Kristaus tarnai; jei priežasties – atvykome čia jūsų išganymui“. – Karvedys jiems atsakė: „Kai grįšiu laimėjęs, išklausysiu jus“. – Apaštalai jam tarė: „Tau labiau derėtų pažinti Tą, su kurio pagalba tu galėtum laimėti ar bent jau rasti sukilėlius, užvis labiau ištroškusius taikos“. – Karvedys atsakė jiems: „Matau, kad jūs galingesni už mūsų dievus, todėl prašau jūsų iš anksto nusakyti karo baigtį“. – Apaštalai tarė jam: „Idant sužinotumėte, kad jūsų dievai yra melagiai, liepiame jiems duoti atsakymus į klausimus, kad jiems sakant tai, ko nežino, įrodytume, jog jie visu kuo melavo“. – Tada žyniai pasakė, kad kils didelis karas ir kad iš abiejų pusių žus daugybė žmonių. Apaštalai ėmė juoktis. Karvedys jų paklausė: „Mane apėmė baimė, o jūs juokiatės?“ – Apaštalai jam paaiškino: „Nebijok, nes kartu su mumis čia atėjo taika – rytoj trečią valandą dienos pas tavo atvyks indų pasiuntiniai ir taikiai pasiduos tavo valdžiai“. – Tada ir žyniai ėmė juoktis ir tarė karvedžiui: „Jie nori, kad tu nusiramintum, idant, pasijutęs saugus, patektum priešams į nagus“. – Apaštalai pasakė jam: „Nesakėme tau: palauk vieną mėnesį, bet – vieną dieną, ir rytoj taikos sąlygomis tapsi nugalėtoju“. – Tada karvedys liepė abu pasaugoti, kad

priklausomai nuo baigties jie arba sulauktų pagerbimo kaip tiesakalbiai, arba – bausmės už nusikaltimą kaip melagiai.

Rytojaus dieną įvyko taip, kaip buvo išpranašavę apaštalai. Karvedys jau baudėsi sudeginti žynius, bet apaštalai neleido, kad taip atsitiktų, kadangi jie buvo siųsti ne gyvųjų žudyti, bet prikelti mirusiųosius. Didžiai nusistebėjęs ir tuo, kad apaštalai neleido jų nužudyti, ir tuo, kad jie nepanoro paimti nė dalies jų turto, karvedys nuvedė apaštalus pas karalių ir tarė: „Karaliau, šitie vyrai yra dievai, besislepiantys po žmonių atvaizdu“. – Kai jis apsakė jam visa minėtų žynių akivaizdoje, šie, apimti karšto pavydo, pareiškė, jog apaštalai esą piktavaliai ir kad jie rezgą pinkles prieš karaliaus valdžią. Karvedys jiems tarė: „Susigrumkit su jais, jei išdrįsit!“ – Žyniai atsakė: „Jei nori pamatyti, tegu čia ateina iškalbingiausi vyrai, kurie mūsų akivaizdoje neįstengs ištarti nė žodžio; bet jeigu jie mūsų akivaizdoje išdrįs prabilti, tu turėsi įrodymą, kad esame visiškai neišmanėliai“. – Tada buvo atvesta daugybė teisininkų, ir jie žynių akivaizdoje išsyk virto tokiais nebyliais, kad net ženklais neįstengė parodyti, jog negali kalbėti. Žyniai karaliui tarė: „Kad žinotum, jog esame dievai, leisime jiems kalbėti, bet jie negalės vaikščioti; tada grąžinsime jiems eisena, bet padarysime taip, kad jie atmerktomis akimis nieko negalėtų matyti“. – Kai jie visa tai padarė, karvedys tuos teisininkus, sumišusius iš gėdos, nuvedė pas apaštalus. Kai teisės žinovai išvydo apdriskusius vyrus, širdyje juos paniekino. Simonas jiems pasakė: „Dažnai nutinka taip, kad auksinėse, brangakmeniais nusagstytose skryniose laikomi kokie pigūs daiktai, o pigiose medinėse dėžėse būna sudėti vertingi brangakmenių vėriniai. Kiekvienas žmogus, užsiėgęs tapti kokio nors daikto savininku, nekreips dėmesio į daikto talpyklą, o tykos to, kas joje talpinama. Tad pažadėkite

liautis garbinę stabus ir pagarbinkite vieną neregimą Dievą, o mes ant jūsų kaktų nubrėšime kryžiaus ženklą, ir jūs galėsite atremti žynius“.

Teisininkai taip ir padarė, o apaštalai jiems ant kaktų pažymėjo kryžius. Tada teisės žinovai vėl įžengė pas karalių, stojo priešais žynius, ir kai tie jų nebegalėjo įveikti, jie visų akivaizdoje žynius ėmė užgaulioti. Tada žyniai įtūžę padarė taip, kad atšliaužtų daugybę gyvačių. Karaliui liepus, apaštalai išsyk atėjo, pripildė gyvačių savo apsiaustus ir numetė juos ant žynių, sakydami: „Viešpaties vardu, nemirkite! Gyvačių kandžiojami, jūs kausite dabar už savo klastas“. – Kai gyvatės kandžiojo jų kūnus, žyniai staugė it vilkai, todėl karalius ir kiti prašė apaštalų, kad jie leistų gyvatėms žmonių nenugalabyti. Apaštalai jiems atsakė: „Esame atsiųsti iš mirties atvesti į gyvenimą, o ne iš gyvenimo nublokšti į mirtį“. – Ir pasimeldę įsakė gyvatėms susigrąžinti visus nuodus, kuriuos tos buvo suleidusios, o tada grįžti į savo buveines. Gyvatėms traukiant atgal nuodus, žyniai patyrė dar didesnes kančias negu tada, kai jos kapojo jiems kūnus. Apaštalai juos perspėjo: „Tris dienas jausite skausmą; trečiąją dieną pasveiksite, idant šitaip atsikratytumėte savo piktybių“. – Po to, kai žyniai, kentėdami didžiulius skausmus, be maisto, gėrimo ir miego išbuvo tris dienas, apaštalai, atėję pas juos, pasakė: „Dievas nenusipelno priverstinės tarnystės. Todėl kelkitės sveiki ir eikite sau, turėdami galimybę laisvai daryti, ką norite“. – Tada žyniai, likę su savo piktybėmis, nuo jų pabėgo ir prieš juos sukėlė beveik visą Babiloniją.

Praėjus kiek laiko, vieno kunigaikščio duktė paleistuviaudama pastoj, pagimdė sūnų ir apšmeižė vieną šventą diakoną, esą jis išprieivartavęs ją, ir ji nuo jo pastojusi⁸⁹. Kai mergaitės tėvai norėjo diakoną nužudyti, apaštalai atėjo pas juos ir paklausė,

kada berniukas gimė. Šie atsakė: „Šiandien, pirmą valandą dienos“. – Tada apaštalai tarė: „Atneškite čia kūdikį, o taip pat atveskite diakoną, kurį kaltinate“. – Kai tai buvo padaryta, apaštalai vaikeliui paliepė: „Kūdiki, Viešpaties vardu, pasakyk, ar šis diakonas tai padarė“. – Vaikelis į tai atsakė: „Šis diakonas yra tyras ir šventas ir niekada nesutepė savo kūno“. – O kai tėvai ėmė primygtinai prašyti, kad apaštalai paklaustų, kas šio nusikaltimo vykdytojas, apaštalai atsakė: „Mums dera gelbėti nekaltuosius, bet nedera išduoti kaltųjų“.

Tuo metu atsitiko taip, kad dvi aršiausios tigrės, uždarytos atskiruose narvuose, pabėgo ir draskė visus, kurie joms pasipainiodavo⁹⁰. Tada apaštalai nuėjo pas jas ir Viešpaties vardu pavertė jas romiomis it avelės. Kai jie jau norėjo iš ten iškelti, žmonės jų paprašė pasilikti, ir apaštalai toje vietoje praleido metus ir tris mėnesius, o per tą laiką kartu su karaliumi ir kunigaikščiais buvo pakrikštyta daugiau nei šešiasdešimt tūkstančių žmonių, neskaičiuojant mažų vaikų.

Minėti žyniai nukeliavo į miestą, vardu Sumairas⁹¹. Čia buvo septyniasdešimt stabus garbinančių šventikų. Žyniai sukurstė juos prieš apaštalus, idant šventikai arba priverstų juos, kai tie atvyks į Sumairą, paaukoti stabams, arba tuojau pat juos nužudyti. Kai apaštalai, apkeliavę visą provinciją, pasiekė minėtą miestą, šventikai kartu su visais žmonėmis juos sučiupo ir nuvedė į Saulės šventyklą. Tada demonai per apsėstuosius leidosi šaukti: „Kas yra tarp mūsų ir jūsų, gyvojo Dievo apaštalai? Štai, jums įžengus, mus degina liepsnos!“ – Tada apaštalams pasirodė Viešpaties angelas ir jiems perdavė: „Pasirinkite viena iš dviejų: arba staigią jų žūtį, arba savo kankinystę“. – Apaštalai jam atsakė jam: „Gailestingого Dievo reikia melsti, kad ir juos atverstų, ir mus atvestų į kankinystės šlovę!“ – Ir stojus

tylai, apaštalai pasakė: „Idant žinotumėte, kad šie stabai yra pilni demonų, štai, mes įsakysime, kad jie išeitų ir kiekvienas sudaužytų savo statulą!“ – Visiems apstulbus, iš stabų kaipmat išniro du juodi nuogi etiopai ir, sudaužę stovyklas, pasišalino, kraupiai klykaudami. Tai išvydę, šventikai puolė apaštalus ir čia pat juos nužudė. Tą pačią akimirką, nors buvo nepaprastai giedra, žiebė tokie žaibai, kad toji šventykla suskilo į tris dalis, o tie du žyniai, trenkus žaibui, pavirto į anglis. Karalius pergabeno apaštalų kūnus į savo miestą ir jų garbei pastatė stebėtino dydžio bažnyčią.

Daugybė šaltinių liudija, kad šventas Simonas buvo prikaltas prie kryžiaus skersinio. Apie tai kalba Izidorius veikale *Apie apaštalų mirtį*, Euzebijus *Bažnyčios istorijoje*, Beda *Komentaruose* Apaštalų darbams ir mokytojas Jonas Beletas savo *Sumoje*⁹². Jie pasakoja, kad Simonas iš pradžių skelbė Dievo žodį Egipte, paskui sugrįžo į Jeruzalę ir po Jokūbo jaunesniojo mirties visų apaštalų vieningai buvo išrinktas Jeruzalės vyskupu; dar pasakojama, kad prieš savo mirtį jis prikėlęs trisdešimt mirusiųjų. Todėl apie jį giedama:

Trisdešimt mirusių,
bangos' paskendusių,
grąžino į gyvenimą.

Simonas valdė Jeruzalės bažnyčią labai ilgai ir sulaukė šimto dvidešimties metų amžiaus. Galop imperatoriaus Trajano laikais, kai Jeruzalę valdė konsulas Atikas, Simonas buvo suimtas ir atiduotas kankinimams. Galiausiai konsulas liepė prikalti jį prie kryžiaus, ir visi, kurie ten buvo, su teisėju priekyje stebėjosi, kaip šimto dvidešimties metų senis atlaikė kankinimą

kryžiumi. Kai kurie autoriai tvirtina – ir tai yra tiesa, – kad tas, kuris patyrė kankinystę ant kryžiaus ir buvo Jeruzalės vyskupas, buvo ne šitas Simonas, bet kitas – Juozapo brolio Kleopo sūnus. Tai savo *Kronikoje* sako Euzebijus Cezarietis⁹⁹³. Tą patį savo kronikose teigia ir Izidorius su Beda⁹⁹⁴. Mat Izidorius ir Euzebijus tai, ką buvo anksčiau papasakoję, vėliau kronikose pataisė, nes tai yra aišku iš Bedos, kuris *Pataisose* sau priekaištauja, kad taip galvojo⁹⁹⁵. Uzuardas savo *Kankinių kalendoriuje* taip pat liudija tą patį⁹⁹⁶.

CLVI. APIE ŠVENTĄ KVENTINĄ

APIE ŠVENTĄ KVENTINĄ CLVI – Kventinas buvo kilmingos giminės palikuonis ir Romos pilietis⁹⁹⁷. Atvykęs į Amjeno miestą ir padaręs ten daug stebuklų, jis Maksimiano įsakymu miesto prefekto buvo suimtas ir plakamas tol, kol budeliams visiškai išseko jėgos, o tada įmestas į kalėjimą. Tačiau angelas jį išlaisvino, ir jis vėl atėjo į miesto vidurį ir ten žmonėms skelbė Dievo žodį. Tada Kventiną vėl suėmė ir tol tempė ant arkliuko⁹⁹⁸, kol jam sutrūkinėjo saugyslės, o tada jį plakė žalios odos diržais ir ant žaizdų pylė verdančią alyvą, dervą ir taukus. Kai jis pasišaipė iš vyriausiojo, šis įtūžęs pripylė jam į burną kalkių, acto ir garstyčių. Tačiau Kventinas ir toliau liko nepajudinamas, todėl jį nuvedė į Veromandą, o ten vyriausiasis Kventinui į galvą įvarė du strypus iki blauzdų, įkalė po nagais dešimt vinių, o tada paliepė nukirsti galvą.

Jo kūnas buvo įmestas į upę ir joje išbuvo nematomas penkiasdešimt penkerius metus, o tada jį šitokiu būdu surado

viena kilminga Romos ponia. Jai nuolatos meldžiantis, vieną naktį angelas ją paragino skubiai nukakti prie Veromando pilies, ten vienoje vietoje paieškoti švento Kventino kūno ir pagarbiai jį palaidoti. Kai ponia su gausia palyda atvyko į nurodytą vietą ir ėmė melstis, švento Kventino kūnas, nesuiręs ir kvapnus, kaipmat išplaukė į upės paviršių. Jį palaidojusi, ji už gerą darbą atgavo akių šviesą ir, pastačiusi toje vietoje bažnyčią, sugrįžo pas namiškius.

Vienas žmogus melagingai paliudijo byloje dėl švento Kventino reikalų, nes norėjo pasisavinti vieną mišką, kuris priklausė jo bažnyčiai⁹⁹⁹. Šventas Kventinas per sapną jį demaskavo ir, pačiupęs jį už nosies, išvadino melagiu. Kai rytą nubudo, žmogus, plaudamasis rankas, žmonai pradėjo pasakoti apie savo regėjimą, ir vos tik jis pradėjo kalbėti apie tai, kaip tasai kankinys pačiupo jam už nosies, jo nosis nukrito į apačioje buvusį dubenį. Žmogus liko sudarkytu ir suluošintu veidu. Tada jis pasidirbino sau auksinę nosį ir mažai tepasitaisė. Šventasis vėl jam pasirodė ir tarė: „Ar ne todėl atėmiau iš tavęs nuo gimimo turėtą nosį, kad visiems parodyčiau, jog esi melagis? Todėl dabar kelkis, nusimesk pridėtinę nosį ir visiems pasirodyk, kad esi melagis“. – Žmogus taip ir padarė, o ta auksinė nosis minėtoje bažnyčioje ilgą laiką buvo saugoma kaip šio atsitikimo liudytoja.

Kai švento Kventino kūnas, pakeltas nuo bažnyčios grindinio, buvo nešamas į garbingesnę vietą, nuo jo pasklido toks kvapas ir šviesa, kad ten buvusieji vargiai galėjo visa atlaikyti¹⁰⁰⁰. Vidurnaktį didelę provincijos dalį užliejo toks šviesumas, kad žmonės, išėję iš miegamųjų ir manydami, kad tai šviesiausia diena, nuskubėjo prie savo darbų.

CLVII. APIE ŠVENTĄ EUSTACHIJŲ

APIE ŠVENTĄ EUSTACHIJŲ CLVII – Eustachijus iš pradžių buvo vadinamas Placidu¹⁰⁰¹. Jis buvo imperatoriaus Trajano kariuomenės vadas. Nors ir būdamas didžiai uolus gailestingumo darbuose, Placidas buvo atsidėjęs stabų garbinimui. Jis turėjo žmoną, kuri laikėsi tų pačių apeigų ir buvo didžiai gailestinga. Su ja Placidas susilaukė dviejų vaikų, kuriuos pagal savo prakilnumą pasirūpino nuostabiai išauklėti.

Kadangi Placidas uoliai vykdė gailestingumo darbus, tai nusipelnė būti atvestas į tiesos kelią. Vieną dieną medžiodamas jis užėjo bandą elnių, tarp kurių išvyko vieną, už kitus išvaizdesnį ir didesnį. Šis atsiskyrė nuo kitų būrio ir nubėgo į miško platybes. Kitiems kareiviams užsiėmus likusiais žvėrimis, Placidas nusivijo, kiek turėdamas jėgų, tą elnią ir stengėsi jį sugauti. Jam persekiojant žvėrį iš visų jėgų, elnias galiausiai užkopė į uolos viršūnę; artindamasis prie jo, Placidas karštai svarstė, kaip galėtų jį sučiupti. Įdėmiai pažvelgęs į elnią, jis pamatė tarp jo ragų šventą kryžių, spindėjusį ryškiau už saulės šviesą, ir Jėzaus Kristaus atvaizdą, kuris elnio lūpomis – kaip Balaamo asilės lūpomis kadaise – prabilo į jį ir jam tarė: „Placidai, kodėl persekioji mane? Tai tavo malonės dėlei aš pasirodžiau tau šiame gyvulyje. Aš esu Kristus, kurį garbini nežinodamas. Tavo išmaldos pasiekė mane, ir aš atėjau čia todėl, kad tuo elniu, kurį tu medžiojai, pats susimedžiočiau tave“. – Kiti autoriai tvirtina, kad tai Kristaus atvaizdas, kuris pasirodė tarp elnio ragų, ištaręs šituos žodžius.

Tai išgirdęs, Placidas, apimtas baisingos baimės, nukrito nuo žirgo ant žemės. Po valandos atgavęs amą, jis atsikėlė nuo žemės ir tarė: „Paaiškink man tai, ką sakai, ir taip aš tave

įtikėsiu“. – Kristus pasakė: „Aš, Placidai, esu Kristus, kuris sutvėriau dangų ir žemę, kuris įsakiau pakilti šviesai ir išsklaidžiau tamsumas, kuris nustačiau laikus, dienas ir metus, kuris iš žemės purvo nulipdžiau žmogų, kuris vardan žmonių giminės išganymo pasirodžiau žemėje kūnišku pavidalu, kuris buvau nukryžiuotas ir prisikėliau trečiąją dieną!“

Tai išgirdęs, Placidas vėl parpuolė ant žemės ir ištare: „Tikiu, Viešpatie, nes tu esi tas, kuris visa sutvėrei ir kuris atverti klystančius“. – Tada Viešpats tarė jam: „Jei tiki, eik pas miesto vyskupą ir pasikrikštyk“. – Placidas Jo paklausė: „Ar nori, Viešpatie, kad apie tai praneščiau savo žmonai ir vaikams, idant ir jie vienodai Tave įtikėtų?“ – Viešpats jam atsakė: „Papasakok jiems, kad ir jie vienodai su tavimi apsivalytų. O tu rytojaus dieną vėl čia ateik, aš tau vėl pasirodysiu ir plačiau atskleisiu, kas bus“.

Placidas grįžo namo, rado žmoną dar lovoje ir jai viską papasakojo, o jo žmona sušuko, sakydama: „Mano pone, ir aš praėjusią naktį mačiau jį sakant: „Rytoj tu, tavo vyras ir tavo vaikai ateisite pas mane“, o tada pažinau, kad tai Jėzus Kristus“. – Taigi jie vidurnaktį nuvyko pas Romos vyskupą, kuris su dideliu džiaugsmu pakrikštijo juos ir pavadino Placidą Eustachijumi, jo žmoną – Teopiste, o jo vaikus – Agapitu ir Teopistu.

Išaušus rytui, Eustachijus, kaip anksčiau, išjojo į medžioklę. Atsiradęs netoli tos vietos, jis išskirstė savo karius, kad tie toliau medžiotų, sekdami žvėrių pėdomis. Atsistojęs į tą vietą, jis išvydo tokį pavidalą, kaip ir pirmą kartą. Parpuolęs veidu ant žemės, Placidas ištare: „Maldauju tavęs, Viešpatie, atskleisti, ką esi pažadėjęs savo tarnui“. – Viešpats jam atsakė: „Esi palaimintas, Eustachijau, kad priėmei mano malonės krikštą ir tokiu būdu nugalėjai velnią. Kaip tik dabar tu pamynėi tą, kuris

buvo tave apgavęs, ir kaip tik dabar išryškės tavo tikėjimas. Mat velnias įnirtingai ginkluojasi prieš tave, nes tu jį palikai, todėl tau reikia pakelti daug ką, kad galiausiai pelnytum pergalės vainiką. Tau reikia daug iškęsti, kad būtum pažemintas gilios pasaulio tuštybės, o vėliau būtum išaukštintas dvasios turtais. Tad žiūrėk, kad nesidairytum į ankstesnę šlovę, nes reikia, kad per išbandymus pasirodytum esąs antrasis Jobas. Kai tu būsi pažemintas, aš ateisiu pas tave ir sugrąžinsiu tau ankstesnę šlovę. Tad sakyk, ar dabar nori patirti išbandymus ar į gyvenimo pabaigą?“ – Eustachijus Jam atsakė: „Viešpatie, jei reikia, kad tai įvyktų, liepk, kad būtume bandomi dabar, bet suteik jėgų visa ištverti“. – Viešpats jam tarė: „Būk tvirtas, nes mano malonės saugos jūsų sielas“. – Tada Viešpats pakilo į dangų, o Eustachijus grįžo namo ir papasakojo apie tai savo žmonai.

Po kelių dienų mirštamasis maras pasklido tarp visų jo tarnų ir tarnaičių ir visus juos pražudė. Po kiek laiko staiga nugaišo visi jo arkliai ir avys. Kažkokie piktadariai, matydami jo nuostolius, naktį įsibrovė pas jį į namus, išnešė viską, ką surado, ir namus paliko be aukso, sidabro ir kitokių turtų. Dėkodamas Dievui, Eustachijus su žmona ir vaikais naktį pabėgo be nieko. Baimindamiesi patirti gėdą, jie iškeliavo į Egiptą, o visas jų turtas, patekęs nedorėliams į nagus, dingo ir pražuvo.

Karalius ir visas senatas didžiai sielvartavo dėl tokio veiklaus kariuomenės vado, ypač kad negalėjo gauti apie jį jokių žinių. O jis su šeima keliavo toliau, kol pasiekė jūrą, susirado laivą ir juo išplaukė. Išvydęs gražuolę Eustachijaus žmoną, laivo šeimininkas baisiai įsigėdė ją gauti. Kai jie perplaukė jūrą, jis pareikalavo iš Eustachijaus atlygio. Šiam neturint iš ko susimokėti, šeimininkas pareikalavo vietoje atlygio žmonos, nes norėjo turėti ją sau. Tai išgirdęs, Eustachijus nieku būdu

nenorėjo sutikti. Jam ilgai priešinantis, šeimnininkas davė ženklą savo jūreiviams įmesti jį jūron, kad šitokiu būdu galėtų turėti jo žmoną. Tai supratęs, Eustachijus liūdnas paliko jiems žmoną ir, pasiėmęs du vaikučius, leidosi, kur akys veda, dejuodamas ir taip kalbėdamas: „Vargas man ir jums, nes jūsų motina atiduota svetimšaliui vyrui!“

Priešęs kažkokią upę, Eustachijus dėl vandeningos srovės nesiryzo keltis per ją išsyk su abiem vaikučiais. Palikęs vieną prie kranto, kitą jis nunešė per upę. Ją perbridęs, jis padėjo ant žemės vaiką, kurį pernešė ant kupros, ir nuskubėjo paimti kito. Kai jis pasiekė upės vidurį, staiga atbėgo vilkas ir, pagriebęs vaiką, kurį Eustachijus buvo palikęs ant kranto, nubėgo į mišką. Nebeturėdamas daug vilčių dėl pagrobtojo, Eustachijus nuskubėjo pas kitą sūnų. Tačiau jam besiertinant, atbėgo liūtas ir, pagriebęs tą vaiką, pradingo. Būdamas upės vidury ir negalėdamas vyti liūto, Eustachijus ėmė raudoti, rautis plaukus ir jau norėjo pasiskandinti, jei tik Dievo apvaizda jo nebūtų sulaikiusi.

Pamatę liūtą nešantis gyvą berniuką, piemenys su šunimis puolė jo persekioti, todėl liūtas, Dievui lėmus, pametė berniuką, jo nėmaž nesužeidęs, ir pabėgo. Maža to, artojai su šauksmais puolė tą vilką ir iš jo nasrų išvadavo sveiką kitą berniuką. Ir vieni, ir kiti, tai yra piemenys ir artojai, buvo iš to paties kaimo, todėl pasiėmė vaikus pas save ir juos augino.

Eustachijus to nežinojo. Liūdėdamas ir verkdamas, jis keliavo tolyn, kalbėdamas: „Vargas man, nes anksčiau aš vešėjau it medis, o dabar esu visiškai nuogas! Vargas man, nes buvau supamas daugybės karių, o dabar likau vienas, ir man neleista net vaikų turėti!.. Viešpatie, atsimeni, kaip tu man pasakei: „Reikia, kad būtum mėginamas kaip Jobas“, – bet štai, aš

matau, kad su manimi atsitiko kai kas daugiau. Juk nors iš Jobo ir buvo atimti turtai, bet jam dar liko mėšlo, ant kurio jis galėjo sėdėti, o man neliko nieko. Jis turėjo užjaučiančių draugų, o man pasitaikė laukiniai žvėrys, kurie pagrobė mano vaikus. Jam liko žmona, o iš manęs ją irgi atėmė. Viešpatie, duok atvangos mano kantėjimams ir saugok mano burną, kad mano širdis nepalinktų į piktus žodžius ir kad aš nebūčiau pavarytas į šalį nuo Tavo veido“.

Šitaip kalbėdamas pro ašaras, Eustachijus pasiekė vieną kaimą ir ten už atlyginimą penkiolika metų prižiūrėjo žmonių laukus. Jo sūnūs užaugo kitame kaime, nežinodami, kad yra broliai. Viešpats apsaugojo ir Eustachijaus žmoną: tasai svetimšalis jos nepažino, bet, priešingai, jis paleido ją nepaliestą, o tada baigė gyvenimą.

Tuo metu imperatorius ir romėnų tauta labai kentėjo nuo priešų. Prisiminęs, kaip ryžtingai su priešais kovojo Placidus, imperatorius labai liūdėjo dėl jo netikėto dingimo. Tada jis išsiuntinėjo po įvairias pasaulio šalis daugybę karių ir pažadėjo visiems, kurie tik jį ras, didelius turtus ir titulus. Du kareiviai iš tų, kurie anksčiau tarnavo Placidui, atkeliavo į tą patį kaimą, kuriame jis gyveno. Pamatęs juos ateinant per lauką, Placidus tuojau pat atpažino iš eisenos savo kareivius. Prisiminęs savo aukštą padėtį, jis susijaudino ir tarė: „Viešpatie, kaip dabar nu stojęs vilties išvydau tuos, kurie anksčiau buvo su manim, taip padaryk, kad kada nors galėčiau išvysti ir savo žmoną!“ – Tada jį pasiekė balsas, bylojęs: „Tikėk, Eustachijau! Greitai tu ir garbę susigrąžinsi, ir vaikus bei žmoną atgausi!“

Kai jis nuėjo pasitikti karių, šie jo visiškai nepažino. Pasisveikinę jie pasiteiravo, ar jis nepažįstas tokio svetimšalio, vardu Placidus, su žmona ir dviem vaikais. Jis pasisakė nežinąs tokio. Tada

jis pakvietė juos į svečius, o pats jiems patarnavo. Prisiminęs savo ankstesnę padėtį, jis nebegalėjo sulaikyti ašarų. Todėl jis pasišalino, nusiprausė veidą ir vėl grįžęs jiems patarnavo. Žiūrėdami į jį, kareiviai vienas kitam sakė: „Koks šis žmogus panašus į tą, kurio ieškome!“ – Kitas atsiliepdamas tarė: „Tikrai labai panašus. Gal apžiūrėkime jį ir, jei tik jis turi galvoje randą, kurį užsidirbo kare, tai tas ir bus“. – Apžiūrėję ir pamatę, kad tai tas, kurio jie ieškojo, kareiviai išsyk jį pažino ir pripuolę bei pabučiavę pasiteiravo jo apie žmoną ir vaikus. Eustachijus pasakė, kad vaikai mirę, o žmona – atimta. Tuo metu visi kaimynai skubėdami rinkosi lyg į kokį vaidinimą, o kareiviai tik ir pasakojo apie jo narsą ir ankstesnę šlovę. Paskui jie išdėstė žmonėms imperatoriaus įsaką, o Placidą aprenę geriausiais rūbais.

Po penkiolikos dienų jie grįžo pas imperatorių. Sužinojęs apie jo atvykimą, valdovas tuojau pat išskubėjo jo pasitikti ir, jį išvydęs, apibėrė bučiniiais. Eustachijus papasakojo visiems apie viską iš eilės, kas jam nutiko. Jis tučtuoj buvo nugabentas į kariuomenės vadavietę, ir jam buvo pavesta eiti tas pačias kaip anksčiau pareigas. Suskaičiavęs priešus ir supratęs, kad jo kareivių per maža prieš tokią jų galybę, Eustachijus įsakė visuose miestuose ir kaimuose rinkti naujokus. Ir atsitiko taip, kad iš tos vietos, kur išaugo jo sūnūs, buvo nurodyta skirti du naujokus. Visi tos vietovės gyventojai tuodu jaunulius kariuomenės vadui nurodė kaip gabesnius už kitus. Vadas pastebėjo, kad tie vaikinai išauklėti ir kad elgiasi kaip didžiai kultūringi žmonės, todėl jie jam labai patiko, ir jis juos priskyrė prie artimiausių savo bendražygių, valgiusių kartu su juo. Šitaip išsiruošęs į karą ir išguldęs priešus, vadas leido savo kariuomenei tris dienas ilsėtis toje vietovėje, kurioje kaip neturtinga svetimšalė gyveno jo žmona.

Tie du jaunikaičiai Dievo valia apsistojo savo motinos palapinėje, nežinodami, kad ji jų motina. Apie vidurdienį sėdėdami ir šnekučiuodamiesi jie pasakojo vienas kitam apie savo vaikystę. O jų motina, sėdėdama priešais, kuo įdėmiau klausėsi jų pasakojimo. Vyresnysis jaunėliui dėstė: „Kai buvau vaikas, nepamenu nieko kito, tik tai, kad mano tėvas buvo kariuomenės vadas, o mano motina buvo didžiai daili moteris. Jie turėjo du vaikus, tai yra mane ir kitą, jaunesnį už mane, kuris taip pat buvo labai dailus. Pasiėmę mus, jie naktį išvyko iš namų ir įlipo į laivą, iškeliaudami nežinia kur. Kai lipome iš laivo, mūsų motina, nežinau kaip, bet liko jūroje, o mūsų tėvas, nešdamas mudu ir verkdamas, nukeliavo toliau. Pasiėkęs kažkokią upę, persikėlė per ją su mano jaunesniu broliu, o mane paliko ant upės kranto. Kai jis grįžo pasiimti manęs, atbėgo vilkas ir pagrobė tą vaikėlį; kol tėvas artinosi prie manęs, iš miško išlindęs liūtas pačiupo mane ir nusitempė į mišką. Tačiau piemenys išplėšė mane iš liūto nasrų, ir aš buvau užaugintas tuose namuose, apie kuriuos ir pats žinai. O kas atsitiko mano tėvui ir tam vaikui, aš negaliu žinoti“. – Tai girdėdamas, jaunėlis ėmė raudoti ir tarė: „Vardan Dievo, pagal tai, ką girdžiu, aš esu tavo brolis, nes ir tie, kurie išauklėjo mane, pasakydavo: „Išplėšėme tave iš vilko““. – Pripuolę vienas prie kito, jie apsikabino, pasibučiavo ir apsiverkė.

Tai išgirdusi ir pagalvojusi, kad jie smulkiai apsakė jai nutikusius dalykus, motina ilgai svarstė sau, ar tik jie nebus jos vaikai. Kitą dieną ji nuėjo pas kariuomenės vadą ir jo paprašė: „Pone, prašau tavęs liepti mane pargabenti į tėvynę“. – Tai sakydama, ji pastebėjo jame savo vyrus bruožus ir, pažinusi jį, puolė jam po kojų, nes nebegalėjo susilaikyti, o tada pasakė: „Pone, prašau papasakoti man apie savo ankstesnį gyvenimą.

Mat aš manau, kad esi kariuomenės vadas Placidus, kurio kitas vardas yra Eustachijus ir kurį Išganytojas atvertė į tikėjimą, kol jis dar buvo Placidus. Tas žmogus pakėlė tokius ir tokius išbandymus, iš jo jūroje buvo atimta žmona – o ji esu aš, – tačiau ji buvo apsaugota nuo menkiausio išniekinimo; be to, ji turėjo du sūnus, tai yra Agapitą ir Teopistą“. – Tai išgirdęs, Eustachijus įdėmiai pažvelgė į savo žmoną, pažino ją ir, pravirkęs iš džiaugsmo, pabučiavo ją, šlovindamas Dievą, kuris paguodžia bėdos ištiktus žmones.

Tada žmona jam tarė: „Pone, kur yra mūsų vaikai?“ – Jis atsakė: „Juos pagrobė žvėrys“. – Ir jis papasakojo jai, kaip jų neteko. O ji tarė: „Dėkokime Dievui! Nes manau, kad lygiai kaip Dievas leido mums surasti vienam kitą, taip Jis leis vėl mums pamatyti savo vaikus“. – Eustachijus atsakė: „Juk sakiau tau, kad juos nusinešė žvėrys“. – Tada ji papasakojo: „Vakar sėdėdama sode girdėjau du jaunuolius taip ir anaip pasakojant apie savo vaikystę, todėl manau, kad tai mano vaikai. Paklausk jų, ir jie tau pasakys“. – Eustachijus pasikvietė juos, išklaušė jų pasakojimo apie vaikystę ir pažino, kad tai jo vaikai. Apsikabinę juos, tėvas ir motina ilgai verkė jiems ant kaklo ir vis stipriau juos bučiavo. Visa kariuomenė irgi kuo labiausiai džiūgavo tiek dėl jų atsiradimo, tiek dėl pergalės prieš barbarus.

Kai jie grįžo, atsitiko taip, kad Trajanas pasimirė, o jo vietą užėmė pagal piktadarystes dar blogesnis Adrianas. Už pasiektą pergalę ir žmonos bei vaikų suradimą Adrianas juos puikiai sutiko ir surengė didelį pokylį. Kitą dieną imperatorius nuėjo į stabų šventyklą, kad ten paaukotų už pergalę prieš barbarus. Matydamas, kad Eustachijus nenori aukoti nei už pergalę, nei už saviškių suradimą, imperatorius paragino jį tai padaryti. Eustachijus jam tarė: „Aš garbinu Dievą Kristų ir aukoju

Jam vienam“. – Įtūžęs imperatorius pasiuntė jį su žmona ir vaikais į areną ir įsakė paleisti prieš juos žiaurų liūtą. Tačiau pribėgęs prie jų, liūtas nuleido galvą, tarsi juos pagarbindamas, ir nusižeminęs nuo jų pasitraukė. Tada imperatorius liepė įkaitinti žalvarinį jautį ir į jį įkelti juos gyvus. Melsdamiesi ir patikėdami save Viešpačiui, šventieji įlipo į jautį ir ten atidavė Viešpačiui dvasią.

Trečią dieną imperatoriaus akivaizdoje juos ištraukus iš jaučio, šventieji buvo rasti visiškai sveiki, tarytum kaitri ugnis nebūtų nėmaž palietusi nei jų plaukų, nei ko kito. Krikščionys paėmė jų kūnus ir, paguldę juos garsiausioje vietoje, pastatė ten koplyčią. Jie patyrė kankinystę lapkričio 1, arba, kaip kai kurie teigia, rugsėjo 20 dieną, valdant Adrianui, o jis pradėjo valdyti apie 120-us Viešpaties metus¹⁰⁰².

CLVIII. APIE VISŲ ŠVENTŲJŲ ŠVENTĘ

APIE VISŲ ŠVENTŲJŲ ŠVENTĘ CLVIII – Kaip atrodo, Visų šventųjų šventė buvo įsteigta dėl keturių priežasčių¹⁰⁰³. Pirmą, dėl vienos šventyklos pašventinimo; antra, dėl kalendoriaus papildymo praleistais šventaisiais; trečia, dėl atsilyginimo už atsainumą, parodytą pagerbiant šventuosius; ketvirta, dėl lengvesnio mūsų maldų išsipildymo.

Taigi pirmiausia ši šventė buvo įsteigta dėl vienos šventyklos pašventinimo. Mat tuo metu, kai viešpatavo visame pasaulyje, romėnai pastatė milžinišką šventyklą, jos viduryje įkurdino savo stabą, o aplinkui pagal visą perimetrą išdėstė dievų iš visų provincijų statulas taip, kad tos į romėnų stabą būtų atsigręžusios veidais. Kaip žmonės pasakoja, jei kada nors

kuri provincija sukildavo, išsyk tos provincijos statula velnio gudrybėmis atgręždavo romėnų stabui nugarą, tarsi leisdama suprasti, jog atsiskyrė nuo jo valdžios. Tada romėnai greit pasiūsdavo į tą provinciją gausią kariuomenę ir pajungdavo ją savo valdžiai. Tačiau romėnams nepakako savo mieste turėti visų provincijų statulas, todėl jie beveik visiems dievams dar buvo pastatę po atskirą šventyklą, taip parodydami, kad tie dievai padarė juos visų provincijų nugalėtojais ir valdovais. O kadangi visi stabai ten negalėjo turėti atskiros šventyklos, tai romėnai, norėdami savo beprotystę parodyti dar aiškiau, visų dievų garbei pastatė vieną šventyklą, nuostabesnę ir iškilesnę už kitas, ir pavadino ją panteonu – šis pavadinimas reiškia „visi dievai“, nes sudarytas iš žodžių *pan* „visas“ ir *theos* „dievas“. Siekdami dar labiau apkvailinti žmones, stabų šventikai išsigalvojo, kad tai Kibelė, kurią jie vadino visų dievų motina, įsakiusi jiems pastatyti didingą šventyklą jos vaikams, jei romėnai nori pasiekti pergalę prieš visas tautas.

Šiai šventyklai buvo pakloti apskritimo formos pamatai, kad jau iš pačios formos matytųsi dievų amžinumas. Kadangi buvo aišku, kad skliautų bus neįmanoma išlaikyti dėl jų platumo, tai kiekvienąsyk, kai statytojai kiek pakeldavo į viršų sienas, statinio vidų pripildydavo žemių, į jas, kaip pasakojama, pri- maišydami denarų, kol galiausiai šituo įstabiu būdu jie pabaigė visą šventyklą. Tada buvo duotas leidimas, kad jei kas norėtų išsinešti žemės, tai jam atitektų ir visi pinigai, kuriuos jis toje žemėje rastų. Minios žmonių skubiai subėgo ir tą šventovę kaipmat ištuštino. Paskui romėnai padirbdino žalvarinį pa- auksuotą kankorėžio formos bokštelį ir užkėlė jį ant kupolo viršaus. Dar žmonės pasakoja, kad bokštelyje stebėtiniu būdu buvo išraižytos visos provincijos, idant kiekvienas, atvykęs

į Romą, galėtų sužinoti, kurioje pusėje yra jo provincija¹⁰⁰⁴. Laikui bėgant, šitas bokštelis nugriuvo, ir dėl to ant minėtos šventyklos kupolo atsirado kiaurymė¹⁰⁰⁵.

Imperatoriaus Foko laikais, kai Roma jau seniai buvo priėmusi Viešpaties tikėjimą, po Grigaliaus Didžiojo valdęs popiežius Bonifacas IV apie 605-us Viešpaties metus išprašė iš Foko minėtą šventyklą perleisti jam. Pašalinęs iš jos visas stabų bjaurastis, Bonifacas gegužės 12 dieną pašventė pastatą Švenčiausiosios Marijos ir visų kankinių garbei, o šventovę pavadino Šventosios Marijos pas kankinius vardu. Dabar šią bažnyčią žmonės vadina *Santa Maria Rotonda*. Tuo metu Bažnyčia dar nešventė visų išpažinėjų šventės, bet jau tada į ją susirinkdavo tokios žmonių minios, kad, trūkstant maisto, maldininkai nebegalėdavo toje šventėje bebūti¹⁰⁰⁶. Todėl kitas popiežius – Grigalius – ją perkėlė iš gegužės mėnesio į lapkričio pirmąją, kada maisto esama gausiau, nes jau pasibaigusi pjūtis ir vynuogių rinkimas, ir nurodė visų šventųjų garbei iškilmingai tą dieną švęsti visame pasaulyje. Štai taip šventovė, kuri buvo pastatyta visiems stabams, dabar jau buvo pašvęsta visiems šventiesiems, ir ten, kur buvo garbinama gausybė stabų, dabar jau buvo šlovinama minia šventųjų.

Antra, ši šventė buvo įsteigta dėl papildymo tais šventaisiais, kurie buvo praleisti. Juk gi mes praleidome daug šventųjų, nepaskyrę jiems jokios šventės ar bent paminėjimo. Mat švęsti kiekvieno šventojo šventės atskirai mes negalime ir dėl šventųjų gausumo, nes jų daug ir be skaičiaus, ir dėl savo silpnumo, nes esame silpni ir netvirti ir galėtume pristigti tam jėgų, ir dėl laiko stokos, nes tam mums nepakaktų nė laiko. Kaip šventas Jeronimas sako viename laiške, kuriuo prasideda jo kalendorius, nėra nė vienos dienos, išskyrus sausio pirmąją, kurios

nebūtų galima rasti kaip nepriskirtos kuriam nors iš penkių tūkstančių kankinių¹⁰⁰⁷. Todėl Bažnyčia išmintingai patvarkė, kad galėtume šventuosius pagerbti bent jau bendrai ir kartu, jeigu visų jų švenčių negalime švęsti atskirai.

Dėl to, kodėl buvo nustatyta, kad žemėje minėtume šventųjų šventes, mokytojas Gijomas iš Osero savo *Apeigų visumoje* pateikia šešias priežastis¹⁰⁰⁸. Pirma, siekiant pagerbti Dievo didenybę, kadangi mes, pagerbdami šventuosius, tuo pačiu šventuosiuose pagerbiame Dievą ir skelbiame juose Jo nuostabumą, nes tas, kuris reiškia šventiesiems pagarbą, ypač pagerbia Tą, kuris juos padarė šventaisiais.

Antra, siekiant pelnyti paramą mūsų silpnumui. Mat, kadangi mes patys negalime pasiekti išganymo, mums reikia šventųjų užtarimo, o kad nusipelnytume jų paramą, pagrįstai turime juos pagerbti. Juk *Karalių* trečioje knygoje parašyta, kad Batšeba (jos vardas reiškia „pertekliaus šulinys“, o ji simboli-zuoja triumfuojančią Bažnyčią) savo sūnui (tai yra kovojančiai Bažnyčiai) savo maldomis iškovojų karalystę¹⁰⁰⁹.

Trečia, siekiant padidinti mūsų saugumą, tai yra, kad per šventųjų šlovę, kuri mums primenama jų šventės metu, sustiprėtų mūsų viltis ir saugumas. Juk jeigu į mus panašūs dorovingi žmonės galėjo būtų šitaip už savo nuopelnus išaukštinti, tai aišku, kad panašiai galėsime ir mes, nes Viešpaties ranka nėra sutrumpėjusi¹⁰¹⁰.

Ketvirta, norint mums duoti pavyzdį sekimui. Mat, kai apmąstoma jų šventė, būname kviečiami jais sekti, o būtent kad jų pavyzdžiu paniekintume žemiškus dalykus ir trokštume dangiškųjų.

Penkta, siekiant atsiteisti su jais už tokią pačią jų veiklą. Mat šventieji danguje švenčia dėl mūsų šventę, kadangi

angelams ir šventoms sieloms kyla džiaugsmas dėl nusidėjėlio, kuris daro atgailą. Taigi dėl to, kad atsiteistume su jais, ir yra teisinga, kad mes dėl jų švęstume žemėje, kaip jie dėl mūsų švenčia danguje.

Šešta, siekiant pasirūpinti savo pačių garbe. Mat, pagerbdami šventuosius, mes rūpinamės savais reikalais ir pelnome sau šlovę, kadangi jų šventė yra mūsų garbė. Juk pagerbdami savo brolius, mes tuo pačiu pagerbiame save pačius, nes meilė visa paverčia bendru turtu. Taigi visa priklauso mums – visi dangiški, visi žemiški ir visi amžini dalykai.

Be šių, Jonas Damaskietis IV knygos VII skyriuje pateikia dar kitų priežasčių, kodėl reikia pagerbti šventuosius ir jų kūnus, arba jų relikvijas¹⁰¹¹. Kai kurios iš šių priežasčių susijusios su jų garbingumu, o kai kurios – su jų kūnų vertingumu. Kaip jis ten pat rašo, šventųjų garbingumas yra ketveriopas, nes jie yra Dievo draugai, Dievo vaikai, Dievo paveldėtojai ir mūsų vedliai. Šią mintį Damaskietis paremia tokiais autoritetais: pirmą teiginį jis paremia *Evangelijos pagal Joną* XIII skyriumi, kur parašyta: „Nebevadinsiu jūsų savo tarnais, bet savo draugais“¹⁰¹²; antrąjį – *Evangelijos pagal Joną* I skyriumi: „Jis davė galią tapti Dievo vaikais“¹⁰¹³; trečiąjį – *Laiško romiečiams* VIII skyriumi: „O jei esame vaikai, tai ir įpėdiniai ir t. t.“¹⁰¹⁴, o apie ketvirtąjį rašo taip: „Ko tik nepadarytum, kad rastum vedlį, kuris atvestų tave pas mirtingą karalių ir tavo labui jam kalbėtų. Tad ar nereikia garbinti visos žmonijų giminės vedlių, kurie užtaria mus pas Dievą? Todėl būtina garbinti juos, statant Dievui šventoves ir pagerbiant jų atiminimą“¹⁰¹⁵.

Kitos priežastys susijusios su jų kūnų vertingumu¹⁰¹⁶. Jonas Damaskietis nurodo keturis dalykus, o Augustinas prideda dar penktą priežastį, dėl ko šventųjų kūnai, arba jų relikvijos,

pasirodo vertingi. Mat tie šventųjų kūnai buvo Dievo aruodas, Kristaus šventovė, dvasinių kvėpalų indelis, dieviškieji šaltiniai ir Šventosios Dvasios įrankis. Pirmą, jie buvo Dievo aruodas, todėl Damaskietis sako: „Jie tapo Dievo aruodais, skaisčiais valgomaisiais“. Antra, jie buvo Kristaus šventovė, nes Dievas per protą apsigyveno jų kūnuose. Apaštalas sako: „Argi nežinote, kad jūs esate Dievo šventovė ir jumyse gyvena Dievo Dvasia?“¹⁰¹⁷ O Dievas yra Dvasia. Tad kaipgi negarbinti gyvų Dievo šventovių ir gyvų Dievo padangčių?.. Apie tai rašo ir Auksaburnis: „Žmogus džiūgauja dėl statomų sienų, o Dievas – dėl šventųjų bendravimo, todėl: „Viešpatie, aš myliu tavo namų gražumą“¹⁰¹⁸. Kokį gražumą? Ne tą, kurį sukuria skirtingų marmuro rūšių spindėjimas, o tą, kurį skleidžia gyvų malonių įvairovė. Pirmasis grožis džiugina kūną, o šis atgaivina sielą; pirmasis gyvuoja laikinai ir apgauna akis, o šis amžiams sutvirtina protą. Trečia, šventieji yra dvasinių kvėpalų indelis, todėl Damaskietis sako: „Šventųjų relikvijos išskiria kvėpalus, skleidžiančius gerą kvapą, ir tegul niekas tuo nesuabejoja. Juk jeigu iš uolos ir kieto akmens dykumoje ištryško vanduo, jeigu jis ištroškusiam Samsonui tekėjo iš asilės žandikaulio, tai juk kur kas labiau įtikima, kad gardžiai kvėpiantys kvėpalai iš kankinių relikvijų srūva žinantiems galią Dievo ir šventųjų, kurie sulaukė iš Jo garbės?“¹⁰¹⁹ Ketvirta, jie buvo dieviškieji šaltiniai, todėl Damaskietis byloja: „Gyvendami tiesoje, šventieji laisvu buvimu stovi šalia Dievo“¹⁰²⁰. Šventųjų valdovas Kristus mus aprūpino jų relikvijomis – išganingais šaltiniais, apipilančiais mus įvairiomis geradarybėmis“. Penkta, jie buvo Šventosios Dvasios įrankis. Šią priežastį knygoje *Apie Dievo valstybę* nurodo Augustinas, kai sako: „Reikia ne niekinti, bet didžiai gerbti šventųjų kūnus, kuriais tuo metu, kai jie dar buvo gyvi,

Šventoji Dvasia pasinaudojo tarsi kokiais įrankiais visokiems geriems darbams¹⁰²¹. Todėl apaštalo pasakyta: „Jūs gi reikalaujate įrodymo, kad manyje kalba Kristus, o jis nėra silpnas prieš jus, bet galingas jumyse“¹⁰²². Ir apie Steponą sakoma, kad „jie negalėjo atsispirti išminčiai ir Dvasiai, kurios įkvėptas jis kalbėjo“¹⁰²³. Taip pat ir Ambraziejus *Hegzamerone* rašo: „Štai kas yra vertingiausia: kad žmogus yra dieviško balso įrankis ir kūno lūpomis skelbia dangišką ištarmę“¹⁰²⁴.

Trečia, ši šventė buvo įsteigta dėl atsilyginimo už atsainumą. Mat, nors švenčiame tik nedaugelio šventųjų šventes, bet ir tas kelias šventes dažnai švenčiame atsainiai ir dėl nežinojimo ar atsainumo daug ką jose praleidžiame. Tad jeigu ką nors praleidome kitose šventųjų iškilmėse, kurias šventėme, tai per šią bendrą šventę galime tai atlikti ir taip įstengiame apsivalyti nuo savo atsainumo. Aišku, kad apie šią priežastį užsimenama pamoksle, kuris šitą dieną būna skaitomas bažnyčiose ir kuriame pasakyta taip: „Nuspręsta, kad šitą dieną būtų prisimenami visi šventieji, idant visa, ką trapus žmogus dėl nežinojimo, atsainumo ar užsiėmimo pasaulietiškais reikalais per atskiras šventųjų iškilmes padarė mažiau, būtų atlikta per šią visų šventųjų pagerbimo šventę“.

Pažymėtina, kad Naujojo Testamento šventieji sudaro keturias skirtingas grupes, kurias pagerbiame, sukantis metų ratui, ir kurias mes šitą dieną kartu sujungiame, kad dėl jų padarytume tai, ką atsainiai atlikome anksčiau, o būtent apaštalai, kankiniai, išpažinėjai ir mergelės; pasak Rabano, jie pažymėti keturiomis pasaulio dalimis: Rytai žymi apaštalus, Pietūs – kankinius, Šiaurė – išpažinėjus, o Vakarai – mergeles.

Taigi pirmą grupę sudaro apaštalai. Jų garbingumas ir prakilnybė aiškėja iš to, kad jie visus kitus šventuosius lenkia

keturiais dalykais. Pirma, garbingumo iškilumu, mat jie yra išmintingi kovojančios Bažnyčios valdovai, galingi amžinojo Teisėjo tarėjai ir švelnūs Viešpaties kaimenės piemenys. Bernardas rašo: „Žmonių giminės piemenis ir mokytojus pritiko padaryti tokius, kad jie būtų ir švelnūs, ir galingi, ir išmintingi. Švelnūs – kad meiliai ir gailestingai priimtų mane; galingi – kad tvirtai saugotų; išmintingi – kad atvestų į kelią, vedantį į miestą, ir juo vestų“¹⁰²⁵. Antra, kitus jie lenkia galybės iškilumu. Apie jų galybės iškilumą Augustinas rašo taip: „Dievas suteikė apaštalams galią prigimčiai, kad gydytų ją; galią demonams, kad juos išvytų; galią elementams, kad juos pakeistų; galią sieloms, kad jas išvaduotų iš nuodėmių; galią mirčiai, kad ją paniekintų; galią angelams, kad pašventintų Viešpaties kūną“¹⁰²⁶. Trečia, kitus jie lenkia šventumo išskirtinumu. Dėl jų didžiausio šventumo ir malonių pilnatvės Kristaus gyvenimas ir bendravimas su Juo juose atsispindėjo it veidrodyje. Kristaus gyvenimas ir bendravimas juose matyti kaip saulė tarp savo spindulių, kaip rožė tarp savo kvapų ir kaip ugnis tarp savo kaitrumo. Todėl Auksaburnis, komentuodamas *Evangeliją pagal Matą*, pasako: „Kristus atsiuntė apaštalus tarsi saulė – savo spindulius, tarsi rožė – savo saldybės kvapą, tarsi ugnis – savo žiežirbas. Kaip saulė pasimato iš savo spindulių, kaip rožė pajuntama iš jos kvapo, kaip ugnis pamatoma iš jos žiežirbų, taip iš jų dorybių tebus pažįstama Kristaus galia“. Taip rašo Auksaburnis. Ketvirta, kitus jie lenkia naudos veiksmingumu. Apie jų veiksmingumą Augustinas, kalbėdamas apie apaštalus, Voluzianui nurodo: „Pačios žemiausios kilmės, labiausiai neįgudę ir patys negausiausieji sukilninami, apšviečiami ir padauginami; tegul jie pajungia Kristui nuostabiausiais gebėjimais, išpuoselėta iškalba ir

įstabiu patyrimu pasižyminčius sąmojingus, iškalbingus ir mokytus žmones“¹⁰²⁷.

Antrą grupę sudaro kankiniai. Jų garbingumą ir prakilnybę ženklina tai, kad jų kankinystės buvo įvairiopos; jos yra naudingos ir pasižymi pastovumu. Įvairiopomis jų kankinystes daro tai, kad, be kraujo kankinystės, jie dar trejopai kentėjo be kraujo. Apie šitą trejopą kentėjimą Bernardas sako: „Kankinystė be kraujo būna trejopa, tai yra saikingumas pertekliuje, kuriuo pasižymėjo Dovydas; dosnumas neturte, kurį parodė Tobijas ir neturtinga našlė, ir skaistybė jaunystėje, kurią Juozapas saugojo Egipte“¹⁰²⁸. Pasak Grigaliaus, kankinystė be kraujo būna trejopa, tai yra kantrybė nelaimėse – juk jis pastebi: „Kankiniai galime būti be ginklo, jei tik širdyje išties išsaugome kantrybę“¹⁰²⁹; užuojauta bėdžiams – todėl jis ištaria: „Tas, kuris rodo skausmą dėl kito, patekusio bėdon, dvasioje nešiojasi kryžių“¹⁰³⁰, ir meilė priešams – jis tai pagrindžia: „Pakelti įžeidimus, mylėti nekenčiantį yra kankinystė minties slapybėse“¹⁰³¹.

Antra, kankinystės yra naudingos. Jei kalbame apie kankinius, tai jų atžvilgiu šią naudą sudaro visų nuodėmių atleidimas, nuopelnų sukaupimas ir amžinosios šlovės nusipelnymas. Juk to jie nusipelnė, sumokėdami savo krauju, todėl jų kraujas vadinamas vertingu, tai yra kupinu vertės. Apie pirmą ir antrą dalyką Augustinas *Dievo valstybėje* rašo: „Kas vertingiau už mirtį, dėl kurios atleidžiamos nuodėmės ir sukaupiami nuopelnai?“¹⁰³² Dar Augustino *Evangelijos pagal Joną* komentaruose parašyta: „Brangus yra Kristaus kraujas be nuodėmės, tačiau Jis brangiu padarė ir kraują tų saviškių, už kuriuos pats sumokėjo krauju. Mat jei Jis nebūtų saviškių kraujo padaręs brangiu, nebūtų nė sakoma „Brangi Viešpaties akyse yra jo ištikimųjų

mirtis¹⁰³³“¹⁰³⁴. Taip pat ir Kiprijonas pažymi: „Kankinystė yra nuodėmių galas, pavojaus pabaiga, išganymo vedlys, kantrybės mokytojas ir gyvybės namai“¹⁰³⁵. Dėl trečio dalyko Bernardas rašo: „Esama trijų dalykų, kurie šventųjų mirtį daro vertin- ga – atilsis nuo vargų, džiaugsmas dėl naujumo ir tikrumas dėl amžinybės“¹⁰³⁶.

Kankinių mirtys mums teikia dvigubos naudos. Pirma, kankiniai mums duoti kaip pavyzdys kovojant. Auksaburnis sako: „Krikščioni, esi švelnus karys, jei manai, kad gali nugalėti be mūšio ir triumfuoti be kovos. Lavink jėgas narsumu, kovok nuožmiai ir kaukis šitame mūšyje! Atsižvelk į susitarimą, paisyk padėties ir pažink kareivystę – susitarimą, dėl kurio įsipareigojai; padėties, kurią prisiėmei; kareivystę, kuriai davei vardą. Juk visi kovojo pagal šį susitarimą, visi nugalėjo, būdami šioje padėtyje, visi triumfavo šioje kareivystėje“. Taip sako Auksaburnis.

Antra, jie mums duoti kaip globėjai, kad mums pagelbėtų, nes jie padeda mums ir savo nuopelnais, ir savo maldomis. Apie nuopelnus Augustinas byloja: „O beribis Dievo gailestingumas! Jis nori, kad kankinių nuopelnai virstų balsais už mus; Jis juos išbando, kad mus pamokytų; Jis juos kankina, kad mus pelnytų; Jis nori, kad jų kančios tarnautų mūsų pažangai“¹⁰³⁷. Apie maldas Jeronimas knygoje *Prieš Vigilantių* rašo: „Jei apaštalai ir kankiniai, dar turėdami kūnus, gali melstis už kitus, kai vis dar privalo rūpintis ir savimi, tai argi ne dar daugiau jie įstengia tai daryti po to, kai pelno kankinių vainikus, laimi pergales ir triumfus! Mozė vienas išprašė iš Dievo atleidimą šešiams šimtams tūkstančių ginkluotų žmonių, Steponas išmeldžia atleidimą Pauliui ir kitiems, tad negi jie mažiau įstengs po to, kai pradės būti su Kristumi? Apaštalas Paulius

sako, kad jis gavo du šimtus septyniasdešimt sielų, kurioms buvo atleista laive, tad negi jis užčiaupė burną po to, kai ėmė būti su Kristumi išlaisvintas?“¹⁰³⁸

Trečia, kankinystės pasižymi pastovumu. Augustinas byloja: „Kankinio siela yra ietis, spindinti meile, aštri tiesa ir smarki kovojančio Dievo jėga; tai – ietis, kuri kariavo karus, įveikė argumentais prieštaraujančių būrius, pervėrė priešus ir išguldė priešininkus“¹⁰³⁹. Taip pat Auksaburnis: „Kankintieji liko stovėti, tvirtesni už kankintojus, ir sudraskyti kūnai įveikė draskančius nagus“¹⁰⁴⁰.

Trečią grupę sudaro išpažinėjai. Jų garbingumas ir prakilnybė paaiškėja iš to, kad jie Dievą išpažino trimis būdais, tai yra širdimi, burna ir darbais. Kad širdies išpažinimo nepakanka be burnos, Auksaburnis, pateikdamas keturias priežastis, įrodo savo komentaruose *Evangelijai pagal Matą*¹⁰⁴¹. Pirmą priežastį jis taip išdėsto: „Išpažinimo šaknis yra širdies tikėjimas. O išpažinimas – tikėjimo vaisius. Tad kaip yra būtina, kad, kol šaknis būna gyva žemėje, ji išleistų arba šakas, arba lapus (jeigu neišleis, neabejodamas suprask, kad šaknis žemėje sudžiūvo), lygiai taip, kol širdies tikėjimas yra pilnas, jis nuolatos leidžia burnoje išpažinimo atžalas. O jei burnos išpažinimas nuvys, neabejodamas suprask, kad širdies tikėjimas sudžiūvo jau anksčiau“. Antrą priežastį jis aptaria taip: „Jei tau naudinga tikėti širdimi ir žmonių akivaizdoje neišpažinti tikėjimo, tad ir netikinčiam veidmainiui naudinga išpažinti Kristų, nors jis širdimi ir netikėtų. O jei jis nieko nepelno, išpažindamas be tikėjimo, ir tu nieko nepelnai, tikėdamas be išpažinimo“. Trečią priežastį jis išdėsto taip: „Ir jei Kristui pakanka, kad tu Jį pažįsti, nors ir nebūsi žmonių akivaizdoje Jo išpažinęs, taip ir tau tegul būna gana, kad Kristus tave pažįsta, nors ir

nebus išpažinęs tavęs Dievo akivaizdoje. O jei tau nepakanka Jo pažinimo, tai ir Jam nepakaks tavo tikėjimo“. Ketvirtą priežastį jis aptaria taip: „Juk jei tau pakaktų širdies tikėjimo, Dievas tau būtų sukūręs tik širdį, o dabar Dievas tau sukūrė ir burną, kad širdimi tikėtum, o burna išpažintum“.

Trečia, jie išpažino Dievą darbais. O kaip kuris Dievą darbais arba išpažįsta, arba paneigia, komentarų žodžiams „Jie skelbiasi pažįstą Dievą“¹⁰⁴² pradžioje atskleidžia Jeronimas, sakydamas: „Kristus yra išmintis, teisingumas, tiesa, šventumas, stiprybė. Neišmanėliškumu paneigiama išmintis, neteisybė – teisingumas, apgaule – tiesa, begėdyste – šventumas, dvasios silpnumu – stiprybė, ir kiek kartų mus įveikia ydos ir nuodėmės, tiek kartų mes paneigiame Dievą, ir, atvirkščiai, kiek kartų padarome ką gera, tiek kartų mes išpažįstame Dievą“¹⁰⁴³.

Ketvirtą grupę sudaro mergelės. Jų garbingumas ir prakilnybė visų pirma paaiškėja iš to, kad jos yra amžinojo Karaliaus sužadėtinės. Ambraziejus byloja: „Kas gali įsivaizduoti didesnę grožį už dailumą tos, kurią myli Karalius, pagiria Teisėjas ir pašvenčia Dievas, kuri visada išlieka sužadėtinė ir visada būna netekėjusi?“¹⁰⁴⁴ Antra, paaiškėja iš to, kad jos prilyginamos angelams. Ambraziejus: „Mergystė peržengia žmogiškos prigimties būvį, per ją žmonės prisijungia prie angelų. Tačiau mergelių pergalė didesnė nei angelų, nes angelai gyvena be kūno, o mergelės triumfuoja, kūną turėdamos“. Trečia, – iš to, kad yra skaistesnės už visus kitus tikinčiuosius. Kiprijonas sako: „Mergystė yra Bažnyčios daigo žiedas, dvasinės malonės grožis ir puošmena, šlovės ir garbės džiugi prigimtis, vientisas ir nesuiręs kūrinys, Dievo atvaizdas ir, kiek tai susiję su Dievo šventenybe, skaistesnioji Kristaus kaimenės dalis“¹⁰⁴⁵. Ketvirta, – iš to, kad joms teikiama pirmenybė prieš ištekęsias moteris. Ta prakilnybė, kuria

mergystė pasižymi lyginant su moteryste santuokoje, pasidaro aiški, įvairiškai vieną ir kitą palyginus. Mat moterystė apvaisina kūną, o ši – dvasią. Augustinas byloja: „Kilniadvasiškesnis dalykas yra pasirinkti, kai tebeturi kūną, mėgdžioti angelų gyvenimą negu, kol tebesi gyva, padidinti mirtingųjų skaičių. Juk našesnis ir laimingesnis vaisingumas pasireiškia ne pilvu apsunkstant, bet užaugant dvasia“¹⁰⁴⁶. Moteris gimdo skausmo sūnus, o mergelė – džiaugsmo ir linksmybių vaikus. Augustinas sako: „Pats susilaikymas – visai ne bergždžia, o vaisinga motina vaikų, džiaugsmų, kurie yra iš vyro, iš tavęs, Viešpatie“¹⁰⁴⁷. Moterystė pripildo vaikais žemę, o mergystė – dangų. Jeronimas nurodo: „Vedybos pripildo žemę, mergystė – rojų“¹⁰⁴⁸. Moterystei būdingi gausūs rūpesčiai, o mergystei – ramybė. Gilibertas: „Mergystė – tai rūpesčių tylėjimas, kūno ramybė, ydų atpirkimas, dorybių viešpatija“. Moterystė yra gėris, tačiau mergystė – dar didesnis gėris. Jeronimas *Laiške Pamatijui* rašo: „Vedybos nuo mergystės skiriasi tiek, kiek nenusidėjimas nuo darymo gera arba, paprasčiau sakant, kiek gera skiriasi nuo geriau“¹⁰⁴⁹. Santuokos saitai prilyginami spygliams, o mergystė – rožėms. Jeronimas *Laiške Eustochijui* rašo: „Girių vedybas, bet tik todėl, kad jos man gimdo mergeles; aš skinu iš po spyglių rožę, renku nuo žemės auksą, o iš kriauklės – perlą“¹⁰⁵⁰. Penkta, jų garbingumas ir prakilnybė paaiškėja iš to, kad jos džiaugiasi daugybe privilegijų. Mat tos mergelės turės auksinį vainiką, jos vienos giedos naują giesmę, džiaugsis su Kristumi tais pačiais rūbais ir nuolatos vaikščios paskui Avinėlių.

Ketvirta ir paskutinė priežastis – ši šventė buvo įsteigta dėl lengvesnio mūsų maldavimų išsipildymo, mat, kaip šią dieną bendrai pagerbiame visus šventuosius, taip ir jie visi mus kartu užtars, kad tokiu būdu lengviau išmelstume Dievo gailestingu-

mą. Juk kaip neįmanoma neišklausti daugybės žmonių maldų, aišku, kad didžiai neįmanoma bus ir neišklausti visų už mus meldžiančių šventųjų maldų. Apie šią priežastį užsimenama maldoje, kai sakoma: „Pagausinęs užtarėjų, skirk mums dosniai mūsų trokštamą tavojo gailestingumo gausą“. Mat šventieji užtaria mus savo nuopelnais ir meile. Nuopelnais – kai jų nuopelnai gelbsti mus, o meile – kai nori, kad išsipildytų mūsų troškimai. Tačiau jie to nedaro, jei nesužino, kad reikia įvykdyti Dievo valią.

Tai, kad šią dieną visi šventieji susirenka bendrai, kad užtartų mus, yra aišku iš vieno regėjimo, kuris, kaip pasakojama, pasireiškė kitais metais po šios šventės įsteigimo¹⁰⁵¹. Tądien iš pamaldumo Švento Petro bažnyčios sargas apėjo visus altorius ir paprašė visų šventųjų pagalbos, o tada grįžo prie Švento Petro altoriaus ir ten šiek tiek prisnūdo. Staiga jis puola į ekstazę ir štai išvysta ant aukšto sosto sėdintį karalių Karalių, o aplink Jį sustojusius visus angelus. Tada su ypatingai spindinčia diadema ateina mergelių Mergelė, o jai iš paskos atseka nesuskaičiuojama daugybė mergelių ir susilaikiusiųjų. Karalius tuojau pat atsistojo jos sutikti ir, pastatęs sostą, pasisodino ją šalia. Po to atėjo toks vyras, prisidengęs kupranugarių odomis, o jam iš paskos atsekė daugybė garbingų senolių. Tada atėjo kitas vyras, pasidabinęs popiežiaus rūbais, o jam iš paskos atsekė panašiais rūbais apsirengusi palyda. Paskui į priekį žengė nesuskaičiuojama daugybė karių. Po jų atėjo beribė minia įvairiausių tautų. Visi susirinko prie Karaliaus sosto ir atsiklaupę Jį pagarbino. Vyras, kuris buvo su popiežiaus drabužiais, pradėjo rytmetines pamaldas, o kiti jas tęsė.

Angelas, vedžiojęs minėtą sargą, paaiškino jam regėjimą, sakydamas, kad Mergelė pirmoje eilėje esanti Dievo Motina;

vyras, prisidengęs kupranugarių odomis, – tai Jonas Krikštytojas su patriarchais ir pranašais; vyras, pasidabinęs popiežiaus rūbais, – Petras su kitais apaštalais; kariai – tai kankiniai, o likusi minia – išpažinėjai. Visi jie susirinkę priešais Karalių dėl to, kad padėkotų už jiems mirtingųjų tą dieną parodytą pagarbą ir pasimelstų už visą pasaulį. Tada angelas nuvedė sargą į kitą vietą ir parodė jam abiejų lyčių žmones. Vieni iš jų buvo įsitaisę ant auksinių kilimų, kiti prie stalų džiaugėsi įvairiais skanėstais, o dar kiti, nuogi ir nuskurdę, meldė išmaldos. Angelas paaiškino, kad ta vieta esanti skaistykla; kad sielos, supamos pertekliaus, yra tų, kuriems padedama, meldžiantis už juos draugams, o nepriteklius kenčiančios sielos esančios tų, kurie niekada nebepatiria kitų rūpinimosi jais. Tada angelas liepė jam viską papasakoti popiežiui, kad tasai po Visų šventųjų įsteigtų mirusiųjų šventę, idant tą dieną bent jau bendrai būtų meldžiamasi už tuos, už kuriuos niekas nepasimeldė atskirai.

CLIX. APIE VISŲ MIRUSIŲ TIKINČIŲJŲ MINĖJIMĄ

APIE VISŲ MIRUSIŲ TIKINČIŲJŲ MINĖJIMĄ CLIX – Bažnyčia įsteigė šią dieną visų mirusių tikinčiųjų minėjimą, kad visi, kurie negali turėti atskirų maldų, sulauktų bendro paminėjimo, kaip nurodyta ankstesniame skaitinyje¹⁰⁵². Petras Damianis pasakoja šventą Odiloną patyrus, jog Sicilijoje prie ugnikalnio dažnai girdisi demonų riksmas ir kaukimas, kuriais jie apgaili, kad išmaldomis ir maldomis jiems iš nagų išplėšiamos tikinčiųjų sielos, todėl savo vienuolynuose paliepęs po visų šventųjų šventės atlikti mirusiųjų minėjimą; vėliau šitai buvo patvirtinta visos Bažnyčios¹⁰⁵³.

Šioje vietoje galima atskirai aptarti dvi temas: pirma, apie apvalomus asmenis ir, antra, apie aukas jų naudai. Kalbant pirmąją temą, būtina apžvelgti tris dalykus: kas būna apvalomi; kas juos apvalo ir kur jie apvalomi. Pačių apvalomųjų yra trys kategorijos. Pirmai priklauso tie žmonės, kurie miršta, nespėję atlikti skirtos atgailos. Vis dėlto, jeigu gailestis dėl nuodėmės jų širdyse buvo toks stiprus, kad jo būtų užtekę nuodėmei panaikinti, tai jie pereina į amžinąjį gyvenimą nepaisant to, kad nebūna atlikę atgailos, nes gailestis yra didžiausias atpildas už nuodėmę ir stipriausias jos naikintojas. Jeronimas byloja: „Dievo akyse vertesnis ne laiko, bet kentėjimo didumas ir ne susilaikymas nuo valgio, o nuodėmių numarinimas“¹⁰⁵⁴.

Tačiau, jeigu jie gailisi ne taip daug ir numiršta, nespėję atlikti atgailos, tai tokie žmonės būna kuo skaudžiausiai baudžiami skaistyklos liepsnomis, nebet kurie nors iš jiems brangių žmonių prisiima už juos atsiteisti. Tam, kad minimas atsiteisimo sukeitimas galiotų, reikalingi keturi dalykai. Pirmas dalykas reikalaujamas iš sukeičiančio asmens, ir tai yra jo autoritetas, kadangi tai privalo atlikti asmuo, turintis kunigo autoritetą. Antras dalykas reikalaujamas iš asmens, kurio naudai tas sukeitimas atliekamas, ir tai yra būtinybė atlikti sukeitimą, kadangi tas asmuo turi būti tokios būklės, kad pats negalėtų atsiteisti, o būtų reikalingas pagalbos. Trečias dalykas reikalaujamas iš asmens, kuris prisiima sukeitimą, ir tai yra meilė, kadangi čia reikalinga jo meilė, kuri atsiteisimą ir tepadaro rezultatyviu bei pakankamu. Ketvirtas dalykas reikalaujamas iš atgailos, ir tai yra jos tam tikras proporcingumas, o būtent mažėnė skirtoji atgaila turi būti pakeičiama didesne, kadangi Dievui sava, o ne svetima atgaila patinka labiau.

Pati atgaila būna trejopa, tai yra pirma, asmeninė laisvanoriška (šios rūšies atgaila daugiausia pasiekiamą), antra, asmeninė, bet nelaisvanoriška (ši pasireiškia skaistykloje) ir, trečia, laisvanoriška, bet neasmeninė (šitaip atsitinka minėto sukeitimo sąlygomis; ją pasiekiamą mažiau nei pirmąją, bet daugiau nei antrąją, nes ji yra laisvanoriška). Vis dėlto, jeigu numiršta asmuo, už kurį būna prisiimta atgaila, jis vis viena kenčia skaistykloje, tačiau per atgailą, kuri jam buvo paskirta, bet kurią už jį atliko kiti, toksai būna greičiau išlaisvinamas, kadangi tiek jo, tiek ir kitų atgailą Viešpats vertina kaip vieną. Pavyzdžiui, jei kuriam nors būna paskirta skaistykloje atlikti dviejų mėnesių atgailą ir jeigu jam kas nors ateina į pagalbą, toks bus išlaisvintas per mėnesį. Vis dėlto nė vienas iš ten nebūna išvaduojamas, kol jo skola neatlyginama. Kai skola sumokama, tai ji būna priskaičiuojama tam, kuris tai padarė, ir užskaitoma jo naudai; jeigu toks asmuo nieko nestokoja, tai ji užskaitoma Bažnyčios naudai ar padeda tiems, kurie būna skaistykloje.

Antrieji, patenkantys į skaistyklą, yra tie žmonės, kurie jau būna atlikę skirtą atgailą, tačiau pastaroji ar dėl kunigo neišmanymo, ar dėl jo atsainumo pasirodo nepakankama. Mat tokie asmenys skaistykloje pabaigs viską, ko nebuvo atlikę šiame gyvenime, nebent jiems jau būtų užtekę jų gilaus gailėjimosi. Juk Dievas, žinantis nuodėmių ir bausmių už jas dydžius ir būdus, papildomai skiria pakankamą bausmę, kad kokios nors nuodėmės neliktų nenubaustos. Bausmė, kurią paskiria kunigas, būna arba per didelė, arba tolygi, arba per maža¹⁰⁵⁵. Jeigu ji būna per didelė, tai jos likutinė dalis tenka atgailaujančiam kaip priedas prie jo garbės; jei ji būna tolygi, jos užtenka panaikinti visą kaltę; jei ji būna per maža, tai likusi

dalį būna atperkama Dievo teisingumo galia. Paklauskite, kaip Augustinas vertina tuos, kas atgailauja pačioje gyvenimo pabaigoje: „Kas būna pakrištytas paskutinę valandą, palieka gyvenimą užtikrintas, kad bus išganytas; lygiai užtikrintas lieka dorai gyvenantis tikintysis; lygiai užtikrintas yra atgailą atlikęs ir susitaikęs, nors ir tebėra sveikas; ar gali būti užtikrintas, kas atgailą atlieka paskutinę valandą ir susitaiko, aš nesu užtikrintas. Tad paisyk to, kas tikra, ir atsisakyk netikro“¹⁰⁵⁶. Pastaruosius žodžius Augustinas pasako todėl, kad tokie žmonės paprastai atgailauja greičiau iš reikalo, o ne iš geros valios, verčiau iš baimės, o ne iš meilės garbei.

Tretieji, nužengiantys į skaistyklą, yra tie žmonės, kurie su savimi nešasi medžio, šieno ir šiaudų¹⁰⁵⁷, tai yra tie, kas kūniškais jausmais būna stipriau prisirišę prie savo turto, o ne prie Dievo. Juk kūniški jausmai, kurie juos riša prie namų, sutuoktinių ir nuosavybės, nepaisant to, kad jie patys nieko nekelia aukščiau už Dievą, čia kaip tik ir išreiškiami tais trimis dalykais, o žmonės, nelygu koks kieno ryšys, skaistykloje dega arba ilgiau – kaip medis, arba trumpiau – kaip šienas, arba visai trumpai – kaip šiaudai. Kaip Augustinas nurodo, ta ugnis, nors ir nebūdama amžina, vis dėlto yra tokia smarki, kad sukelia baisesnę skausmą, negu kas nors šiame gyvenime būna patyręs¹⁰⁵⁸. Tokio skausmo joks kūnas niekada nebuvo patyręs, nors šiaip jau kankiniai ir būna atlaikę stebėtino dydžio kančių.

Kalbant apie antrą dalyką, tai yra apie tai, kas apvalo, reikia žinoti, kad tą apvalymą ir bausmę atlieka blogi, o ne geri angelai, nes geri angelai nekankina gerųjų – geri angelai ištinka piktuosius, o blogi angelai kankina ir geruosius, ir piktuosius. Būtina dievobaimingai tikėti, kad geri angelai savo brolius ir bendrapiliečius dažnai aplanko skaistykloje, juos paguodžia ir

paragina kantriai kentėti. Mat kenčiančios sielos turi tam tikrą pagrindą paguodai dėl to, kad jos būna tikros, jog sulauks būsimos šlovės; jos turi to tikrumo dėl šlovės, tačiau jis yra mažesnis nei tų sielų, kurios jau yra dangaus tėvynėje, bet didesnis nei tų, kurios tebėra žemiškoje kelionėje¹⁰⁵⁹. Mat sielų, esančių dangaus tėvynėje, tikrumas yra be laukimo ir be baimės, kadangi jos jau nebelaukia ateityje to, ką turi dabartyje, ir nebebijo tos šlovės prarasti. Tikrumas tų sielų, kurios tebetęsia žemišką kelionę, pasižymi ir laukimu, ir baime, o tikrumą tų sielų, kurios yra skaistykloje, galima apibūdinti kaip tarpinį. Jam būdingas laukimas, nes jos laukia ateityje šlovės, tačiau jis nepasižymi baime, kadangi ten sielos, nors ir turi patvirtintą sprendimą dėl valios joms laisvai veikti, suvokia jau nebegalėsiančios nusidėti. Be to, jos turi ir kitą pagrindą paguodai, kadangi tikisi maldų savo naudai. Vis dėlto galbūt teisingesnis tvirtinimas yra tas, kad tos bausmės nevykdo blogi angelai, bet tai atsitinka Dievo teisingumo paliepimu ir jam iš paskos einančiu Jo dvelksmu.

Kalbant apie trečią dalyką, tai yra apie tai, kur apvaloma, reikia žinoti, kad apvaloma tokioje vietoje šalia pragaro, kuri vadinasi skaistykla. Tokios pozicijos laikosi daugelis išmintingų vyrų, nors kitiems atrodo, kad ta vieta yra ore arba tropinėje juostoje. Kad ir kaip ten yra, tačiau Dievo skyrimu skirtingos sielos galiausiai paskirstomos po skirtingas vietas, o taip atsitinka dėl įvairių priežasčių, tai yra arba dėl lengvos jų bausmės, arba dėl greitesnio jų išlaisvinimo, arba dėl pamokymo mums, arba dėl to, kad jos nusikalto tam tikroje vietoje, arba dėl kurio nors šventojo meldimo.

Pirma, dėl lengvos jų bausmės. Pasak Grigaliaus, kai kuriems žmonėms buvo atskleista, kad kurios ne kurios sielos bausmę atliekančios šešėliuose.

Antra, dėl greitesnio jų išlaisvinimo. Reikia žinoti, kad sielos savo varganą padėtį gali atskleisti kitiems, jų paprašyti meldimosi ir taip greičiau atsikratyti bausmės¹⁰⁶⁰. Apie tai skaitome vienoje vietoje. Kažkurie švento Teobaldo žvejai rudens metu vietoje žuvies ištraukė didelį gabalą ledo. Apsidžiaugę juo labiau nei žuvimi dėl to, kad jų vyskupas kentėjo nuo skausmo kojose, jie tą ledą pridėjo jam prie kojų ir taip suteikė didžiulį palengvinimą. Kažkuriuo metu vyskupas iš ledo išgirdo žmogaus balsą. Prisaikdinęs jį pasisakyti, kas esąs, vyskupas išgirdo štai ką: „Esu tokia ir tokia siela, šitame šaltyje atliekanti bausmę už savo nuodėmes. Aš galėčiau išsilaisvinti, jeigu tu už mane per trisdešimt dienų iš eilės atlaikytum be pertraukos trisdešimt Mišių“. – Kai jis atlaikė jau pusę Mišių ir ruošėsi kitoms, tai, velniui pakursčius, veik visi to miesto gyventojai ėmė vieni su kitais kariauti, ir vyskupas, pakviestas malšinti riaušių, nusirengė šventus drabužius ir tą dieną praleido Mišias. Paskui jis vėl jas tęsė. Kai jis atlaikė du trečdalius, miestą apsiautė, kaip rodėsi, didžiulė kariuomenė, todėl jis buvo priverstas vėl praleisti Mišias. Tada jis vėl tęsė. Kai jis atlaikė visas, išskyrus vienerias – paskutines, ir jau norėjo jas pradėti, užsiliepsnojo jo dvaras ir rūmai. Kai tarnai jam pranešė apie tai, kad jis nutrauktų Mišias, vyskupas pareiškė: „Jei dvarui netgi visam reikėtų sudegti, aš Mišių nebepraleisiu“. – Atlaikius jas, ledas išsyk ištirpo, o ugnis, kurią, kaip rodėsi, jie matė, išgaravo kaip šmėkla ir nepadarė jokios žalos.

Trečia, dėl pamokymo mums, idant sužinotume, kokios didelės bausmės po šio gyvenimo sulaukia nusidėjėliai. Šia proga galima pasiskaityti, kas atsitiko Paryžiuje. Kaip pasakoja Paryžiaus kantorius, mokytojas Silonas atkakliai kalbino vieną susirgusį mokyklos bendradarbį po mirties grįžti pas

jį ir papasakoti jam apie savą būklę¹⁰⁶¹. Po kelių dienų tas vyras jam pasirodė. Jis dėvėjo gobtuvą iš pergamento, visą aprašintą sofizmais, o iš vidaus padengtą ugnies liežuviais. Kai mokytojas paklausė, kas jis toks, tasai atsakė: „Aš gi ir esu tas, kuris pažadėjau pas tave sugrįžti“. – Paklaustas apie būklę, mirusysis papasakojo: „Šitas gobtuvas mane daugiau slegia ir smarkiau spaudžia net už bokštą, jei aš tokį ant pečių būčiau priverstas nešioti. Jis man duotas dėvėti už puikybę, kurią aš jaučiau dėl savo sofizmų. O ugnies liežuviai, kuriais padengtas gobtuvo vidus, – tai tie minkštučiukai įvairūs kai-liukai, kuriuos aš kitados nešiojau; šita ugnis mane kankina ir degina“. – Mokytojas Silonas nusprendė, kad tokia bausmė esanti lengva. Tada mirusysis paprašė jo ištiesti ranką, kad pats patirtų, kokia lengva jo bausmė. Kai mokytojas atkišo ranką, tas užlašino ant jos vieną savo prakaito lašelį, o šis pervėrė mokytojo ranką greičiau už strėlę ir sukėlė stebėtino skausmo. Mirusysis pasakė: „Toks esu aš visas“. – Išsigandęs jam tekusios žiaurios bausmės, tasai mokytojas nusprendė palikti šį pasaulį ir stoti į vienuolyną. Kai rytą susirinko jo mokiniai, jis jiems perskaitė savo sudėtą tokį eilėrašį:

„Kva“ aš varlėms palieku, „kar“ – varnoms, tuštybę – tuštiesiems –
logikos imsiuos, kuri giltinės „vadinas“ nebijo.

Taip jis, palikęs šį pasaulį, pasitraukė į vienuolyno prie-globstį.

Ketvirta, dėl bausmės atlikimo tam tikroje vietoje. Pasak Augustino, kartais sielos bausmę atlieka tose vietose, kur jos nusidėjo¹⁰⁶². Tai paaiškėja iš vieno pavyzdžio, kurį ketvirtoje *Dialogų* knygoje pateikė Grigalius. Toks kunigas dažnai

lankėsi pirtyje, o joje vis susitikdavo vieną jam patarnauti pasiruošusį nepažįstamą vyriškį, kuris visuomet rūpestingai jam padėdavo. Kažkurią dieną kunigas atlygio už darbą, o kartu ir palaiminimo jam padavė šventintos duonelės, bet tasai padėkojęs atsiskakė: „Tėve, kodėl man ją duodi? Tai – šventa duona, o aš tokios negaliu valgyti. Mat kadaise aš buvau šios vietos šeimininkas, todėl už savo nuodėmės buvau nusiųstas į ją po mirties. Aš prašyčiau, kad tu verčiau šią duoną paaukotum už mano nuodėmės visagaliui Dievui ir sužinotum, ar buvai išklausytas, kai atėjęs čia nusiprausti, neberastum manęs“. – Kunigas už jį visą savaitę aukėjo išganingąją Ostiją, o paskui atėjęs jo nebesurado.

Penkta, dėl kurio nors šventojo meldimo. Šia proga galima paskaityti, kaip šventas Patrikas vienoje žemės vietoje išprašė skaistyklą; jo skaitinį rasite po švento Benedikto šventės¹⁰⁶³.

Kalbant apie antrą dalyką, tai yra apie aukas apvalomų sielų naudai, būtina įvertinti tris dalykus: pirma, pakalbėti apie pačias aukas, kokios jos būna; antra, – apie tuos, už kuriuos jos skiriamos; trečia, – apie tuos, kurie jas skiria. Dėl aukų, kokios jos būna, reikia nurodyti, kad yra keturios rūšys aukų, kurios labiausiai padeda mirusiesiems, tai yra tikinčiųjų ir bičiulių malda, išmaldos dalijimas, išganingosios Ostijos aukojimas ir pasninkų laikymasis.

Kad pirmos rūšies aukos, tai yra bičiulių maldos, labai padeda mirusiesiems, matyti iš pavyzdžio apie Paschazijų, stebėtinios doros ir šventumo vyrą, apie kurį ketvirtoje *Dialogų* knygoje papasakojo Grigalius¹⁰⁶⁴. Vienu metu popiežiais buvo išrinkti du asmenys, bet paskui Bažnyčia iš jų pasirinko vieną, o Paschazijus, kaip koks suklydėlis, visuomet pirmon vieton kėlė kitą ir tokios nuomonės atkalčiai laikėsi iki pat gyvenimo pabaigos. Kai jis

numirė, kažkoks demonų apsėstas žmogus palietė užtiesalą ant laidotuvių neštuvų ir išsyk pasveiko. Praėjus daug laiko, Kapujos vyskupas Germanas, norėdamas pataisyti sveikatą, nuėjo į pirtį ir joje sutiko stovintį ir patarnaujantį minėtą diakoną Paschazijų. Jį pamatęs, vyskupas begal išsigando ir pasiteiravo, ką čia veikiaš šitoks vyras. Tasai patvirtino, kad toj vietoj jam paskirta atlikti bausmę ne dėl kokios kitos priežasties, kaip tik dėl to, kad anoj dviejų popiežių byloj pats jautėsis teisesniu už kitus. Paskui jis pridūrė, sakydamas: „Prašau tave melsti už mane Viešpatį, ir tu sužinosi, ar esi išklausytas, jeigu sugrįžęs čia neberasi manęs“. – Tada vyskupas už jį meldėsi, ir kai po kelių dienų ten nuėjo, Paschazijaus nebesurado. Beje, kokios malonios mirusiesiems būna gyvųjų maldos, paaiškėja iš kito pasakojimo. Pasak Paryžiaus kantoriaus, vienas žmogus, eidamas per kapines, visuomet už mirusiuosius sukalbėdavo psalmę „Iš gilybės aš šaukiuosi į tave, Viešpatie“¹⁰⁶⁵. Kartą jį ėmė persekioti priešai, ir jis pasileido per kapines, ir štai staiga sukilo mirusieji, kiekvienas iš jų rankoje laikė tokį padargą, koks jam priklausė pagal amatą, narsiai apgynė tą žmogų, o jo priešus išgąsdino ir išvaikė.

Petras Kliunietis pasakoja, kad buvo toks kunigas, kuris kasdien už mirusiuosius aukodavo Mišias¹⁰⁶⁶. Dėl to jį įskundė vyskupui, o šis kunigą suspendavo nuo apeigų. Kartą, kai vyskupas su didžiulėmis iškilmėmis keliavo per kapines laikyti rytmetinių pamaldų, priešais jį pakilo mirusieji, sakydami: „Šis vyskupas mums neskiria jokių Mišių; maža to, jis iš mūsų atėmė mūsų kunigą. Jeigu jis nepasitaisys – tikrai numirs“. – Ir vyskupas ne tik tai išlaisvino kunigą, bet pats taip pat noriai aukojo Mišias už mirusiuosius.

Kad mirusiesiems padeda antros rūšies aukos, tai yra išmal-dos dalijimas, galima aiškiai matyti iš to, kas pasakojama

*Makabėjų knygoje*¹⁰⁶⁷. Padarius rinkliavą, galingas karžygys Judas į Jeruzalę nusiuntė dvylika tūkstančių sidabro drachmų, kad jos ten būtų paaukotos už mirusiųjų nuodėmes, nes pats teisingai ir pamaldžiai mąstė apie prisikėlimą. Kitas pavyzdys, kurį ketvirtoje *Dialogų* knygoje pasakoja Grigalius, atskleidžia, kiek daug mirusiesiems pasitarnauja išmaldos¹⁰⁶⁸. Vienas riteris prarado gyvybę ir gulėjo jau nebegyvas, kai staiga atgijo ir papasakojo, kas jam atsitikę. Jis patekęs prie tokio tilto, po kuriuo tekėjusi juoda, tamsi, smirdinti upė. Perėjus tiltą, prasidėjo žavios pievos, išpuoštos kvepiančiais žolynų žiedais, o jose buvo matyti būreliai baltai apsirengusių žmonių, besimėgavusių nuostabiai maloniais gėlių kvapais. Ant to tilto kiekvieno laukė išbandymas, nes kai tik jį norėdavo pereiti koks nors neteisis žmogus, nukrisdavo į tamsią smirdinčią upę, o teisuliai saugiais žingsniais patekdavo į žavingas vietas. Riteris pasipasakojo ant tilto matęs vieną žmogų, vardu Petras, gulintį ant nugaros ir priištą prie didžiausio geležies luito. Kai jis jo paklausęs, kodėl tas čia esąs, išgirdęs atsakymą: „Šitai jis kenčia todėl, kad jeigu jam būdavo liepiama įvykdyti bausmę, tai jis kirsdavo smūgius daugiau iš polinkio į žiaurumą, negu paklusdamas įsakymui“. – Dar tas riteris prisipažino matęs tokį piligrimą, o šis tiltą perėjęs su tokiu dideliu pasitikėjimu, su kokio dydžio tyrumu gyvenęs šiame gyvenime. Kai tiltą norėjo pereiti kitas žmogus, vardu Steponas, jam paslydo koja, ir pusė jo kūno atsidūrė už tilto. Tada iš upės iškilusios kažkokios didžiai bjaurios žmogystos ir ėmusios Steponą už šlaunų traukti žemyn, o kažkokie baltai apsirengę gražūs vyrai jį už rankų ėmę kelti į viršų. Kol vyko tos imtynės, jas stebėjęs riteris sugrįžo į kūną ir nebegalėjo pasakyti, kam atitekusi persvara per tą išbandymą slaptiems stebėtojams. Šiuo pavyzdžiu leidžiama suprasti, kad

tame žmoguje susigrūmė kūniškos ydos ir dalinamos išmaldos. Yra labai aišku, kad pirmosios jį traukė už šlaunų žemyn, o antrosios už rankų kėlė aukštyn, nes jis mėgo dalinti išmaldą, tačiau kūno ydoms irgi visai neatsispirė.

Iš daugybės pavyzdžių matyti, kaip puikiai mirusiesiems padeda trečios rūšies aukos, tai yra šventos Ostijos aukojimas¹⁰⁶⁹. Ketvirtoje *Dialogų* knygoje Grigalius pasakoja apie tokį vie-nuolį, vardu Justas¹⁰⁷⁰. Sulaukęs pačios gyvenimo pabaigos, jis prisipažino slaptomis laikęs tris auksinius ir, tai apgailėdamas, numirė. Tada Grigalius paliepė broliams palaidoti jį su tais trimis auksiniais mėšlo duobėje ir dar pasakyti: „Tegu tavo pinigai kartu su tavim sulaukia pražūties!“ – Vis dėlto vienam broliui Grigalius liepė trisdešimt dienų už mirusįjį kasdien aukoti šventą Ostiją. Kai šis įvykdė liepimą, trisdešimtą dieną numirėlis pasirodė vienam broliui. Tas jo paklausė: „Kaip laikaisi?“ – Numirėlis jam atsakė: „Iki šiol gyvenau blogai, bet dabar man jau gerai, nes šiandien priėmiau Komuniją“.

Dar sužinota, kad Ostijos aukojimas labai padeda ne vien mirusiesiems, bet taip pat ir gyviesiems¹⁰⁷¹. Kartą kalnakasiai viename kalne kasė sidabrą, ir staiga nukrito uola ir visus po savim mirtinai prislėgė. Vis dėlto vienas vyras apačioje išsisuko nuo mirties, kai pasislėpė kažkokioje to kalno ertmėje, tačiau iš ten nebegalėjo beišeiti. Laikydama kalnakasį žuvusiu, jo žmona pavedė kiekvieną dieną už jį aukoti šventas Mišias, o pati kasdien paaukodavo gabalą duonos, ąsotį vyno ir žvakę. Neapsikentęs velnias tris dienas iš eilės pasirodydavo jai vyro pavidalu ir vis jos pasiteiraudavo, kur ji einanti. Moteris jam pasisakydavo einanti bažnyčion, o tada tas ištardavo: „Nebesivargink tuščiai, nes Mišios jau paaukotos“. – Taip ji tris dienas iš eilės praleido Mišias ir nepasirūpino, kad jos būtų aukojamos. Po kiek laiko

vienas žmogus tame kalne vėl kasė sidabrą ir išgirdo iš apačios tokį balsą, kuris bylojo: „Nekask iš viršaus, nes man virš galvos kybo didžiulis akmuo“. – Žmogus išsigando ir sukvietė daug kitų pasiklaudyti to balso. Tada jis vėl smeigė kastuvą ir vėl išgirdo panašius žodžius. Visi priėjo arčiau ir paklausė: „Kas gi tu esi?“ – Kalnakasys atsakė: „Nekaskite iš viršaus, nes man virš galvos kabo didžiulis akmuo“. – Ėmę kasti iš šono ir iki jo prisikasę, vyrai jį ištraukė gyvą ir sveiką. Kai jie ėmė klausinėti, kaip jis taip ilgai ten ištvėrė gyvas, kalnakasys jiems atsakė gaudavęs po gabalą duonos, ąsotį vyno ir uždegtą žvakę per visas dienas, išskyrus tris, per kurias jam nieko nedavė. Tai išgirdusi ir baisiai apsidžiaugusi, jo žmona prisipažino, kad kai kas sutrukdė jam visa tai paduoti ir kad tai velnias ją vis apgaudavęs, idant ji tas tris dienas neužsakytų Mišių. Kaip nurodo Petras Kliunietis, tai atsitiko Grenoblio vyskupijos kaime, vardu Ferjèrè.

Grigalius dar pasakoja tokią istoriją¹⁰⁷². Vienas jūrininkas kartą jūroje patyrė laivo sudužimą, o toks kunigas už jį paaugojo Ostiją, ir galiausiai iš vandens jis išsikapstė sveikas. Kai žmonės jo klausinėjo, kaip jis išsigelbėjo, jūrininkas jiems papasakojo štai ką. Netekęs jėgų, jis jau ruošėsi mirti, bet čia prie jo kažkas priėjo ir padavė duonos. Kai jis suvalgė ją, išsyrk sustiprėjęs atgavo jėgas, o kažkoks laivas, plaukęs pro šalį, jį paėmė. Tada buvo sužinota, kad jūrininkas duonos gavo tą valandą, kurią už jį kunigas paaugojęs Ostiją.

Grigalius liudija, kad mirusiesiems padeda ir ketvirtos rūšies aukos, tai yra pasninkų laikymasis¹⁰⁷³. Kaip kitų trijų rūšių, taip ir šitos aukos jis aptaria ir nurodo: „Keturiomis būdais išvaduojamos mirusiųjų sielos: kunigų aukojimais, šventųjų meldimais, artimųjų išmaldomis ir giminaičių pasninkais“.

Mirusiesiems padeda ir atgaila, kurią už juos atlieka bičiuliai¹⁰⁷⁴. Vienas iškilus daktaras pasakoja tokį atsitikimą. Mirus vyrui, viena moteris puolė į vargą ir jau buvo praradusi bet kokiais viltis, kai jai pasirodė velnias ir pasiūlė ją apipilti turtais, jeigu ji padarys, ko jis nori. Moteriai pasižadėjus, velnias prisakė, kad ji priverstų paleistuvauti Bažnyčios tarnus, kuriems buvo suteikusi viešnagę; antra, kad dieną priimtų pas save pavargėlius, o naktį juos išvartų be nieko; trečia, kad garsiai kalbėdama, bažnyčioje trukdytų besimeldžiantiems ir ketvirta, kad apie tai niekam nedrįstų prisipažinti. Galop kai jau ji artėjo prie mirties ir sūnaus buvo kalbinama atlikti išpažintį, moteris atskleidė jam, ką buvo padariusi, ir pasisakė negalinti atlikti išpažinties, nes ji jai nieko nebepadėsianti. Bet kadangi sūnus su ašaromis atkakliai jos tebeprašė ir pats žadėjo už ją atlikti atgailą, moteris susijaudino ir pasiuntė sūnų kunigo. Vis dėlto kol kunigas atėjo, pas ją įsiveržė demonai, ir ji iš demonų sukkelto siaubo ir baimės numirė. Jos sūnus už ją išpažino jos nuodėmę ir atliko septynerių metų atgailą. Kai ją pabaigė, išvydo motiną, o ši jam padėkojo už savo išlaisvinimą.

Dar mirusiesiems padeda Bažnyčios indulgencijos. Vienas Apaštalų Sosto legatas pasiūlė tokiam ryžtingam riteriui atlikti tarnybą Bažnyčiai ir pakariauti albigiečių žemėje, o tas paėmė savo mirusiam tėvui indulgenciją ir keturiasdešimt dienų ten išbuvo, atlikdamas karo tarnybą. Kai ją pabaigė, jam pasirodė tėvas, švietęs stipriau už šviesą, ir padėkojo už išlaisvinimą.

Dėl antro dalyko, tai yra kam aukojamos aukos, būtina aptarti keturis klausimus: pirma, kas yra tie žmonės, kuriems jos gali padėti; antra, kodėl jos jiems turi padėti; trečia, ar jos padeda visiems vienodai, ir ketvirta, kaip tie, kuriems jos skiriamos, gali apie tai sužinoti¹⁰⁷⁵. Pirmuoju klausimu, o būtent kas yra

tie žmonės, kuriems aukos gali padėti, reikia žinoti, kad, kaip aiškina Augustinas, visi, paliekantys šį pasaulį, būna arba labai geri, arba labai blogi, arba vidutiniškai geri, arba vidutiniškai blogi¹⁰⁷⁶. Todėl aukos už labai gerus žmones tampa padėkos pareiškimais, už labai blogus – tam tikra paguoda gyviesiems, už vidutiniškai gerus – kalčių atpirkimu, o už vidutiniškai blogus – permaldavimu. Labai gerais vadinami tie žmonės, kurie išsyk išskrenda į dangų ir būna laisvi nuo abiejų: tiek skaistyklos, tiek ir pragaro, liepsnų. Tokių žmonių yra trys grupės, o būtent pakrikštyti kūdikiai, kankiniai ir tobulai paruoštieji – pastariesiems priskiriami tokie, kurie tobulai paruošė auksą, sidabrą ir brangakmenius, tai yra meilę Dievui, meilę artimui ir gerus darbus, idant nebegalvotų, kaip patikti pasauliui, o vien mąstyti, kaip patikti Dievui. Retsykiais jie padaro dovanotinų nuodėmių, tačiau karšta meilė juose tas nuodėmės sunaikina – jos išgaruoja kaip vandens lašas, užtiškęs ant karštos krosnies, todėl jie savyje niekad nesinešioja ko nors, ką būtų galima sudeginti. Taigi kai kas nors meldžiasi už kurį nors iš šitų trijų grupių arba aukoja už jį kokią nors auką, tai daro jam skriaudą, nes, kaip aiškina Augustinas, kankinį nuskriaudžia žmogus, kuris už jį meldžiasi¹⁰⁷⁷. Tačiau jei kas nors pasimeldžia už kokį nors labai gerą, abejodamas, ar tasai pakilo į dangų, tada jo maldos tampa padėkos pareiškimu ir prisideda prie meldžiančiojo nuopelnų, nes yra pasakyta: „Mano malda grįžta atgal į mano antį“¹⁰⁷⁸. Tiems, kurie priklauso šioms trimis grupėms, dangus atsiveria išsyk, kai jie numiršta, ir jie nepajaučia jokių skaistyklos liepsnų, kaip tai išreikšta trimis asmenimis, kuriems atsivėręs dangus. Taigi dangus atsivėrė pakrikštytam Kristui, kaip nurodyta *Evangelijos pagal Luką* ketvirtame skyriuje: „Kai, visai tautai krikštijantis, ir Jėzus

pasikrikštijęs meldėsi, atsivėrė dangus¹⁰⁷⁹. Tuo pažymima, kad dangus atsiveria visiems pakrikštytiems žmonėms, nesvarbu ar jie būna kūdikiai, ar suaugę, todėl, jei tokie numiršta, jie išsyk pakyla į dangų¹⁰⁸⁰. Mat Kristaus kančios galia krikštas apvalo žmogų nuo bet kurios: ar prigimtinės, ar mirtinos, ar dovanojamos, nuodėmės. Antra, dangus atsivėrė Steponui, kai jį užmušė akmenimis, kaip nurodyta *Apėstaly darbų* aštuntame skyriuje: „Štai regiu atsivėrusį dangų *ir t. t.*“¹⁰⁸¹. Tuo pažymima, kad jis atsiveria visiems kankiniams, todėl jie išsyk, kai numiršta, išskrenda į dangų, ir jeigu jie turi savyką degaus, tai visa tai būna išpjaunama kankinystės pjautuvu. Trečia, jis atsivėrė tobuliausiai paruoštam Jonui, kaip parodyta *Apėiškimo* ketvirtame skyriuje: „Paskui aš turėjau regėjimą. Štai atsivėrė vartai danguje“¹⁰⁸². Tuo pažymima, kad tobulai paruoštiems žmonėms, kurie būna visiškai atlikę atgailą, be to, nepadarę dovanotinų nuodėmių – arba jei kada ir padarę, tai tos nuodėmės išsyk išgaravo nuo karštos jų meilės, dangus išsyk atsiveria, ir jie įžengia ten, kad amžinai karaliautų.

Labai blogi yra tokie, kurie išsyk nugrimzta į pragaro bedugnę¹⁰⁸³. Jeigu tikrai žinoma, kad jie pasmerkti, tai niekad nereikia už juos aukoti jokių aukų, kaip apie tai sako Augustinas: „Jei žinočiau savo tėvą esant pragare, melsčiausi už jį ne daugiau kaip už velnią“¹⁰⁸⁴. Jeigu už kuriuos nors pasmerktuosius, abejojant, ar jie pasmerkti, būtų aukojamos kokios nors aukos, tai jos niekuo jiems nepadėtų nei vienu iš šitų atžvilgių: nei išvadavimo, tai yra kad jie būtų išvaduoti nuo bausmės; nei sušvelninimo, tai yra kad jiems bausmė būtų sušvelninta ar pamažinta; nei sustabdymo, tai yra kad kažkuriuo metu ar kažkurią valandą jų pasmerkimas būtų sustabdytas; nei sutvirtinimo, tai yra kad juos sutvirtintų

lengviau išverti bausmę, nes pragare nė vienam iš jų jokių atžvilgiu atpirkimas negalioja.

Vidutiniškai gerais ir blogais vadinami žmonės, kurie su savi mi nešasi ką nors degaus, tai yra medžio, šieno arba šiaudų, arba tie, kas nespėjo, mirčiai užbėgus už akių, iki galo atlikti paskirtos ir pakankamos atgailos¹⁰⁸⁵. Jie nebūna tokie geri, kad nestokotų aukų, nė tokie blogi, kad jos jiems negalėtų bepadėti. Todėl aukos, kurios būna už juos paaukotos, pasitarnauja jų atpirkimui bei permaldavimui už juos. Dėl to šie mirusieji yra vieninteliai, kuriems aukos ir gali padėti. Atlikti šios rūšies apeigoms Bažnyčia pratusi daugiausia laikytis trejų sukaktuvių: septyndienio, trisdešimtinių ir metinių; šio papročio pagrindimas nustatytas knygoje *De mitrali officio*¹⁰⁸⁶. Septyndienio laikomasi todėl, kad sielos pasiektų amžinojo poilsio šabą arba kad mirusiesiems būtų atleistos visos nuodėmės, kurias jie padarė per gyvenimą, pastarajam trunkant dar septynias dienas, arba kad jiems būtų atleistos nuodėmės, kurias jie padarė kūnu, susidedančiu iš keturių skysčių: kraujo, melancholijos, flegmos ir choleros, ir siela, kurią sudaro trys galios: atmintis, protas ir išmintis, arba valia. Trisdešimtinių, kurios susideda iš trijų dekadų, laikomasi todėl, kad mirusieji būtų apvalyti nuo tų nuodėmių, kuriomis jie nusižengė tikėjimui Trejybe ir kuriomis jie pažeidė Dekalogą. Metinių laikomasi todėl, kad jie iš nelaimių metų pereitų į amžinybės metus. Kaip šventųjų garbei ir savo naudai mes švenčiame šventųjų metines, lygiai taip mes švenčiame ir mirusiųjų metines – vardan jų naudos ir vardan savo maldingumo.

Antruoju klausimu – dėl to, kodėl jiems aukos turi padėti, – būtina žinoti, kad jos turi jiems padėti dėl trijų priežasčių. Pirma, dėl vienybės, nes jie priklauso vienam kūnui kartu su kitais iš kovojančios Bažnyčios, todėl vienų nauda su kitais turi

būti bendra. Antra, dėl garbingumo, nes jie, kol buvo gyvi, nusipelnė, kad jiems būtų šitaip padedama; kita vertus, yra garbinga, kai tie, kas padėjo kitiems, iš kitų sulaukia paramos. Trečia, dėl būtinybės, nes mirusieji yra tokios būklės, kad patys sau nebegali padėti.

Trečiuoju klausimu – dėl to, ar aukos padeda visiems vienodai, – reikia žinoti, kad jei aukos skiriamos kam nors specialiai, tai jos daugiau padeda tiems, kuriems ir būna skiriamos, o ne kuriems nors kitiems. Jeigu jos aukojamos bendrai, labiau padeda tiems, kas šiame gyvenime tos paramos būna labiau nusipelnę, jei tik jiems jos reikia arba vienodai su kitais, arba už juos daugiau.

Ketvirtuoju klausimu – dėl to, kaip jie gali sužinoti, kad aukos skiriamos būtent jiems, – reikia žinoti, kad, kaip moko Augustinas, jie apie tai gali sužinoti trimis būdais. Pirma, Dievo apreiškimu, tai yra, kai Dievas tai jiems apreiškia. Antra, gerųjų angelų atskleidimu: mat angelai, kurie šičia visuomet būna su mumis ir stebi visus mūsų veiksmus, gali akimirksniu patekti pas mirusiuosius ir jiems išsyk apie tai pranešti. Trečia, iš čia išskelaujančių sielų pranešimu: mat sielos, kurios palieka šį pasaulį, apie tuos ir kitus dalykus gali papasakoti mirusiesiems. Ir dar ketvirta, jie gali apie tai sužinoti iš patirties apreiškimo: kai mirusieji pajaučia išsivadavę nuo bausmių, jie supranta, kad už juos buvo aukojamos aukos.

Dėl trečio dalyko, tai yra dėl tų, kas aukoja, būtina žinoti štai ką. Idant aukos galėtų padėti, reikalinga, kad jas aukotų žmonės, kuriuos su mirusiais sieja meilės ryšys, nes aukos negali padėti, kai jas aukoja piktieji. Vienoje vietoje skaitome, kad sykį toks riteris gulėjo lovoje šalia savo žmonos, o per langus gausiai krito mėnulio šviesa, ir jis pradėjo stebėtis, kodėl protingas žmogus nepaklūsta savo Kūrėjui, kai Jam paklūsta

visi neprotingi kūriniai. Tada jis nepagarbiai pagalvojo apie vieną mirusį riterį, kuris anksčiau jam buvo labai artimas, ir štai tas, kurs jau buvo numiręs, staiga įžengė į miegamąjį ir jam tarė: „Bičiuli, neįtarinėk dėl ko nors manęs piktuoju ir dovanok, jei kuo nors tau nusidėjau“. – Kai jo buvo pasiteirauta apie būklę, tasai atsakė: „Aš kenčiu įvairias bausmes. Viena – ypatinga: ji man teko už tai, kad išniekinau tokias kapines, ten sužeidžiau vieną žmogų ir atėmiau iš jo gobtuvą. Dabar jis uždėtas ant manęs ir mane slegia sunkiau už kalną“. – Numirėlis paprašė, kad riteris pavestų už jį pasimelsti. Kai riteris jo paklausė, ar jis norėtų, kad jis pavestų už jį pasimelsti tokiam ir tokiam kunigui, numirėlis nieko jam neatsakė, tik pakrutino tarsi nesutikdamas galvą. Tada riteris pasiteiravo, ar jis norėtų, kad už jį pasimelstų toks atsiskyrėlis. Numirėlis tarė: „O, kad tas už mane melstųsi!“ – Kai riteris pažadėjo tai padaryti, tas jam pasakė: „Ir aš tau sakau, kad praėjus nuo šios dienos dviems metams tu irgi mirsi“. – Tada jis išnyko, o riteris, pakeitęs savo gyvenimą į gerąją pusę, užmigo Viešpatyje.

Dėl žodžių apie tai, kad aukos, kurias aukoja blogieji, negali padėti, būtina žinoti viena: taip neįvyksta tada, kai atliekamas koks sakramentinis veiksmas, pavyzdžiui, kai aukojamos Mišios, kurioms joks blogas kunigas negali pakenkti, arba tada, kai mirusysis ar kas nors iš jo draugų palieka ką nors išdalinti kitiems asmenims, net jeigu tie yra blogi žmonės. Pastariesiems būtina išsyk išdalinti, kas pavesta, idant jiems neatsitiktų taip, kaip atsitiko vienam žmogui. Turpinas pasakoja, kad vienas riteris rengėsi dalyvauti Karolio Didžiojo kare prieš maurus ir savo giminaičio paprašė, kad, jeigu jis mirtų per karą, tasai parduotų jo žirgą, o pinigus išdalintų vargšams¹⁰⁸⁷. Riteriui mirus, giminaičiui labai patikęs jo žirgas, ir jis gyvulį pasilaikęs

sau. Praėjus nedaug laiko, jam pasirodė mirusysis, šviesdamas tarsį saulė, ir pasakė: „Giminaiti, blogai pasielgei, kad privertei mane kentėti aštuonias dienas bausmę skaistykloje dėl arklio, už kurį gautų pinigų, kaip prašiau, neišdalinau pavargėliams. Tau atsirugs už tai: dar šiandien velniai tavo sielą atidangins į pragarą, o aš švarus iškeliu į Dievo karalystę“. – Ir štai danguje staiga pasigirdo tarsį liūtų, lokių ir vilkų staugimas, ir velniai jį nusinešė.

CLX. APIE KETURIS VAINIKUOTUOSIUS

APIE KETURIS VAINIKUOTUOSIUS CLX – Keturi vainikuotieji buvo Severas, Severijonas, Karpoforas ir Viktorinas¹⁰⁸⁸. Jie Diokleciano įsakymu buvo mirtinai nuplakti švininiais rimbais. Kadangi iš pradžių nebuvo įmanoma sužinoti jų vardų, nes jie paaiškėjo tik po daugelio metų, apreiškus Dievui, tai jų atminimą buvo nuspręsta saugoti kitų penkių kankinių vardais, tai yra Klaudijaus, Kastorijaus, Simforiano, Nikostrato ir Simplicijaus; pastarieji savo kankinystę priėmė, praėjus dvejiems metams po minėtųjų kankinystės. Šie kankiniai atsisakė išskaptuoti Diokletianui kažkokį stabą, nors buvo visokeriopai įvaldę skulptūros meną, ir nieku būdu nesutiko paaukoti stabams. Tada paties Diokleciano įsakymu jie buvo gyvi uždaryti į švinines dėžes ir tokiu būdu nugramzdinti į jūrą apie 287-us Viešpaties metus. Taigi popiežius Melkiadas penkiais jų vardais nutarė pagerbti minėtus keturis kankinius ir pavadinti juos Keturiais vainikuotaisiais dar iki tol, kol paaiškėjo jų vardai. Ir nors vėliau jų vardai buvo atskleisti, paprotys vadinti juos pirmiausiai Keturiais vainikuotaisiais išliko.

CLXI. APIE ŠVENTĄ TEODORĄ

APIE ŠVENTĄ TEODORĄ CLXI – Teodoras kankinystę patyrė Marmarijos mieste, valdant imperatoriams Dioklecianui ir Maksimianui¹⁰⁸⁹. Teisėjui liepus jam paaukoti ir grįžti prie ankstesnės tarnybos, Teodoras atsakė: „Aš einu karo tarnybą savo Dievui ir Jo sūnui Jėzui Kristui“. – Tada teisėjas jo paklausė: „Tai tavasis dievas turi sūnų?“ – Teodoras atsakė: „Taip“. – Teisėjas pasiteiravo: „Ar galime susipažinti su juo?“ – Teodoras atsakė: „Be abejo, galite su Juo susipažinti ir pas Jį nueiti“.

Davus šventam Teodorui atvangą, kad jis paaukotų, šventasis naktį nuėjo į dievų motinos šventyklą ir, padėjęs ugnies, ją visą sudegino. Apkaltintas vieno žmogaus, kuris tai matė, Teodoras buvo uždarytas į kalėjimą, kad ten numirtų iš bado. Apsireiškęs Viešpats jam tarė: „Pasitikėk, mano tarne Teodorai, nes aš esu su tavimi“. – Tada, nors durys buvo užsklęstos, pas jį atėjo didelė minia vyrų baltais drabužiais, kuri kartu su juo ėmė giedoti psalmes. Tai išvydę, sargai išsigandę išsibėgiojo. Kai Teodoras buvo išvestas iš ten ir raginamas aukoti, pasakė teisėjui: „Jei ir deginsi mano mėsas ugnyje, ir žalosi jas įvairiais kankinimais, aš tol, kol mano šnervėse bus dvasia, neatsisidėsiu savo Dievo“.

Teisėjo liepimu jis buvo pakabintas ant medžio, o jo šonai taip žiauriai gremžiami geležiniais nagais, kad pasimatė pliki šonkauliai. Teisėjas jo paklausė: „Teodorai, nori būti su mumis ar su savo Kristumi?“ – Šis atsakė: „Su savo Kristumi ir esu, ir buvau, ir būsiu!“ – Tada buvo įsakyta sudeginti jį ugnyje, kurioje jis ir išleido dvasią. Tačiau jo kūnas liko ugnies nepalietas. Tai įvyko apie 287-us Viešpaties metus. Visus tada užliejo pats maloniausias kvapas, ir pasigirdo balsas, bylojęs: „Eikš, mano mylimasai, įženk į savo Viešpaties džiaugsmą“. – Daugybė žmonių išvydo ir atsivėrusį dangų.

CLXII. APIE ŠVENTĄ MARTYNĄ

APIE VARDĄ – Martynas reiškia *Martem tenens* „Marsą laimintis“, tai yra laimintis karą prieš ydas ir nuodėmes¹⁰⁹⁰. Dar Martynas gali reikšti *martyrum unus* „vienas iš kankinių“; mat bent jau valia ir kūno marinimu jis buvo kankinys. Taip pat Martynas aiškinamas kaip „kurstantis“, „iššaukiantis“ arba „valdantis“, nes savo šventumo nuopelnu Martynas sukurstė velnio pavydą, iššaukė Dievo gailestingumą ir valdė savo kūną nuolatiniu marinimu. Iš tiesų kūnui turi vadovauti protas arba siela, kaip sako Dionisijas laiške Demofilui¹⁰⁹¹, kaip šeimininkas vadovauja tarnui, tėvas sūnui ar vyresnysis padykusiam jaunuoliui.

Šio šventojo gyvenimą aprašė Severas, vardu Sulpicijus¹⁰⁹², to švento Martyno mokinyš, kurį Genadijus mini tarp kitų garsių žmonių¹⁰⁹³.

APIE ŠVENTĄ MARTYNĄ CLXII – Martynas gimė panonų¹⁰⁹⁴ mieste Sabarijoje¹⁰⁹⁵, tačiau užaugo Italijoje, Ticine¹⁰⁹⁶. Kartu su savo tėvu, kariniu tribūnu¹⁰⁹⁷, jis kariavo, valdant imperatoriams Konstancijui ir Julijonui¹⁰⁹⁸, tačiau ne savo noru, nes nuo pat vaikystės jautė dievišką įkvėpimą: sulaukęs dvylikos metų, jis prieš tėvų valią pabėgo ieškoti prieglobsčio į bažnyčią, kur pasisakė norįs tapti katechumenu¹⁰⁹⁹. Nuo to laiko Martynas gyveno atsiskyrėliškai, kol tam kliūtimi netapo kūno silpnumas. Tačiau kai imperatoriai nusprendė, kad veteranų sūnūs turi tarnauti kariuomenėje vietoj tėvų, Martynas, turėdamas penkiolika metų, buvo priverstas eiti kariauti, lydimas tik vieno tarno, kuriam pats dažnai patarnaudavo, nuaudavo ir nušveisdavo apavą.

Kartą žiemą eidamas pro Amjeno¹¹⁰⁰ vartus, Martynas pamatė vargšą, kuris buvo visiškai nuogas. Kadangi niekas nedavė

jam išmaldos, Martynas suprato, kad jam palikta pasirinkti šiuo žmogumi. Išsitraukęs kardą jis perrėžė savo apsiaustą, kurio jam vienam buvo per daug ir, dalį atidavęs vargšui, likusia apsisiautė pats. Kitą naktį jis išvydo Kristų, apsigobusį ta pačia jo apsiausto dalimi, kuria buvo pridengęs vargšą, ir išgirdo sakantį jį supantiems angelams: „Martynas, vis dar katechumenas, šiuo apdaru mane apsiautė“. – Po šio įvykio šventasis žmogus nepradėjo puikuotis šlove, bet, pažinęs Dievo gerumą, apsikrikštijo, būdamas aštuoniolikos metų. Eidamas tribūno pareigas jis dar dvejus metus kariavo, davęs žodį išsižadėti šio pasaulio, kai pasibaigs tribūnato laikas.

Tuo tarpu barbarams pradėjus puldinėti Galiją, imperatorius Julijonas, ketindamas stoti su jais į kovą, išmokėjo kareiviams pinigų. Tačiau Martynas, nebenorėdamas kariauti, atsisakė priimti piniginę dovaną ir tarė imperatoriui: „Aš esu Kristaus karys, man negalima kariauti“. – Pasipiktinęs Julijonas pasakė, kad jis išsižada karinės tarnybos ne dėl tikėjimo, bet bijodamas gresiančio karo. Tačiau bebaimis Martynas atsakė: „Jei mano pasirinkimui primetamas bailumas, o ne tikėjimas, rytoj aš beginklis stosis kariuomenės priekyje ir Kristaus vardu, ginamas ne skydo ar šalmo, bet kryžiaus ženkle, saugiai prasibrausiu į priešų gretas“. – Taigi buvo įsakyta jį saugoti, kad beginklis, kaip buvo sakęs, stotų prieš barbarus. Tačiau kitą dieną priešai atsiuntė pasiuntinius, atiduodami visa, kas jiems priklauso, ir patys pasiduodami. Todėl nėra jokios abejonės, kad tokia pergalė, be kraujo, buvo skirta švento žmogaus nuopelnų dėka.

Paskui atsisakęs karinės tarnybos, Martynas nuvyko pas šventą Hiliarą, Puatjė vyskupą, kuris paskyrė jį ekzorcistu¹¹⁰¹. Per miegus Viešpats paragino Martyną aplankyti savo tėvus,

kurie dar buvo pagonys. Jis iš anksto pasakė, kad keliaudamas patirs daug nelaimių. Ir tikrai, Alpėse jis pateko į plėšikų rankas. Kai vienas jų kirviu užsimojo jam virš galvos, kitas dešine ranka sustabdė užsimojusiojo smūgį. Surišus rankas už nugaros, Martynas buvo patikėtas saugoti vienam plėšikui. Kai šis pasiteiravo, ar Martynas nebijo, tas atsakė, kad jis niekada nebuvo toks saugus, nes žino, jog būtent išbandymuose sulauksiąs Dievo gailestingumo. Jis ėmė plėšikui pamokslauti ir atvertė jį į tikėjimą. Palydėjęs Martyną iki kelio, vėliau tas plėšikas nugyveno pagyrimo vertą gyvenimą.

Kai Martynas praėjo Milano miestą, kelyje jis sutiko velnią žmogaus pavidalu, kuris paklausė, kur tas traukia. Martynas atsakė jam keliaująs ten, kur Viešpats jį šaukia, o velnias tarė: „Kur tik tu eisi, velnias stos prieš tave“. – Martynas jam atsakė: „Viešpats yra su manim: aš nebijau; ką gali padaryti man žmogus?“¹¹⁰² – Po šių žodžių velnias tučtuojau pranyko. Taigi Martynas atvertė motiną, tačiau tėvas liko klaidatikystėje.

Kai arijoniškoji erezija¹¹⁰³ paplito po visą pasaulį, Martynas jai priešinosi beveik vienas. Jis buvo viešai nuplaktas ir, išmestas iš miesto, sugrįžo į Milaną, kur pasistatė vienuolyną. Tačiau ir iš ten arijonų buvo išmestas. Tuomet jis nukako tik su vienu bičiuliu, kunigu, į Galinarijos salą¹¹⁰⁴, kur kartu su kitomis žolėmis suvalgė nuodingąjį čemerį¹¹⁰⁵. Pajutęs besiartinant mirtį, Martynas maldos galia išvengė pavojaus ir skausmo.

Išgirdęs, kad šventas Hiliaras grįžta iš tremties, Martynas iškeliaavo jo pasitikti ir netoli Puatjė pastatė vienuolyną. Čia buvo vienas katechumenas, kurį, trumpam išvykęs iš vienuolyno ir vėl sugrįžęs, Martynas rado mirusį be krikšto. Nugabenęs jį į celę ir išsitiesęs ant jo kūno Martynas savo malda grąžino katechumeną į gyvenimą. Vėliau tas žmogus dažnai pasakodavo,

kad kai jam buvo skirta bausmė ir jis buvo paskirtas į tamsias vietas, du angelai paminėjo teisėjui, kad jis esąs tas, už kurį meldėsi šventas Martynas; taigi angelams buvo liepta jį atvesti ir grąžinti gyvą Martynui. O be to buvo grąžinta gyvybė dar vienam žmogui, kuris savo gyvenimą baigė kilpoje.

Kadangi Tūro žmonės neturėjo vyskupo, paprašė skirti jiems Martyną, nors šis ir priešinosi¹¹⁰⁶. Visgi kai kurie susirinkę vyskupai buvo priešiška nusiteikę dėl to, kad Martyno laikysena buvo bjauri, o ir veidas atrodė niekingai. Iš tų vyskupų ypatingai išsiskyrė vienas, vardu Defensorius. Kadangi tada nebuvo skaitovo, vienas, paėmęs psalmyną, perskaitė pirmą pasitaikiusią psalmę, kurioje buvo tokia eilutė: „Mažylių ir kūdikių lūpomis susikūrei šlovę [...], kad nutildytum priešą ir maištautoją“¹¹⁰⁷. – Taip tas Defensorius buvo visų sutramdytas.

Paskirtas vyskupu Martynas, netverdamas žmonių triukšmo, maždaug už dviejų mylių nuo miesto pastatė vienuolyną, kuriame gyveno kartu su aštuoniasdešimčia mokinių, didžiai susilaikydami. Ten nė vienas nežinojo, kas yra vynas; jo paragaudavo tik tas, kurį priversdavo liga, o dėvėti kiek švelnesnį apdarą prilygo nusikaltimui. Daugybė miestų pasirinkdavo vyskopus iš jų tarpo.

Vienas žmogus buvo pagerbtas šio kankinio vardu, tačiau Martynas negalėjo nieko sužinoti apie jo gyvenimą ar nuopelnus. Vieną dieną stovėdamas prie kapo, meldė Viešpatį parodyti, kas čia palaidotas ar kokie to žmogaus nuopelnai¹¹⁰⁸. Atsigręžęs kairėn jis pamatė stovint juodut juodutėlį šešėlį, kuris, Martyno prisaikindamas, pasisakė buvęs plėšikas ir už nusikaltimą nužudytas. Taigi Martynas tuoj pat liepė išardyti altorių.

Švento Martyno mokinių Severo ir Galo *Dialoge*, kuris buvo smarkiai papildytas tuo, ką Severas praleido *Švento Martyno gyvenime*, sakoma, kad sykį Martynas su kažkokiu reikalu atėjo pas imperatorių Valentinianą¹¹⁰⁹. Imperatorius, žinodamas, kad Martynas nori prašyti to, ko jis nenorėtų suteikti, paliepė uždaryti jam rūmų duris. Tačiau Martynas, pirmą ir antrą kartą nepriimtas, apsivyniojęs ašutine ir apsibarstęs pelenais, savaitę marino savo kūną nevalgydamas ir negerdamas. Paskui, angelo patartas, atėjo į rūmus ir, niekam nebepastojus kelio, nuėjo tiesiai pas imperatorių. Imperatorius, išvydęs jį ateinant, užsirūstino, kad jis buvo įleistas ir nepanoro atsistoti jo sutikti. Bet karališkąjį sostą apsiautė ugnis ir patį imperatorių iš užnugario ėmė sivilinti; pykdamas ant šventojo, jis pakilo ir prisipažino pajutęs dieviškąją galybę. Stipriai apsikabinęs Martyną, imperatorius leido jam viską, ko tas anksčiau buvo prašęs, ir gausiai apdovanojo, tačiau Martynas dovanų nepriėmė.¹¹¹⁰

Tame pačiame *Dialoge* pasakojama, kaip Martynas prikėlė iš numirusiųjų trečią žmogų. Mirė vienas jaunuolis; jo motina su ašaromis meldė šventą Martyną jį prikelti. Martynas atsiklaupė vidury lauko, kuriame buvo nesuskaitoma daugybė pagonių, ir visiems matant vaikas prisikėlė. Dėl to visi tie pagonys atsivertė į tikėjimą.¹¹¹¹

Tam šventam žmogui pakluso visa negyvoji gamta, visa augmenija ir visa neprotaujanti gyvūnija. Negyvieji dalykai – tai ugnis ir vanduo. Kai vienoje šventovėje buvo užkurta ugnis, vėjui pūstelėjus liepsna peršoko į gretimą namą. Tada Martynas, užlipęs ant namo stogo, stojo ir užkirto kelią plintančiai liepsnai. Netrukus liepsna atsisuko prieš vėjo jėgą ir atrodė, kad vyksta kova tarp dviejų besikaunančių stichijų.¹¹¹² Ir dar, kaip pasakojama šiame *Dialoge*, kai vienas laivas atsidūrė pavojuje,

pirklys, dar ne krikščionis, sušuko: „Martyno dieve, išgelbėk mus!“ – Ir tuoj pat stojo visiška ramybė.¹¹¹³

Panašiai buvo ir su augalais. Vienoje vietovėje Martynas nugriovė labai seną šventyklą. Ir jau norėjo nukirsti pušį, velniui pašvęstą, tačiau kaimiečiai ir pagonys pasipriešino, ir vienas jų tarė: „Jei pasitiki savuoju Dievu, mes šį medį nukirsime, o tu jį krinantį sugauk ir, jei tavasis Dievas, kaip tu sakai, yra su tavimi, pasitrauk sveikas“. – Martynas sutiko; jis pažymėjo kryžiaus ženklą prieš kertamą medį, jau bekrentantį ten, kur jis stovėjo, ir tas, pasviręs į kitą pusę, sunkiai prispaudė saugiai pasislėpusius kaimiečius. Tie, išvydę stebuklą, atsivertė į tikėjimą.¹¹¹⁴

Neprotaujanti gyvūnija jam pakluso daugel sykių, kaip pasakojama minėtame dialoge. Kartą Martynas pamatė šunis, persekiojančius kiškelį, ir liepė jiems liautis. Tie tuoj pat sustojo ir tarsi sukaustyti liko savo vietose.¹¹¹⁵ Kai per upę plaukė gyvatė, Martynas jai tarė: „Viešpaties vardu įsakau tau grįžti“. – Netrukus ji, paklususi šventojo žodžiams, apsisuko ir nuvinguriavo į kitą krantą. Atsidusęs Martynas tarė: „Gyvatės mane girdi, o žmonės – ne“. – Panašiai nutiko ir tuomet, kai vienas šuo ėmė loti ant vieno iš Martyno mokinių; tas, į jį atsigręžęs, tarė: „Martyno vardu įsakau tau nutilti“. – Šuo tuoj pat nutilo, lyg liežuvis jam būtų nupjautas.

Šventas Martynas buvo labai nusižeminęs. Pakeliui į Paryžių sutikęs vieną raupsuotąjį, kuris visiems kėlė siaubą, pabučiavo ir palaimino jį, ir tas tuoj pat buvo apvalytas nuo ligos¹¹¹⁶. Dalyvaudamas vyskupų susirinkimuose jis niekuomet nelipdavo ant pakylos. Ir bažnyčioje niekas niekados nematė jo sėdint; jis sėdėdavo ant paprasto suoliuko, vadinamo „trikoju“¹¹¹⁷.

Jis buvo labai kilnus; buvo sakoma, kad jis prilygsta apaštalams dėl Šventosios Dvasios malonės, nusileidusios ant jo

ugnies pavidalu jį sustiprinti, kaip nutiko ir apaštalams. Todėl ir apaštalai jį kaip sau lygų dažnai lankydavo. Minėtame *Dialogue* sakoma, kad sykį Martynas buvo celėje vienas, o jo mokiniai Severas ir Galas laukė prie durų. Staiga persmelkti nepaprasto siaubo, mokiniai išgirdo celėje kalbant daugelį balsų. Kai vėliau paklausė Martyno apie tai, tas tarė: „Pasakysiu jums, tačiau jūsų prašau niekam nepasakoti. Agnė, Teklė ir Marija pas mane buvo atėjusios“. – Ir ne tik tą dieną, bet ir dažniau Martynas prisipažino buvęs jų aplankytas, taip pat apaštalus Petrą ir Paulių patvirtino dažnai matęs.¹¹¹⁸

Jis buvo labai teisingas. Kartą Martynas buvo pakviestas imperatoriaus, vardu Maksimas, ir jam pirmajam buvo pasiūlyta taurė. Visi tikėjosi, kad paskui Martynas perduos taurę imperatoriui, tačiau jis davė savo kunigui, manydamas, kad niekas nėra labiau vertas gerti po jo ir nusprendęs, kad būtų nekilnu pasiūlyti imperatoriui ar imperatoriaus artimiesiems, o ne kunigui.¹¹¹⁹

Jis buvo labai pakantus. Visame kame jis sugebėjo išlikti pakantus: būdamas aukščiausio rango šventikas, jis dažnai buvo begėdiškai įžeidinėjamas savo klierikų, tačiau dėl to nenukreipė nuo jų savo meilės¹¹²⁰. Niekas niekuomet nematė jo supykusio, nei liūdinčio, nei besijuokiančio. Jo lūpose niekuomet nebuvo nieko kito, tik Kristus, jo širdyje niekuomet nebuvo nieko kito, tik pamaldumas, ramybė, gailestingumas¹¹²¹.

Minėtame *Dialogue* pasakojama, kad sykį, kai Martynas, apsirengęs šiurkščiu drabužiu, apsigobęs juodu nutįsusi apsiaustu, jojo ant asiliuko, pasibaidė iš priešingos pusės joję žirgai, ir kariai stačia galva krito žemėn. Jie čiupo Martyną ir smarkiai nuplakė. Tačiau tas, netaręs nė žodžio, laikė atsukęs jiems nugarą, ir jie siuto dar labiau, nes atrodė, kad Martynas, tarsi

nejausdamas jį kertančių rykščių, niekina juos. O žirgai liko gulėti ant žemės; kad ir kaip juos čaižė, jie negalėjo pasijudinti tarsi būtų suakmenėję. Galiausiai kariai grįžo prie Martyno ir išpažino savo nuodėmę, kurią iš nežinojimo jam padarė. Tas jiems atleido, ir žirgai greitai žingsniu tęsė kelionę.¹¹²²

Martynas nuolatos meldėsi. Kaip pasakojama legendoje, niekuomet nė vienos valandos, nė vienos akimirkos jis nepraleisdavo veltui, nesimelsdamas ar neskaitydamas. Tačiau skaitydamas ar dirbdamas, jis niekuomet neleisdavo sielai atsikvėpti nuo maldos. Kaip kalviai yra pratę bedirbdami vis trinkelėti priekalą, kad darbas lengviau eitųsi, taip Martynas, ką bedarydamas, visada meldėsi.¹¹²³

Jis buvo labai griežtas sau. Severas laiške Euzebijui pasakoja, kad sykį Martynui atvykus į vieną savo dieceziją, klierikai paruošė jam lovą su storu šiaudų čiužiniu. Atsigulęs Martynas pašiurpo nuo neįprasto minkštumo, kadangi buvo pratęs miegoti ant plikos žemės, apsiklojęs tik ašutine. Taigi susijaudinęs dėl tokio įžeidimo, jis pakilo, išmetė visą čiužinį ir įsitaisė ant plikos žemės. Apie vidurnaktį tie šiaudai užsidegė. Pabudęs Martynas bandė išeiti, bet negalėjo. Ugnis jį pagavo ir sudegino rūbus. Pasinėręs į įprastą prieglobstį – maldą – ir persižegnojęs jis liko vidury ugnies nepalytėtas ir jautė, kad liepsnos, kurias buvo patyręs smarkiai deginant, jį vilgo. Paskui subėgo pakirdę vienuoliai ir išvedė iš liepsnų Martyną nė kiek nenukentėjusį, nors manė, kad jis sudegė.¹¹²⁴

Jis buvo labai atjautus prasikaltusiems, nes visus, norinčius atgailauti, priglausdavo atjautos glėbyje atgailai. Kai velnias prikašiojo Martynui, kodėl paslydusius visuomet priima atgailauti, tas jam atsakė: „Jei tu pats, nelaimingasai, liautumeis žmonėms ramybę drumstęs ir atgailautum už savo poelgius,

aš, pasikliaudamas Viešpačiu, Kristaus gailestingumą tau pažadėčiau“.

Jis buvo labai gailestingas vargšams. Minėtame *Dialogue* pasakojama, kad vienos šventės metu Martyną, traukiantį į bažnyčią, sekė nuogas vargeta. Martynas liepė arkidiakonui¹¹²⁵ aprengti vargšą, tačiau tam delsiant tai padaryti, Martynas, įėjęs į zakristiją, atidavė vargšui savo tuniką¹¹²⁶ ir liepė tuoj pat išeiti. Kai arkidiakonas perspėjo, kad jau metas pradėti iškilmės, Martynas atsakė, turėdamas minty save patį, negalįs eiti, kol vargšas negavo drabužių. Arkidiakonas, nesupratęs – nes Martynas ant viršaus buvo užsivilkęs kapą¹¹²⁷, ir nesimatė, kad po apačia jis esąs nuogas, – teisinosi, kad vargetos čia nėra. Tačiau Martynas tarė: „Man tebūnie atneštas rūbas, ir vargeta nestokos ką apsi-rengti“. – Taigi arkidiakonas buvo priverstas nueiti į turgų ir už penkis sidabrinius stvėręs menką ir trumpą apsiaustą, vadinamą penula, kas reikštų *pene nulla* „beveik nieko“, supykęs sviedė Martynui po kojų. Tas jį nemačiom apsilviko; apsiausto rankovės siekė alkūnes, o ilgumo buvo iki kelių, ir taip apsirengęs Martynas žengė aukoti iškilingų šventų Mišių. Aukojant Mišias, virš jo galvos pasirodė ugnies kamuolys, kurį regėjo daugelis.¹¹²⁸ Todėl sakoma, kad Martynas prilygsta apaštalams. Pasakodamas šį stebuklą mokytojas Jonas Beletas dar priduria: kai Mišių metu Martynas, kaip buvo įprasta, pakėlė rankas į Dievą, drobinės rankovės pasislinko aukštyn, nes jo rankos nebuvo storos, nei per daug mėsingos, ir minėtoji tunika vos siekė alkūnes; taigi rankos liko nuogos. Tada angelai atnešė nepaprasto grožio apyrankes iš aukso ir brangakmenių, ir pridengė rankas kaip derėjo.¹¹²⁹ Kartą išvydęs nukirptą avį, Martynas tarė: „Ji išpildė evangeliškąjį nurodymą: turėdama dvi tunikas vieną padovanojo neturinčiajam. Taip ir jūs privalote elgtis“.

Jis buvo labai galingas, išvarydamas demonus. Jis dažnai varydavo tuos demonus iš žmonių. Minėtame *Dialogue* pasakojama, kad viena karvė, apsėsta demono, visur siautėjo, daugelį žmonių subadė ir siautulingai lėkė į Martyną ir jo bičiulius. Tas, iškėlęs ranką, liepė jai sustoti. Jai sustingus, Martynas pamatė demoną, sėdintį karvei ant nugaros. Jį bardamas Martynas tarė: „Atstok, nelabasai, nuo gyvulio ir liaukis vaikęs niekuo dėtą gyvūną“. – Demonui tučtuojau pasitraukus, karvė išsitiesė Martynui po kojų ir, jam liepus, romiai grįžo į savo bandą.¹¹³⁰

Jis buvo nepaprastai įžvalgus, pažindamas demonus. Jis taip lengvai pastebėdavo demonus, kad matydavo juos labai aiškiai, koku pavidalu jie bebūtų prisidengę. Kartais velnias pasirodydavo kaip Jupiteris, ypač dažnai kaip Merkurijus, kartais pasirodydavo Veneros ar Minervos veidais persimainęs. Visus vadindamas tikraisiais vardais, Martynas juos bardavo; ypač priešišką laikė Merkurijų, o Jupiterį sakė bukapročiu ir kvailiu esant. Vieną dieną velnias pasirodė imperatoriaus pavidalu, pasipuošęs purpuro rūbais, diadema ir aukso batais, šviesiu ir džiaugsmingu veidu. Kadangi abu ilgai tylėjo, velnias prakalbo: „Atpažink, Martynai, tą, kurį garbini. Aš esu Kristus, greitai nusileisiantis į žemę, tačiau pirmiausia tau panorau pasirodyti“. – Kadangi nusteбęs Martynas į tai nieko neatsakė, velnias kalbėjo toliau: „Martynai, kodėl nesiryžti patikėti, nors mane matai? Aš esu Kristus“. – Tada Martynas, Šventosios Dvasios pamokytas, tarė: „Viešpats Jėzus Kristus nepranašavo, kad ateis purpuru ir diadema spindėdamas. Patikėčiau Kristų atėjus, jei turėtų tą patį drabužį ir pavidalą, kurie buvo Kančios metu, jei kryžiaus žaizdas parodytų“. – Tai išgirdęs velnias pranyko, o visa celė prisipildė bjaurios smarvės.¹¹³¹

Martynas jau seniai iš anksto žinojo apie savo mirtį, ir pranešė apie ją savo broliams. Tuo laiku jis lankė Kandė¹¹³² dieceziją, norėdamas numalšinti ten iškilusius nesutarimus. Keliaudamas jis išvydo paukščius narus, upėje tykančius ir gaudančius žuvis, ir tarė: „Taip elgiasi demonai: jie tyko neatsargiųjų, čiumpa nežinančiuosius, sučiuptus praryja ir niekaip negali jais pasisotinti“. – Taigi Martynas liepė palikti šiuos vandenį ir keliauti į nuošalias vietas; tuojau susirinkę į būrį, jie visi patraukė į miškus ir kalnus.¹¹³³

Kurį laiką užtrukęs toje diecezijoje, Martynas pajuto, kad senka jo kūno jėgos ir pranešė mokiniams mirštąs. Tada visi raudodami klausė: „Kodėl, tėve, mus palieki? Kam mus paliktus patikėsi? Juk plėšrūs vilkai pavydi tavo bandai“. – Jų verksmų sujaudintas Martynas, ir pats verkdamas, taip meldėsi: „Viešpatie, jei tavo tautai vis dar esu reikalingas, neatsisakau dirbti, tebūnie tavo valia“. – Martynas nežinojo, ko labiau nori, mat nenorėjo nei šių žmonių palikti, nei nuo Kristaus ilgiau būti atskirtas. Kadangi jau kurį laiką jis buvo varginamas karštinės, mokiniai paprašė leidimo patiesti kokią paklotą jo lovoje, kur gulėjo ant ašutinės ir pelenų. Tačiau Martynas tarė: „Nedera, sūnūs, krikščioniui mirti kitaip, nei ant ašutinės ir pelenų. Jei kitokį pavyzdį jums paliksiu, aš pats nusidėsiu“. – Akis ir rankas visada nukreipęs į dangų Martynas neleido nepalaužiamai sielai ilsėtis nuo maldos. Kadangi jis visuomet gulėjo ant nugaros, kunigai prašė leisti menkam kūnui pailsėti ir pasiversti ant šono. Tačiau jis tarė: „Leiskite, broliai, leiskite man verčiau regėti dangų nei žemę, kad mano siela kryptų į Viešpatį“. – Tai pasakęs jis išvydo velnią, stovintį šalia. „Ko čia stovi, kraujo trokštantis žvėris?“ – Paklausė jis. – „Neaptiksi manyje nieko, kas lemtų

man pražūtį; Abraomo glėbis mane priims“. – Sulig šiais žodžiais Martynas atidavė sielą Dievui eidamas aštuoniasdešimt pirmuosius metus, imperatorių Arkadijaus ir Honorijaus laikais, o šie pradėjo valdyti apie 398-us Viešpaties metus. Jo veidas suspindo lyg jis jau būtų šlovėje ir daugelis ten girdėjo giedant angelų chorą.¹¹³⁴

Jam mirštant, ten susirinko puatjiečiai ir tūriečiai ir smarkiai susiginčijo. Puatjiečiai sakė: „Jis mūsų vienuolis; reikalaujame atiduoti jį mums“. – O tūriečiai jiems: „Iš jūsų jis buvo atimtas, o mums – Dievo dovanotas“. – Tačiau vidurnaktį, kai puatjiečiai giliai įmigo, tūriečiai, išmetę kūną per langą, Luaros upe su dideliu džiaugsmu nuplukdė jį į Tūro miestą.¹¹³⁵

Sekmadienį šventas Severinas, Kelno vyskupas, po rytmetinių pamaldų vaikštinėjo, kaip buvo prėtęs, po šventą vietovę kaip tik tą valandą, kai mirė šventas vyras, ir išgirdo angelus danguje giedant. Pasišaukęs arkidiakoną, Severinas paklausė, ar jis ką nors girdi. Tas atsakė nieko negirdįs. Vyskupas patarė jam atidžiai įsiklausyti. Arkidiakonas ištiesė galvą aukštin, ištempė ausis ir, pasirėmęs lazda, atsistojo ant pirštų galiukų. Kai vyskupas už jį meldėsi, jis pasakė girdėjęs kažkokius garsus danguje skambant. Vyskupas jam tarė: „Tai mano viešpats Martynas, kursai iškeliavo iš pasaulio, ir dabar angelai pakėlė jį į dangų. Buvo ir demonai, kurie norėjo jį sulaikyti, tačiau neradę jame nieko, kas jiems priklausytų, sutrikę pasitraukė“. Arkidiakonas įsidėmėjo dieną ir valandą, ir sužinojo, kad Martynas būtent tada iškeliavo iš šio pasaulio.¹¹³⁶

Kai vienuolis Severas, aprašęs Martyno gyvenimą, lengvai prisnūdo po rytmetinių pamaldų, jam, kaip pats viename laiške liudija¹¹³⁷, apsireiškė šventas Martynas, apsivilkęs baltai, ugniniu veidu, liejantis ašaras, purpuriniais plaukais. Dešinėje

rankoje jis laikė knygą, kurią tas pats Severas buvo parašęs apie jo gyvenimą. Kai Severinas, gavęs palaiminimą, pamatė Martyną kylant į dangų ir jau norėjo lipti kartu su juo, jis nubudo. Vėliau atvykus pasiuntiniams išgirdo, kad tą naktį Martynas iškeliavo iš šio pasaulio.¹¹³⁸

Dar tą dieną šventas Ambraziejus, Milano vyskupas, aukodamas šventas Mišias, užmigo virš altoriaus tarp pranašystės ir laiško skaitymų. Niekas nedrįso jo žadinti, o diakono padėjėjas, vyskupui nedavus ženkle, nedrįso skaityti laiško. Praėjus dviems ar trimis valandoms patarnautojai pažadino vyskupą sakydami: „Jau valanda prabėgo ir žmonės nuvargę laukia; tegu įsako mūsų viešpats klierikui perskaityti laišką“. – Ambraziejus jiems atsakė: „Netrukdykite. Mano brolis Martynas iškeliavo pas Viešpatį, ir aš išreiškiau savo atsidavimą, dalyvaudamas jo laidotuvėse, tačiau kadangi mane pažadinote, negalėjau sukalbėti paskutinės maldos“. – Po to tie, įsidėmėję dieną ir valandą, sužinojo, kad šventas Martynas būtent tada iškeliavo į dangų.¹¹³⁹ Jo vilkėtą kapą, kaip sako mokytojas Jonas Beletas, Prancūzijos karaliai buvo pratę nešti mūšiuose, todėl tos kapos sergėtojai buvo vadinami kapelionais¹¹⁴⁰.

Praėjus šešiasdešimt ketveriems metams po švento Martyno mirties, šventas Perpetuas prabangiai padidino jo bažnyčią ir panoro ten perkelti Martyno kūną. Vienąkart, antrąkart ir trečiąkart, pasninkaudami ir būdraudami, žmonės niekaip neįstengė pajudinti jo kapo akmenis. Kai jau norėjo atsisakyti šios minties, jiems pasirodė nepaprastai gražus senolis ir tarė: „Ko delsiate? Ar nematote, kad šventas Martynas pasiruošęs jums padėti, jei tik rankas pajudintumėt?“ – Tada jis kartu su visais pakišo rankas po kapo akmeniu, nepaprastai greitai jį pakėlė ir padėjo ten, kur dabar yra garbinamas. O tas senolis

po šio nutikimo daugiau niekada nebepasirodė. Šis palaikų perkėlimas švenčiamas liepos mėnesį.¹¹⁴¹

Odonas, Kliuni abatas, pasakoja, kad tada skambėję visų bažnyčių varpai, nors niekas jų nejudino, ir visi šviestuvai Dievo valia įsižiebė¹¹⁴².

Dar pasakojama, kad tuo laiku gyvenę du bičiuliai, kurių vienas buvo aklas, o kitas – susitraukęs¹¹⁴³. Akklasis nešdavo susitraukusį, o susitraukęs rodydavo kelią akklajam (vis dėlto šventas Odonas, Kliuni abatas, pasakojantis šį stebuklą, sako, kad tie du abu buvo paralyžiuoti); taip elgetaudami susikrovė didelį turtą. Išgirdę, kad prie švento Martyno kūno daugybė ligonių pasveiksta, jie ėmė baimintis, kad minėtasis kūnas, perkėlimo metu su procesija išneštas iš bažnyčios, nebūtų nešamas pro namus, kuriuose jie buvo apsistoję, nes taip galbūt ir patys būtų išgydyti. O jie nenorėjo pasveikti, kad neprapultų jų pajamos. Dėl to jie pabėgo iš to kvartalo ir persikėlė į kitą, per kurį, jų manymu, kūnas jokių būdu negalėjo būti gabenamas. Tačiau bėgdami kelyje jie netikėtai sutiko procesiją su šventojo kūnu. Ir kadangi Dievas suteikia daug gero nenorintiems, jiedu prieš savo pačių valią buvo čia pat pagydyti, nors dėl to ir labai gailestavo.¹¹⁴⁴

Ambraziejus apie šventą Martyną taip sako: „Šventasis Martynas sugriovė pagoniškojo paklydimo šventyklas, išskėlė pamaldumo vėliavas, prikėlė mirusiuosius, išvarė iš apsėstų kūnų siautėjančius demonus ir slegiamus įvairių negalių pagydė išganymo vaistu. Jis buvo toks tobulas, kad pridengė Kristų skurdžiu drabužiu ir apvilko pasaulio Viešpatį apdaru, kurį pats gavo būdamas vargšas. O laimingas dosnumas, kurį parodė dieviškąja valia! O šlovingas apsiausto padalijimas, kuriuo pridengė ir karį, ir karalių! O neįkainojama dovana, kuria pelnė aprengti

dievybę! Pelnytai jam, Viešpatie, suteikei savęs išpažinimo atlygį, pelnytai jam pakluso arijonų žiaurumas, pelnytai iš meilės kankinystei jis nepabūgo persekiotojo kankinimų. Ką už viso kūno paaukojimą gaus tas, kuris dėl menko apdaro nusipelnė apgrenti ir pamatyti Dievą? Jis viliantiesiems suteikė vaistų, vienus išgydęs maldavimais, kitus – žvilgsniu“. ¹¹⁴⁵

CLXIII. APIE ŠVENTĄ BRICIJŲ

APIE ŠVENTĄ BRICIJŲ CLXIII – Bricijus, švento Martyno diakonas, labai pavydėjo šiam šventajam ir daug sykių jį apšmeižė. Kai vienas vargšas ieškojo Martyno, Bricijus jam pasakė: „Jei ieškai to pamišėlio, žvelk toľumon – tai tas, kuris lyg išprotėjęs vėpso į dangų“. – Kai vargšas gavo iš Martyno, ko prašęs, šventasis, pasiūkęs Bricijų, tarė: „Ar aš tau atrodau pamišęs, Bricijau?“ – Kai tas, apimtas gėdos, atsakė taip nekalbėjęs, Martynas tarė: „Argi mano ausys nebuvo prie tavo lūpų, kai sakei „tolumon“? Sakau tau *amen*, nes iš Viešpaties sužinojau, kad tapsi mano vyskupystės įpėdiniu; bet žinok, vyskupaujant tau teks patirti daug nesėkmių“. – Tai išgirdęs Bricijus juokėsi, sakdamas: „Argi nesakiau, kad jis pamišęs?“ ¹¹⁴⁶

Po švento Martyno mirties Bricijus buvo išrinktas vyskupu. Jis atsidėjo maldai ir, nors vis dar išdidus, tačiau buvo tyras kūnu. Trisdešimtaisiais jo vyskupavimo metais viena dėvėjusi abitą moteris, kuri skalbdavo jo drabužius, pastojo ir pagimdė sūnų. Tada visi žmonės su akmenimis rankose susirinko prie jo durų, sakydami: „Iš meilės šventam Martynui ilgai apsimetinėjome nematantys tavo pasileidimo, tačiau daugiau nebegalime bučiuoti tavo suteptų rankų“. – Bricijus, drąsiai viską paneigęs,

tarė: „Atveskite vaiką pas mane“. – Kai vaikas buvo atneštas, nors teturėjo tik trisdešimt dienų, Bricijus jam tarė: „Prisaikdinu tave Dievo Sūnumi, kad visiems pasakytum, ar aš tave pagimdžiau“. – Ir kūdikis tarė: „Ne tu esi mano tėvas“. – Žmonėms spiriant paklausti, kas yra jo tėvas, Bricijus tarė: „Tai ne mano reikalas. Aš padariau tai, kas susiję su manimi“. – Žmonės visa tai ėmė sieti su burtais, kalbėdami: „Daugiau mums nevadovausi melagingu ganytojo vardu“. – Tada tas, norėdamas pasiteisinti, visiems žiūrint, atnešė prie švento Martyno kapo liepsnojančias žarijas; metus žarijas ant jo rūbų, rūbai liko sveiki, ir Bricijus tarė: „Kaip šis apdaras liko nepradegintas žarijų, taip mano kūnas yra tyras be moters prisilietimo“. – Žmonės, vis dar netikėdami, įžeidinėjo ir skriaudė šventą Bricijų, ir pašalino iš garbingų vyskupo pareigų, kad būtų išpildytas žodis, pasakytas švento Martyno. Tada Bricijus verkdamas atvyko pas popiežių ir ten, septynerius metus atgailaudamas, panaikino visa, kuo prieš šventą Martyną buvo prasikaltęs.

Žmonės Bricijaus vieton išrinko Justinijoną ir pasiuntė jį Romon apginti savo vyskupystės prieš Bricijų. Tačiau kelionės metu jis mirė Verčelio¹¹⁴⁷ mieste, ir jo vieton žmonės išrinko Armeną. Septintaisiais metais Bricijus, keliavo namo, turėdamas popiežiaus palaikymą; likus šešioms mylioms iki miesto, jis apsistojo nakvynės, ir tą pačią naktį Armenas išleido dvasią. Bricijus, sužinojęs tai per apreiškimą, prisakė saviškiams keltis ir skubėti kartu su juo laidoti Tūro vyskupą. Kai Bricijus žengė į miestą pro vienus vartus, mirusysis buvo išnešamas pro kitus vartus. Jį palaidojus, šventas Bricijus atgavo savo vietą ir, išbuvęs vyskupu dar septynerius metus bei nugyvenęs pagyrimo vertą gyvenimą, keturiasdešimt septintaisiais savo vyskupavimo metais užmigo ramybėje.

CLXIV. APIE ŠVENTĄ ELZBIETĄ

APIE VARDĄ – Elzbieta reiškia „mano Dievas pažino“ arba „mano Dievo septintoji“, arba „mano Dievo sotumas“. Sakoma, kad visų pirma vardas „Elzbieta“ reiškia „mano Dievas pažino“, nes Dievas Elzbietą pažino, tai reiškia pripažino savo priitarimu; žodis „pažino“ gali reikšti „visam pasauliui padarė žinomą“ arba „įliejo į ją savo pažinimo žinojimą“. Antra, sakoma, kad vardas „Elzbieta“ reiškia „mano Dievo septintoji“, nes ji turėjo Dievo septintąją arba dėl to, kad užsiėmė septyniais gailestingumo darbais, arba dėl to, kad dabar yra septintame – besiilsinčiųjų – amžiuje ir galiausiai pereisianti į aštuntą – prisikėlusiujų – amžių, arba dėl septynių būklių, kuriose buvo. Pirma, ji buvo skaistybės būklės, antra, santuokos būklės, trečia, našlės būklės, ketvirta, veiklumo būklės, penkta, kontempliatyvos būklės, šešta, religinės būklės, septinta, dabar yra šlovingos būklės. Tos septynios būklės aiškiai išvardytos jos legendoje, kad apie Elzbietą būtų galima pasakyti tai, kas sakoma apie Nabuchodonosarą Danieliaus pranašystėje: „Ant tavęs praeis septyni laikai“¹¹⁴⁸. Ir trečia, sakoma, kad vardas „Elzbieta“ reiškia „mano Dievo sotumas“, nes Dievas veikiai ją pasotino ir pripildė teisingumo spindesio, saldaus meilumo ir amžinybės gyvybingumo. Todėl Augustinas, knygoje *Apie Dievo valstybę* pasakodamas apie dangiškąją valstybę, sako: „Dievo amžinybėje klesti, Dievo teisingume šviečia, Dievo gerume džiaugiasi“¹¹⁴⁹.

APIE ŠVENTĄ ELZBIETĄ CLXIV – Šviesiausioji Vengrijos karaliaus duktė Elzbieta, kilminga gimine, bet tikėjimu ir pamaldumu dar kilmingesnė, kilmingą savo giminę dar labiau išaukštino pavyzdžiais, apšvietė stebuklais ir papuošė šventumo malo-

ne¹¹⁵⁰. Gamtos Kūrėjas tam tikru būdu išskėlė ją virš gamtos. Būdama dar maža mergaitė, maitinama karališkais gardėsiais, ji arba atvirai niekino tai, kuo džiaugiasi vaikai, arba tai iškeisdavo į nuolankumą Dievui, idant aiškiai išryškėtų jos švelni vaikystė – koku paprastumu ji žydėjo, pradėta švelniu atsidavimu. Būtent nuo tada Elzbieta ėmė pratintis prie dorų užsiėmimų, niekinti tuštybės žaidimus, pažaboti žemiškus pasisekimus, su pagarba Dievui nepaliaujamai žengti į priekį. Neturėdama nė penkerių, ji taip uoliai meldavosi bažnyčioje, kad jos draugės ar tarnaitės vos įstengdavo ją iš ten išvadinti. Kai ją prižiūrėdavo tarnaitės ar bendraamžės, Elzbieta apsimesdavo, kad žaisdama kurią nors iš jų seka į koplyčią, kad tokiu būdu gautų progą įeiti bažnyčion. Ten įžengusi, Elzbieta parklupdavo arba visu kūnu išsitiesdavo ant grindinio. Ir nors nemokėjo skaityti, tačiau dažnai prieš savo akis pasidėdavo atverstą psalmyną, norėdama atrodyti skaitanti, kad niekas jos, neva užsiėmusios, netrukdytų. Dar Elzbieta, išsitiesusi ant žemės, su kitomis mergaitėmis žaisdavo, kad matuoja savo ilgį, idant tokia dingstimi išreikštų pagarbą Dievui. Žaisdama su žiedais ir kitus žaidimus visas viltis ji dėdavo į Dievą. Ir iš to, ką šiuose žaidimuose laimėdavo, ar koku kitu būdu įgydavo, kad ir maža būdama, dešimtąją dalį atiduodavo neturtingoms mergaitėms, skatindama jas dažnai kalbėti maldas „Tėve mūsų“ ir „Sveika, Marija“.¹¹⁵¹

Augant amžiui, augo ir Elzbietos pamaldumas. Šventąją Mergelę, Dievo Gimdytoją, ji pasirinko savo globėja ir gyneja, o šventąjį Joną Evangelistą – savo skaistybės saugotoju. Kai lapeliai su įrašytais atskirų apaštalų vardais buvo dedami ant altoriaus, bet kuri kita mergaitė imdavo tą lapelį, koks pasitaikydavo po ranka, o Elzbieta, pasinėrusi į maldą, tris

kartus traukė, kol, kaip norėjusi, gavo lapelį, kuriame buvo įrašytas švento Jono vardas. Ji buvo taip jam atsidavusi, kad nieko neatsakydavo prašantiems jo vardu.¹¹⁵² O kad žemiški pasisekimai jos pernelyg nemasintų, kasdien atsisakydavo kokio pageidaus dalyko. Kai jai pradėdavo sektis kokiame nors žaidime, ji išeidavo iš žaidimo ir sakydavo: „Nebenoriu žaisti; tačiau žaidimą nutraukiu Dievo vardan“. – Lygiai taip kitų mergaičių pakviesta šokti į ratelius, apsukusi vieną ratelį, sakydavo: „Pakaks jums ir vieno ratelio, kitų nebešokime Dievo vardan“. – Taip Elzbieta bandė sulaikyti mergaites nuo tuštybės. Ji visuomet dygėjosi dėvėti įmantrius apdarus ir mėgo kuklius. Ji buvo nustačiusi sau tam tikrą maldų skaičių, ir jei dėl kokios nors dingsties negalėdavo jų visų sukalbėti ir tarnaičių buvo verčiama eiti į lovą, sukalbėdavo būdraudama su dangiškuoju Sužadėtiniu. Kilmingoji mergaitė taip pamaldžiai švėsdavo iškilmingas dienas, kad nieku gyvu neleisdavo prisiūti jai rankovių anksčiau nei pasibaigs Mišių iškilmės. Ji uždraudė sau mūvėti pirštines sekmadieniais iki vidurdienio, tuo norėdama pagerbti šventąsias iškilmes ir patenkinti savo pamaldumą, mat buvo pratusi įžadu įsipareigoti tokiems ir panašioms dalykams, kad niekas jokiais įkalbinėjimais negalėtų jos atitraukti nuo jos ketinimų. Pamaldų ji klausydavosi taip pagarbiai, kad, kai būdavo skaitoma šventoji Evangelija arba vykdavo aukojimas, nusitraukdavo rankoves, jei kartais jos būdavo prisiūtos, nusisėgdavo brangenybes ir kuo toliausiai pasidėdavo kitus plaukų papuošalus.¹¹⁵³

Kai išmintingai suvaldė ir nekaltai nugyveno merginos amžių, Elzbieta buvo raginama žengti santuokon, mat tėvo įsakymo buvo spiriama toji, kuri turės trisdešimterioją vaisių¹¹⁵⁴ ir kuri pagal dešimt įsakymų tarnavo tikėjimui Švenčiausiąja

Trejybe¹⁵⁵. Nors ir nenorom, ji sutiko tekėti ne todėl, kad atsiduotų aistrai, bet kad nepaniekintų tėvo liepimo ir kad pagimdytų vaikus, kuriuos išmokyti tarnauti Dievui. Nors Elzbieta buvo susaistyta su teisėta sutuoktinio lova, tačiau niekuomet neatsidavė smerktino smagumo vergystėn. Tai tikrai aišku, nes mokytojo Konrado¹⁵⁶ rankose davė įžadą, jog jei pergyventų savo vyrą, liktų jam ištikima amžinai. Taigi ji buvo ištekinga už Tiuringijos landgrafo¹⁵⁷, kaip reikalavo karališkoji didybė ir lėmė dieviškoji valia, kad ten daugelį žmonių Dievo meilėn atvestų ir neišmanančius išmokyti.

Nors Elzbietos padėtis pasikeitė, bet nepasikeitė širdies nusistatymas. Iš to, kas užrašyta, gana aiškiai matyti, kokia ji buvo pamaldi ir nusižeminusi prieš Dievą, kokia griežta ir santūri sau, kokia dosni ir gailestinga vargšams. Ji taip karštai meldėsi, kad pakeliui į bažnyčią net tarnaites greitai žingsniu pralengdavo, tarsi kažkokiomis slaptomis maldomis skubėtų prašyti kokios nors Dievo malonės. Ir naktį ji dažnai pakildavo maldai, nors vyras prašydavo pasigailėti jo ir leisti kūnui kiek pailsėti. Ji susitarė su viena savo kambarine, su kuria bendravo artimiau nei su kitomis, kad toji pažadintų ją paliesdama koją, jei kartais pati, įveikta miego, neprabustų. Sykį kambarinė, norėdama pajudinti šeimininkės koją, sudavė per Elzbietos vyro koją; tas, netikėtai pakirdęs, suprato, kas atsitiko ir, kantriai ištvėręs, išmintingai nekreipė į tai dėmesio. Norėdama paaukoti Dievui gausią savo maldų auką, Elzbieta dažnai užliedavo Jį ašarų gausybe; šias ašaras ji liejo su malonumu ir neperkreipdama nederamai veido, ji visuomet su skausmu verkdamo ir dėl to skausmo džiaugdavosi, ir šitai puošė jos veidą džiaugsmu.¹⁵⁸

Elzbieta buvo tokia nusižeminusi, kad iš meilės Dievui neniekino menkų ir prastų darbų, bet ėmėsi jų su dideliu

atsidavimu. Vieną ligonį beyrančiu veidu, baisyai dvokiančiais plaukais, ji atlošė savo glėbyje ir, tarnaitėms juokiantis, nukirpo baisyus plaukus, ištrinko galvą.¹¹⁵⁹

Per rogacijas ji visuomet eidavo paskui procesiją basa, apsilvilkusi lininiu drabužiu, o kai buvo sustojama sakyti pamokslą, ji atsisėdavo tarp vargšų lyg kokia vargšė ir žemakilmė. Norėdama apsivalyti po gimdymo, ji visai nesipuošė brangakmeniais, nesidabino paaukuotais apdaraais kaip kitos, bet Nekaltai Pradėtosios Gimdytojos pavyzdžiu, nešdama kūdikį ant savo rankų, nusižeminusiai aukojo jį su ėriuku ir žvake ant altoriaus, kad tuo parodytų pasaulio prašmatnumą esant vertą paniekos ir elgtųsi kaip Nekaltai Pradėtoji Gimdytoja; paskui, grįžusi namo, rūbus, su kuriais ėjo į bažnyčią, Elzbieta atiduodavo kokiai neturtingai moteriai.¹¹⁶⁰

Elzbietos nusižeminimą šlovina ir tai, kad ji, pasižyminti savarankiškumu ir iškili taurumu, taip nuolankiai pakluso vienam vyrui – mokytojui Konradui, vargetai ir prastuoliui, tačiau žymiam išmanymu ir tikėjimu, – nepažeisdama santuokos teisės ir su vyro pritarimu, kad visa, ką jis liepdavo, išpildydavo su pagarba ir didžiuliu džiaugsmu, idant tuo įgytų nuolankumo nuopelną ir sektų Viešpaties Išganytojo pavyzdžiu, kuris buvo nuolankus iki pat mirties. Kartą Konradas pakvietė ją paklausti pamokslą, tačiau sutrukdyta netikėto Meiseno¹¹⁶¹ markizės apsilankymo, Elzbieta negalėjo atvykti. Suiržęs dėl šio poelgio Konradas nenorėjo atleisti tokio nepaklusnumo ir liepė Elzbietai, išrengtą iki lininių marškinių, žiauriai nuplakti kartu su kai kuriomis prasikaltusiomis jos tarnaitėmis.¹¹⁶²

Elzbieta buvo tokia griežta sau ir susilaikanti, kad savo kūną marino būdravimais, mokslais, pasninkavimu ir susilaikymais. Dažnai atsikėlusį iš vyro lovos, ji praleisdavo naktį be miego, kad

galėtų melstis ir pasislėpusi maldauti dangiškąjį Tėvą. O kai jau būtinai reikėdavo pamiegoti, miegodavo ant patiesto kilimo; tačiau kai vyro nebūdavo, visą naktį praleisdavo maldoje su dangiškuoju Sužadėtiniu. Elzbieta dažnai prašydavo, kad tarnaitės ją savo rankomis lovoje smarkiai nuplaktų, kad tarytum atsimokėtų nuplaktam Išganytojui ir sulaikytų kūną nuo bet kokios šelmystės. Ji taip saikingai ir tvardžiai valgė ir gerė, kad prie vyro stalo, nukrauto visokiausiais patiekalais, kai kada pasitenkindavo paprasta duona. Mat meistras Konradas uždraudė jai paliesti nuo vyro stalo bet ką, dėl ko prarastų sveiką nuovoką. Ir ji taip uoliai to paisė, kad, kitiems besimėgaujant gausybe skanėstų, pati su savo tarnaitėmis valgė tik prastą maistą. Dažnai sėdėdama prie stalo, ji paliesdavo ranka maistą ir pasmulkindavo, kad atrodytų, jog valgo, idant nebūtų apkaltinta prietaringumu ir mandagiu elgesiu džiugintų svečius. Sykį, pailsus po ilgos kelionės, ir jai, ir josios vyrui buvo patiekti skirtingi patiekalai. Buvo sunku patikėti, kad tie patiekalai gauti doru darbu, todėl Elzbieta visiškai nelietė maisto, bet su savo tarnaitėmis kantriai suvalgė kietą juodą duoną, pamirkytą šaltame vandenyje.

Vyras skyrė jai pakankamai pinigų, iš kurių ji ir gyveno su keliomis jai pritariančiomis savo tarnaitėmis. Ji dažnai atsakydavo rūmų maisto ir ieškojo maisto produktų pas kitus gerus žmones. Elzbietos vyras visam tam pakančiai pritarė, tvirtindamas, kad ir pats mielai taip gyventų, jei nebijotų savo šeimynykščių triukšmo. Išėlusi neturtą į pačią šlovės viršūnę, Elzbieta visokeriopai stengėsi ir tarytum atsimokėti beturčiui Kristui, ir kad pasaulis nieko sau tinkamo joje nerastų. Todėl likusi viena su tarnaitėmis, apsirengusi prastais rūbais ir apsigaubusi galvą menka skraiste, sakydavo: „Taip žengsiu pasiekusi neturto būklę“.¹¹⁶³

Nors Elzbieta buvo pažabojusi save susilaikymu, tačiau nevaržomai išsiliedavo rūpindamasi vargšais; ji tiesiog nepa-
kęsdavo, jei kas nors buvo spaudžiamas bado. Ji taip dosniai
visiems padėdavo, kad visi ją vadino „vargšų motina“. Iš visų
jėgų Elzbieta stengėsi uoliai dirbti šešis gailestingumo darbus,
kad amžinai valdysiančioji gautų amžinąją Karalystę ir su kitais
palaimintaisiais turėtų tėviškąjį palaiminimą Jo dešinėje.¹¹⁶⁴

Ji aprengdavo nuoguosius. Aprengdavo nuogus vargšus,
keliauninkų ar vargšų kūnus, kuriuos reikėjo palaidoti, ir
vaikus, kuriuos reikėjo pakrikštyti. Tuos vaikus ji pati dažnai
iškeldavo iš švento vandens ir savo rankomis pasiūdavo jiems
rūbus, kad, krikštamotės pareigų saistoma, lengviau galėtų
jiems pagelbėti. Kartą atsitiko taip, kad Elzbieta vienai vargšei
atidavė gana gerą drabužį. Toji, išvydusi prabangią dovaną,
taip nepaprastai apsidžiaugė, kad krito žemėn ir negyva. Tai
pamačiusi, Elzbieta susikrimto, davusi moteriai tokią dovaną,
bijodama, kad bus tapusi jos mirties priežastimi. Tačiau kai ji
pasimeldė už moterį, toji pagijusi atsikėlė.¹¹⁶⁵

Elzbieta dažnai su tarnaitėmis savo rankomis verpdavo vilną,
o po to siūdavo drabužius, idant tokiu būdu gautų gerų darbų
šlovingą vaisių, rodytų tikro nusižeminimo pavyzdį ir Dievui
teiktų savo kūniškų darbų išmaldą.¹¹⁶⁶

Ji maitino alkstančiuosius; vargstantiems duodavo maisto
tiek, kad syki, jos vyrui landgrafui išvykus į imperatoriaus
Frydricho rūmus, anuomet buvusius Kremonoje¹¹⁶⁷, ji surinko
visą metų derlių iš savo kluonų ir iš visur suėjusiems varge-
toms davė tiek, kiek reikia, nes tuokart grėsė badas ir didelis
nepriteklis. O jei kam nors duodavo mažą dalį, Dievo valia
visą tą dieną žmogui jo pakakdavo. Dažnai pritrūkusi pinigų,
ji parduodavo savo papuošalus, kad pagelbėtų vargšams;

Elzbieta buvo pratusi daug ką atimti iš savęs ir savo tarnaičių ir išsaugoti vargšams.¹¹⁶⁸

Ji girdydavo ištroškusius. Kartą dalindama vargšams girą, kai visiems jau pakankamai buvo davusi, pastebėjo, kad indas nė kiek neišseko – buvo lygiai taip sklidinas, kaip ir anksčiau.¹¹⁶⁹

Ji suteikdavo prieglobstį keliauninkams ir vargšams. Elzbieta buvo pastačiusi nepaprastai didelį namą savo aukštai stovėjusių rūmų papėdėje, kuriame glaudė daugybę ligonių. Kiekvieną dieną, nepaisydama sunkaus kopimo ir leidimosi žemyn, Elzbieta juos lankė, teikė visa, kas būtina, ir ragino būti kantriems. Nors ji sunkiai tvėrė bet kokią užterštą orą, tačiau ligonių smarvės iš meilės Dievui nesibaidė net per karščius – dėjo vaistus, šluostė savo galvos apdangalu, lietė savo rankomis, nors tarnaitės vargiai galėjo tai pakęsti. Tuose pačiuose namuose su didžiule atida Elzbieta maitindavo vargšių moterų vaikučius, kuriems buvo tokia švelni ir nuolanki, kad visi vadino ją motina: kai ji įžengdavo į namus, visi tarsi vaikai motiną ją sekiodavo ir visas būrys su didžiausiu prierašumu zujo aplink ją.¹¹⁷⁰ Elzbieta liepė pirkti puodelius, stiklo žiedelius ir kitus stiklo dirbinius, kad vaikai žaistų jais vaikiškus žaidimus. Kartą, kai jodama į rūmus gabeno stikliukus savo apsiauste, jie nukrito nuo labai aukštos uolos ant akmenų, tačiau nė kiek neįskilo.¹¹⁷¹

Ji lankydavo ligonius. Atjauta vargšams taip persmelkė jos širdį, kad, suradusi prieglaudą, rūpestingai lankė vargšus, įžengdavo į jų kambarėlius draugiškai ir pamaldžiai, nei kelionės sunkumo išgąsdinta, nei ilgumo nuvarginta. Ji pagelbėdavo vargšams būtinuose reikaluose ir žodžiais paguosdavo. Todėl ji gaus atlygį už penkių dalykų apgalvojimą: už apdovanojimą

aplankymu, už kelionės sunkumą, už atjautos nuoširdumą, už paguodos žodžius ir dosnias dovanas.

Ji lankydavo vargšų kapus. Pamaldžia širdimi skubėdavo į vargšų laidotuves, jų kūnus apvilkdavo rūbais, kuriuos savo rankomis buvo pasiuvusi; sykį net perplėšė savo didelę lininę skraistę ir įvyniojo jai vieno vargšo kūną. Mirusių vargšų kūnus ji liesdavo savo rankomis ir, kupina pamaldumo, dalyvaudavo jų laidotuvisėse. Visame tame pagyrimo vertas buvo ir jos vyro dievobaimingumas, kuris, nors sukosi tarp daugybės užsiėmimų, tačiau buvo atsidavęs Dievo tarnystei. Kadangi pats asmeniškai užsiimti tokia veikla neįstengė, jis perleido savo žmonai teisę daryti viską, kas susiję su pagarba Dievui ir teikia išganymą jos sielai.

Šventa Elzbieta, trokšdama, kad jos vyras savo jėgų ginklus nukreiptų tikėjimui ginti, išganingai ragindama paskatino jį aplankyti Šventąją žemę. Viešėdamas ten, tikintis landgrafas, garsus ir pamaldus, nepalaužiamu tikėjimu ir nuoširdžiu atsidavimu gražino Dievui dvasią, priimdamas savo darbų šlovingą vaisių.¹¹⁷² Taip Elzbieta pamaldžiai perėjo į našlės būseną, kad nebūtų atimtas našlės susilaikymo atlygis, bet gautų šešiasdešimajį vaisių, nes dešimt Dievo įsakymų ji vykdė šešiais gailestingumo darbais.

Kai po visą Tiuringiją pasklido žinia apie jos vyro mirtį, kai kurie vyro vasalai gėdingai ir negrįžtamai išvijo Elzbietą, kaip švaistūnę ir eikvotoją, kad per tai dar labiau išryškėtų jos kantrumas ir išsipildytų neturto troškimas, apie kurį jau seniai galvojo. Atėjus nakčiai, ji prisiglaudė vieno smuklininko namuose, ten, kur gulėjo kiaulės, nuoširdžiai dėkodama Dievui. Ryte atkakusi pas pranciškonus, Elzbieta paprašė, kad jie padėkotų Dievui už jos vargus ir sugiedotų „Tave, Dieve,

šloviname“¹¹⁷³. Kitą dieną Elzbietai buvo liepta su savo mažais vaikais ateiti į vieno jai prijaučiančio žmogaus namus, kur jiems buvo skirta vargana vieta. Tačiau šeimininkas ir šeimininkė nepakentė Elzbietos, todėl ji atsisveikino su tų namų sienomis tardama: „Mielai atsisveikinčiau ir su žmonėmis, jei būtų gera linkintys“. – Taigi ji buvo priversta grįžti į ankstesnę vietą, o savo vaikus išsiuntė po skirtingas namus, kur jais būtų pasirūpinta.¹¹⁷⁴

Kartą Elzbieta keliavo siauru keliu, kuriame buvo gausu gilių purvo duobių; ji žengė akmenimis, sumestais ant kelio. Viena senučiukė, kuriai Elzbieta jau buvo padariusi daug gero,ėjusi tais pačiais akmenimis, nesutiko jos praleisti ir Elzbieta įkrito į gilią purvo duobę. Tačiau ji atsikėlė ir džiaugdamasi bei juokdamasi nusišluostė savo drabužius.¹¹⁷⁵

Paskui abatė, Elzbietos motinos sesuo, užjausdama Elzbieta dėl tokios vargystės, nuvedė ją pas jos dėdę, Bambergo¹¹⁷⁶ vyskupą. Jis pagarbiai ją priėmė ir akylai saugojo, ketindamas antrą kartą ištektinti. Apie tai sužinojusios tarnaitės, kurios kartu su Elzbieta buvo davusios skaistybės įžadą, nuliūdo ir apsipylė ašaromis, ir susisielojusios pranešė apie tai šventai Elzbietai. Ši, jas drąsindama, tarė: „Pasitikiu Viešpačiu, vardan kurio meilės daviau amžinosios skaistybės įžadą; Jis sergės mano tvirtą apsisprendimą, sutryps bet kokią prievartą ir sugriaus žmogaus užmačias. Ir jei kartais mano dėdė norėtų mane už ko nors ištektinti, ir širdimi, ir žodžiais išreikšiu nepritariamą. O jei nebus jokio kito būdo to išvengti, nusipjausiu nosį, kad manimi, tokia bjauria, bet kas pasibaisėtų“. – Kai paties vyskupo liepimu Elzbieta nenorom buvo nugabenta į vieną pilį, kur turėjo likti iki būsianti kam nors atiduota į žmonas, ir kai ji su ašaromis jau buvo patikėjusi Viešpačiui savo skaistybę,

Viešpaties valia iš užjūrio kraštų buvo pargabenti jos vyro kaulai. Vyskupas liepė jai grįžti ir pamaldžiai sutikti savo vyro kaulus. Tuos kaulus su garbinga procesija priėmė vyskupas ir pati Elzbieta su dideliu pamaldumu ir ašarų liūtimi. Atsigręžusi į Viešpatį ji pasakė: „Dėkoju tau, Viešpatie, nes mano vyro, tavo mylimojo, kaulų priėmimu malonėjai mane vargšę paguosti. Tu žinai, Viešpatie, kad, nors jį, Tave mylintį, aš labai mylėjau, tačiau dėl Tavo meilės mielai apsiėjau be jo ir patikėjau jį Tavo šventosios žemės prieglobsčiui. Ir nors man vis dar būtų malonu su juo gyventi – su juo, vargšu, ir aš, vargšė, po visą pasaulį elgetaučiau, tačiau Tu liudininkas, prieš Tavo valią nė už vieną plaukelį jo neišpirkčiau ir darsyk į mirtingą gyvenimą grįžti nekviesčiau. Ir jį, ir save patikiu Tavo malonei“.¹¹⁷⁷

O kad nepražūtų šimteriopas turtas, duodamas tarnaujantiems evangeliškajam tobulumui, kurie iš skurdo kairės perkeliami šlovės dešinėn, Elzbieta užsivilko vienuolės apdarą – nebalintą, prastą ir neišvaizdų drabužį, po savo vyro mirties saugodama amžiną skaistybę, laikydamasi tobulo nuolankumo ir gyvendama laisvanoriškame neturte. Ji norėjo elgetaudama eiti nuo vienu durų prie kitų, tačiau mokytojas Konradas neleido. Jos apdaras buvo labai skurdus: ji dėvėjo nebalintą apsiaustą, pailgintą kitos spalvos audeklo skiaute, o suplėšytos tunikos rankovės buvo užlopytos taip pat kitos spalvos audeklo skiautėmis.¹¹⁷⁸

Elzbietos tėvas, Vengrijos karalius, išgirdęs, kad jo duktė atsidūrė tokiame skurde, nusiuntė pas ją vieną grafą, kad tas pasirūpintų sugrąžinti ją į tėvo namus. Grafas, išvydęs Elzbietą apsirengusią tokiu apdaru ir matydamas nuolankiai sėdinčią ir verpiančią, iš sumišimo ir nuostabos sušuko: „Niekada karaliaus duktė nebuvo apsirengusi tokiu prastu apdaru, ir niekas nematė jos verpiančios vilnas“.¹¹⁷⁹

Kai jis ėmė primygtinai kalbinti ją grįžti, Elzbieta jokių būdu nesutiko, labiau norėdama su vargšais varge gyventi negu su turtingais mėgautis turtu gausa. O kad visa jos siela nukeliautų pas Dievą ir jos tvirtam pamaldumui nekiltų jokių kliūčių, ji paprašė Viešpatį, kad užlietų ją neapykanta viskam, kas laikina, išplėštų iš jos širdies meilę savo vaikams ir gausiai apdovanotų panieka ir tvirtybe atsispirti visiems įžeidimams. Išliejusi malda, ji išgirdo Viešpatį jai sakantį: „Tavo malda išklaudyta“. – Tada Elzbieta tarė savo tarnaitėms: „Viešpats išgirdo mano balsą, nes visa, kas žemiška, aš laikau mėšlu, savo vaikais rūpinuosi ne labiau nei kitais artimaisiais, panieką man ir šmeižimą laikau niekais ir, rodos, jau nebranginu nieko kito, tik Dievą“.¹¹⁸⁰

Mokytojas Konradas dažnai vargino ją sunkiais ir prieštaringais dalykais; jis draudė Elzbietai bendrauti su žmonėmis, kuriuos ji, rodės, labiau nei kitus brangino: dvi tarnaites, ištikimas ir nepaprastai mylimas, kurios nuo jaunystės buvo augintos su Elzbieta, atskyrė nuo jos, visoms išliejus gausybę ašarų¹¹⁸¹. Šventasis vyras taip pasielgė norėdamas palaužti Elzbietos valią ir kad visą savo meilę ji nukreiptų į Dievą, o taip pat kad nė viena tarnaitė neprimintų jos ankstesnės šlovės. Visame tame buvo pastebėta, kad Elzbieta buvo greita paklusti, tvirta kantriai iškęsti, idant per kantrumą savo sielą valdytų, o per nuolankumą pasipuoštų pergale. Ji sakydavo: „Jei dėl Dievo taip bijau mirtingo žmogaus, kaip turiu bijoti dangiškojo Teisėjo? Aš panorau paklusti mokytojui Konradui, vargetai ir prastuoliui, o ne kokiam turtingam vyskupui, kad visiškai atsižadėčiau bet kokios dingsties žemiškai paguodai“.

Kartą, kai Elzbieta, negavusi savo mokytojo leidimo, nuolankiai paprašyta užėjo į vieną moterų vienuolyną, Konradas

įsakė taip smarkiai ją nuplakti, kad net po trijų savaičių ant jos kūno dar buvo matyti rykščių žymės. O ji kalbėjo savo tarnaitėms, save ir jas guosdama: „Kaip žolė, upei išsiliejus nulinksta, o nuslūgus – atsitiesia, taip ir mes, užėjus liūdesiui turime nusizėminusiai jį išverti, nes, jam praėjus, dvasiniu džiaugsmu pakilsime pas Dievą“.

Elzbieta reikalavo iš savęs tokio nusizėminimo, kad nieku gyvu negalėdavo pakęsti, kai tarnaitės kreipdavosi į ją „šeimininke“; ji norėjo, kad į ją kreiptųsi vienaskaita – kaip paprastai kalbama su žemesnės padėties žmonėmis¹¹⁸². Be to, ji plaudavo puodelius ir kitus virtuvės rykus, o nenorėdama, kad tarnaitės jai draustų, nusinešdavo juos į kitą vietą. Ji sakydavo: „Jei būčiau suradusi kitokį, dar niekingesnį gyvenimo būdą, jį būčiau pasirinkusi“.

Vis dėlto norėdama su Marija turėti geriausiąją dalį, Elzbieta atsidėdavo uoliai kontempliacijai. Ji turėjo ypatingą malonę kontemplanodama apsipilti ašaromis, dažnai matyti dangiškuosius regėjimus ir Dievo meile uždegti kitus. Kai Elzbieta atrodydavo linksmesnė nei paprastai, ji liedavo džiugaus pamaldumo ašaras ir atrodė, kad jos srūva džiugiu veidu tarsi iš vaiskiausio šaltinio; verkdama ji atrodė lyg tuo pat metu džiaugtųsi, ir niekuomet nuo ašarų nepasidarydavo bjauri ar susiraukšlėjusi. Apie tuos, kurie verkdami perkreipdavo veidus, ji sakydavo: „Atrodo, tarsi norėtų Viešpatį atgrasyti. Tegu džiaugsmingai ir linksmai atiduoda Viešpačiui tai, ką turi“.

Elzbieta dažnai matydavo dangiškuosius regėjimus maldos ir kontempliacijos metu. Vieną dieną, šventuoju Gavėnios laiku, būdama bažnyčioje, ji taip įtemptai buvo įsmeigusi akis į altorių, tarsi su nuostaba žiūrėtų į pasirodžiusį Dievą; per tą ilgą laiko tarpą ji buvo paguosta ir sustiprinta dieviškuoju

apreiškimu. Po to grįžusi namo, apimta silpnumo, Elzbieta krito į tarnaitės glėbį ir pažvelgė pro langą, įsmeigusi akis į dangų; jos veidą užliejo toks džiugesys, kad net nuostabiai nusikvatojo. Kai jau buvo pasidžiaugusi tokiu džiugiu regėjimu, staiga Elzbieta prapliupo verkti. Vėl atmerkusi akis, ji mėgavosi ankstesniu džiugesiu, o užmerkusi, – kaip ir anksčiau, apsipylė ašaromis. Taip gaudama dieviškąją paguodą ji užtruko iki pat kompletos¹¹⁸³. Ilgai tylėjusi ir nepratarusi nė žodžio, Elzbieta pagaliau pratrūko kalbėti: „Taip, Viešpatie, tu nori būti su manimi, o aš – su tavimi, ir niekuomet nenoriu nuo tavęs atsiskirti“. – Paskui, kai tarnaitės paprašė jos Dievo garbei ir jų sustiprinimui papasakoti, ką mačiusi, Elzbieta, paveikta jų įkyrumo, tarė: „Mačiau atsivėrusį dangų ir Jėzų, į mane kuo maloniausiai palinkusį ir man rodantį savo šviesiausiąjį veidą. Aš, dėl savo regėjimo užlieta neapsakomo džiaugsmo, jam pranykus likau priblokšta didžiulio liūdesio. Tada Jėzus, pasigailejęs, vėl pradžiugino mane parodydamas savo veidą ir tarė: „Jei tu nori būti su manimi, aš būsiu su tavimi“. Aš atsakiau jam tai, ką jūs girdėjote mane sakant“. – Kai Elzbieta buvo paprašyta pasakyti dar ir tą regėjimą, kurį matė prie altoariaus, ji atsakė: „Nepavyks papasakoti to, ką ten mačiau; tačiau toje vietoje patyriau didžiulį džiaugsmą ir Dievo įstabumą regėjau“. – Dažnai maldos metu Elzbietos veidas nepaprastai švytėdavo ir iš akių sklisdavo nelyg saulės spinduliai.

Jos malda dažnai būdavo tokia karšta, kad net kitus uždegdavo. Pasišaukusi vieną jaunuolį, dėvintį pasauliečio apdarą, Elzbieta tarė: „Atrodo, kad gyvenimi pernelyg palaidą gyvenimą, nors turėtum savo Kūrėjui tarnauti; ar nori, kad už tavę melsčiau Viešpatį?“ – Jis atsakė: „Noriu, ponai, ir labai to prašau“. – Kai ji ėmė melstis ir įspėjo jaunikaitį savo labui

taip pat atsidėti maldai, tas garsiai sušuko: „Liaukitės, ponia, liaukitės melstis!“ – Tačiau Elzbieta meldėsi dar karščiau, o jaunikaitis dar garsiau ėmė šaukti: „Liaukitės, ponia, aš netenku jėgų ir degu!“ – Jis taip degė karščiu, kad visas jo kūnas buvo apsipylęs prakaitu ir rūko, jis blaškėsi ir mosavo rankomis it beprotis. Atskubėję ir jį nutvėrę žmonės pamatė, kad jaunikačio drabužis permirkęs nuo sūvančio prakaito, ir jie tiesiog negalėjo tvirti jo rankų karščio, jam šaukiant: „Visas degu, žūstu!“ – Tačiau šventai Elzbietai baigus melstis, jaunikaitis liovėsi degęs. Susitvardęs ir apšviestas dieviškosios malonės, jis įstojo į pranciškonų ordiną.¹¹⁸⁴ Tas užsidegimas, parodytas tokiu būdu, atskleidė Elzbitos maldų ugninį įkarštį, kuris buvo toks smarkus, kad uždegė net šaltą žmogų. Tačiau tas, pratęs prie kūniškų dalykų ir dar neįgudęs dvasiniuose, šito suvokti neįstengė.

Pasiekusi pačią tobulumo viršūnę, Elzbieta neapleido Mortos darbų vardan Marijos kontempliacijos¹¹⁸⁵, kaip buvo parodyta anksčiau, kalbant apie šešis gailestingumo darbus. Tačiau ir apsvilkusi vienuolės apdarą ji ne ką mažiau buvo atsidavusi uolaus pamaldumo darbams. Gavusi dviejų tūkstančių markių kraitį, dalį jų Elzbieta išdalijo vargšams, o už likusius pastatė didelę ligoninę Marburge¹¹⁸⁶. Dėl to Elzbieta visi laikė švaistūne ir eikvotoja, ir vadino pamišėle. Kadangi visus įžeidinėjimus ji mokėjo priimti su džiaugsmu, žmonės jai, taip džiūgavusiai, priekaištavo, kad pernelyg greitai išgujo iš savo širdies vyro atminimą.

Pastačiusi ligoninę, Elzbieta lyg nusižeminusi tarnaitė ėmė patarnauti vargšams. Ji taip uoliai rūpinosi vagšais, kad juos net išmaudydavo ir, paguldžiusi į lovas, apklostydavo. Karštai sveikindama tarnaites ji sakydavo: „Kaip puikiai mums sekasi,

juk taip Viešpatį maudome ir apklostome“. – Besirūpindama vargšais ji buvo tokia nusižeminusi, kad vieną berniuką, kuris teturėjo vieną akį ir buvo apniktas niežų, vieną naktį šešis kartus ant savo rankų nešė atlikti reikalų ir mielai plovė jo suterštus rūbus. Ji dažnai prausdavo baisingai raupsuotą moterį, guldydvo ją lovon, valydavo žaizdas ir tvarstydavo, duodavo vaistų ir kirpdavo nagus, parkniubusi jai prie kojų atrišdavo apavo dirželius. Ji skatino sergančiuosius išpažinti Kristaus tikėjimą ir priimti Komuniją; tai padaryti privertė ir atkakliai besipriešinusią senutę, skyrusi jai rykščių.¹¹⁸⁷

Kai nesirūpindavo vargšais, Elzbieta verpdavo vilną, atsiųstą iš vieno vienuolyno, o už šį darbą gautus pinigus išdalindavo vargšams. Kai, praėjus ilgam skurdo laikotarpiui, Elzbieta gavo penkis šimtus markių kraičio, ji išdalijo jas vargšams; kiekvienam skyrusi vietą, pati Elzbieta, pasijuosusi prikyštę, patarnavo vargšams, lankydama visus iš eilės. Tada buvo paskelbtas įsakas: jei kas nors pakeis vietą padarydamas žalos kitiems vargšams, jam bus nukirpti plaukai, jei norės vėl tą vietą atgauti.

Ir štai viena mergina, vardu Ildegunda, turėjusi nepaprastai gražius plaukus, ėmė ten ateidinėti ne išmaldos gauti, bet norėdama aplankyti savo sergančią seserį. Kai ji, kaip įsako laužytoja, buvo nuvesta pas šventą Elzbietą, ši tuoj pat liepė nukirpti jai plaukus, nors mergina verkė ir smarkiai priešinosi. Kai kurie ten buvę žmonės puolė tvirtinti, kad ji niekuo nenusikalto, tačiau Elzbieta tarė: „Bent nuo dabar ji nebegalės eiti į šokius, taip puikuodamasi savo plaukais, nei per juos kokiomis tuštybėmis užsiimti“. – Mergina, paklausta šventos Elzbietos, ar kada neketino gyventi taip, kad būtų verta išganymo, atsakė, kad jau seniai būtų apsilikusi vienuolės abita, jei nebūtų taip branginusi savo plaukų. Elzbieta tarė: „Net jei

mano sūnus būtų išrinktas imperatoriumi, brangesnis dalykas man būtų tai, kad tu nukirpai plaukus“. – Taigi mergina tuoj pat užsivilko vienuolės abitą ir, kartu su Elzbieta triūsdoma ligoninėje, nugyveno pagyrimo vertą gyvenimą.¹¹⁸⁸

Kai viena vargšė pagimdė dukterį, šventa Elzbieta mergaitę pakrikštijo, davė jai savo vardą ir, esant reikalui, pagelbėjo motinai visais būtiniais dalykais: nukirpusi nuo savo tarnaitės kailinių rankoves atidavė jas moteriai vaikui vystyti, taip pat padovanojo jai savo batus. Po trijų savaitių moteris, palikusi mergaitę, su savo vyru paslapčia pabėgo. Kai apie tai buvo pranešta šventai Elzbietai, ji ėmė melstis, ir vyras su moterimi, nebeįstengdami keliauti toliau, buvo priversti grįžti ir prašyti jos malonės. Papriekaištavusi jiems, kaip ir dera, dėl nedėkin-gumo, Elzbieta atidavė mergaitę jiems auginti ir aprūpino visais būtiniais daiktais.¹¹⁸⁹

Artėjant metui, kai Viešpats nusprendė iš pasaulio kator-gos pašaukti savo mylimąją, kad paniekinusioji mirtingųjų karalystę gautų angelų karalystę, Elzbietai apsireiškė Kristus, sakydamas: „Ateik, mano mylimoji, įženk į tau paruoštą ta-bernakulį!“¹¹⁹⁰ – Kai ji gulėjo pakirsta karštinės nusigrėžusi į sieną, stovėjusieji aplink išgirdo skambant nepaprastai švelnią melodiją. Viena iš jos tarnaičių paklausė, kas tai, ir Elzbieta pasakė: „Vienas paukštelis, atsitūpęs tarp manęs ir sienos, taip maloniai pragydo, kad ir aš panorau uždainuoti“. – Net ir sirgdama Elzbieta visuomet švietė džiaugsmu ir niekuomet nesiliovė melstis. Paskutinę dieną prieš savo išėjimą Elzbieta paklausė tarnaičių: „Kaip ketinate elgtis, jei jums pasirodytų velnias?“ – Po kiek laiko garsiai tarsi vydoma velnią tris kartus sušuko: „Eik šalin!“ – Po to tarė: „Štai artėja vidurnaktis, kai Kristus panorą gimti ir ilsėjosi ėdžiose“. – Atėjus mirties

valandai, Elzbieta tarė: „Jau atėjo laikas, kai visagalis Dievas pašaukė į dangiškąsias vestuves tuos, kurie yra Jo draugai“. – Ir po kiek laiko 1231-ais Viešpaties metais, sulaukusi paskutiniosios valandos, ji užmigo ramybėje.

Nors jos garbus kūnas keturias dienas gulėjo nepalaidotas, jis neskleidė jokio blogo kvapo, bet dvelkė kažkokiu kvapniu, visus gaivinančiu aromatu. Tuomet visi išvydo daugybę paukščių, nutūpusių bažnyčios stogą, kurių niekas anksčiau nebuvo matęs. Jie taip maloniai čiulbėjo ir taip įvairiai, kad visi nepaprastai nustebė, nes, atrodo, kad paukščiai savotiškai dalyvauja Elzbietos laidotuvsė. Tuokart ore buvo girdėti nepaprastai švelni melodija ir tarsi atliepas „Pasaulio karalystė“¹¹⁹¹, kuris giedamas mergelių pašlovinime. Garsiai šaukė vargšai, žmonės elgėsi labai pamaldžiai; vieni nusikirpo kelis plaukus nuo jos galvos, kiti nusirėžė skiautelę jos drabužio, ir saugojo tai kaip brangiausias relikvijas. O Elzbietos kūnas buvo paguldintas paminkliniame kape, kuris vėliau buvo aptiktas pilnas aliejaus.¹¹⁹²

Visų pirma, Elzbietos mirtimi buvo parodytas nepaprastas jos šventumas, kuris buvo matyti, ir pamėgdžiojant paukštelį, ir išvarant velnią. Manome, kad tas paukštelis, atsitūpęs tarp jos ir sienos ir taip švelniai čiulbėjęs, kad net pačią Elzbietą paakino dainuoti, buvo Elzbietos angelas, paskirtas ją saugoti, kuris pranešė jai apie amžinąjį džiaugsmą. Kaip nedoriesiems prieš jų mirtį kartais apreiškiamas amžinasis pasmerkimas dar didesniai jų sutrikdymui, taip išrinktiesiems kartais apreiškiamas amžinasis išganymas dar didesnei jų paguodai. Giesmė, kurią giedojo Elzbieta, buvo didžiulis džiaugsmas, kurį gavo per tokį apreiškimą; jis buvo toks milžiniškas, kad niekaip negalėjo sutilpti širdyje, bet išsiliejo švelniu balsu.

Velnius, jei kartais turi teisę, prisiartina prie šventųjų net jų mirties valandą, bet jis neturėjo jokios teisės į šventąją Elzbieta, todėl gėdingai nuvytas pabėgo. Iš to leidžiama suprasti, kokio šventumo buvo toji, nuo kurios ir velnius išsigandęs pabėgo, ir kuriai angelas pranešė apie amžinąjį džiaugsmą.

Antra, buvo parodytas nepaprastas jos tyrumas ir grynumas, kuris buvo matyti iškvepiant aromatingą kvapą. Elzbietos kūnas spindėjo visokeriopu tyrumu ir skaistumu jai esant gyvai, o jai mirus, dvelkė maloniu kvapu.

Trečia, buvo parodytas nepaprastas jos iškilumas ir garbingumas, kuris buvo matyti iš paukščių ir angelų džiūgavimo. Manome, kad paukščiai, kurie džiūgaudami ir giedodami pasirodė ant bažnyčios smailės, buvo Dievo siųsti angelai nunešti Elzbietos sielą į dangų ir pagarbinti jos kūną dangiškais džiūgavimais. Kaip pas mirštančius nedoruosius ateina daugybė velnių, kad siaubu juos nukankintų, o jų sielas pasičiuptų į pragarą, taip prie mirštančių išrinktųjų susirenka daugybė angelų, kad juos padrąsintų ir nuvestų jų sielas į dangiškąją karalystę.

Ketvirta, buvo parodytas nepaprastas jos gailestingumas ir pamaldumas, kuris buvo matyti išsiliejus aliejui. Iš Elzbietos kūno išsiliejo aliejus, nes visą savo gyvenimą ji liejosi gailestingumo darbais. Ak, kokia pamaldi siela buvo toje, kurios kūnas, gulintis dulkėse, buvo surastas užlietas aliejumi!

Penkta, buvo parodyti nepaprasti jos nuopelnai ir galybė Dievo akyse, kurie buvo matyti per daugelio stebuklų veikimą. Po to, kai Elzbieta paliko kūną, Dievas apšvietė ją daugiariopa stebuklų šlove; tie stebuklai surašyti žemiau, bet trumpumo dėlei daugelis praleista.

Saksonijos žemėse, viename Hildeno diecezijos vienuolyne, cistersų ordino vienuolis, vardu Henrikas, buvo slegiamas

tokios negalios ir kamuojamas tokio sunkaus skausmo, kad visiems kėlė gailėstį ir drumstė ramybę savo šauksmu. Vieną naktį jam pasirodė garbi moteris, apsirengusi baltais drabužiais, kuri įspėjo jį duoti įžadą globėjai Elzbietai, jei noris susigrąžinti sveikatą. Kitą naktį ji vėl pasirodė, tikindama padaryti tą patį. Kadangi abato ir prioro nebuvo, vienuolis, viceprioro patartas, davė įžadą. Trečią naktį vėl jam pasirodžiusi moteris peržegnojo jį, ir tas tuoj pat atgavo sveikatą. Kai sugrįžęs abatas ir prioras tai išgirdo, ėmė stebėtis vienuolio sveikata; tačiau labai abejojo įžado išsipildymu, kadangi nė vienam vienuoliui negalima duoti jokio įžado ar susisaistyti tokiais dalykais. Prioras pridūrė, kad vienuoliai dažnai yra pastūmėjami į štai tokius neleistinus dalykus, apsireiškus demonams, prisidengusiems gėriu, ir iš jų tiesiog pasityčiojama. Kitą naktį ta pati moteris, kuri buvo pasirodžiusi anksčiau, tarė jam: „Tu liksi ligotas tol, kol neįvykdysi, ką pažadėjęs“. – Taigi negalia tuoj pat vėl jį užklupo ir tais pačiais skausmais ėmė kankinti. Tai išgirdęs abatas tučtuojau davė jam leidimą ir liepė duoti vaško atvaizdui padaryti. Vienuolis, greitai atgavęs sveikatą, pasistengė įvykdyti savo pažadą ir vėliau niekada nebekentė tos ligos.¹¹⁹³

Mergina, vardu Benigna, iš Mainco diecezijos, paprašė tarnaitės gerti. Toji susierzinusi ištiesė gėrimą, sakydama: „Imk ir gerk velnią!“ – Merginai pasirodė, kad karštas nuodėgulis nuslydo jos gerkle, ir ji ėmė šaukti, kad jai skauda kaklą. Jos pilvas tuoj pat išsipūtė lyg vynmaišis, ir atrodė, kad jos pilve kažkas bėginėja nuo vieno organo prie kito. Ji mosavo pagailos vertais mostais ir šaukė it pamišėlė, ir visi patikėjo, kad ją apsėdo demonas. Taip ji pragyveno dvejus metus. Nuvesta prie šventos Elzbietos kapo ir ten davusi jai įžadą, ji buvo pasodinta

ant kapo ir rodės tarytum būtų be dvasios. Bet kai ant to kapo jai buvo atneštas gabalytis duonos pavalgyti ir švento vandens atsigerti, netrukus, visiems nustėrus ir apstulbus iš nuostabos, ji pakilo visiškai sveika.¹¹⁹⁴

Vyras iš Utrechto diecezijos, vardu Gederikas, visiškai negalėjo valdyti vienos rankos, kuri buvo suparalyžiuota. Dukart aplankęs šventos Elzbietos kapą, jis nepasveiko. Trečią kartą labai pamaldžiai išsiruošęs ten su savo žmona, bekeliaudamas sutiko garbios išvaizdos senį. Kai senis pasveikino žmogų ir paklausė, iš kur keliauja, vyras atsakė einąs iš Marburgo, kur ilsisi šventos Elzbietos kūnas ir kur Dievas daro daugel stebuklų. Kai vyras atskleidė seniui savo negalią, tas pakėlė ranką ir palaimino jį, sakydamas: „Keliauk sau sveikas, nes atgausi sveikatą, kai tik paralyžiuotą ranką pakiši po akmeniu, esančiu duobėje kapo galvūgalyje. Kuo giliau ją kiši, tuo greičiau sveiksi. O tada prisimink šventą Mikalojų, kuris kaip šventos Elzbietos palydovas ir bičiulis kartu su ja darė stebuklus“. – Ir dar jis pridūrė, kad kvailiai yra tie, kurie atnešę aukas iškart pasitraukia, nes šventieji nori, kad jų pritarimo būtų prašoma atkakliai. Netrukus senis dingo jiems iš akių, ir daugiau jie nebegalėjo jo matyti; nepaprastai tuo stebėdamiesi, jie keliavo toliau, įtikėję, kad visiškai pasveiks. Vyras, paklausęs senio patarimo, pakišo savo ranką po paminklo akmeniu ir čia pat ištraukė ją sveiką.¹¹⁹⁵

Vienas žmogus iš Kelno diecezijos, vardu Hermanas, teisėjo buvo uždarytas kalėjiman. Jis visiškai atsivertė į Dievą ir pamaldžiai, kaip tik galėjo, šaukėsi šventos Elzbietos ir mokytojo Konrado pagalbos. Kitą naktį jie abu kartu pasirodė jam ryškioje šviesoje ir visaip jį guodė. Pagaliau, paskelbus nuosprendį, vyras buvo pakartas ir paliktas kartuvėse už vienos vokiškos

mylios. Tačiau teisėjas leido tėvams jį nukabinti ir palaidoti kape. Kai buvo paruošta duobė ir jį nuleistas kūnas, tėvas ir tėvo brolis ėmė šauktis šventos Elzbietos globos mirusiajam. Ir štai visiems be žado stebintis, tas, kuris buvo miręs, pakilo sveikas ir gyvas.¹¹⁹⁶

Vienas mokinys iš Mainco diecezijos, vardu Burkardas, neatsargiai elgėsi žvejojamas ir paslydęs įkrito į upę. Praėjus ilgam laiko tarpui, jo kūnas buvo ištrauktas; jis nerodė jokio jausmo, jokio judesio ir buvo sustingęs, todėl neaptikus jame jokio gyvybės ženklo, visuotinai buvo nuspręsta, kad šis žmogus išties yra miręs. Tada su ašaromis buvo šaukiamasi šventos Elzbietos nuopelnų ir, visiems matant, jam buvo grąžinta sveikata ir gyvybė.¹¹⁹⁷

Kai trejų su puse metų vaikas iš Mainco diecezijos, vardu Necelinas, mirė, o jo kūnas, sustingęs ir be dvasios, gulėjo už keturių vokiškų mylių, jo motina su begaliniu pamaldumu nuskubėjo šauktis šventos Elzbietos ir susigrąžino berniuką gyvą ir sveiką.¹¹⁹⁸

Kai ketverių metų berniukas įkrito į šulinį, kažkoks žmogus, atsitiktinai ėjęs pasisemti vandens, pastebėjo ten plūduriuojant nuskendusį vaiką. Vargais negalais jį ištraukus, buvo nuspręsta, kad jis jau miręs. Mirtį ženklino ilgas laikas, praleistas vandenyje, kūno sustingimas, siaubingas burnos ir akių atsivėrimas, odos pajuodimas, pilvo išsipūtimas, visiškas pojūčių ir judesių nebuvimas. Jam atgaivinti buvo duotas įžadas šventai Elzbetai, ir vaikui tučtuojau sugrįžo ankstesnė gyvastis.¹¹⁹⁹

Viena mergaitė, įkritusi upėn, buvo ištraukta, ir šventos Elzbietos nuopelnų dėka tuoj pat atgavo gyvybę.¹²⁰⁰

Vyras, vardu Frydrichas, iš Mainco diecezijos, buvo įgudęs plaukikas. Vieną dieną, kai jis maudėsi ir tyčiojosi iš vargšo,

kuriam šventa Elzbieta buvo grąžinusi regėjimą, su panieka taškydamas vandenį jam į veidą, vargšas, netekęs kantrybės, tarė: „Ta šventoji, suteikusi man malonę, tau taip atkeršys už mane, kad paliksi šią vietą tik miręs arba nuskendęs“. – Tačiau tas, nepaisydamas vargšo prakeiksmo, smagiai murktelėjo vandenin, tačiau, netekęs jėgų ir nebegalėdamas sau pagelbėti, nugrimzdo į gelmę it akmuo. Praėjus daug laiko, jis buvo surastas ir miręs iškeltas iš vandens. Kilo daugybė raudų dėl jo mirties, o kai kurie jo artimieji vardan jo puolė duoti įžadus šventai Elzbietai ir kuo pamaldžiausiai su ašaromis melsti jos užtarimo. Tada tuoj pat į jį sugrįžo dvasia ir jis prisikėlė gyvas ir sveikas.¹²⁰¹

Žmogus, vardu Jonas, iš Mainco diecezijos, kartu su vienu vagimi buvo be pagrindo apkaltintas ir nuteistas drauge pakarti. Jis prašė visų melsti Dievą ir šventą Elzbietą, kad savo nuopelnais jam pagelbėtų. Kai jis buvo pakartas, virš savęs išgirdo balsą, sakantį: „Pasikliauk ir pasitikėk šventa Elzbieta, ir būsi išlaisvintas“. Ir tuoj pat, vagiui pasilikus kaboti, jis nutraukė savo virvę ir iš aukštai kuo sunkiausiai nukrito žemėn; tačiau visai nesusižeidė, nors ir suplėšė naujus lininius marškinius, kuriais vilkėjo. Apsidžiaugęs jis tarė: „Šventoji Elzbieta, tu mane išlaisvinai ir leidai man minkštai nukristi“. – Kai žmonės ėmė kalbėti, kad vėl reikia jį pakarti, teisėjas tarė: „Neleisiu pakarti to, kurį Dievas išlaisvino“.¹²⁰²

Viename vienuolyne Mainco diecezijoje buvo toks atsivertėlis, vardu Volemaras, labai religingas, kuris taip kankino savo kūną, kad beveik dvidešimt metų ant nuogo kūno nešiojo šarvus ir miegojo tarp akmenų ir medžių. Jam lankantis malūne, girnapusė netyčia pagavo ir sutraiškė jo ranką: iš abiejų pusių nubraukė odą, sumaitojo kaulus ir sausgysles, kad, rodės,

ranka kažkokioje grūstuvėje buvusi sugrūsta. Jis kentė tokį baisų skausmą, kad prašė tą ranką nukirsti. Kadangi jis dažnai šaukdavo pagalbon šventą Elzbietą, su kuria bičiuliavosi dar jai gyvai esant, vieną naktį Elzbieta apsireiškė jam sakydama: „Ar nori būti sveikas?“ – Kai jis atsakė: „Žinoma“, – ji, paėmusi ranką, sugydė sausgysles, sujungė kaulus, atstatė iš abiejų pusių odą ir dovanojo jam ankstesnę sveikatą. Išaušus rytui, Volemaras pamatė esąs visiškai sveikas ir visam vienuolynui rodė pagydytą ranką, visiems nepaprastai stebintis.¹²⁰³

Penkerių metų berniukas, vardu Ditrikas, iš Mainco diecezijos, nuo gimimo buvo aklas, bet šventos Elzbieta nuo pelnų dėka atgavo regėjimą. Jo akis buvo išties užtraukusi oda, nebuvusi nei vokų, nei kokios kitos odos perskyros; oda visiškai dengė akis, ir jų nebuvo matyti nė ženklo. Taigi berniuko motina, nuvedusi vaiką prie šventos Elzbieta kapo, patrynė jo akis kapo žeme ir vardan jo šaukėsi šventos Elzbieta nuo pelnų. Ir štai oda per vidurį plyšo ir pasimatė jo mažučiu akytės, blausios ir pasrūvusios krauju.¹²⁰⁴ Taip šventos Elzbieta nuo pelnų užtarimu berniuką pasiekė regėjimo malonė.

Viena mergaitė iš tos pačios diecezijos, vardu Beatričė, ilgą laiką sirgo sunkiomis ir įvairiomis ligomis. Galiausiai ant nugaros išaugus kuprai, o krūtinėje išvešėjus skydliaukei, visas jos kūnas taip sukrypo, kad ji niekaip nebeįstengė atsitiesti, tik, padėjusi rankas ant kelių, šiaip taip laikė savo kūną. Jos motina pintinėje nunešė ją prie šventos Elzbieta kapo, tačiau, prabuvusios čia dešimt dienų, jos nepajėgė gauti jokio vaisto sveikatai sugrąžinti. Tada įpykusi motina ėmė priekaištauti šventai Elzbietai, sakydama: „Visiems teiki geradarystes, o manęs vargšės neišklausai? Grįžusi pasistengsiu visus, kuriuos tik galėsiu, įkalbėti, kad nebelankytų tavęs“. – Kai supykusi

moteris patraukė namo ir jau buvo nuėjusi pusantros mylios, o jos duktė liūdėjo kankinama skausmo, pagaliau užmigusi mergaitė išvydo nepaprasto grožio moterį spinduliuojančiu veidu. Ji, glostydama mergaitės kuprą ir krūtinę, tarė: „Kelkis ir eik!“ – Pabudusi ir pamačiusi, kad jos bjaurumas ir kreivumas visiškai išgydytas, mergaitė, negalėdama atsidžiaugti, apsakė savo regėjimą motinai. Taigi sugrįžusios prie šventos Elzbietos kapo, jos padėkojo Dievui ir šventajai ir ten išmetė pintinę, kurioje mergaitė buvo atgabenta.¹²⁰⁵

Vienai moteriai, vardu Gertrūda, iš tos pačios diecezijos, daugelį metų buvo paralyžiuotos abi blauzdos, ir visas jos kūnas buvo persikreipęs. Sapne ji buvo įspėta, kad, nuvykusi prie švento Mikalojaus kapo, būtinai su ašaromis maldautų jo geradarystės. Moteris liepė nunešti ją prie Šventojo Mikalojaus bažnyčios, ir viena jos blauzda buvo pagydyta. Po to nuvesta prie šventos Elzbietos kapo ir ant jo paguldyta, toji, kuri tvėrė nepakeliamą skausmą ir buvo lyg pamišusi, atsikėlė pagydyta ir sveikut sveikutėlė.¹²⁰⁶

Kita moteris, vardu Gertrūda, iš tos pačios diecezijos, kiau-rus metus gyveno, visiškai nieko nematydama, ir nuolatos buvo vedžiojama kitų. Ji visa širdimi meldė šventą Elzbietą ir atgavo prarastą akių šviesą¹²⁰⁷.

Vyras, vardu Henrikas, iš Mainco diecezijos, visiškai praradęs akių šviesą, aplankė šventos Elzbietos kapą ir gavo išgijimo malonę. Paskui tam pačiam vyrui prasidėjo toks kraujoplūdis, kad šeimyna pamanė netrukus jį mirsiant. Tačiau paėmęs žemės nuo šventos Elzbietos kapo, sutrynęs ją ir sumaišęs su vandeniu, vyras visa tai išgėrė ir pasveiko.¹²⁰⁸

Kai mergaitė iš Tryro diecezijos, vardu Metilda, kuri buvo akla ir kurčia, neteko gebėjimo kalbėti ir vaikščioti, jos tėvas ir

motina pažadėjo ją šventai Elzbietai ir atgavo ją visiškai pagydą, šlovindami Dievo ir šventos Elzbietos stebuklus¹²⁰⁹.

Moteris, vardu Heilinunga, iš Tryro diecezijos, vienerius metus visiškai nieko nematė ir, norėdama pagyti, šaukėsi šventos Elzbietos nuopelnų. Liepusi nuvesti ją prie šventos Elzbietos kapo, ji praregėjo viena akimi. Grįžusi namo, moteris pajuto veriantį antros akies skausmą. Jai vėl ėmus su ašaromis maldauti šventosios nuopelnų, šventa Elzbieta apsireiškė jai sakydama: „Priėjusi prie altoriaus, pamojuok sau prieš akis korporalą¹²¹⁰ ir taip atgausi sveikatą“. – Padariusi, kas liepta, moteris atgavo sveikatą.¹²¹¹

Vyras, vardu Teodorikas, iš Mainco diecezijos, ilgą laiką kentė tokius netveriamus kelių ir blauzdų skausmus, kad nepajėgė nė žingsnio žengti, kitų neprilaikomas. Jis pasižadėjo su aukomis aplankyti šventos Elzbietos kapą. Nors jis gyveno tik už dešimties mylių nuo šventosios kapo, tą atstumą jis vos ne vos pajėgė įveikti per aštuonias dienas. O praleidęs ten keturias savaites ir neišmeldęs jokio vaisto, pargrįžo namo. Kartą, kai jis kažkur ilsėjosi, atsigulęs šalia kito ligonio, sapne išvydo žmogų, kuris priėjo ir jį visą apliejo vandeniu. Pabudęs jis tarė supykęs savo bičiuliui: „Kodėl apliejai mane vandeniu?“ – Tas atsakė: „Aš tavęs neapliejau, bet tikiu, kad tas apliejimas atneš tau sveikatą“. – Vyras, pakilęs ir pamatęs, kad yra visiškai sveikas, užsidėjo lazdas ant pečių, grįžo prie šventos Elzbietos kapo, padėkojo ir linksmas parkeliavo namo.¹²¹²

CLXV. APIE ŠVENTĄ CECILIJĄ

APIE VARDĄ – Cecilija reiškia *celi lilia* „dangaus lelijos“ arba *cecis via* „kelias akliems“; dar jis kildinamas iš žodžių *celus*

„dangus“ ir *ly* „Lija“¹²¹³; taip pat Cecilija reiškia *cecitate carens* „neturintis aklumo“; dar sakoma, kad šis vardas kilo iš žodžių *celus* „dangus“ ir *leos*, kuris reiškia „liaudis“. Ji buvo lyg dangiškoji lelija skaistybės dorumu. Žodis „lelija“ vartojamas todėl, kad ji turėjo tyrumo baltumą, sąžiningumo žalumą ir gero vardo kvapą. Ji buvo kelias akliems pavyzdžio vaizdavimu, dangus nepaliaujama kontempliacija, Lija nuolatinis veikimas. Taip pat ji vadinama „dangumi“ dėl to, kad, pasak Izidoriaus, filosofai teigė, jog dangus yra besisukantis, apskritas ir degantis¹²¹⁴. Šventa Cecilija buvo „besisukanti“ nerimstančiu veikimu, „apskrita“ atkaklumu, „deganti“ liepsnojančia meile. Ji buvo „neturinti aklumo“ išminties spindesiu. Ji buvo „liaudies dangus“, nes žmonės žvelgė į ją tarsi į dvasinį dangų, kad atkartotų saulę, mėnulį ir žvaigždes, tai yra išminties įžvalgumą, tikėjimo didžiadvasiškumą ir dorybių įvairovę.

APIE ŠVENTĄ CECILIJĄ CLXV – Cecilija, garsiausioji mergelė, buvo kilusi iš kilmingos romėnų giminės. Nuo pat kūdikystės ji buvo auklėjama Kristaus tikėjime, širdyje slapta visad nešiojosi Kristaus Evangeliją, nei dienomis, nei naktimis neatitrūko nuo dieviškų pašnekesių bei maldos ir meldė Viešpatį saugoti jos skaistybę.¹²¹⁵ Kai ji buvo pažadėta vienam jaunuoliui, vardu Valerianas, ir jau buvo paskirta vestuvių diena, Cecilija ant kūno užsivilkė ašutinę, o ant viršaus – paaukuotus drabužius ir, gaudžiant vargonams, savo širdyje giedojo vienam Dievui, tardama: „Tebūnie, Viešpatie, mano širdis ir mano kūnas nesuteptas, kad nepatirčiau sąmyšio“. – Laikydamosi pasninko po dvi ar tris dienas ir meldamosi, ji patikėjo Viešpačiui savo baimes.

Atėjo naktis, kai Cecilija kartu su savo vyru turėjo pažinti tylas miegamojo paslaptis. Ji taip prakalbo: „Švelniausias ir mylimiausias jaunuoli, yra viena paslaptis, kurią noriu tau

atskleisti, jei tik tu prisieksi su visa pagarba ją saugoti“. – Valerianas prisiekė nieku gyvu jos neatskleisias ir jokia dingstimi neišduosias. Tada ji tarė: „Mane myli Dievo angelas, kuris labai pavydžiai sergsti mano kūną. Vos tik jis pajus, kad tu palietei mano kūną netyra meile, tučtuojau tave pražudys, ir tu neteksi savo puikiosios jaunystės žavesio. O jei pamatys, kad myli mane nuoširdžia meile, pamils tave kaip mane pačią ir parodys tau savąją šlovę“. – Tada Valerianas, Dievo valia pakreiptas teisinga linkme, tarė: „Jei nori, kad patikėčiau tavimi, parodyk man tą angelą. Įsitikinęs, kad jis tikrai yra angelas, padarysiu tai, ką ragini padaryti. Tačiau jei myli kitą vyrą, persmeigsiu kardu ir tave, ir jį“. – Cecilija jam tarė: „Jei įtikėsi tikruoju Dievu ir pažadėsi apsikrikštyti, galėsi jį pamatyti. Nueik tris mylias už miesto vadinamuoju Apijaus keliu ir vargšams, kuriuos ten sutiksi, sakyk: „Cecilija mane siuntė pas jus, kad parodytumėt man senolį šventą Urboną¹²¹⁶, mat turiu perduoti jam slaptus pavedimus“. Kai jį pamatysi, perduok jam visa, ką aš sakiau; o po to, kai būsi jo apvalytas ir sugrįši, pamatysi tą angelą“.

Tada Valerianas iškeliavo ir pagal gautus ženklus surado vyskupą šventą Urboną, besislepiančią kankinių kapavietėje. Kai persakė jam visus Cecilijos žodžius, tas, iškėlęs rankas į dangų, apsiašarojęs tarė: „Viešpatie Jėzau Kristau, kuris pasėjį dorą sprendimą, priimk sėklų, kurias pasėjai Cecilijoje, vaisių. Viešpatie Jėzau Kristau, gerasis ganytojas, Cecilija, tavo tarnaitė, tarnauja tau tarsi bitė, nešanti įrodymų medų. Nes vyrą, kurį tarsi žiaurų liūtą gavo, pas Tave tarsi romiausią ėriuką nukreipė“.

Iš štai staiga pasirodė senis, apsivilkęs baltais drabužiais, laikantis knygą, aukso raidėmis parašytą. Jį išvydęs Valerianas iš baimės krito it negyvas, tačiau, senio pakeltas, perskaitė

tokius žodžius: „Vienas Dievas, vienas tikėjimas, vienas krikštas. Vienas Dievas ir visų tėvas, kuris yra virš visų, per visa, ir visuose mumyse“. – Kai Valerianas tai perskaitė, senis jam tarė: „Ar tiki, kad taip yra, ar vis dar abejoji?“ – Tada tas sušuko: „Nėra nieko teisingesnio šioje padangėje, kuo būtų galima tikėti“. – Seniui tučtuojau pranykus, Valerianas gavo krikštą iš švento Urbono ir, grįžęs pas Ceciliją, rado ją, gulinčią lovoje ir kalbančią su angelu. Angelas rankoje turėjo du vainikus – rožių ir lelijų. Vieną davė Cecilijai, kitą – Valerianui, sakydamas: „Šiuos vainikus nesutepta širdimi ir tyru kūnu saugokite, nes juos iš Dievo rojaus jums atnešiau; jie niekuomet nenuvys, nepraras kvapo ir nebus matomi niekam, išskyrus tuos, kuriems patiks skaistumas. Kadangi tu, Valerianai, patikėjai naudingu patarimu, prašyk, ko tik nori“. – Valerianas jam atsakė: „Šiame gyvenime niekas nėra man taip miela, kaip ypatinga meilė, kurią jaučiu savo broliui. Todėl prašau, kad jis kartu su manimi pažintų tiesą“. – Jam angelas: „Viešpačiui patinka tavo prašymas, ir judu abu ateisite pas Viešpatį su kankinystės palme“.

Po to atėjo Valeriano brolis Tiburcijus ir, pajutęs stiprų rožių kvapą, tarė: „Stebiuosi, iš kur šiuo laiku čia dvelkia rožių ir lelijų kvapas. Net jei laikyčiau tas rožes ir lelijas savo rankose, manęs negalėtų užlieti tokie švelnūs kvapai. Sakau jums, esu taip atgaivintas, kad galėčiau pamanyti staiga visas esąs pakeistas“. – Valerianas jam tarė: „Mes turime vainikus, kurių tavo akys negali matyti, žaliuojančius gėlių spalvomis ir spindinčius sniego baltumu. Ir kaip man tarpininkaujant tu pajutai jų kvapą, taip galėtum juos pamatyti, jei įtikėtum“. – Tiburcijus jam: „Ar aš sapnuodamas tai girdžiu, ar iš tiesų tai tu, Valerianai, kalbi?“ – Valerianas: „Iki šiol mes sapnavome, tačiau dabar

esame tiesoje“. – Į tai Tiburcijus: „Iš kur tai žinai?“ – Valerianas: „Mane pamokė Dievo angelas, kurį tu galėsi pamatyti, jei būsi apvalytas ir išsižadėsi visų stabų“.

Šį stebuklą su rožių vainikais liudija Ambraziejus *Pratarmėje*, taip sakydamas: „Šventa Cecilija, pripildyta dangiškosios dovanos, kad gautų kankinystės palmę, patį pasaulį kartu su vedybomis paniekino. Tai liudija jos pakurstytas sutuoktinio Valeriano ir Tiburcijaus tikėjimo išpažinimas, kuriuos tu, Viešpatie, angeliška ranka kvapniais žiedais vainikavai; vyrus mergina nuvedė į šlovę, ir pasaulis pripažino, ką gali atsidaivimas skaistumui“¹²¹⁷. – Taip kalba Ambraziejus.

Tada Cecilija aiškiai parodė Tiburcijui, kad visi stabai yra nejautrūs ir nebylūs, o Tiburcijus atsakydamas jai tarė: „Kas tuo netiki, yra galvijas“. – Tada Cecilija, bučiuodama jam krūtinę, tarė: „Šiandien pripažįstu, kad esi mano giminaitis. Kaip Dievo meilė tavo brolių padarė mano vyrų, taip panieka stabams tepadaro tave mano giminaičiu. Taigi keliauk su savo broliu, kad apsivalytum ir galėtum pamatyti angelų veidus“. – Tiburcijus tarė savo broliui: „Meldžiu tave, broli, pasakyk man, kur ketini mane vesti?“ – Valerianas jam atsakė: „Pas vyskupą Urboną“. – Tiburcijus: „Ar kalbi apie tą patį Urboną, kuris tiek kartų buvo pasmerktas ir vis dar slapstosi? Jei jis bus surastas, bus sudegintas, o kartu ir mes būsimė įmesti į jam uždegtą laužą. Tad kol ieškome dieviškumo, besislepiančio danguje, susidursime su įsiūčiu, deginančiu žemėje“. – Cecilija jam: „Jei šis gyvenimas būtų vienintelis, pagrįstai bijotume jį prarasti. Tačiau yra kitas, geresnis, kurio niekuomet neprarasime, apie kurį mums papasakojo Dievo Sūnus. Visa, kas yra padaryta, sukūrė Sūnus, gimęs iš Tėvo. O viskam, kas sukurta, gyvastį suteikė Dvasia, kylanti iš Tėvo. Taigi šis Dievo Sūnus, atėjęs

į pasaulį, žodžiais ir stebuklais parodė mums, kad yra kitas gyvenimas“. – Tiburcijus jai: „Juk tu tikrai tvirtinai, kad yra vienas Dievas; tai kaip gi dabar liudiji, kad jie yra trys?“ – Cecilija atsakė: „Kaip vienoje žmogaus išmintyje arba sieloje yra trys dalykai – įgimtos savybės, atmintis ir protas, taip vienoje dieviškoje esatyje gali būti trys asmenys“.

Tada ji ėmė pamokslauti Tiburcijui apie Dievo Sūnaus atėjimą ir Kančią ir daugel tos Kančios atitikimų rodyti. „Dievo Sūnus“, – pridūrė ji – „buvo sulaikytas dėl to, kad žmonių giminė, sulaikyta nuo nuodėmės, būtų išvaduota. Palaimintasis buvo prakeiktas, kad prakeiktas žmogus gautų palaiminimą; jis kentė patyčias, kad žmogus būtų išvaduotas iš demonų patyčių; jis užsidėjo ant galvos erškėčių vainiką, kad nuo mūsų nuimtų mirties bausmę; jis išgėrė karčius nuodus, kad sugrąžintų žmogui skonio švelnumą; jis buvo išrengtas, kad pridengtų mūsų tėvų nuogumą; jis buvo pakabintas ant medžio, kad panaikintų medžio nuodėmę¹²¹⁸“. – Tada Tiburcijus tarė savo broliui: „Pasigailėk manęs ir vesk pas Dievo žmogų, idant būčiau apvalytas“. – Nuvestas ir apvalytas, jis dažnai regėdavo Dievo angelus ir tuoj pat gaudavo visa, ko prašydavo.

Valerianas ir Tiburcijus uoliai dalijo išmaldą ir laidojo kapuose šventųjų kūnus, kuriuos prefektas Almachijus nužudydavo. Almachijus, pasikvietęs juos pas save, paklausė, kodėl jie laidoja tuos, kurie buvo pasmerkti dėl savo nusikaltimų. Tiburcijus jam atsakė: „O kad mes galėtume būti tarnai tų, kuriuos tu vadini pasmerktaisiais! Jie paniekino tai, kas tik atrodo, kad yra, bet iš tikrųjų nėra, ir surado tai, ko atrodo nėra, bet iš tikrųjų yra“. – Prefektas jam: „Kas tai?“ – Tiburcijus: „Tai, kas tik atrodo, kad yra, tačiau iš tikrųjų nėra, yra visa, kas esti šiame pasaulyje ir kas veda žmogų į nebūtį; o tai,

ko atrodo nėra, tačiau iš tikrųjų yra, yra teisiųjų gyvenimas ir blogųjų bausmė“. – Prefektas: „Nemanau, kad kalbi tai, ką pats galvoji“. – Tada liepė Valerianui priėti arčiau ir tarė jam: „Kadangi tavo brolis ne viso proto, gal bent tu galėsi duoti išmintingą atsakymą. Savaime aišku, kad jūs klystate, nes priešinatės džiaugsmui ir trokštate visko, kas priešinga džiaugsmui“. – Tada Valerianas pasakė, kad jie jam panašūs į tuos, kurie per šalčius ilsisi, juokauja ir pašiepia dirbančius žemdirbius: „Tačiau per karščius, kai uždera šlovingi darbų vaisiai, džiaugiasi tie, kurie atrodė tuščiai dirbantys, o verkia tie, kurie atrodė esą sumanūs. Taip ir mes, dabar tveriamo negarbę ir vargą, o ateityje priimsime šlovę ir amžinąjį atlygį. Jūs dabar mėgaujates laikinuoju džiaugsmu, o ateityje rasite amžinąją pražūtį“. – Prefektas jam: „Vadinasi mes, neįveikiamieji valdovai, turėsime amžiną liūdėsį, o jūs, niekingos žmogystos, turėsite amžinąjį džiaugsmą?“. – Valerianas jam: „Žmogiškščiai esate, ne valdovai, gimę savo laiku, bet greitai mirsite ir grąžinsite Dievui duoklę, didesnę nei visi kiti“. – Prefektas tarė: „Ko gaištame apsižodžiaudami? Nuliekite dievams vyno ir keliaukite sau sveiki“. – Šventieji atsakė: „Mes Dievui kasdien atnašaujame auką“. – Prefektas jiems: „Koks jo vardas?“. – Valerianas: „Negalėsi sužinoti jo vardo, net jei sparnais skraidysi“. – Prefektas tarė: „Vadinasi Jupiteris nėra to dievo vardas?“. – Valerianas: „Tai žmogžudžio ir prievartautojo vardas“. – Almachijus jam: „Vadinasi, visas pasaulis klysta, o tu su savo broliu pažįstate tikrąjį dievą?“. – Valerianas atsakė: „Mes ne vieni; nesuskaičiuojama daugybė gavo šį šventą žinojimą“.

Šventieji buvo perduoti saugoti Maksimui. Šis jiems tarė: „O purpurini jaunystės žiede, tikroji broliška meile, kodėl taip skubate į mirtį lyg į puotą?“. – Valerianas pasakė jam, kad, jei

pažadėtų įtikėti, po jų mirties išvystų jų sielų šlovę. Maksimas: „Jei atsitiks taip, kaip sakote, tebūsiu sunaikintas ugniniaisiais žaibais, jei neišpažinsiu to vieno Dievo, kurį jūs garbinatė“. – Taigi Maksimas ir visa jo šeimyna bei visi budeliai įtikėjo ir buvo pakrikštyti švento Urbono, kuris ten slapčia atvyko. Patekęs saulei, Cecilija sušuko: „Drąsiau, Kristaus kariai, meskite tamsos darbus ir apsiginkluokite šviesos ginklais“. – Šventieji buvo nuvesti keturias mylias už miesto prie Jupiterio statulos, ir, nepanorę aukoti, abu buvo nukirsdinti. Tada Maksimas prisiekęs patvirtino, kad šventųjų kančios valandą matė spindinčius angelus, šventųjų sielas lyg mergeles iš miegamojo išvedančius; angelai, jas apkabinę, nunešė į dangų.

Almachijus, išgirdęs, kad Maksimas tapo krikščionimi, įsakė plakti jį švininiais rimbais tol, kol tas išleido dvasią. Jo kūną šventa Cecilija palaidojo šalia Valeriano ir Tiburcijaus.

Tada Almachijus ėmė domėtis brolių turtu ir liepė atvesti Ceciliją kaip Valeriano žmoną; jis įsakė aukoti dievams, nes kitaip jai bus skirta mirties bausmė. Kadangi teismo vydytojai ragino ją tai padaryti ir raudote raudodojo dėl to, kad tokia graži ir kilminga mergina pasiduoda mirčiai, Cecilija tarė jiems: „Šitai, gerieji jaunikaičiai, nereikia pražudyti jaunystę, bet pakeisti – atiduoti purvą ir gauti auksą, atiduoti niekingą būstelį ir gauti prabangų, atiduoti trumpą gatvės galiuką ir gauti šviesią aikštę. Jei kas nors už sesterčių duotų solidą¹²¹⁹, argi neskubėtųmėt kuo greičiau? Dievas, gavęs vieną, grąžins šimteriopai. Ar tikite tu, ką sakau?“ – Tie atsakė: „Tikime, kad Kristus yra tikras Dievas, turintis tokią puikią tarnaitę“. – Taigi, pakvietus vyskupą Urboną, buvo pakrikštyta daugiau nei keturi šimtai žmonių.

Tada Almachijus, pasikvietęs šventą Ceciliją, tarė: „Kokia tavo padėtis?“ – Ji atsakė: „Esu laisvoji ir kilminga“. – Al-

machijus jai: „Klausiu tavęs apie tikėjimą“. – Cecilija: „Tavo klausimo pradžia nevykusi, nes vienu paklausimu manaisi du atsakymus gauti“. – Almachijus jai: „Iš kur toks pasitikėjimas savimi atsakinėjant į klausimus?“ – Ji: „Iš švarios sąžinės ir tikėjimo nepramanyto“. – Almachijus: „Ar nežinai, kokią galią aš turiu?“ – Ji: „Jūsų galia yra it maišas, vėjo išpūstas. Jei adata jį pradurtų, čia pat visa tvirtybė subliukštų, ir kas tik įsivaizduojama esą tvirta, persikreiptų“. – Almachijus jai: „Įžeidimais pradėjai, įžeidimais ir tęsi“. – Cecilija atsakė: „Įžeidimu galima vadinti tik tai, kas priskiriama melui. Todėl įrodyk, kad tai buvo įžeidimas, ir aš kalbėjau netiesą, arba bausk save patį už šmeižtą. Tačiau mes, žinantys šventą Dievo vardą, niekaip negalime jo išsiginti. Geriau yra laimingai mirti negu nelaimingai gyventi“. – Almachijus jai: „Kodėl taip puikuoliškai kalbi?“ – Ji: „Tai ne puikuoliškumas, bet pastovumas“. – Almachijus tarė: „Nelaimingoji, negi nežinai, kad man suteikta galia spręsti, kam gyventi, o kam mirti?“ – O ji: „Galiu įrodyti, kad dabar tu prieštarauji visuotinei tiesai. Nes gyvenimą gyviesiems gali teikti, bet mirusiems negali. Esi mirties pagalbininkas, ne gyvenimo“. – Almachijus jai: „O dabar liaukis kvailiojusi ir aukok dievams“. – Cecilija jam: „Nesuprantu, kur akis praganei. Visus tuos, kuriuos dievais vadini, mes matome kaip akmenis. Ištiesk ranką ir palietęs permanysi tai, ko akimis negali pamatyti“.

Tada perpykęs Almachijus įsakė parvesti ją namo ir liepė ten visą naktį ir dieną verdančioje vonioje svilinti. Tačiau ji jautėsi lyg būtų šaltoje vietoje, net nesuprakaitavo. Tai išgirdęs, Almachijus liepė toje pačioje vonioje nukirsti jai galvą. Budelis tris kartus kirto jos kaklą, tačiau galvos nepajėgė nukirsti. Kadangi buvo nuspręsta ketvirtą kartą nebekirsti, krauju

susitepęs budelis paliko ją leisgyvę. Išgyvenusi dar tris dienas Cecilija visa, ką turėjusi, išdalijo vargšams ir visus, kuriuos buvo atvertusi į tikėjimą, atidavė vyskupo Urbono globai, sakydama: „Aš paprašiau sau trijų dienų atokvėpio, kad juos tavo šventenybei galėčiau perduoti ir kad šiuos mano namus pašventintum kaip bažnyčią“.

Šventas Urbonas palaidojo jos kūną šalia vyskupų ir jos namus pašventino bažnyčia, kaip Cecilija buvo prašiusi. Cecilija kentėjo apie 225-us Viešpaties metus, valdant imperatoriui Aleksandrui¹²²⁰. Kitur skelbiama, kad ji kentėjo Marko Aurelijaus¹²²¹ laikais, kuris valdė apie 220-us Viešpaties metus¹²²².

CLXVI. APIE ŠVENTĄ KLEMENSĄ

APIE VARDĄ – Klemensas kilęs iš žodžio *cleos*, kuris reiškia „šlovė“, ir *mens*, reiškiančio „sielą“, tarytum „šlovinga siela“¹²²³. Mat jis turėjo šlovingą sielą, tai yra apvalytą nuo bet kokio purvo, papuoštą visokiausiomis dorybėmis, o dabar dar ir išdailintą visokeriopa laime. Ta laimė pasireiškia tuo, kaip sako Augustinas knygoje *Apie Dievo valstybę*, kad ten mūsų būtis neturės mirties, mūsų pažinimas neturės suklydimo, mūsų meilė neturės jokio užgaulumo¹²²⁴. Dar sakoma, kad vardas „Klemensas“ kilo iš žodžio *clementia*, reiškiančio „atlaidumas“, nes jis buvo labai atlaidus ir gailestingas. Be to, kaip sakoma *Glosarijuje*, vardas „Klemensas“ reiškia „teisingas, švelnus, brandus, doras“¹²²⁵. Jis buvo teisingas veikloje, švelnus kalboje, brandus atsivertime, doras ketinimuose. Jis pats aprašė savo gyvenimą savo knygoje *Kelionės aprašymas* būtent iki tos vietos, kurioje pasakojama, kaip jis tapo popiežiaus švento Petro

įpėdiniu; visa kita buvo parinkta iš aprašymų apie jo darbus, kurie visiems puikiai prieinami.

APIE ŠVENTĄ KLEMENSĄ CLXVI – Vyskupas Klemensas kilo iš kilmingos romėnų giminės¹²²⁶. Jo tėvas buvo vardu Faustianas, o motina – Matidiana; jis turėjo du brolius, kurių vienas buvo vardu Faustinas, o kitas – Faustas. Kadangi jo motina Matidiana buvo nepaprasto kūno grožio, jos vyro brolis užsilepsnojo aistringa meile jai. Kiekvieną dieną jis ją kamavo, bet ji nieku gyvu nenorėjo atsiliepti į jo aistrą. Bijodama papasakoti apie tai savo vyrui, kad nesukeltų nesantaikos tarp dviejų brolių, moteris sugalvojo kuriam laikui išvykti iš tėvynės, kol nurims neleistina meilė, kurstoma jos buvimo šalia. Norėdama tikrąją priežastį nusepti nuo savo vyro, ji sumaniai apsimetė sapnavusi sapną, kurį savo vyrui taip papasakojo: „Štai man pasirodė dievybė, liepusi su dvyniais Faustinu ir Faustu nedelsiant išvykti iš miesto ir nesirodyti tol, kol ji pati nelieps man grįžti. Jei to nepadaryčiau, pražūčiau kartu su vaikais“. – Tai išgirdęs, vyras nepaprastai išsigando ir išsiuntė žmoną su dviem vaikais ir daugybe tarnų į Atėnus, kad ten liktų ir pasirūpintų sūnų išmokslinimu. O jauniausiąjį sūnų Klemensą, kadangi jis buvo tik penkerių metų amžiaus, tėvas pasiliko su savimi paguodai.

Vieną naktį motinai su sūnumis keliaujant jūra, jų laivas sudužo, tačiau motina, be vaikų bangų išmesta ant kažkokios uolos, išsigelbėjo. Manydama, kad du jos vaikai pražuvo, apimta begalinio skausmo, ji šoko į jūros gelmę, vildamasi bent jų kūnus susigrąžinti. Tačiau supratusi, kad nebegalės atgauti nei gyvų, nei mirusių, ji garsiai šaukė, aimanavo, kandžiojo savo rankas ir iš nieko nenorėjo priimti jokios paguodos. Nors šalia jos buvo daugybė moterų, kurios pasakojo savo bėdas, jos tai nė kiek neguodė. Tarp jų buvo viena moteris, tvirtinusi, kad

jos vyras, jaunas jūreivis, pražuvo jūroje ir vėliau iš meilės jam ji atsisakė dar sykį ištekti. Tai šiek tiek paguodė Matidiana, ji liko gyventi su ta moterimi ir savo rankomis pelnytis kasdienį maistą. Tačiau po kiek laiko jos rankos, kurias nuolatos kandžiojo, tapo tokios bejausmės ir apmirusios, kad jomis nieko nebegalėjo dirbti. O toji, kuri ją buvo priėmusi, susirgo paralyžiumi ir nebeįstengė pakilti iš lovos. Taip Matidiana buvo priversta elgetauti: ji pati valgė ir moterį, kuri buvo ją priglaudusi, valgydino tuo, ką galėdavo surasti.

Praėjus metams nuo to laiko, kai Matidiana su vaikais išvyko iš tėvynės, jos vyras nusiuntė į Atėnus pasiuntinius jų surasti ir pasidomėti, ką jie veikia. Tačiau pasiuntiniai negrįžo. Galiausiai jis nusiuntė kitus, o tie sugrįžę pasakė, kad neaptiko ten jokio pėdsako. Tada žmogus paliko savo sūnų Klemensą prižiūrėtojams, o pats sėdo į laivą ieškoti savo žmonos ir vaikų. Ir nesugrįžo. Dvidešimt metų Klemensas gyveno kaip našlaitis ir negalėjo gauti jokios žinutės apie savo tėvą, motiną ar brolius. Klemensas kibo į mokslus ir įkopė į pačias filosofijos mokslo aukštumas. Jis labai troško sužinoti ir uoliai ieškojo atsakymo, kuris įtikintų jį sielos nemirtingumu. Todėl Klemensas dažnai lankydavosi filosofų mokyklose ir džiaugdavosi, jei tik būdavo įrodoma, kad siela yra nemirtinga; o jei būdavo prieinama išvados, kad siela mirtinga, išeidavo liūdnas.

Kai pagaliau į Romą atkeliavo Barnabas ir ėmė skelbti Kristaus tikėjimą, filosofai šaipėsi iš jo, vadindami pamišėliu ir bepročiu, stengdamiesi paspėti jam silogizmų¹²²⁷ pinkles. Taip pat ir Klemensas, manydamas, kad visa, ką skelbė Barnabas, yra juokai, nuolatos jį persekiojo. Sykį vienas jaunuolis, kuris pasak kai kurių, buvo filosofas Klemensas, iš pradžių kaip ir visi kiti tyčiojęs iš Barnabo ir niekinęs jo pamokslus, norėdamas

pasišaipyti, uždavė Barnabui tokį klausimą: „Nors uodas yra mažas gyvūnėlis, kodėl jis turi šešias kojas ir dar sparnus, o dramblys, toks didelis gyvūnas, yra be sparnų ir turi tik keturias kojas?“ – Barnabas jam atsakė: „Neišmanėli, lengvai galėčiau atsakyti į tavo klausimą, jei klaustum norėdamas sužinoti tiesą; tačiau dabar beprasmiška ką nors sakyti jums apie kūrinius, kadangi nepažįstate jų Kūrėjo. Kadangi nepažįstate Kūrėjo, aišku, kad ir apie kūrinius nieko neišmanote“. – Šie žodžiai taip giliai įstrigo filosofui Klemensui į širdį, kad, Barnabo pamokytas, priėmė Kristaus tikėjimą ir po to nuskubėjo į Judėją pas Petrą. Tas pamokė jį Kristaus tikėjimo ir aiškiai išdėstė apie sielos nemirtingumą.

Tuo laiku burtininkas Simonas turėjo du mokinius – Akvilą ir Nicetą, kurie, perpratę Simono apgaules, jį paliko ir, perbėgę pas Petrą, tapo jo mokiniais. Kai Petras pasiteiravo Klemenso apie jo šeimą, tas iš eilės papasakojo, kas nutiko motinai, broliams ir tėvui, ir pridūrė manąs, kad motina su broliais žuvo jūroje, o tėvas mirė arba graužiamas sielvarto, arba taip pat patyręs laivo sudužimą. Tai išgirdęs, Petras negalėjo sulaikyti ašarų.

Kartą Petras su savo mokiniais nuvyko į Antaradą¹²²⁸, o iš ten į salą, esančią už šešių mylių, kurioje gyveno Klemenso motina Matidiana. Ten stovėjo įstabaus didumo stiklo kolonos. Kol Petras su kitais jomis stebėjosi, pamatė elgetaujančią Matidianą ir paklausė, kodėl ji savo rankomis nedarė užuot elgetavusi. Ji atsakė: „Teturiu, pone, tik rankų pavidalą, mat jos taip nusilpo nuo mano kandžiojimų, kad tapo visiškai bejausmės; o, kad galėčiau įsokti jūron ir nebegyventi“. – Petras jai tarė: „Ką čia dabar kalbi? Ar nežinai, kad savižudžių sielos sunkiai baudžiamos?“ – Ji jam: „O, kad būčiau tikra, jog sielos gyvena po mirties! Su malonumu nusižudyčiau, kad nors vieną valandėlę

galėčiau išvysti savo mieliausiuosius vaikus“. – Kai Petras paklausė, kokia yra jos didžio sielvarto priežastis, o ji jam iš eilės apsakė visus įvykius, Petras tarė: „Pas mus yra vienas jaunuolis, vardu Klemensas, kuris tvirtina, kad tai, ką tu pasakoji, nutiko jo motinai ir broliams“. – Tai išgirdusi Matidiana, apstulbusi iš nuostabos, susmuko; atsipeikėjusi su ašaromis akyse tarė: „Aš esu to jaunuolio motina“. – Puolusi Petrui po kojų, ji ėmė prašyti, kad malonėtų kuo skubiau parodyti jai jos sūnų. Petras tarė: „Kai pamatysi jaunuolį, trumpam apsimesk jo nepažįstanti, kol mes išplauksime iš salos“. – Moteriai pažadėjus tai padaryti, Petras, laikydamas jos ranką, nuvedė ją prie laivo, kuriame buvo Klemensas. O Klemensas, pamatęs Petrą už rankos vedant moterį, prapliupo juoktis. Netrukus, kai moteris prisiartino prie Klemenso, nebegalėdama ilgiau tverti, ji puolė jam į glėbį ir apipylė bučiniais. Jaunuolis su pasibjaurėjimu atstūmė ją tarsi pamišėlę ir su didele panieka bloškė į Petrą. Petras jam tarė: „Ką darai, sūnau Klemensai? Neatstumk savo motinos“. – Tai išgirdęs Klemensas apsipylė ašaromis, krito ant žemės prie gulinės motinos ir ją atpažino. Tada Petro liepimu buvo atvesta Matidiana priglaudusi moteris, kuri gulėjo suparalyžiuota, ir ji čia pat buvo išvaduota iš ligos. Paskui motina paklausė Klemenso apie tėvą. Jis tarė: „Tėvas išvyko tavęs ieškoti ir nebegrižo“. – Tai išgirdusi, ji tik atsiduso; didis džiaugsmas suradus sūnų apmaldė liūdesį dėl kitų prarastųjų.

Tuo metu Niceto ir Akvilo nebuvo. Kai jie sugrižo ir pamatė moterį, paklausė, kas ji tokia. Klemensas jiems tarė: „Tai mano motina, kurią man dar kartą dovanojo Dievas per mano viešpatį Petrą“. – Po to Petras jiems viską iš eilės papasakojo. Tai išklausę, Nicetas ir Akvilas staiga pakilo ir apstulbę ėmė sumišai kalbėti: „Valdove Viešpatie Dieve, ar tai, ką išgirdome,

yra tiesa, ar sapnas?“ – Tada Petras: „Jei visa tai nėra tiesa, mes esame bepročiai“. – Tada tie, trindami veidus, tarė: „Mes esame Faustinas ir Faustas, kuriuos mūsų motina manė pražuvus jūroje“. – Pribėgę jie puolė motinos glėbin ir apipylė ją bučiniais. Tačiau ji tarė: „Kas gi čia dabar?“ – Petras jai: „Tai tavo sūnūs Faustinas ir Faustas, kuriuos manei pražuvus jūroje“. – Tai išgirdusi, motina iš didelio džiaugsmo tarsi netekusi proto susmuko, bet vėliau atsipeikėjusi tarė: „Meldžiu jus, švelniausieji sūnūs, papasakokite man, kaip išsigelbėjote“. – Tie atsakė: „Kai laivas sudužo į šipulius, o mes plūduriavome ant kažkokio lentgalio, mus aptiko piratai ir įkėlė į savo laivelį. Jie pakeitė mūsų vardus ir pardavė mus vienai garbingai našlei, vardu Justina, kuri prižiūrėjo mus tarsi sūnus ir pasirūpino išmokyti mus laisvųjų menų. Galiausiai mes labai susidomėjome filosofija ir tapome burtininko Simono, kuris su mumis mokėsi, pasekėjais. Kai perpratome jo apgaules, palikome jį ir Zachiejaus dėka tapome Petro mokiniais“.

Kitą dieną paėmęs tris mokinius – Klemensą, Akvilą ir Nicetą – Petras patraukė į vieną nuošalią vietovę melstis. Čia į juos prakalbo kažkoks garbus, tačiau vargingai atrodantis senolis, sakydamas: „Gailiuosi jūsų, broliai, nes manau, kad dievobaimingumo klausimu jūs labai klystate. Dievo nėra, ir šis garbinimas yra niekas, ir ne Apvaizda pasaulyje, bet atsitiktinumas ir žvaigždžių išsidėstymas gimties metu viską lemia. Aš pats akivaizdžiai tai patyriau, permanęs astrologijos mokslą labiau nei visi kiti. Taigi neapsigaukite: ar melsitės, ar ne, jus ištikis tai, ką nulėmė jūsų horoskopas“. – Tuo tarpu Klemensui žvelgiant į jį daužėsi širdis; jam atrodė, kad yra matęs šį žmogų kažkur kitur. Petrui leidus, Klemensas, Akvilas ir Nicetas gana ilgai su juo ginčijosi ir akivaizdžiomis priežastimis grindė

Apvaizdos buvimą. Kadangi iš pagarbos jie dažnai kreipdavosi į senolį „tėve“, Akvilas tarė: „Ar būtina vadinti jį tėvu? Juk mums liepta nieko šioje žemėje nevadinti tėvu¹²²⁹?“ – Po to pažvelgęs į senolį, tarė: „Neįsižeisk, tėve, kad aš apkaltinau savo brolių vadinant tave tėvu. Mums taip jau liepta – nieko tuo žodžiu nevadinti“. – Kai Akvilas tai pasakė, visi ten buvę prapliupo juoktis, o kartu ir senolis su Petru. Akvilui paklausus, ko jie juokiasi, Klemensas jam atsakė: „Nes vadindamas senolį tėvu pats darai tą, kuo kitus kaltini“. – Tas nesutiko, sakydamas: „Išties nežinau, ar aš pavadinau jį tėvu“.

Kai jau buvo ganėtinai pakalbėta apie Apvaizdą, senolis tarė: „Galėčiau patikėti, kad Apvaizda yra, bet mano paties įsitikinimai draudžia pritarti šiam tikėjimui. Aš žinoju savo ir savo žmonos gimimo datą; ir žinau, kad visa, ką horoskopas lėmė kiekvienam iš mūsų, įvyko. Kiekvienam iš mūsų nutiko tai, ką nulėmė žvaigždės gimties akimirka. Paklauskite, ką buvo lėmusios žvaigždės mano žmonai, ir pamatysite, kaip viskas išsipildė. Ji gimė, kai Marsas su Venera buvo centre, mėnulis buvo nusileidęs Marso namuose ir Saturno paribyje; toks dangaus kūnų išsidėstymas sukūrė svetimautojas, jų meilę savo tarnams svečiuose kraštuose ir pražūtį jūroje, nes visa tai ir įvyko. Mano žmona pamilo tarną ir, išsigandusi pavojaus bei gėdos, pabėgo su juo ir žuvo jūroje. Kaip tvirtina mano brolis, pirmiausia toji moteris pamilo jį, bet kadangi jis nenorėjo atsakyti į jos jausmus, ji nukreipė savo aistringą meilę į tarną. Tačiau nereikia jos kaltinti, nes žvaigždės lėmė jai taip pasielgti“. – Ir jis papasakojo, kaip ji prasimanė sapną, kaip su vaikais vykdamą į Atėnus patyrė laivo sudužimą. Kai vaikai jau norėjo pulti prie jo ir atskleisti tiesą, Petras juos sulaukė sakydamas: „Nusiraminkite, kol aš nenuspręsiu“. – Petras tarė senoliui:

„Jei šiandien parodyčiau tavo tyriausiąją žmoną ir tris vaikus, ar patikėtum, kad horoskopas nieko nereiškia?“ – Tas atsakė: „Kaip tau neįmanu padaryti tai, ką pažadėjai, taip neįmanu daryti ką nors, ko nenulėmė žvaigždės“. – Petras tarė: „Štai tas yra tavo sūnus Klemensas, o šie du – tavo dvyniai Faustinas ir Faustas“. – Senoliui pakirto kojas ir jis krito lyg negyvas. Pripuolę sūnūs ėmė jį bučiuoti, bijodami, kad nebegalės jo atgaivinti. Tada jis atsipeikėjo ir papasakojo viską iš eilės, kas jam buvo nutikę. Tuomet netikėtai pasirodė jo žmona ir su ašaromis akyse ėmė šaukti: „Kur yra mano vyras ir mano viešpats?“ – Kadangi ji rėkė lyg pamišusi, senolis pribėgo, apsipylęs ašaromis, ją apkabino ir suspaudė glėby.

Jiems būnant kartu, atvyko pasiuntinys, kuris pranešė, kad Apijonas ir Ambijonas, geriausi senolio Faustinio bičiuliai, su Simonu Magu atvyko pasisvečiuoti. Faustinianas, labai apsidžiaugęs jų atvykimu, išėjo jų aplankyti. Ir štai atvyko pasiuntinys, kuris pranešė, kad į Antiochiją atvyko imperatoriaus padėjėjas, norėdamas surasti visus burtininkus ir nubausti mirties bausme. Tada Simonas Magas iš neapykantos jį palikusiems Faustinio sūnums suteikė senolio veidui panašumą į savo, kad visi jį laikytų ne Faustiniu, bet Simonu Magu, norėdamas, kad imperatoriaus padėjėjai namuose jį sulaikytų ir nužudytų. O pats Simonas išvyko iš tų kraštų. Kai Faustinianas grįžo pas Petrą ir savo sūnus, šie išblyško iš baimės matydami Simono veidą, bet girdėdami tėvo balsą. Petras vienintelis regėjo jo tikrąjį veidą. Kai jo sūnūs ir žmona puolė nuo jo bėgti ir keikti jį, Petras tarė jiems: „Kodėl išsižadate ir bėgate nuo savo tėvo?“ – Tie atsakė bėgantys, nes jis turi Simono Mago veidą. Simonas buvo pagaminęs tepalą, kuriuo ištepė Faustinio veidą ir stebuklingais būtais įspaudė jame savo

veidą. Tėvas krintosi ir kalbėjo: „Kas man, vargšui, nutiko: tą pačią dieną, kai esu atpažintas žmonos ir vaikų, nebegaliu džiaugtis kartu su jais“. – Žmona, paleidusi plaukus, ir sūnūs aimanuodami liejo ašaras.

Simonas Magas, vis dar būdamas Antiochijoje, skleidė paskalas apie Petrą, vadindamas jį piktadariu burtininku ir žmogžudžiu. Galiausiai taip sukurstė žmones prieš Petrą, kad šie troško kuo greičiau jį surasti ir dantimis sudraskyti jo kūną. Taigi Petras tarė Faustinianui: „Kadangi atrodai esąs Simonas Magas, keliauk į Antiochiją ir visų žmonių akivaizdoje mane išteisink ir, pasinaudodamas savo kauke, atšauk tai, ką Simonas kalbėjo apie mane. Po to aš atvyksiu į Antiochiją, panaikinsiu šį tavo svetimą veidą ir visiems grąžinsiu tai, kas jiems priklauso“.

Tačiau jokių būdu nereikia manyti, kad šventasis Petras liepė meluoti, nes Dievui nereikia mūsų apgavysčių. Todėl Klemenso knyga *Kelionės aprašymas*, kurioje tai aprašyta, yra apokrifas²³⁰, ir nereikėtų ja remtis, kaip kai kuriems patinka, kalbant apie tokius dalykus. Bet vis dėlto, jei atidžiai apsvarstytume Petro žodžius, galima būtų tarti, kad jis liepė Faustinianui ne skelbtis esant Simonu Magu, bet, atgręžus į žmones jam uždėtą veido pavidalą, Simono vardu girti Petrą ir paneigti blogybes, kurių buvo prišnekėjęs Simonas. Ir Petras pasakė esąs Simonas ne tiek siekdamas pateikti tai kaip tiesą, kiek norėdamas nusakyti savo išvaizdą. Todėl tai, ką vėliau pasakė Faustinianas, „Aš, Simonas *ir t. t.*“, reikia suprasti kaip „aš, kursai savo išvaizda atrodau esąs Simonas“. Taigi jis buvo grynai menamas Simonas.

Taigi iškeliavo Faustinianas, Klemenso tėvas, į Antiochiją ir, sukietęs žmones, tarė: „Aš, Simonas, pranešu jums ir prisipažįstu, kad visa, ką sakiau apie Petrą, buvo melas. Jis niekuomet nebuvo suvedžiojojas ir burtininkas, bet atsiųstas pasaulio iš-

ganymui. Todėl jei pasakysiu kada nors ką nors prieš jį, išvykite mane kaip suvedžiotą ir piktavalį. Dabar aš atgailauju, nes pripažįstu kalbėjęs pikta. Taigi įspėju jus tikėti Petru, idant neprაžūtumėt patys, o kartu ir jūsų miestas“. – Kai Faustinianas atliko, ką Petras buvo liepęs, ir sužadino žmonėse meilę jam, šis atvyko pas jį ir pasimeldęs pašalino nuo jo Simono veido išvaizdą. Antiochijos gyventojai sutiko Petrą maloniai, su didele pagarba ir išaukštino jį, skirdami vyskupo krėslą. Tai išgirdęs, Simonas grįžo į Antiochiją ir sukvietęs žmones tarė: „Stebiuosi, kad jūs, kuriems aš daviau naudingų patarimų ir įspėjau saugotis suvedžiotą Petro, ne tik jį išklausėte, bet net ir vyskupo krėslu išaukštinote“. – Tada visi, tūžmingai atsigręžę į jį, tarė: „Tu mums panašus į pabaisą, prieš tris dienas kalbėjai, kad atgailauji, o dabar bandai ir save, ir mus įstumti į vargą“. – Ir puolę jį, tučtuojau gėdingai išvijo. Visa tai pasakoja Klemensas savo knygoje apie save patį ir pateikia šią istoriją.

Po to, kai Petras nuvyko į Romą ir pamatė, kad jau artinasi jo kankinystė, po savęs vyskupu paskyrė Klemensą¹²³¹. Mirus Petru, apaštalų vyriausiajam, įžvalgusis Klemensas, būkštaudamas, kad ateityje sekdamas tokiu pavyzdžiu bet kas neužsimanytų sau bažnyčioje skirti įpėdinį ir paveldėti Viešpaties šventovę, savo pareigas paskyrė Linui¹²³², o po to Kletui¹²³³. Kai kurie tvirtina, kad Linas ir Kletas nebuvo popiežiai, bet tik apaštalo Petro koadjutoriai¹²³⁴ ir dėl to nusipelnė būti paminėti popiežių sąrašė¹²³⁵. Po jų buvo išrinktas Klemensas ir buvo priverstas vadovauti bažnyčiai, kadangi taip spindėjo dorais papročiais, kad patiko ir judėjams, ir pagonims, ir visoms krikščioniškoms tautoms. Jis buvo surašęs vargetų vardus iš kiekvieno krašto ir neleido, kad tie, kuriuos buvo apvalęs krikšto sakramentu, būtų priversti viešai elgetauti.

Klemensas pašventino mergaitę Domicilą, imperatoriaus Domiciano¹²³⁶ vaikaitę, duodamas jai šventąją skraistę, ir atvertę į tikėjimą imperatorius bičiulio Sisinijaus žmoną Teodorą, leidęs gyventi, laikantis skaistumo priesako. Tada Sisinijus, pavydo genamas, paslapčia užėjo bažnyčion paskui savo žmoną, norėdamas sužinoti, kodėl ji taip dažnai ten lankosi.¹²³⁷ Tačiau kai šventas Klemensas pasimeldė, ir žmonės atliepė jam „Amen“, Sisinijus visiškai apako ir apkurto. Jis tučtuojau tarė savo tarnams: „Imkite mane greičiau ir išveskite laukan!“ – Tarnai vedė jį po visą bažnyčią, tačiau niekaip negalėjo prieiti prie durų. Teodora, pamačiusi juos taip klydinėjant, iš pradžių nususuko nuo jų, manydama, kad jos vyras būtų ją pažinęs. Bet vėliau paklausė tarnų, kas čia darosi. Tie jai atsakė: „Kai mūsų šeimnininkas panorą pamatyti ir išgirsti tai, kas neleista, jis apako ir apkurto“. – Tada ji ėmė melstis, prašydama, kad jos vyras galėtų iš ten išeiti, ir po maldos tarnams pasakė: „Dabar eikite ir veskite savo šeimnininką namo“. – Kai jie jau buvo išėję, Teodora papasakojo šventam Klemensui, kas atsitiko. Tada šventasis Teodoros prašymu nuvyko pas jos vyrą ir rado jį atmerktomis akimis, nieko nematantį ir visiškai nieko negirdintį. Kai Klemensas už jį pasimeldė, tas atgavo klausą ir akių šviesą; tačiau matydamas Klemensą, stovintį šalia savo žmonos, jis pasiuto ir įtarė, kad burtų galia iš jo buvo pasityčiota. Jis liepė savo tarnams sulaikyti Klemensą, sakydamas: „Norėdamas ateiti pas mano žmoną, jis mane magiškais kerais apakino“. – Ir liepė savo talkininkams surišti Klemensą ir surištą vilkti. Tačiau tie, surišę gulinčias kolonas ir akmenis, manė, kad surišo ir velka šventąjį Klemensą su jo klierikais; taip atrodė ir pačiam Sisinijui. Tada Klemensas tarė Sisinijui: „Kadangi akmenis dievais vadini, akmenis valkioti ir nusipelnei“. – O

anas, manydamas, kad iš tiesų surištas yra Klemensas, tarė: „Liepsiu tave nužudyti“. – Iš ten išėjęs Klemensas paprašė Teodorą nepalianti melstis tol, kol Viešpats neaplinkys jos vyro. Teodorai besimeldžiant, pasirodė apaštalas Petras, sakydamas: „Tavo dėka tavo vyras bus išganytas, kad išsipildytų tai, ką pasakė mano brolis Paulius: „Netikintis vyras pašventinamas tikinčia žmona“¹²³⁸“. – Tai pasakęs, jis pasišalino. O Sisinijus tuoj pat pasišaukė savo žmoną, prašydamas melstis už jį ir pakviesti pas jį šventą Klemensą. Atvykęs Klemensas išaiškino Sisinijui tikėjimo tiesas ir pakrikštijo jį drauge su šimtu trylika namiškių. Per tą Sisinijų daugelis kilmingųjų ir imperatoriaus Nervos¹²³⁹ draugų įtikėjo Viešpačiu.

Tuo tarpu didikas, atsakingas už šventąsias apeigas, papirkęs daugelį žmonių, sukėlė didžiulį maištą prieš šventą Klemensą. Mamertinas, miesto prefektas, nepakęsdamas maišto, įsakė atvesti Klemensą pas jį. Jis įrodinėjo, kad Klemensas neteisis ir bandė palenkti savo pusėn, tačiau tas tarė: „Norėčiau tau atskleisti esmę. Jei ant mūsų lotų daug šunų ir mus kandžiotų, ar tai galėtų iš mūsų atimti žinojimą, kad mes esame protaujantys žmonės, o jie neprotaujantys šunys? Maištas, sukeltas nepatyrusių, rodo, kad jie neturi nieko aiškaus ar teisingo“. – Tada Mamertinas parašė apie tai imperatoriui Trajanui¹²⁴⁰ ir gavo atsakymą priversti Klemensą aukoti arba išsiųsti jį tremtin už Ponto jūros¹²⁴¹, į dykrą, plytinčią prie Tersonos miesto¹²⁴². Prefektas su ašaromis tarė Klemensui: „Tepadeda tau tavo Dievas, kurį tyrai garbini“.

Prefektas skyrė jam laivą ir pagelbėjo visais būtiniais dalykais. Daugelis klierikų ir pasauliečių nusekė paskui Klemensą į tremtį. Nukakęs į salą, jis rado ten daugiau nei du tūkstančius krikščionių, jau seniai pasmerktų skaldyti ten marmurą. Išvydę

šventą Klemensą, tie puolė verkti ir raudoti. Juos guosdamas, tarė: „Ne dėl mano nuopelnų mane pas jus atsiuntė Viešpats tapti jūsų karūnos dalininku, bet dėl jūsų nuopelnų ir maldu“. – Sužinojęs iš jų, kad šešias mylias ant savo pečių gabena vandenį, Klemensas tarė jiems: „Melskime visi Viešpatį Jėzų Kristų, kad savo išpažinėjams šioje vietoje atvertų šaltinį ir upelius; ir kad Tas, kuris užgavo uolą Sinajaus dykumoje, ir ištryško vandens labai apsčiai, tegu suteikia mums srūvančią drėgmę, kad dėkotume už Jo geradarystes¹²⁴³“.

Baigęs maldą, jis apsižvalgė aplinkui ir pamatė stovint avinėlį, kuris buvo pakėlęs dešinę koją, tarsi rodytų vyskupui vietą. Supratęs, kad tai Viešpats Jėzus Kristus, kurį tik jis vienas matė, Klemensas nuėjo iki tos vietos ir tarė: „Vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios, kaskite šioje vietoje“. – Kadangi niekas neprisilietė prie tos vietos, kur stovėjo avinėlis, jis pats, paėmęs nedidelį kauptuką, lengvu kirčiu ėmė kasti po avinėlio koją ir čia pat ištryško didžiulis šaltinis ir išsiliejo į upę. Tada visiems džiūgaujant, šventas Klemensas tarė: „Upės srovės linksmina Dievo miestą“¹²⁴⁴. – Pasklidus gandui, ten suplūdo daugybė žmonių, ir per vieną dieną Klemensas pakrikštijo daugiau nei penkis šimtus žmonių; sugriovę stabų šventyklas, visoje provincijoje per vienerius metus jie pastatė septyniasdešimt penkias bažnyčias.

Po trejų metų imperatorius Trajanas, pradėjęs valdyti 100-ais Viešpaties metais, išgirdęs apie tai, nusiuntė ten vieną iš vadų. Pamatęs, kad visi mielai sutinka mirti, jis atleido daugybei žmonių ir tik Klemensą, parišęs jam po kaklu inkarą, įmetė į jūrą, sakydamas: „Jau nebegalės jo garbinti lyg Dievo“. – Kai visa minia stovėjo ant jūros kranto, Klemenso mokiniai Kornelijus ir Febas paragino visus melstis, kad Viešpats parodytų jiems savo kankinio kūną. Tuoj pat jūra

nuslūgo trijų mylių atstumu ir visi, nužengę per sausumą, pamatė Dievo paruoštą buveinę, panašią į marmuro šventyklą. Ten karste žmonės išvydo švento Klemenso kūną ir inkarą prie jo. Klemenso mokiniams buvo apreiškta, kad neišneštų iš ten jo kūno. Kiekvienais metais, atėjus jo kančios laikui, septynioms dienoms jūra nuslūgsta trijų mylių atstumu ir atėjusiems padaro kelią sausuma.

Per vienas iškilmes į tą vietą atvyko moteris su savo mažyliu sūnumi. Pasibaigus šventės iškilmėms, kai berniukas užmigo, staiga pasigirdo plūstančių vandenų gausmas. Persigandusi moteris, pamiršusi savo sūnų, su likusia minia nubėgo į krantą. Tačiau vėliau, prisiminusi sūnų, ji ėmė aimanuodama verkti, o jos gailios aimanos kilo iki pat dangaus. Šaukdama ir vaitodama, ji bėgo pakrante, vildamasi pamatyti į krantą išmestą vaiko kūnelį, bet, kai jau nebeturėjo jokios vilties jį rasti, grįžo namo ir visus likusius metus praleido, verkdamą ir gedėdamą. Po metų jūrai atsivėrus, visus pralenkdama ji nuskubėjo į tą pačią vietą, tikėdamasi, kad galės aptikti kokį sūnaus pėdsaką. Pasimeldusi prieš švento Klemenso kapo, ji pakilo ir pamatė vaiką toje pačioje vietoje, kur buvo palikusi jį miegantį. Manydama, kad jis yra miręs, moteris priejo arčiau, ketindama pakelti jo besielį kūną, tačiau supratusi, kad jis miega, greitai jį pažadino ir, žmonėms laukiant, iškėlė sveiką ant rankų; motina paklausė jo, kur praleido tuos metus. Tas atsakė nežinąs, kad jau prabėgo visi metai; jis manė, kad saldžiai išmiegojo tik vieną naktį.¹²⁴⁵

Ambraziejus *Pratarinėje* taip sako: „Nors žiauriausias persekiotojas buvo velnio paragintas nubausti šventą Klemeną, jis suteikė jam ne kankinimus, bet pergalę. Kankinys buvo įmestas į bangas, kad nuskęstų ir gavo atlygį iš ten pat, iš kur jo mokytojas Petras nužengė į dangų. Abiejų sielas išbandęs

vandenyse, Kristus iš gelmių pašaukė Klemeną prie pergalės palmės, o Petrą pakėlė į dangiškąją karalystę, kad nenuskęstų toje pačioje stichijoje¹²⁴⁶.

Leonas, Ostijos vyskupas, pasakoja, kad kai imperatorius Mykolas¹²⁴⁷ valdė naujosios Romos imperiją, vienas kunigas, vardu Filosofas, kuris taip buvo vadinamas nuo pat vaikystės dėl nepaprastų gebėjimų, atvyko į Tersoną ir paklausė gyventojų apie tai, kas pasakojama Klemenso istorijoje. Tačiau kadangi tie buvo atvykėliai, o ne vietiniai, prisipažino nieko nežinantys. Jūros nusiūgimo stebuklas dėl gyventojų nuodėmių jau seniai buvo liovęsis; per barbarų antpuolį, įvykusį jūros atoslūgio metu, buvo sugriauta šventykla, o karstas su kūnu buvo nugramzdintas jūros bangų dėl gyventojų nuodėmių. Tuo stebėdamasis, Filosofas nuvyko į miestelį, kuris vadinosi Georgija; su vyskupu, dvasininkija ir žmonėmis jis ėmė ieškoti šventųjų relikvijų saloje, kurioje manė esant kankinio kūną. Jie kasė ten, giedodami himnus ir meldamiesi, ir dieviškojo apreiškimo dėka surado kūną bei inkarą, su kuriuo jis buvo išmestas į jūrą, ir pargabeno į Tersoną. Po to minėtasis Filosofas su švento Klemenso kūnu nuvyko į Romą. Parodžius daugelį stebuklų, kūnas buvo garbingai palaidotas bažnyčioje, kuri dabar vadinama Šventojo Klemenso bažnyčia.¹²⁴⁸ Vienoje kronikoje sakoma, kad toje vietoje išdžiūvus jūrai, kūną į Romą perkėlė Kirilas, Moravijos vyskupas¹²⁴⁹.

CLXVII. APIE ŠVENTĄ KRIZOGONĄ

APIE ŠVENTĄ KRIZOGONĄ CLXVII – Krizogonas Diokleciano įsakymu buvo uždarytas į kalėjimą, kur šventa Anastazija rūpinosi jo maitinimu¹²⁵⁰. Kai Anastazijos vyras uždarė ją į ankščiausią ka-

lėjimą, ji nusiuntė Krizogonui, kuris buvo ją išmokslinęs, tokį raštelį: „Šventam Kristaus išpažinėjui Krizogonui – Anastazija. Užsidėjau šventvagio vyro jungą, tačiau, Dievui pasigailėjus, išsvengiau jo vedybinės lovos, apsimetusi serganti, ir dieną naktį apmąstau mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus ženklus. Kol mano vyras, niekingai ir šlykščiai garbindamas stabus, švaisto mano palikimą, jam teikiantį šlovę, mane it burtininkę ir šventvagę atidavė tokion griežton sargybon, kad svarstau palikti šį laikiną gyvenimą. Nieko kito nebelieka kaip tik, išleidus dvasią, kristi negyvai. Ir nors tokia mirtimi pelnyčiau šlovę, manoji širdis nerimauja, nes mano turtus, kuriuos pažadėjau Dievui, eikvoja niekingi žmonės. Lik sveikas, Dievo žmogau, ir prisimink mane“. – Krizogonas taip jai atsakė: „Žiūrėk, nesutrik dėl to, kad tau, gyvenančiai dievobaimingai, kyla sunkumų. Tu esi ne apgaudinėjama, bet išbandoma. Greitai tau išauš malonus laikas, ir tarsi po nakties tamsybių išvysi ryškią Dievo šviesą, ir ledinį šaltį pakeis šviesus aukso laikas. Lik sveika Viešpatyje ir melskis už mane“.

Galiausiai šventa Anastazija kalėjime buvo taip suvaržyta, kad jai buvo skiriamas vos ketvirtukas duonos; manydama, kad greitai mirs, ji parašė šventam Krizogonui tokį laišką: „Kristaus išpažinėjui Krizogonui – Anastazija. Atėjo galas kūnui; prisimink mane, idant mano išeinančią dvasią priimtų Tas, vardan kurio meilės tveriu tai, ką sužinosi iš šios senutės lūpų“. – Jis jai atrasė: „Visuomet tamsa eina prieky šviesos. Taip po ligos grįžta sveikata, o po mirties yra pažadėtas gyvenimas. Viena baigtimi baigiasi ir šio pasaulio nesėkmės, ir sėkmės, idant nuovylis neužvaldytų nuliūdusių, o pakilumas – džiūgaujančių. Vienoje jūroje plaukia iškėlę bures mūsų kūnų laiveliai ir mūsų sielos, vedinos vieno vairininko – kūno, vykdo jūrininko pareigas.

Vieni laivai, kurių kilis sutvirtintas tvirčiausiais sukabinimais, saugiai įveikia tankiai pasišiaušusias vilnis. O kitų silpnai suręsti laiveliai net ir ramiame vandenyje plaukia visai šalia mirties. Tu, Kristaus tarnaitė, visa širdimi spausk pergalingą kryžiaus ženklą ir ruoškis Dievo darbui“.

Dioklecianas, būdamas Akvilėjos¹²⁵¹ apylinkėse, kitus krikščionis išžudė, o šventam Krizogonui liepė prisistatyti pas jį ir tarė: „Priimk tau skiriamų prefekto pareigų galią ir tavo giminei priklausančią konsulo vietą ir paaukok dievams“. – Krizogonas atsakė: „Garbinu vieną Dievą danguje ir tavo siūlomas aukštas pareigas niekinu it kokį purvą“. – Paskelbus Krizogonui nuosprendį, jis buvo nuvestas į paskirtą vietą ir ten nedelsiant nukirsdintas apie 287-us Viešpaties metus.

Jo kūną ir galvą palaidojo kunigas šventas Zelas.

CLXVIII. APIE ŠVENTĄ KOTRYNĄ

APIE VARDĄ – Vardas „Kotryna“ kilęs iš žodžio *catha*, kuris reiškia „visa“, ir *ruina* „griūtis“, tarsi „visuotinė griūtis“. Mat joje iki pamatų sugriuvo visi velnio pastatai: išdidumo pastatas sugriuvo dėl nusižeminimo, kurį turėjo, kūniškojo geidulingumo pastatas sugriuvo dėl skaistybės, kuriai tarnavo, žemiškųjų troškimų pastatas sugriuvo todėl, kad ji paniekino visa, kas žemiška.

Dar vardas „Kotryna“ gali būti siejamas su žodžiu *catenula* „grandinėle“. Mat darydama gerus darbus, ji pasidirbo grandinėle, kuria užkopė iki pat dangaus; ši grandinė arba kopėčios turi keturias grandis arba laiptelius: veiklos nekaltumas, širdies tyrumas, tuštybės niekinimas ir tiesos sakymas. Tokia

seka juos išdėstė pranašas, sakydamas: „Kas žengs į Viešpaties kalną?“¹²⁵² – Ir atsako: „Tas, kurio rankos nekaltos ir širdis nesutepta, kurs nekreipė savo minties į tuštybes ir neprisiekinėjo klasingai savo artimui“¹²⁵³. Kaip tie keturi laiptai pasireiškė šventos Kotrynos gyvenime, paaiškėja iš skaitinio apie ją.

APIE ŠVENTĄ KOTRYNĄ CLXVIII – Kotryna, karaliaus Kosto dukterė, buvo išmokyta visų laisvųjų menų¹²⁵⁴. Kartą imperatorius Maksencijus¹²⁵⁵ visus žmones – tiek turtingus, tiek beturčius – sukvietė į Aleksandriją atnašauti stabams ir nubausti krikščionis, nenorėjusius aukoti. Kotryna, tuo metu turėjusi aštuoniolika metų, buvo likusi viena rūmuose, pilnuose turtų ir tarnų. Išgirdusi įvairiausių gyvulių mykimą ir giedančiųjų šlovinimus, ji pasiuntė pasiuntinį, liepusi tučtuojau pasiteirauti, kas ten vyksta. Kai viską sužinojo, paėmusi keletą žmonių iš rūmų ir apsiginklavusi kryžiaus ženklu, ji nuvyko į tą vietą ir pamatė daug krikščionių, kurie, apimti baimės mirti, buvo vedami aukoti. Pajutusi didelį širdį pervėrusį skausmą Kotryna drąsiai atėjo pas imperatorių ir taip prakalbo: „Ir tavo aukšta padėtis, ir mano proto balsas reikalautų pasveikinti tave, jei pažinotum dangaus Kūrėją ir nugręžtum savo sielą nuo dievų“. – Stovėdama priešais šventyklos duris, ji įvairiomis silogizmų išvadomis, alegoriškai ir metonimiškai, aiškiai ir paslaptingai apie daugelį dalykų kalbėjo su imperatoriumi. Galiausiai grįžusi prie įprastos kalbėsenos, tarė: „Visa tai tau kaip išmintingam žmogui norėjau išsakyti; tad kodėl dabar veltui sušaukei šią minią garbinti stabų kvailumo? Tu stebiesi šia šventykla, pastatyta menininkų rankomis, stebiesi brangiais papuošimais, kurie bus tarsi dulkės prieš vėjo veidą. Verčiau stebėkis dangumi ir žeme, jūra ir viskuo, kas yra juose; stebėkis dangaus puošmenomis – saule, mėnuliu ir žvaigždėmis;

stebėkis jų tarnystė, kaip nuo pasaulio pradžios iki pat pabaigos naktį ir dieną skuba leisti ir grįžta kilti ir niekuomet nepavargsta. Ir kai tai pastebėsi, paklausk ir sužinok, kas yra už juos galingesnis. O kai suvoksi Jį, Jam pačiam leidus, ir neįstengsi rasti nieko panašaus į Jį, garbink Jį, šlovink Jį. Jis yra dievų Dievas ir viešpataujančiųjų Viešpats“. – Kai jie buvo daug ir išmintingai pasikalbėję apie Sūnaus Įsikūnijimą, netekęs žado imperatorius neįstengė į tai nieko atsakyti. Pagaliau atsigręžęs į ją tarė: „Leisk, moterie, leisk mums baigti aukoti, ir po to mes duosime tau atsakymą“. – Imperatorius liepė nuvesti ją į rūmus ir labai atidžiai saugoti, stebėdamasis nepaprastu jos išmintingumu ir kūno grožiu. Mat ji buvo labai išvaizdi ir dėl savo neįtikėtino grožio visiems atrodė įstabi.

Grįžęs į rūmus, imperatorius tarė Kotrynai: „Išgirdome tavąją iškalbą ir nusistebėjome tavąja išmintimi, tačiau, užsiėmę aukojimu dievams, negalėjome visko aiškiai suprasti. Tad dabar, pradėdami nuo pradžių, klausime, kokia tavo kilmė“. – Šventoji į tai: „Buvo parašyta: „Negirk ir nebausk pats savęs“; taip elgiasi tik kvailiai, kuriuos veja tuščia šlovė. Visgi atskleisiu savo kilmę ne iš puikavimosi pagyromis, bet iš meilės nusižeminimui. Esu Kotryna, karaliaus Kosto duktė; nors gimusi purpuro audekluos ir neprastai išmokyta laisvųjų menų, tačiau paniekinau visa tai ir pabėgau pas Viešpatį Jėzų Kristų. Dievai, kuriuos garbini tu, negali padėti nei tau, nei kitiems. Vargas nelaimingiems tokių dievybių garbintojams, pas kuriuos, prispyrus reikalui, gynėjai nepasirodo, varguose nepagelbėja, pavojuose neapgina!“ – Karalius tarė jai: „Jei yra taip, kaip tvirtini, vadinasi, visas pasaulis klysta, o tu vienintelė kalbi tiesą. Tačiau kiekvienas žodis turi būti patvirtintas dviejų ar trijų liudytojų; ar tu būtum angelas, ar dangiškoji

dorybė, vis tiek niekas neprivalo tavimi tikėti, juo labiau, kai įrodai esanti trapi moteris“. – Ji jam atsakė: „Meldžiu, cezari, neleisk pykčiui įveikti tavęs, tenebūna išmintingojo sieloje pražūtingos nerimasties. Ir poetas sako: „Jei valdysi sielą, būsi karalius; jei kūną – vergas“¹²⁵⁶“. – Imperatorius tarė: „Kaip matau, pasirengi pragaištingu gudrumu mus suvilioti, kad jau stengiesi patraukti filosofų pavyzdžiais“. – Imperatorius, matydamas negalėsiąs pasipriešinti jos išminčiai, slaptu raštu įsakė visiems gramatikams ir retoriams skubiai atvykti į rūmus Aleksandrijoje: jie bus gausiai apdovanoti, jei savo teiginiais įveiks žodžio neieškančią mergelę.

Taigi iš skirtingų provincijų buvo atvesti penkiasdešimt oratorių, kurie visus mirtinguosius pranoko pasaulio išminčių. Jiems pasiteiravus, kodėl buvo sukviešti iš tokių tolimų kraštų, imperatorius atsakė: „Yra pas mus viena mergina, neprilygstamo proto ir nuovokos, kuri nuginklėja visus išminčius ir tvirtina mūsų dievus demonais esant. Jei ją perkalbėsite, grįšite namo su didele garbe“. – Į tai vienas nepatenkintas apmaudžiai atrėžė: „Koks puikus imperatoriaus sprendimas, kuris dėl nesutarimo su viena mergina sušaukė pasaulio išmintinguosius iš atokiausių kraštų, nors bet kuris iš mūsų mokinių galėtų ją kuo lengviausiai nuginklėti!“ – Imperatorius tarė: „Galėjau jėga priversti ją aukoti, tačiau nusprendžiau, veikiau tegu būna jūsų įrodymų visiškai perkalbėta“. – Anie jam pasakė: „Tegu atveda merginą pas mus, kad savo pačios lengvabūdiškumo įtikinta suprastų, jog ji dar niekada nebuvo sutikusi išminčių“.

Tačiau kai mergina sužinojo apie jos laukiantį ginčą, ji visa atsidadė Viešpačiui; ir štai pasirodė Viešpaties angelas, kuris perspėjo atkakliai laikytis savo, tvirtindamas, kad išminčiai

ne tik negalės jos įveikti, bet ji pati juos atverstus nukreips kankinystės palmės link. Atvesta oratorių akivaizdon, ji tarė imperatoriui: „Kodėl nusprendei prieš vieną merginą atvesti penkiasdešimt oratorių? Pergalės atveju pažadi juos apdovano-
noti, o mane verti rungtis nesitikint jokio atlygio? Visgi mano atlygis bus Viešpats Jėzus Kristus, kuris yra visų už jį kovojančių viltis ir karūna“.

Kai oratoriai pasakė, kad nejmanu Dievui tapti žmogumi ir kentėti, mergina įrodė, kad tai dar pagonių buvo išpra-
našauta: „Juk Platonas tvirtino, kad Dievas yra apskritas ir apipjaustytas; ir Sibilė sako: „Laimingas tas Dievas, kuris kabo aukštai ant medžio““. – Mergina su oratoriais ginčijosi labai išmintingai ir akivaizdžiais įrodymais nuginčijo jų dievų tikrumą; o tie, netekę amo ir nebežinodami, ką sakyti, tapo visiškai nebyliai. Tada imperatorius, nepaprastai ant jų supykęs, ėmė priekaištauti: kodėl leidžia, kad juos taip gėdingai įveiktų viena mergina. Tada vienas, kitų mokytojas, taip tarė: „Žinok, imperatoriau, kad niekas niekada negalėjo prieš mus atsilaikyti, tuoj pat būdavo nugalimas. Tačiau ši mergina, kurioje kalba Dievo Dvasia, privertė mus taip nustebti, kad arba visiškai nežinome, ką pasakyti prieš Kristų, arba labai bijome. Todėl, imperatoriau, tvirtai skelbiame, kad jei nepaskelbsi tinkamesnio sprendimo dėl dievų, kuriuos iki šiol garbinome, mes visi atsiversime į Kristų“. – Tai išgirdęs valdovas užsiplieskė pykčiu ir įsakė juos visus sudeginti miesto viduryje. Tačiau mergina, juos drąsindama, suteikė tvirtybės kankinystei ir uoliai išaiškino tikėjimo dalykus. Kadangi išminčiai sielojosi mirsią be krikšto, mergelė atsakė: „Nebijokite, nes jūsų kraujo prasiliejimas bus laikomas jūsų krikštu ir karūna“. – Taigi, kai išminčiai, sustiprinti kryžiaus ženklų, buvo įmesti į laužo

liepsnas, jie atidavė Viešpačiui sielas, ugniai visiškai nepažeidus nei plaukų, nei drabužių.

Kai krikščionys juos palaidojo, valdovas tarė merginai: „Kilnioji mergele, pagalvok apie savo jaunystę, ir mano rūmuose būsi vadinama antrąja po karalienės, o pastačius tavo skulptūrą miesto viduryje, it deivė visų būsi garbinama“. – Mergina jam atsakė: „Liaukis kalbėjęs tai, apie ką vien pagalvoti yra nusikaltimas. Aš paskyriau save Kristaus sužadėtine; Jis yra mano šlovė, Jis yra mano aistra, Jis mano saldybė ir meilė, nuo Jo meilės manęs negali atitraukti nei meilikavimai, nei kankinimai“. – Tada imperatorius, apimtas pykčio, liepė ją išrengti ir nuplakti skorpionais¹²⁵⁷, o nuplaktą įmesti į tamsų kalėjimą ir ten dvylika dienų marinti badu.

Dėl kažkokių skubių reikalų karaliui išvykus iš šalies, karalienė, jautusi didelę meilę Kotrynai, vidury nakties su karių vadu, vardu Porfirijus, nuskubėjo į kalėjimą, kur buvo uždaryta mergina. Įžengusi karalienė išvydo kalėjimą spindint neįtikėtinu spindesiu ir angelus tepant kirčių vietas ant mergelės kūno. Mergelė ėmė jai kalbėti apie amžinąjį džiaugsmą ir, atvertusi į tikėjimą, išpranašavo jai kankinystės karūną; besikalbėdamos jos užtruko iki pat vidurnakčio. Visa tai išgirdęs, Porfirijus pasekė mergelės pėdomis ir priėmė tikėjimą su dviem šimtais karių. Kadangi tironas buvo liepęs palikti mergelę be maisto dvylika dienų, per tas dienas Kristus, siuntęs iš dangaus baltą balandį, gaivino ją dangiškuoju maistu. Paskui jai apsireiškė Viešpats su daugybe angelų ir mergelių sakydamas: „Atpažink, dukra, savo Kūrėją, kurio vardu stojai į sunkią kovą; būk tvirta, nes aš esu su tavimi“.

Grįžęs imperatorius liepė atvesti merginą pas jį. Išvydęs ją spindinčią, o ne nusilpusią, kaip manė būsiant po tokio

badavimo, nusprendė, kad kažkas kalėjime ja rūpinosi, todėl supykęs įsakė nukankinti sargybinius. O mergina tarė: „Maistą ėmiau ne iš žmogaus. Kristus mane pamaitino per savo angelą“. – Imperatorius jai: „Meldžiu, atmink mano perspėjimus savo širdyje ir neatsakinėk abejones keliančiais žodžiais. Nenorime valdyti tavęs tarsi tarnaitės; tu triumfuosi mano karalystėje kaip galinga karalienė, išrinkta dėl savo grožio“. – Mergelė jam: „Paklausyk ir tu, meldžiu, ir, rimtai apsvarstęs, nuspręsk teisingai, ką vertėtų man pasirinkti – ar galingą, amžiną, šlovingą ir gražų, ar silpną, mirtingą, menką ir bjaurų“. – Tada imperatorius pasipiktinęs tarė: „Pasirink sau vieną iš dviejų: arba aukoti, kad gyventum, arba iškęsti įmantrius kankinimus, kad pražūtum“. – Ji: „Kad ir kokius kankinimus sugalvotum, nėra skirtumo, nes savo kūną ir kraują trokštu atiduoti Kristui, kaip Jis pats save už mane atidavė. Jis yra mano Dievas, mano meilė, ganytojas ir vienintelis mano sužadėtinis“.

Tada vienas prefektas įkalbėjo įtūžusį karalių per tris dienas paruošti keturis kankinimo ratus, juosiamus geležies pjūklų ir aštriausių vinių, kad toks baisus kankinimo prietaisas supjaustytų mergelę, o tokios žiaurios mirties pavyzdys įbaugintų kitus krikščionis. Buvo nurodyta, kad du ratai būtų ridenami viena kryptimi, o du – priešinga, kad vieni plėšdami trauktų žemyn, o kiti – priešingai – traukdami į save bloktų aukštin. Tada šventoji mergelė ėmė melstis Viešpačiui, kad išardytą tą įrenginį savo vardo šlovei ir ten susirinkusių žmonių atvertimui. Ir štai Viešpaties angelas su tokia jėga nuvertė ir sudaužė tas girnas, kad nužudė keturis tūkstančius pagonių. Tada karalienė, visa tai stebėjusi iš viršaus, pakilo ir, nusileidusi žemyn, griežtai papriekaištavo imperatoriui dėl tokio žiaurumo.

Perpykęs karalius, kadangi karalienė paniekino aukojimus, įsakė iš pradžių išplėsti jai krūtis, o po to nukirsdinti. Vedama kankinystėn, ji paprašė Kotrynos pasimelsti Viešpačiui už ją. Toji atsakė: „Nebijok, Dievo mylima karaliene, nes šiandien tavo laikinoji karalystė bus pakeista amžinąja ir vietoj mirtingo sužadėtinio gausi nemirtingą“. – Tada sutvirtėjusi karalienė paragino budelius nedelsti ir atlikti tai, kas jiems buvo liepta. Taigi padėjęjai, išvedę ją už miesto, geležinėmis lazdomis išplėšė jai krūtis ir po to nukirto galvą. Jos kūną paėmė ir palaidojo Porfirijus.

Kitą dieną buvo ieškoma karalienės kūno, ir jo neradus, imperatorius liepė nubausti daugybę žmonių. Tada Porfirijus, prasibrovęs į vidurį, sušuko: „Aš esu tas, kuris palaidojau Kristaus tarnaitę ir priėmiau Kristaus tikėjimą“. – Tada Maksencijus, netekęs proto, baisingai užriaumojęs sušuko: „Vargas man, vargšui ir vertam pasigailėjimo! Štai Porfirijus, kuris buvo vienintelis mano sielos sargas ir visų vargų paguoda, buvo apgautas!“ – Vos tik imperatorius pasakė tai savo bendražygiams kariams, tie tuoj pat atsakė: „Ir mes esame krikščionys, ir mes pasiryžę mirti“. – Tada imperatorius, apkvaitęs nuo įsiūčio, liepė jiems visiems nukirsti galvas, kartu ir Porfirijui, o jų kūnus numesti šunims.

Po to pasikvietęs Kotryną tarė: „Nors tu savo burtų kerais privertei karalienę mirti, tačiau jei atsikvošėsi, būsi pirmoji mano rūmuose. Taigi šiandien arba aukosi dievams, arba neteksi galvos“. – Ji jam: „Daryk, ką savo sieloje esi sumanęs; pamatysi, kad aš pasiruošusi ištverti viską“. – Taigi, paskelbus nuosprendį, buvo liepta nukirsti jai galvą. Kai Kotryna buvo atvesta į bausmės vietą, ji pakėlė akis į dangų ir ėmė melstis, sakydama: „Tikinčiųjų viltie ir išganyme, mergelių groži ir

šlove! Jėzau, gerasis Karaliau, prašau tavęs, kad kiekvienas, kuris prisimins mano kančią, arba šauksis manęs mirdamas ar ištikus būtinybei, tegu gaus tavo atpirkimą“. – Ir pasigirdo balsas, prakalbęs į ją: „Ateik, mano mieloji, mano gražioji! Štai dangaus durys tau atvertos. O tiems, kurie iškilmingai minės tavo kančią, pažadu trokštamą pagalbą iš dangaus“. – Kai jai buvo nukirsta galva, vietoj kraujo pienas pasruvo iš jos kūno. O angelai, paėmę jos kūną, nugabeno iš tos vietos į Sinajaus kalną, kelionėje užtrukę daugiau nei dvidešimt dienų, ir ten garbingai palaidojo. Iš jos kaulų nepalijaujamai liejasi aliejus, gydantis visų nusilpusiųjų sąnarius. Kotryna priėmė kankinystę, imperatoriumi esant Maksencijui arba Maksiminui, pradėjusiam valdyti apie 310-us Viešpaties metus. O kaip Maksencijus buvo nubaustas už šį nusikaltimą ir kitus, kuriuos buvo įvykdęs, pasakojama istorijoje apie Kryžiaus atradimą¹²⁵⁸.

Pasakojama, kad vienas vienuolis iš Rua nuvyko prie Sinajaus kalno ir ten pamaldžiai praleido septynerius metus šventos Kotrynos tarnystėje. Jis be paliovos meldė šventąją, kad pelnytų turėti kokią nors jos kūno dalį. Ir staiga nuo jos rankos atitrūko vienas piršto sąnarys. Vienuolis apsidžiaugęs paėmė Dievo dovaną ir nugabeno į savo vienuolyną.¹²⁵⁹

Taip pat pasakojama, kad vienas žmogus buvo labai atsidavęs šventai Kotrynai ir dažnai šaukdavosi jos pagalbos; tačiau bėgant laikui, jis nerūpestingai atsipalaidavo, pražudė sielos atsidavimą ir liovėsi jos šaukėsis. Kartą besimelsdamas jis išvydo daugybę priešais save einančių mergelių, tarp kurių viena rodė labiau spindinti nei kitos. Prisiartinusi prie jo, ji užsidengė veidą ir taip užsidengusi priešais jį nuėjo. Jis nepaprastai stebėjosi jos spindesiu ir paklausė, kas ji tokia. Viena iš mergelių atsakė: „Tai šventa Kotryna, kurią kitados nesunkiai

atpažindavai. O dabar, kadangi, atrodo, kad jos visiškai nebe-
pažįsti, tavo akivaizdoje praėjo užsidengusi veidą“.

Reikia pažymėti, kad šventos Kotrynos įstabumą atskleidžia penkios jos savybės: išmintingumas, iškalba, atsparumas, skaistybės tyrumas ir kilnumo privilegija.

Visų pirma, jos įstabumą atskleidžia išmintingumas, mat jos charakteryje pasireiškė visos filosofijos rūšys. Filosofija, arba išmintis, yra skirstoma į teorinę, praktinę ir loginę.

Teorinė filosofija, pasak kai kurių, skirstoma į tris dalis: intelektualiąją, prigimtinę ir matematinę. Šventos Kotrynos intelektualioji išmintis pasireiškė dieviškųjų dalykų žinojimu, kuriuo ypač pasinaudojo ginčiuose su oratoriais. Ji jiems įrodė, kad yra tik vienas tikras Dievas ir įtikino, kad visi kiti dievai yra netikri. Prigimtinė išmintis pasireiškė visų žemesnių dalykų žinojimu, kuriuo ji ypač pasinaudojo ginčiuose su imperatoriumi, kaip paaiškėja ten pat. Matematinė išmintis pasireiškė panieka žemiškiems dalykams. Šis žinojimas, pasak Boecijaus¹²⁶⁰, tiria formas, neturinčias materijos. Šis šventos Kotrynos žinojimas pasireiškė, kai ji atitraukė savo sielą nuo bet kokios žemiškos meilės. Ji parodė turinti šį žinojimą, kai imperatoriaus paklausta atsakė: „Esu Kotryna, karaliaus Kosto duktė; nors gimusi purpuro audekluos ir t. t.“; šiuo žinojimu ji ypač pasinaudojo bendraudama su karaliene, pažadinusi ją pasaulio paniekai, savęs nevertinimui ir Karalystės troškimui.

Praktinė filosofija skirstoma į tris dalis: etinę, ekonominę ir viešąją arba politinę. Pirmoji moko ugdyti papročius, pasipuošti dorybėmis ir yra taikytina visiems. Antroji moko teisingai tvarkyti šeimyną ir yra taikytina šeimų tėvams. Trečioji moko teisingai valdyti miestus, tautas, valstybes ir yra taikytina

miestų valdytojams. Tokiu trejopu žinojimu pasižymėjo ir šventa Kotryna. Pirmoji išmintis pasireiškė, kai ji paisė visų garbingų papročių; antroji – kai pagirtinai valdė jai likusią didelę šeimyną; trečioji – kai išmintingai pamokė imperatorių.

Loginė filosofija skirstoma į tris dalis: parodomąją, įtikinamąją ir sofistinę. Pirmoji taikytina filosofams, antroji – retoriams ir dialektikams, trečioji – sofistams. Matyti, kad šventa Kotryna pasižymėjo šiuo trejopu žinojimu, nes apie ją rašoma: „Įvairiomis silogizmų išvadomis, alegoriškai ir metonimiškai, aiškiai ir paslaptinai apie daugel dalykų ji kalbėjo su imperatoriumi“.

Antra, jos įstabumą atskleidžia iškalba. Kotryna pasižymėjo itin gausinga iškalba pamokslaudama, kaip matyti iš jos pamokslų; ji pasižymėjo itin aiškia iškalba grįsdama teiginį, kaip matyti iš jos žodžių imperatoriui: „Tu stebiesi šia šventykla, pastatyta menininkų rankomis ir t. t.“; ji pasižymėjo itin malonia iškalba, kaip matyti jos bendravime su Porfirijumi ir karaliene, kuriuos savo iškalbos maloningumu patraukė į tikėjimą; ji pasižymėjo itin paveikia iškalba perkalbėdama, kaip matyti iš jos žodžių retoriams, kuriuos taip galingai įveikė.

Trečia, Kotrynos įstabumą atskleidžia jos atsparumas. Ji puikiai atsispyrė, kai jai buvo grasinama, nes grąsinimus paniekino; todėl ir jai grąsinančiam imperatoriui taip atkirto: „Kad ir kokius kankinimus sugalvotum, nėra skirtumo, nes savo kūną ir kraują trokštu atiduoti Kristui“; taip pat: „Daryk, ką savo sieloje esi sumanęs; pamatysi, kad aš pasiruošusi ištverti viską“. Taip pat ji puikiai atsispyrė pasiūlytoms dovanoms, nes jas paniekino; todėl kai imperatorius pažadėjo jai, kad rūmuose bus antroji pagal svarbumą, Kotryna atsakė: „Liaukis kalbėjęs tai, apie ką vien pagalvoti yra nusikaltimas“. Ir dar ji puikiai

atsispyrė paskirtoms bausmėms, nes jas pranoko, kaip matyti iš jos elgesio kalėjime ir ant kankinimų rato.

Ketvirta, Kotrynos įstabumą atskleidžia jos skaistybės tyrumas. Ji išsaugojo skaistybę tokiomis aplinkybėmis, kuriose toji paprastai atsiduria pavojuose. Yra penkios aplinkybės, kuriose skaistybė atsiduria pavojuose: išlepinantį perteklių, suvedžiojanti palanki proga, paleistuvinga jaunystė, atleidžianti vadžias laisvė, viliojantis grožis. Esant visoms šioms aplinkybėms šventa Kotryna išsaugojo skaistybę. Ji turėjo gausybę turtų, kadangi paveldėjo juos iš nepaprastai turtingų tėvų. Ji turėjo puikią progą, nes būdama pati sau šeimininkė visą dieną sukinėjosi tarp savo tarnų. Be to ji buvo jauna; ji buvo laisva, nes viena ir laisva liko rūmuose. Šios keturios aplinkybės buvo paminėtos aukščiau: „Kotryna, tuo metu turėjusi aštuoniolika metų, buvo likusi viena rūmuose, pilnuose turtų ir tarnų“. Ji buvo graži, todėl ir sakoma: „Ji buvo labai išvaizdi ir dėl savo neįtikėtino grožio visiems atrodė įstabi“.

Penkta, Kotrynos įstabumą atskleidžia jos kilnumo privilegija. Kai kuriems šventiesiems po mirties buvo suteiktos ypatingos privilegijos: Kristaus apsilankymas – Jonui Evangelistui, aliejaus tekėjimas – šventam Mikalojui, pieno srūvimas – šventam Pauliui, kapo paruošimas – šventam Klemensui, prašymų išklausymas – šventai Margaritai, kai ji meldėsi už veikiančiuosius jos atminimui. Visa tai buvo skirta ir šventai Kotrynai, kaip matyti skaitinyje apie ją.

Kai kurie abejoja – Maksencijus ar Maksiminas nuvedė kankinystėn Kotryną? Mat tuo laiku imperiją valdė trys imperatoriai: Konstantinas, kuris paveldėjo imperiją kaip savo tėvo įpėdinis, Maksencijus, Maksimijano sūnus, kuris Romos pretoriaus karių buvo pavadintas augustu, ir Maksiminas,

tapęs cezariu rytiniuose kraštuose. Pagal kronikas, Maksencijus Romoje, o Maksiminas Rytuose imperatoriavo prieš krikščionis¹²⁶¹. Panašu, kaip atrodo kai kuriems autoriams, kad tai dėl perrašinėtojo klaidos vietoj Maksimino paminėtas Maksencijus.

CLXIX. APIE ŠVENTĄ SATURNINĄ

APIE ŠVENTĄ SATURNINĄ CLXIX – Saturninas, apaštalų mokinių paskirtas vyskupu, buvo nusiųstas į Tulūzos miestą. Kadangi, jam įžengus, demonai liovėsi davę atsakymus, vienas iš pagonių pasakė, kad, jei Saturnino nenužudys, iš savo dievų jie nebegaus visiškai nieko. Taigi pagonys, čiupę nenorintį aukoti Saturniną, pririšo prie jaučio kojų, ir, varydami jį lazdomis, nuginė Kapitolijaus laiptais žemyn nuo viršuje buvusios tvirtovės. Saturninui skilo galva, išsitaškė smegenys, ir taip jis laimingai priėmė kankinystę. Jo kūną paėmė dvi moterys ir paslėpė giliai oloje, bijodamos pagonių. Vėliau jo įpėdiniai kūną perkėlė į garbingesnę vietą.¹²⁶²

Buvo ir kitas Saturninas, kurį, ilgai kankintą kalėjime, Romos prefektas įsakė užkelti ant kankinimų suolo, plakti sausgyslėmis, rykštėmis ir skorpionais. Galiausiai, pasvilinus jam šonus, buvo įsakyta nukelti jį nuo kankinimų suolo ir nukirsdinti apie 287-
us Viešpaties metus, valdant Maksimianui.¹²⁶³

Buvo dar vienas Saturninas, gyvenęs Afrikoje, švento Satyro brolis. Šitas Saturninas su minėtu savo broliu, taip pat su Revokatu ir Felicita, minėto Revokato seserimi, o taip pat su Perpetua, kilusia iš kilmingos giminės, ištverė kankinystę.¹²⁶⁴ Tačiau jų kančia dažniausiai yra prisimenama kitu laiku¹²⁶⁵.

Kai prokonsulas jiems įsakė atnašauti stabams, tie jokių būdu nesutiko ir buvo įmesti į kalėjimą. Tai išgirdęs, Perpetuos tėvas raudodamas nubėgo kalėjiman ir tarė: „Dukra, ką padarei? Užtraukei negarbę savo giminei. Juk niekas tavo giminėje nebuvo uždarytas į kalėjimą“. – Išgirdęs, kad ji yra krikščionė, puolė jai pirštais akis kabinti, norėdamas jas išplėsti; paskui šaukdamas išėjo. Šventa Perpetua matė regėjimą, kurį rytojaus dieną papasakojo bičiuliams: „Mačiau aukso kopėčias nepaprasto aukštumo, iškeltas iki pat dangaus; jos buvo tokios siauros, kad jomis galėjo lipti tik vienas mažas žmogus. Iš dešinės ir kairės buvo pritvirtinti peiliai ir geležiniai išgalęsti kardai. Jie buvo taip nusmailinti, kad lipantysis negalėjo pasižiūrėti nei aplink save, nei apačion, bet visuomet turėjo būti išsitiesęs į dangų. Po kopėčiomis gulėjo siaubingas didžiulis slibinas, ir kiekvieną kaustė baimė lipti. Mačiau ir Satyrą, tomis kopėčiomis užlipusį iki pat viršaus, žiūrintį į mus ir sakantį: „Nebijokite šito slibino, kopkite saugiai, kad galėtumėte būti su manimi““. – Tai išklaušę, visi padėkojo, nes suprato, kad jie yra pašaukti kankinystei.

Kadangi šventieji nenorėjo atnašauti, buvo pristatyti teisėjui. Šis įsakė atskirti Saturniną ir kitus vyrus nuo moterų ir paklausė Felicitos: „Ar turi vyrą?“ – Ji atsakė: „Turiu, tačiau niekinu jį“. – Jis: „Pasigailėk savęs, mergele, jei nori likti gyva, ypač kai savo iščiose nešioji kūdikį“. – Ji tarė: „Daryk su manimi, ką nori, nes niekuomet nepajėgsi palenkti manęs savo valiai“. – Tada atskubėjo Perpetuos tėvai su vyru ir atsinešė šventos Perpetuos kūdikį, kuris dar motinos pienu buvo maitinamas. Išvydęs ją, stovinčią prieš prefektą, tėvas puolė veidu ant žemės ir tarė: „Švelniausioji mano dukra, pasigailėk manęs ir be galo liūdinčios savo motinos, ir vargšo savo vyro, kuris nebegalės

gyventi be tavęs“. – Tačiau Perpetua nė nekrustelėjo. Tada tėvas užkėlė sūnelį jai ant kaklo ir pats su motina ir Perpetuos vyru, tiesdami rankas ir verkdami, bučiavo ją ir kalbėjo: „Pasigailėk mūsų, dukra, ir gyvenk su mumis“. – Tačiau ji, nukėlusį kūdikį ir juos atstūmusi, tarė: „Pasitraukite nuo manęs, Dievo priešai, nes aš jūsų nepažįstu“.

Prefektas, matydamas šventųjų atkaklumą, kuo žiauriausiai juos nuplakė ir uždarė į kalėjimą. Šventieji labai liūdėjo dėl Felicitos, kuri jau aštuonis mėnesius buvo nėščia, ir meldėsi už ją. Staiga prasidėjo gimdymo skausmai, ir ji pagimdė gyvą kūdikį. Vienas iš sargybinių tarė jai: „Ką darysi, kai stosi prieš prefektą, jei jau dabar taip sunkiai kankinies?“ – Felicita atkirto: „Čia aš kenčiu už save, o ten Dievas už mane kentės“. – Ištraukti iš kalėjimo, surištomis už nugaros rankomis ir apnuogintomis sėdynėmis šventieji buvo vedami gatvėmis. Paleidus žvėris, Satyrą ir Perpetuą prarijo liūtai, o Revokatą ir Felicitą suėdė leopardai. Šventam Saturninui kardui buvo nukirsta galva apie 256-us Viešpaties metus, valdant imperatoriams Valerianui ir Galienui¹²⁶⁶.

CLXX. APIE ŠVENTĄ JOKŪBĄ, SUKAPOTĄJĮ

APIE ŠVENTĄ JOKŪBĄ, SUKAPOTĄJĮ CLXX – Kankinys Jokūbas, pravarde Sukapotasis, buvo kilmingas gimine, dar kilmingesnis tikėjimu, kilęs iš persų krašto, Elapės miesto. Jo tėvai buvo uolūs krikščionys, ir į žmonas Jokūbas paėmė uolią krikščionę. Jį puikiai pažinojo persų karalius, ir jis buvo pirmas tarp kilmingųjų. Tačiau nutiko taip, kad jis buvo suvedžiotas pernelg didelės valdovo meilės ir įtikintas garbinti stabus. Tai

išgirdusios, motina ir žmona tuoj pat jam parašė: „Paklūsęs mirtingajam, apleidai Tą, kuris yra gyvenimas. Pasitenkindamas tuo, kas bus greitai, apleidai amžinuosius kvėpalus vardan puvėsių, teisybę iškeitei į melą ir, paklūsdamas mirtingajam, palikai gyvųjų ir mirusiųjų Teisėją. Žinok, kad nuo šiol mes būsim tau svetimos ir niekuomet daugiau su tavimi nebendrausime“. – Jokūbas, perskaitęs šį laišką, karčiai raudodamas tarė: „Jei mane pagimdžiusi motina ir mano žmona tapo man svetimos, juo labiau man svetimas tapo manasis Dievas!“

Kol jis smarkiai krintosi dėl savo paklydimo, pas valdovą atvyko pasiuntinys ir pranešė, kad Jokūbas yra krikščionis. Valdovas, jį pasišaukęs, tarė: „Pasakyk man, jei esi nazarietis“. – Jokūbas jam: „Taip, esu nazarietis“. Tada tas: „Vadinasi, esi burtininkas“. – Jokūbas: „Burtininkas! Ginkdie!“ – Kai Jokūbui grėsė sunkios bausmės, jis pasakė: „Manęs nejaudina tavo grasinimai, nes tavo įsiūtis lyg vėjo gūsis virš uolos greit praskrieja pro mano ausis“. – Valdovas jam: „Nesielk neprotingai, kad nemirtum sunkia mirtimi“. – Jokūbas: „Veikiausiai reikėtų vadinti miegu, o ne mirtimi, nes po kurio laiko mums bus duotas prisikėlimas“. – Valdovas: „Tenesuvedžioja tavęs nazariečiai, teigiantys, kad mirtis yra miegas, nes jos bijo didūs imperatoriai“. – Jokūbas: „Mes nebijome mirties, nes po mirties viliamės persikelti į gyvenimą“. – Tada valdovas, draugų patartas, paskelbė Jokūbui nuosprendį: kitų įbauginimui sukapoti jį gabalais. Kai kurie žmonės verkė, atjausdami jį, o jis tarė: „Verkite ne manęs, bet verčiau savęs, nes aš išeinu gyventi, o jums lieka amžinoji bausmė“.

Tada budeliai nukirto jo dešinės rankos nykštį. Jokūbas sušuko: „Nazarieti išvaduotojau, priimk savo gailestingumo medžio šaką, nes vynuogyno augintojas nuplovė vynmedžio

atžalā, kad krūmas vešētu ir sunokintu daugiau vaisiū“. – Budelis jam: „Jei norētum paklusti, aš vis dar galiu tavęs pasigailėti ir duoti vaistū“. – Jokūbas jam: „Ar nesi matęs vynuogienojo? Juk kai nupjaunamos atžalos, likusią dalį savo laiku pradeda šildyti žemė, ir kiekvienoje nupjautoje vietoje jis išleidžia ūglius. Taigi, jei atėjus laikui, vynuogienojas nugenėjamas, kad vešėtų, juo labiau veši tikintis žmogus, kurį paskiepija Kristus tiesos vynuogyne!“

Tada budelis priėjo ir nukirto jam antrą pirštą. Šventas Jokūbas tarė: „Priimk dvi šakas, kurias išaugino tavo dešinė, Viešpatie“. – Budelis nukirto trečią pirštą. Jokūbas tarė: „Išvaduotas iš trejopos pagundos garbinu Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią ir su trimis vaikais, ištrauktais iš krosnies¹²⁶⁷, išpažinsiu tave, Viešpatie, ir kankinių chore giedosiu giesmę tavo vardui¹²⁶⁸, Kristau!“ – Buvo nukirstas ketvirtas pirštas. Jokūbas tarė: „Izraelio sūnų gynėjau, kuris buvai paskelbtas ketvirtajame palaiminime¹²⁶⁹, priimk iš savo tarno ketvirto piršto išpažinimą, kaip kad palaimintieji Judo asmenyje¹²⁷⁰“. – Nukirtus penktą pirštą, Jokūbas tarė: „Mano džiaugsmas yra pilnutinis“. – Tada budeliai pasakė jam: „Nors dabar pasigailėk savo sielos, kad galo negautum. Neliūdėk netekęs vienos rankos, juk daugelis žmonių gyvena teturėdami vieną ranką ir turi apščiai turtų ir garbės“. – Šventas Jokūbas tarė: „Kai piemenys ima kirpti galvijus, ar jie nukerpa tik dešinę pusę, o kairę palieka? Vadinasi, jei galvijas, neprotaujantis gyvūnas, nori atsikratyti visų vilnų, tai juo labiau aš, protaujantis žmogus, nebūsiu laikomas nevertu mirti Dievo vardan!“

Taigi prisiartinę pagonys nukirto kairės rankos mažylį. Jokūbas pasakė: „Tu, Viešpatie, nors esi didis, vardan mūsų panorai tapti mažas mažutėlis, todėl atiduodu tau kūną ir sielą,

kurią sukūrei ir savo krauju atpirkai“. – Buvo nukirstas septintas pirštas. Jokūbas tarė: „Septynis kartus dienoje aš šlovinu Viešpatį“¹²⁷¹. – Buvo nukirstas aštuntas. Jokūbas tarė: „Aštuntą dieną buvo apipjaustytas Jėzus, aštuntą dieną apipjaustomas žydas, idant galėtų dalyvauti teisėtose apeigose“¹²⁷². O, kad tavo tarno siela, Viešpatie, pasitrauktų nuo neapipjaustytųjų ir turinčiųjų purviną apyvarpę, kad aš galėčiau ateiti ir išvysti tavo veidą, Viešpatie“. – Buvo nupjautas devintas pirštas. Jokūbas tarė: „Devintą valandą Kristus ant kryžiaus išleido dvasią, todėl ir aš, Viešpatie, devintojo piršto skausmuose, išpažįstu tau savo tikėjimą ir dėkoju“. – Buvo nukirstas dešimtas pirštas, ir Jokūbas tarė: „Skaičius dešimt yra įsakymų skaičius, o „J“¹²⁷³ yra pirmoji Jėzaus Kristaus vardo raidė“.

Tada kai kurie iš ten stovėjusiųjų ėmė kalbėti: „Tu, kursai kitados buvai mūsų mylimiausias, nors konsulo akivaizdoje išsigink savo tikėjimo, kad liktum gyvas! Nors tavo pirštai nukapati, tačiau yra labai patyrusių gydytojų, kurie gali palengvinti tavo skausmus“. – Jokūbas jiems atsakė: „Nepasiduosiu nedorai veidmainystei. „Nė vienas, kuris prideda ranką prie arklo ir žvalgosi atgal, netinka Dievo karalystei“¹²⁷⁴“. – Tada priėjo pasipiktinę budeliai ir nukirto Jokūbui dešinės kojos nykštį. Jokūbas tarė: „Kristaus pėda buvo perdurta, ir ištekJo kraujas“. – Buvo nukirstas antras kojos pirštas. Jokūbas tarė: „Tai didi man diena, lyginant su kitomis dienomis, nes šiandien į stiprų Dievą atsigręžęs einu“. – Budeliai nukirto trečią pirštą ir sviedė priešais jį. Jokūbas nusijuokęs tarė: „Keliauk, trečiasis piršte, pas savo bičiulius, ir kaip kviečio grūdas duoda gausų vaisių“¹²⁷⁵, taip ir tu ilsėsis su savo bičiuliais paskutiniąją dieną“. – Buvo nukirstas ketvirtas pirštas. Jokūbas tarė: „Kodėl liūdi, mano siela, ir kodėl nerimsti manyje? Turėk vilties

Dievuje, nes aš vėl šlovinsiu jį! Juk aš dar šlovinsiu jį. Jis mano veido gelbėtojas ir mano dievas“.¹²⁷⁶ – Buvo nukirstas penktas pirštas. Jokūbas tarė: „Dabar pradėsiu kalbėti Viešpačiui, nes padarė mane jo tarnų vertu bičiuliu“. – Tada budeliai, priėję prie kairės kojos, nukirto mažąjį pirštą, o Jokūbas pasakė: „Mažasis piršteli, būk tvirtas, nes ir didelio, ir mažo prisikėlimas toks pats; „nė plaukas nuo jūsų galvos nenukris“¹²⁷⁷, ir juo labiau nebūsi atskirtas nuo savo bičiulių“. – Buvo nukirstas antras pirštas. Jokūbas tarė: „Sugriaukite senuosius namus, nes labiau spindintys yra ruošiami“. – Buvo nukirstas trečias pirštas. Jokūbas tarė: „Priekalas stiprėja daužomas“. – Buvo nukirstas ketvirtas pirštas. Jokūbas tarė: „Suteik man jėgų, tiesos Dieve, nes „mano siela bėga prie tavęs ir į tavo sparnų ūksmę aš bėgu, kolei praeis nelaimė“¹²⁷⁸“. – Buvo nukirstas penktas pirštas. Jokūbas tarė: „Štai, Viešpatie, dvidešimt kartų aš paaukoju tau save patį“.

Tada priėję budeliai nukirto jam dešinę pėdą, o Jokūbas pasakė: „Dabar aukoju auką dangiškajam karaliui, vardan kurio meilės visa tai kenčiu“. – Budeliai nukirto ir kairę pėdą, o šventas Jokūbas tarė: „„Tu esi Dievas, kurs darai stebuklus“¹²⁷⁹; išgirsk mane, Viešpatie, ir išgelbėk mane“.

Budeliai nukirto dešinę plaštaką. Jokūbas tarė: „Ir teateina ant manęs tavo pasigailėjimai, Viešpatie“¹²⁸⁰. – O kairei plaštakai Jokūbas tarė: „Tu esi Dievas, kurs darai stebuklus“¹²⁸¹. – Tada budeliai nukirto dešinį dilbį. Jokūbas tarė: „Šlovink, mano siela, Viešpatį, aš šlovinsiu Viešpatį savo gyvenime, psalteriu skambindamas, giedosiu mano Dievui, kolei būsiu“¹²⁸². – Budeliai nukirto kairį dilbį. Jokūbas tarė: „Mirties bangos apsupo mane“¹²⁸³, ir „Viešpaties vardu aš sutriuškinau juos“¹²⁸⁴“. – Tada budeliai priėjo ir nukirto dešinę blauzdą, nu-

rėžę iki pat šlaunies. Šventas Jokūbas, tverdamas neapsakomą skausmą, sušuko: „Viešpatie Jėzau Kristau, padėk man, nes „mirties bangos apsupo mane“¹²⁸⁵“. – O budeliams jis pasakė: „Viešpats įvilks mane į naują kūną, kurio negalės sutepti jūsų daromos žaizdos“. – Budeliai jau buvo pavargę, nes nuo pirmos valandos dienos iki pat devintos liejo prakaitą kapodami Jokūbą. Tada vėl priėję vienu kirčiu nurėžė kairę blauzdą iki pat šlaunies. Šventas Jokūbas sušuko: „Viešpatie valdytojau, išgirsk mane, leisgyvį; juk esi gyvųjų ir mirusiųjų Viešpats. Nebeturiu pirštų, Viešpatie, kad į tave tiesčiau, anei rankų, kad į tave kelčiau; mano pėdos nukapotos ir keliai sunaikinti, kad dėl tavęs nebegalėčiau jų sulenkti, ir esu lyg namas, kuris tuoj sugrius, nuvertus jį remiančius stulpus. Išgirsk mane, Viešpatie Jėzau Kristau, ir išvesk iš kalėjimo mano sielą“. – Kai jis tai pasakė, vienas iš budelių priėjo ir nukirto jam galvą.

Paslapčia atėję krikščionys pagrobė jo kūną ir garbingai jį palaidojo. Jokūbas priėmė kankinystę lapkričio 27 dieną.

CLXXI. APIE ŠVENTĄ PASTORIŲ, ABATĄ

APIE ŠVENTĄ PASTORIŲ, ABATĄ CLXXI – Pastorius, daug metų praleidęs dykumoje ir kankinęs save dideliu susilaikymu, spindėjo didžiu šventumu ir religingumu. Jo motina troško pamatyti ir jį, ir jo brolius, tačiau negalėjo. Vieną dieną ištaikiusi progą, ji pripuolė prie jų, einančių į bažnyčią. Tačiau tie pabėgo ir, įėję koplyčion, užtrenkė duris prieš pat jos veidą. Motina liko stovėti prie durų ir raudodama šaukė. Pastorius, priėjęs prie durų, tarė jai: „Ko taip šauki, senole?“ – Išgirdusi jo balsą, moteris verkdamą ėmė dar garsiau šaukti: „Jus, savo sūnus,

noriu pamatyti. Kas gi atsitiktų, jei jus pamatyčiau? Argi ne aš esu jūsų motina, kuri maitinau jus pienu, o dabar esu jau visa pražilusi?“ – Sūnus jai atsakė: „Ar čia nori mus pamatyti, ar kitame pasaulyje?“ – Ji tarė: „Jei čia jūsų nepamatysiu, ar pamatysiu ten, sūnau?“ – Tas atsakė: „Jei įstengsi išverti, nepamačiusi mūsų čia, be jokios abejonės, pamatysi mus ten“. – Ir ji pasitraukė, džiaugdamasi ir tardama: „Jei pamatysiu jus ten, nenoriu matyti jūsų čia“. ¹²⁸⁶

Provincijos teisėjas norėjo pamatyti abatą Pastorių, tačiau tas nepasirodė. Todėl teisėjas sulaukė Pastoriaus sesers sūnų kaip piktadarį ir uždarė jį į kalėjimą, sakydamas: „Jei ateis Pastorius ir užtars jį, aš paleisiu berniuką“. – Berniuko motina verkė prie senojo Pastoriaus durų, bet, neišgirdusi jokio atsako iš jo, tarė: „Jei turi geležies širdį, ir tavęs neveikia atjauta, tepalenkia tave bent gailestis savam kraujui ir tai, kad tas vaikas yra mano vienturtis“. – Tas jai atsakė: „Pastorius sūnų nepagimdė“. – Kai moteris skaudančia širdimi jau buvo beišeinanti, teisėjas tarė jai: „Nors vienu žodžiu tegu paliepia, ir aš paleisiu berniuką“. – Pastorius jam atitarė: „Spręsk bylą pagal įstatymus ir, jei atrodys, kad tas vaikas vertas mirties, tegu tuoj pat miršta; jei ne, elkis, kaip išmanai“. ¹²⁸⁷

Jis mokė brolius, sakydamas: „Saugotis, tirti save patį ir gebėti skirti yra sielos veikimas; neturtas, vargas ir gebėjimas skirti yra atsiskyrėliško gyvenimo veikla. Juk yra parašyta: „Jei būtų šitie trys vyrai: Nojus, Danielis ir Jobas *ir t. t.*“ ¹²⁸⁸. Nojus simbolizuoja žmones, kurie nieko neturi, Jobas – tuos, kuriuos kamuoja vargas, Danielis – tuos, kurie geba skirti. Jei vienuolis neapkenčia dviejų dalykų, jis gali būti laisvas nuo šio pasaulio“. – Broliui, paklaususiam, kokie tie du dalykai, atsakė: „Kūniškas poilsis ir tuščia garbė.“ ¹²⁸⁹ Jei nori rasti ramybę šiame

pasaulyje ir būsimajame, kiekvieną atvejų sakyk: „Kas aš esu?“ ir „Nieko neteisk“¹²⁹⁰.

Kai vienas brolis iš jų bendruomenės užgavo kitą, abatas, vieno atsiskyrėlio patartas, jį išvijo. Kadangi tas labai nusiminė ir vos neverkė, abatas Pastorius liepė jį atvesti ir, švelniai paguodęs, išsiuntė pas tą atsiskyrėlį su tokia žinute: „Išgirdęs apie tave, trokštu tave pamatyti, tad pasivargink ir atvyk pas mane“. Kai tas atvyko, Pastorius tarė: „Gyveno du žmonės, kurie abu turėjo mirusių artimųjų. Vienas žmogus paliko savo mirusį giminaitį ir nuėjo apverkti kito žmogaus mirusio giminaičio“. – Atsiskyrėlis, tai išgirdęs ir supratęs užuominą, pajuto sąžinės graužatį.¹²⁹¹

Vienas brolis pasisakė Pastoriui esąs labai sunerimęs ir norįs palikti šią vietą, nes iš kito brolio išgirdo žodžius, kurie jo anaip tol nesustiprino. Pastorius pasakė jam netikėti tais žodžiais, nes jie neteisingi. Tačiau anas tvirtino, kad žodžiai yra teisingi, nes juos kalbėjo tikintis brolis. Pastorius tarė: „Nėra tikintis tas, kuris juos tau kalbėjo; jei būtų tikintis, niekuomet nebūtų tau to sakęs“. – Tačiau anas: „Aš mačiau savo akimis“. – Tada brolio buvo paklausta, kas yra šiaudelis ir rąstas; jis atsakė, kad šiaudelis yra šiaudelis, o rąstas yra rąstas. Pastorius tarė: „Įsidėmėk, kad tavo nuodėmės yra kaip šis rąstas, o jo – kaip šis mažas šiaudelis“.¹²⁹²

Vienas brolis, padaręs sunkią nuodėmę ir panoręs atgailauti trejus metus, paklausė Pastoriaus, ar tai būtų daug. Tas pasakė: „Būtų daug“. – Tada brolis paklausė, ar daug būtų vieneri metai atgailos. Tas pasakė: „Būtų daug“. – Buvusieji ten paklausė, o kaip dėl keturiasdešimt dienų. Tas pasakė: „Būtų daug“. – Ir pridūrė: „Aš manau, kad Viešpats priims ir trijų dienų atgailą, jei žmogus atgailaus iš visos širdies ir nepakartos nuodėmės“.¹²⁹³

Paklaustas, ką galvoja apie žodžius „Kas pyksta ant savo brolio be priežasties“¹²⁹⁴, Pastorius tarė: „Dėl visko, kuo tau norės pakenkti tavo brolis, nepyk ant jo, kol neišlups tau dešinės akies; jei elgsies kitaip, pyksi ant jo be priežasties. O jei kas nors norės atskirti tave nuo Dievo, dėl šito pyk ant jo“.¹²⁹⁵

Ir dar Pastorius kalbėjo: „Tas, kuris nuolat aimanuoja, nėra vienuolis; tas, kuris savo širdy laiko piktumą, nėra vienuolis; tas, kuris yra greitas supykti, nėra vienuolis; tas, kuris už blogį atlygina blogiu, nėra vienuolis; tas, kuris yra išpuikęs ir daugžodžiaujantis, nėra vienuolis. Tikras vienuolis yra tas, kuris visuomet yra nusizėminęs, romus, pilnas meilės ir Dievo baimės, visur ir visada žiūri, kad nenusidėtų“.¹²⁹⁶

Taip pat Pastorius sakė, kad, jei yra trys, iš kurių vienas ramiai ilsisi, kitas serga ir dėkoja Dievui, o trečias yra nuoširdus sergančiojo pagalbininkas, visi jie yra panašūs tarsi darytų vieną darbą¹²⁹⁷.

Kai vienas brolis pasiskundė turįs daug blogų minčių, kurios jį silpnina, Pastorius išvijo jį į gryną orą, sakydamas: „Išskleisk drabužį ir sučiupk vėją“. – Anas tarė: „Negaliu“. – Tada Pastorius: „Ir mintims negali uždrausti rasti, tačiau gali joms nepasiduoti“.¹²⁹⁸

Vieno brolio paklaustas, ką jam daryti su gautu palikimu, Pastorius pasakė ateiti pas jį po trijų dienų. Broliui atėjus, Pastorius tarė jam: „Jei pasakysiu: „atiduok palikimą klierikams“, jie iškels puotą; jei pasakysiu „atiduok palikimą tėvams“, tu neturėsi jokios naudos; jei pasakysiu „išdalink palikimą vargšams“, būsi saugus. Taigi elkis, kaip išmanai, tai ne mano reikalas“.¹²⁹⁹

Taip rašoma *Tėvų gyvenimuose*¹³⁰⁰.

CLXXII. APIE ŠVENTĄ JONĄ, ABATĄ

APIE ŠVENTĄ JONĄ, ABATĄ CLXXII – Abatas Jonas paklausė Epizijaus, keturiasdešimt metų pragyvenusio dykumoje, kokios naudos jis iš to turėjęs. Tas atsakė: „Man pradėjus gyventi atsiskyrėlišką gyvenimą, saulė niekados neregėjo manęs valgančio“. – Jonas pridūrė: „O manęs – pykstančio“. ¹³⁰¹

Ten pat pasakojama, kad vyskupui Epifanijui pasiūlius abatui Hilarijonui mėsos, tas pasakė: „Atleisk man, bet, gavęs šį abitą, nebevalgau to, kas buvo nužudyta“. – Vyskupas jam: „Aš, gavęs šį abitą, neleidau miegoti tam, kuris turi ką nors prieš mane, ir pats nemiegojau, turėdamas ką nors prieš kitą“. – Hilarijonas atitarė: „Atleisk man: tu esi geresnis už mane“. ¹³⁰²

Jonas norėjo kaip angelai neužsiimti jokia veikla ir nepaliaujamai, nieko netrukdomas pasišvęsti Dievui. Jis nusirengė nuogai ir vieną savaitę praleido dykumoje. Kai jau buvo visiškai išsekintas bado ir visas suvarpytas musių ir vapsvų įkandimų, sugrįžo prie savo brolio vartų ir pasibeldė. Brolis paklausė jo: „Kas tu esi?“ – Tas atsakė: „Esu Jonas“. – Brolis tarė jam: „Negali būti. Jonas tapo angelu, ir jo nebėra tarp žmonių“. – Tas atsakė: „Tai tikrai aš“. – Tačiau brolis neatvėrė jam vartų ir paliko kentėti iki pat ryto. Po to atkėlęs vartus tarė: „Jei esi žmogus, privalai vėl imtis darbo, kad galėtum prasimaitinti ir gyventi“. – O tas atsakė: „Atleisk man, brolau, nes aš nusidėjau“. ¹³⁰³

Jonui mirštant, broliai paprašė jį palikti jiems kokią išganingą ir trumpą ištara kaip palikimą. Jonas sudejavęs tarė: „Niekuomet nesielsčiau prieš savo valią ir nieko niekada nemokiau to, ko pirma pats nebūčiau pabandęs“.

Visa tai aprašyta *Tėvų gyvenimuose*.

CLXXIII. APIE ŠVENTĄ MOZĘ, ABATĄ

APIE ŠVENTĄ MOZĘ, ABATĄ CLXXIII – Abatas Mozė pasakė broliui, prašiusiam jo pasakyti pamokymą: „Sėdėk savo celėje, ir ji visko tave išmokys“¹³⁰⁴.

Kai vienas pasiligojęs senolis, nenorėdamas daugiau varginti brolių, panoro vykti į Egiptą, abatas Mozė jam pasakė: „Nevyk, nes įpuli paleistuvysten“. – Tas nuliūdęs tarė: „Mano kūnas miręs, o tu man sakai tokius dalykus?“ – Ir iškeliavo. Viena mergina, pamaldumo vedina, jam patarnavo; pasveikęs senolis ją išprieivartavo. Mergina pagimdė sūnų; senolis, paėmęs vaiką ant rankų, daugybės brolių akivaizdoje įėjo į Šventojo Siksto bažnyčią, kai buvo švenčiamos didelės iškilmės. Visiems verkiant jis tarė: „Ar matote šį vaiką? Tai nepaklusnumo sūnus. Saugokitės savęs, broliai, nes aš padariau tai, sulaukęs senatvės, ir melskitės už mane“. – Po to jis nuėjo į celę ir ėmė gyventi kaip anksčiau.¹³⁰⁵

Kartą vienas senolis tarė kitam: „Aš numiriau“. – Tas atitarė: „Netikėk savimi, kol neišėjai iš kūno. Nes jei sakai, kad numirei, vadinasi Šėtonas dar nenumirė“.¹³⁰⁶

Kai vienas brolis nusidėjo, jis buvo nusiųstas pas abatą Mozę. Tas, paėmęs pintinę, pilną smėlio, atėjo pas brolius. Broliai paklausė, ką tai reiškia, o jis atsakė: „Mano nuodėmės seka paskui mane, bet aš jų nematau, todėl šiandien atėjau svetimų nuodėmių teisti“. – Tai išgirdę, tie pasigailėjo brolio.¹³⁰⁷

Panaši istorija pasakojama ir apie abatą Pijorą. Broliams kalbant apie vieną prasikaltusį broį, Pijoras tylėjo. Paskui ant nugaros užsidėjo maišą, pilną smėlio, ir dar šiek tiek smėlio nešė prieky savęs. Paklaustas, ką tai reiškia, jis atsakė: „Krūva smėlio yra mano nuodėmės, kurias užnugary nešdamas, nei apmąstau, nei kremtuosi dėl jų. O ta saujelė smėlio – tai mano

brolio nuodėmės, kurias prieš save turėdamas nuolat apmąstau ir teisiu jį. Vis dėlto savo nuodėmės turėčiau prieky savęs visad nešti, apie jas galvoti ir melsti Dievą dėl jų“.¹³⁰⁸

Kai abatas Mozė tapo klieriku, ir jam buvo uždėtas škapliarius, vyskupas tarė jam: „Tapai abatu, baltai apsirengusiu“. – O tas perklausė: „Iš išorės, pone vyskupe, ar iš vidaus?“ – Norėdamas jį išbandyti, vyskupas prisakė savo klierikams, kad, Pijorui priejus prie altoriaus, įžeisdami jį nustumtų, o po to pasektų ir pasiklausytų, ką jis kalbės. Taigi klierikai išmetė jį laukan, sakydami: „Lauk, etiope!“ – O jis išeidamas kalbėjo: „Gera, kad tave apmėtė pelenais ir suodžiais. Tu, kursai nesi žmogus, kaip drįsai tarp žmonių pasirodyti?“¹³⁰⁹

Tai aprašyta *Tėvų gyvenimuose*.

CLXXIV. APIE ŠVENTĄ ARSENIJŲ, ABATĄ

APIE ŠVENTĄ ARSENIJŲ, ABATĄ CLXXIV – Kai Arsenijus dar gyveno rūmuose ir meldėsi, kad būtų nukreiptas išganyman, išgirdo balsą, sakantį: „Venk žmonių, Arsenijau, ir būsi išvaduotas“. – Jis ėmė gyventi vienuolišką gyvenimą ir, kartą besimelsdamas, išgirdo: „Bėk, Arsenijau, tylėk ir ilsėkis“.¹³¹⁰

Kalbant apie šią siektiną ramybę, ten pat pasakojama ir apie tris brolius. Jiems tapus vienuoliais, pirmasis pasirinko taikyti susivaidijusius, antrasis – lankyti ligonius, o trečiasis – ilsėtis vienumoje. Pirmasis, spręsdamas žmonių ginčus, nepajėgė visiems įtikti ir, įveiktas nuovargio, nuėjo pas antrąjį. Rado jį nusiminusį ir neįstengiantį atlikti savo darbo. Abu sutarę nuėjo pas trečiąjį brolių, kuris gyveno vienumoje. Kai jie papasakojo jam savo vargus, tas įpylė į taurę vandens ir tarė: „Pažvelkite į vandenį“;

vanduo raibuliavo ir buvo drumstas. Po kiek laiko vėl pasakė: „Pažiūrėkite, koks jis tapo ramus ir skaidrus“. – Kai tiedu pažvelgė ir išvydo savo veidų atspindžius, trečiasis brolis tarė: „Taip ir tas, kuris esti tarp žmonių, minioje nemato savo nuodėmių; o kai nurims, tada ir pajėgs išvysti savo nuodėmes“. ¹³¹¹

Sykį vienas žmogus pamatė dykumoje kitą žmogų, tarsi žvėrį žoles valgantį ir nuogą. Šis puolė bėgti, o anas – vytis, šaukdamas: „Palauk manęs: Dievo vardan seku tau iš paskos“. – Tas atitarė: „O aš Dievo vardan bėgu nuo tavęs“. – Kai bėgęs iš paskos nusimetė drabužį, bėgęs priekyje palaukė jo ir tarė: „Kadangi nusimetei nuo savęs pasaulio medžiagą, palaukiau tavęs“. – Anas jam: „Sakyk man, kaip galėčiau būti išganytas?“ – Tas atsakė: „Venk žmonių ir tylėk“. ¹³¹²

Kartą kilminga moteris ir senukas, vedini pamaldumo, atvyko pamatyti abatą Arsenijų. Arkivyskupui Teofilui paklausus, ar Arsenijus pritartų šiam susitikimui, šis griežtai pasipriešino. Tada moteris, nuskubėjusi į jo celę, pamatė jį stovint prie celės durų ir puolė jam po kojų. Tas, didžiai pasipiktinęs, pakėlė ją ir tarė: „Jei nori pamatyti mano veidą, žiūrėk!“ – Tačiau moteris iš sumišimo ir gėdos nežiūrėjo jo veido. Senis Arsenijus tarė jai: „Kaip tu, būdama moteris, ryžaisi žengti tokį žingsnį? Štai grįši į Romą ir papasakosi kitoms moterims, kad matei abatą Arsenijų, ir jos panašiai kaip tu keliaus manęs pamatyti“. – Ji atsakė: „Jei, Dievui leidus, grįšiu į Romą, nė vienai neleisiu čia vykti, tačiau prašau tavęs vieno – melsk už mane ir visuomet mane prisimink“. – Jis jai: „Meldžiu Dievą, kad ištrintų iš mano širdies tavo prisiminimą“. – Tai išgirdusi moteris labai susijaudinusi grįžo į miestą ir iš liūdesio ėmė karščiuoti. Arkivyskupas, apie tai sužinojęs, atvyko jos paguosti. O ji kalbėjo: „Štai mirsiu aš iš liūdesio“. – Arkivyskupas jai: „Ar nežinai,

būdama moteris, kad priešas puola šventuosius per moteris. Būtent dėl to šitaip su tavim kalbėjo senasis Arsenijus. Ir jis nuolatos meldžiasi už tavo sielą“. – Taip priėmusi paguodą, moteris džiugiai parkeliavo namo.¹³¹³

Apie kitą tėvą pasakojama, kad sykį jo mokinys tarė jam: „Jau pasenai, abate, tad eikime po truputį į pasaulį“. – Tas atsakė: „Eikime ten, kur nėra moters“. – Mokinys jo paklausė: „O kur gi kitur nėra moters, jei ne vienumoje?“ – Tas tarė: „Vadinasi, gabenk mane vienumon“.¹³¹⁴

Kitas brolis, turėjęs pernešti savo seną motiną per upę, apsisivyniojo savo rankas apsiaustu. Motina paklausė: „Kodėl taip apdengei savo rankas, sūnau?“ – Jis atsakė: „Moters kūnas yra ugnis; kai aš prisiliečiau prie tavęs, mano sielą užplūdo prisiminimai apie kitas moteris“.¹³¹⁵

Arsenijus, visą savo gyvenimą sėdėdamas ir dirbdamas rankų darbą, prie savęs turėdavo audeklo skiautėlę ašaroms šluostyti, kurios dažnai srūdavo jam iš akių. Kartą jis praleido bemiegę naktį; išaušus rytui, kadangi dėl žmogiškajai prigimčiai būdingo nuovargio norėjo miegoti, tarė miegui: „Eik šalin, blogasis tarne!“ – Jis šiek tiek nusenūdo sėdėdamas ir tuoj pat pakilo.¹³¹⁶ Ir vėl tarė: „Vienuoliui pakaks ir vienos valandos miego, jei jis yra kovotojas“.¹³¹⁷

Švento Arsenijaus tėvas, kilmingiausias senatorius, baigdamas gyvenimą, testamentu paliko Arsenijui didelį turtą. Paskutinės valios vykdytojas atnešė Arsenijui minėtą testamentą, o tas paėmęs norėjo jį suplėšyti. Vykdytojas, puolęs jam po kojų, prašė šito nedaryti, nes kitaip jam bus nukirsta galva. Arsenijus jam tarė: „Aš numiriau anksčiau nei jis. Tad kaip tėvas, tik dabar miręs, paskyrė mane paveldėtoju?“ – Taigi Arsenijus grąžino testamentą, nepanoręs nieko priimti.¹³¹⁸

Kartą pasigirdo balsas, prakalbęs į Arsenijų: „Ateik, ir aš parodysiu tau žmonių darbus“. – Balsas nuvedė jį į vieną vietovę ir parodė jam etiopą, kertantį malkas ir kraunantį didelį ryšulį, kurio neįstengė panešti. Po to jis vėl kirto malkas ir krovė į ryšulį, ir gana ilgai taip plušo. Taip pat parodė jam žmogų, semiantį vandenį iš ežero ir pilantį į kiaurą cisterną, iš kurios vanduo išsiliedavo atgal į ežerą, tačiau žmogus vis norėjo tą cisterną pripildyti. Ir dar parodė jam šventyklą ir du raitus vyrus, gabenančius skersą rąstą. Jie norėjo patekti į bažnyčią, tačiau negalėjo, nes nešė rąstą skersai. Balsas paaiškino: „Tie, kurie neša kaip kokį teisingumo, sumišusio su puikybe jungą, ir nenusižemina, todėl jie lieka už Dievo karalystės durų. Kapojantis malkas yra daug nuodėmių turintis žmogus, kuris atgailaudamas neišsivaduoja iš nuodėmių, bet prie senų nuodėmių prideda naujas. Tas, kuris semia vandenį, dirba gerus darbus, bet kadangi su jais sumišę ir blogi, jis dirba perniek“.¹³¹⁹

Šeštadienio vakarą, artėjant sekmadieniui, Arsenijus nusi-gręžė nuo saulės ir ištiesė savo rankas į dangų. O sekmadienio rytą pakilusi saulė apšvietė jo veidą. Taip jis ir mirė.¹³²⁰

Taip pasakojama *Tėvų gyvenimuose*.

CLXXV. APIE ŠVENTĄ AGATONĄ, ABATĄ

APIE ŠVENTĄ AGATONĄ, ABATĄ CLXXV – Abatas Agatonas trejus metus nešiojo savo burnoje akmenį, kol išmoko tylėti¹³²¹.

Kitas brolis, tapęs brolijos nariu, tarė sau: „Būk toks kaip asilas. Kaip asilas gauna mušti ir nekalba, kenčia įžeidinėjimus ir neatsako, taip ir tu elkis“.¹³²²

Kitas brolis nė žodžio nepratarė, nuvytas nuo stalo. Vėliau paklaustas apie tai, jis tarė: „Savo širdyje apsisprendžiau elgtis kaip šuo, kuris išeina laukan, kai yra vejamas“. ¹³²³

Agatonas, paklaustas, kokia dorybė reikalauja daugiausia vargo, atsakė: „Manau, kad nėra kito tokio sunkaus darbo kaip melsti Dievą: mat nedraugai nuolat plūkiiasi, kad šią maldą pertrauktų. Dirbdamas kitus darbus žmogus gali šiek tiek pailsėti, o besimeldžiančiojo darbas – tai nuolatinė kova“. ¹³²⁴

Vienas brolis paklausė Agatono, kaip reikia sugyventi su kitais broliais, ir jis atsakė: „Kaip pirmąją dieną, ir nepasitikėk: nėra baisesnės kančios nei pasitikėjimas, jis yra visų kančių gimdytojas“. ¹³²⁵ – Ir dar pridūrė: „Piktuolis, jei jis prikelia mirusius, dėl savo piktumo jis nepatinka niekam, net Dievui“. ¹³²⁶

Vienas irzlus brolis tarė sau: „Jei gyvenčiau vienas, taip greitai nepasiduočiau pykčiui“. – Kartą jis pylė vandenį į ąsotį, ir tas apvirto; pylė antrą kartą, tas vėl apvirto. Kai pylė trečią kartą, ir indas trečią kartą apvirto, tas, apimtas įsiūčio, indą sudaužė. Atsitokėjęs brolis suprato, kad iš jo pasityčiojo tas pats pykčio demonas, ir tarė: „Štai esu vienas, tačiau mane įveikė pyktis. Todėl grįšiu aš į broliją, nes visur yra sunkaus darbo, visur – ištvermės, ir reikia Dievo pagalbos“. ¹³²⁷

Ir priešingai, buvo du broliai, kurie daugelį metų kartu gyvendami, niekuomet negalėjo susipykti. Kartą vienas tarė kitam: „Susiginčykime ir mes, kaip kad pasauliečiai daro“. – Antrasis atsakė: „Kad aš nežinau, kaip kyla ginčas“. – Pirmasis tarė: „Aš padedu tarp mūsų plytelę ir sakau: „Ji yra mano“. Tada tu sakyk: „Ne, ji mano“. Taip ir prasidės ginčas“. – Taigi per vidurį jie padėjo plytą. Vienas tarė: „Ji mano“. – Kitas tarė: „Ne, mano“. – Pirmasis nusileido: „Tegu bus tavo: imk ir eik!“ – Taip jie ir išsivaikščiojo, neįstengę tarpusavyje susivaidyti. ¹³²⁸

Abatas Agatonas buvo išmintingas suprasti, stropus sunkiai dirbti, neišrankus valgyti ir rengtis. Jis sakė: „Savo noru niekada nesu užmigęs, širdyje ant ko nors pykdamas, ir neleidau miegoti kitam, turinčiam ką nors prieš mane“. ¹³²⁹

Prieš mirdamas Agatonas tris dienas gulėjo nejudėdamas atmerktomis akimis. Kai broliai jį pajudino, jis tarė: „Stoviu dieviškojo teismo akivaizdoje“. – Tie atsakė: „Ar bijai?“ – Tas: „Visomis jėgomis, kiek įstengiau, dirbau, saugodamas Dievo prisakymus. Tačiau esu žmogus ir nežinau, ar patiko mano darbai Viešpačiui“. – Jie tarė: „Argi nesi tikras, kad tavo darbai buvo atlikti pagal Dievo valią?“ – Tas: „Nebūsiu tikras, kol nestosi prieš Jį, mat Dievo nuosprendžiai yra viena, o žmonių – kita“. – Broliai dar norėjo jį paklausti, tačiau Agatonas tarė: „Susimildami nebekalbėkite su manimi, nes esu užsiėmęs“. – Tai pasakęs netrukus su džiaugsmu išleido dvasią. Broliai regėjo jį suspaudžiant dvasią taip, tarsi kas nors sveikintų savo mylimus bičiulius. ¹³³⁰

Tai pasakojama *Tėvų gyvenimuose*.

CLXXVI. APIE ŠVENTUS VARLAAMĄ IR JUOZAPATĄ

APIE ŠVENTUS VARLAAMĄ IR JUOZAPATĄ CLXXVI – Varlaamas, kurio istoriją stropiai išdėstė Jonas Damaskietis, atvertė į tikėjimą karalių šventą Juozapatą, padedamas dieviškosios malonės, veikusios jame. Mat kai visa Indija buvo pilna krikščionių ir vienuolių, iškilo labai galingas karalius, vardu Aveniras, kuris smarkiai persekiojo krikščionis, o ypač vienuolius. Sykį vienas karaliaus bičiulis, jo rūmuose ėjęs aukščiausias pareigas, dieviškos malonės paveiktas, paliko karališkąjį dvarą ir įstojo

į vienuolių ordiną. Tai išgirdęs, karalius pašėlo iš pykčio ir įsakė ieškoti jo po dykumas, o vos tik suradus, atvesti pas jį. Pamatęs menka tunika prisidengusį ir bado išsekintą tą, kuris puošdavosi žėrinčiais apdarais ir buvo pratęs mėgautis gausybe malonumų, tarė jam: „Kvaily, netekęs proto, kodėl garbę iškeitei į panieką ir vaikų pajuoką?“ – Tas atsakė: „Jei nori išgirsti tokio mano poelgio priežastis, nuvyk tolyn nuo savęs savo priešus“. – Karaliui paklausus, kas yra tie jo priešai, tas atsakė: „Pyktis ir godulys. Būtent jie trukdo išvysti tiesą. Tegu išmintis ir santūrumas padeda išgirsti tai, ką ketinu pasakyti“. – Karalius jam: „Tebūnie taip, kaip sakai“. – Tas tarė: „Neišmanėliai niekina tai, kas yra, tarsi to nebūtų; o tai, ko nėra, siekia gauti, tarsi tai būtų. Neragavęs saldybės to, kas yra, negalės pažinti tikrosios prigimties to, ko nėra“. – Vienuoliui ilgai kalbėjus apie Įsikūnijimo ir tikėjimo paslaptis, karalius tarė: „Jei iš pradžių nebūčiau tau pažadėjęs nepasiduoti pykčiui, tai dabar atiduočiau tavo kūną sudeginti. Todėl kelkis ir dink man iš akių, kad tavęs daugiau nebematyčiau ir bloga baigtimi nepražudyčiau“. – Dievo vyras pasišalinęs nuliūdęs, nes nepatyrė kankinystės.¹³³¹

Tas karalius neturėjo vaikų. Ir štai jam gimė nepaprastai gražus berniukas, kuris buvo pavadintas Juozapatu. Vaiko gimimo proga karalius sukvietė nesuskaitomą daugybę žmonių atnašauti dievams. Pasikvietė ir penkiasdešimt penkis astrologus, kurių rūpestingai teiravosi, kokia ateitis laukia jo sūnaus. Visi atsakė, kad jis bus didis turtais ir galybe; tačiau vienas, išmintingesnis nei visi, tarė: „Tas vaikas, karaliau, kuris tau gimė, gyvens ne tavo karalystėje, bet kitoje, nepalyginti geresnėje. Manau, jis bus išpažinėjas to krikščioniškojo tikėjimo, kurį persekioji“. – Išminčius bylojo ne savo mintis, bet kalbėjo,

įkvėptas Dievo. Tai išgirdęs karalius, nepaprastai persigando ir liepė miesto nuošalėje pastatyti ištaigingiausius rūmus, kuriuose apgyvendino berniuką. Kartu su juo apgyvendino ten ir gražiausius jaunuolius, prisakęs jiems vaikui girdint nė žodžiu neužsiminti apie mirtį, senatvę, apie ligą ar vargystę, ar apie ką kita, kas galėtų jį nuliūdinti. Jie turėjo siūlyti vaikui visa, kas malonu, kad jo siela, užimta vien džiugių dalykų, negalėtų galvoti apie tai, kas laukia ateityje. O jei kas nors iš tarnų netikėtai susirgtų, tokį karalius įsakė tuoj pat išvyti ir jo vieton atvesti kitą, sveiką. Ir dar karalius liepė niekam neužsiminti vaikui apie Kristų.

Tuo laiku karaliaus aplinkoje buvo vienas žmogus, vyriausias tarp kilmingų didikų; jis buvo uolus krikščionis, bet nuo visų tai slėpė. Kartą jis lydėjo karalių medžioklėn ir pamatė ant žemės gulintį vargetą, kuriam žvėris buvo sužeidęs koją. Vargeta paklausė jo, ar negalėtų jam pagelbėti, gal kada ir jis galėsias jam būti naudingas. Didikas tarė jam: „Aš mielai tau pagelbėsiu, tačiau nenumanau, kuo galėtum būti man naudingas“. – Tas atsakė: „Aš esu žodžių gydytojas. Jei kas nors sužeidžiamas žodžiais, moku suteikti tinkamą vaistą“. – Didikas niekais palaikė visa, ką tas kalbėjo, tačiau Dievo vardan jį paėmė ir pasirūpino juo. Tuo tarpu kiti, pavyduoliai ir piktavaliai, matydami minėtą didiką pelnius tokią karaliaus malonę, apkaltino jį karaliui, neva jis ne tik į krikščionių tikėjimą linkęs, bet dar ir valdžią bando sau pasiglemžti, kurstydamas liaudį ir lenkdamas ją savo pusėn. „Jei nori, karaliau“, – kalbėjo jie, – „įsitikinti, ar tikrai taip yra, pasikviesk jį paslapčia ir užsimink, kad šis gyvenimas greitai baigsis ir patvirtink dėl to norįs atsisakyti valdžios teikamos šlovės ir užsivilkti vienuolių, kuriuos iki šiolei persekiojai, abitą. Tada pamatysi, ką jis tau atsakys“. – Kai

karalius padarė visa, ką tie buvo sakę, tas didikas, neįtardamas klastos, apsipylęs ašaromis pagyrė karaliaus pasirinkimą ir priminęs pasaulio tuštybę, patarė kuo greičiau įvykdyti tai, ką buvo nusprendęs. Tai išgirdęs, karalius patikėjo, kad visa, ką anie buvo sakę, yra teisybė, ir baisiausiai užsirūstino, tačiau jam nieko nesakė. O didikas, manydamas, kad karalius rimtai svarsto jo žodžius, drebedamas pasišalino. Prisiminęs turįs žodžių gydytoją, viską jam papasakojo, o tas tarė: „Tebūnie tau žinoma, kad tavo žodžiai sukėlė karaliui įtarimą, jog nori užgrobti jo valdžią. Tad kelkis, nusiskusk savo plaukus, nusi-metęs drabužius užsivilk ašutinę ir, vos pradėjus švisti, nueik pas karalių. Kai karalius paklaus, ką tai reiškia, atsakysi: „Štai, karaliau, esu pasiruošęs sekti paskui tave. Net jei kelias, kuriuo trokšti eiti, yra sunkus, man, esančiam šalia tavęs, bus lengva. Kaip turėjai mane, savo bendražygį, laimėje, lygiai taip turėsi ir nelaimėje. Aš jau pasiruošęs, ko delsi?“ – Kai didikas viską taip ir padarė, karalius apstulbo ir, apkaltinęs klastūnus, tą žmogų dar didesne garbe apdovanojo.

Tuo tarpu karaliaus sūnus, auklėtas rūmuose, suaugo ir tapo labai išmaniu jaunuoliu. Stebėdamasis, kodėl tėvas jį laiko uždaręs, paklausė paslapčia apie tai vieną iš savo tarnų, su kuriuo bičiuliavosi labiau nei su kitais; jaunikaitis sakė skendįs didžiame liūdesyje dėl to, kad jam negalima išeiti, ir nei maistas jam nebeskanus, nei gėrimas. Tai išgirdęs, tėvas susikrimto ir liepė paruošti tinkamus žirgus, o priekyje pasiuntė būrį plojimai sveikinančių žmonių, rūpestingai prisakęs žiūrėti, kad jo sūnui nenuiktų kas nors baisaus. Taigi minėtam jaunikaičiui taip bekeliaujant, kartą kelyje pasirodė raupsuotasis ir neregys. Pamatęs juos jaunikaitis ir iš nuostabos neteko žado ir paklausė, kas jie tokie ir ką turi, o tarnai atsakė: „Tai kančios, kurios

ištinka žmonės“. – Tas paklausė: „Ar paprastai taip nutinka visiems žmonėms?“ – Aniems atsakius neigiamai, tarė: „Ar yra žinoma, kas turi tai kęsti, ar taip gali nutikti bet kam?“ – Anie: „Koks gi žmogus gali žinoti savo ateitį?“

Jaunikaitis ėmė labai nerimastauti dėl tokio jam neįprasto dalyko. Kitą kartą jis pamatė labai susenusį senolį, susiraukšlėjusiu veidu, su kupra ant nugaros ir kažką balbatuojantį, nes jo dantys buvo iškritę. Netekęs žado, jis panūdo sužinoti, kas tai per reginys. Sužinojęs, kad tokiu tampama, pragyvenus daugybę metų, paklausė: „Ir kokia yra jo baigtis?“ – Jam atsakė: „Mirtis“. – Tada jaunikaitis: „Ar miršta visi, ar tik kai kurie?“ – Sužinojęs, kad visi turi mirti, paklausė: „Kiek metų sulaukus ateina mirtis?“ – Anie: „Sulaukus aštuoniasdešimties ar šimto metų ateina senatvė, o po to ir mirtis“. – Visa tai savo širdyje vis permąstydamas jaunikaitis tapo labai uždaras, nors tėvo akyse dėjosi linksmas, ir troško, kad kas nors visa tai išaiškintų ir pamokytų.

Tuo tarpu doras ir nepriekaištingą vardą pelnęs vienuolis, gyvenęs Senaaro žemėje¹³³², vardu Varlaamas, per Šventąją Dvasią sužinojo visa, kas vyksta aplink karaliaus sūnų, ir, persirengęs prekiju, atvyko į tą miestą. Sutikęs karaliaus sūnaus auklėtoją, Varlaamas prakalbo, jam sakydamas: „Esu prekeivis ir parduodu brangų akmenį, kuris akliesiems akių šviesą suteikia, kurtiesiems ausis atveria, nebylius kalbėti priverčia, stokojančius proto išmintimi užlieja. Tad vesk dabar mane pas karaliaus sūnų, ir aš atiduosiu jam šį akmenį“. – Anas jam atsakė: „Atrodai esąs didžiai išmintingas žmogus, bet tavo žodžiai prieštarauja išminčiai. Vis dėlto, kadangi nusimanau apie akmenį, parodyk man tą akmenį, ir jei paaiškės, kad jis ištis toks, kaip apie jį kalbi, iš karaliaus sūnaus sulauksi di-

džiausios pagarbos“. – Tas jam: „Be to mano akmuo turi dar ir tokią galią, kad jei į jį pažvelgtų neturintis puikaus regėjimo ir nesaugantis tobulo skaistumo, toks žmogus prarastų ir tą regėjimo galią, kurią turi. Aš, net ir neišmanydamas medicinos meno, matau, kad tavo akys nėra sveikos, o karaliaus sūnų girdėjau esant dorovingą ir turint gražias ir sveikas akis“. – Anas jam: „Jei taip, nerodyk man to akmens, nes ir mano akys nėra sveikos, ir nuodėmėmis esu susitęsęs“. – Taigi pranešęs visa tai karaliaus sūnui, kuo skubiau nuvedė Varlaamą pas jį.

Nuvestas ir karaliaus pagarbiai priimtas, Varlaamas tarė: „Gera padarei, karaliau, kad nekreipei dėmesio į skurdžią išorę. Kartą vienas didis karalius, važiuodamas paausotu vežimu, kelyje sutiko žmones, vilkinčius aprintus ir menkus drabužius. Jis tučtuojau iššoko iš vežimo, puolęs jiems po kojų, juos pagarbino, o pakilęs – išbučiavo. Didikai, pasipiktinę tokiu karaliaus elgesiu, tačiau bijodami jam priekaištauti, pranešė karaliaus broliui, kaip karalius paniekino karališkąją didybę, o brolis papriekaištavo dėl to karaliui. Jei toje karalystėje kas nors būdavo nuteisiamas mirti, buvo įprasta, kad karalius nusiųstų šauklį su trimitu prie to žmogaus durų. Taigi atėjus vakarui, jis įsakė pūsti trimitą prie brolio durų. Tas išgirdęs ir nesitikėdamas išsigelbėti, visą naktį praleido be miego ir surašė testamentą, o išaušus rytui, apsirengęs juodais drabužiais, su žmona ir vaikais liūdnas prisiartino prie rūmų vartų. Liepęs užėti, karalius jam tarė: „Ak neišmanėli, jei taip išsigandai, atpažinęs šauklį savo brolio, kurio akyse niekuo nenusikaltai, kaip aš turėčiau bijoti šauklio savo Viešpaties, prieš kurį taip nusidėjau, kuris žymiai garsiau trimituoja man mirtį ir skelbia baisųjį Teisėjo atėjimą?“ – Po to jis liepė padaryti keturias skryneles. Dvi iš jų įsakė iš išorės auksu padengti ir prikrauti supuvusių mirusiųjų

kaulų, o kitas dvi – ištepti derva ir prikrauti brangakmenių ir perlų. Pasišaukęs didikus, kuriuos žinojo apskundus brolių, padėjo prieš juos tas keturias skryneles ir paklausė, kurios yra brangesnės. Tie nusprendė, kad dvi paaukuotosios yra itin vertingos, o likusios – kiek mažesnės vertės. Tada karalius liepė atidengti paaukuotąsias, ir tuoj pasklido nepakenčiama smarvė. Karalius jiems tarė: „Šios skrynelės panašios į tuos, kurie, apsirengę šlovės drabužiais, viduje yra pilni ydų purvo“. Po to liepė atidaryti kitas skryneles, ir pasklido nuostabus kvapas. Karalius jiems tarė: „Šios panašios į tuos vargšus, kuriuos aš pagerbiau, ir kurie, net ir menkų rūbų dengiami, viduje spindi visokiausių dorybių kvapu. Jūs pastebite tik tai, kas matyti išorėje, ir nesusimąstote, kas slypi viduje“. Taigi tu, kaip ir anas karalius, pasielgei teisingai, priimdamas mane“.

Taigi Varlaamas ėmė karalaičiui daug kalbėti apie pasaulio sukūrimą ir žmogaus nuopuolį, apie Dievo Sūnaus Įsikūnijimą, Kančią ir Prisikėlimą. Jis daug kalbėjo ir apie Teismo dieną, atlygį už gerus ir blogus darbus, griežtai pasmerkė tuos, kurie vergauja stabams, o apie jų kvailumą pateikė tokį pavyzdį: „Vienas šaulys, sumedžiojęs mažą paukštelį, vadinamą lakštingalą, jau norėjo jį nužudyti, bet lakštingalai buvo suteiktas žmogaus balsas ir ji prakalbo: „Kas gi tau pagelbės, žmogau, jei mane nužudysi? Juk net savo pilvo nevaliosi manimi pasotinti. O jei mane paleisi, duosiu tau tris patarimus; jei uoliai jų paisysi, turėsi daug naudos“. – Šaulys, išgirdęs ją kalbant, neteko žado ir pažadėjo paukštelį paleisti, jei duos jam tris patarimus. Lakštingala tarė: „Niekuomet nesistenk sugauti to, ko negalima sugauti; niekuomet nesikrimsk dėl to, kas pražuvo ir nebegali būti atgauta; niekuomet netikėk netikėtinu žodžiu. Žiūrėk šių trijų patarimų, ir tau seksis“.

Šaulys, kaip buvo žadėjęs, paukštelį paleido, ir lakštingala, nuskrisdama dangumi, tarė: „Vargas tau, žmogau, tokį blogą patarimą gavai ir tokį didelį lobį šiandien praradai! Mano viduriuose yra perlas, didumu lenkiantis net stručio kiaušinį“. Tai išgirdęs, žmogus labai nusiminė, jį paleidęs, ir bandė sugauti, sakydamas: „Atlėk į mano namus, aš labai gražiai tave priimsiu ir garbingai tave išleisiu“. Lakštingala jam atsakė: „Dabar tikrai supratau, kad esi kvailas. Tu negavai jokios naudos iš to, ką tau pasakiau, nes kremtiesi dėl manęs, dingusios ir nebesusigrąžinamos; bandei mane sugauti, nors negali mano keliu keliauti, ir galiausiai patikėjai mano viduriuose esant didžiulį perlą, nors aš visa dydžiu neprilygstu stručio kiaušiniui“. Taigi kvailiai yra tie, kurie tiki stabais, nes garbina tuos, kuriuos patys padarė, ir savo sargais vadina tuos, kuriuos patys sergėja“.

Jis ėmė plačiai kalbėti apie apgaulingus pasaulio malonumus ir tuštybę ir šia tema pateikė daug pavyzdžių, sakydamas: „Trokštantys kūniškų malonumų ir leidžiantys savo sieloms mirti badu yra panašūs į vieną žmogų, kuris kiek galėdamas spruko, išvydęs vienaragį ir bijodamas, kad tas jo neprarytų, ir įkrito į gilią prarają. Krisdamas rankomis jis sugriebė medelį ir atrėmė koją į slidų ir netvirtą pagrindą. Pažvelgęs aukštyn jis pamatė dvi peles – baltą ir juodą – be paliovos graužiančias medelio šaknį, kurią jis buvo sugriebęs, ir jau visai nedaug trūko, kad ją perkrimstų. Prarajos gelmėje žmogus išvydo siaubingą slibiną, spjaudantį ugnimi ir išžiotais nasrais trokštantį jį praryti. Ant pagrindo, į kurį rėmėsi kojos, jis pamatė belendant keturių gyvačių galvas. O pakėlęs akis, pamatė lašelį medaus, varvantį nuo to medelio šakų. Pamiršęs iš visų pusių gresiantį pavojų, jis visas atsidavė to medaus lašelio saldybei.

Vienaragis yra simbolis mirties, kuri visuomet seka žmogų ir trokšta jį pačiuoti. Praraja – tai pasaulis, pilnas visokio blogio. Medelis – tai kiekvieno iš mūsų gyvenimas, kuris dieną naktį, kiekvieną valandą, yra tarsi nepaliamajam graužiamas baltos ir juodos pelės ir artėja prie visiško sugraužimo. Pagrindas su keturiomis gyvatėmis – tai kūnas, susidedantis iš keturių elementų, kuriems praradus tarpusavio dermę kūno sąranga išyra. Siaubingas slibinas – tai pragaro žiotys, trokštančios visus praryti. Nuo šakelės varvantis saldėsis – apgaulingi pasaulio malonumai, suvedžiojantys žmogų, kad jis kuo mažiau nujaustų jam gresiantį pavojų.

Ir dar Varlaamas pridūrė: „Ir dar mylintieji pasaulį yra panašūs į vieną žmogų, turėjusį tris draugus. Pirmą bičiulį jis mylėjo labiau nei save, antrą – kaip save patį, trečią – mažiau nei save ir beveik visai jo nemylėjo. Kartą jis pateko į didelį pavojų ir buvo pakviestas pas karalių. Jis nubėgo pas pirmą draugą prašyti pagalbos, priminė jam, kaip jį visuomet mylėjęs. O tas jam atkirto: „Nežinau, kas esi, žmogau. Aš turiu kitų draugų, su kuriais šiandien man reikia linksmintis, nuo šiol jie bus mano draugai. Tačiau duosiu tau dvi nedidukes ašutines, kad turėtum, kuo apsigobti“. – Sutrikęs žmogus nuėjo pas antrą draugą ir taip pat paprašė jo pagalbos. Tas jam atrėžė: „Neturiu laiko su tavimi ginčytis; turiu daugybę rūpesčių. Palydėsiu tave galiuką iki rūmų vartų ir tuoj pat grįšiu namo savų reikalų tvarkyti“. – Nuliūdęs ir nusivylęs žmogus nuėjo pas trečią draugą ir nunarinęs galvą jam tarė: „Nežinau, kaip su tavimi kalbėti, nes nemylėjau tavęs taip, kaip turėjau, tačiau, apniktas negandų ir apleistas draugų, prašau pagelbėti man ir atleisti“. – Tas džiugiu veidu tarė: „Pripažįstu, kad tu išties esi pats brangiausias bičiulis ir, prisimindamas tavo kad ir nedideles geradarystes, eisiu prieky

tavęs ir užtarsiu prieš karalių, kad neatiduotų tavęs į nedraugų rankas“. – Taigi pirmasis draugas – tai turtų valdymas, dėl kurių žmogus patiria daugybę pavojų, o atėjus laikui mirti, iš jų negauna nieko, tik menkutę audinio skiautę įkapėms. Antrasis draugas – tai žmona, vaikai ir tėvai, kurie su jumis gyvena tik tol, kol mirštate, o po to tuoj pat grįžta prie savo rūpesčių. Trečiasis draugas – tai tikėjimas, viltis ir meilė, išmalda ir kiti dori darbai, kurie, mums iškeliavus iš kūno, gali eiti priekyje mūsų ir užtarti mus prieš Dievą, išvaduoti iš nedraugų demonų“.

Ir dar Varlaamas pridūrė: „Viename dideliame mieste buvo paprotys visiems metams valdovu skirti svetimšalį ir nepažįstamą žmogų. Gavęs visą valdžią, jis galėjo daryti, ką panorėjęs ir valdyti kraštą be jokių potvarkių. Kai jis mėgavosi visokiausiais gardumynais ir galvodavo, kad šitai tęsis amžinai, miestiečiai staiga prieš jį sukildavo ir, nutempę nuogą per visą miestą, ištremdavo į atokią salą, kur, neradęs nei maisto, nei apdaro, kėsdavo badą ir šaltį. Galiausiai valdžia buvo patikėta žmogui, kuris žinojo apie tų miestiečių paprotį. Jis nusiuntė į tą salą begalę turtų ir, po metų ištremtas, mėgavosi ten gausybe gardumynų, kai tuo tarpu kiti merdėjo iš bado. Tas miestas yra šis pasaulis; miestiečiai – tamsybių valdovai, kurie mus vilioja apgaulingais pasaulio malonumais. O kai mums nesitikint ateina mirtis, mes nugrimztame į tamsybių kraštą. Turtus į amžinąją vietą pasiunčia vargšų rankos“.

Kai Varlaamas puikiai išmokė karaliaus sūnų, ir tas jau norėjo sekti paskui Varlaamą, palikęs tėvą, Varlaamas jam tarė: „Jei taip pasielgsi, būsi panašus į vieną jaunuolį, kuris nenorėdamas tuoktis su kilminga mergina, atsisakė jos ir pabėgo. Atkakęs į vieną kraštą, jis pamatė mergelę, susenusio vargetos dukterį, sunkiai triūsiančią ir šlovinančią balsu Dievą. Jaunikaitis paklausė: „Ką

čia darai, moterie? Nors esi tokia vargšė, bet dėkoji Dievui, tarytum daug iš jo būtum gavusi“. Ji atsakė: „Kaip truputis vaistų dažnai sunkią ligą pagydo, taip dėkojimas už mažas dovanas tampa dovanų didėjimo priežastimi. Tačiau ne tai, kas matyti išorėje, yra mūsų, o tai, kas yra mumyse. Aš daug esu gavusi iš Dievo, nes jis sukūrė mane pagal savo paveikslą, suteikė man protą, pakvietė į savo šlovę ir atvėrė man savo karalystės duris. Už tiek daug ir tokias dideles dovanas dera Jį šlovinti“. Jaunuolis, matydamas mergelės išmintį, paprašė jos tėvo duoti ją į žmonas. Tas atsakė: „Negali gauti mano dukters, nes esi turtingų ir kilmingų tėvų sūnus, o aš esu vargšas“. Kadangi jaunikaitis vis neatlyžo, senis tarė: „Negaliu tau jos duoti parsivesti į tėvo namus, nes ji mano vienturtė“. Jaunikaitis atsakė: „Liksiu pas jus ir viskuo prisitaikysiu prie jūsų“. Taigi padėjęs į šalį brangų ir puošnų apdarą, jaunikaitis užsivilkė senio drabužį ir, likęs pas jį, gavo į žmonas tą mergelę. Ilgai bandęs jaunikaitį, senis galop nuvedė jį į miegamąjį ir parodė tokią milžinišką krūvą turtų, kokios tas dar niekada nebuvo matęs, ir viską jam atidavė“.

Juozapatras tarė: „Tavo žodžiai labai mane paveikė ir, manau, kad šis pasakojimas buvo apie mane. Bet sakyk man, tėve, kiek tau metų ir kur tu lankaisi, nes nenoriu niekuomet nuo tavęs atsiskirti“. – Tas atsakė: „Man keturiasdešimt penkeri metai ir gyvenu aš Senaaro žemės dykrose“. – Juozapatras jam: „Bet, tėve, atrodo lyg būtum daugiau nei septyniadešimties“. – Tas: „Jei stengiesi suskaičiuoti mano metus nuo gimimo, teisingai pastebėjai, bet aš nieku gyvu neįskaičiuoju į savo gyvenimo trukmę tų metų, kurie buvo praleisti pasaulio tuštybėje; tada buvau miręs viduje ir mirties metų niekuomet nevadinsiu gyvenimo metais“. – Kadangi Juozapatras panorė sekti jį į dykumą, Varlaamas tarė: „Jei taip pasielsi, aš liausiuosi bendravęs su

tavimi ir būsiu patarėjas savo persekiojimo broliams. Tačiau kai pamatysi, kad atėjo tinkamas metas, ateisi pas mane“.

Taigi Varlaamas, pakrikštijęs karaliaus sūnų ir kuo geriausiai išmokęs tikėjimo dalykų, pabučiavo jį ir grįžo į savo kraštą. Karalius, išgirdęs, kad jo sūnus tapo krikščionimi, labai nusiminė. Vienas karaliaus bičiulis, vardu Arachis, guosdamas jį, kalbėjo: „Pažistu, karaliau, vieną senį, atsiskyrėlį, kuris yra mūsų tikėjimo, tačiau viskuo panašus į Varlaamą. Apsimesdamas Varlaamu, pirmiausia jis gins krikščionių tikėjimą, o po to leisis perkalbamas ir paneigs visa, ko buvo mokęs. Taip karaliaus sūnus sugrįš pas mus“. – Taigi karalius, paėmęs minėtą didiką, su gausia kariuomene išjojo ieškoti Varlaamo ir sučiupęs tą atsiskyrėlį, apsiskelbė sugavęs Varlaamą. Karaliaus sūnus, išgirdęs, kad jo mokytojas sučiuptas, karčiai verkė, bet vėliau dieviško apreiškimo dėka sužinojo, kad tas žmogus nėra tikrasis Varlaamas.

Tėvas, atėjęs pas sūnų, tarė: „Mano sūnau, tu sukėlei man didelį liūdėsį, paniekinai mano žilą galvą ir atėmei šviesą manų akių. Kodėl, sūnau, taip pasielgei ir apleidai mano dievų tikėjimą?“ – Sūnus jam atsakė: „Bėgau, tėve, nuo tamsybių, skubėjau į šviesą, nusigręžiau nuo paklydimo ir pažinau tiesą. Tad nevark veltui, nes niekuomet negalėsi atitraukti manęs nuo Kristaus; kaip tau neįmanu ranka pasiekti dangaus aukštybes ar nusausinti didžiąją jūrą, žinok, kad lygiai taip neįmanu atitraukti mane nuo Kristaus“. – Tada karalius tarė: „Kas gi kitas yra šių mane ištikusių blogybių kūrėjas, jei ne aš pats, padaręs tau tiek gero, kiek joks tėvas savo sūnui nėra niekada padaręs? Dėl to tavo ydinga valia ir nesuvaldomas troškimas liepė tau kvailioti prieš mano galvą. Ne šiaip sau astrologai tau gimus kalbėjo, kad būsi pasipūtęs ir neklausysi tėvų. O

dabar, jei su manimi nesutiksi, liausies būti mano sūnumi, ir aš, vietoj tėvo tapęs tavo nedraugu, pasielgsiu su tavimi taip, kaip nesu pasielgęs net su priešu“. – Juozapas jam: „Kodėl liūdi, karaliau, jei tapau gėrio dalininku? Ar koks nors tėvas liūdėjo dėl savo sūnaus sėkmės? Aš nebevadinsiu tavęs savo tėvu, bet, jei rodysi man priešišumą, vengsiu tavęs it gyvatės“.

Karalius supykęs jį paliko ir papasakojo savo bičiuliui Arachiui apie sūnaus atžagarumą. Tas patarė jam nekalbėti su sūnumi grubiai, nes meilumu ir švelnumu jaunikaitį būtų lengviau perkalbėti. Taigi kitą dieną karalius atėjo pas sūnų, apsikabino ir bučiavo jį, sakydamas: „Švelniausiasis sūnau, gerbk savo tėvo žilą galvą, gerbk, sūnau, savo tėvą. Ar nežinai, kaip gera tėvo klausyti ir jį džiuginti ir priešingai, kaip bloga yra jį liūdinti. Visi, kurie taip elgėsi, mirė baisia mirtimi“. – Juozapas jam tarė: „„Yra metas mylėti ir metas nekęsti, metas karo ir metas taikos“¹³³; tačiau jokių būdu neturime paklusti tiems, kurie mus gręžia nuo Dievo, nesvarbu, ar tai būtų tėvas, ar motina“. – Tėvas, matydamas sūnaus atkaklumą, tarė: „Matau, kad esi užsispyręs ir nenori paklusti, tačiau ateik, ir abu kartu patikėkime tuo, kas teisinga. Aš turiu suėmęs Varlaamą, kuris tave suvedžiojo. Tegu maniškiai ir taviškiai susitinka su Varlaamu. Aš pasiūsiu šauklį, kad be baimės susirinktų visi galilėjiečiai. Prasidėjus disputui, jei nugalės jūsiškis Varlaamas, patikėsime jums, jei mūsiškiai – pritarSITE mums“. – Karaliaus sūnui toks sumanymas patiko. O anie susitarė su apsimetėliu Varlaamu, kaip iš pradžių jis turi apsimesti krikščionių tikėjimo gynėju, o vėliau leistis būti įveiktas. Paskui visi susitiko.

Juozapas, atsigręžęs į Nachorą¹³⁴, tarė: „Tu žinai, Varlaamai, kaip mane mokei. Jei ginsi tikėjimą, apie kurį man kalbėjai, iki pat gyvenimo galo liksiu ištikimas tavo mokymui. Tačiau jei

būsi įveiktas, tuoj pat atkeršysiu tau savo panieką ir, rankomis išplėšęs tavo širdį ir liežuvį, atiduosiu šunims, kad daugiau niekas nedrįstų karaliaus sūnaus į paklydimą vesti“. – Išgirdęs šiuos žodžius, Nachoras labai nuliūdo ir išsigando, matydamas įkritęs į duobę, kurią pats iškasė, ir pakliuvęs į savo paties paspėstus spąstus. Pasvarstęs jis nusprendė, kad, norint išvengti mirties pavojaus, geriau palaikyti karaliaus sūnaus pusę. O karalius viešai jam buvo pasakęs be baimės savo tikėjimą ginti. Taigi vienas iš retorijų pakilęs tarė: „Ar tu esi Varlaamas, suvedžiojęs karaliaus sūnų?“ – Tas atsakė: „Esu Varlaamas, kursai karaliaus sūnų ne į paklydimą nuvedžiau, bet iš paklydimo išvadavau“. – Retorius: „Kai mūsų puikūs ir nuostabūs vyrai garbino mūsų dievus, kaip drįsai prieš juos sukilti?“ – Tas atsakė: „Chaldėjai, graikai ir egiptiečiai klysdami sakė, kad tai, kas sukurta, yra dievai. Chaldėjai manė, kad dievai yra elementai, nors jie yra sukurti žmonėms naudoti, idant paklustų jų valdymui ir būtų iškreipiami daugelio kančių. Graikai galvojo, kad dievai yra žmonės be gėdos, tokie kaip Saturnas, kuris, sakoma, surijo savo vaikus, nusipjovė savo genitalijas ir išmetė jas į jūrą, iš kur gimė Venera; ir dar jis buvo surištas savo sūnaus Jupiterio ir nublokštas į Tartarą. Jupiteris vaizduojamas kaip kitų dievų karalius, tačiau sako, kad jis, įsigeidęs paleistuvauti, dažnai pasiversdavęs gyvūnais. Venera vadinama pasileidėle, nes tai Marsą savo meilužiu turėjo, tai Adonį. Egiptiečiai garbino gyvūnus – avį, veršį, kiaulę ir kt. O krikščionys garbina Aukščiausiojo Sūnų, kuris nusileido iš dangaus ir priėmė kūną“.

Taigi Nachoras ėmė krikščioniškąjį tikėjimą taip akivaizdžiai ginti ir argumentuotai grįsti, kad tie retorikai, praradę kalbos dovaną, visiškai nebežinojo, ką atsakyti. Juozapas nepaprastai džiaugėsi dėl to, kad Viešpats apgynė tiesą tiesos nedraugo

lūpomis, o karalius netvėrė pykčiu. Jis liepė baigti susirinkimą, neva ketindamas kitą dieną vėl jį sušaukti, o Juozapas savo tėvui tarė: „Leisk mano mokytojui likti su manimi šią naktį, kad drauge apsvarstytume atsakymus, kuriuos reikės duoti rytoj, o pats saviškius paimk su savimi ir su jais apsitark, arba, paleidęs ir mane, ir saviškius, priimk mano mokytoją. Priešingu atveju taikysis ne teisingumą, bet prievartą“. – Karalius jam pritarė, vildamasis, kad Nachoras jį suvedžios.

Kai karaliaus sūnus su Nachoru grįžo į rūmus, Juozapas jam tarė: „Nemanyk, kad nežinau, kas esi; žinau, kad esi ne Varlaamas, bet astrologas Nachoras“. – Juozapas ėmė pamokslauti jam apie išganymo kelią ir, atvertęs į tikėjimą, rytė išsiuntė į dykumą. Ten Nachoras priėmė krikštą ir ėmė gyventi atsiskyrėlio gyvenimą.

Vienas magas, vardu Teodas, išgirdęs, kas įvyko, atėjo pas karalių ir pažadėjo priversti jo sūnų grįžti prie gimtųjų įstatymų. Karalius jam tarė: „Jei tai padarysi, pastatysiu tau auksinę skulptūrą ir tau, kaip dievams, auką atnašausiu“. – Tas atsakė: „Atskirk visus žmones nuo savo sūnaus ir liepk atvesti gražias ir pasipuošusias moteris, kurios nuolatos su juo būtų, jam patarnautų, bendrautų ir liktų su juo. O aš nukreipsiu pas jį vieną iš savo dvasių, kuri uždegs jį geismu. Niekas negali jaunuolių taip suvedžioti kaip moterys. Štai vienam karaliui vargais negalais susilaukus sūnaus, patyriausi gydytojai pasakė, kad jo sūnus praras akių šviesą, jei išvys saulę ar mėnulį, nesulaukęs dešimties metų. Todėl karalius, iškirtęs vienoje uoloje urvą, liepė sūnui likti ten, kol nesulauks dešimties metų. Praėjus šiam laikui karalius įsakė savo sūnui pristatyti visokiausių dalykų, kad jis galėtų sužinoti visų jų pavadinimus ir susipažinti su jais. Taigi prieš jį buvo padėtas auksas ir sidabras, brangieji

akmenys, puikūs apdarai, atvesti karališki žirgai ir gausybė kitų dalykų; jis klausė kiekvieno iš jų pavadinimo, o tarnai vardijo. Kai jis nekantriai paklausė, kaip vadinasi moterys, karaliaus ginklanešys juokais pasakė, kad tai demonai, suvedžiojantys žmones. Karaliui paklausus sūnaus, kuris iš visų matytų dalykų jam labiausiai patikęs, jaunikaitis tarė: „Kodėl, tėve, man labiausiai patiko būtent demonai, suvedžiojantys žmones, o ne kas kitas? Niekas taip neuždegė mano sielos kaip jie“. Taigi nemanyk, kad įveiksi savo sūnų koku nors kitu būdu“.

Taigi karalius, išvijęs visus tarnus, apsupo sūnų gražiomis mergelėmis, kurios jį nuolat viliojo atsiduoti aistrai, ir jis neturėjo nieko, į ką dar galėtų pažvelgti, su kuo pasikalbėti ar pavalyti. Piktoji dvasia, pasiūsta mago, užpuolė jaunikaitį ir įžiebė viduje didžiulį ugnies žaizdrą. Viduje liepsnojo piktoji dvasia, o išorėje mergelės skatino pragaištingą karštį. Jausdamas esąs taip smarkiai kankinamas, jaunikaitis sunerimo; visas atsidavęs Dievui jis gavo dieviškąją paguodą, ir visos pagundos liovėsi. Po to tėvas atsiuntė pas jį nepaprastai gražią mergelę, vieno karaliaus dukterį, likusią našlaitę. Kai Dievo žmogus pradėjo jai pamokslauti apie tikėjimą, ji tarė: „Jei nori išgelbėti mane nuo stabų garbinimo, susisaistyk su manimi santuokos saitais. Juk krikščionys nesibaido vedybų, priešingai, šlovina jas, juk jų patriarchai ir pranašai, ir jų apaštalas Petras turėjo žmonas“. – Jaunikaitis jai: „Veltui, moterie, man šitai kalbi. Žinia, krikščionims leidžiama vesti, bet ne tiems, kurie pažadėjo Kristui saugoti skaistybę“. – Ji: „Tebus, kaip tu nori; bet jei nori išgelbėti mano sielą, išpildyk mano mažytį prašymą – praleisk su manimi tik šią naktį, ir pažadu tau, kad, vos pradėjus švisti, tapsiu krikščione. Jei, kaip jūs sakote, angelai danguje džiaugiasi net ir vienu atgailaujančiu nusidėjėliu, argi atsivertimo

įkvėpėjui nepriklauso didelis atlygis? Tik kartą man nusileisk, ir mane išgelbėsi“.

Mergelė ėmė stipriai judinti jo sielos bokštą. Tai matydamas, demonas savo sėbrams tarė: „Matote, kaip ta mergelė sudrebino tai, ko mes negalėjome sudrebinti. Tad eikite; pulkime jį smarkiai, vos tik ištaikę tinkamą progą“. – Šventasis jaunuolis, matydamas esąs taip stipriai užspeistas į kampą, – mat ir geismas jį kurstė, ir galimybė išgelbėti mergelę, velniui pakišus mintį, nedavė jam ramybės, – apsipylė ašaromis ir pasinėrė į maldą. Besimelsdamas jis užmigo ir išvydo save, vedamą į kažkokią pievą, pasipuošusią gražiausiais žiedais, kur švelniai skambėjo medžių lapai, virpinami malonaus vėjelio, ir sklido nuostabus kvapas, kur noko vaisiai, puikūs pažiūrėti ir trokštami paskanauti, kur buvo sustatyti krėslo, padirbti iš aukso ir brangakmenių, lovos, žėrinčios prabangiausiais papuošimais, kur visur tekėjo vaiskiausios versmės. Iš ten jį įvedė į miestą, kurio mūrai buvo iš gryno aukso ir spindėjo nepaprasta šviesa, kur dangiškos kariuomenės giedojo giesmę, negirdėtą mirtinųjų ausiai. Ir buvo pasakyta: „Tai palaimintųjų vieta“. – Kai vyrai norėjo jį išvesti, jis paprašė leisti pasilikti. Tie atsakė: „Sunkiū darbu čia pateksi, jei tik galėsi save priversti“. – Po to nuvedė jį į nepaprastai bjaurią vietą, pilną visokio purvo ir buvo pasakyta: „Tai neteisiųjų vieta“. – Kai jaunikaitis nubudo, tos mergelės grožis, o taip pat ir kitų, jam pasirodė bjauresnis už mėsą.

Kai piktosios dvasios grįžo pas Teodą, ir tas puolė jas plūsti, jos tarė: „Kol jis nebuvo pažymėtas kryžiaus ženklų, mes jį užpuolėme ir smagiai sujaudinome; tačiau kai jis apsiginklavo kryžiaus ženklų, pats ėmė pikta mus persekioti“. – Tada Teodas su karaliumi nuėjo pas Juozapatą, vildamiesi galėsią jį

perkalbėti, tačiau minėtas magas buvo sučiuptas to, kurį pats norėjo sučiupti: jaunikačio atverstas, Teodas priėmė krikštą ir nugyveno pagyrimo vertą gyvenimą. Nusivylęs karalius, draugų patartas, atidavė sūnui pusę savo karalystės. Karalaitis, nors visa širdimi troško gyventi dykumoje, tačiau kuriam laikui priėmė karalystę, norėdamas skleisti tikėjimą. Jam priklausiuiose miestuose jis pastatė šventyklų ir kryžių ir visus atvertė į Kristų. Galiausiai tėvas, pritaręs sūnaus įrodymams ir pamokslavimams, priėmė Kristus tikėjimą ir apsikrikštijo; perleidęs sūnui visą karalystę, pats atsidėjo atgailos darbams ir po to šlovingai baigė gyvenimą.

Paskelbęs karaliumi Barachiją, Juozapatas daug kartų norėjo pabėgti, tačiau žmonės visuomet jį surasdavo. Tačiau galų gale jis pabėgo. Keliaudamas per dykumą, vienam vargšui jis atidavė karališką apsiaustą, o pats liko su palaikiu apdaru. Šėtonas rezgė jam daugybę pinklių: vieną kartą ištraukęs iš makščių kardą, puolė jį ir pagrasino perdursiąs, jei jis nesustos; kitą kartą pasirodė laukinių žerių pavidalu, grieždamas dantimis ir baisingai mykdamas. O tas sakydavo: „Viešpats yra su manim: aš nebijau; ką gali padaryti man žmogus?“¹³³⁵. Dvejus metus Juozapatas klajojo dykumoje ir negalėjo rasti Varlaamo. Pagaliau jis aptiko olą ir, atsistojęs prie įėjimo, tarė: „Palaimink, tėve, palaimink!“ – Išgirdęs jo balsą, Varlaamas šoko laukan; jiedu karštai puolė vienas kitam į glėbį, bučiuodami kits kitą ir niekaip negalėdami liautis. Papasakojo Juozapatas Varlaamui visa, kas buvo nutikę, ir tas nepaprastai dėkojo Dievui. Liko ten Juozapatas daugelį metų, gyvendamas neįtikėtinu susilaikymu ir dorybe. Pagaliau baigęs savo dienas, Varlaamas užmigo ramybėje apie 380-us Viešpaties metus.

Juozapatas, dvidešimt penktaisiais savo gyvenimo metais atsisakęs karaliaus valdžios, trisdešimt penkerius metus tvėrė atsiskyrėlio vargus ir taip, sužibęs daugybe dorybių, užmigo ramybėje ir buvo palaidotas šalia Varlaamo. Tai išgirdęs, karalius Barachijas atvyko ten su gausia kariuomene ir, pagarbiai paėmęs abu kūnus, pergabeno į savo miestą. Prie jų kapų vyksta daugel stebuklų.

CLXXVII. APIE ŠVENTĄ PELAGIJŲ, POPIEŽIŲ

APIE ŠVENTĄ PELAGIJŲ, POPIEŽIŲ CLXXVII – Popiežius Pelagijus pasižymėjo dideliu šventumu. Pagirtinai atlikęs popiežiaus pareigas bei nudirbęs gausybę gerų darbų, jis galiausiai užmigo ramybėje. Tai ne tas Pelagijus, kuris buvo švento Grigaliaus pirmtakas, bet kitas, buvęs popiežiumi dar anksčiau. Mūsų Pelagijaus įpėdinis buvo Jonas III, Jono įpėdinis – Benediktas, Benedikto – Pelagijus, Pelagijaus – Grigalius.

To pirmojo Pelagijaus laikais langobardai atvyko į Italiją. Kadangi daugelis prisipažįsta nežinantys šios istorijos, nusprendžiau, kad reikia ją įterpti čia taip, kaip ją išdėstė langobardų istoriografas Paulius veikale *Langobardų istorija* ir kaip ji yra pateikta įvairiose kronikose.

Buvo tokia labai gausinga germanų tauta, kuri, išėjusi iš Okeano pakrančių šiaurinės dalies, po ilgų karų ir klajonių per įvairias žemes iš Skandinavijos salos pagaliau atkako į Panoniją¹³³⁶; nebedrįsusi žengti toliau, ši tauta įsirengė ten nuolatinę gyvenamąją vietą. Iš pradžių jie buvo vadinami vinulais, vėliau – langobardais¹³³⁷. Jiems dar gyvenant Germanijoje, Agilmudas, langobardų karalius, rado septynis berniukus,

vienos pasileidėlės išmestus į tvenkinį mirti, kuriuos minėta pasileidėlė vienu sykiu buvo pagimdžiusi. Kai karalius, atsitikusiai juos radęs, nustebejęs pavertė juos ietimi, vienas jų karaliaus ietį čiupo ranka. Pamatęs berniuką, karalius neteko žado; jis įsakė vaiką užauginti ir pavadino Lamisijonu, paskelbęs, kad jo laukia didi ateitis. Berniukas buvo toks doras, kad, karaliui mirus, langobardai išrinko jį karaliumi.¹³³⁸

Tuo pačiu laiku Teodorikas¹³³⁹, gotų karalius, imperatoriaus įsakymu valdė Italiją ir buvo suviliotas arijoniškosios erezijos; filosofas Boecijus, buvęs konsulas, patricijus, su patricijumi Simachu, kurio žentas buvo, šlovino respubliką ir gynė romėnų senato galią prieš Teodoriką. Taigi tas Teodorikas ištrėmė Boecijų į Paviją, kur jis sukūrė knygą apie paguodą, ir galiausiai jį nužudė¹³⁴⁰. Sakoma, kad Boecijaus žmona, vardu Elpė, parašė himną apaštalams Petru ir Pauliui, kuris prasideda taip: „Džiugi šventė visuose pasaulio kraštuose“.¹³⁴¹ Dar ji sukūrė epitafiją sau:

Žmonės vadino mane Elpe, kilau iš Sicilijos žemės;
meilė vyrui mane toli nuo tėvynės atvijo.
Aš, svetimšalė, dabar ilsiuos palei portiką šventą
kaip įrodymas jums apie sostą aukštybių Teisėjo.

Staiga miręs, Teodorikas apsigėrė vienam šventam atsiskyrėliui, taip pat popiežiui Jonui¹³⁴² ir Simachui, kuriuos buvo nužudęs; jis, nuogas ir basas, buvo murkdomas į Vulkano katilą, kaip *Dialogue* pasakoja Grigalius¹³⁴³.

Beveik tuo pat metu, tai yra 490-ais metais po Viešpaties Įsikūnijimo, vienas vyskupas arijonas, kaip pasakoja Eutropijus¹³⁴⁴, norėdamas pakrikštyti žmogų, vardu Barba, tarė: „Krikštiju, tave, Barba, vardan Tėvo per Sūnų Šventojoje

Dvasioje“, – taip norėdamas parodyti, kad Sūnus ir Šventoji Dvasia yra žemesni už Tėvą. Bet staiga vanduo pradingo, o tas, kurį reikėjo pakrikštyti, pabėgo į bažnyčią.¹³⁴⁵

Beveik tuo pat metu išgarsėjo šventieji Medardas ir Gildardas, vieną dieną gimę, vieną dieną tapę vyskupais, vieną dieną mirę ir vieną dieną paimti Kristaus¹³⁴⁶.

O anksčiau, pasak vienos kronikos, apie 450-us Viešpaties metus, kai Galijoje plito arijoniškoji erezija, akivaizdžiu stebuklu buvo parodyta trijų asmenų substancijos vienybė, kaip tvirtina Sigibertas. Kai Bazos mieste¹³⁴⁷ vyskupas aukojo šventas Mišias, jis pamatė tris nepaprastai skaidrius vienodo didumo lašus, nukritusius ant altoriaus ir susiliejusius į vieną neįtikėtino grožio brangakmenį. Kai šis buvo įtaisytas vieno auksinio kryžiaus viduryje, kiti brangakmeniai, puošę kryžių, čia pat nukrito. Kronikininkas priduria, kad nedorėliams šis brangakmenis atrodė tamsus, o tyriesiems – šviesus, ligoniams jis grąžindavo sveikatą ir didindavo pamaldumą tiems, kurie garbino kryžių.¹³⁴⁸

Paskui tuos langobardus valdė karalius, vardu Albuinas, stiprus ir drąsus žmogus, kuris, kaudamasis mūšyje su gepidų karaliumi, sutriuškino jo kariuomenę, o patį karalių nukovė¹³⁴⁹. Paveldėjęs valdžią, žuvusio karaliaus sūnus, norėdamas atkeršyti už tėvą, ginkluotu būriu patraukė prieš Albuiną. Albuinas pasiuntė prieš jį savo kariuomenę, jį nugalėjo ir, paėmęs į nelaisvę jo dukterį, vardu Rozimunda, ją vedė. O iš to karaliaus kaukolės Albuinas pasidirbo taurę, inkrustavo ją sidabru ir iš jos gerdavo.

Tomis dienomis imperiją valdė Justinas jaunesnysis¹³⁵⁰. Vienas jo vadų buvo eunuchas, vardu Narsas, kilmingas ir drąsus žmogus, kuris stojo į mūšį prieš gotus, siaubusius visą Italiją,

juos įveikė, nužudė jų karalių Totilą ir grąžino Italijai taiką. Tačiau dėl didelių geradarysčių Narsas užsitraukė romėnų neapykantą. Jis buvo melagingai apkaltintas imperatoriui, o imperatorius jį atstatydino. Imperatoriaus žmona, vardu Sofija, jam skyrė tokį įžaidimą: Narsas su jos tarnaitėmis turėjo verpti ir skirstyti dalimis vilnas. Narsas į tai pasakė: „Ir aš pasirūpinsiu, kad tau būtų skirta nuausti tokį audinį, kurio tu kol gyva nepajėgsi baigti“. – Taigi Narsas, pasitraukęs į Neapolį, liepė langobardams palikti skurdžiausius Panonijos kaimus ir traukti užimti derlingos Italijos žemės. Tai išgirdęs, Albuinas paliko Panoniją ir 568-ais metais nuo Viešpaties Įsikūnijimo su langobardais įžengė Italijon.

Langobardai buvo pratę nešioti labai ilgas barzdas. Kalbama, kad sykį, kai pas juos turėjo atvykti žvalgai, Albuinas liepęs visoms moterims paleisti plaukus ir apvynioti jais smakrus, kad žvalgai palaikytų jas barzdotais vyrais. Todėl langobardai, *Longobardi*, vėliau taip ir buvo pavadinti dėl ilgų barzdų, *longa barba*, mat jų kalboje žodis *barda* reiškė „barzda“¹³⁵¹. Kiti sako, kad vinulai, rengdamiesi kovai su vandalais, nuėjo pas vieną žmogų, turėjusį pranašystės dvasią, kad šis pasimelstų už jų pergalę ir juos palaimintų. Žmonių patarti, jie sustojo prie lango, prie kurio tas žmogus, tekant saulei, atsigręžęs į rytus meldavosi, o moterys smakrus apsi-vyniojo plaukais, kaip buvo pataręs Albuinas. Kai tas žmogus, pravėręs langą, juos pamatė, sušuko: „Kas tie ilgabarzdžiai, *longobardi*?“ – O jo žmona pridūrė, kad padovanotų pergalę tiems, kuriems davė vardą.¹³⁵²

Taigi įžengę į Italiją, langobardai užėmė beveik visus miestus, išžudė visus gyventojus. Paviją jie užėmė po trijų metų apgulties. Karalius Albuinas prisiekė nužudysiąs visus

krikščionis. Bet kai turėjo įžengti į Paviją, jo žirgas parklupo priešais miesto vartus ir, kad ir kaip pentiniais raginamas, nepajėgė pakilti, kol karalius, įspėtas vieno krikščionio, neatšaukė savo priesaikos. Įžengė į Milaną, langobardai per trumpą laiką pavergė beveik visą Italiją, išskyrus Romą ir Romanę. Toji Romanė buvo pavadinta tarsi kita Roma dėl to, kad visuomet buvo priklausoma nuo Romos.¹³⁵³

Būdamas Veronoje, karalius Albuinas surengė didžiulę puotą. Jis liepė atnešti jo taurę, kurią buvo pasidaręs iš karaliaus kaukolės, pats gėrė iš jos ir savo žmonai, vardu Rozimunda, liepė iš jos gerti, sakydamas: „Gurkštelk iš savo tėvo!“ – Supratusi, apie ką jis kalba, Rozimunda užsiplieskė karaliui didžiule neapykanta.

Karaliaus dvare buvo toks didžiūnas, turėjęs intymių ryšių su viena karalienės tarnaitė. Vieną naktį, kai karaliaus nebuvo, karalienė įėjo į savo tarnaitės miegamąjį ir, dėdamasi ja, liepė minėtam didžiūnui tą naktį būtinai pas ją ateiti. Kai jis atėjo, karalienė, apsimetusi tarnaitė, minėtam didžiūnui atsidavė, o po to tarė jam: „Ar žinai, kas aš esu?“ – Kai tas atsakė, kad ji yra ta jo mylimoji, ji tarė: „Ne. Aš esu Rozimunda. Šiandien tu įvykdei tokį dalyką, kad arba privalai nužudyti Albuiną, arba pats žūsi nuo Albuino kardo. Aš noriu, kad atkeršytum už mane mano vyrui, kuris nužudė mano tėvą ir, pasidaręs iš jo kaukolės taurę, vertė mane iš jos gerti“. – Didžiūnas nesutiko to padaryti, tačiau pažadėjo surasti kitą, kuris įvykdytų jos reikalavimą. Taigi karalienė, išnešusi ginklus, tvirtai aprišo karaliaus kardą, gulėjusį lovos galvūgalyje, kad jis negalėtų netikėtai jo paimti ir ištraukti iš makščių. Kol karalius miegojo lovoje, žmogžudys pabandė įeiti į jo miegamąjį. Išgirdęs jį artinantis karalius šoko iš lovos ir griebėsi kardo. Negalėdamas

jo ištraukti stojo narsiai gintis suoleliu, bet žmogžudys buvo puikiai apsiginklavęs, puolė karalių ir jį nužudė. Tada, kalbama, surinkęs visus rūmų turtus, kartu su Rozimunda žudikas pabėgo į Raveną. Čia Rozimunda pamatė vieną nepaprastai gražų jaunikaitį, kuris buvo Ravenos prefektas, ir panoro, kad jis taptų jos vyru. Todėl savo vyrui davė išgerti nuodų taurę. Tas pajutęs gėrimo kartumą, liepė žmonai išgerti likutį. Kai ji atsisakė tai padaryti, tas, išsitraukęs kardą, privertė ją gerti ir taip abu mirė toje pačioje vietoje.¹³⁵⁴

Galų gale vienas langobardų karalius, vardu Adoloatas, buvo pakrikštytas ir priėmė krikščionišką tikėjimą. Teodelina, langobardų karalienė, uoli krikščionė ir dievota moteris, prie Moncos¹³⁵⁵ pastatė nuostabaus grožio koplytėlę. Šiai karalienei Grigalius skyrė savo *Dialogus*. Ji atvertė į tikėjimą savo vyrą, vardu Agisulfas, iš pradžių buvusį Turino kunigaikščiu, vėliau tapusį langobardų karaliumi, ir liepė sudaryti taiką su Romos imperija ir Bažnyčia. Taip Gervazo ir Protazo šventės dieną buvo sudaryta taika tarp romėnų ir langobardų; todėl Grigalius nustatė, kad tos šventės metu aukojant šventas Mišias reikia giedoti „Viešpats kalba apie taiką *ir t. t.*“¹³⁵⁶. O švento Jono Krikštytojo gimimo dieną taika tarp romėnų ir langobardų ir pastarųjų atsivertimas buvo dar labiau sutvirtinti. Teodelina buvo ypatingai atsidadusi šventam Jonui Krikštytojui; jo nuopelnams priskirdama savo tautos atsivertimą, ji pastatė minėtą koplytėlę prie Moncos, o vienam šventam žmogui buvo apreikšta, kad šventas Jonas yra tos tautos globėjas ir gynėjas.¹³⁵⁷

Mirus Grigaliui, popiežiumi tapo Sabinas¹³⁵⁸, po Sabino – Bonifacas III¹³⁵⁹, po Bonifaco III – Bonifacas IV¹³⁶⁰. Pastarojo prašymu imperatorius Fokas¹³⁶¹ padovanojo Kristaus bažnyčiai Panteoną apie 610-uosius Viešpaties metus¹³⁶², o kiek anksčiau

Bonifaco III prašymu paskelbė, kad Romos imperijos sostas yra visų Bažnyčių galva¹³⁶³; mat Konstantinopolio Bažnyčia pasiskelbė visų Bažnyčių pirmąja.

To Bonifaco laikais, kai mirė Fokas ir valdžią perėmė Heraklijus¹³⁶⁴, apie 610-uosius Viešpaties metus, Mahometas, apsimetėlis pranašas ir magas, apgavo agarenus arba izmaelitus, kitaip tariant, saracėnus, taip, kaip aprašyta viename jo gyvenimo aprašyme ir vienoje kronikoje. Vienas labai garsus klierikas, negalėdamas Romos kurijoje gauti aukštų pareigų, kurių labai troško, pasipiktinęs pabėgo užjūrį ir melu palenkė savo pusėn nesuskaitomą daugybę žmonių. Sutikęs Mahometą, pasakė norįs, kad jis vadovautų tiems žmonėms. Jis augino balandį, kurį maitino grūdais ir kitu panašiu maistu. Maistą jis įdėdavo į Mahometo ausis, o balandis, atsitūpęs Mahometui ant peties, imdavo maistą jam iš ausų. Balandis taip priprato prie Mahometo, kad vos tik jį pamatydavo, tuojau užokdavo jam ant peties ir kišdavo snapą jam į ausį. Taigi minėtas vyras, sukvietęs žmones, pranešė norįs, kad jiems vadovautų tas, kurį parodys Šventoji Dvasia balandžio pavidalu. Jis paslapčia išleido balandį ir tas atsitūpė ant pečių Mahometui, stovėjusiam tarp kitų, o snapą įkišo jam į ausį. Tai išvydę žmonės patikėjo, kad tai Šventoji Dvasia nusileido Mahometui ant pečių ir į jo ausį įdėjo Dievo žodžius. Taip Mahometas apgavo saracėnus. Jam pakludami, saracėnai nusiaubė persų karalystę ir Rytų imperijos pakraščius iki pat Aleksandrijos.¹³⁶⁵

Taip kalba žmonės, tačiau tikresnis yra kitas pasakojimas, pateikiamas žemiau.

Mahometas, prasimanęs savo įstatymus, melavo gavęs juos iš Šventosios Dvasios, apsireiškusios balandžio pavidalu, kuris, žmonėms matant, dažnai viršum jo skraidydavo. Tuose įstaty-

muose jis įterpė keletą detalių iš abiejų Testamentų. Jaunystėje jis vertėsi prekyba ir su kupranugariais keliaudavo į Egiptą bei Palestiną, daug bendravo su krikščionimis ir judėjais, iš kurių ir išmoko Naująjį ir Senąjį Testamentus. Todėl judėjų papročiu saracėnai yra apipjaustomi, nevalgo kiaulienos. Mahometas, norėdamas paaiškinti šio papročio priežastį, sakė: „Kiaulė po tvano buvo sukurta iš kupranugario mėšlo, o švariam žmogui reikia vengti to, kas nešvaru“. Su krikščionimis saracėnai sutaria todėl, kad tiki vieną Dievą, Visagalį, visa ko Kūrėją. Dar tas apsimetėlis pranašas tvirtino, tiesą su melu supindamas, kad Mozė buvo didis pranašas, bet Kristus – dar didesnis, aukščiausias iš pranašų, Dievo valia gimęs iš Mergelės Marijos be žmogaus sėklos. Korane Mahometas sako, kad Kristus, dar būdamas vaikas, sutvėrė paukščius iš žemės purvo, tačiau įmaišė nuodo pasakęs, kad Kristus iš tiesų nekentėjo ir neprisikėlė; Mahometas mokė, kad kitas žmogus, panašus į Kristų, padarė visa tai ir kentėjo.

Viena kilminga moteris, vardu Kadigan, kuri valdė Koro kanijos provinciją, matydama, kad Mahometas yra apsuptas judėjų ir saracėnų draugijos, pamanė, kad jame slypi dieviška didybė. Kadangi buvo našlė, ji ištekėjo už Mahometo, ir šis tapo visos tos provincijos valdytoju. Savo melagystėmis jis apgavo ne tik minėtą moterį, bet ir judėjus bei saracėnus, viešai prisipažinęs esąs Mesijas, pažadėtas Įstatyme. Paskui Mahometą ėmė kirsti dažni epilepsijos priepuoliai¹³⁶⁶. Tai matydama, Kadigan labai krintosi, kad ištekėjo už tokio nešvaraus žmogaus ir epileptiko. Norėdamas ją nuraminti, Mahometas jai meilinosi, taip kalbėdamas: „Galvodamas apie arkangelą Gabrielių, kuris dažnai su manimi kalbasi, ir negalėdamas išverti jo veido spindesio, prarandu jėgas ir nykstu“. – Moteris ir visi kiti patikėjo, kad taip ir yra.

Tačiau kitur sakoma, kad buvęs toks vienuolis, kuris pamokė Mahometą. Jis buvo vardu Sergijus ir buvo patekęs Nestorijaus klaidatikystėn¹³⁶⁷. Vienuolių išvytas, jis atkako į Arabiją ir prisijungė prie Mahometo, nors kitur sakoma, kad jis buvo arkidiakonas Antiochijos kraštuose ir buvo, kaip teigiama, jakobitas¹³⁶⁸; jakobitai pripažįsta apipjaustymą ir skelbia, kad Kristus nebuvo Dievas, o tik teisingas ir šventas žmogus, pradėtas Šventosios Dvasios ir gimęs iš mergelės. Tuo tiki visi saracėnai. Taigi minėtas Sergijus, kaip pasakojama, daug ko išmokė Mahometą apie Naująjį ir Senąjį Testamentą¹³⁶⁹. Mat Mahometas, netekęs abiejų tėvų, vaikystę praleido globojamas savo dėdės ir ilgą laiką su visa arabų tauta tarnavo stabų kultui. Savo Korane jis liudija, kad Dievas jam pasakęs: „Buvai našlaitis, ir aš priėmiau tave, ilgai buvai stabmeldystės paklydime, ir aš išvedžiau tave iš ten, buvai vargšas, ir aš tave padariau turtingu“¹³⁷⁰. Visa arabų tauta, o kartu ir Mahometas, garbino Venerą kaip dievę, ir todėl iki šių dienų saracėnai su didele pagarba švenčia penktadienį¹³⁷¹, kaip kad judėjai šeštadienį, o krikščionys – sekmadienį.

Mahometas, apipiltas minėtos našlės Kadigan turtais, taip sujūlėjo, kad sumanė pasiglemžti arabų karalystę. Tačiau matydamas, kad jėga to padaryti neįstengs, ypač dėl to, kad buvo niekinamas aukštesnio rango savo tautiečių, Mahometas sumojo apsimesti pranašu, idant tuos, kurių negalėjo pajungti galia, patrauktų bent jau tariamu šventumu. Taigi jis pakluso minėto Sergijaus, labai išmintingo žmogaus, patarimams. Šis liepė jam tūnoti pasislėpus, visko jo klausdavo ir persakydavo žmonėms ir vadino jį arkangelu Gabrieliumi. Taip Mahometas apgaule tapo visos tos tautos pranašu ir visi, arba savo valia, arba bijodami kardo, juo tikėjo. Šis pasakojimas labiau tikėtinas

nei tas apie balandį, kuris buvo paminėtas anksčiau, ir reikia manyti taip buvus iš tikrųjų.

Taigi minėtas Sergijus, kadangi pats buvo vienuolis, panoro, kad saracėnai dėvėtų vienuolio abitą, tai yra apsiaustą be gobtuvo, ir kad kaip vienuoliai daug kartų deramai klauptųsi ir uoliai melstųsi. Kadangi judėjai meldėsi atsigręžę į vakarus, o krikščionys – į rytus, jis norėjo, kad jo pasekėjai melstųsi, atsigręžę į pietus. Visų šių papročių saracėnai laikosi iki šiol. Mahometas išleido daug įstatymų, kuriuos minėtas Sergijus jam nurodė, ir daugelį jų perėmė iš Mozės Įstatymų. Mat saracėnai dažnai apsiprausia, o ypač prieš maldą; jie apsiplauna intymias vietas, plaštakas, rankas, veidą, burną ir visas kūno dalis, kad galėtų tyriau melstis. Melsdamiesi jie išpažįsta vieną Dievą, kuriam nėra lygaus ar panašaus, ir jo pranašą Mahometą. Vieną mėnesį metuose jie pasninkauja; tačiau pasninko metu naktį valgo, o dieną laikosi pasninko. Nuo tos dienos valandos, kai juodą gali atskirti nuo balto, iki pat saulės laidos niekas nedrįsta valgyti, gerti ar susiteršti suartėjimu su žmona. Saulei nusileidus, iki kitos dienos žaros, jiems leidžiama džiaugtis ir maistu, ir gėrimu, ir savo žmonomis. Ligoniams tai nėra privaloma.

Kartą per metus atminimo dėlei jie raginami nuvykti į Dievo namus, esančius Mekoje, ten pasimelsti, apeiti juos, apsigobus apdaraais be siūlių, ir mesti akmenis pro angos vidurį, kad akmenimis būtų užmėtytas šėtonas. Sako, kad šiuos namus pastatęs Adomas, ir tai buvusi maldos vieta visiems jo sūnums, Abraomo ir Ismaelio. Tvirtinama, kad galiausiai tuos namus Mahometas skyręs sau ir visiems savo gentainiams.

Jie gali valgyti bet kokią mėsą, išskyrus kiaulieną, kraują ar nudvėsusio gyvulio mėsą. Jiems leidžiama vienu metu turėti keturias teisėtas žmonas, bet kurią tris kartus atstumti ir vėl

priimti, tačiau neviršyti keturių. Pirkčių vergių ar belaisvių jiems leidžiama turėti į valias; jie gali jas parduoti, kai nori, išskyrus tą atveją, jei kuri nors iš jų laukiasi. Jiems leidžiama imti į žmonas savo kraujo giminaites, kad padaugėtų kraujo palikuonių ir tarp jų dar labiau sustiprėtų draugystės ryšys. Siekdami susigrąžinti savo nuosavybę, žiūri, kad ieškovas pateiktų įrodymus, o kaltinamasis priesaika įrodytų savo nekaltumą. Tas, kuris užklumpamas su svetimautoja, kartu su ja užmėtomas akmenimis, o užkluptas su kokia kita – gauna aštuoniasdešimt rykščių. Tačiau Mahometas sakė, kad jam viešpats arkangelas Gabrielius pranešė, jog jis galės suartėti su kitų žmonomis, idant jos pagimdytų narsius vyrus ir pranašus.

Vienas jo tarnas turėjo nepaprastai gražią žmoną, kuriai uždraudė kalbėti su savo šeimininku. Vieną dieną jis aptiko ją kalbant su šeimininku ir tučtuojau pavarė ją nuo savęs. Ją priglaudęs, Mahometas padarė viena iš savo žmonių. Bijodamas, kad žmonės dėl to neimtų murmėti, prasimanė, kad jam iš dangaus buvo nuleistas laiškas, kuriame buvo parašyta, kad, jei kas nors atstums savo žmoną, ji taps žmona to, kuris ją priglaus. Iki šių dienų saracėnai to laikosi kaip įstatymo.

Vagis, sugautas pirmą ir antrą sykį, nuplakamas rykštėmis; trečią kartą sugavus, jam nukertama ranka, ketvirtą kartą – baudžiamas nukertant koją.

Jiems įsakyta visad susilaikyti nuo vyno. Tiems, kurie laikosi šio ir kitų įstatymo nurodymų, Dievas pažadėjo, kaip teigiama, rojų, tai yra malonumų sodą, kuriame teka upės, kuriame jie turės amžinas buveines, kur jų nekamuos nei šaltis, nei karštis, kuriame valgys įvairiausią maistą, ir jiems bus duota visa, ko tik panorės. Jie dėvės margaspalvius šilko apdarus, bendraus su dailiausiomis mergelėmis ir mėgausis visais džiaugsmais. An-

gelai taurininkų papročiu vaikščios šalia jų su aukso ir sidabro indais, auksiniuose nešiodami pieną, sidabriniuose – vyną ir sakydami: „Valgykite ir gerkite džiaugsmė“. Mahometas sakė, kad rojuje jiems tekės trys upės – pieno, medaus ir puikiausio, kvapniausio vyno, ir kad jie matys angelus, nepaprastai gražius ir tokius didelius, kad atstumas nuo vienos angelo akies iki kitos bus vienos dienos kelio. O netikinčių nei Dievu, nei Mahometu, tvirtino jie, laukia niekad nesibaigianti pragaro bausmė. Jei apkaltintasis kokiomis nors nuodėmėmis mirties dieną įtikės Dievu ir Mahometu, Teismo dieną, teigė jie, Mahometui užtarus, jis bus išgelbėtas.¹³⁷²

Tamsybėje skendintys saracėnai tvirtino, kad šis apsišaukėlis pranašas turi daugiau pranašystės dvasios nei visi kiti ir skelbė, kad jis turi dešimt angelų, kurie jį globoja ir sergsti. Jie priduria, kad pirmiau nei Dievas sukūrė dangų ir žemę, Dievo akyse buvo Mahometo vardas, ir jei nebūtų buvę paties Mahometo, nebūtų nei dangaus, nei žemės, nei rojaus. Jie meluoja ir tai, kad pas Mahometą atėjo mėnulis, kurį jis, paėmęs po ranka, padalijo į dvi dalis ir vėl sujungė. Dar jie sako, kad jam buvo patiekta nuodų su ėriuko mėsa. Tačiau ėriukas prakalbo į jį sakydamas: „Žiūrėk, kad nevalgytum manęs, nes manyje yra nuodų“. Vis dėlto po daugelio metų Mahometas mirė, suvalgęs nuodų, kurie jam buvo duoti.

Tačiau dabar rašiklis veržiasi aprašyti langobardų istoriją. Taigi langobardai buvo labai nemalonūs Romos imperijai, nors jie ir buvo priėmę Kristaus tikėjimą. Paskui mirė vyriausiasis frankų rūmų kunigaikštis Pipinas; jo įpėdiniu tapo jo sūnus Karolis, pravardžiuojamas bukagalviu, kuris, pelnęs daugybę pergalių, paliko tuos rūmus valdyti dviems savo sūnams – Karoliui Didžiajam ir Pipinui. Tačiau Karolis Didysis, palikęs

žemiškas iškilmes, tapo vienuoliu Montekasino vienuolyne.¹³⁷³ O Pipinas sumaniai valdė karališkuosius rūmus. Kai karalius Childerikas tapo nebetinkamas ir per lėtas valdyti, Pipinas paklausė popiežiaus Zacharijaus patarimo, ar jis turėtų būti karalius, kuris tenkintųsi tik karalystės vardu. Popiežius atsakė jam, kad jis turi būti vadinamas tokiu karaliumi, kuris teisingai valdo valstybę. Tokio atsakymo padrašinti frankai uždarė Childeriką vienuolyne, o karaliumi paskelbė Pipiną apie 740-us Viešpaties metus.¹³⁷⁴

Kai Astulfas, langobardų karalius, nusiaubė Romos Bažnyčią, pasisavinęs jos turtus ir valdas, popiežius Steponas, Zacharijaus įpėdinis, atvyko pas frankų karalių Pipiną prašyti pagalbos kovoje su langobardais. Pipinas, surinkęs gausią kariuomenę, nuvyko į Italiją ir apsiautė karalių Astulfą. Pipinas gavo iš Astulfo keturiasdešimt įkaitų, užtikrinskių, kad jis grąžins Romos Bažnyčiai visą turtą, kurį buvo pagrobęs, ir daugiau nebedrums jos ramybės. Tačiau Pipinui atsitraukus, Astulfas sulaužė visus savo pažadus.¹³⁷⁵ Po kiek laiko, išvykęs medžioklėn, Astulfas netikėtai mirė, ir jo vieton atėjo Deziderijus.

Frankų karalius Dagobertas, kaip sakoma vienoje kronikoje, valdęs gerokai prieš Pipiną, apie 644-us Viešpaties metus, nuo vaikystės labai garbino šventą Dionyzą. Bijodamas savo tėvo Lotaro pykčio, jis tučtuojau bėgdavo Šventojo Dionyzo bažnyčion. Kai Dagobertas mirė, jau tapęs karaliumi, vienam šventam žmogui regėjime buvo apreikšta, kad Dagoberto siela buvo nuvesta į Teismą ir susilaukė daugelio šventųjų priekaištų dėl jų bažnyčių plėšimo. Kai blogieji angelai jau norėjo tą sielą griebti ir nubausti, pasirodė šventas Dionyzas, kurio užtarimu siela buvo išlaisvinta ir išvengė bausmės.¹³⁷⁶ Galbūt jo siela grįžo į kūną ir ten atliko atgailą. Karalius Chlodvigas, nepagarbiai

atkasęs švento Dionyzo kūną, atlaužė jo rankos kauliuką ir godžiai pasisavino; netrukus jis išprotėjo¹³⁷⁷.

Apie 687-us Viešpaties metus Anglijoje išgarsėjo Beda Garbingasis, kunigas ir vienuolis. Nors jis minimas šventųjų sąrašė, tačiau Bažnyčios vadinamas ne šventuoju, bet garbinguoju; taip yra dėl dviejų priežasčių.¹³⁷⁸ Pirmoji yra tokia: kadangi dėl gilios senatvės jo akis buvo aptraukusi tamsa, sakoma, jis turėjęs vedlį, kuriam liepdavęs vedžioti jį po kaimus ir pilis, kur jis skelbdavęs Viešpaties Žodį. Sykį, einant per slėnį, pilną stambių riedulių, jo mokinyс juoko dėlei pasakė jam, kad ten susirinkusi didelė žmonių minia, tyliai ir nekantriai laukianti jo pamokslo. Tada jis ėmė karštai pamokslauti ir kai pabaigė tardamas „per amžių amžius“, akmenys, sakoma, garsiai sušuko: „Amen, garbingasis tėve“. Taigi, kad jau akmenys stebuklingai pavadino jį garbinguoju, jis ir vadinamas garbinguoju.¹³⁷⁹ Kiti tvirtina, kad jam atsakė angelai: „Puikiai kalbėjai, garbingasis tėve“¹³⁸⁰.

Antroji priežastis tokia: Bedai mirus, vienas klierikas, labai jam atsidavęs, norėjo sukurti kokį dvieilį, kad jis būtų iškaltas antkapyje. Jis taip pradėjo: „Išsis šiame kape“, ir norėjo baigti: „Kaulai švento Bedos“. Bet tokios pabaigos neleido dvieilio rimas. Jis ilgai suko galvą, niekaip negalėdamas rasti tinkamų pabaigos žodžių, kol vieną naktį ilgai apie tai mąstęs, nuskubėjo ryte prie kapo ir pamatė angelų rankomis iškaltą tokią dvieilio pabaigą: „Išsis šiame kape kaulai Garbingojo Bedos“. Dangun Žengimo šventės dieną, būdamas jau prie pat mirties, jis paprašė, kad būtų nuneštas prie altoriaus. Pamaldžiai sukalbėjęs iki galo antifoną „Karaliau šlovės, Viešpatie dorybių“, jis užmigo ramybėje, ir visus apgaubė toks malonus kvapas, kad, rodės, visi pateko į rojų. Bedos kūnas su deramu pamaldumu yra pagarbiai saugomas Genujoje¹³⁸¹.

Tuo pačiu laiku, tai yra apie 700-us Viešpaties metus, turėjo būti krikštijamas Rachordas¹³⁸², fryzų karalius. Įmerkęs vieną koją į krikštyklą, kitą jis patraukė ir paklausė, kur jo protėvių daugiau – pragare ar rojuje. Išgirdęs, kad daugiau pragare, ištraukė įmerk tą koją ir tarė: „Labiau šventa sekti tuos, kurių daugiau, nei tuos, kurių mažiau“. – Taip išjuoktas velnio, pažadėjusio jam, kad praėjus trims dienoms apipils jį neprilygstamais turtais, ketvirtą dieną mirė staigia ir amžina mirtimi. Pasakojama, kad Italijos krašte Kampanijoje iš dangaus lyg lietūs krito kviečiai, miežiai ir daržovės.¹³⁸³

Tuo pačiu laiku, tai yra apie 740-us Viešpaties metus, švento Benedikto kūnas buvo perkeltas iš Montekasino į Fliori vienuolyną¹³⁸⁴, o jo sesers šventos Scholastikos kūnas buvo perkeltas į Maną¹³⁸⁵. Karolis Didysis, Montekasino vienuolis, norėjo švento Benedikto kūną perkelti į Kasino pilį, tačiau buvo sulaikytas Dievo parodytų stebuklų ir pasipriešinusių frankų.¹³⁸⁶

Tuo laiku, tai yra apie 740-us Viešpaties metus, įvyko smarkus žemės drebėjimas, kurio metu vieni miestai buvo sugriauti, kiti – be jokių pažeidimų sėkmingai su visais namais ir jų gyventojais nuslydo nuo kalnų į papėdėje esančias laukymes, kaip pasakojama, už šešių mylių¹³⁸⁷.

Buvo perkeltas šventos Petronėlės, apaštalo Petro dukters kūnas, kurio marmuriniame antkapyje paties Petro ranka buvo užrašyta: „Auksinei Petronėlei, brangiausiajai dukrai“. Taip pasakoja Sigibertas.¹³⁸⁸

Tuo laiku tyriečiai¹³⁸⁹ užpuolė Armėniją. Kai jų tėvynėje kadaise siautė maras, krikščionių patarti, savo galvas jie ėmė kirpti kryžiaus forma; ir kadangi to kryžiaus dėka jiems buvo grąžinta sveikata, jie išsaugojo paprotį taip kirptis.

Galiausiai po daugelio pergalių Pipinui mirus, jo valdžią paveldėjo jo sūnus Karolis Didysis, kuriam valdant, Romos soste sėdėjo popiežius Adrianas. Jis nusiuntė pasiuntinius pas Karolį Didįjį, prašydamas pagalbos kovoje su langobardų karaliumi Deziderijumi, kuris savo tėvo Astulfo papročiu dažnai puldinėjo Bažnyčią. Jo paklausęs, Karolis surinko didelę kariuomenę, per Ceni kalną¹³⁹⁰ įžengė į Italiją ir galingai apsiautė karališkąjį Pavijos miestą. Sučiupęs ten Deziderijų su žmona, vaikais ir didikais, ištrėmė jį į Galiją ir grąžino Bažnyčiai visas teises, kurias langobardai buvo panaikinę.¹³⁹¹

Tuo metu Karolio kariuomenėje buvo Amikas ir Amelijus, nepaprastai stiprūs Kristaus kariai, apie kurių nepaprastus poelgius daug kur rašoma; jie krito prie Mortaros¹³⁹², kur Karolis įveikė langobardus. Taip baigėsi langobardų karalavimas, nes po to jie turėdavo tokį karalių, kokį jiems skirdavo cezariai.¹³⁹³

Karoliui išvykus į Romą, popiežius sušaukė šimto penkiasdešimt trijų vyskupų sinodą; tame sinode popiežius suteikė Karoliui teisę rinkti Romos popiežių ir skirti Apaštalų Sostą¹³⁹⁴; jis nustatė, kad visose provincijose arkivyskupati ir vyskupati prieš iššventinimą turi gauti Karolio investitūrą¹³⁹⁵. Karolio sūnūs Romoje buvo patepti karaliais: Pilypas – Italijos, o Liudvikas – Akvitanijos. Tada išgarsėjo Karolio mokytojas Alkuinas¹³⁹⁶. Karolio sūnus Pipinas, apkaltintas sąmokslu prieš tėvą, buvo iššventintas į vienuolius.

Apie 782-us Viešpaties metus, tai yra imperatorienės Irenos ir jos sūnaus Konstantino laikais, vienas žmogus, kasdamas palei ilgą Trakijos mūrą, rado, kaip sakoma vienoje kronikoje, akmeninę skrynią. Ją nuvalęs ir atidaręs, išvydo ten gulint žmogų ir tokį raštelį: „Kristus gimė iš Mergelės Marijos, ir aš

jį tikiu; valdant imperatoriams Konstantinui ir Irenai, o saule, tu vėl mane pamatysi“.¹³⁹⁷

Mirus Adrianui¹³⁹⁸, į Romos sostą sėdo Leonas¹³⁹⁹, visų didžiai gerbiamas žmogus. Adriano artimieji, negalėdami susitaikyti su jo atėjimu į valdžią, Leonui aukojant didžiąsias litanijas, sukurstė prieš jį žmones, išlupo jam akis ir nupjovė liežuvį. Tačiau Dievas stebuklingai grąžino jam liežuvį ir regėjimą. Kai Leonas pabėgo pas Karolį, tas užleido jam savo sostą ir nubaudė kaltininkus. Taigi romėnai, popiežiui įtikinus, 784-ais Viešpaties metais palikę Konstantinopolio imperiją, visų bendru sutarimu šlovingai paskelbė Karolį imperatoriumi, karūnavo jį Leono rankomis ir pavadino cezariu ir augustu. Po Konstantino Didžiojo imperatoriaus sostas buvo Konstantinopolyje, kadangi minėtas Konstantinas Romos sostą paliko švento Petro vikarams, o sau sostą įsteigė minėtame Konstantinopolio mieste. Tačiau dėl didingumo Romos imperatoriai taip buvo vadinami iki pat tų laikų, kai Romos imperija atiteko frankų karaliams. Po to anie buvo vadinami graikų arba Konstantinopolio imperoriais, o šitie – Romos.¹⁴⁰⁰

Kalbant apie tą imperatorių Karolį, labai neįprasta buvo tai, kad nė viena iš jo dukterų, jam esant gyvam, nenorėjo ištekti. Jis sakydavęs, kad negalės gyventi be jų; ir, kaip jo mokytojas Alkuinas rašo apie jį, gana aiškiai išreikšdamas, ką norįs tuo pasakyti, kad nors visame kame Karolis buvo laimingas, šiuo atveju kentė priešiško likimo nemalonę. Vis dėlto imperatoriaus šitai taip slėpė, kad dėl to nekilo jokių įtarimų, nors ir buvo daug kalbama. Todėl kur tik eidavo, visuomet dukteris veddavosi su savimi.¹⁴⁰¹

To Karolio laikais buvo visiškai atsakyta ambraziejiškosios liturgijos, ir iškilmingai paplito grigališkoji, prie to ypatingai

prisidėjus imperatoriškajam autoritetui¹⁴⁰². Mat Ambraziejus, kaip liudija Augustinas *Išpažinimuose*, buvo persekiojamas imperatorienės Justinos, pasidavusios arijoniškai erezijai, ir, bijodamas pasalų, glaudėsi bažnyčioje kartu su kitais katalikais. Todėl jis nurodė, kad himnai ir psalmės būtų giedami rytų papročiu, idant žmonės ištvertų liūdesio naštą¹⁴⁰³. Paskui šis paprotys išplito po visas bažnyčias. Vėliau atėjęs Grigalius daug ką pakeitė – kai ką pridėjo, kai ką panaikino. Juk šventieji Tėvai negalėjo iškart matyti viso, kas puošia apeigas; skirtingi Tėvai įvedė skirtingus dalykus.

Juk ir šventos Mišios buvo pradedamos trimis skirtingais būdais: kitados jos prasidėdavo skaitiniu, kaip iki šių dienų vyksta didįjį šeštadienį; paskui popiežius Celestinas¹⁴⁰⁴ per šventų Mišių introitą¹⁴⁰⁵ nurodė giedoti psalmes; o Grigalius nurodė, kad Mišių introitas būtų giedamas, tačiau paliko kelias eilutes tos psalmės, kuri anksčiau buvo giedama visa¹⁴⁰⁶. Seniau psalmės buvo giedamos sutartinai, sustojus aplink altorių ratu, ir iš čia kilo terminas „choras“¹⁴⁰⁷. Tačiau Flavianas ir Teodoras¹⁴⁰⁸ nurodė, kad giesmės būtų giedamos pakaitom, sekdami Ignotu¹⁴⁰⁹, kurį šito išmokė Dievas. Jeronimas įvedė psalmes, laiškus, evangelijas ir didžiąja dalimi dienes bei naktines apeigas be giesmių. Ambraziejus, Gelazijus¹⁴¹⁰ ir Grigalius pridūrė maldas ir giesmes, ir pritaikė jas skaitiniams ir evangelijoms. Gradualą, traktą ir *Alleluia*¹⁴¹¹ giedoti Mišiose nurodė Ambraziejus, Gelazijus ir Grigalius. Hiliaras, arba, pasak kitų, popiežius Simachas ar popiežius Telesforas pridūrė giesmes „Šlovė aukštybėse“, „Šloviname tave“¹⁴¹² ir visa kita, kas eina vėliau¹⁴¹³. Švento Galo abatas Notkeris iš pradžių sukūrė sekvencijas¹⁴¹⁴ giesmės *Alleluia* neumoms¹⁴¹⁵, bet popiežius Mikalojus leido giedoti jas per Mišias¹⁴¹⁶. Vokietis Hermanas

Paralyžiuotasis¹⁴¹⁷ sukūrė giesmes „Karalius visagalis“, „Kad Šventoji Dvasia būtų su mumis“ ir „Sveika, Marija“, antifonas „Atpirkėjo Maitintoja“ ir „Simonas Barjona“¹⁴¹⁸. O Petras, Kompostelos vyskupas, sukūrė „Sveika, karaliene“¹⁴¹⁹. Tačiau Sigibertas sako, kad sekvenciją „Tebūnie Šventosios Dvasios malonė *ir t. t.*“¹⁴²⁰ sukūrė frankų karalius Robertas¹⁴²¹.

Karolis, kaip pasakoja arkivyskupas Turpinas, buvo gražaus kūno, bet žiaurios išvaizdos; jis buvo aštuonių pėdų ūgio, veidas – pusantro delno¹⁴²² pločio, barzda – vieno delno ilgio, kakta – vienos pėdos dydžio. Ginkluotą karį, sėdintį ant žirgo, jis perkirsdavo vienu kardo smūgiu nuo viršaus iki apačios, kartu su visu žirgu. Keturias geležines arklių pasagas nesunkiai vienu ypu rankomis ištiesindavo. Tiesiai stovintį ginkluotą karį, užlipusį jam ant rankos, viena ranka vikriai pakeldavo nuo žemės iki savo galvos.¹⁴²³ Vienu prisėdimu jis suvalgydavo visą kiškį, arba dvi vištas, arba visą žąsį; gerdavo labai nedaug vyno ir vandens. Jis gerdavo taip saikingai, kad per vakarienę retai kada gurkšteldavo daugiau nei tris kartus. Karolis pastatė daug vienuolynų, šlovingai baigė gyvenimą ir mirdamas paliko Kristų savo turtų paveldėtoju.¹⁴²⁴

Po to ėmė valdyti jo sūnus Liudvikas¹⁴²⁵, labai malonus žmogus; tai buvo apie 815-us Viešpaties metus. Jo laikais vyskapai ir klierikai atsisakė auksu atastų diržų, ištaigingų drabužių ir kitų pasaulietinių papuošalų¹⁴²⁶. Teodulfas¹⁴²⁷, Orleano vyskupas, buvo melagingai apkaltintas imperatoriui, kuris liepė jį saugoti Anžė¹⁴²⁸ mieste. Pasak vienos kronikos, kai Verbų sekmadienį ėjo procesija pro namus, kuriuose jis buvo saugomas, Teodulfas atidarė langą ir, kai visi nutilo, imperatoriui girdint, sugiedojo labai gražią giemę, kurią pats sukūrė – „Šlovė ir garbė tau, Kristau, mūsų Atpirkėjau, *ir*

z. t. ¹⁴²⁹ Ši giesmė imperatoriui taip patiko, kad Teodulfą tuoj pat paleido ir grąžino jam vykupo krėslių.¹⁴³⁰

Konstantinopolio imperatoriaus Mykolo pasiuntiniai be kitų dovanų įteikė Liudvikui, Karolio Didžiojo sūnui, Dionisijo knygas apie hierarchiją, išverstas iš graikų kalbos į lotynų; jos buvo priimtose su džiaugsmu, ir tą naktį Šventojo Dionizo bažnyčioje buvo išgydyti devyniolika ligonių¹⁴³¹.

Mirus Liudvikui, valdžia atiteko Lotarui. Jo broliai – Karolis ir Liudvikas – sukėlė karą prieš jį. Iš abiejų pusių kilo tokios žudynės, kad niekas neprisiminė kada nors tokias buvus frankų karalystėje. Galų gale buvo sutarta: Karolis valdys Prancūziją, Liudvikas – Vokietiją, Lotaras – Italiją ir dalį Prancūzijos, kuri jo vardu buvo pavadinta Lotaringija.¹⁴³² Vėliau Lotaras, palikęs valdžią savo sūnui, užsivilkė vienuolio abitą.

Jo laikais, kaip sakoma vienoje kronikoje, popiežiumi buvęs Sergijus, kilme romėnas, kuris iš pradžių vadinosi „Kiaulės snukiu“, bet vėliau, pakeitęs vardą, pasivadino Sergijumi¹⁴³³. Nuo to laiko buvo nuspręsta, kad visi popiežiai pakeistų vardus, nes, viena vertus, Viešpats pakeitė vardus tiems, kuriuos pasirinko apaštalais; kita vertus, kaip pakeičiamas vardas, taip turi keistis ir gyvenimas; ir galiausiai tas, kuris buvo išrinktas į tokias garbingas pareigas, neturėtų susiteršti kitu negražiu vardu.

To imperatoriaus Liudviko laikais, tai yra 856-ais Viešpaties metais, kaip skelbiama vienoje kronikoje, Mainco parapijoje piktoji dvasia nedavė žmonėms ramybės, namų sienas lyg kūjais daužydama, garsiai kalbėdama ir sėdama nesantaiką; kur tik ji įeidavo, tuoj pat tie namai sudegdavo. Kunigams skaitant litanijas ir šlakstant švęstą vandenį, priešas akmenis mėtydavo ir daugelį kruvinai sužeisdavo. Galiausiai kartą nurimusi,

piktoji dvasia prisipažino, kad kai buvo apšlakstyta vandeniu, pasislėpė po vieno kunigo, tarsi savo bičiulio, kapa, ir apkaltino jį nusidėjus su prokuratoriaus dukra¹⁴³⁴.

Tais pačiais laikais bulgarų karalius, su savo tauta atsivertęs į tikėjimą, buvo toks tobulas, kad, vyresnįjį sūnų paskyręs į valdžią, pats užsivilkė vienuolio abitą. Tačiau jo sūnus, vėjavai-kiškai elgdamasis, panoro grįžti prie pagoniško tikėjimo, todėl tėvas, surinkęs kariuomenę ėmė jį persekioti, sučiupo ir, išdūręs akis, įmetė į kalėjimą. Paskui paskyręs valdžią jaunesniajam sūnui, vėl užsivilkė vienuolio abitą.¹⁴³⁵

Pasakojama, kad Italijoje, prie Brešos, tris dienas ir tris naktis iš dangaus kliokė kraujas. Tuo pačiu metu Galijoje pasirodė nesuskaitoma gausybė skėrių, kurie turėjo šešis sparnus, šešias kojas ir du dantis, kietesnius už akmenis. Skrisdami būriais lyg karių voros, per dieną įveikdami keturių ar penkių mylių atstumą, jie naikino visą žolių ir medžių žalumą. Pasiekę Britanijos jūrą, skėriai galiausiai buvo vėjų paskandinti jūros gelmėn. Tačiau vasarą, išmesti į Okeano pakrantes, savo trūnėsiais jie užteršė orą. Dėl to kilo didžiulis mirštamumas, atėjo badas, ir mirė beveik trečdalis žmonių.¹⁴³⁶

Galviausiai 938-ais Viešpaties metais ėmė valdyti Otonas I⁴³⁷. Per Velykų iškilmes minėtas Otonas iškėlė savo didikams puotą. Dar visiems nesusėdus, vieno didiko sūnus, kaip vaikai pratę, pagriebė nuo stalo patiekalą. Patarnautojas, trenkęs jam lazda, parbloškė jį žemėn. Tai pamatęs berniuko mokytojas tą patarnautoją tuoj pat nužudė. Kai imperatorius norėjo nubausti jį be jokio bylos svarstymo, tas parbloškė cezari ant žemės ir ėmė smaugti. Imperatorius, vargais negalais išplėštas iš jo rankų, liepė jo pasigailėti, sakydamas pats esąs kaltas, neparodęs pagarbos šventei, ir paleido tą žmogų laisvėn.¹⁴³⁸

Otono I įpėdiniu tapo Otonas II¹⁴³⁹. Jis, kadangi italikai dažnai sulaužydavo taiką, atvyko į Romą ir visiems didikams, kilmingiesiems bei vyskupams iškėlė didžiulę puotą ant bažnyčios laiptų. Jiems bepuotaujant, jis liepė kariams slapta visus apsupti. Paskui, pasiskundęs dėl sulaužytos taikos, liepė perskaityti visų kaltųjų sąrašą ir čia pat nukirsti jiems galvas, tuo tarpu kitus paragino tęsti puotą.¹⁴⁴⁰

Po jo apie 984-us Viešpaties metus valdė Otonas III¹⁴⁴¹, turėjęs pravardę „Pasaulio stebuklai“. Kaip pasakojama vienoje kronikoje, jis turėjęs žmoną, kuri panoro praleisti naktį su vienu grafu. Kadangi grafas nenorėjo įvykdyti tokio nusikaltimo, toji pasipiktinusi minėtą grafą taip apšmeižė imperatoriui, kad šis be jokio bylos svarstymo įsakė nukirsti jam galvą. Prieš nukirsdinamas grafas paprašė savo žmonos, kad po jo mirties įrodytų jo nekaltumą įkaitinta geležimi. Atėjus dienos, kai cezaris paskelbė šauksias teismo posėdį, kuriame išklausys našlaičių ir našlių, atėjo ir to vyro našlė, ant rankų atsinešusi savo vyro galvą. Našlė paklausė imperatoriaus, kokios mirties nusipelno tas, kuris ką nors neteisingai nužudė. Kai imperatorius atsakė, kad toks žmogus nusipelno būti nukirsdintas, moteris tarė: „Tu esi tas žmogus, kuris, įkalbėtas savo žmonos, liepei nužudyti nekaltą mano vyrą. O kad įsitikintum, jog kalbu tiesą, įrodysiu tai įkaitinta geležimi“. – Tai matydamas, cezaris neteko žado ir sutiko, kad moteris savo rankomis jį nubaustų. Tačiau įsikišus vyskupams ir kilmingiesiems, našlė sutiko atidėti jo bausmę dešimčiai dienų, paskui aštuonioms, vėliau septynioms ir galiausiai šešioms. Tada imperatorius, išnagrinėjęs reikalą ir supratęs visą tiesą, sudegino savo žmoną gyvą, o našlei, už tai, kad jo pasigailėjo, atidavė keturias pilis. Šios pilys yra Luni¹⁴⁴²

vyskupijoje ir vadinamos atleidimo dienomis – Dešimtąja, Aštuntąja, Septintąja ir Šeštąja.¹⁴⁴³

Po jo 1002-ais Viešpaties metais valdyti ėmė šventas Henrikas, Bavarijos kunigaikštis¹⁴⁴⁴. Jis Vengrijos karaliui Steponui, kuris dar buvo pagonis, atidavė į žmonas savo seserį, vardu Gala, ir tokiu būdu tiek karalių, tiek visą jo tautą atvertė į Kristaus tikėjimą. Tas Steponas buvo toks pamaldus, kad Dievas apšvietė jį daugybės stebuklų šlove. Tas Henrikas ir jo žmona Kunigunda buvo skaistūs ir, gyvenimą nugyvenę skaistybėje, ramiai užmigo.¹⁴⁴⁵

Po Henriko valdžia atiteko Konradui¹⁴⁴⁶, frankų karaliui, kuris vedė švento Henriko dukterėčią. Jo laikais danguje buvo pastebėta neįtikėtino didumo ugninė sija, slenkanti viršum besileidžiančios saulės ir krentanti į žemę. Konradas suėmė kelis Italijos vyskopus. O kadangi Milano arkivyskupas iš kalėjimo paspruko, Konradas padegė Milano priemiesčius. Sekminių dieną, kai imperatorius buvo karūnuojamas mažoje bažnytelėje netoli miesto, per šventas Mišias ėmė trauktis tokie baisūs griausmai ir žaibai, kad kai kurie žmonės neteko proto, o kai kurie ir dvasią išleido. Vyskupas Brunas¹⁴⁴⁷, giedojęs Mišias, ir imperatoriaus sekretorius su kai kuriais kitais tvirtino, kad per Mišių iškilmes regėjo šventą Ambraziejų¹⁴⁴⁸, grūmojantį imperatoriui.

Šio Konrado laikais, tai yra 1025-ais Viešpaties metais, grafas Lupoldas, kaip sakoma vienoje kronikoje, bijodamas karaliaus pykčio, su savo žmona pabėgo į mišką, kur slėpėsi vienoje lūšnoje¹⁴⁴⁹. Kai imperatorius tame miške medžiojo, atėjus nakčiai, jam teko apsistoti toje lūšnoje. Besilaukianti ir tuoj gimdysianti šeimininkė kaip galėdama deramai jam patarnavo ir pagelbėjo būtinais dalykais. Tą naktį moteris pagimdė sūnų,

o cezaris tris kartus išgirdo balsą, sakantį jam: „Konradai, šis ką tik gimęs vaikas bus tavo žentas“. – Pakilęs ryte imperatorius pasišaukė du karius, kurie jam tarnavo, ir tarė: „Eikite ir jėga atimkite iš motinos tą vaiką; perkirtę jį pusiau, atneškite man jo širdį“. – Tie greitai nuėjo ir pastvėrė iš motinos glėbio vaiką. Tačiau pamatę nepaprastai gražų kūdikį, paveikti gailėsčio, padėjo jį ant vieno medžio, kad laukiniai žvėrys nesuėstų, o patys, papjovę kiškį, jo širdį nunešė cezariui. Tą pačią dieną pro tą vietą keliavo vienas kunigaikštis ir išgirdo rėkiant kūdikį. Jis liepė jį paimiti ir, kadangi pats neturėjo sūnaus, nunešė jį savo žmonai, liepęs jį užauginti. Jis nudavė, kad tai jo žmonos pagimdytas sūnus, ir pavadino jį Henriku.

Užaugęs berniukas buvo labai gražaus sudėjimo, iškalbus ir visiems malonus. Imperatorius, matydamas, kad jis toks gražus ir protingas, paprašė, kad tėvas jam atiduotų berniuką, ir pasiliko jį savo rūmuose. Tačiau pamatęs, kad berniukas visiems malonus, ir visi labai palankiai apie jį atsiliepia, ėmė abejoti, ar jis netaps valdovu po jo, ar tik nėra jis tas pats, kurį buvo liepęs nužudyti. Taigi norėdamas likti saugus, perdavė per jį savo žmonai laišką, kurį parašė savo ranka; tame laiške parašė: „Jei tau brangi tavo gyvybė, vos gavusi šį laišką, nedelsdama nužudysi šį jaunikaitį“. Bekeliaudamas jaunikaitis apsistojo vienoje bažnyčioje ir, nuvargęs, užmigo ant suolo, palikęs kaboti kapšėlį, kuriame buvo laiškas. Kunigas, smalsumo vedinas, atidarė kapšėlį ir, pamatęs laišką, užantspaudoję karaliaus antspaudu, išskleidė jį, nepažeisdamas antspaudu, ir perskaitė. Pasibaisėjęs rengiama piktadaryste, jis nugremžė raides „jį nužudysi“, o jų vieton įrašė „mūsų dukterį duosi jam į žmonas“. Kai karalienė pamatė karaliaus antspaudu užantspaudoję laišką ir pažino, kad jis rašytas

impertoriaus ranka, sušaukusi didikus iškelė vestuves ir savo dukterį atidavė jaunikaičiui į žmonas. Šios vestuvės buvo švenčiamos Achene¹⁴⁵⁰. Kai cezariui buvo papasakota, kaip iškilmingai buvo švenčiamos jo dukters vestuvės, tas neteko amo. Iš dviejų karių, kunigaikščio ir vyskupo sužinojęs tiesą, imperatorius suprato, kad neįmanoma pasipriešinti tam, ką skiria Dievas. Taigi jis perdavė jaunikaičiui pripažįstas jį savo žentu ir nusprendė, kad jis valdys po jo. O toje vietoje, kur gimė mažasis Henrikas, buvo pastatytas garsus vienuolynas, kuris iki šių dienų vadinamas Meškyne¹⁴⁵¹.

Tas Henrikas iš savo rūmų išvijo visus juokdarius ir tai, ką jiems buvo įprasta duoti, išmokėjo vargšams. Jo laikais Bažnyčioje įvyko toks skilimas, kad buvo išrinkti net trys popiežiai. Tačiau gavę iš vieno kunigo, vardu Gracianas, daug pinigų, jie atsistatydino, ir pats Gracianas tapo popiežiumi. Kai Henrikas išvyko į Romą, norėdamas sustabdyti skilimą, Gracianas pasitikdamas jį ištiesė jam auksinę karūną, taip ketindamas pelnyti Henriko palankumą. Imperatorius, apsimetęs, kad ją priima, sušaukė sinodą, kuriame apkaltino Gracianą simoniją¹⁴⁵² ir jį perrinko. Bonizo knygoje, kurią jis skyrė grafienei Matildai, sakoma, kad, minėtas kunigas turtu gavo popiežiaus vietą, naiviai norėdamas tokiu būdu užkirsti kelią Bažnyčios skilimui, todėl vėliau jis pripažino savo klaidą ir, imperatoriaus įkalbėtas, atsistatydino¹⁴⁵³.

Po šio Henriko valdė Henrikas III¹⁴⁵⁴. Jo laikais Brunas buvo išrinktas popiežiumi ir pasivadino Leonu. Kai jis vyko į Romą užimti apaštaly sosto, išgirdo giedančių angelų balsus: „Viešpats pasakė: „Nes aš žinau mintis ramybės *ir t. t.*“¹⁴⁵⁵“. – Jis sukūrė giesmių apie daugelį šventųjų.¹⁴⁵⁶ Tuo laiku Bažnyčiai nedavė ramybės Berengaras; jis tvirtino, kad Kristaus Kūnas ir

Kraujas esti altoriuje ne iš tikrųjų, bet simboliškai. Jam prieštraudamas, puikiai rašė Lanfrankas¹⁴⁵⁷, Beco prioras, kilęs iš Padujos, buvęs Anzelmo Kenterberiečio mokytojas¹⁴⁵⁸.

Po to 1057-ais Viešpaties metais valdė Henrikas IV, kurio laikais ypatingai pasižymėjo Lanfrankas, Beco vienuolyno prioras. Prisidėti prie jo išskirtinio mokymo iš Burgundijos atskubėjo Anzelmas, vėliau papuoštas daugeliu dorybių ir išmintimi, kuris paskui tapo to vienuolyno prioru.¹⁴⁵⁹ Tuo laiku tikintieji atgavo Jeruzalę, kurią buvo užėmę saracėnai¹⁴⁶⁰.

Švento Mikalojaus kaulai buvo perkelti į Bario¹⁴⁶¹ miestą. Šia tema, be kitų dalykų, pasakojama, kad vienoje bažnyčioje, kuri vadinama *Sancta Crux subiecta Sanctae Mariae de Caritate*, dar nebuvo giedama nauja švento Mikalojaus istorija. Broliai primygtinai prašė prioro, kad leistų jiems ją giedoti. Tas, jokių būdu nenorėdamas sutikti, pasakė, kad nedera senųjų papročių naujovėmis keisti. Kadangi broliai vis nesiliovė prašę, prioras pasipiktinęs atšovė: „Liaukitės, broliai, nesulauksite iš manęs leidimo giedoti mano bažnyčioje naują giesmę, juo labiau kažkokią juokingą“.

Atėjus švento Mikalojaus šventės dienai, broliai, šiek tiek nuliūdę, sugiedojo rytmetines vigilijas. Kai visi grįžo į lovas, priorui apsireiškė tūžmingai atrodantis Mikalojus. Už plaukų išvilkęs priorą iš lovos, trenkė jį ant miegamojo grindų ir, užgiedojęs antifoną „Amžinasis ganytojau“, visai kaitaliodamas balsus, rykštėmis, kurias turėjo rankoje, ėmė talžyti kenčiančiojo nugarą; antifoną Mikalojus sugiedojo tvarkingai, su pakartojimais, iki pat pabaigos. Kai prioras savo šauksmais visus išbudino, leisgyvis buvo nuneštas į lovą. Pagaliau atsipeikėjęs tarė: „Eikite ir nuo šiol giedokite naują švento Mikalojaus istoriją“.¹⁴⁶²

Tuo laiku iš Molemo¹⁴⁶³ vienuolyno atsiskyrė dvidešimt vienas vienuolis su savo abatu Robertu¹⁴⁶⁴, siekdami cistersiškos vienvietės; jie iš seno įsteigė naują ordiną, kad galėtų kuo griežčiau laikytis savo regulos. Hildebrandas, Kliuni vienuolyno prioras, tapo popiežiumi ir pasivadino Grigaliumi¹⁴⁶⁵. Dar būdamas pranciškonų ordino vienuolis, jis vyko pasiutiniu į Lioną ir per stebuklą atskleidė Embruno arkivyskupą užsimant simoniją. Kadangi tas arkivyskupas buvo papirkęs visus savo skundėjus ir negalėjo būti apkaltintas, pasiuntinys paprašė jo ištarti „Šlovė Tėvui ir Sūnui, ir Šventajai Dvasiai“. – Tas lengvai ištari: „Šlovė Tėvui ir Sūnui“, tačiau ištarti „Šventajai Dvasiai“ neįstengė, kadangi buvo nusidėjęs Šventajai Dvasiai. Kai tik jis pripažino savo nuodėmę, ir jam buvo atleista, tuoj pat aiškiai paminėjo Šventąją Dvasią. Šį stebuklą pasakoja Bonizas savo knygoje grafienei Matildai.¹⁴⁶⁶

Henrikas IV mirė Špejerėje¹⁴⁶⁷ ir buvo palaidotas su kitais karaliais. Henriko antkapyje iškaltos šios eilutės: „Ir sūnus, ir tėvas, ir senelis, ir prosenelis čia guli“.

Jo įpėdiniu 1108-ais Viešpaties metais tapo Henrikas V. Jis suėmė popiežių ir kardinolus, o juos paleidęs, gavo teisę žiedu ir pastoralu skirti investitūrą vyskupams ir abatams. Tais laikais Bernardas su savo broliais įstojo į cistersų ordiną.¹⁴⁶⁸ Lježo parapijoje kiaulė atsivedė paršelių žmogaus veidu, išsiritę keturkojis viščiukas¹⁴⁶⁹.

Henriko įpėdiniu tapo Lotaras, kurio laikais viena moteris Ispanijoje pagimdė pabaisą su dviem kūnais, kurios veidai ir kūnai žiūrėjo į priešingas puses. Iš priekio pabaisa atrodė kaip žmogus pagal kūno ir atskirų jo dalių sąrangą, o iš nugaros – kaip šuo, su visomis šuns kūnui ir atskiroms jo dalims būdingomis savybėmis.¹⁴⁷⁰

Po jo 1138-ais Viešpaties metais valdė Konradas. Tuo laiku mirė Hugonas iš Šventojo Viktoro, iškiliausias daktaras, didis visuose moksluose ir pamaldus tikėjime¹⁴⁷¹. Apie jį pasakojama, kad, kovodamas su paskutine liga, jis nebegalėjęs valgyti jokio maisto, tačiau atkakliai reikalavo, kad jam būtų duotas Viešpaties Kūnas. Tada broliai, norėdami numaldyti jo susijaudinimą, atnešė jam nešventintą Ostiją, sakydami, kad tai Viešpaties Kūnas. Sužinojęs tai per Dvasią, Hugonas tarė: „Tepasigaili jūsų Viešpats, broliai, kodėl norite iš manęs pasityčioti? Juk tai, ką atnešėte, nėra mano Viešpats“. – Apstulbę broliai greitai nubėgo ir atnešė jam Viešpaties Kūną. Tačiau tas, mitydamas, kad neįstengs jo priimti, iškėlęs rankas į dangų, taip pasimeldė: „Tepakyla sūnus pas Tėvą ir dvasia pas Dievą, kuris ją sukūrė“. – Ir sulig šiais žodžiais išleido dvasią, o Viešpaties Kūnas pranyko.¹⁴⁷² Eugenijus, Šventojo Anastazo vienuolyno abatas, buvo išrinktas popiežiumi. Jis buvo išvytas iš Romos dėl to, kad senatoriai išrinko popiežiumi kitą. Jis nuvyko į Galiją ir pasiuntė prieky savęs Bernardą, pamokslavusį apie Viešpaties kelią ir padariusį daug stebuklų. Taip pat išgarsėjo Gilbertas iš Porė¹⁴⁷³.

Frydrichas, Konrado sūnėnas, valdė 1153-ais Viešpaties metais. Tada išgarsėjo mokytojas Petras Lombardas¹⁴⁷⁴, Paryžiaus vyskupas, kuris naudingai apjungė sentencijų knygą, psalmyno ir Pauliaus laiškų glosas. Tuo laiku danguje buvo matyti trys mėnuliai, o jų viduryje – kryžiaus ženklas. Neilgai trukus, pasirodė trys saulės. Tada kanoniniu būdu popiežiumi buvo išrinktas Aleksandras¹⁴⁷⁵. Kaip priešprieša jam, dar vienu popiežiumi sėkmingai išrinktas ir remiamas imperatoriaus buvo Oktavianas, paskui – Jonas Kremietis, pasivadinęs švento Kaliksto vardu, ir Jonas Strumietis. Ši schizma truko aštuoniolika

metų. Per tą laiką vokiečiai, kurie rėmė imperatorių ir lūku-riavo prie Tuskulo¹⁴⁷⁶, užpuolė romėnus prie Monteperto ir nuo devintos valandos iki vakarinės¹⁴⁷⁷ tiek jų išžudė, kiek tūkstančių romėnų dar niekada nebuvo nužudę, nors Hanibalo¹⁴⁷⁸ laikais jų buvo nužudyta tiek, kad į Kartaginą buvo pasiųstos trys pintinės žiedų, kuriuos tas pats Hanibalas įsakė nutraukti nužudytiems kilmingiesiems nuo pirštų. Daugelis kritusių buvo palaidoti Šventojo Stepono ir Šventojo Lauryno bažnyčiose; jų antkapiuose yra tokia epitafija: „Tūkstantis, dešimt kartų po dešimt, šešios dešimtys ir šeši“.¹⁴⁷⁹

Kai imperatorius Frydrichas lankėsi Šventojoje žemėje ir maudėsi vienoje upėje, ten nužudytas mirė, arba, kaip tvirtina kiti, jo žirgas numetė jį į vandenį, kur jis ir mirė¹⁴⁸⁰.

Po Frydricho 1190-ais Viešpaties metais ėmė valdyti jo sūnus Henrikas. Tuo laiku pliaupė tokios liūtys su griautiniais ir žaibais, siautė tokios audros, kokių žmonės neprisiminė buvus net gilioje senovėje. Kiaušinio dydžio kvadratiniai akmenys, kartu su lietumi krisdami iš dangaus, nuniokojo medžius, vynuogynus ir pasėlius ir nužudė daugybę žmonių. Per šią audrą buvo galima išvysti varnus ir gausybę kitų paukščių skraidant su degančiomis anglimis snapuose ir padeginėjant namus. Henrikas be paliovos engė Romos Bažnyčią, todėl, jam mirus, Inocentas III¹⁴⁸¹ pasipriešino jo brolio Filipo išrinkimui ir rėmė Otoną, Saksonijos kunigikščio sūnų, ir liepė Achene karūnuoti jį Vokietijos karaliumi. Tuo laiku daugelis Prancūzijos baronų vyko užjūrį kautis dėl Šventosios žemės laisvės ir užėmė Konstantinopolį.¹⁴⁸²

Tais laikais susikūrė dominikonų ir pranciškonų ordinai. Inocentas III nusiuntė pasiuntinius pas frankų karalių Filipą, prašydamas užpulti albigiečių¹⁴⁸³ žemę ir išnaikinti eretikus.

Karalius, sučiupęs visus eretikus, liepė juos sudeginti. Galiausiai Inocentas karūnavo Otoną imperatoriumi ir pareikalavo prisiekti, kad jis gerbs Bažnyčios teises. Tą pačią dieną Otonas sulaužė priesaiką ir įsakė apiplėšti keliauninkus, vykstančius Romon. Dėl šios priežasties popiežius jį ekskomunikavo¹⁴⁸⁴ ir nušalino nuo valdžios. Tuo laiku gyveno šventa Elzbieta, Vengrijos karaliaus duktė, kuri buvo landgrafo žmona. Be daugybės kitų stebuklų ji, kaip pasakojama, prikėlė daugybę mirusiųjų ir grąžino akių šviesą žmogui, aklam nuo gimimo. Iš jos kūno iki šių dienų srūva aliejus.¹⁴⁸⁵

Atstatydinus Otoną, buvo išrinktas Henriko sūnus Frydrichas¹⁴⁸⁶ ir karūnuotas Honorijaus. Jis paskelbė puikius įstatymus Bažnyčiai išlaisvinti ir prieš eretikus. Jis išsiskyrė turtų gausa ir šlove, tačiau iš puikybės jais piktnaudžiavo: ėmė engti Bažnyčią, sukaustė du kardinolus, liepė suimti prelatus, kuriuos Grigalius IX buvo pakvietęs į pasitarimą, ir todėl buvo šio popiežiaus ekskomunikuotas. Galiausiai Grigalius, spaudžiamas daugybės negandų, mirė. Inocentas IV, kilęs iš Genujos, sušaukė susirinkimą Lione ir imperatorių atstatydino. Po jo atstatydinimo ir mirties imperijos sostas iki šių dienų tebėra tuščias.

CLXXVIII. APIE BAŽNYČIOS PAŠVENTINIMĄ

APIE BAŽNYČIOS PAŠVENTINIMĄ CLXXVIII – Bažnyčia tarp kitų švenčių iškilmingai mini Bažnyčios Pašventinimą. Kadangi bažnyčia arba šventykla yra dvejopa, – materiali ir dvasinė – čia bus trumpai aptariamas dvejopas šios šventyklos šventinimas.¹⁴⁸⁷

Kalbant apie materialiosios šventyklos šventinimą, reikia apžvelgti tris klausimus: pirma, kodėl ji yra šventinama arba pašvenčiama; antra, kaip yra šventinama; trečia, kas ją išniekina. Kadangi šventykloje šventinami du dalykai – altorius ir pati šventovė, – pirmiausia reikia apžvelgti, kodėl yra šventinamas altorius, o po to – kodėl šventinama šventovė.

Altorius šventinamas dėl trijų priežasčių. Pirmoji priežastis – Viešpaties sakramento aukojimas. *Pradžios knygos* VIII skyriuje sakoma: „Nojus pastatė Viešpačiui altorių ir, ėmęs iš visų nesuteptų galvijų ir paukščių, aukojo ant altoriaus deginamas aukas“¹⁴⁸⁸. Šis sakramentas yra Kristaus Kūnas ir Kraujas, kuriuos aukojame, atmindami Viešpaties Kančią, kaip Jis pats mums nurodė, sakydamas: „Tai darykite mano atminimui“¹⁴⁸⁹. Viešpaties Kančios atminimas yra trejopas. Vienas atminimas yra brūkšnyje; šiuo atveju Kristaus Kančia išreiškiama vaizdais ir skirta atminti regėjimu. Nukryžiuotojo atvaizdas ir kiti atvaizdai, esantys bažnyčioje, yra tam, kad skatintų prisiminimą, pamaldumą ir pamokytų, nes jie yra tarytum knygos pasauliečiams. Antras atminimas yra žodyje; šiuo atveju Kristaus Kančia minima pamoksle ir skirta atminti klausymu. O trečias atminimas yra sakramente; šiuo atveju Kančia yra itin vaizdžiai išreikšta tame sakramente, kuriame tikrai slypi Kristaus Kūnas ir Kraujas ir kuris mums yra suteikiamas. Šis atminimas skirtas suvokti skoniu. Taigi jei mūsų jausmus paveikia nupiešta Kristaus Kančia, o dar labiau minima pamoksle, tai kur kas smarkiau turi uždegti taip vaizdžiai išreikšta šiame sakramente.

Antroji altoriaus šventinimo priežastis – Viešpaties vardo šaukimas. *Pradžios knygos* XII skyriuje sakoma: „Abraomas pastatė jam pasirodžiusiam Viešpačiui altorių [...] ir šaukėsi į jo

vardą¹⁴⁹⁰. Šis šaukimasis, kaip sako apaštalas Paulius pirmame laiške Timotiejui, turi vykti arba per maldavimus, kurie vyksta maldaujant pašalinti blogybes, arba per maldas, kurios vyksta prašant gero, arba per pamaldas, kurios vyksta pagausinti gėrį, arba per dėkojimus, kurie vyksta turimam gėriui išsaugoti¹⁴⁹¹. Šaukimasis, vykstantis virš altoriaus, tinkamai vadinamas mišiomis, *missa*, nes dangaus pasiųstasis, *missus*, – Kristus – yra pasiunčiamas Tėvo ir pašventina Ostiją; o per Jį mes siunčiame Tėvui prašymą mus užtarti. Todėl Hugonas sako: „Pati šventoji Ostija galėtų vadintis Mišiomis, *missa*, nes visų pirma yra Tėvo pasiunčiama mums per Įsikūnijimą, o paskui mūsų siunčiama Tėvui per Kančią“¹⁴⁹². Panašiai yra ir su sakramentu; pirmiausia jis pasiunčiamas mums Tėvo per pašventinimą, kuriuo Jis pradeda savo buvimą mumyse, o paskui mūsų siunčiamas Tėvui per aukojimą, kuriuo Jis mus užtaria.

Įsidėmėk, kad šventos Mišios giedamos trimis kalbomis – graikų, hebrajų ir lotynų, kad būtų primintas įrašas ant Viešpaties Kančios kryžiaus, kuris buvo įrašytas graikiškai, hebrajiškai ir lotyniškai. Taip pat reikia pažymėti, kad visos šios kalbos privalo šlovinti Dievą, nes Dievo šlovė suprantama per šias tris kalbas. Lotyniškos yra Evangelijos, Laiškai, maldos ir giesmės; graikiškos yra *Kyrie eleison*, *Christe eleison*, kurios giedamos devynis kartus, kad ateitume devynių angelų būrių bendrystėn; hebraiškos yra *Alleluia*, *Amen*, *Sabaoth* ir *Osanna*.

Trečioji altoriaus šventinimo priežastis – giedojimas. *Siracido knygos* XLVII skyriuje sakoma: „Davė jam stiprybės prieš neprietelius. Jis pastatė giesmininkų ties altoriumi ir iš jų balsų padarė gražių melodijų“¹⁴⁹³. Žodis „melodijos“ vartojamas daugiskaita, nes, pasak Hugono Viktoriečio, yra trys garsų rūšys, kurios sukuria tris melodijas. Garsas atsiranda mušant, pučiant

ir giedant. Mušimas tinka kitarai¹⁴⁹⁴, pūtimas – vargonams, giedojimas – balsui. Galima pažymėti, kad ši garsų dermė atitinka įpročių darną, jei rankų darbą prilygintume kitaros mušimui, sielos pamaldumą – vargonų pūtimui, o pamokslo skatinimą – balso giedojimui. Hugonas dėsto toliau: „Kam reikalingas balso švelnumas be širdies švelnumo? Palaužei balsą – palaužk ir valią. Saugai balsų dermę – saugok ir įpročių darną, idant pavyzdžiu sutartum su artimu, valia – su Dievu, nuolankumu – su mokytoju“.¹⁴⁹⁵

Tokia trejopa muzikos prigimtis siejasi su trimis skirtingais Bažnyčios darbais, kaip sakoma *Mitrале apie darbus*, mat Bažnyčios darbai – tai psalmės, giedojimas ir skaitiniai. Taigi pirmoji muzikos rūšis yra ta, kuri atsiranda mušant pirštais, tarkim, psalterijų¹⁴⁹⁶ ir panašius muzikos instrumentus; jai priklauso psalmių giedojimas. Psalmėje sakoma: „Šlovinkite jį psalteriu ir kanklėmis“¹⁴⁹⁷. Antroji rūšis yra ta, kuri atsiranda giedant, kitaip tariant, balso dėka; jai priklauso skaitiniai. Psalmėje sakoma: „Giedokite jam su klyksmais“¹⁴⁹⁸. Trečioji rūšis yra ta, kuri atsiranda pučiant, tarkim, trimitą; jai priklauso giedojimas. Psalmėje sakoma: „Šlovinkite jį trimito garsais“.¹⁴⁹⁹

Šventovė, arba bažnyčia, šventinama dėl penkių priežasčių. Pirma, kad iš ten galutinai būtų išvytas velnias ir jo galybė. Todėl Grigalius *Dialoge* pasakoja, kad sykį, kai buvo šventinama viena arijonų bažnyčia, grąžinta tikintiesiems, ir jon buvo įneštos švento Sebastijono ir šventos Agotos relikvijos, staiga ten susirinkę žmonės pajuto, kad jiems palei kojas tai šen, tai ten bėginėja paršas. Suradęs bažnyčios duris, jis dingo visiems iš akių, sukeldamas didžiulę nuostabą. Viešpats šitai parodė dėl to, kad visiems paaiškėtų, jog iš tos vietos pasišalino nelabas gyventojas. Kitą naktį ant tos bažnyčios stogo pasigirdo baisus

triukšmas, tarsi kažkas ten bėgiotų nerasdamas vietos. Antrą naktį garsai dar labiau sustiprėjo. O trečią naktį sudundėjo taip siaubingai, tarsi visa bažnyčia būtų sugriuvusi iki pamatų. Paskui viskas staiga nurimo ir senasis priešas daugiau niekada nebekėlė nerimo. Tuo siaubingu dundesiu, kurį jis buvo sukėlęs, jis parodė, kad buvo priverstas pasitraukti iš vietos, kurioje praleido tiek daug laiko.¹⁵⁰⁰ Taip pasakoja Grigalius.

Antra, bažnyčia yra šventinama, kad susibėgantys jos prielobstin būtų išgelbėti. Dėl šios priežasties po pašventinimo kai kurioms bažnyčioms valdovai suteikia privilegijų, kad būtų išgelbėti tie, kurie ieško jos prieglobsčio. Todėl kanonas skelbia: „Bažnyčia gina apkaltintus kraujo praliejimu, kad jie neprarastų gyvybės ar kūno dalių“¹⁵⁰¹. Todėl ir Joabas nubėgo į Viešpaties padangtę ir griebsi altoriaus rago¹⁵⁰².

Trečia, bažnyčia yra šventinama, kad joje būtų išklausoma maldų. Tai pažymėta trečioje *Karalių knygoje*, VIII skyriuje, kur Saliamonas, pašventinęs šventovę, taria: „Ko tik jie melsis šioje vietoje [...], išklausys savo buveinės vietoje danguje, o išklausęs busi maloningas“¹⁵⁰³. Bažnyčiose mes meldžiamės, atsigręžę į rytus. Tai lemia, pasak Jono Damaskiečio (IV kn., V sk.), trys priežastys: pirma, kad parodytume, jog ieškome savo tėvynės; antra, kad žvelgtume į nukryžiuotą Kristų; trečia, kad parodytume, jog laukiame Teisėjo atėjimo. Jonas Damaskietis sako taip: „Dievas pasodino rojaus sodą Edene, rytuose, ir ištrėmė nusidėjusį žmogų, liepęs jam gyventi priešais rojų, vakaruose. Taigi ieškodami senosios tėvynės ir į ją žiūrėdami, meldžiamės Dievui, atsigręžę į rytus. Taip pat nukryžiuotas Viešpats žvelgė į vakarus, todėl meldžiamės, žiūrėdami į Jį. Paimtas į dangų, Jis buvo pakeltas aukštyn rytuose, ir apaštalai Jam meldėsi atsigręžę į rytus, ir ateis Jis iš rytų, kur jį regėjo

žengiant į dangų. Taigi Jo laukdami meldžiamės, atsigręžę į rytus¹⁵⁰⁴. – Taip kalba Jonas Damaskietis.

Ketvirta, bažnyčia yra šventinama, kad joje būtų šlovinamas Dievas. Tai vyksta septynias kanonines valandas: rytmetinę, pirmą, trečią ir t. t. Ir nors Dievą reikia šlovinti kiekvieną dienos valandą, tačiau, kadangi to neįstengia mūsų silpnumas, buvo nurodyta, kad būtent šiomis valandomis mes ypatingai Jį šlovintume, nes šios valandos dėl tam tikrų aplinkybių išsiskiria iš kitų. Vidury nakties, kai švenčiamos rytmetinės, Kristus gimė, buvo suimtas ir išjuoktas judėjų. Taip pat šią valandą Kristus apiplėšė pragarą. *Mitrале* sakoma, kad vidury nakties Kristus apiplėšė pragarą, gausiai pasiimdamas; prisikėlė ryte prieš auštant, apsiereiškė pirmą valandą¹⁵⁰⁵. Dar teigiama, kad vidurnaktį Jis ateis mūsų teisti. Todėl Jeronimas sako: „Manau, kad yra išlikusi apaštalų tradicija Velykų išvakarėse, prieš pat vidurnaktį, neleisti žmonėms, laukiantiems Kristaus atėjimo, išsisklaidyti; tam laikui praėjus, visi, atgavę ramybę, gali švęsti šią šventinę dieną“¹⁵⁰⁶. Taigi šią valandą giedame Dievui pašlovinimus, kad padėkotume Jam už Jo gimimą, suėmimą ir tėvų išlaisvinimą ir su nerimu lauktume Jo atėjimo.

Pridedami ir rytmetiniai pašlovinimai, nes ryte Dievas paskandino jūroje egiptiečius, sutvėrė pasaulį ir prisikėlė. Tad šią valandą šloviname Dievą, kad nepaskęstume su egiptiečiais šio pasaulio jūroje ir dėl to, kad pašlovintume Jį už pasaulio sutvėrimą ir prisikėlimą.

Pirmą valandą Kristus ateidavo į šventyklą ir nuo ankstyvo ryto žmonės rinkdavosi jo pasiklausyti, kitaip tariant, skubėdavo pas jį iš pat ryto; dar, kaip sakoma Luko evangelijos XXI, buvo nuvestas pas Pilotą¹⁵⁰⁷. Taip pat šią valandą prisikėlęs Jis pirmiausia apsiereiškė moterims; ir dar tai yra pirmoji dienos

valanda. Todėl šią valandą šloviname Dievą bažnyčioje, idant pamėgdžiotume Kristų ir padėkotume Jam, prisikėlusiam ir apsireiškusiam, ir kad tos dienos pradžių skirtume Dievui, kaip visa ko pradininkui.

Trečią valandą Kristus buvo nukryžiuotas judėjų liežuviais, Piloto nuplaktas prie stulpo, ir nuo to laiko, kaip pasakojama istorijose, ant stulpo, prie kurio Jis buvo priištąs, matyti kraujo žymės. Taip pat šią valandą buvo atsiųsta Šventoji Dvasia.

Šeštą valandą Kristus buvo prikaltas ant kryžiaus, visą pasaulį apgaubė tamsa, nes saulė, liūdėdama dėl savo Viešpaties mirties, apsigobė juodais rūbais, idant neskleistų šviesos nukryžiuojantiems Viešpatį. Dar šią valandą, Dangun Žengimo dieną, Kristus sėdo valgyti su mokiniais.

Devintą valandą Kristus išleido dvasią; karys perdūrė Jo šoną; apaštalai buvo pratę susirinkti maldai; Kristus pakilo į dangų. Dėl šių išskirtinių dalykų šiomis valandomis šloviname Dievą.

Vakarinę valandą Kristus per Vakarienę įsteigė Kūno ir Kraujo sakramentą; numazgojo mokiniams kojas; buvo nuimtas nuo kryžiaus ir paguldytas kape; pasirodė mokiniams keliauninko apdaru. Dėl tokių priežasčių šią valandą Bažnyčia dėkoja Kristui.

Per komplotą Kristus prakaitavo kraujo lašais; buvo paskirta sargyba prie Jo kapo, ir Jis ten ilsėjosi. Prisikėlęs Jis pranešė taiką savo mokiniams. Dėl šių priežasčių mes dėkojame Dievui. Kaip turime šlovinti Dievą, nurodo Bernardas: „Mano broliai, aukodami pašlovinimo auką, sujunkime jausmus su žodžiais, meilę su jausmais, džiugesį su meile, brandumą su džiugesiu, nusižeminimą su brandumu, laisvę su nusižeminimu“¹⁵⁰⁸.

Penkta, bažnyčia yra šventinama, kad joje būtų teikiami Bažnyčios sakramentai. Todėl ir pati Bažnyčia buvo įsteigta kaip Dievo

buveinė, kurioje laikomi ir teikiami sakramentai. Vieni sakramentai teikiami įeinantiems, kaip kad Krikštas; kiti – išeinantiems, kaip kad Paskutinis patepimas. Dar kiti – pasiliekančiams; vieni jų yra tarnaujantieji, jiems duodamas Luomo sakramentas¹⁵⁰⁹; kiti – kovojantys. Iš šių vieni kovoje palūžta – jiems suteikiama Atgaila, o kiti – atsilaiko, ir Sutvirtinimo sakramentu jiems suteikiama sielos drąsa, kad jie sustiprėtų. Pamaitinti teikiamas maistas, kuris gaunamas, priėmus Eucharistiją. Santuokos sujungimu atitolinamos kliūtys, galinčios išskirti.

Antra, reikia apžvelgti, kaip vyksta šventinimas, pirmiausia altoriaus, paskui pačios bažnyčios.

Šventinant altorių, atliekama daug veiksmų. Pirma, keturiuose altoriaus raguose švęstu vandeniu pažymimi keturi kryžiai. Antra, altorius apeinamas septynis kartus. Trečia, izopo šakele¹⁵¹⁰ jis septyniskart pašlakstomas švęstu vandeniu. Ketvirta, ant jo deginami smilkalai. Penkta, altorius patepamas aliejumi. Šešta, jis apdengiamas švariais audeklais. Visa tai rodo, ką privalo turėti einantieji prie altoriaus¹⁵¹¹.

Pirma, jie privalo turėti ketveriopą meilę, gautą per kryžių: turi mylėti Dievą, pačius save Dieve, draugus ir priešus. Tai išreiškia keturi kryžiai, pažymėti altoriaus raguose. Apie šiuos keturis meilės ragus kalbama *Pradžios knygos* XXVIII skyriuje: „Išsiplėsi į vakarus, į rytus, į šiaurę ir į pietus“¹⁵¹². Arba keturi kryžiai keturiuose altoriaus raguose žymi, kad Kristus per kryžių išganė keturias pasaulio dalis; arba, kad Viešpaties kryžių mes turime nešti keturiais būdais: širdyje – apmąstymais, lūpose – išpažintimi, kūne – marinimu, veide – nuolat žymėdami kryžiaus ženklą.

Antra, einantieji prie altoriaus privalo būti rūpestingi ir budrūs. Tai išreiškia apėjimai aplink altorių. Todėl tuo metu

giedama: „Mane rado panaktiniai *ir t. t.*“¹⁵¹³ Mat jie privalo rūpestingai budėti prie savo bandos. Todėl prelato neapdairumą Gilbertas mini tarp kitų juokingų dalykų, sakydamas: „Juokingas ar veikiau pavojingas yra aklas žvalgas, šlubas žygūnas, neapdairus prelatas, neišmanantis daktaras, nebylus šauklys“¹⁵¹⁴. Septyni apėjimai aplink altorių žymi septynis apmąstymus ir svarstymus, kuriuos privalome mintyti apie septyneriopą Kristaus nusižeminimo dorybę ir jais dažnai tą dorybę „apeiti“. Pirmasis tos dorybės pasireiškimas yra tas, kad būdamas turtingas, Jis tapo vargšu; antrasis – kad buvo paguldytas ēdžiose; trečiasis – kad buvo duotas tėvams; ketvirtasis – kad palenkė galvą po tarno ranka; penktasis – kad pakentė vagį ir išdaviką mokinį; šeštasis – kad nuolankiai tylėjo prieš griežtą teisėją; septintasis – kad atlaidžiai meldėsi už tuos, kurie jį nukryžiuvo. Arba tie septyni apėjimai žymi septynis Kristaus kelius: pirmasis buvo iš dangaus į įščias, antrasis – iš įščių į ēdžias, trečiasis – iš ēdžių į pasaulį, ketvirtasis – iš pasaulio ant kryžiaus skersinio, penktasis – nuo kryžiaus skersinio į kapą, šeštasis – iš kapo į limbą, septintasis – iš limbo į dangų.

Trečia, einantieji prie altoriaus privalo atminti Viešpaties Kančią. Tai išreiškia vandens šlakstymas. Septyni pašlakstymai vandeniui yra septyni Kristaus kraujo išsiliejimai. Pirmasis įvyko apipjaustant, antrasis – meldžiantis, trečiasis – nuplakant kūną, ketvirtasis – karūnuojant galvą, penktasis – perduriant rankas, šeštasis – prikalant kojas, septintasis – perdūrus šoną. Šie kraujo apšlakstymai įvyko su nusižeminimo ir neišmatuojamos meilės izopu; mat izopas yra žemaūgė ir liepsninga žolė. Arba pašlakstymas septynis kartus žymi, kad krikštu yra suteikiamos septynios Šventosios Dvasios dovanos.

Ketvirta, einantieji prie altoriaus privalo mokėti melstis karštai ir nuoširdžiai. Tai išreiškia smilkalų deginimas. Mat smilkalai turi gebėjimą kilti dūmo lengvumu, sustiprinti savo savybėmis, suveržti tvirčiau lipnumu, padrąsinti kvapnumu. Lygiai taip malda kyla Dievo atminimui; sustiprina sielą, nes ji gauna vaistą nuo padarytos nuodėmės; tvirčiau suveržia sielą, nes ji gauna laidavimą dėl ateities; padrąsina ją, nes ji gauna globą dabartyje. Arba galima tarti, kad smilkalai žymi nuoširdžią maldą, mat jie pakyla iki Dievo, kaip sakoma *Siracido knygos* XXXV skyriuje: „Malda žeminančio save pereina per debesis“¹⁵¹⁵; skleidžia Dievui aromatą, kaip sakoma *Apreiškime Jonui*: „Kiekvienas laikydamas [...] arfą ir aukso indus, pilnus smilkalų *ir t. t.*“¹⁵¹⁶; kyla iš liepsnojančios širdies, kaip sakoma *Apreiškime Jonui*: „Jam buvo duota daug smilkalų *ir t. t.*“¹⁵¹⁷, ir toliau: „Paskui angelas paėmė smilkytuvą, pripildė jį aukuro žarijų *ir kt.*“¹⁵¹⁸

Penkta, einantieji prie altoriaus privalo turėti sąžinės spindesį ir gero vardo kvapą. Tai išreiškia patepimas aliejumi ar balzamu. Jie privalo turėti tyrą žinojimą, kad su apaštalu galėtų tarti: „Galime pasigirti savo sąžinės liudijimu“¹⁵¹⁹. Taip pat privalo turėti gerą vardą, todėl *Pirmojo laiško Timotiejui* trečiame skyriuje sakoma: „Jam privalu turėti gerą vardą tarp svetimųjų“¹⁵²⁰. Jonas Auksaburnis sako: „Klierikai negali turėti nė dėmelės žodžiuose, mintyse, elgesyje ar kitų akyse, nes yra Bažnyčios grožis ir dorybė; jei būtų blogi, sudarkytų Bažnyčią“¹⁵²¹.

Šešta, einantieji prie altoriaus privalo turėti gero veiksmo švarumą. Tai išreiškia balti ir švarūs audiniai, kuriais apdengiamas altorius. Drabužiai yra naudojami dengti, šildyti ir puošti. Taip ir geri darbai apdengia sielos nuogumą, kaip sakoma *Apreiškime Jonui*: „Patariu pirkti baltus drabužius, kad apsirengtum ir nebūtų matoma tavo nuogumo gėda“¹⁵²². Jie

papuošia sielą garbingumu, kaip sakoma *Laiške romiečiams*: „Apsiginkluokime šviesos ginklais *ir t. t.*“¹⁵²³ Jie šildo uždegdami meilę, kaip sakoma *Jobo knygos XXXVII* skyriuje: „Argi tavo drabužiai ne karšti *ir t. t.*“¹⁵²⁴ Juk nedaug pajėgtų einantis prie altoriaus, jei turėtų aukštas pareigas, bet niekingą gyvenimą, kaip sako Bernardas: „Baisingas dalykas yra aukštos pareigos ir padugnės gyvenimas, aukščiausia vieta ir žema padėtis, rimtas veidas ir lengvas elgesys, žodinga kalba ir jokia nauda, milžiniška galia ir sielos nepastovumas“¹⁵²⁵.

Antra, reikia apžvelgti, kaip šventinama bažnyčia. Šventinant bažnyčią, atliekama daug veiksmų: vyskupas apeina tą bažnyčią tris kartus; kaskart prieidamas prie vartų, jis pabeldžia juos pastoralu¹⁵²⁶, sakydamas: „Pakelkite, vartai, savo galvas *ir t. t.*“¹⁵²⁷ Iš vidaus ir iš lauko pusės bažnyčia apšlakstoma švęstu vandeniu; ant grindinio pelenais ir smėliu išbarstomas kryžius – nuo rytinio kampo skersai iki pat vakarinio, ir ant jo užrašoma lotyniška bei graikiška abėcėlė; ant bažnyčios sienų nupiešiami kryžiai, jie apšviečiami ir patepami aliejumi.

Taigi pirmasis veiksmas – bažnyčios apėjimas triskart – išreiškia triskart atliktą apėjimą, kurį įvykdė Kristus, šventindamas pačią Bažnyčią. Pirmasis apėjimas buvo tas, kuriuo iš dangaus atėjo į pasaulį, antrasis – kuriuo iš pasaulio nusileido į limbą, trečiasis – kuriuo iš limbo sugrįžęs ir prisikėlęs pakilo į dangų. Arba triskart atliktas apėjimas žymi, kad ta bažnyčia šventinama Švenčiausiosios Trejybės garbei. Arba triskart atliktas apėjimas žymi tris grupes tų, kuriuos bažnyčia turi išgelbėti, tai – skaisčios mergelės, susilaikantieji ir susituokusieji. Šias grupes žymi ir materialiosios bažnyčios sąranga, kaip rodo Rikardas Viktorietis. Mat šventovė žymi skaisčių mergelių grupę, choras – susilaikančiųjų, o visas pastatas – susituokusiųjų.

Šventovė yra siauresnė už chorą, o choras siauresnis už visą pastatą, nes skaisčių mergelių yra mažiau nei susilaikančiųjų, o pastarųjų – mažiau nei susituokusiųjų. Ir dar šventovės vieta yra šventesnė už chorą, o choras – šventesnis už visą bažnyčios pastatą, nes skaisčių mergelių grupė yra vertesnė nei susilaikančiųjų, o susilaikančiųjų – vertesnė nei susituokusiųjų.¹⁵²⁸ Taip teigia Rikardas.

Antrasis veiksmas – triskart atliekamas beldimas į vartus – išreiškia trejopą teisę, kurią Bažnyčioje turi Kristus ir pagal kurią Bažnyčia turi būti Jam atverta: Bažnyčia yra Jo sukurta, atpirkta ir pažadėta pelnyti šlovę. Apie šią trejopą teisę Anzelmas sako: „Tikra tiesa, Viešpatie, už tai, kad mane sukūrei, Tavo meilei save visą esu skolingas, kad mane atpirkai, Tavo meilei save visą esu skolingas, kad tiek pažadėjai, Tavo meilei save visą esu skolingas; Tavo meilei esu skolingas netgi daugiau nei save visą – tiek, kiek tu esi didesnis už mane, už kurį save atidavei ir kuriam save pažadėjai“¹⁵²⁹. O triskart sušunkami žodžiai „Pakelkite, vartai, savo galvas *ir t. t.*“ žymi trejopą Jo galią, tai yra galią danguje, pasaulyje ir pragare¹⁵³⁰. Kalbama apie galią danguje, kai sakoma: „Ateikite mano tėvo palaimintieji“¹⁵³¹; apie galią pasaulyje, kai sakoma: „Kelkitės, mirusieji“; apie galią pragare, kai sakoma: „Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžinąją ugnį“¹⁵³².

Trečiuoju veiksmu bažnyčia iš vidaus ir iš išorės apšlakstoma švęstu vandeniu. Tai daroma dėl trijų priežasčių.

Pirma, demonams išvaryti. Mat švęstas vanduo turi jam būdingą savybę – galią išvaryti patį velnią. Todėl per egzorcizmą¹⁵³³ vandeniu sakoma: „Idant virstum egzorcizmo vandeniu visai Priešo galiai išvyti ir pačiam Priešui su šaknimis išrauti *ir t. t.*“ Tas švęstas vanduo susideda iš keturių dalykų: vandens,

vyno, druskos ir pelenų; nes priešą ypač išvaro keturi dalykai: ašarų liejimas, kurį reiškia vanduo, dvasinis džiugesys, kurį reiškia vynas, brandus gebėjimas skirti, kurį reiškia druska, ir gilus nusizėminimas, kurį reiškia pelenai.

Antra, pačiai bažnyčiai atpirkti; mat visi šie žemiški dalykai dėl nuodėmių yra sugadinti ir suteršti. Todėl pati vieta apšlakstoma švęstu vandeniu, kad būtų apvalyta ir atpirkta nuo bet kokio purvo ir nešvarumo. Dėl to ir Įstatyme beveik viskas buvo apvaloma vandeniu.

Trečia, bet kokiam praeiksmui panaikinti. Žemė nuo pat pradžių su savo vaisiumi gavo praeiksmą, nes iš jos vaisiaus kilo apgaulė. Tačiau vandeniui joks praeiksmas netaikomas. Dėl to ir Viešpats valgė žuvį, tačiau nesakoma, kad Jis valgė tam tikrą mėsą, nebent tik Velykų Avinėlio, kaip reikalauja Įstatymas, tuo parodydamas pavyzdį, kad kartais reikia susilaikyti nuo leidžiamo maisto, o kartais jį valgyti. Taigi, kad būtų panaikintas bet koks praeiksmas ir būtų suteiktas palaiminimas, todėl ir šlakstoma švęstu vandeniu.

Ketvirtuoju veiksmu ant grindinio užrašoma abėcėlė. Tai reiškia abiejų tautų sujungimą¹⁵³⁴, arba abiejų Testamentų tekstus, arba mūsų tikėjimo skirsnius. Abėcėlė iš graikiškų ir lotyniškų raidžių, išdėstytų kryžiaus ženkle, išreiškia pagonių ir žydų tautų sąjungą tikėjime, sudarytą Kristaus kryžiumi. Todėl ir kryžius išvedamas nuo rytinio kampo skersai iki pat vakarinio pažymėti, kad tas, kuris anksčiau buvo dešinysis, tapo kairiu, o tas, kuris buvo galvoje, atsidūrė uodegoje, ir priešingai.

Antra, abėcėlė reiškia abiejų Testamentų tekstus, nes jie buvo išpildyti Kristaus kryžiumi. Todėl mirdamas Jėzus tarė: „Atlikta“¹⁵³⁵. Kryžius išvedamas skersai, nes vienas Testamentas glūdi kitame, nes vienas tekis buvo kitame tekinyje¹⁵³⁶.

Trečia, abėcėlė reiškia mūsų tikėjimo skirsnius. Juk bažnyčios grindinys yra tikėjimo grindinys, ir tie elementai, kurie užrašomi jame, yra mūsų tikėjimo skirsniai, kuriais bažnyčioje mokomi neišprusėliai ir abiejų tautų naujakrikštai. Jie turi mąstyti esą dulkės ir pelenai, kaip kad kalbėjo Abraomas *Pradžios knygoje*, XVIII skyriuje: „Nors esu dulkė ir pelenai [...], kalbėsiu į savo Viešpatį“¹⁵³⁷.

Penktuoju veiksmu bažnyčioje nupiešiami kryžiai. Tai daroma dėl trijų priežasčių. Pirma, demonams išgąsdinti; kad iš bažnyčios išvyti demonai išsigąstų, išvydę kryžiaus ženklą, ir nebedrįstų ten vėl įžengti. Mat jie labai bijo kryžiaus ženklo; todėl Jonas Auksaburnis sako: „Kur tik išvydę Viešpaties ženklą, demonai sprunka, bijodami lazdos, kuria gavo į kailį“¹⁵³⁸.

Antra, triumfui parodyti; juk kryžiai yra Kristaus vėliavos ir jo triumfo ženklai, todėl, norint parodyti, kad ta vieta yra pavaldi Kristaus valdžiai, ten piešiami kryžiai. Juk ir didingoje imperatorių aplinkoje galima pastebėti, kad kai imperatoriui perduodamas koks nors miestas, jame iškeliamas imperatorišką vėliava. Tam pavaizduoti *Pradžios knygoje*, XXVIII skyriuje, sakoma, kad Jokūbas akmenį, kurį buvo sau pasidėjęs po galva, pastatė sau paminklu, tai yra šauklystės, atminimo ir triumfo paminklu¹⁵³⁹.

Trečia, apaštalams pristatyti; mat tie dvylika šviestuvų, pastatytų priešais kryžius, žymi dvylika apaštalų, kurie, Nukryžiuotojo tikėjimu apšvietė visą pasaulį. Taigi tie kryžiai yra apšviečiami ir patepami balzamu, nes apaštalai Kristaus kančios tikėjimu visą pasaulį apšvietė pažinimui, uždegė meilei, balzamu patepė sąžinės spindesiui ir doro gyvenimo aromatu.

Trečiuoju klausimu – kas išniekina šventovę – reikia žinoti, jog tuos Dievo namus, sakoma, išniekina trys žmonės: Jeroboamas, Nabuzardanas ir Antiochas. Jeroboamas, kaip sakoma trečioje *Karalių knygoje*, XII skyriuje, padirbino du veršiu ir pastatė vieną Dane, o kitą – Betelyje, kuris reiškia „Dievo namai“; tai jis padarė iš godumo, kad valdžia neatitektų Roboamui¹⁵⁴⁰. Tai reiškia, kad Dievo Bažnyčią labai teršia klierikų godumas, kuris juos yra smarkiai užvaldęs. *Jeremijo knygos* VIII skyriuje sakoma: „Nes visi, nuo mažiausio iki didžiausiam, užsiima godumu“¹⁵⁴¹. Bernardas sako: „Katrą duosi man iš vyresniųjų, kuris rūpinsis ne tiek pavaldinių piniginių tuštinimu, kiek ydų išnaikinimu?“¹⁵⁴² Veršiai yra maži vaikaičiai, kuriuos jie pastato Betelyje, tai yra Dievo namuose. Taip pat Bažnyčia yra išnokinama per Jeroboamą, jei ji pastatoma iš palūkininkų ar vagišių godumo. Pasakojama, kad vienas lupikautojas pastatė bažnyčią iš pagrobto turto ir palūkanų ir, ilgai prašęs, pakvietė vyskupą ją pašventinti. Kai vyskupas su savo klierikais vykdė šventinimo apeigas, pamatė po altoriumi velnią, stovintį ant pakylos ir apsirengusį vyskupo drabužiais. Velnias tarė vyskupui: „Kodėl šventini mano bažnyčią? Liaukis, bažnyčia priklauso man, nes buvo pastatyta iš palūkanų ir pagrobto turto“. – Kai vyskupas su klierikais išsigandęs pabėgo, velnias čia pat tą bažnyčią su dideliu trenksmu sugriovė.

Nabuzardanas, kaip sakoma ketvirtoje *Karalių knygoje*, XXV skyriuje, sudegino Dievo namus¹⁵⁴³. Nabuzardanas, virėjų viršininkas, žymi tuos, kurie yra atsidavę gerklei ir prabangai, kurie savo pilvą padarė savo Dievu, kaip sako apaštalas: „Jų dievas – pilvas *ir t. t.*“¹⁵⁴⁴ Kaip pilvas paskiriamas Dievu, parodo Hugonas iš Šventojo Viktoro, savo veikale sakydamas: „Paprastai dievams statomos šventyklos, altoriai,

skiriami pagalbininkai tarnauti, aukoti galvijus, deginti smilkalus. Pilvo dievo šventovė yra virtuvė, altorius – stalas, pagalbininkai – virėjai, galvijų aukojimas – ruošiama mėsa, smilkalų dūmas – gardėsių kvapas¹⁵⁴⁵.

Karalius Antiochas, kuris buvo nepaprastai išpuikęs ir savimyla, suteršė ir išniekino Dievo namus, kaip sakoma pirmoje *Makabėjų knygoje*, I skyriuje¹⁵⁴⁶. Tai rodo, kad puišybė ir savimeilė, kurios klesti tarp klierikų, trokštančių ne pagelbėti, bet vadovauti, smarkiai teršia Dievo Bažnyčią. Apie jų puikuolišką savimeilę Bernardas sako: „Jie žengia pilni garbės, kurią gavo iš Viešpaties gėrybių, bet Viešpačiui garbės neteikia; dėl to esti tas paleistuvingas blizgesys, juokdario apdarai, karališka prabanga, kuriuos kasdien matai; dėl to auksas spindi žąsluose, balnuose ir pentinuose; ir pentinai žėri labiau nei altorius“¹⁵⁴⁷.

Kaip šie trys žmonės išniekina bažnyčią, taip kiti trys ją paskiria ir pašventina. Paskyrimą pirmasis atliko Mozė, antrasis – Saliamonas, trečiasis – Judas Makabėjas. Tai perša mintį, kad paskiriant bažnyčią turime būti nusižeminę kaip Mozė, išmintingi ir gebėti skirti kaip Saliamonas ir išpažinti tikrą tikėjimą kaip Judas.

Antra, reikia aptarti dvasinės šventovės šventinimą arba paskyrimą. Ta šventovė esame mes – visų tikinčiųjų bendrija, pastatyta iš gyvųjų akmenų; pirmame Petro laiške, antrame skyriuje, sakoma: „Kaip gyvieji akmenys statydinkitės *ir t. t.*“¹⁵⁴⁸ Taip pat – pastatyta iš nugludintų akmenų, todėl giedama: „Plaktukų smūgių nugludinti akmenys“¹⁵⁴⁹. Ir dar – pastatyta iš keturkampių akmenų, mat keturios dvasinio akmens plokštumos yra tikėjimas, viltis, meilė ir veikimas. Visos šios plokštumos yra lygios, nes, pasak Grigaliaus, „kiek

tiki, tiek viliesi, kiek tiki ir viliesi, tiek myli, kiek tiki, viliesi ir myli, tiek veiki“¹⁵⁵⁰. Šioje šventykloje altorius yra mūsų širdis, ant to altoriaus Dievui turi būti aukojami trys dalykai. Pirmą, amžinosios meilės ugnis; *Kunigų knygos* VI skyriuje sakoma: „Ugnis“, tai yra meilės ugnis, „yra nuolatinė ir niekuomet neužges ant altoriaus“¹⁵⁵¹, tai yra širdies.

Antra, turi būti aukojami kvapnios maldos smilkalai; pirmoje *Kronikų knygoje*, VI skyriuje, sakoma: „Aaronas gi ir jo sūnūs atnašaudavo, kas buvo deginama ant deginamųjų aukų altoriaus ir ant smilkalų altoriaus“¹⁵⁵².

Trečia, turi būti aukojama teisingumo auka, nes auką sudaro atgailos dovanos, tobulos meilės deginamosios aukos ir kūno marinimo veršiai; apie šiuos dalykus sakoma psalmėje: „Tuomet tu priimsi teisėtas aukas, dovanas ir deginamąsias aukas, tuomet aukos ant tavo altoriaus veršius“¹⁵⁵³.

Dvasinė šventovė, kuri esame mes, yra šventinama panašiai kaip ir materialioji bažnyčia. Pirmiausia, vyriausiasis šventikas – Kristus, – radęs širdies duris užrakintas, triskart apeina, primindamas sielai lūpų, širdies ir darbų nuodėmes. Apie šį trejopą apėjimą kalbama *Izaijo knygoje*, XXIII skyriuje: „Pasiimk kankles“, tai pirmas apėjimas, „vaikščiok po miestą“, tai yra širdies miestą, tai antras apėjimas, „tu, užmiršta paleistuve“, tai trečias apėjimas¹⁵⁵⁴.

Antra, tas užrakintas širdies duris Kristus triskart pabeldžia, kad jam atidarytų. Širdį beldžia geradarystės smūgiu, patarimo ir rimbo. Apie šį trejopą beldimą kalbama *Patarlių knygoje*, I skyriuje, kai blogiesiems sakoma: „Tiesiau savo ranką ir t. t.“, – tai apie suteiktas geradarystes; „jūs paniekinote visus mano patarimus“ – tai apie įteigtus patarimus; „ir mano pabarimus ir t. t.“¹⁵⁵⁵ – tai apie skirtus rimbo smūgius. Arba triskart

pabeldžia, pastūmėdamas protingai apmąstyti nuodėmę, trokštamai apmąstyti skausmą, tūžmingai apmąstyti bausmę už nuodėmę ir neapykantą jai.

Trečia, tą dvasinę šventovę reikia triskart apšlakstyti vandeniui iš vidaus ir išorės. Šis trejopas apšlakstymas yra trejopas vidinių ašarų, o kartais ir išorinių, išsiliejimas. Mat švento žmogaus siela, kaip sako Grigalius, patiria skausmą mąstydamą, kur buvo, kur bus, kur yra ir kur nėra. Jis sako: „Kur buvo – nuodėmėje, kur bus – Teisme, kur yra – varge, kur nėra – šlovėje“¹⁵⁵⁶. Vadinas, liedama vidines ir išorines ašaras, tai yra mąstydamą, kad buvo nuodėmėje ir dėl to gaus bausmę Teisme, siela pirmą kartą apšlaksto šventovę vandeniu. Pratrūkusi verkti dėl vargo, kuriame yra, siela apšlaksto šventovę antrą kartą. Ir apsipyvusi ašaromis dėl šlovės, kurioje nėra, siela apšlaksto šventovę vandeniui trečią kartą. Šis vanduo atmiežiamas vynu, druska ir pelenais, nes su šiomis ašaromis privalome turėti dvasinio džiūgavimo vyną, brandaus gebėjimo skirti druską ir gilaus nusižeminimo pelenus. Arba atmiežtą vyną reikėtų suprasti kaip Kristaus nusižeminimą, kurį Jis parodė priimdamas kūną; mat atmiežtas vynas – tai Žodis, tapęs kūnu. Druską reikėtų suprasti kaip Jo gyvenimo šventumą, kuris visiems yra tikėjimo pagardas. Pelenus reikėtų suprasti kaip Jo Kančią. Taigi trimis šiais dalykais turime apšlakstyti savo kūną, tai yra Įsikūnijimo malone, per kurią esame raginami nusižeminti; Jo atsivertimo pavyzdžiu, kuriuo esame ugdomi šventumui; ir Kančios atminimu, kuriuo esame įkvėpiami meilei.

Ketvirta, šioje dvasinėje širdies šventovėje užrašoma abėcėlė arba dvasinis raštas. Ten užrašytas raštas yra trejopas; jį sudaro įsakymai, ką reikia daryti, dieviškųjų malonių liudijimai ir mūsų nusižengimų apkaltinimas. Apie šiuos tris dalykus

kalbama *Laiške romiečiams*, antrame skyriuje: „Kai jokio įstatymo neturintys pagonys iš prigimties vykdo įstatymo reikalavimus, tada jie – neturintys įstatymo – yra patys sau įstatymas. Jie įrodo, kad įstatymo reikalavimai įrašyti jų širdyse“ – tai pirmasis liudijimas – „ir tai liudija jų sąžinė“ – tai antrasis liudijimas – „bei mintys, kurios tai kaltina, tai teisinga viena kitą“ – tai trečiasis liudijimas¹⁵⁵⁷.

Penkta, turi būti nupiešti kryžiai, kitaip tariant, reikia priimti atgailos šiurkštumus. Jie turi būti patepti ir apšviesti ugnimi, kadangi juos reikia ištvirti ne tik kantriai, bet ir mielai, ką išreiškia patepimas, ir karštai, ką išreiškia ugnis. Todėl Bernardas sako: „Drebantis iš baimės Kristaus kryžių neša kantriai; viltyje žengiantis į priekį kryžių neša mielai, o tas, kuris tapo tobulas meilėje, apkabina kryžių karštai“. Ir dar jis sako: „Daugelis mato mūsų kryžius, bet nemato mūsų patepimų. Taigi tas, kuris turės juos savyje, išties bus šventovė, pašvęsta Dievo garbei“¹⁵⁵⁸. Tikrai vertas tas, kuriame Kristus gyvena per malonę, galiausiai pelnyti gyvenimą Kristuje per šlovę. O kad tai malonėtų suteikti mums Dievas, kuris gyvena ir valdo per visus amžius amžius. Amen.

ČIA BAIGIASI SKAITINIAI,

SURINKTI BROLIO JOKŪBO IŠ VORAGINĖS,

GENUJOS VYSKUPO, DOMININKONO

KOMENTARAI

Šiems komentarams buvo panaudota medžiaga, sukaupta pas-
kutiniame moksliniame kritiniame Jokūbo Voraginiečio *Aukso
legendos* leidime¹, taip pat pastaraisiais metais išėjusiuose šio
veikalo vertimuose į anglų² ir prancūzų³ kalbas. Gausios citatos
iš Vulfatos pateikiamos, pasinaudojus pirmuoju arkivyskupo
Juozapo Skvirecko vertimu⁴, taip pat vienu iš vėlesniųjų šito

¹ Jacopo da Varazze. *Legenda aurea* / Edizione critica a cura di Giovanni Paolo Maggioni. – Seconda edizione rivista dall' autore. – [Vol. 1–2]. – Firenze: SISMEI; Edizioni del Galluzzo, 1999. – (*Millenio medievale*, 6: Testi, 3). – Toliau komentaruose bus minima kaip *LA*.

² Jacobus de Voragine. *The Golden Legend: Readings on the Saints* / Translated by William Granger Ryan. – Vol. 1–2. – Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1993. – Toliau komentaruose bus minima kaip *GL*.

³ Jacques de Voragine. *La Légende dorée* / Édition publiée sous la direc-
tion d'Alain Boureau, avec Monique Goullet et la collaboration de
Pascal Collomb, Laurence Moulinier et Stefano Mula. – Paris: Éditions
Gallimard, 2004. – Toliau komentaruose bus minima kaip *LD*.

⁴ *Šventasis Raštas Senojo Testamento*, [t.] 1: *Trumpas įvedimas į Šv. Raštą. Penkios Mozės knygos. Jozuės knyga. Teisėjų knyga. Rutos knyga*, vertė ir komentorių pridėjo kun. Juozapas Skvireckas, Kaunas: Saliamono Banaičio spaustuvė, 1913; [t.] 2: *Samuėlio knygos. Karalių knygos. Kronikų knygos. Ezdro knyga. Neemijo knyga. Tobijo knyga. Juditos knyga. Esteros knyga. Jobo knyga*, vertė ir komentorių pridėjo vyskupas Juozapas Skvireckas, Kaunas: Šv. Kazimiero Draugijos leidinys Nr. 311, 1921; [t.] 3: *Psalmių knyga. Patarlių knyga. Pamokslininkas. Giesmių Giesmė. Išminties knyga. Ekleziastikas. Izaijo Pranašystė*, vertė ir ko-
mentorių pridėjo vyskupas Juozapas Skvireckas, Kaunas: Šv. Kazimiero
Draugijos leidinys Nr. 311, 1923; [t.] 4: *Jeremijo Pranašystė. Raudos. Baruko pranašystė. Ezekiėliaus Pranašystė. Daniėliaus Pranašystė.*

vertimo leidimų⁵. Cituojamų Šventojo Rašto vietų pavadinimai pateikiami dabar vartojamomis santrumpomis. Geografinių pavadinimų lietuviškos lytys pateikiamos pagal pasaulio vietovardžių sąvadą⁶. Viduramžių autorių gyvenimo datos ir – prireikus – biografijos faktai nurodomi pagal: *Lexikon des Mittelalters*, Bd. 1–7, München u. Zürich: Artemis Verlag, 1980–1995; Bd. 8–9, München: Lexma Verlag, 1997–1998; Bd. 10, Stuttgart; Weimar: Verlag J.B. Metzler, 1999, bei: Jerzy Rajman, *Encyklopedia średniowiecza*, Kraków: Wydawnictwo Zielona Sowa, 2006.

Šios dalies korektūrinę patikrą atliko Daiva Narbutienė ir Giedrė Narbutaitė, tuo prisidėjusios prie pagerbimo, kurį šios Knygos kūrėjai rodo ir reiškia Lietuvos tūkstantmečiui.

Sigitas Narbutas

Dvylika Mažųjų Pranašų. Makabiejų knygos, vertė ir komentorių pridėjo Kauno arkivyskupas-metropolitas Juozapas Skvireckas, Kaunas: „Šviesos“ spaustuvė, 1932; *Šventasis Raštas Naujojo Testamento*, [t.] 1: *Evangelijos pagal Matą, Morkų, Luką ir Joną. Apaštaly darbai*, vertė ir komentorių pridėjo Juozapas Skvireckas, Kaunas: „Šviesos“ spaustuvė, 1937; [t.] 2: *Šv. Povilo Gromatos. Katalikiškos Gromatos. Apreiškimas*, vertė ir komentorių pridėjo kun. Juozapas Skvireckas, Kaunas: Saliamono Banaičio spaustuvė, 1911.

⁵ *Šventasis Raštas. Senasis Testamentas*, iš lotynų k. vertė arkivyskupas Juozapas Jonas Skvireckas, 3-asis leidimas, t. 1–3, (*Pasaulinės literatūros biblioteka*), Vilnius: Vaga, 1990–1991. – Čia dar pridėsime kartu išėjusį leidinį: *Šventasis Raštas. Naujasis Testamentas*, 3-asis leidimas, iš graikų kalbos vertė kun. Česlovas Kavaliauskas, (*Pasaulinės literatūros biblioteka*), Vilnius: Vaga, 1992.

⁶ *Pasaulio vietovardžiai*: Europa, sudarytojai ir redaktoriai: Rita Trakymienė (atsakomoji redaktorė) [ir kt.], Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006.

XCVI. APIE ŠVENTĄ KRISTOFORĄ

1 Kristoforas, pagal kilmę kanaanietis, buvo labai didelio ūgio – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia rankraštinių *Vita Christophori*, saugomą Cividale del Friuli, ms. X, lap. 70 r–73 v.

2 Siekė 12 uolekčių – t. y. buvo daugiau kaip 5 metrų. Uolektis (lot. *cubitus*) – apie 44,5 cm.

3 Ligi šiol nesuradau galingiausio pasaulio valdovo – taip verčiame orig.: „Nec adhuc maiorem mundi principem reperi“; plg. *GL* 2, 11: „And have not yet found the greatest prince in the world“.

4 Vėliau Kristoforas atvyko į Samą, Likijos miestą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog nuo čia Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

5 Teisingai žmonės tave vadina Dagnumi – Maggioni's teikia du vardus: *Dagnus* (tekste) ir *Dagarus* (komentaruose). Frazė turi prasmę, ši vardą susiejus su sen. graik. veiksmazodžiu δάκνειν „kąsti, gelti, kankinti“.

6 Ambraziejus *Pratarmėje* apie šį kankinį taip sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia veikalą *Ambrosianae praefationes* (ed. Wilmart, p. 189).

XCVII. APIE SEPTYNIS MIEGANČIUOSIUS

7 Septyni miegantieji buvo kilę iš Efeso miesto – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

XCVIII. APIE ŠVENTUS NAZARIJŲ IR CELSĄ

8 Teisusis žydės kaip lelija – primenama *Iz* 35, 1; *Ps* 91 (92), 13.

9 Pasakojama, kad Ambraziejus šių šventųjų gyvenimo ir kankinystės aprašymą surado – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio pasakojimo vieta atliepia *Passio Nazarii et Celsi*

iš XIX ir XX a. sąvartoje išleisto sąvado *Bibliotheca Hagiographica Latina Antiquae et Mediae Aetatis* (BHL 6042).

10 Kai kuriose kitose knygose galima perskaityti – Maggioni's nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio pasakojimo vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

11 Nazarijaus tėvas buvo labai garsus vyras, vardu Afrikanas, bet žydas – Maggioni's nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir *Passio Nazarii et Celsi* (BHL 6039).

12 Nazarijus atkeliavo į Pjačencą – Pjačenca, lot. *Placentia*, it. *Piacenza* – miestas Italijos šiaurinėje dalyje (tokio pat pavadinimo provincijos sostinė).

13 Atvyko į Galijos miestą, vadinamą Gemelu – neaišku, kas čia minima. *GL* 2, 19 (išnašoje) spėjama, kad tai galėjusi būti Ženeva.

14 Tada Nazarijus atkeliavo į Tryro miestą – taip verčiame orig. „Venit autem ad urbem Treviris“; kai kurie komentuotojai čia minimą miestą identifikuoja kaip Tryrą (vok. Trier), pgl. *GL* 2, 20.

15 Apie šį kankinį Ambraziejus taip sako *Pratarmėje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia veikalą *Ambrosianae praefationes* (ed. Frei CLXXXV, p. 384 ir toliau; ed. Heiming CXXI, p. 137 ir toliau).

XCIX. APIE ŠVENTĄ FELIKSĄ

16 Feliksas kilęs iš *felicitas* „laimė“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*.

17 Konstancijus – Flavius Iulius Constantius (317–361), Flavijų dinastijos Romos imperatorius (337–361), arijonų šalininkas, persekiojęs jį pasmerkusio 325 m. Nikėjos Susirinkimo dalyvius ir šalininkus.

18 Pašalintas iš vyskupo pareigų, Feliksas gyveno savo dvare – Maggioni's komentaruose nurodo, jog visas pasakojimas šioje pastraipoje atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis*

sanctorum, taip pat *Passio Felicis papa* (BHL 2857). Būtina nurodyti, kad pasakojimas apie šv. Feliksą prieštarauja dabar žinomiems faktams apie šio popiežiaus gyvenimą ir kad savu metu Jokūbas Voraginietis jų negalėjo žinoti. Pavyzdžiui, *Annuario pontificio* Feliksą priskiria prie antipopiežių; be to, jis nežuvo kankinio mirtimi 340 metais, o mirė sava mirtimi 365-aisiais (daugiau žr. GL 2, 22 (išnašoje) – S.N.).

C. APIE ŠVENTUS SIMPLICIJŲ, FAUSTINĄ IR BEATRIČĘ

19 Simplicijus kilęs nuo *simplicitas* „paprastumas“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*.

20 Simplicijus ir Faustinas buvo broliai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 85); plg. dar Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir *Passio Simplicii et Faustini* (BHL 7790).

CI. APIE ŠVENTĄ MORTĄ

21 Morta, Kristų vaišinusi šeiminkė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 92, 94, 99–101, 104–107) ir *Passio Marthae* (BHL 5546–5547).

22 Paskui jie atkeliavo į Ekso žemę – minimas Eksas į šiaurę nuo Marselio (lot. *Aquisgranum*, *Aquisgranum palatium*, *Aquae*, *Aquasgranum*, *Aquense palatium*, *Aquis*, *Aquensis urbs* ir kt., pranc. *Aix*).

23 Plytėjusioje tarp Arlio – čia minimas Arlis (pranc. *Arles*, lot. *Arelatensis colonia*, *Arleate*, *Arleatum*, *Arelas* ir kt.) yra nelabai netoli Marselio ir Ekso.

24 Tas slibinas atkeliavo per jūrą iš Azijos Galatijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Hugono iš Šventojo Viktoro veikalu *De bestiis* (III, 5). Galatija – sritis centrinėje Mažosios Azijos dalyje, Anatolijos kalnyne, dab. Turkijos teritorijoje (istorinė Galatijos sostinė *Ankyra* yra dab. Ankara).

25 Onachas (*onachus, bonachus, bonnacon*) – pasak legendų, į taurą ar stumbrą panašus galbūt žvynuotas žvėris, degindavęs viską, prie ko prisiliesdavęs (arba išmatomis viską aplinkui nudegindavęs). Panašus gyvūnas minimas Aristotelio zoologiniuose raštuose, taip pat Viduramžių fiziologuose ir bestiarijuose.

26 Adonai – lotyniškai perteiktas hebrajiškas Aukščiausiojo Dievo vardas, minimas *ST*.

27 Viešpatie Jėzau Kristau, kuris mano brolių, savo numylėtinių kadaise prikėlei – primenamas Lozorius prikėlimą (*Jn* 11, 1–44).

28 Pažvelk, mano brangusis Svety – aliuzija į Jėzaus vaišes Betanijoje, Mortos namuose (plg. *Lk* 10, 38–42; *Jn* 12, 2).

29 Julianas Apostata (Julijonas Atskalūnas, 331 ar 332–363 po Kr.) – Romos imperatorius (361–363).

30 Mano Tėve Eli – primenama *Mt* 27, 46.

31 Tėve, į tavo rankas aš atiduodu savo dvasią – cituojama *Lk* 23, 46.

32 Perigė – miestas dab. Prancūzijoje, Akvitanijos srityje (pranc. Périgueux, lot. *Petricorium, Petricordium, Petragoricum, Petrocorae, Petrogorica urbs, Vesunna*).

33 Amžinai bus prisimenama teisieji mano vaišintoja, blogos žinios gauti nebijos paskutiniąją dieną – *Ps* 111 (112), 7 parafrazė. Plg. *Vulgatos* tekstą: „In memoria aeterna erit iustus: ab auditione mala non timebit“, ir šią *Legendos* vietą: „In memoria eterna erit iusta hospita mea, ab auditione mala non timebit in die nouissimo“.

34 Prie Mortos kapo dažnai atsitikdavo stebuklą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio pastraipa atliepia Vincento iš Bovė veikalą *Speculum historiale* (IX, 107).

35 Chlodvigas (apie 466–apie 513) – frankų karalius, frankų genčių vienytojas, 496 m. priėmęs katalikybę ir tuo išsiskyręs iš arijonų tikėjimą išpažinusių germanų valdovų.

CII. APIE ŠVENTUS ABDONĄ IR SENENĄ

36 Abdonas ir Senenas patyrė kankinystę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė veikalą *Speculum historiale* (XI, 49) ir Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

CIII. APIE ŠVENTĄ GERMANĄ

37 Germanas kilęs nuo *germen* „želmuo“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*.

38 Oseras – miestas dab. Prancūzijoje, Burgundijos srityje (pranc. Auxerre, lot. Autessiodurum, Altissiodurum ir kt.).

39 Germanas, kilęs iš didžiai kilmingos giminės – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir *Vita Germani* (BHL 3453).

40 Otenas – miestas Burgundijoje (pranc. Autun, lot. *Augustodunum*, *Aequorum civitas*, *Aeduorum civitas*, *Hedua*, *Eduense palatium*, *Augusta Francorum*).

41 Tuo metu klestėjo Trua vyskupas palaimintasis Lupas – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De sancto Lupo Trecensi*), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XX, 16). Trua (lot. *Augustobona Tricasium*, *Trecae*, *Tricasses*, *Trecas*, pranc. *Troyes*) – miestas istorinėje Šampanėje.

42 Šventas Germanas pasikvietė minėtą vyskupą Lupą ir išvyko į Britaniją – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

43 Kai Germanas gulėjo sirgdamas kažkokioje vietoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

44 Kai Germanas dar kartą grįžo į Britaniją – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

45 Tuo metu, kai šventas Germanas skelbė tikėjimą Britanijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

46 Vienu metu saksai kariavo prieš britus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XX, 9).

47 Kartą Germanas keliavo per Oteną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XX, 12).

48 Kartą Germanas nuvyko į Raveną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XX, 14). Ravena – miestas Italijos šiaurės rytuose, buvusi Vakarų Romos imperijos, vėliau – Ostgotų karalystės sostinė.

49 Kažkuria proga minėtoji karalienė pakvietė jį į pokylį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XX, 15).

50 Vercelai (it. Vercelli) – miestas Italijos šiaurėje, vienas iš seniausių miestų toje Italijos dalyje.

51 Valentas – Flavius Valens, imperatoriaus Valentiniano (valdė 364–375) bendravaldis jaunesnysis brolis (valdė 364–378); jam priklausė rytinė Romos imperijos dalis.

CIV. APIE ŠVENTĄ EUZEBIJŲ

52 Euzebijus kilęs nuo *eu* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*. Pažymėtina, kad *bonus cultus* „geras šlovinimas“ artimas graikiškos kilmės vardo *Eusebios* etimologijai, nes atitinka žodžio *εὐσέβεια* „geras garbinimas, pamaldumas“ reikšmę.

53 Ir *sebe* – paminėtas graikiškas žodis *σέβη* (daugiskaita nuo *σέβας*) reiškia ne tiek iškalbą, kiek nuostabą, pagarbią baimę ar jos objektą.

54 Mat jis turėjo gerumo, stengdamasis tapti šventesniu – taip verčiame orig. „Ipse namque habuit bonitatem in sacrifice sui“; plg. *GL* 2, 30: „The saint had goodness in his constant effort to sanctify himself“.

55 Euzebijus buvo skaistus visą laiką – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė veikalą *Speculum historiale* (XIV, 52–54), Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

56 Nikėjos Susirinkimas įvyko 325 m. Bitinijos mieste Nikėjoje (dab. Turkijos miestas *İznik*).

57 Juk mokinys nėra aukštesnis už mokytoją, nei sūnus – už tėvą – primenama *Mt* 10, 24; *Lk* 6, 40.

58 Dar pasakojama, kad Euzebijus maldomis savo miestui iš Dievo išprašė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis informacija paremta Baltramiejaus iš Tridento veikalu *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

59 Pasak kronikos, Euzebijus gyveno mažiausiai 88 metus – Maggioni's nurodo, jog ši informacija paremta Jono iš Mėli veikalu *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

CV. APIE ŠVENTUS MAKABĖJUS

60 Makabėjai buvo septyni broliai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiamas Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

61 Kaip pasakojama antroje Makabėjų knygoje – primenama 2 Mak 6, 18–7, 42.

62 Šita priežastis nurodoma *Scholastinėje istorijoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Petro Komestoro veikalu *Historia scholastica* (2 Mak 1).

63 Antra priežastis susijusi su slėpinio išraiška – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (142 c).

64 Septyni yra visuotinybės skaičius – primenama šv. Aurelijaus Augustino *De civitate Dei* (XI, 31; Maggioni'o komentaruose pateikta klaidinanti nuoroda: II, 31).

65 Tris paskutines priežastis *Sumoje apie tarnystę* – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (142 c).

CVI. APIE ŠVENTĄ PETRĄ AD VINCULA

66 Manoma, kad apaštalo švento Petro šventė, vadinama *ad Vincula* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VIII, 7).

Šventė lotyniškai vadinama *Festum sancti Petri ad vincula*. Remiantis šiuo skaitiniu, pavadinimą galima suprasti dvejopai: *Švento Petro Grandinėse* ir *Švento Petro prie Grandinių* šventė. Ryanas nurodo, kad Voraginietis čia pasakoja daug išgalvotų dalykų; jo tvirtinimu, vienintelis siužetas remiasi tikru istoriniu įvykiu. Tai senovinės Šventųjų Petro ir Pauliaus bažnyčios skyrimas šventajam Petru, įvykęs V a.; nuo VI a. bažnyčia žinoma jau kaip Šventojo Petro *ad Vincula*. Aprašomą šventę 1960 metais iš liturginio ka-

lendoriaus pašalino popiežius Jonas XXIII, daugiau apie visa tai žr. GL 2, 34 išnašoje (red. past.).

67 Kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Petro Komestoro veikalu *Historia scholastica* (Act. 56 ir toliau). Čia minimas cezario Tiberijaus vaikaiš Gajus – trečiasis Germaniko sūnus Gajus Cezaris Germanikas (12–41), labiau žinomas Kaligulos vardu.

68 Kaip Juozapas pasakoja 19-oje *Senybių* knygoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio pasakojimo vieta atliepia Juozapo Flavijaus veikalo *Antiquitatum Iudaicarum libri* (XIX; Turine, Biblioteca Nazionale Universitaria, saugomo rankraščio ms. D II 8 lap. 302 v); dar žr. Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VIII, 7) ir Petro Komestoro *Historia scholastica* (Act. 64).

69 Dėl to per Mišias giedamas laiškas, kuriame pasakojama apie tą išlaisvinimą – primenama *Apd* 12, 1–23.

70 Tuo remiantis, kaip regis, šią šventę turėtume vadinti Petro *a Vinculis* – Maggioni's nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*.

71 Antrą šios šventės įsteigimo priežastį sudaro štai kas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

72 Turiu dukterį, vardu Balbina, sergančią gūžiu – gūžys – skydliaukės padidėjimas, matomas kaip kaklo ištinimas.

73 Trečia šios šventės įsteigimo priežastis, anot Bedos, yra tokia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Bedos Garbingojo *Homilia XXXVIII* (pagal leid. *Patrologia Latina* 94, skilt. 1485 ir toliau) ir Jono iš Mėli veiklą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

74 Panašiai kaip nuo jo senelio Julijaus Cezario – Gajus Julijus Cezaris (100–44 m. pr. Kr.) buvo Oktaviano senelio brolis.

75 Taigi minėto Teodosijaus duktė Eudoksija – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiamas pasakojimas atliepia Bedos Garbingojo *Homilia XXXVIII* (pagal leid. *Patrologia Latina* 94, skilt. 1485 ir toliau), Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Sigeberto Gemblakiečio (Sigebertus Gemblacensis, iš Gemblu, Gembloux, m. 1112) *Chronicon*, publikuotą *Monumenta Germaniae historica* (*Script.* VI, ed. L.C. Bethmann, p. 308).

76 Kokia galia glūdėjo šioje grandinėje, atsiskleidė 964 Viešpaties metais – Maggioni's nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Sigeberto Gemblakiečio *Chronicon* (*ed. cit.*, p. 351).

77 Mecas (Metz) – miestas Prancūzijos šiaurės rytuose.

78 Miletas kronikoje pasakoja – ir tas pat dėstoma *Trijų dalių istorijoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas paremtas Vincento iš Bovė veikalu *Speculum historiale* (XIV, 36) ir Kasiodoro *Historia scholastica tripartita* (IX, 46).

79 Apie tą dieną – orig. „hiis diebus“, galvoje turimas laikotarpis apie rugpjūčio 1 d.

80 Dar tas pats Miletas kronikoje pasakoja – ir tas pat dėstoma *Trijų dalių istorijoje* – Maggioni's nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas paremtas Kasiodoro veikalu *Historia scholastica tripartita* (XII, 9).

81 Apaštalo išlaisvinimą iš pančių mini laiškas – primenama *Apd* 12, 1–16.

82 jam suteiktą atrišimo galią nurodo Evangelija – primenama *Mt* 16, 18–19.

83 Pakankamai aiškiai matosi iš vieno stebuklo, apie kurį galima paskaityti *Švenčiausiosios Mergelės stebuklų knygoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia ir žemiau Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber miraculorum*

beatae Mariae Virginis (rankraščio, saugomo Bolonijoje, Biblioteca Universitaria, ms. 1794, lap. 72 r).

84 Viešpatie, kas gyvens tavo šėtroje – cituojama *Ps* 14 (15), 1–2. Pažodinis vertimas: „Viešpatie, kas gyvens tavo palapinėje arba kas ilsėsis *ir t. t.*“ ir „Kuris įžengia be nuodėmės *ir t. t.*“.

85 Pasigailėk manęs, Dieve – cituojama *Ps* 50 (51), 3; plg. *Ps* 6, 3.

86 Grigalius *Squade* rašo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio pastraipa atliepia popiežiaus šv. Grigaliaus I laiškų sąvadą *Registrum epistolarum* (VII, 23).

CVII. APIE ŠVENTĄ STEPONĄ, POPIEŽIŲ

87 Popiežius Steponas žodžiu ir pavyzdžiu į krikščionių tikėjimą atvertė daug pagonių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

88 Į šventosios Liucijos kapinės – taip verčiame orig. „ad cimiterium sancte Lucie“; plg. *GL* 2, 39: „to the cemetery of Saint Lucy“. Lot. *cimiterium* (*coemeterium*) – aptvertas šventas plotas, skirtas arba kapinėms, arba vargšų, persekiojamųjų prieglobsčiui.

CVIII. APIE ŠVENTO STEPONO KŪNO ATRADIMĄ

89 Pasakojama, kad pirmojo kankinio Stepono kūnas buvo atrastas 417 Viešpaties metais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atitinka Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

90 Kūno atradimas vyko štai tokia tvarka – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, taip pat atitinkamas vietas iš *Inventio Stephani* (BHL 7851) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIX, 7).

91 Kurį Genadijus mini tarp įžymiųjų vyrų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia minimas Genadijaus (Gennadius Scholasticus, m. 496) veikalas *De viris illustribus* (skyr. XLVI).

92 Apie šį regėjamą ir palaikų atradiną savo kronikoje pasakoja Beda – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia minimi Bedos Garbingojo veikalai: *De temporum ratione* (LXVI) ir *Retractatio in Actus Apostolorum* (5, 44).

93 Švento Stepono atradimas įvyko tą pačią dieną, kurią minima jo kankinystė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio pastraipa atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (143 a–b). Minima diena – gruodžio 26-oji.

94 Bažnyčia pakeitė šių švenčių datas – t. y. kankinystės ir palaikų atradimo minėjimus. Pagal seną liturginį Romos kalendorių Atradimo šventė buvo minima rugpjūčio 3 d. (*GL* 2, 41, pastaba išnašoje).

95 Augustinas pasakoja, kaip buvo perkelti šventojo palaikai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio pastraipa atliepia: *Translatio Stephani* (*BHL* 7858, iš leid.: B. Mombritius, *Sanctuarium seu Vitae sanctorum*, II, Mediolani, ca. 1480 (persp. Paris, 1910), p. 480–482).

96 Graikai – dvasininkai, atvykę iš Konstantinopolio. Voraginitis norom nenorom įterpė savo meto, tai yra laikotarpio po 1054 m. Bažnyčios pasidalinimo į Rytų ir Vakarų Bažnyčias, realiją.

97 Lotynai – čia vietiniai dvasininkai, romiečiai.

98 Šis kūnų sujungimas įvyko apie 425 Viešpaties metus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio pastraipa atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum* („De coniunctione corporum ss. Stephani et Laurentii“) ir nežinomo autoriaus *Coniunctio corporis cum corpore s. Laurentii*, išsp. *Acta Sanctorum*, Aug. II, Bruxellae; Antverpiae, 1643 (3 leid.: Paris, 1863–1887), p. 528–529.

99 Augustinas *Apie Dievo valstybę* XXII knygoje pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio

pasakojimas paremtas šv. Aurelijaus Augustino veikalu *De civitate Dei* (XXII, 8), jis atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

100 Hiponas (lot. *Hippo Regius*, dab. Alžyro miestas *Annaba*) – miestas šiaurės Afrikoje, kuriame gyveno šv. Augustinas.

101 Apie šį brangų kankinį Augustinas taip kalba – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia cituojamas pseudo Augustino pamokslas iš *Sermones* (CCXII, išsp. leid.: *Patrologia Latina*, 38–39, skilt. 2147).

102 Tas pats Augustinas – Maggioni's nurodo, jog čia cituojamas tas pats aukščiau paminėtas pseudo Augustino pamokslas (skilt. 2148).

103 Kietu sprandu – cituojama *Apd* 7, 51.

104 Stebėk Steponą, tavo tarnystės draugą – Maggioni's nurodo, jog čia cituojamas dar vienas pseudo Augustino pamokslas iš aukščiau minėto rinkinio (*Sermo* CCCLXXXII, skilt. 1685).

105 Mylėkite savo priešus – cituojama *Mt* 5, 44.

CIX. APIE ŠVENTĄ DOMINYKĄ

106 Dominykas suprantamas kaip *domini custos* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

107 Dominykas, įžymusis Pamokslininkų ordino vadovas ir tėvas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų (Humbertus de Romanis) *Vita Dominici* (BHL 2219; 1 ir toliau), Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIX, 94), taip pat primena Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

108 Osma (lot. *Oxoma*) – miestas Ispanijoje.

109 Kalaroga (lot. *Callaroga*) – vietovė Ispanijoje, tarp Osmos ir Arandos Senojoje Kastilijoje.

110 Taip pat kitai moteriai, kuri jį iškėlė iš švento šaltinio – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (4) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (1624 metų leidimo XXIX, 94). Čia kalbama apie Dominyko krikšto motinos regėjimą (*sacer fons* – krikšto vanduo).

111 Kol Dominykas dar buvo vaikas, ir jį prižiūrėjo auklė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (3) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIX, 94).

112 Dar Dominykas labai uoliai skaitė knygą *Apie tėvų pasikalbėjimus* – matyt, minimas Jono Kasiano (Ioannes Cassianus, apie 365–433) veikalas *Collationes Patrum XXIV*, turėjęs ir kitų pavadinimų, pavyzdžiui, *De collationibus patrum*, *Collationes patrum Scithicorum* ir pan., kur pasakojami jo įspūdžiai, patirti, lankantis pas Egipto atsiskyrėlius.

113 Monforas (lot. *Mons Fortis*, dab. Montfoort) – miestas Nyderlanduose, Utrechto provincijoje. Neaišku, koks veikalas čia minimas; galbūt čia kalbama apie Monforo grafą Simoną IV (1160–1218), kuris buvo labai palankus dominikonų ordinui.

114 *Grafo iš Monforo darbuose* aprašomas toks įvykis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* 17, taip pat primena kitus veikalus: Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIX, 96) ir Jordano Saksoniečio (Iordanus Saxonicus) *Vita Dominici* (BHL 2210) 23–25.

Pasak Maggioni'o, viename rankraštyje (V*) vietoje šio pasakojimo įterptas kitas: „Tuo metu, kai albigiečių žemėje stiprėjo eretiško paklydimo liga, Fanžo buvo surengtas garsusis disputas, ir, abiem pusėms paskyrus teisėjus, abi pusės privalėjo pateikti užrašytus savo tikėjimo išpažinimus. Iš katalikų raštų buvo išrinkta ir į viešumą pateikta švento Dominyko knygelė. Teisėjams tarpusavyje nesutariant, buvo nutarta mesti į ugnį vienos ir kitos pusės knygas ir laikyti, kad toje iš jų, kuriai pasitaikys nesudegti, išdėstyta neabejotinai tikra tikėjimas. Įžiebęs didžiulę ugnį ir į ją sumetus knygeles, eretikų knyga išsyk sudegė, o švento Dominyko ne tik kad išvengė pakenkimo, bet dargi iš ugnies iššoko toli į lauką. Įmetus ją antrą ir trečią kartą, ji vėl išėjo nesudegusi“ (vertė S. Narbutas).

115 Fanžo (lot. *Fanum Iovis*, pranc. *Fanjeaux*) – miestas Prancūzijoje, į pietryčius nuo Tulūzos.

116 Tuo metu Osmos vyskupas mirė, o kiti sugrįžo į namus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (23 ir toliau) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 104).

117 Kitą kartą viena moteris – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (25) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 104).

118 Viešėdamas Tulūzos apylinkėse pas kažkokias kilmingas moteris – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (26), Konstantino iš Orvieto (Constantinus Urbevitanus) *Vita et miracula Dominici* (BHL 2218; 19) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 106).

119 Siekdami pleištą išmušti pleištų – primenama sena romėniška patarlė, kuri šioje vietoje reiškia vienos įteigtos (giliai į sąmonę įsmigusios) nuostatos išstūmimą kita įtaigia nuostata.

120 Paskui Dominykas ėmė galvoti, kaip įsteigti ordiną – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (30 ir toliau) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 65–66).

121 Mokytojas (lot. *Doctor*) – ypatingas titulas, suteiktas žymiausiems Bažnyčios Tėvams – šventiesiems Pauliui, Ambraziejui, Augustinui, Grigaliui I ir Jeronimui. Atsiradus universitetams, jis tapo mokslinio laipsnio pavadinimu. Savus titulus turėjo kai kurie itin žymūs teologai: šv. Bonaventūra vadinamas *Doctor Seraphicus*, šv. Tomas Akvinietis – *Doctor Angelicus*, Rodžeris Beikonas – *Doctor Mirabilis*, Jonas Dunsas Škotas – *Doctor Subtilis*.

122 Kai Dominykas Romoje, Šventojo Petro bažnyčioje, meldėsi už savo ordino išplėtimą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (34) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 67).

123 Prieš Pamokslininkų ordino įsteigimą toksai vienuolis patyrė ekstazę – Maggioni's nurodo, jog žemiau dėstomas pasakojimas (dvi pastraipos) atliepia Gerardo iš Fracheto (Gerardus de Fracheto) *Vitae Fratrum Ordinis Praedicatorum* (I, 1, 2–3) ir primena Teoderiko iš Apoldos (Theodericus de Appoldia) *Vita Dominici* (I, 12).

124 Vienas pranciškonas, daug laiko buvęs švento Pranciškaus bendražygiu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Gerardo iš Fracheto *Vitae Fratrum Ordinis Praedicatorum* (I, 4) ir primena Teoderiko iš Apoldos *Vita Dominici* (II, 1).

125 Dominykas priėmė į ordiną naujoku vieną apulietį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Gerardo iš Fracheto *Vitae Fratrum Ordinis Praedicatorum* (II, 11).

126 Vieną naktį, kai šventas Dominykas buvo Bolonijoje – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Gerardo iš Fracheto *Vitae Fratrum Ordinis Praedicatorum* (II, 22).

127 Tuo metu buvo duotas pirmasis ženklas rytmečio pamaldoms – kalbama apie varpo dūžius.

128 Kartą Dominykas Tulūzos apylinkėse kėlėsi per kažkokią upę – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Gerardo iš Fracheto *Vitae Fratrum Ordinis Praedicatorum* (II, 4).

129 Kitąsyk Dominykas atkeliavo į vieną vienuolyną, o broliai jame jau ilsėjosi – Maggioni's nurodo, jog ši pasakojimo vieta atliepia Gerardo iš Fracheto *Vitae Fratrum Ordinis Praedicatorum* (II, 13) ir primena Teoderiko iš Apoldos *Vita Dominici* (III, 6).

130 Vienas mokinyš, kurį kankino kūno pagundos – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Gerardo iš Fracheto *Vitae Fratrum Ordinis Praedicatorum* (II, 27).

131 Kartą vienas kunigas, pamatęs šventą Dominyką su broliais karštai sakantį pamokslus – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (38), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 68) ir Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (28).

132 Kelkis, nuženk ir eik su jais, nė kiek neabejodamas, nes aš juos siunčiau – cituojama *Apd* 10, 20; plg. dar Česlovo Kavaliausko vertimą: „Greičiau kelkis, lipk žemyn ir be jokios baimės keliauk su jais, nes aš juos atsiunčiau“.

133 Tulūzoje teologiją dėstė vienas magistras, pagarsėjęs mokslu ir geru savo vardu – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (40).

134 Kai Dominykas, Dievo žmogus, laikėsi Romoje, vienas vyras, toks magistras Reginaldas – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (35 ir toliau), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 69–70), Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (ed. cit., p. 108) ir iš dalies Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

135 Šventas Anianas (pranc. Aignan) – Orleano vyskupas ir gynėjas Atilos hunų antpuolio metu (453 m.). Įvairūs rankraščiai pateikia keletą vardo formų šioje vietoje: *Aniani*, *Amiani*, *Aviani*.

136 Vienas jaunuolis, pono Stepono, kardinolo iš Fosanuvos, vaikaitis – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (41) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 71).

137 Šventojo Siksto bažnyčioje ant vieno architekto – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (42), Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 71) ir primena Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

138 Toje pačioje bažnyčioje Romoje gyveno apie keturiadešimt brolių – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (43), Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 72), Stepono iš Borbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (ed. cit., p. 181) ir primena Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

139 Kartą šventas Dominykas buvo kelionėje – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (45) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 73).

140 Kitą sykį Tulūzos apylinkėse Dominykas kėlėsi laivu per vieną upę – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (47) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 74).

141 Kartą Dievo žmogus vėl buvo kelionėje – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (48) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 74).

142 Kitą sykį vieną žmogų apsėdo daug demonų – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber*

epilogorum in gesta sanctorum, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (49) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 75).

143 Stulą (lot. *stola*) – apeiginė juosta.

144 Kartą, kai Dominykas sakė pamokslą, jam prie kojų parpuolė tokios moterys – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (52), Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 76), taip pat Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (ed. cit., p. 34).

145 Kartą Tulūzos apylinkėse Dominykas nuteisė kažkokius eretikus – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (53) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 77).

146 Kai Dominykas buvo Ispanijoje, lydimas kai kurių brolių – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (53) ir primena Petro Ispano (Petrus Ferrandi Hispanus) veikalą *Vita Dominici* (BHL 2235; 40).

147 Kai jis buvo pas brolius Romoje, Šventojo Siksto bažnyčioje – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų veikalą *Vita Dominici* (55) ir Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (54).

148 Kai jis buvo apsistojęs Bolonijoje, tenai buvo toks magistras Konradas Teutonietis – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (58), Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 110) ir Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (58).

149 Kazamarijos vienuolynas (lot. *Casa Mariae* „Marijos trobelė“) – XIII a. įkurtas cistersų vienuolynas Lacijuje, į pietryčius nuo Romos (dab. *Abbazia di Casamari*).

150 Dievo tarnas Dominykas buvo labai tvirtos dvasinės pusiausvyros – Maggioni's nurodo, jog čia ir žemiau pateikiamas pasakojimas atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (60 ir toliau),

Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXX, 111) ir primena Gerardo iš Fracheto *Vitae Fratrum Ordinis Praedicatorum* (II, 26).

151 Dieną jis paskirdavo artimiesiems – t. y. artimiesiems krikščioniška, o ne giminystės prasme žmonėms.

152 Savo akis jis buvo pavertęs tarsi koku ašarų šaltiniu – t. y. atjausdamas kitų skausmą, Dominykas pats dažnai pravirkdavo.

153 Konseranas (lot. *Conceranensis provincia*, pranc. *Conserans*, arba *Couserans*) – nedidelė istorinė sritis Prancūzijoje, Pirėnų kalnuose.

154 Kažkada išrinktas Konserano vyskupu – Maggioni's nurodo, jog čia ir žemiau esantis pasakojimas atliepia Konstantino iš Orvieto veiklą *Vita et miracula Dominici* (63), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXX, 113).

155 Karkasonas (lot. *Carcassona*, pranc. *Carcassonne*) – miestas Prancūzijos pietvakariuose, į pietryčius nuo Tulūzos, garsėjantis tvirtovės tipo Aukštutiniu miestu (*Cité*), rekonstruotu XIX a.

156 Vieną sykį, kai Dievo žmogus Dominykas, apsistojęs Bolonijoje, nakvojo bažnyčioje – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Gerardo iš Fracheto *Vitae Fratrum Ordinis Praedicatorum* (II, 15–16).

157 Pagaliau, kai jau priartėjo jo žemiškosios kelionės pabaiga – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (61–66) ir Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (63).

158 Jo iškeliavimas iš kūno tą pačią dieną ir tą pačią valandą štai tokiu būdu buvo apreikštas broliui Gualei – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (67), taip pat Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXX, 114) ir Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (64).

159 Breša (lot. *Brixia*, it. *Brescia*) – miestas Italijos šiaurėje, Alpių papėdėje, į rytus nuo Milano, vienas turtingiausių Viduramžių Lombardijos miestų.

160 Vienas brolis, vardu Raonas, apsistojo Tibure – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (70), Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 114) ir Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (65). Tiburas (dab. *Tivoli*) – senas Lacijaus (dab. *Lazio*) srities miestas prie Anieno upės, už 30 km nuo Romos.

161 Kai jo kūnas jau buvo po žeme išgulėjęs daug laiko – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (*Appendix* 1 ir toliau, ed. A. Walz, in: *Monumenta Ordinis Praedicatorum Historica*, Louvain et al., 1896, p. 424 ir toliau), Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 75) ir primena Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (66–70).

162 Vengrijos provincijoje vienas kilmingas vyras su savo žmona ir mažučiu sūnumi atėjo aplankyti švento Dominyko relikvijų – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (72) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XL, 116).

163 Laikomų Silone – taip verčiame orig. in *Sinulu*. Kiti miesto pavadinimo variantai: *Sinlu*, *Similu*, *Sensu*, *Usu*, *Susi*, *Sunlum*, *Sugba*, *Silon*, *Sylon*. Savą variantą pasirinkome, atsižvelgę taip pat į *GL* 2, 55.

164 Kažkoks jaunuolis, vienos kilmingos ponios vergas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (73) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 106).

165 Toje pačioje Vengrijos provincijoje vienas vyras karčiai rauduoja savo negyvo sūnaus – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (75) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 116).

166 Kažkoks paliegėlis, išbuvęs aklas aštuoniolika metų – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (78) ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXX, 118).

167 Toje pačioje Vengrijos provincijoje viena moteris, ruošdamasi švento Dominyko garbei surengti Mišias – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (91) ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXX, 118).

168 Bolonijoje vienas mokinyš, vardu Mikalojus, buvo taip išsekintas juosmens ir kelių skausmo – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (92) ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXX, 119).

169 Augusta – miestas rytinėje Sicilijos pakrantėje, įkurtas XIII a. pradžioje imperatoriaus Frydricho II (1194–1250).

170 Sicilijoje, Augustos mieste, vienai mergaitei, kurią kamavo akmenligė – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Konstantino iš Orvieto *Vita et miracula Dominici* (121) ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXX, 120).

171 Palacija – miestas Sicilijoje, į šiaurės vakarus nuo Sirakūzų.

172 Palacijos mieste, Sicilijoje, viena neturtinga moteris turėjo sūnų – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Humberto iš Romansų *Vita Dominici* (*Appendix* 61).

173 Ir nurodė jai keturių rūšių daiktus: žaliajį varį, pilatrą – čia minimas žaliasis varis – tai alcheminis (ir cheminis) terminas, kuriuo nusakoma mėlynos arba žalios spalvos medžiaga, išgaunama iš vario plokštelių dėl sąveikos su acto garais. Ta medžiaga šių laikų terminais vadinama vario subacetatu (vario acetato sudėtinė dalis), arba verdigriu. Pilatras, arba piltras (filtras, lot. pilatrum, philtrum) – meilės gėrimo pavadinimas.

174 Vienas žmogus iš Pjemonto apylinkių – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Gerardo iš Fracheto *Supplementum*

ad Vitas antiquiores (BHL 2223), in: Quetif et Erchard, *Scriptores Ordinis Praedicatorum*, vol. 1, p. 42. Pjemontas (lot. *Pedemons, Pedemontium*, dab. *Piemont, Piemonte* – šiaurės Italijos sritis (centras – Turinas).

175 Augustos mieste Šventojo Dominyko Perkėlimo šventės dieną tokios moterys – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 120).

176 Tai jūs, kurios priklausote tai brolių sektai – taip verčiame orig. „Vos, qui estis bizoche fratrum“. *Bizocha, bizochus* – „broliukų“ (it. *fraticelli*) sektos narys (plg.: *Mediae Latinitatis Lexicon Minus*, composuit J.F. Niermeyer, Leiden: E. J. Brill, 1993, p. 99).

177 Tripolyje, Magdalenos vardo vienuolyne, viena kilminga vienuolė, vardu Marija – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Gerardo iš Fracheto *Supplementum ad Vitas antiquiores*, p. 42.

178 Magistras Aleksandras, Vandomo vyskupas – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Gerardo iš Fracheto *Vitae Fratrum Ordinis Praedicatorum* (I, 4) ir primena Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum beatae Mariae Virginis* (ed. cit., lap. 83 v). Vandomas (lot. *Vindocinum, Vendomensis civitas*, pranc. *Vendôme*) – miestas vidurio Prancūzijoje prie Luaros upės.

179 Pasigailėjimas ir ištikimybė susitinka, teisybė ir ramybė bučiuojasi – cituojama Ps 84 (85), 11. Vienas rankraštis (Re) šią pastraipą pratęsia tokiu tekstu: „Prieš ordino įkūrimą šventas Dominykas per regėjimą matė supykusį Kristų, rankoje laikantį tris ietis ir grasinantį pasauliui, kurį sudarė visi žydai, pagony, eretikai bei netikri krikščionys. Prie Jo pasirodė Švenčiausioji Mergelė ir, melsdama už pasaulį, pasakė: „Sūnau, pasigailėk pasaulio! Štai aš turiu tarną, be galo mylintį Tave ir mane, – atsiųsiu jį, tą teisybės skelbėją. Į jį atsigręš daugelyje vietų ir paseks įkandin teisybės keliu“. – Tada jam pasirodė, kad Švenčiausioji Mergelė jį pristato Kristui. Viešpačiui pritarus ir pasakius, kad jo vieno bus maža, Mergelė Jam pristė šventą Pranciškų, tardama: „Štai šitas prisidės prie jo“. – Viešpats

pritarė Motinos prašymams. Šventas Dominykas puikiai įsidėmėjo švento Pranciškaus asmenį, išvaizdą ir veidą. Todėl, kai po kurio laiko jis nukeliavo į Romą gauti ordino patvirtinimo ir susitiko ten šventą Pranciškų, pažvelgė į jį ir atpažino, nors prieš tai niekada jo nebuvo matęs. Jam tėvas Dominykas tada pasakė: „Turi būti mano bendražygis – juk aš jį mačiau“. – Ir jam iš cilės papasakojo regėjimą. Šventas Pranciškus apie tai papasakojo vienam savo broliui, o šis vėliau šitai paskelbė brolių pamokslininkų vienuolyne Askolite“ (vertė S. Narbutas).

CX. APIE ŠVENTĄ SIKSTĄ

180 Sikstas kilęs nuo *syos*, kuris reiškia „dievas“ – atspindima dorėniška graikiško žodžio, reiškiančio „dievas“, forma (σός, plg. atėniečių-joniečių dialekto θεός). Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*.

181 Popiežius Sikstas, kilimo atėnietis, iš pradžių buvo filosofas – Maggioni's nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 92) ir *Liber pontificalis*, ed. L. Duchesne, Paris, 1886–1892 (I, 128; ed. T. Mommsen, Berlin, 1898, p. 11).

182 Mamertino kalėjimas (lot. *Custodia Mamertini* arba *Carcer Mamertinus*) – senovinis kalėjimas Romoje šalia forumo su požemine patalpa egzekucijoms *Tullianum*, kurioje įvykdyta mirties bausmė Jugurtai, Katilinos bendrininkams, Vercingetorigui. Šiame kalėjime, pasak legendos, buvo kalinamas ir Petras, todėl vėliau kalėjimo vietoje įrengta koplyčia pavadinta *S. Pietro in Carcere* (Šventasis Petras Kalėjime).

183 Šią dieną yra Viešpaties Atsimainymo šventė – Maggioni's nurodo, jog ši pasakojimo vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Jono Beleto (Johan-

nes Beleth, XII a. *Summa de ecclesiasticis officiis* (144 c). Viešpaties Atsimainymo šventės diena – rugpjūčio 6-oji.

184 Nuo šio laiko aš daugiau nebegersiu šito vynmedžio vaisiaus iki tai dienai, kada gersiu jį naują draug su jumis mano Tėvo karalystėje – cituojama *Mt* 26, 29.

185 Taip skaitome knygoje, kuri vadinama *Mitrале* – Maggioni's nurodo, jog čia Voraginietis remiasi Kremonos vyskupo Sikardo veikalu *Mitrале* (IX, 38).

CXI. APIE ŠVENTĄ DONATĄ

186 Donatas kilęs nuo *a deo natus* „iš Dievo gimęs“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*.

187 Donatas buvo užaugintas ir gavo išsilavinimą kartu su imperatoriumi Julianu – Maggioni's nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia *Passio Donati* (BHL 2289–2292), iš dalies – Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIV, 35).

188 Arcas (lot. *Civitas Aretina, Ar(r)etium*, dab. *Arezzo*) – miestas centrinėje Italijoje.

189 Vienas vyras, vardu Eustatijus, mokesčių rinkėjas Toskanoje – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas iš dalies atitinka Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

190 Po kelių dienų vyskupas Satyras užmigo Viešpatyje – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia popiežiaus šv. Grigaliaus I veikalą *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* (I, 7).

191 Vienas šaltinis buvo taip užkrėstas, kad kiekvienas, kas iš jo atsigerdavo, tuojau pat mirdavo – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

192 Smogęs jam rimbu – Maggioni's nurodo, jog ši vieta perimta iš Baltramiejaus iš Tridento veikalų *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir atliepia Sozomeno (Sozomenus) *Bažnyčios istoriją* (*Historia ecclesiastica*; VII, 26, 1).

193 Kai imperatoriaus Teodosijaus dukterį kamavo demonas – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIV, 36).

194 Kartą, kai nešė palaidoti vieną numirėlį – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė veikalą *Speculum historiale* (XIV, 36).

195 Tuo laiku nelijo beveik trejus metus, ir buvo didelis nederlius – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIV, 35).

196 Tuo metu Italiją siaubė gotai, ir daugelis atsimetė nuo Kristaus tikėjimo – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

CXII. APIE ŠVENTĄ KIRIAKĄ

197 Kiriakas, kurį popiežius Marcelas skyrė diakonu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, *Passio Marcelli* (BHL 5235) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 99).

198 Eikite, mano Tėvo palaimintieji – cituojama Mt 25, 34.

199 Jo įpėdinis Maksimianas, supykęs dėl savo sesers Artemijos – užsimenama, kad Kiriakas ją atvertė į krikščionių tikėjimą.

CXIII. APIE ŠVENTĄ LAURYNĄ, KANKINĮ

200 Laurynas kilęs nuo *lauream tenens* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikalė *Agiographia*.

201 Jis gausiai dalina, duoda beturčiams – cituojama *Ps* 111 (112), 9.

202 Jo teisybė pasilieka per amžių amžius – cituojama *Ps* 111 (112), 9.

203 Kaipgi nepasiliks amžinai jo teisingumas – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia pseudo Maksimo iš Turino (Maximus Taurinensis) *Homilijas* (hom. LXXIV, in: *Patrologia Latina*, vol. 57, skilt. 410).

204 Laurynas, kankinys ir diakonas, pagal kilmę – ispanas – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

205 Mat kaip pasakoja magistras Jonas Beletas – Maggioni's nurodo, jog ši vieta paremta Jono Beletos veikalu *Summa de ecclesiasticis officiis* (145).

206 Tas Filipas buvo pirmasis imperatorius, kuris priėmė Kristaus tikėjimą – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 35).

207 Kaip savo kronikoje dėsto Sikardas – Maggioni's nurodo, jog čia minima Kremonos vyskupo Sikardo *Chronicon* (in: *Monumenta Germaniae Historica, Script.* XXXI (1903), p. 113).

208 Po to Decijus ėmėsi ieškoti savo valdovo turtų – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

209 Kadangi šventas Sikstas nesutiko nusileisti Decijui ir aukoti stabams – Maggioni's nurodo, jog nuo čia Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir *Passio Laurentii* (BHL 4753).

210 „Skorpionas“ – toks kankinimo įnagis – botagas su iš galo pritvirtintais švininiais rutuliukais arba kabliukais.

211 Švingalvis (lot. *plumbata*) – rimbas su švininiais rutuliais gale.

212 Jis įsakė atišti Lauryną nuo stulpo – taip verčiame orig. „Iussit ergo eum de catastha solui“, plg. *GL* 2, 66: „At his command, Laurence was taken from the stake“.

213 Verano laukas (lot. *Ager Veranus*) – vietovė už pusantro kilometro nuo Romos prie Tiburo kelio.

214 Daugelis abejoja, ar tiesa, kad Laurynas kankinystės sulaukė šito imperatoriaus Decijaus laikais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šie Jokūbo Voraginiečio samprotavimai remiasi keliomis kronikomis: Euzebijaus Cezariečio *Chronicon: Versio Latina Hieronymi* (ed. Knight Fotheringham, London, 1923, p. 300, 302), Bedos Garbingojo *Chronica* (LXVI; žr.: *De temporum ratione. De temporibus liber*, ed. T. Mommsen, C.W. Jones, in: *Corpus Christianorum. Series Latina*, vol. 123 B–C, Turnhout, 1977–1980, p. 504–505, 506), taip pat Izidoriaus Seviliečio *Chronicon* (ed. T. Mommsen, in: *Monumenta Germaniae Historica, Aut. ant. XI (Chron. min. II)*, p. 463; Kremonos vyskupo Sikardo *Chronicon* (ed. cit., p. 109, 113); Gotfrido iš Viterbo (Gaufridus Viterbensis) *Pantheon, sive Universitatis libri, qui Chronici appellantur* (ed. G. Waitz, in: *Monumenta Germaniae Historica, Script. XXII* (1872), p. 163, 170; Martyno Opaviečio *Chronica* (ed. L. Weiland, in: *Monumenta Germaniae Historica, Script. XXII*, p. 411, 449).

215 Decijus, pradėjęs krikščionių persekiojimą – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Pauliaus Diakono veikalą *Historia Romana* (IX, 4; ed. A. Crivellucci, in: *Fonti per la Storia d'Italia*, vol. 51, Roma, 1914, p. 127).

216 Kitoje pakankamai patikimoje kronikoje – Maggioni's nurodo, jog ši vieta primena Vincento iš Bovė veikalą *Speculum historiale* (XI, 92–93).

217 Kuris buvo cezaris, o ne imperatorius – imperatoriai (arba augustai; vienas valstybės vakarinėje dalyje, kitas – rytuose) buvo aukščiausi Romos valstybės valdovai, o jiems talkino du žemesnieji – cezariai.

218 O visos kronikos – ir Euzebijų, ir Bedos, ir Izidoriaus – čia paminėtų autorių samprotavimus galima rasti šiose Maggioni'o komentaruose nurodytose vietose: Euzebijų Cezariečio *Chronicon* (ed. cit., p. 300, 302 n), Bedos Garbingojo *Chronica* (LXVI; ed. cit., p. 504–505, 506), taip pat Izidoriaus Seviliečio *Chronicon* (ed. cit., p. 463).

219 Beje, vienoje kronikoje galima perskaityti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 94).

220 Grigalius *Dialogų* knygoje pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia popiežiaus šv. Grigaliaus I veikalo *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* IV, 53.

221 Grigalius Tūrietis pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Grigaliaus Tūriečio *De gloria martyrum* (I, 41), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 94).

222 Tą patį liudija palaimintas Fortūnatas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia paminima Venancijaus Fortūnato *Carmina* (IX, 14).

223 Kaip savo kronikoje pasakoja Vincentas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė veiklą *Speculum historiale* (XI, 94), taip pat Grigaliaus Tūriečio *De gloria martyrum* (I, 45).

224 Knygoje apie Švenčiausiosios Mergelės stebuklus galima perskaityti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veiklą *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 73 v), taip pat primena Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (I, 5; ms. Fir., lap. 122 r).

225 Palaiminti nesuteptieji – cituojama *Ps* 118 (119), 1.

226 Imperatoriaus švento Henriko gyvenimo aprašyme galima perskaityti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De ss. Heinricho et Chunigunde*) ir *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 99 r). Čia minimas Šventosios Romos imperatorius šv. Henrikas II, valdęs 1002–1024.

227 Puodu jis pavadino taurę – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

228 Eichštetas (lot. *Aichstadium*, *Eichstadium*, vok. *Eichstätt*) – miestas Vokietijoje, Bavarijos srityje, Altmulio (Altmühl) slėnyje.

229 Grigalius *Squade* pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia popiežiaus šv. Grigaliaus I laiškų sąvadą *Registrum epistolarum* (V, 30). Orig. frazė „subito corpus eius ignoranter aperitur“ verčiame „staiga šventojo kūnas pasirodęs toje vietoje, kurios tasai nežinojęs“, pasirėmę *GL* 2, 69: „suddenly the saint's body came to light where they had not known it to be“.

230 Broliai, juk šventas Laurynas nužudomas ne per kokią nors trumpą ir paprastą kankinystę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (IV) iš pseudo Maksimo Turiniečio (pseudo Maximus Taurinensis) *Homilijų* rinkinio (*Patrologia Latina*, vol. 57).

231 Skaitome, kaip šventieji berneliai kankinami vaikščiojo po liepsnas – primenama *Dan* 3.

232 Pirma, Laurynas turi pirmenybę tarp kitų kankinių dėl kentėjimo vietos – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (145 f).

233 Sudarkytą ir gausiais rimbų kirčiais sukapotą kūną – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia popiežiaus šv. Leono I *Tractatus septem et nonaginta* (85).

234 Persekiotojau, tu taip žiauriai apsiėjai su kankiniu – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia popiežiaus šv. Leono I *Tractatus septem et nonaginta* (85).

235 Nors jo sąnariai virto pelenais – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (IV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

236 Tikrai šventas yra kūnas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia Alano iš Farfos (Alanus Farfensis, VIII a.) *Sermo de sancto Laurentio*, kuris atitinka vieną homiliją (CV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

237 Lauryną galime palyginti su garstyčios grūdėliu – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (XXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

238 Yra šventas ir Dievui patinkantis dalykas, kad švento Lauryno gimtadienį pagerbtume ypatingu pamaldumu – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (LXXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

239 Juk tapo garsus tokia didžia kankinystės šlove – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (IV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

240 Šventą vyrą Lauryną mes privalome priimti – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia Alano iš Farfos *Sermo de sancto Laurentio*, kuris atitinka vieną homiliją (CV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

241 Tokia yra visos jo kankinystės priežastis – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia Alano iš Farfos (Alanus Farfensis, VIII a.) *Sermo de sancto Laurentio*, kuris atitinka vieną homiliją (CV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

242 Siekiant išugdyti Dievo tautą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia popiežiaus šv. Leono I *Tractatus septem et nonaginta* (85).

243 Kai jis savo tikėjimu įveikė kankintojo liepsnas – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (IV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

244 Laurynas aiškiai apšvietė pasaulį ta šviesa – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (IV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

245 Švento Lauryno pavyzdžiu mes esame kviečiami kankinys-tėn – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (IV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

246 Šventas Laurynas tvirtas Kristuje liko iki išbandymo – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *In Ioannis evangelium tractatus* (27, 12).

247 Jį patiesia ant liepsnų ugninių liežuvių – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (XXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

248 Garstyčios grūdėlis užsidega, kai jį trina – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (XXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

249 Apimtas naujos rūšies žavėjimosi, kitas kankina jį – Maggioni's nurodo, jog ši citata vieną homiliją (XXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

250 Jo širdis sušilo nuo tokio tikėjimo Kristaus didžiadvasiškumu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (LXXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

251 Nejau trumpalaikiam kūno deginimui galėjo pasiduoti tasai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (LXXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

252 Perėjo per trumpalaikę žemišką ugnį – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (LXXVI) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

253 Nors nedoras karalius pakišo malkų – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (XXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

254 Liepsna nepajėgė įveikti meilės Kristui – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia popiežiaus šv. Leono I *Tractatus septem et nonaginta* (85).

255 Štai, šventas Laurynas perėjo per ugnį – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (LXXVI) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

256 Žmogus, trokštąs pinigų ir priešiškas tiesai – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia popiežiaus šv. Leono I *Tractatus septem et nonaginta* (85).

257 Įveikęs tarnus, kursčiusius ugnį, Laurynas užgesino – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (LXXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

258 Įsiplieskęs pagonių įsiūtis Laurynui parengia ugnies įkaitintas groteles – Maggioni's komentaruose šios citatos šaltinio nenurodo.

259 Juk šventas Laurynas negalėjo vidumi pajusti kankinančios ugnies – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (XXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

260 Nors po tirono kojomis ir guli apdegę Lauryno palaikai – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (XXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

261 Kol jis galvoja apie Kristaus pamokymus – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (XXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

262 Šitas narsiausias kankinys garantuotai įkaitęs iš vidaus ir dega – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (LXXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

263 Kiek jame pakyla tikėjimo karštis – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (IV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

264 Kad tikėjimo karštį sudaro Išganytojo ugnis – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (IV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

265 Aš atėjau ugnies siūsti į žemę – cituojama *Lk* 12, 49.

266 Iš išorės kankinys Laurynas degė įtūžusio tirono užkurtame lauže – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (XXIV) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

267 Narsiausiojo kankinio nepajėgė įveikti žiauriausia persekiojo liepsna – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (LXXVI) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

268 Degdamas neapykanta tikėjimo išdavystei, o meile – tiesai – Maggioni's nurodo, jog ši citata atliepia vieną homiliją (LXXVI) iš pseudo Maksimo Turiniečio *Homilijų* rinkinio.

269 Kaip pasakoja Jonas Beletas, kadaise buvo paprotys – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Jono Beleto veikalą *Summa de ecclesiasticis officiis* (136, 145).

CXIV. APIE ŠVENTĄ IPOLITĄ

270 Ipolitas atsiradęs nuo *yper* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*. Ipolito vardas šiame pasakojime sudėstomas iš dviejų graikiškų žodžių: ὑπέρ „virš, ant“ ir λιθος „akmuo“. Nėra jokios užuominos į šio vardo šaltinį – graikiškąjį Ἰππολύτος „išlaisvinąs žirgus“ (mitinio Tesėjo sūnaus vardas).

271 Arba šis vardas kilęs nuo *in* „į“ ir *polis*, kuris reiškia „miestas“ – dar vienas įdomus, sąmojingas, bet lingvistiškai nepagrindžiamas Ipolito vardo aiškinimas: čia prie lotyniško prielinksnio dedamas graikiškas žodis πόλις „miestas“.

272 Palaidojęs švento Lauryno kūną, Ipolitas grįžo į savo namus – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 95) ir *Passio Hippolyti* (BHL 3961).

273 Tačiau Klaudijus neperėmė sosto iš imperatoriaus Decijaus – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 92–93).

274 Taigi, atrodo, reikia sakyti, jog arba Galienas buvo dvivardis, ir jį vadino Galienu bei Decijumi – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 94) ir Richardo Piktaviečio (Richardus Cluniacensis, Richardus Pictaviensis) *Chronicon* (rankraščio, saugomo Nacionalinėje bibliotekoje Paryžiuje, ms. lat. 4934; ištraukos publikuotos: *Monumenta Germaniae Historica, Script.* XXII, ed. L. Weiland (1872), p. 449, n. 67).

275 Apie šį kankinį Ambraziejus *Pratarmėje* taip kalba – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia veikalą *Ambrosianae praefationes* (ed. J. Frei CXC, p. 355; ed. O. Heiming CXXVI, p. 144–145).

276 Vienas jaučių varovas, vardu Petras, per šventos Marijos Magdalietės šventę – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De assumptione BMV*), Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVII, 9), taip pat Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, 6, ms. Fir., lap. 174 v).

277 Vis dėlto nauja šlaunis – pasakojimo nenuoseklumas, nes aukščiau buvo kalbama apie blauzdą (*tibia, crus*).

CXV. APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS ĖMIMĄ Į DANGŲ

278 Kaip vyko Mergelės Marijos ėmimas į dangų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 75–80).

279 Remiantis tuo, ką sako Epifanijus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis teiginys atliepia *Historia auct. Epiphania mon., interprete Paschali Romano* (BHL 5345 v), in: E. Franceschini, *Studi*

e note di Filologia medievale, (Publicazioni della Università Cattolica del Sacro Cuore, ses. IV, 30), Milano, 1938, p. 115, 123–124.

280 Vis dėlto įtikimiau atrodo tai, ką galima perskaityti kitur – Maggioni's nurodo, jog ši vieta paremta Vincento iš Bovė veikalu *Speculum historiale* (VII, 79), taip pat Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (II, 1).

281 Vieną dieną, kai Mergelės širdis smarkiai užsidegė Sūnaus ilgesiu – Maggioni's nurodo, jog čia ir toliau pateikiamas Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir apokrifinį pasakojimą *Transitus* (BHL 5232), in: A. Wilmart, *Analecta Reginensia*, (*Studi e Testi*, 1959), Città del Vaticano, 1933, p. 124 ir toliau; p. 325 ir toliau.

282 Nes Tas, kuris staiga už plaukų iš Judėjos į Babiloną atnešė pranašą – primenama *Dan* 14, 33–37.

283 Taigi pas juos išėjo Jonas – t. y. Jonas išėjo iš Marijos namų pro duris, prie kurių stovėjo kiti apaštalai.

284 Apaštalo Pauliaus mokinys Dionizijus knygoje *Apie dieviškuosius vardus* tvirtina tą patį – Maggioni's nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia pseudo Dionisijo Areopagiečio *De divinis nominibus* (1, 3).

285 Kai Švenčiausioji Marija pamatė susirinkusius visus apaštalus – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

286 Pasirengusi, Viešpatie, mano širdis – mano širdis pasirengusi! – su vieninteliu skirtumu (*domine* vietoj *deus*) cituojama *Ps* 56 (57), 8 arba *Ps* 107 (108), 2. Lotyniškame originale yra „paratum cor“. J. Skvirecko vertime yra verčiama „tvirta širdis“ (*Ps* 56 (57), 8) ir „stipri širdis“ (*Ps* 107 (108), 2), o A. Rubšio abiejose vietose vienodai – „ištikima širdis“.

287 Štai ta, kuri nepažino moterystės patalo su nuodėme – netiksliai cituojama *Išm* 3, 13.

288 Palaiminta mane vadins visos kartos – cituojama *Lk* 1, 48–49.

289 Ateik nuo Libano, mano Sužieduotinė – cituojama *Gg* 4, 8.

290 Štai aš ateinu, *kadangi* knygos rietime yra parašyta apie mane – cituojama *Ps* 39 (40), 8–9. Kursyvu išskirti žodžiai – *Legendos* autoriaus į *Vulgatos* citatą įterpti žodžiai.

291 *Kadangi* mano dvasia džiaugiasi *tavyje* – Dievuje, mano Išganytojuje – cituojama *Lk* 1, 47. Kursyvu išskirti žodžiai – *Legendos* autoriaus į *Vulgatos* citatą įterpti žodžiai.

292 Slėnių lelijos – vienas iš *Giesmių giesmės* vaizdinių (plg. *Gg* 2, 1).

293 Kas yra toji, kuri ateina iš dykumos – cituojama *Gg* 8, 5.

294 Tu nusipelnei pasilenkti prie Viešpaties krūtinės – primenama *Jn* 21, 20.

295 Izraelis išėjo iš Egipto, aleliuja – cituojama *Ps* 113 (114, 115), 1.

296 Turi prisiminti, kaip kažkada tau padėjau – primenama *Mk* 14, 66–68; *Lk* 22, 54–57; *Jn* 18, 16–17.

297 Kai jis grįžo ir atsisakė tuo patikėti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiamas Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

298 Kai Normandijos kunigaikštis apgulė Šartrą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Gerhocho iš Reichersbergo (Gerhohus Reicherspergensis) *Prologus in sermonem de assumptione BMV*, in: A. Wenger, *L'Assomption de la T.S. Vierge*, (*Archives de l'Orient chrétien*, 5), Paris, 1955, p. 337. Šartras (lot. *Carnotena urbs*, *Carnotensium urbs*, *Carnotum*, dab. *Chartres*) – miestas Prancūzijoje, į pietvakarius nuo Paryžiaus, kairiajame Ero (*Eure*; Senos intakas) krante. Normanai jį apgulė ir sudegino 858 m.

299 Šventos Elzbietos *Apraiškimuose* skaitome – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiamas pasakojimas atliepia Schonau abatės Elzbietos (Elizabeth Schonaugensis) *Visiones* (II, 31). Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 80) ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (rankraščio, saugomo Bolonijoje, Biblioteca Universitaria, ms. 1794, lap. 87 r).

300 Reikia pažymėti, kad šlovingoji Mergelė Marija buvo paimta į dangų – Maggioni's nurodo, jog šioje vietoje pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

301 Juk Bernardo įrodymas grindžiamas štai kuo – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Paschazijaus Radberto (Paschasius Radbertus) veikalą *De assumptione* (ed. A. Ripberger, in: *Corpus Christianorum. Continuatio Mediaevalis*, vol. 56 C, Turnhout, 1962, 49).

302 Jeronimas nurodo, kad Marija žengė į dangų rugpjūčio penkioliktają – Maggioni's nurodo, kad šios nuorodos į šv. Jeronimo raštus imtos iš Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

303 Kai dėl to, ką Jeronimas kalba apie Marijos ėmimą su kūnu – Maggioni's nurodo, jog ši vieta iš dalies atliepia šv. Paschazijaus Radberto veikalą *De assumptione* (12).

304 Augustinas ne tik patvirtina šitai – Maggioni's nurodo, jog čia ir žemiau pateikti šv. Augustino samprotavimai atliepia šv. Paschazijaus Radberto veikalą *De assumptione* (94) bei Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

305 Yra verta, kad Dievo sostas – Maggioni's nurodo, jog ši vieta iš dalies atliepia pseudo Hildefonso iš Toledo (ps. Hildephonsus Toletanus) *Sermones* (II; in: *Patrologia Latina*, vol. 96, skilt. 251).

306 Prie šių žodžių tinka pridėti, ką sako įžymus poetas – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

307 Dangun godotina – taip verčiame orig. „Transit ad ethera || uirgo puerpera, || uirgula Iesse; || non sine corpore, || sed sine tempore || tendit adesse“, pažodžiui: „Nukeliavo į dangų || Sūnų pagimdžiusi Mergelė, || Jesės atžalėlė; || ne be kūno || bet be laiko (t. y. nepavaldi laikui) || ji stengiasi ten būti“. Posmą iš lotynų k. vertė ir šią pastabą parašė S. Narbutas.

308 Dėl to Jeronimas sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šios nuorodos į šv. Jeronimo raštus perimtos iš šv. Bernardo Klerviečio veikalų *Sermones in assumptione Domini* (I, 4; I, 5).

309 Reikia tikėti, jog šią dieną dangaus kariuomenė iškilmingai atėjo pasitikti Dievo Gimdytojos – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Paschazijaus Radberto veikalą *De assumptione* (50–51).

310 Kaipgi galėjo neišpildyti to, ką pats nurodė Įstatyme – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Paschazijaus Radberto veikalą *De assumptione* (52), iš dalies Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

311 Gerbk savo tėvą ir motiną – cituojama *Lk* 20, 12; *Mk* 7, 10. Plg. dar: *Įst* 5, 16; *Sir* 7, 29; *Mt* 19, 19; *Mk* 10, 19; *Lk* 18, 20 ir kt.

312 Ši diena – kai nesuteptoji Motina ir Mergelė žengė į savo sosto aukštumas – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Paschazijaus Radberto veikalą *De assumptione* (39).

313 Vienas dvasininkas, šventai atsidavęs Mergelei Marijai – Maggioni's nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber miraculorum beatae Mariae Virginis* (ms. cit., lap. 71).

314 Buvo vienas labai pasileidęs, bet Švenčiausiajai Marijai begal atsidavęs vienuolis – Maggioni's nurodo, jog šis Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum beatae Mariae Virginis* (ms. cit., lap. 71 r).

315 Vienas labai galingas ir turtingas riteris – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas Jokūbo pasakojimas atliepia Jono iš Mėli

veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Heisterbacho prioro Cezarijaus (Caesarius Heisterbacensis prior) *Libri de miraculis BMV* (BHL 5369 d e; Anh. 96).

316 Vienas žmogus, kurį slėgė nuodėmių našta – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas pasakojimas atliepia Heisterbacho prioro Cezarijaus *Libri de miraculis BMV* (Anh. 97).

317 O tą valandą, kai suvalgysite, mirtimi numirsite – cituojama Pr 2, 17.

318 Žinome, kad mirtis yra dvejopa: kūno mirtis ir sielos mirtis pragare – taip verčiame orig. „Duplicem mortem esse nouimus, corporis scilicet et Gehenne“, pasirėmę GL 2, 87: „We know that there are two deaths, the death of the body and the death of the soul in hell“.

319 Buržo mieste apie 707 Viešpaties metus krikščionys – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiamas Jokūbo Voraginiečio pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 88 r). Buržas (lot. *Bituricensis civitas, Biturigae*, taip pat *Avaricus*, dab. *Bourges*) – miestas vidurio Prancūzijoje; senovėje – keltų genties biturigų gyvenvietė.

320 Kažkokie vienuoliai prieš auštant stovėjo prie upės – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De oct. nat. beate Marie*) ir to paties *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 71 r).

321 Ten šitaip yra kalbama – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas pamokslas paimtas iš Areco vyskupo Jono (Iohannes Aretinus episcopus) veikalo *Sermo de assumptione*, in: A. Wenger, *L'assomption de la T.S. Vierge*, Paris, 1955, p. 335 ir toliau.

322 Kai Kristus sumanė pas save pasiimti Motiną – Maggioni's nurodo, jog ši vieta primena Kosmo Drabužininko (Cosmas Vestitor, X a.) *Sermones quattuor in dormitionem Beatae Mariae Virginis*, in: A. Wenger, *L'assomption de la T.S. Vierge*, Paris, 1955, p. 315 ir toliau.

323 Kadangi mano rankose yra visi žemės pakraščiai – primenama *Ps* 94 (95), 4.

324 Išeinant Izraeliui iš Egipto – cituojama *Ps* 113 (114, 115), 1.

325 Apaštalai atėjo į Getsemanės ūkį – Getsemanės ūkis minimas Šv. Rašte, žr. *Mt* 26, 36; *Mk* 14, 32.

326 Balchernos (lot. *Balchernae*, arba *Blachernae*) – Konstantinopolio šiaurės vakarinė dalis, garsėjusi senomis bažnyčiomis (V ir VI a.) ir imperatorių rūmais (XI a. – 1453 m.).

327 Jonas Damaskietis, kuris taip pat buvo graikas – pastaroji frazė reiškia, kad, autoriaus nuomone, graikui buvo lengviau pasiekti šaltinius šia tema, nes daug kas buvo parašyta graikiškai, o lotynų kalba sukurtos *Legendos* autoriui bei gausiems jos skaitytojams tuo metu ne visi jie buvo prieinami.

328 Šiandien Švenčiausioji Mergelė įvežama į dangaus šventovę – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas ilgas pasakojimas perimtas iš Jono Damaskiečio pamokslo *Homilia II in dormitionem* (rankraščio, saugomo Karlsruheje, ms. Aug., lap. 91 v ir toliau).

329 Ir ne užkopei iki trečiojo dangaus, kaip Paulius yra minėjęs – primenama 2 *Kor* 12, 2–4.

330 Dėl to tu teisingai sakei, kad ne po mirties, bet nuo pat pradėjimo – primenama *Lk* 1, 48.

331 Tu pašlovinai mirtį, panaikinusį jos liūdnumą ir ją pavertusi džiaugsmu – taip verčiame orig.: „Tu mortem clarificasti, soluens eius mestitiam mortemque conuertens in gaudium“, plg. *GL* 2, 93: „You glorified death, banishing its sadness and converting death to joy“.

332 Tegu tik pirmasis kūrinys netiesia savo rankos ir neima vaisiaus nuo pažinimo medžio – primenama *Pr* 2, 17. Pirmasis kūrinys – Adomas.

333 Aš pavedu savo sielą į tavo rankas – cituojama *Ps* 30 (31), 6; *Lk* 23, 46.

334 Kelkis, ateik, mano mylimoji, gražiausia tarp moterų – cituojama *Gg* 1, 7.

335 Tu graži, mano drauge, ir dėmės nėra tavyje – cituojama *Gg* 4, 7.

336 Tačiau tavo siela nebuvo palikta mirusiųjų buveinėje – primenama *Apd* 2, 27; 13, 36–37.

337 Šventas Augustinas viename pamoksle įvairiapusiškai aptaria – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiamo aiškinimo šaltinis – pseudo Aurelijaus Augustino *Liber de assumptione Beatae Mariae Virginis* (BHL 5355 ca; in: *Patrologia Latina*, vol. 40, skilt. 1143 ir toliau).

338 Kai Viešpats ant kryžiaus pavedė ją mokinio globai – primenama *Jn* 19, 27.

339 Visi šitie buvo sutartinai ištvermingi maldoje drauge su Jėzaus motina Marija – cituojama *Apd* 1, 14.

340 Kadangi tu esi dulkės ir vėl dulkėmis pavirsi – cituojama *Pr* 3, 19.

341 Aš padauginsiu tavo vargus, tu sopuliuose gimdysi – sutrum-pintai cituojama *Pr* 3, 16.

342 Vargo Marija patyrė, nes jos sielą pervėrė kalavijas – primenama *Lk* 2, 35.

343 Puvėsis ir kirminas yra gėdinga žmogiškos padėties žymė – primenama *Job* 25, 6.

344 Kad jie būtų viena kaip ir mes – cituojama *Jn* 17, 11; plg. *Jn* 17, 22.

345 Tėve, aš noriu, kad ten, kur aš esu – cituojama *Jn* 17, 24.

346 Kur aš esu, ten bus ir mano tarnas – cituojama *Jn* 12, 26.

347 Jie nebeturi vyno – cituojama *Jn* 2, 3.

348 Vien iš gailestingumo Jis teikėsi išsaugoti Joną sveiką banguinio pilve – primenama *Jon* 2, 1–11.

349 Danielius liko apsaugotas liūtų nepasotinamo alkio akivaizdoje – primenama *Dan* 6, 17–24.

350 Tai Augustino žodžiai – anot Maggioni'o komentarų, aukščiau išdėstyto aiškinimo šaltinis – pseudo Aurelijaus Augustino

Liber de assumptione Beatae Mariae Virginis (ed. cit., skilt. 1143 ir toliau).

CXVI. APIE ŠVENTĄ BERNARDĄ

351 Nardas (lot. *nardus*, t.p. gr. *νάρδος*) – kvapnaus augalo pavadinimas (*bot.* briedgaurė, vilkašeris).

352 Kaip teigia *Glosa Giesmių giesmei* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta *Glossa* (*Gg* 1, 11).

353 Gijomas, švento Teodoriko abatas (Guillelmus Abbas S. Theodorici, Guillaume de Saint-Thierry, William, Abbot of Saint-Thierry, apie 1085–1148) – teologas ir mistikas, prievardį gavęs nuo vienuolyno (Saint-Thierry prie Reimso), kurio abatu jis buvo (1119–1135); įvairių teologinių veikalų, taip pat laiškų šv. Bernardui, su kuriuo draugavo iki mirties, autorius.

354 Bonvalio abatas Arnoldas (Hernaldus, Ernaldus, Arnaldus Bonaevallensis, m. po 1156) – benediktinų vienuolis mistikas, teologinių veikalų ir Biblijos komentarų autorius, aprašęs šv. Bernardo gyvenimą. Bonvalis (lot. *Bona vallis*, *Bonnovallis*, dab. Bonneval) – miestelis Prancūzijos šiaurinėje dalyje, garsėjantis gražiais Luaros (Loir) ir Ero (Eure) kanalais (dar vadinamas „mažąja Venecija“) ir Viduramžių architektūros paminklais.

355 Bernardas gimė Burgundijoje, Fonteno mieste – Maggioni's komentaruose nurodo, jog žemiau pateikiamas pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, taip pat *Vitae Bernardi* (BHL 1217 ir toliau; B. Mombritius, *Sanctuarium seu Vitae Sanctorum*, vol. 1, Mediolani, ca. 1480 (persp.: Paris, 1910), p. 175 ir toliau), Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (in: *Patrologia Latina*, vol. 185, 1) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 22). Fontenas (lot. *Castrum Fontanis*, dab. *Fontaines*) – miestas Prancūzijoje, netoli Dižono.

356 Jo tėvas Tecelinas – verčiant pasirinkta vardo forma, teikiama originalo tekste. Maggioni's nurodo, kad įvairūs veikalo nuorašai šv. Bernardo tėvą vadina nevienodai: Decilinus, Tebelinus, Decelinus, Celestinus. Pastarąją formą pasirinko Ryanas (GL 2, 98).

357 Jo motina vadinosi Aletė – orig. *Aaeth* (GL 2, 98: *Aleth*). Abu Bernardo tėvai buvo kilmingieji.

358 Kai Bernardas buvo dar visai mažytis – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 176), Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., II) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVIII, 1).

359 Vieną šventą Viešpaties Gimimo naktį berniukas Bernardas – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De octava assumptionis Virginis*), *Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 176), Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., II) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 22).

360 Angelas Gabrieličius buvo pasiūstas – cituojama Lk 1, 26.

361 Senasis priešas, matydamas tokį išganingą berniuko ryžtą – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 177) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVIII, 1).

362 Maždaug tuo pačiu metu viena mergaitė, pakurstyta demono – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 177), Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., II) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 22).

363 Kitą kartą Bernardas svečiavosi vienos ponios – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 177–178), Osero vyskupo

Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., II) ir primena Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXVI, 22).

364 Taigi apsvaistę, kad jam nėra saugu gyventi su Gyvate – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 178) ir Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., III).

365 Cistersai – katalikų vienuolių ordinas, pavadintas nuo vietovės Sito (lot. *Cistercium*, pranc. *Cîteaux*) Burgundijoje, netoli Dižono miesto; čia buvo pirmas šio ordino centras. 1098 m. šv. Robertas čia įkūrė pirmą bendruomenę, kuri laikėsi sugriežtintos šv. Benedikto Nursiečio regulos. 1112 m. į šį vienuolyną įstojo šv. Bernardas Klervietis ir jį reformavo. Po reformos cistersai labai suklestėjo, XIII a. Europoje buvo 760 jų vienuolynų. XIV a. nuo jų atsiskyrė bernardinai ir trapistai, cistersai sumenko, bet iki šiol jie tebėra klasikinis kontempliatyvaus gyvenimo pavyzdys Vakarų Bažnyčioje.

366 1112 metais nuo Viešpaties įsikūnijimo – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 181), Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., IV) ir primena Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXVI, 22).

367 Įstojęs į ordiną, Dievo tarnas Bernardas – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 182), Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., IV).

368 Cistersų abatas pasiuntė brolius į Klervo statyti namų vienuolynui – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 183), Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., VI) ir primena Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXVI, 25). Klervo (lot. *Clara vallis*, pranc. *Clairvaux*) – ketvirtasis šv. Bernardo įkurtas (1115 m.) vienuolynas giliame Obo (*Aube*) upės slėnyje andainykštėje Langres diecezijoje (dab. Trua (*Troyes*) vyskupija).

369 Dievo tarnas nemiegodavo ilgiau nei leidžia žmogaus jėgos – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 182) ir Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., X).

370 Bernardas itin retai sėsdavo valgyti – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 182), Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., X) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 22).

371 Dar jis daug dienų nepažindamas valgė šviežius taukus – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia tokius veikalus: *Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 187), Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., X) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 24).

372 Bernardas prisipažino, kad visa, ką išmoko apie Šventąjį Raštą – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 183) ir Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., X).

373 Kai dėl drabužių, tai jam visada patiko neturtas – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica* (82; ed. cit., p. 292 ir toliau), Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., IV) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 22).

374 Bernardas buvo pratęs sakyti, kad kantrybė esti trejopa – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., XXIV).

375 Vienas abatas Bernardui pasiuntė šešis šimtus sidabro markių – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 225) ir Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit.,

XXIV). „Romėniškas godumas“ – taip verčiame orig. „Romana cupiditas“. Kaip Maggioni's nurodo, kai kuriuose nuorašuose yra „humana cupiditas“, tai yra „žmogiškas godumas“ (plg. GL 2, 101: „human greed“).

376 Atėjo pas jį vienas regulinis kanauninkas – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 226) ir Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., XXIV).

377 Norintiems stoti į vienuolyną Bernardas mėgdavo sakyti – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 181).

378 Jo tėvas, likęs namuose vienas, atėjo į vienuolyną – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 185) ir Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., VII).

379 Kartą Dievo vyras taip susirgo – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., XIII).

380 Didžiu susilaikymu, darbu ir naktiniais budėjimais Bernardas taip nualino kūną – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum, Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 248) ir Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., XXVIII).

381 Daugelis miestų, pirmiausia Genuja ir Milanai, Dievo vyrą išsirinko vyskupu – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., XX).

382 Kartūzai – komtempliatyvus ordinas, kurio ištakos yra 1084 m. šv. Brunono iš Kelno ir šešių jo bičiulių Prancūzijos kalnų miestelyje Šartreze (*Chartreuse*) netoli Grenoblio įkurta atsiskyrėlių bendruomenė *La grande Chartreuse*. Ten iki šiol tebėra

pagrindiniai kartūzų namai. Jų regulą 1143 m. patvirtino popiežius Inocentas II (1130–1143). Kartūzų vienuolynų yra Prancūzijoje, Vokietijoje, Anglijoje.

383 Kartą Bernardas aplankė brolius kartūzus – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir primena Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

384 Iš tiesų jo širdies nuolankumas pranoko jo vardo didybę – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., XXII).

385 Vieną sykį, kai Bernardas žmonėms sakė pamokslą – Maggioni's komentaruose nenurodo, ką atliepia ši pastraipa.

386 Toks vienuolis, kuris žemiškame pasaulyje buvo valkata ir lošėjas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

387 Soldas – auksinė 25 denarų vertės moneta.

388 Vieną sykį šventas Bernardas keliavo, sėdėdamas ant arklio – Maggioni's nurodo, jog žemiau pateikiamas pasakojimas atliepia Stepono iš Burbono veikalą *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (ed. cit., 204) ir Jokūbo Vitriečio (Iacobus Vitriacensis, Jaques de Vitry, apie 1160 ar 1170–1240) *Exempla ex sermonibus vulgaribus* (49).

389 Būdamas jauno amžiaus ir paklausęs apgaulingo patarimo, brolis Robertas – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia šv. Teodoriko vienuolyno abato Gijomo *Vita Bernardi* (ed. cit., skilt. 255).

390 Kliuni (pranc. *Cluny*) – žymus benediktinų vienuolynas, įkurtas 910 m. Prancūzijos pietuose, Macone, ir uždarytas 1790 m., Prancūzijos revoliucijos metu. Kliuni bendruomenė pasižymėjo tuo, kad ji administraciškai nepriklausė nuo visos benediktinų šeimos. Kliuni ypač suklestėjo XI a., kai jį rėmė Prancūzijos karaliaus Henrikas III (1039–1056). Vienuolynas yra garsus ir dėl bažnytinio

gyvenimo reformos, pradėtos vykdyti X amžiuje. Kliuni vienuoliai siekė sugriežtinti dvasininkų gyvenseną, vienuolynus padaryti priklausomus nuo popiežiaus jurisdikcijos. Kliuni reforma prisidėjo prie Katalikų Bažnyčios stiprinimo.

391 Kartą tokį vienuolyną, kurį pastatė Dievo vyras, užpuolė tokia neregėta daugybėusių – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir *Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 192).

392 Kartą popiežius Bernardą pasiuntė į Milaną – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 205), Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., XX) ir primena Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

393 Tada Dievo vyras nusiuntė ją į švento Siro bažnyčią – šventas Siras (I a.) tradiciškai laikomas pirmuoju Pavijos vyskupu ir šio miesto globėju.

394 Daugelis nupuolėme su Liuciferiu – šioje vietoje atspindima ankstyvųjų krikščionių egzegetų (Tertuliano, Origeno, Jeronimo ir kt.) pradėta ir vėliau krikščioniškoje tradicijoje paplitusi Šėtono (hebr. *Satan* – „priešas“), puolusio archangelo, identifikacija su babiloniečių ryto žvaigždės dievu ir Babilono karaliumi Helel („Aušrinis“), paminėtu Iz 14, 12–14; jo vardą šv. Jeronimas į lotynų k. išvertė žodžiu *Lucifer* („Šviesos nešėjas“; *Septuagintoje* vadinamas Εωσφόρος – „Aušros nešėjas“).

395 Akvitanijoje buvo viena nelaiminga moteris – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 209) ir Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., XXI).

396 Kitą kartą šventasis vyras toje pačioje provincijoje vykdė pasiuntinystę – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Osero vyskupo Alano veikalą *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., XXI).

397 „Viešpaties ramybė“ – žodžiai, kunigo sakomi per šv. Mišias kaip paskutinis palaiminimas prieš priimant švč. Sakramentą. Šie

žodžiai tradiciškai siejami su Velykų rytmetį prisikėlusio Kristaus pasveikinimu mokiniais (*Lk* 24, 36; *Jn* 20, 19).

398 Kai Dievo tarnas įžengė į Germanijos karalystę – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Bernardi* ed. cit., p. 231.

399 Kartą Bernardas priėmė į ordiną labai kilmingą riterį – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 232).

400 Kai šventas Malachijas, Airijos vyskupas – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir *Vitae Bernardi* (ed. cit., p. 232–233), taip pat Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., IV) ir primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 22). Malachijas (1094–1148) – airių šventasis, kanonizuotas popiežiaus Klemento III 1199 m. liepos 6 d.

401 Galiausiai laimingai pasiekęs mirties slenkstį – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* (ed. cit., XXX).

402 Po savo mirties Bernardas daugeliui apreiškė savo šlovę – Maggioni's nurodo, jog ši pastraipa atliepia Osero vyskupo Alano *Vita sancti Bernardi abbatis* ed. cit., XXXI.

CXVII. APIE ŠVENTĄ TIMOTIEJŲ

403 Timotiejus gali reikšti *timorem tenens* „sulaikantis baimę“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*.

404 Nerono laikais Timotiejų žiauriai kankino Romos miesto prefektas – Maggioni's nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 35).

405 Šitą priimsi iš mano rankų – primenama *Pr* 21, 30.

Parengė Tomas Veteikis

CXVIII. APIE ŠVENTĄ SIMFORIJONĄ

406 Simforijono vardas kildinamas iš žodžio *simfonija* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia*.

407 Averojus (lot. Averroës, Averrhoës; 1126–1198) – Ispanijos arabų filosofas. Parašė Platono, al Farabio Abu Nasro, Avicenos ir visų Aristotelio veikalų komentarų, astronomijos, medicinos, teisės veikalų.

408 Skambesys turi būti toks, kad būtų sunku jam pasipriešinti, lengva pakartoti ir paprasta papildyti – Maggioni's nurodo, kad ši vieta primena Averojaus *Commentarium magnum in Aristotelis de anima libros*, ed. F. Stuart Crawford, Cambridge, Mass., 1953 (78–87).

409 Otenas (lot. *Augustodunensis urbs*, *Augustodunum*, pranc. *Autun*) – miestas vidurio Prancūzijoje, Burgundijos regione, Sonos ir Luaros departamente. I a. pr. Kr. pab. jį įkūrė Romos imperatorius Augustas. Otenas nuo seno buvo vienas iš didžiausių Galijos miestų, garsėjo retorikos mokykla.

410 Garsėjo tokiu griežtu papročių laikymusi, kad buvo sakoma, jog gyvena senolių gyvenimą – Maggioni's nurodo, kad ši vieta primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 115).

411 Grigalius Tūrietis pasakoja – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Grigaliaus Tūriečio *De gloria martyrum* (51) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 115).

CXIX. APIE ŠVENTĄ BALTRAMIEJŲ

412 Baltramiejaus vardas aiškinamas kaip „mane sulaikančio sūnus“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos aiškinimą veikale *Agiographia* ir Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

413 Dionisijas Areopagietis (I a. po Kr.) – pasak padavimo, pirmasis Atėnų vyskupas. Iki tol jis buvo Atėnų teismo narys;

apaštalas Paulius jį atvertė į krikščionybę. Dionisijui priskiriami vad. areopagitikai – religiniai filosofiniai traktatai ir laiškai, kuriuose išdėstytos susistemintos Krikščionių Bažnyčios doktrinos.

414 Apie jo išminties gilumą *Mistinėje teologijoje* Dionisijas atsiliepia taip – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De s. Dionysio*).

415 Dieviškasis Baltramiejus sakė, kad teologija yra ir didelė – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia pseudo Dionisijo Areopagiečio *De mystica theologia* (leidinio: P. Chevallier, *Dionysiaca: Recueil donnant l'ensemble des traductions latines des ouvrages attribués au Denis de l'Aréopague*, [vol.] 1, Bruges, 1937, p. 572).

416 Atvykęs į Indiją, esančią pačiame pasaulio pakraštyje, apaštalas Baltramiejus įžengė į šventyklą – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia *Passio Bartholomaei* (*BHL* 1002; in: M. Bonner, *Acta apostolorum apocrypha*, [vol.] 2, [ps] 1, Leipzig, 1898, p. 128 ir toliau), Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 83–87).

417 Šventas Dorotėjus nurodo – Dorotėjus (VI a.) – Romos teisės mokyklos Beirute (Sirija) mokytojas. 542 m. parašė komentarus *Digestoms*, vadinamus *Index*.

418 Baltramiejus skelbė Dievo Žodį indams – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia pseudo Dorotėjaus *Index apostolorum discipulorumque domini* (in: T. Schermann, *Prophetarum vitae fabulosae, indices apostolorum discipulorumque domini Dorotheo, Epiphanio, Hippolito aliisque vindicata*, Leipzig, 1907, p. 209).

419 Teodoras (apie 350–428 ar 429) – šventasis, krikščionių teologas.

420 Ambraziejus pasakoja, kad apaštalas buvo sumuštas – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia veikalą *Ambrosianae praefationes* (ed. Wilmart, p. 190–191).

421 Daugelyje knygų minima, kad jis buvo tik nukirsdintas – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Adono Vieniečio *Martyrologium* (a.d. VIII Kal. Sept.) bei Uzuardo *Martyrologium* (a.d. VIII Kal. Sept.).

422 Liparų sala – taip tekste; iš tiesų kalbama ne apie vieną salą, o salyną. Liparų, arba Eolinės, salos – 18 vulkaninių salų grupė prie Sicilijos šiaurinių krantų, į šiaurės vakarus nuo Mesinos.

423 331-aisiais Viešpaties metais saracėnai įsiveržė į Siciliją – Maggioni's nurodo, jog ši vieta primena Jono iš Mėli veikalą *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 338); plg. dar *Translatio Bartholomaei ad Beneneventum* (BHL 1010; in: U. Wasterbergh, *Anastasius Bibliothecarius, Sermo Theodori Studitae de S. Bartholomaeo ap.*, Stockholm, 1963, p. 10).

424 Kažkokiam vienuoliui pasirodė apaštalas ir pasakė – Maggioni's nurodo, jog ši vieta primena *Translatio Bartholomaei ad Beneneventum* (BHL 1010; ed. cit., p. 10–12).

425 Beneventas – pietų Italijos miestas Kampanijos provincijoje, į šiaurės rytus nuo Neapolio, buvo vienas svarbiausių miestų prie Apulijos kelio. Apulija – sritis Italijos pietryčiuose, prie Adrijos ir Jonijos jūrų.

426 Kartą viena moteris atnešė indą aliejaus – Maggioni's nurodo, jog ši vieta primena Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 86).

427 Vienoje knygoje apie šventųjų stebuklus rašoma – Maggioni's nurodo, jog ši vieta primena Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (rankraščio, saugomo Florencijoje, Biblioteca Medicea Laurenziana, ms. plut. 8, sin. 2, lap. 100 r) bei Martyno Opaviečio *Exempla* (rankraščio, saugomo Paryžiuje, Biblioteca Nationale, ms. lat. 3301-A, lap. 278 v).

428 Šventas Ambraziejus *Pratarmėje*, kurią parašė apie apaštalą Baltramiejų – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia veikalą *Ambrosianae praefationes* (ed. Wilmar, p. 190–191).

429 Šventas Teodoras, abatas ir iškilus mokytojas, apie šį apaštalą, be kitų dalykų, pasako štai ką – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Anastazijaus Bibliotekininko (Anastasius Bibliothecarius) veikalą *Sermo de vita et translatione beati Bartholomaei auctore Theodoro Studita* (in: U. Wasterbergh, *Anastasius Bibliothecarius, Sermo Theodori Studitae de S. Bartholomaeo ap.*, Stockholm, 1963, p. 26–32).

430 Viešpaties apaštalas Baltramiejus pirmiausia pamokslavo Likaonijoje – Likaonija – kraštas Mažojoje Azijoje tarp Frygijos ir Kapadokijos.

431 Vieną, vardu Papinas, paliko Sicilijos mieste Miluose – Milai – pusiasalis ir to paties pavadinimo miestas Sicilijoje, kurį 716 m. pr. Kr. įkūrė išeiviai iš graikų kolonijos Mesanos.

432 Kitą, vardu Lucijonas, nugabeno į Mesiną – Mesina (senovėje Mesana) – miestas Sicilijos šiaurės rytuose, prie to paties pavadinimo sąsiaurio.

433 Likusius du nukreipė į Kalabrijos pusę – Kalabrija – kalnuotas pietų Italijos pusiasalis tarp Tarento įlankos ir Mesinos sąsiaurio.

CXX. APIE ŠVENTĄ AUGUSTINĄ

434 Dėl didžios garbės – nes kaip imperatorius Augustas prano ko kitus valdovus – Maggioni's komentaruose nurodo, kad ši vieta atliepia Hugono iš Šventojo Viktoro *Didascalicon* (ed. Ch.H. Buttimer, 1939, p. 88). Čia minimas Gajus Julijus Cezaris Oktavianas Augustas (Gaius Julius Caesar Octavianus Augustus; 63 m. pr. Kr.–14 m. po Kr.) – Romos imperatorius, Gajaus Julijaus Cezario įsūnis. Įvedė valstybėje naują valdymo formą – principatą, sustiprino pilietinių karų nusilpnintą valstybę, reformavo administracinį valdymą, mokesčius, žemėvaldą. Remigijus (437–533) – Reimso arkivyskupas, šventasis.

435 Kol kiti mokytojai lyginami su žvaigždėmis – primenama ir cituojama *Dan.* 12, 3.

436 Rugpjūtis – lot. *Augustus (mensis)*.

437 Mat sakoma, kad vardas „Augustinas“ kilęs iš žodžių *augeo, astin* (šis žodis reiškia „miestas“) ir *ana* – Maggioni’s komentaruose nurodo, kad ši vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos veikalą *Agiographia*.

438 Apie šį miestą jis pats kalba vienuoliktoje veikalo *Apie Dievo valstybę* knygoje – Maggioni’s komentaruose nurodo, kad toliau šioje vietoje cituojama iš šv. Aurelijaus Augustino *De civitate dei* (XI, 24).

439 Be to, kaip sakoma *Glosarijuje*, Augustinas vadinamas didžiadvasiu, laimingu ir šlovingu – Maggioni’s komentaruose nurodo, kad ši vieta primena gramatiko Papijo *Elementarium doctrinae rudimentum*.

440 Kaip pasakoja Kasiodoras *Knygoje apie žymius vyrus* – čia minimas Kasiodoras (Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus, apie 490–583) – Romos politikas, istorikas, rašytojas; tarnavo ostrogotų karaliaus Teodoriko Didžiojo administracijoje, vėliau gyveno vienuolyne. Padėjo pagrindus besikuriančiam benediktinų ordinui, sukūrė taisykles vienuolynų mokykloms. Svarbiausi jo veikalai: *Laudes; Chronicon* (pasaulio istorija iki 519 m. po Kr.); *Epistulae Theodoricianae variae* (537, Teodoriko valstybės dokumentų rinkinys); *Institutiones divinarum et saecularium litterarum* (543–555); *De artibus ac disciplinis liberalium litterarum*. Toliau minimas Posidijus (Possidius; IV a. pab.–V a. vid.) – Kalamos vyskupas, šventasis, šv. Augustino draugas, mokinys ir biografas. Kalama – miestas Numidijoje, nuo Diokleciano laikų priklausęs Afrikos provincijai.

441 Iškilus mokytojas Augustinas gimė Tagastos mieste, Afrikos provincijoje – Maggioni’s komentaruose nurodo, kad ši vieta atliepia *Vita Augustini* (BHL 792; in: B. Mombritius, *Sanctuarium seu Vitae Sanctorum*, [vol.] 1, Mediolani, ca. 1480, p. 110 ir toliau), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVII, 46 ir toliau); dar žr. Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

442 Nickingas blogųjų aistrų vergas, pats perskaičiau ir supratau visa, ką tik galėjau perskaityti – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (IV, 16); čia ir toliau lietuviškas vertimas cituojamas pagal: Aurelijus Augustinas, *Išpažinimai*. Priedas: Posidijus, *Augustino gyvenimas*, vertė Eugenija Ulčinaite, Vaidilė Stalioraitytė, Tomas Vaičiulis, Vilnius: Aidai, 2004.

443 Tu žinai, Viešpatie, mano Dieve, ką aš sužinojau, be didelių pastangų ir be kitų žmonių pagalbos – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (IV, 16).

444 Vėliau mokė retorikos Kartaginoje – čia minima Kartagina (lot. *Carthago*) – miestas šiaurės Afrikoje prie Tuniso įlankos, įkurtas IX a. pr. Kr., romėnų sugriautas 146 n. pr. Kr. Vėliau ji suklestėjo klestėjo kaip romėnų kolonija. II a. Kartagina tapo krikščionybės židiniu, III–V a. buvo krikščioniškosios metropolijos centras.

445 Manichėjai – sekta, gavusi vardą pagal įkūrėją Manichėjų (lot. *Manicheus*), gyvenusį Persijoje III a. Skelbė metafizinį ir religinį dualizmą, atmetė Senąjį Testamentą, o iš Naujojo perėmė tik tuos teiginius, kurie rėmė jų skelbtas tiesas.

446 Kartą, kaip pasakojama *Išpažinimuose*, ji išvydo save, labai nusiminusią – primenama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (III, 11).

447 Kas jam po to nutiko, Augustinas pasakoja *Išpažinimuose* – toliau cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (VII, 10).

448 Nors Kristaus kelias, kaip pats pasakoja, jam patiko – primenama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (VIII, 1).

449 Jiems bekalbant, buvo prisimintas Viktorinas – čia minimas Gajus Marijus Viktorinas (Gaius Marius Victorinus Afer; g. apie 300) – retorikos mokytojas ir teologas, gimęs Afrikoje. Retorikos mokytoju dirbo Romoje, 362 m. tapo krikščionimi, rašė teologinius veikalus nukreiptus prieš arianizmą. Minimas *Išpažinimuose*.

450 Atvyko iš Afrikos ir papasakojo apie didžiojo Antano, kuris neseniai, valdant imperatoriui Konstantinui, buvo nužudytas, gy-

venimą ir stebuklus – čia minimas šv. Antanas (apie 251–356), dar vadinamas Antanu Didžiuoju, arba Antanu Vienuoliu, – pirmųjų vienuolių bendruomenių kūrėjas, garsus savo ištverme ir stebuklais šventasis. Toliau minimas imperatorius – tai Konstancijus II (Flavius Iulius Constantius; 351–363), valdęs 337–361 m.

451 Kaip ilgai, kaip ilgai, rytoj ir rytoj – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (VIII, 5).

452 Vargas man, kaip aukštai esi aukštybėse ir kaip giliai gelmėse! – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (VIII, 3–4).

453 Aš taip bijojau išsivaduoti iš visų kliūčių – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (VIII, 5).

454 Vėlai pamilau tave, groži, toks senovinis ir toks naujas, vėlai pamilau tave! – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (X, 27).

455 Didžiausia gėrybė yra išmintis, o didžiausias blogis – kūno skausmas – Maggioni's komentaruose nurodo, kad mokymas, kurio tuo metu vos neatsisakė šv. Augustinas, dėstomas *Rom* 13, 14.

456 Artinantis Velykoms, Augustinas, būdamas trisdešimties, kartu su savo sūnumi Adeodatu – Maggioni's nurodo, kad šioje vietoje remiamasi Baltramiejaus iš Tridento veikalu *Liber epilogorum in gesta sanctorum*; žr. dar Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVII, 49).

457 Kai kuriose kitose senosiose knygos šv. Augustinas vadinamas Ambraziejaus ir Augustino sukurta giesme – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Honorijaus iš Oteno (Honorijus Augustodunensis, XII a. pradžia) *Speculum ecclesiae* (in: *Patrologia Latina*, [vol.] 172, skilt. 995); žr. dar Landulfo vyresniojo veikalą *Historia Mediolanensis* (I, 9).

458 „Paleidai į mūsų širdį savo meilės vilyčią“, ir nešiojomes į mūsų įščias įsmigusius tavo žodžius – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (IX, 2).

459 Aš neįstengiau atsivalgyti tomis dienomis stebėtinų saldžių – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (IX, 6–7).

460 Ir šaukiau giluminiu savo širdies šauksmu: „O „ramybėje“, o „prie jo paties“! O tai, ką sako: „Užsnūsiu ir užmigsiu?“ – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (IX, 4). Augustino citatoje cituojama *Ps* 4 (5), 9.

461 Jėzau Kristau, „mano pagelbėtojai“ – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (IX, 1).

462 Tačiau, jiems sustojus Ostijoje – Ostija (lot. *Ostia Tyberina*) – Italijos uostamiestis prie Tiberio upės žiočių, įkurtas VI a. pr. Kr. Ilgą laiką buvo pagrindinis Romos imperijos uostas, garsėjo druskos kaupyklomis.

463 Po jos mirties Augustinas grįžo į savo valdas – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

464 Hiponas (lot. *Hippo Regius*) – Šiaurės Afrikos miestas, įkurtas finikiečių X a. pr. Kr. 46 m. pr. Kr. Cezaris prijungė miestą prie Romos imperijos; šv. Augustino laikais jis priklausė Numidijos bažnytiniai provincijai.

465 Jaučiu, kad dar niekada dar Dievas taip ant manęs nepyko, kaip tada – Maggioni's nurodo, kad ši vieta primena šv. Aurelijaus Augustino *Epistulae* (21, 1; ed. A. Goldbacher, in: *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*, vol. al., Wien, a. al., p. 50).

466 Jo drabužiai, apavas ir kitos puošmenos nebuvo nei per daug puošnūs, nei per daug prasti – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XVII, 52 ir toliau) ir šv. Aurelijaus Augustino *Sermones* (356; in: *Sermones selecti duodeviginti*, ed. C. Lambot, p. 141).

466 Kartą, kai jam labai artimi vyskupai ėmė įkalbinėti jį paleisti liežuvį apkalboms – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXI, 28).

468 Ir dėl to, kad, būdamas vaikas, savo noru skaitė poetų pasakojimus – primenama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (I, 13).

469 Tu mane išmokei artintis prie maisto jį vartotų taip, kaip prie vaistų – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (X, 31).

470 Dėl kvapų vilionių per daug nesirūpinu – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (X, 32).

471 Klausos malonumai buvo mane apraizgę ir pavergę stipriau, bet tu atrišai ir išlaisvinai mane – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (X, 33).

472 Tas, kuris nori būti šlovinamas žmonių, kai tu priekaištauji, nebus ginamas žmonių – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (X, 36).

473 Kasdien esame bandomi šių pagundų – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (X, 37).

474 Augustinas sakė, kad apie trečiąjį papasakojo Kiprijonas – Kiprijonas (Thascius Caecilianus Cyprianus; m. 259 po Kr.) – šventasis, Kartaginos vyskupas; buvo pagonių retorius, į krikščionybę atsivertė apie 246 m. Žymiausias veikalas *De Catholicae Ecclesiae unitate* (*Apie Katalikų Bažnyčios vienybę*).

475 Tuo metu, kai gotai užėmė Romą, stabmeldžiai ir pagonys žiauriai persekiojo krikščionis – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

476 Galiausiai jie pasiekė Hipono miestą ir jį apsupo su didžiule kariuomene – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

477 Dvidešimt antroje veikalo *Apie Dievo valstybę* knygoje Augustinas pasakoja apie du savo stebuklus – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino veikalą *De civitate dei* (XXII, 8).

478 Toje pačioje veikalo *Apie Dievo valstybę* knygoje Augustinas pasakoja – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino veikalą *De civitate dei* (XXII, 8).

479 Galų gale artinantis paskutinei valandai, Augustinas paliko tokią priesaką – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

480 Todėl šventas Remigijus, prisimindamas Jeronimą ir kitus Bažnyčios Mokytojus, padarė tokią išvadą – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Hugono iš Šventojo Viktoro *Didascalicon* (ed. cit., p. 88). Čia minimas Jeronimas (Hieronymus; apie 347–419 ar 420) – teologas, Bažnyčios Tėvas, šventasis. Romoje studijavo gramatiką, retoriką ir filosofiją, buvo pakrikštytas 366 m. ir tapo griežtu asketu. Parašė komentarus beveik visoms Biblijos knygoms, daug dogmatinių poleminių raštų, egzegzės ir istorijos veikalų, laiškų. Popiežiaus pavedimu taisė Biblijos lotyniškuosius vertimus, iš originalo kalbų iš naujo išvertė daugumą Senojo Testamento tekstų. Jeronimo Biblijos vertimas, vėliau pavadintas Vulgata, buvo priimtas kaip kanoninis Vakarų Bažnyčios tekstas. Toliau minimas Origenas (apie 185–254) – Biblijos komentatorius, teologas, rašytojas. Gimė Egipte. Parašė daug veikalų (Biblijos komentarai, homilijos), tačiau išliko tik nedidelė dalis. Pagrindinis teologinis veikalas – *De principiis* (*Apie pradus*).

481 Voluzianas, kuriam Augustinas rašydavo laiškus, taip apie jį sako – Maggioni's nurodo, kad tai išspausdinta šv. Aurelijaus Augustino *Epistulae* (45, 2).

482 Viename laiške Augustinui Jeronimas sako štai ką – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Jeronimo *Epistulae* (CCIIA; ed. I. Hilberg, in: *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*, vol. 57, Wien, 1918, p. 303).

483 Taip pat Jeronimas knygoje *Apie dvylika mokytojų* taip apie jį rašo – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia pseudo Jeronimo *De duodecim doctoribus* (I; in: *Patrologia Latina*, [vol.] 23, skilt. 765).

484 Viename iš jų jis rašo štai ką – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Jeronimo *Epistulae* (CXLI; ed. I. Hilberg, in:

Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum, vol. 56, Wien, 1918, p. 290).

485 Ir dar kitame laiške – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Jeronimo *Epistulae* (CII; ed. I. Hilberg, in: *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*, vol. 55, Wien, 1918, p. 235).

486 Grigalius laiške Afrikos prefektui Inocentui apie Augustino knygas rašo – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Grigaliaus I *Registrum epistolarum* (X, 16).

487 Tas pats Grigalius *Registre* taip rašo – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Grigaliaus I *Registrum epistolarum* (IX, 111).

488 Ambraziejaus *Pratarmėje* štai ką galima perskaityti – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Prefationes Ambrosianae* (ed. J. Frei, CXCV, p. 361; ed. O. Heiming, CXXX, p. 148).

489 Šventasis Augustinas, vyskupas, buvo aštraus proto, malonios iškaltos – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Julijono Pomerijaus (Iulianus Pomerius, V a. po Kr.) *De vita contemplativa* (III, 31) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVIII, 53). Čia minimas Prosperas iš Akvitanijos (apie 390–apie 463) – teologas, šventasis. Susirašinėjo su šv. Augustinu, perėmė kai kurias jo idėjas. Cituojamas Prosperui priskiriamas veikalas *De vita contemplativa*.

490 Šis Augustinas yra stipriausias eretikų kūjis – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica* (80; ed. cit., p. 282).

491 Kasiodoras pasakoja taip – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Kasiodoro *Institutiones* (XXII).

492 Severas *Pavyzdžiuose* rašo taip – Maggioni's nurodo, kad ši vieta susijusi su šv. Aurelijaus Augustino *Epistulae* (190, 1). Čia minimas Severas iš Antiochijos (apie 465–538) – monofizitų teologas, Antiochijos patriarchas, koptų bažnyčios garbinamas kaip šventasis ir kankinys. Rašė poleminius veikalus, komentarus, pamokslus.

493 Kasiodoras *Psalmyno* „Prologe“ rašo – Maggioni’s nurodo, kad ši vieta atliepia Kasiodoro *Expositiones in Psalmos* („Praefatio“; ed. M. Adriaen, in: *Corpus Christianorum. Series Latina*, [vol.] 97, Turnhout, 1958, p. 3).

494 Po to, kai barbarai užgrobė tą kraštą ir išniekino šventąsias vietas – Maggioni’s nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

495 Nuo jo mirties praėjus dviem šimtams aštuoniasdešimčiai metų, maždaug 718-aisiais – Maggioni’s nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 158) ir Siegebarto iš Gemblu *Chronicon* (a. 721; ed. cit., p. 330). Leonas III (m. 816) – Romos popiežius (795–816), šventasis.

496 Toks pat stebuklas įvyko Tortonos vyskupijos Kazalės kaime – Tortona (lot. *Terdona*) – miestas šiaurės Italijoje, Pjemonte, įkurtas II a. pr. Kr. Kazalė, tiksliau Kazalė Monferatas (*Casale Monferrato*) – dab. miestas šiaurės vakarų Italijoje, Pjemonto regione, dešiniajame Po upės krante. Manoma, kad miestas kilo iš mažos galų gyvenvietės; VIII a. priklausė Lombardijai.

497 Taip pat rašoma, kad tuo metu, kai Augustinas dar buvo gyvas ir kažką skaitinėjo – Maggioni’s nurodo, kad ši vieta atliepia literatūros sąrašė neaptarto Tubacho veikalą (n. 738).

498 Staiga ant jūros kranto Augustinas pamatė nuostabaus grožio berniuką – Maggioni’s nurodo, kad ši vieta atliepia Cezarijaus iš Heisterbacho veikalą *Libri de miraculis BMV* (II, 1).

499 Pasakojama, kad kažkoks vyras, apimtas ekstazės, pamatė šventuosius visoje jų šlovėje – Maggioni’s nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir literatūros sąrašė neaptarto Tubacho veikalą (n. 416).

500 Jie buvo marinami troškuliu, kad iš jų galėtų išreikalausiti kuo daugiau turtų – Maggioni’s nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

501 Maždaug 912-ais Viešpaties metais daugiau nei keturiasdešimt labai pasiligojusių žmonių iš Vokietijos ir Prancūzijos keliavo į Romą – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

502 Esama mano knygos, kuri vadinasi *Apie mokytoją* – cituojama šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (9, 6).

503 Pradžioje Dievas sutvėrė dangų ir žemę – cituojama *Pr* 1, 1; 2, 2–3.

504 Įsižiūrėkite į padangių sparnuočius – cituojama *Mt* 6, 26.

505 Jovinianas (Jovinianus; m. apie 405) – vienuolis, pasmerktas Romos ir Milano susirinkimuose, nes neigė, kad skaistumas yra didesnė dorybė nei vedybos, o susilaikymas nuo maisto geriau nei valgymas. Be to, jis netikėjo amžinąja Mergelės Marijos skaistyste.

506 Alarikas (Alaricus; apie 370–410) – vestgotų karalius. 410 m. po apsiausties paėmė Romą, norėjo užkariauti Afriką.

507 Prisimenu, kad šiuos devyniasdešimt tris veikalus – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *Retractationum libri II* („Epilogus“; ed. A. Mutzenbecher, in: *Corpus Christianorum. Series Latina*, [vol.] 57, Turnhout, 1984, p. 142).

CXXI. APIE ŠVENTO JONO KRIKŠTYTOJO NUKANKINIMĄ

508 Kaip rašoma knygoje *De mitrali officio*, švento Jono Krikštytojo Nukankinimo šventė švenčiama dėl keturių priežasčių – Maggioni's komentaruose nurodo, kad ši vieta atliepia Kremonos vyskupo Sikardo veikalą *Mitrале* (41).

509 Taigi pirmiausia ši šventė švenčiama dėl švento Jono Krikštytojo nukirsdinimo, kuris įvyko taip – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento veikalą *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

510 Kaip rašoma *Scholastinėje istorijoje* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Petro Komestoro *Historia scholastica* (Ev. 73) ir Juozapo Flavijaus *Antiquitatum Iudaicarum libri* (XVIII; Turine,

Biblioteca Nazionale Universitaria, saugomo rankraščio ms. D II 8 lap. 273 v).

511 Tikėtina, kad Erodas su žmona dėl Jono nužudymo, esant tokioms aplinkybėms, iš anksto paslapčia susitarė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Petro Komestoro *Historia scholastica* (Ev. 73).

512 Taip pat Jeronimas *Glossoje* rašo – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Glossa* (Mt 14, 1–10).

513 Veidmainis Erodas apsimetė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; plg. Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*. Rabanas Mauras (Hrabanus Maurus, apie 780–856) – poetas, mokytojas, Mainco arkivyskupas. Parašė gramatikos, bažnytinės teisės veikalų, komentarų.

514 Augustinas apie šios priesaikos aplinkybes pasakoja viename iš pamokslų – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *Sermones* (308; in: *Patrologia Latina*, [vol.] 38–39, skilt. 1409–1410).

515 Štai ką sako Jonas Auksaburnis – Jonas Auksaburnis (gr. Ioannes Chrysostomos; apie 350–407) – teologas, šventasis, Bažnyčios Tėvas ir Mokytojas, vienas iš pačių žymiausių pamokslininkų. Išliko apie 1000 homilijų, kuriose, be Biblijos aiškinimo, kalbama apie praktinės moralės ir krikščionių socialinio gyvenimo principus. Šventasis taip pat sukūrė veikalų apie askezę, dvasininko pareigas ir gyvenseną.

516 Kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*, kitas Erodas, tai yra Agripa, buvo apsukrus – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Petro Komestoro *Historia scholastica* (Act. 58 ir toliau); plg. Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 130).

517 Kur pelnė tokį Gajaus Cezario palankumą – čia minimas Gajus Julijus Cezaris, Gajus Julijus (Gaius Iulius Caesar; 100–44 m. pr. Kr.), Romos valstybės veikėjas, žymus karvedys, taip pat savo kūriniais garsėjęs rašytojas.

518 Kaip rašoma vienuoliktoje *Bažnyčios istorijos* knygoje – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Rufino iš Akvilėjos *Historia ecclesiastica* (XI, 28). Toliau minimas Julijonas Atskalūnas (Iulianus Apostata, 332–363) – Romos imperatorius, imperatoriaus Konstantino II įpėdinis, mėginęs atgaivinti tikėjamą pagonių dievais ir įsteigti „pagonišką valstybinę Bažnyčią“.

519 Bet stebuklai nesiliovė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Petro Komestoro *Historia scholastica* (Ev. 73).

520 Beda kronikose pasakoja – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Bedos Garbingojo *De temporum ratione* (LXVI, 436) Beda (lot. Beda Venerabilis; apie 673–735) – anglosaksų teologas, metraštininkas, vienas žymiausių to meto mokslininkų, Bažnyčios Mokytojas. Parašė pirmąją Anglijos istoriją (*Historia ecclesiastica gentis Anglorum*); sukūrė veikalų apie astronomiją, geografiją, geologiją, meteorologiją; parašė šventųjų gyvenimų, į anglų kalbą išvertė dalį *Evangelijos pagal Joną*.

521 Beda patvirtina kronikose – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Petro Komestoro *Historia scholastica* (Ev. 73) ir Bedos Garbingojo *De temporum ratione* (LXVI, 436).

522 Popiežiai Aleksandras III ir Inocentas IV – Aleksandras III (tikr. Orlando Bandinelli, 1105–1181) – vienas iš ilgiausiai Apaštalų Sostą valdžiusių popiežių. Siekė nepriklausomybės nuo pasaulietinės valdžios. Inocentas IV (tikr. Sinibaldo Fieschi, prieš 1190–1254) – aukščiausias Katalikų Bažnyčios hierarchas, be kitų dalykų, 1254 m. įkūręs Lietuvos bažnytinę provinciją.

523 Apie jo bausmę pasakojama skaitinyje apie šventą Julijoną – žr. Jokūbo Voraginiečio *Aukso legendos* d. 1, p. 234–237.

524 Apie Julijono Atskalūno kilmę, valdymą, žiaurumą ir mirtį išsamiai pasakojama *Trijų dalių istorijoje* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Kasiodoro *Historia scholastica tripartita* (VI, 1 ir toliau).

525 Konstancijus, Konstantino Didžiojo brolis, to paties tėvo sūnus – Flavijus Julijus Konstancijus, Konstancijus II (Falvius Julius Constantius, 317–361) – Romos imperatorius, Konstantino I sūnus, Konstanto ir Konstantino II brolis. 355 m. suteikė Julijonui Atskalūnui cezario titulą ir paskyrė valdyti Galiją. Flavijus Valerijus Konstantinas, Konstantinas Didysis (Flavius Valerius Constantinus, 280–337) – Romos imperatorius. Manoma, kad nuo 312 m. jis buvo krikščionis (arijonas). 313 m. paskelbė Milano ediktą, kuris leido laisvai išpažinti krikščionybę, suteikė Krikščionių Bažnyčiai privilegijų, bet neuždraudė senųjų kultų.

526 Antiochija (gr. *Antiocheia*, lot. *Antiochia*) – senovės miestas Turkijos šiaurės vakaruose, įkurtas Seleuko I Nikatoro (312–281 ar 280 m. pr. Kr.). Imperatoriaus Klaudijaus laikais (41–54 m.) buvo šv. Pauliaus misijų centras Galatijos provincijoje.

527 Valentinianas pamatė ant chlamidės dėmę – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Kasiodoro *Historia scholastica tripartita* (VI, 35). Valentinianas I (Flavius Valentinianus, 321–375) – Romos imperatorius (364–375), kilęs iš Panonijos kareivių šeimos ir išgarsėjęs kaip karvedys, valdant Julijonui Atskalūnui. Chlamidė – vilnonis apsiaustas.

528 Julijonas priartėjo prie Ktesifonto miesto – Ktesifontas – an-dainykštė Persijos karalystės sostinė prie Tigro upės.

529 Kad jam atitekusi Aleksandro siela – turimas galvoje Aleksandras Makedonietis (gr. Alexandros Makedonikos, lot. Alexander Macedo, 356–323 pr. Kr.), garsusis Antikos karvedys, Makedonijos karalius (nuo 336 pr. Kr.), Filipo II ir Olimpijos sūnus, išgarsėjęs karo žygiais Ilyrijoje, Trakijoje, Egipte, Mažajoje bei Vidurio Azijoje ir Indijoje. Dėl strategijos naujovių, sugebėjimo įveikti didelius nuotolius, derinti skirtingas ginkluotės rūšis, keisti taktiką laikomas vienu iš didžiausių karo vadų.

530 Kad ir kas jis būtų, žmogus ar angelas, akivaizdu, kad tai buvo padaryta Dievo paliepimu – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Kasiodoro *Historia scholastica tripartita* (VI, 46).

531 Trečia priežastis, dėl kurios švenčiama ši šventė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVII, 60).

532 Kalbama, kad tą dieną buvo surasta jo galva – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Petro Komestoro *Historia scholastica* (Ev. 73).

533 Kaip pasakojama vienuoliktoje *Bažnyčios istorijos* knygoje – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Euzebijaus Cezariečio veikalą *Historia ecclesiastica* (I, 11).

534 Marcianas (lot. Marcianus) – Bizantijos imperatorius (450–457), šventasis. Jam valdant, įvyko Chalkedono Susirinkimas, kuris suformulavo dviejų Kristaus prigimčių dogmą ir pasmerkė monofitizmą.

535 Nuo to laiko minėtame mieste, kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Petro Komestoro *Historia scholastica* (Ev. 73).

536 Valentas Flavijus (lot. Valens Flavius; 328–378) – Romos imperatorius, Valentiniano brolis.

537 Kai relikvija keliavo pro Chalkedoną, vežimas sustojo – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Kasiodoro *Historia scholastica tripartita* (IX, 43).

538 Teodosijus I Didysis (lot. Flavius Theodosius; 347–395) – Romos imperatorius (379–395). Paskelbė katalikų religiją valstybine, uždraudė pagonių kultus; daugelis pagonių šventyklų jam valdant buvo sugriauta.

539 Pipinas – Frankų valdovų vardas. Pipinas I Senasis (m 640) – Karolingų giminės pradininkas. Puatjė (lot. *Pictavia*, pranc. *Poitiers*) – miestas vidurio vakarų Prancūzijoje, Vjeno (*Vienna*) departamento centras. Sena gyvenvietė, įkurta keltų genties piktonų dar iki romėnų valdymo. Krikščionybė mieste įvesta III a. IV a. įkurta vyskupija. Pirmasis Puatjė vyskupas buvo šv. Hiliaras (350–367).

540 Nors kai kurie sako, kad Erodiada nebuvo ištremta ir nemirė tremtyje – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

541 Vienoje kronikoje dar pasakojama, kad ją gyvą prarijusi žemė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Anastazo Biblio-
tekininko *Chronographia tripartita* (ed. C. De Boor, Leipzig, 1885, p. 64).

542 Ir juos prarijo žemė – cituojama *Iš* 15, 12.

543 Ketvirta priežastis, dėl kurios švenčiama ši šventė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

544 Vėliau, kaip pasakojama *Scholastinėje istorijoje*, šventa Teklė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Petro Komestoro *Historia scholastica* (Ev. 73). Teklė (VIII a.) – šventoji, vienuolė benediktinė, Kitzingeno vienuolyno abatė.

545 Tai paliudija ir garbusis mokytojas Jonas Beletas – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (147).

546 Kaip pasakoja Sigebertas – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon* (ed. cit., p. 321). Sigebertas (lot. Sigebertus; apie 1035–1112) – vienuolis benediktinas, istorikas. Rašė šventųjų biografijas. Žymiausias veikalas *Chronicon sive Chronographia*, pasaulio istorija; ja rėmėsi daugelis vėlesnių laikų istorikų.

547 Lombardijos karalienė Teodelinda Moncos mieste netoli Milano pastatė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De oct. s. Ioh. Bapt.*) bei Pauliaus Diakono *Historia Langobardorum* (V, 6). Teodelinda (lot. Theodelinda; apie 570–628) – Lombardijos karalienė, Bavarijos kunigaikščio Garibaldo I duktė. Toskanoje ir Lombardijoje pastatė keletą bažnyčių, kurias paskyrė šv. Jonui Krikštytojui. Monca (lot. *Modoetia*, it. *Monza*) – Italijos miestas,

įsikūręs prie Lambro upės 15 km į šiaurę nuo Milano. Jame karalienė Teodelinda pastatė katedrą, skirtą šv. Jonui Krikštytojui.

548 Kaip liudija Paulius – čia minimas Paulius Diakonas (lot. Paulus Diaconus; 720–799) – Viduramžių istorikas. Žymiausias veikalas *Langobardų istorija* (*Historia gentis Langobardorum*).

549 Imperatorius Konstantinas, dar vadinamas Konstantu – Konstantas II (gr. Konstans II; 630–668) – Bizantijos imperatorius (641–668). Imperatoriaus Konstantino III sūnus. Siekė jėga suvienyti Bažnyčią: uždraudė diskusijas dėl dieviškosios ir žmoniškosios Jėzaus Kristaus prigimtės, ištrėmė jam nepritariantį popiežių Martyną I.

550 Pranašystė išsipildė imperatoriaus Karolio laikais – čia minimas Karolis Didysis (lot. Carolus Magnus, pranc. Charles I, Charlemagne, 742–814) – frankų karalius, karūnuotas 771 m., popiežiaus Leono II 800 m. paskelbtas Vakarų imperatoriumi. Išleido šimtą dekretų, vadinamų kapituliarijomis, reformavo valstybės teisės sistemą, valstybines institucijas, globojo raštiją, menus, įsteigė mokyklų. Šis kultūrinis atgimimas pavadintas Karolingų renesansu. Įsteigė dvi bibliotekas, viena – Il Sent Barbo vienuolyne netoli Liono, kita – Achene (pagal kitus šaltinius – Sen Galo vienuolyne).

551 Grigalius *Dialogue* pasakoja – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, šv. Grigaliaus *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* (III, 37).

CXXII. APIE ŠVENTUS FELIKSĄ IR ADAUKTĄ

552 Kunigas Feliksas ir jo brolis – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 80); dar žr. Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

553 Gajus Valerijus Aurelijus Dioklecianas (lot. Gaius Valerius Aurelius Diocletianus; 245–313/316) – Romos imperatorius.

Vietoje principato įvedė dominatą. Stiprindamas centralizuotą valdžią, savo bendravaldžiu paskelbė Maksimianą ir paskyrė jam valdyti vakarinę imperijos dalį. 293 m. įvedė tetrarchiją (keturių imperatorių valdymą). Įvykdė kariuomenės, administracinę, finansų ir mokesčių reformas. 303–304 m. išleido griežtus ediktus prieš krikščionis. Markas Aurelijus Valerijus Maksimianas Herkulijus (lot. Marcus Aurelius Valerius Maximianus Herculus (apie 250–310) – Romos imperatorius, valdęs kartu su Dioklecianu (286–305). Jam priklausė vakarinė imperijos dalis.

CXXIII. APIE ŠVENTĄ EGIDIJŲ

554 Sakoma, kad Egidijus kilęs iš žodžio *e*, kuris reiškia „be“ – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia*. Kitais rankraščiais paremtuose ankstesniuose *AL* leidimuose skaitinys apie šventą Egidijų įdėtas po pasakojimo apie šventą Mamertiną.

555 Juo apsisiautęs, šis bemat išgijo – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 139, 140); žr. dar *Vita Aegidii* (*BHL* 93); Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

556 Cezarijus Arlietis (apie 470–542) – vyskupas, mokytojas. Gimė Prancūzijoje, Burgundijoje. Vadovavo Arlio vienuolynui, tame pačiame mieste įkūrė moterų vienuolyną.

557 Nimas (lot. *Nemausensis urbs*, pranc. *Nîmes*) – miestas Prancūzijos pietuose, Gardo departamente. Sena galų gyvenvietė, maždaug nuo 28 m. pr. Kr. prijungta prie Romos. Suklestėjo imperatoriaus Augusto laikais, kai tapo vad. Narboninės Galijos provincijos sostinė. Krikščionybė Nimą pasiekė dar I a. po Kr.

558 Tiberonė – taip verčiame orig. *apud Ciberonem* (komentaruose – dar ir *Tyberonem*); Ryanas šį vietovardį perteikė *Tiberone*.

CXXIV. APIE ŠVENTUS SAVINIANĄ IR SAVINĄ

559 Savinianas ir Savina buvo Savino, kilmingo pagonio, vaikai – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbre'viatio in gestis sanctorum* (c. 32), Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 105–107).

560 Apšlakstyk mane isopu ir būsiu apvalytas – cituojama Ps 50 (51), 9.

561 Trua (lot. *Augustobona Tricassium, Trecasina urbs*, pranc. *Troyes*) – miestas šiaurės rytų Prancūzijoje prie Senos upės.

562 Liucijus Domicijus Aurelianas (lot. *Lucius Domitius Aurelianus*; apie 215–275) – ilyrų kilmės Romos imperatorius. Kildino save iš Saulės, pirmas iš Romos imperatorių pasivadino viešpačiu ir dievu (*dominus et deus*).

563 Euzebijus (Eusebius; IV a.) – Romos popiežius (309 ar 310), šventasis.

564 Sabina (II a. po Kr.) – šventoji, Herodo Metalarijaus duktė ir Valentino našlė. Manoma, kad buvo nukankinta Romoje apie 126 m. 430 m. jos palaikai buvo perkelti į baziliką, esančią ant Aventino kalvos.

565 Ji buvo nukirsdinta – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*. Publijus Elijus Trajanas Hadrianas (lot. *Publius Aelius Traianus Hadrianus*; 76–138) – Antoninų dinastijos Romos imperatorius. Sustiprino imperatoriaus valdžią, apribojo senato teises. Mokslo ir meno mecenatas, graikų civilizacijos gerbėjas.

CXXV. APIE ŠVENTĄ LUPĄ

566 Lupas, gyvenęs Orleane – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbre'viatio in gestis sanctorum*; dar žr. Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 9, 10). Orleanas (lot. *Aurelianum*, pranc. *Orléans*) – miestas vidurio Prancūzijoje, apie 130 km į pietvakarius nuo Paryžiaus; 275 m. savo vardu galų genties

karnutų gyvenvietę Cenabą pervardino Romos imperatorius Aurelianas. 451 m. miestą mėgino užimti Atila, bet nesėkmingai. Miestą ypač išgarsino didvyriška gynyba ir pergalė prieš anlgų kariuomenę 1428–1429 m., žymėjusi persilaužimą prancūzų pusėn Šimtamečio karo metu. Sansas (lot. *Senona*, pranc. *Sens*) – miestas Prancūzijoje, Burgundijos regione.

567 Modijus – skyščių ir biralų tūrio matas (8, 75 l).

568 Klotaras II (lot. *Clotharius*; 584–629) – frankų valdovas, priklausęs Merovingų dinastijai.

569 Heraklėjas (gr. *Herakleios*; apie 575–641) – Bizantijos imperatorius (610–641).

CXXVI. APIE ŠVENTĄ MAMERTINĄ

570 Dar būdamas pagoniu, Mamertinas kartą aukojo dievams ir neteko vienos akies – Maggioni's komentaruose nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (c. 51, c. 52); žr. dar: Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XX, 17–19).

571 Germanas (m. 437 ar 438) – Osero vyskupas, šventasis. Oseras (lot. *Autissiodorum*, pranc. *Auxerre*) – miestas Prancūzijos centrinėje dalyje. III a. tapo vyskupystės ir provincijos centru; V a. jame pastatyta katedra.

CXXVII. APIE ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS GIMIMĄ

572 Šlovingoji Mergelė Marija yra kilusi iš Judo genties ir karališkosios Dovydo giminės – Maggioni's komentaruose nurodo, kad šioje pastraipoje dėstomi dalykai atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (149 c).

573 Rašto tradicija buvo pasakoti ne moterų, o vyrų kilmės liniją – primenama *Mt* 1, 1–16; *Lk* 3, 23–38.

574 Kaip pasakoja Jonas Damaskietis – Maggioni's komentaruose nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Jono Damaskiečio *De fide*

ortodoxa: versio Latina Burgundii et Cerbani (IV, 14). Šv. Jonas Damaskietis (lot. Ioannes Damascenus; apie 650–tarp 749 ir 754) – teologas, hagiografas, filosofas, poetas, Rytų Bažnyčios Tėvas, Bažnyčios Mokytojas. Parašė dogminės teologijos veikalų, dėl kurių reikšmės Rytų Bažnyčioje dar vadinamas Rytų Tomu Akviniečiu.

575 *Bažnyčios istorijoje* rašoma – Beda tą patį paliudija savo kronikoje – Maggioni's komentaruose nurodo, kad ši vieta atliepia Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (I, 7, 13), taip pat Bedos Garbingojo *De temporum ratione* (LVI, 263 ir toliau).

576 Taigi Joakimas vedė moterį, vardu Ona – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

577 Toji Hismerija pagimdė Elzbietą ir Eliudą – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De s. Servatio*).

578 Eminenui gimė šventas Servacijus – šv. Servacijus (lot. Servatius; m. 384) – pirmasis Mastrichto miesto vyskupas, šventasis šio miesto globėjas.

579 Įprasta tart, kad Ona trijų Marijų sulaukė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Sikardo Kremoniečio *Mitracle* (48).

580 Atrodo keista, kokių būdu Marija galėjo būti Elzbietos giminaitė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

581 Elzbietą, pasak Luko, buvo viena iš Aaronso dukterų – primenama *Lk* 1, 5.

582 Dvasininkų giminė ir karališkoji giminė visada buvo sujungtos tarpusavyje kraujo giminystės saitais – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Evangelium Pseudo-Matthaei* (ed. cit., p. 53–54), taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VI, 64).

583 Tačiau galėjo būti, kaip sako Beda, kad tokio tipo sąjungos, kai moterys buvo imamos į žmonas iš kitos giminės, atsirado

vėlesniais laikais – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Bedos Garbingojo *Homiliarum in Evangelio liber* (I, 3).

584 Iš čia ir mes nuo Kristaus vadinamės krikščionimis – primenama 1 Pt 2, 9.

585 Šventas Jeronimas, kaip pasakoja prologe – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VI, 64); žr. dar: *Evangelium Pseudo-Matthaei* (ed. cit., p. 51).

586 Taigi Ona pastoja, pagimdė dukterį ir pavadino ją Marija – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VI, 65).

587 Chromatijus (lot. Chromatius; m. 406 ar 407) – šventasis, teologas, egzegetas, Akvilėjos vyskupas. Palaikė ryšius ir nuolat susirašinėjo su šv. Ambraziejumi ir šv. Jeronimu.

588 Švenčiausioji Mergelė nusistatė sau tokias taisykles – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Evangelium Pseudo-Matthaei* (ed. cit., p. 62).

589 Kai Marija sulaukė keturiolikos metų, aukštasis kunigas viešai paskelbė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VI, 72).

590 Darykite įžadus ir atitesėkite juos Viešpačiui – cituojama *Ps* 75 (76), 12.

591 Tikintieji ilgai nežinojo, kada gimė Mergelė Marija – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (149 a), Martyno Opaviečio *Exempla* (rankraščio, saugomo Nacionalinėje bibliotekoje Paryžiuje, ms. lat. 3301-A, lap. 295); dar žr.: Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (rankraščio, saugomo Bolonijoje, Biblioteca Universitaria, ms. 1794, lap. 75 r), Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, VI; rankraščio, saugomo Florencijoje, Biblioteca Medicea Laurenziana, ms. plut. 8, sin. 2, lap. 166 r).

592 Anksčiau Švenčiausiosios Marijos Gimimo aštuondienis nebuvo švenčiamas – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltra-

miejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De oct. nat. beate Marie*) ir to paties *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 85 r).

593 Grigalius IX (tikr. Ugolino de Segni, apie 1170–1241) – Romos popiežius, kanonų teisės daktaras. Rūpinosi kanonų tese, išleido vieną pirmųjų oficialių dekretalijų rinkinių.

594 Celestinas V (tikr. Pietro Angelei, 1209–1296) – Romos popiežius (1294 V 5–XII 13), šventasis, celestinų ordino įkūrėjas.

595 Vienas labai drąsus ir be galo Švenčiausiajai Marijai atsidavęs riteris – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, to paties *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 89 v), Boto Priflingiečio *De miraculis sanctae Mariae* (rankraščio, saugomo Bavarijos valstybinėje bibliotekoje Miunchene, cfm. 2586, lap. 33 v–34 r).

596 Viena moteris, netekusi savo vyro, teturėjo vienintelį sūnų ir jį kurį be galo mylėjo – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 82 r), Cezarijaus Heisterbachiečio *Libri de miraculis BMV* (*Anh.* 102).

597 Vagis nuėjo į vienuolyną ir, kol buvo gyvas, uoliai tarnavo Dievo Gimdytojai – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De assumpt.*) ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 72 r).

598 Ir štai pasirodė Švenčiausioji Mergelė Marija ir jam pykdama tarė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Cezarijaus Heisterbachiečio *Libri de miraculis BMV* (*Anh.* 70), Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De assumpt. virg.*)

599 Persigandęs vyskupas pasikvietė kunigą, paprašė atleidimo ir liepė aukoti tik tas Mišias, kurias šis ir mokėjo – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De assumpt. virg.*).

600 Ryte pabudęs, dvasininkas pakeitė gyvenimo būdą, atsigręžė į tikėjimą – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De assumpt. virg.*).

601 Fulbertas Šartrietis (Fulbertus Carnotensis, apie 960–1028) – prancūzų teologas ir filosofas, Šartro vyskupas, šventasis. Išliko jo teologinių traktatų, himnų ir giesmių, hagiografijos raštų, filosofinių laiškų.

602 Visiems stebintis ir šlovinant Švenčiausiąją Mergelę, Teofilis po trijų dienų užmigo ramybėje – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De assumpt. virg.*), šv. Fulberto Šartriečio *Sermones* (IV), Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 96 r).

603 Tačiau Dievas nepanoro, kad ji ilgiau kęstų žmonių įtarinėjimus – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De assumpt. virg.*).

604 Teodosijus III (VII–VIII a.) – Bizantijos imperatorius (715–717).

605 Sekvencija – monodinės giesmės, giedamos po *Aleliuja*, žanras. Prieš tai paminėta antifona – bažnytinių giesmių tipas; su psalmių posmais pakaitomis giedamas refrenas. Responsorijus (atliepas) – žanras choralinių giesmių, kurias pakaitomis atlikdavo kantorius ir choras.

606 Taigi visi pasileido šlovinti Švenčiausiąją Mergelę – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVII, 103 ir toliau); plg. dar: Cezarijaus Heisterbachiečio *Libri de miraculis BMV* (*Anh.* 8).

CXXVIII. APIE ŠVENTĄ ADRIJONĄ

607 Adrijonas buvo nukankintas valdant imperatoriui Maksimianui – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; dar žr.: *Passio Hadriani* (BHL 3744), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 81–84). Maggioni's taip pat nurodo, kad šioje vietoje pasakojimą apie šv. Adrijoną pateikia *AL* nuorašas g.

608 Nikomedija (lot. *Nychomedia*) – miestas Mažonoje Azijoje, Bitinijos centras. Valdant Dioklecianui, buvo Rytų Romos imperijos sostinė.

609 Ko akis neregėjo, ko ausis negirdėjo – cituojama 1 *Kor* 2, 9.

CXXIX. APIE ŠVENTUS GORGONIJŲ IR DOROTĖJĄ

610 Tačiau jie atsisakė savo pareigų, kad galėtų lengviau sekti savo Karaliumi ir atvirai prisipažino esą krikščionys – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; žr. dar: Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 20).

611 764-aisiais Meco vyskupas, karaliaus Pipino anūkas, jį pergabeno į Prancūziją – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; žr. dar: Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 158). Mecas (lot. *Metensis urbs*) – šiaurės Prancūzijos miestas. Gorza – miestas šiaurės Prancūzijoje netoli Meco, garsėjęs benediktinų vienuolynu. Jį 749 m. įkūrė šv. Chrodegangas iš Meco, kuris šiam vienuolynui iš Romos gavo šv. Gorgonijaus relikvijas.

CXXX. APIE ŠVENTUS PROTĄ IR HIACINTĄ

612 Protas ir Hiacintas buvo labai kilmingo romėno Pilypo dukters Eugenijos tarnai – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De sancta Eugenia*), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (X, 115–118; XI, 76–77).

613 Nes visi pagonių dievai yra prasimanymai – cituojama *Ps* 95 (96), 5.

614 Publijus Licinijus Valerianas (Publius Licinius Valerianus, apie 200–po 260) – Romos imperatorius (253–260). Čia taip pat kalbama apie Pulijų Licinijų Egnatijų Galieną (Publius Licinius Egnatius Gallienus, 218–268) – Romos imperatorius, valdęs kartu su savo tėvu imperatoriumi Valerianu (253–260), o vėliau ir vienas (260–268).

CXXXI. APIE ŠVENTO KRYŽIAUS IŠAUKŠTINIMĄ

615 Švento Kryžiaus Išaukštinimo šventė taip vadinama todėl – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia*.

616 Kaip sako Andriejus – žr. *AL* 1, p. 52–54.

617 Įkopsiu į palmę ir pasiimsiu jos vaisių – cituojama *Gg* 7, 8.

618 Kryžius, kuris buvo nusikaltėlių bausmė, persikėlė ant imperatorių kaktos – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *Enarrationes in Psalmos* (XXXVI, II, 4).

619 Karaliui tebesant savo suole, mano nardas – cituojama *Gg* 1, 11).

620 Bažnyčia visada mini Švento Kryžiaus Išaukštinimo šventę – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 12).

621 Chosrovas – greičiausiai tekste kalbama apie Chosrovą II Parvizą (valdė nuo 591, m. 628), Sasanidų valstybės valdovą, sėkmingai kariavusį su Bizantija ir iš jos atėmusį rytines bei pietines provincijas. Mirė, nužudytas diduomenės. Jo sūnus Širuja valdė 628.

622 Kaip pasakojama veikale, pavadintame *Mitrале* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Sikardo Kremoniečio *Mitrале* (44) ir Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (151).

623 Kronikose pasakojama, kad viskas įvyko kiek kitaip – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Anastazijaus Bibliotekininco *Chronographia tripartita* (ed. cit., p. 325 ir toliau).

624 Kaip pasakojama *Trijų dalių istorijoje* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Kasiodoro *Historia scholastica tripartita* (II, 17).

625 Kartą Konstantinopolyje vienas žydas įėjo į Šventosios Sofijos bažnyčią – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXI, 92); dar žr.: Baltramiejaus iš Tridento *Liber miraculorum* (ms. cit., lap. 80 v), Jono Vienuolio

(Iohannes Monachus) *Liber de miraculis* (ed. M. Huber, Heidelberg, 1913, App. I, p. 119 ir toliau).

626 Berito mieste Sirijoje gyveno krikščionis – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 160), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De ymagine Salvatoris*); žr. dar: Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, V; minėto Florencijos rankraščio lap. 159 v).

627 Didžiulė Kryžiaus galia daugeliu būdu pasireiškė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

628 Mat, kaip Grigalius prisimena III *Dialogų* knygoje – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Grigaliaus I *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* (III, 7, 1 ir toliau). Fondis (lot. *Fundana civitas*) – miestas Italijos Lacijaus regione, pusiaukelėje tarp Romos ir Neapolio.

629 Tačiau jį galima atkurti iš panašaus pavyzdžio, kuris pateikiamas *Tėvų gyvenimuose* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Vitae patrum* (IV, 54).

630 Grigalius *Dialoguose* taip pat pasakoja – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Grigaliaus I *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* (I, 4).

631 XI *Bažnyčios istorijos* knygoje pasakojama – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica continuatio Rufini* (XI, 29), Martyno Opaviečio *Exempla* (ms. cit., lap. 293 r); žr. dar: Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, V; minėto Florencijos rankraščio lap. 159 v).

CXXXII. APIE ŠVENTĄ JONĄ AUKSABURNĮ

632 Jonas, vadinamas Auksaburniu, buvo kilęs iš Antiochijos – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Kasiodoro *Historia tripartita* (X, 3 ir toliau).

633 Valdant augustams Arkadijui ir Honorijui – Arkadijus (Arcadius, 377 ar 378–408) – imperatoriaus Teodosijaus sūnus, pirmasis Rytų Romos imperatorius (395–408). Honorijus (Honorius, 384–423) – jauniausias imperatoriaus Teodosijaus sūnus, po tėvo mirties valdė Vakarų Romos imperiją (393–423).

634 Damazas (Damasus, apie 304–384) – Romos popiežius (366–384), šventasis. Kovojo su erezijomis, sustiprino popiežiaus valdžią, paskelbė Šv. Rašto knygų kanoną ir pavedė šv. Jeronimui peržiūrėti Biblijos tekstus.

635 Imperatoriau, neleisk to daryti ir atiduoti šunims, kas šventa – primenama *Mt* 7, 6.

636 Severianas (Severianus, IV–V a.) – Gabalos vyskupas, šv. Jono Auksaburnio oponentas. Žymus Biblijos tekstų aiškintojas, priklausęs Antiochijos mokyklai. Gabala (dab. *Jableh*) – miestas Sirijoje prie Viduržemio jūros, priklausęs Antiochijos provincijai.

637 Epifanijus (Epiphanius, apie 315–403) – Salamino vyskupas, Kipro metropolitas (nuo 367), šventasis. Origenizmo priešininkas.

638 Inocentas I (Innocentius, m. 417) – Romos popiežius (nuo 402 m.), šventasis.

639 Komana (lot. *Comanae*) – miestas Rumunijoje.

640 Teodosijus II (401–450) – Romos imperatorius (nuo 408).

641 Eudokija Augusta (Eudocia Augusta, apie 401–460) – sofisto Leontijaus dukra, gimusi Atėnuose, poetė.

642 Licinija Eudoksija (Licinia Eudoxia, 422–462) – vienintelė imperatoriaus Teodosijaus II duktė.

643 Flavijus Placidijus Valentinianas III (Flavius Placidus Valentinianus, 419–455) – Vakarų Romos imperatorius (425–455), vienintelis imperatoriaus Konstancijus III sūnus.

CXXXIII. APIE ŠVENTUS KORNELIJŲ IR KIPRIJONĄ

644 Arba vardas Kornelijus gali būti kildinamas iš žodžių *cornu*, tai yra „ragas“ – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia*.

645 Vardas Kiprijonas kildinamas iš žodžių *cyprus*, kuris reiškia „mišinys“ – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia*.

646 Švento Fabijono įpėdinį popiežių Kornelijų kartu su jo dvasininkais imperatorius Decijus išsiuntė tremtin – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* Esama nuorašų, kuriuose pasakojimas apie šventus Kornelijų ir Kiprijoną eina po skaitinio apie Švenčiausiosios Mergelės gimimą. Fabianas (m. 250) – Romos popiežius, šventasis. Gajus Mesijus Kvintas Trajanas Decijus Augustas (Gaius Messius Quintus Traianus Decius Augustus) – Romos imperatorius (249–251). Mėgino imperijoje jėga įvesti tvarką, pagarsėjo kruvinu krikščionių persekiojimu.

647 Būdamas tremtyje, jis gaudavo padrąsinančius laiškus iš Kartaginos vyskupo švento Kiprijono – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Jeronimo *De viris illustribus* (LXVI).

648 Kartaginos vyskupas Kiprijonas buvo jėga atvesdintas pas to miesto prokonsulą Paterną – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 62).

CXXXIV. APIE ŠVENTĄ EUFEMIJĄ

649 Senatoriaus dukra Eufemija – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, *Passio Euphemiae* (in: B. Mombritius, *Sanctuarium seu Vitae sanctorum*, Mediolani, ca. 1480, p. 454 ir toliau); žr. dar: Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 77–78).

650 Šventas Ambraziejus *Ivade* taip rašo – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Praefationes Ambrosianae* (ed. Frei CC, p. 364–365; ed. Heiming CXXXV, p. 15).

CXXXV. APIE ŠVENTĄ LAMBERTĄ

651 Šventas Lambertas buvo kilmingas žmogus – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; žr. dar: Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 85). Esama nuorašų, kuriuose pasakojimas apie šventą Lambertą eina po skaitinių apie Švenčiausiosios Mergelės gimimą ir šventus Kornelijų bei Kiprijoną.

CXXXVI. APIE ŠVENTĄ MATĄ

652 Matas turėjo du vardus, o būtent Matas ir Levis – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilorum in gesta sanctorum*; žr. dar: Hugucijaus iš Pizos *Expositio de symbolo apostolorum* (ed. G. Cremascoli, p. 250–252).

653 Apaštalas Matas, skelbdamas Etiopijoje Dievo žodį, Nadabero mieste sutiko du burtininkus – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Passio Matthaei* (BHL 5690, p. 58 ir toliau), Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; žr. dar: Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 74–77).

654 Dėl šios skubos kai kas jam priskiria klaidingus motyvus, kaip, aiškindamas šią vietą, pasakoja Jeronimas – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Jeronimo *Commentarii in Evangelium Matthaei* (I, 9, 9).

655 Porfirijus (Porphyrius, 234–304) – romėnų rašytojas, priklausęs Plotino mokyklai. Komentavo Platono ir Aristotelio veikalus. Manoma, kad kurį laiką Porfirijus buvo krikščionis.

656 Taip sako Jeronimas – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 23).

657 Apie jį rašoma *Glosoje* Evangelijai pagal Luką – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Glossa* (Lk 5, 27).

658 Aš noriu pasigailėjimo, o ne aukos – Mt 9, 13; Lk 5, 31.

659 Kiti evangelistai, kaip nurodo *Glosa*, šiuo bendru vardu Mato nevadina – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Glossa* (Lk 5, 27; Mt 9, 10).

660 Teisuolis pirmiausia yra paties savęs kaltintojas – cituojama Pat 18, 17.

661 To priežastį, pasak Jono, sudaro tai, kad yra trys nuodėmių rūšys – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia 1 Jn 16, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (69 d); plg.: šv. Tomo Akviniečio *Summa theologia* (II, 1, q. 77, a. 5).

662 Pasak Izidoriaus, muitinė yra tokia vieta jūros uoste – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, šv. Paschazijaus Radberto (Paschasius Radbertus) *Expositio in Matheo libri XII* (V, 9, 9) ir *Glossa* (Lk 5, 27; Mt 9, 9).

663 Pasak švento Ambraziejaus komentarų Evangelijai pagal Luką – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Expositio Evangelii secundum Lucam* (V, 28).

664 Mato *Evangelija*, kurią jis savo ranka surašė, 500-ais Viešpaties metais buvo rasta kartu su švento Barnabo palaikais – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Sigeberto iš Gemblu *Chronicon* (a. 489, ed. cit., p. 312–313).

CXXXVII. APIE ŠVENTĄ MAURICIJŲ IR JO DRAUGUS

665 Mauricijus kildinamas iš *mare* „jūra“ – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* ir Izidoriaus Seviliečio *Etymologiarum sive originum libri XX* (XII, 1, 5).

666 Eucherijus (m. apie 450) – šventasis, Liono vyskupas. Parašė egzegetinių ir bažnytinių veikalų.

667 Pasakojama, kad Mauricijus buvo šventojo legiono, turėjusio Tėbų vardą, vadas – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*; žr. dar: *Passio Mauritii auctore Eucherio ep. Lugdunensi* (BHL 5737–5739, p. 281 ir toliau), Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 2).

668 Apie šį miestą sakoma: „Štai plyti senieji Tėbai, apsupti šimto vartų“ – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

669 Marcelinas (Marcellinus; m. 304) – Romos popiežius (296–304), šventasis.

670 Oktodoras (lot. *Octodorum*) – miestas dab. Šveicarijoje (dab. *Martigny*).

671 Agaunas (lot. *Agaunum*) – miestas dab. Šveicarijoje prie Ronos upės (*Saint Maurice*).

672 Kišk savo kalaviją į makštį! – cituojama *Jn* 18, 11.

673 Soliutoras, Adventoras ir Oktavijus – šventieji, Turino (Italija) miesto globėjai.

674 Atsisakė purpurinių drabužių – t. y. atsistatydino.

675 O jaunesnieji, tai yra Konstancijus ir Maksiminas Galerijus – Konstancijus Chloras (Flavius Valerius Constantius Chlorus, 250–306) – Vakarų Romos imperatorius (305–306). Galerijus Maksimianas (Gaius Galerius Valerius Maximianus; apie 205–311) – Romos imperatorius (305–311).

676 Tėbų legiono kareivio švento Inocento kūnas buvo įmestas į Ronos vandenį – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

677 Ambraziejus *Pratarmėje* apie šiuos kankinius taip sako – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Praefationes Ambrosianae* (ed. Frei CCIII, p. 367; ed. Heiming CXXXVIII, p. 154).

678 Viena moteris atidavė savo sūnų mokyti vienuolyno, kuriam ilsisi šventų kankinių kūnai, abatui – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

679 Tada kunigas padėjo priešais skrynelę su plukdomomis relikvijomis, ir užėjo visiškas štilis – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 3).

680 Grįždami jie aplankė šventųjų kankinių bažnyčią – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

681 Petras Damianis pasakoja – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Petro Damiano *De variis miraculis* (IV).

682 Kiekvienas, kuris save išaukština, bus pažemintas – cituojama *Lk* 14, 11; 18, 14.

CXXXVIII. APIE ŠVENTĄ JUSTINĄ

683 Mergelė Justina gimė Antiochijos mieste ir buvo stabų žynio duktė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 119–122) ir *Conversio Iustinae et Cypriani* (BHL 2047, p. 70 ir toliau).

684 Mergelei Justinai ramybės daug laiko nedavė toks Kiprijonas – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Conversio Iustinae et Cypriani* (ed. cit., p. 1629 ir toliau).

685 Taigi degdamas meile mergelei Justinai, jis pasitelkė magiją – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Conversio Iustinae et Cypriani* (ed. cit.).

686 Aukite, dauginkitės ir pripildykite žemę – cituojama *Pr* 1, 28.

687 Matydamas, kad nepavyko nieko padaryti, velnias pasivertė Justina – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Conversio Iustinae et Cypriani* (ed. cit.).

688 Galiausiai velnias, nugalėtas visais atžvilgiais, sugrįžo pas Kiprijoną – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Conversio Iustinae et Cypriani* (ed. cit.).

689 Šventas Kiprijonas dažnai siųsdavo laiškus kankiniams ir stiprindavo juos kovoje – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Passio Cypriani* (BHL 2050, p. 73 ir toliau).

CXXXIX. APIE ŠVENTUS KOZMĄ IR DAMIJONĄ

690 Sakoma, kad Kozmas kilęs nuo žodžio *cosmos* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia*.

691 Arba, pagal Isidorių, graikiškai žodžiu *cosmos* pasakoma tas pats, kas lotyniškai *mundus* „švarus“ – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Izidoriaus Seviliečio *Etymologiarum sive originum libri XX* (XIII, 1, 2).

692 Damijonas yra kilęs nuo žodžio *dama* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia*. Lot. *damma* – danielius.

693 Broliai dvyiniai Kozmas ir Damijonas gimė Egijo mieste – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, *Passio Cosmae et Damiani* (BHL 1967, p. 374 ir toliau); žr. dar: Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 43, 44).

694 Tada kaimietis nubėgo į šventųjų kankinių bažnyčią, ten tuoj užmigo – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 44).

695 Šventieji pasakė: „Mes esame Kozmas ir Damijonas“ – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 44).

696 Popiežius Feliksas, švento Grigaliaus pirmtakas – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilo-*

gorum in gesta sanctorum. Feliksas (m. 274) – Romos popiežius (269–274), šventasis.

697 Sujaudinti žmonės nuskubėjo prie mauro kapo ir pamatė – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 44) ir Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (II, 7; minėto Florencijos rankraščio lap. 81 r).

CXXXX. APIE ŠVENTĄ FORSIEJŲ, VYSKUPĄ

698 Vyskupas Forsiejus, kurio istoriją, kaip manoma, parašė Beda, išleido dvasią – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia *Vita Fursei* (BHL 3209, p. 279 ir toliau); žr. dar Bedos Garbingojo *Historia ecclesiastica gentis Anglorum* (III, 19).

699 Jei neatsiversite ir nepasidarysite kaip mažutėliai, neižengsite į dangaus karalystę – primenama *Mt* 18, 10–14.

700 Tas tarnas, kurs žinojo savo valdovo valią, bet neprisirengė ir nepadarė – cituojama *Lk* 12, 47.

701 Mylėsi savo artimą kaip pats save – cituojama *Mt* 19, 19; 22, 39.

702 Viešpats atmokės kiekvienam pagal jo darbus – primenama *Rom* 2, 6.

703 Nemylėkite pasaulio nei to, kas yra pasaulyje – cituojama 1 *Jn* 2, 15.

704 Jei tu nepaskelbsi bedieviui apie jo neteisybę, pareikalausiu jo kraujo iš tavo rankos – primenama *Ez* 3, 18.

Parengė Nijolė Klingaitė-Dasevičienė

CXLI. APIE ŠVENTĄ MYKOLĄ

705 Mykolas aiškinamas – Maggioni's nurodo, kad ši frazė paremta Hugucijaus iš Pizos aiškinimu veikale *Agiographia*.

706 Ir kada tikrai, kaip sako Grigalius – pasak Maggioni'o, ši vieta atliepia šv. Grigaliaus I *XL homiliarum in evangelia libri II* (2, 34, 9).

707 Juk tai jis, kaip liudija Danielius – pasak Maggioni'o, čia ir toliau sekama Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*. Cituojamame sakinyje primenama *Dan* 12, 1.

708 Šventąją arkangelo Mykolo švente vadinamas – Maggioni's nurodo, kad čia ir toliau sekama Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XX, 102).

709 Antras pasirodymas, kaip rašoma, įvyko apie 710 Viešpaties metus – Maggioni's nurodo, kad čia ir toliau sekama Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*; dar žr. Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 137).

710 Kaip pasakojama, toje pačioje vietoje atsitikęs vienas paminėti vertas stebuklas – Maggioni's nurodo, kad čia sekama Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (ed. cit., p. 99), taip pat Botono Priflingiečio *De miraculis Sanctae Mariae* (ms. cit., ff. 26 r sq.); žr. dar Baltramiejaus iš Tridento *Liber Miraculorum B.M.V.* (ms. cit., f. 84 r).

711 Rašoma, kad trečio pasirodymo būta Romoje popiežiaus Grigaliaus laikais – Maggioni's nurodo, kad ši vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De apparitione s. Michaelis*).

712 Ketvirtą pasirodymą sudaro tasai – Maggioni's nurodo, kad ši vieta paremta Vilhelmo iš Osero veikalu *Summa aurea* (I. II, tr. IV, c. I, 15 sq.).

713 Vidurinė, kaip aiškina Dionisijas – Maggioni's nurodo, kad šios mintys paremtos pseudo Dionisijo Arcopagiečio veikalu *De hierarchia caelesti* (II, 6–9).

714 Tam reikia trijų dalykų – Maggioni's nurodo, kad ši vieta paremta šv. Jeronimo *Liber interpretationis Hebraicorum nominum* (121).

715 Bėk, kalbėk tam jaunikaičiui – cituojama *Zch* 2, 4.

716 Tai pažymėta *Tobito* aštuntame skyriuje – primenama *Tob* 8, 3.

717 Apie jį kalbama dešimtame Danieliaus skyriuje – primenama *Dan* 10, 13.

718 Apibūdindami pirmos hierarchijos luomus, Grigalius ir Bernardas sutaria su Dionisiju – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Grigaliaus I *XL homiliarum in evangelia libri II* (2, 34, 7 ir toliau) ir šv. Bernardo *Sermones super Cantica* (4).

719 Penktas arkangelo Mykolo pasirodymas – tai tas, kuris aprašytas *Trijų dalių istorijoje* – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia Kasiodoro *Historia scholastica tripartita* (II, 19).

720 Kaitriausias drugys, žinomas iš raudonos spalvos, kuri jį lydi – taip verčiame orig.: „ardentissima febris rubeis coloribus mota“. Pastarasis žodis (*mota*) tokiame kontekste nėra toks suprantamas, kaip *nota*, todėl čia sekėme *GL* 2, 204: „raging fever known for the redness that accompanies it“.

721 Antra, šventė vadinasi pergale – Maggioni's nurodo, kad šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De app. s. Michaelis*).

722 Apie tai pasakojama ten, kur *Apreiškimo* dvyliktame skyriuje kalbama – cituojama *Apr* 12, 7.

723 *Apreiškimo* dvidešimtame skyriuje kalbama apie angelą – primenama *Apr* 20, 1–3 ir *Tob* 8, 3.

724 Tai pažymėta *Pradžios* trisdešimt antrame skyriuje – primenama *Pr* 32, 24–25.

725 Nekenkite žemei ir jūrai nei medžiams, kol nepažymėsi-
me – cituojama *Apr* 7, 3.

726 Parašyk *thau* kaktose tų vyrų, kurie dūsauja ir dejuo-
ja – cituojama *Ez* 9, 4. Citatoje minimas graikų alfabeto raidės *τ*
pavadinimas.

727 Visų tų, ant kurių matysite *thau*, neužmuškite – cituojama
Ez 9, 6.

728 Mat tada, kaip sakoma *Danieliaus* dvyliktame skyriuje, kelsis
didis kunigaikštis Mykolas – primenama *Dan* 12, 1.

729 Ir aš mačiau vieną jo galvą tarsi mirtinai sužeistą – cituojama
Apr 13, 3.

730 Ir tuomet apsireikš anas nedorasis, kurį Viešpats Jėzus
užmuš – cituojama 2 *Tes* 2, 8.

731 Ši kova ir ši pergalė, pasak Grigaliaus, atliepia – Maggioni's
nurodo, kad ši vieta paremta šv. Grigaliaus I *Hom. in ev.* 2, 34, 9.
„Ir didi kova kilo danguje“ – cituojama *Apr* 12, 7.

732 Trečia, ši šventė vadinama pašventinimu – Maggioni's
nurodo, kad šis pasakojimas atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in
gestis sanctorum*.

733 Tai pažymėta *Išėjimo* dvyliktame skyriuje, kur angelas užmu-
šė visus Egipto pirmgimius – primenama *Iš* 12, 29.

734 Viešpaties angelas pažadino mane kaip žmogų, kurs paža-
dinamas iš savo miego – cituojama *Zch* 4, 1.

735 Kaip *Tobito* penktame skyriuje pasakyta apie angelą, kuris
žmogų nuveda ir atveda – primenama *Tob* 5, 20.

736 Tai pažymėta *Skaičių* dvidešimt antro skyriaus pasakojime
apie Balaamą – primenama *Sk* 22, 12–31.

737 Tai pažymėta *Teisėjų* antrame skyriuje, kur pasakojama,
kaip angelas barė Izraelio sūnus už veidmainiavimą – primenama
Ts 2, 1–4.

738 Tai pažymėta pasakojime apie prievartinį Loto ir jo žmonos
išvedimą iš Sodomos – primenama *Pr* 19, 15–17.

739 Tai pažymėta *Tobito* vienuoliktame skyriuje, kur, pamokytas angelo paimti žuvies tulžies, kuri reiškia atgailą, Tobijas patepė ją tėvo akis – primenama *Tob* 11, 8.

740 Kaip pažymėta *Izaijo* šeštame skyriuje, kur angelas apvalė Izaijo lūpas – primenama *Iz* 6, 6–7.

741 Bus džiaugsmo danguje dėl vieno nusidėjėlio, darančio atgailą, daugiau – cituojama *Lk* 15, 7 (Juozapo Skvirecko vertimas).

742 Argi jie visi nėra tik tarnaujančios dvasios – cituojama *Žyd* 1, 14 (Česlovo Kavaliausko vertimas).

743 Štai aš, Viešpatie, siųsk mane – cituojama *Iz* 6, 8.

744 Tai išreiškta *Aprėiškimo* dešimtame skyriuje minimu angelu – primenama *Apr* 10, 2 ir 8.

745 Tai pažymėta *Karalių* trečios knygos devynioliktame skyriuje, kur angelas atnešė Elijui duonos paplotį ir indą vandens – primenama 3 *Kar* 19, 6–8.

746 Šventas Grigalius apie tai, kaip regis, ir kalba vienoje homilijoje – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Grigaliaus I *XL homiliarum in evangelia libri II* (2, 34, 11).

747 Štai aš tave įstačiau faraono dievu – cituojama *Iš* 7, 1 (Juozapo Skvirecko vertimas).

748 Štai aš siunčiu savo angelą – cituojama *Mal* 3, 1 (Juozapo Skvirecko vertimas: „Štai aš siunčiu savo skelbėją, ir jis prirengs kelią ties mano veidu“; Vulgatos tekste yra žodis *angelus*, graik. ἄγγελος – pasiuntinys).

749 Štai, aš siųsiu savo angelą – cituojama *Iš* 23, 20.

750 Atsitiko, kad elgeta mirė ir buvo angelų nuneštas į Abraomo prieglobstį – cituojama *Lk* 16, 22 (Juozapo Skvirecko vertimas).

751 Kuomet meldeisi su ašaromis ir laidojai numirėlius, aš nunešiau tavo maldą Viešpačiui – cituojama *Tob* 12, 12. Jokūbas Voraginietis pacitavo ilgesnės frazės pradžią ir pabaigą. Visas sakiny: „Kuomet meldeisi su ašaromis ir laidojai numirėlius, ir palikdavai savo pietus, ir slėpdavai numirusius savo namuose

ir laidojai nakčia, aš nunešiau tavo maldą Viešpačiui“ (Juozapo Skvirecko vertimas).

752 Jei angelas, vienas iš tūkstančių, užtars jį, kad apskelbtų žmogaus teisingumą – cituojama *Job* 33, 23–24 (Juozapo Skvirecko vertimas: „Jei Dievo pasiuntinys, vienas iš tūkstančių, užtars jį, kad apskelbtų žmogaus teisingumą, Dievas pasigailės jo“; Vulgatos tekste yra žodis *angelus*).

753 Viešpaties angelas atsiliepė ir tarė – cituojama *Zch* 1, 12.

754 Tau pradėjus melstis, išėjo žodis – cituojama *Dan* 9, 23.

755 Tarpininkaudamas angelas bėgioja nuo Mylimojo prie mylimosios – Maggioni's nurodo, kad ši vieta atliepia šv. Bernardo *Sermones super Cantica* (31, 5).

756 Argi yra skaičius Jo kareiviams? – cituojama *Job* 25, 3.

757 Šventas, šventas, šventas Viešpats – cituojama *Iz* 6, 3.

758 Palaiminimas ir garbė, ir išmintis, ir dėkojimas – cituojama *Apr* 7, 12.

759 Ant tavo sienų, Jeruzale, aš pastačiau sargų – cituojama *Iz* 62, 6.

760 Ir didi kova pasidarė danguje – cituojama *Apr* 12, 7.

761 Viešpats atsakė angelui, kurs kalbėjo manyje, gerais žodžiais, paguodos žodžiais – cituojama *Zch* 1, 12.

762 Būk drąsus – cituojama *Tob* 5, 13.

763 Nebijok, mieliausias žmogau – cituojama *Dan* 10, 19.

764 Nes Jis davė savo angelams paliepiimų apie tave – cituojama *Ps* 90, 11–12.

765 Tai pažymėta *Danieliaus* 3 skyriuje, kur Viešpaties angelas su trimis jaunuoliais nužengė į krosnį – primenama *Dan* 3.

Parengė Sigitas Narbutas

CXLII. APIE ŠVENTĄ JERONIMĄ

766 Jeronimas vadinamas nuo žodžių *ierar* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepa Hugucijaus iš Pizos veikalą *Agiographia*.

767 Apie tai jo legendoje sakoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

768 Jeronimas, kilmingo vyro Euzebijaus sūnus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVI, 18).

769 Kai jis dieną godžiai skaitė Tulijų – t. y. Marko Tulijaus Cicerono kūrinius.

770 O vienu metu, kaip jis pats rašo laiške Eustochijui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Epistulae* (XXII, 30) bei Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

771 Bet kadangi jis peikė kai kurių dvaisininkų ir vienuolių pasileidimą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Jono iš Belvė (Jono Beleto) *Summa de ecclesiasticis officiis* (1571) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVI, 18).

772 Kiek jis ten pakėlė vardan Kristaus, pasakoja Eustochijui šiais žodžiais – Maggioni's nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Epistulae* (XXII, 7), Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVI, 43).

773 Ir nors šioje legendoje sakoma, kad jis visada buvo skaistus, jis pats apie save Pamatijui rašo taip – toliau cituojama šv. Jeronimo *Epistulae* (XLIX, 20).

774 Vieną dieną, artinantis vakarui, o Jeronimui su broliais susėdus pasiklausyti šventų skaitinių – Maggioni's nurodo, jog ši

Jokūbo Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVI, 18).

775 Tuo metu, kai Bažnyčioje kiekvienas giedoja, ką panorėjęs, imperatorius Teodosijus paprašė popiežiaus Damaso – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Jokūbo Voraginiečio vieta paremta Jono iš Belvė *Summa de ecclesiasticis officiis* (19 c).

776 Taigi Jeronimas suskirstė *Psalmyną* pagal šventes – Maggioni's nurodo, jog ši vieta paremta Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVI, 92) bei Sigeberto iš Gemblu (Sigebertus Gemblacensis, de Gembloux, +1112) *Chronicon* (ed. cit., p. 302). „Gloria Patri“ – lot. „šlovė Tėvui“.

777 Jeronimui, mieliausiam ponui, kuriam privalu rodyti ir kurį privalu apglėbti su kuo širdingiausia meile – pasak Maggioni'o čia cituojama šv. Augustino *Epistulae* 28 (ed. cit., vol. 34, 1, p. 103).

778 Šventas Jeronimas, kunigas, puikiai mokantis graikų, lotynų ir hebrajų kalbas – Maggioni's nurodo, kad čia cituojama šv. Augustino *Epistulae* 40 (ed. cit., vol. 34, 2, p. 69).

779 Kunigas Jeronimas, jau garsus visame pasaulyje, gyveno Betliejuje – Maggioni's nurodo, kad čia cituojama šv. Prospero Akvitaniečio *Chronicon* (ed. cit., p. 462).

780 Nuo vaikystės nieko nebandžiau taip vengti kaip pasiūtusios širdies ir išdidžios galvos – Maggioni's nurodo, kad čia cituojama šv. Jeronimo *Epistulae* (LXXVI, 1).

781 Bijau ir viso to, kas saugu – Maggioni's nurodo, kad čia cituojama šv. Jeronimo *Epistulae* (VII, 4).

782 Vienuolyne iš širdies rodome svetingumą – Maggioni's nurodo, kad čia cituojama šv. Jeronimo *Contra Rufinum* (III, 7).

783 Jeronimas puikiai mokėjo tris kalbas – Maggioni's nurodo, kad čia cituojama Izidoriaus Seviliečio *Etymologiae* (VI, 4, 4).

784 Švento Martyno mokinio Severo, gyvenusio jo laikais, *Dialoge* apie Jeronimą parašyta – Maggioni's nurodo, kad toliau cituojama Sulpicijaus Severo *Dialogi* I, 8 (ed. cit., p. 159–160).

785 O kokius persekiojimus ir kaip noriai jis pakėlė, aišku iš to, ką jis rašo laiške Azelai – Maggioni's nurodo, kad toliau cituojama Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XVI, 80) ir šv. Jeronimo *Epistulae* (XLV, 6).

CXLIII. APIE ŠVENTĄ REMIGIJŲ

786 Teigiama, kad Remigijus į tikėjimą atvertė frankų karalių ir tautą – Maggioni's nurodo, jog ši vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, o taip pat atliepia Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXI, 5) bei Flodoardo iš Reimso *Historia Remensis Ecclesiae* (I, 10) ir *Vita Remigii*.

787 Minėtas karalius, vardu Chlodvigas, tapęs krikščioniu, norėdamas apdovanoti Reimso bažnyčią, pasakė šventam Remigijui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Flodoardo iš Reimso *Historia Remensis Ecclesiae* (I, 14).

788 Kai Remigijus, numatydamas stosiant badą, viename dvare sukaupe krūvą grūdų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Flodoardo iš Reimso *Historia Remensis Ecclesiae* (I, 17).

789 Pažymėtina, kad toji švento Remigijaus šventė, kuri švenčiama sausio mėnesį – Maggioni's nurodo, jog ši vieta paremta Flodoardo iš Reimso *Historia Remensis Ecclesiae* (I, 17).

CXLIV. APIE ŠVENTĄ LEODEGARIJŲ

790 Leodegarijus, būdamas turtingas visokių dorybių, nusipelnė būti iškeltas į Oteno bažnyčios vyskupas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XIII, 124–125).

791 Ebronijus – Ryanas nurodo jį buvo Chlotaro rūmų viršininku – pareigūnu, pagal rangą pirmuoju po karaliaus (*GL* 2, 218 išnašoje).

792 Liuksėjo vienuolynas – taip verčiame orig. *Luxuniense monasterium*. Ryanas vietovardį identifikavo kaip *Luxeuil* (GL 2, 218).

CXLV. APIE ŠVENTĄ PRANCIŠKŲ

793 Pranciškus, lotyniška forma *Franciscus*, iš pradžių vadinosi Jonu, bet vėliau, pakeitus vardą, buvo pavadintas Pranciškumi – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIX, 97–98; XXX, 99–109, 121–122). Šios pastraipos pabaigoje nurodant kai kurias Pranciškaus vardo reikšmes, paremtas sąsajomis su žodžiais *francus, franciscus* ir kt., įvertimą įterpti kai kurie lotyniški žodžiai; tai padaryta, siekiant kuo tiksliau perteikti originalo turinį (vert. past.).

794 Pranciškus, Aukščiausiojo tarnas bei draugas, gimė Asyžiaus mieste – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Pranciškaus Asyziečio mokinio Tomo iš Celano (Tommaso da Celano, apie 1200–1255) *Vita altera s. Francisci* (I, 1, 4).

795 Vieną kartą, maldingumo sumetimais nukeliavęs į Romą, Pranciškus nusimetė savo drabužius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (I, 1, 9).

796 Senovinis priešas pabandė jį sulaikyti nuo išganingo sumanymo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (I, 1, 9).

797 Norėdamas pasimelsti, Pranciškus įžengė į Šventojo Damijono bažnyčią – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (I, 1, 10) ir *Legenda chori* (2).

798 Dėl tos priežasties tėvas jį suėmė ir surišo, o Pranciškus jam sugrąžino pinigų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (I, 1, 12).

799 Kažkurią dieną jis išgirdo, ką Viešpats pasakė savo mokiniams, siųsdamas juos skelbti Dievo žodžio – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Legenda chori* (3) ir šv. Bonaventūro (apie 1221–1274) *Legenda maior* (II, 5).

Virvelę pakeitė į virvę – taip verčiame orig. „pro corrigia mutavit funiculum“; frazės prasmė aiškesnė *GL* 2, 221: „exchanged his leather belt for a length of rope“.

800 Daug kilmingųjų ir nekilmingųjų, daug dvasiškių ir pasauliečių, paniekinę pasaulio tuštybes, pasekė jo pėdomis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Tomo iš Celano *Legenda chori* (4, 5)

801 Nuo tada jis dar karščiau ėmė sėti Dievo žodžio sėklą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta ir tolesnė pastraipa paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 28).

802 Nuvargintas kelionės, Dievo tarnas jojo ant asilo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 31).

803 Kažkuriuo metu Pranciškus keliavo iš vienos vietos į kitą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 38).

804 Vienam kaimiečiui, kuris kažkurioje dykvietėje kentė troškulį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 46).

805 Paskatintas Šventosios Dvasios, Pranciškus vienam broliui, kuris buvo jam itin artimas, atskleidė tokią pasklaptį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 52).

806 Velykų sekmadienį broliai Grecijo vienuolyne rūpestingiau nei įprasta padengė stalą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 61).

807 Pranciškus taip mylėjo neturtą savyje ir kituose – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 83).

808 Kartą jam pro šalį ėjo kažkoks neturtėlis, ir Dievo vyrą apėmė gili užuojauta tam žmogui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 85).

809 Vieną kartą Pranciškus sutiko iš priekio ateinančias tris moteris – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 93).

810 Kai Dievo vyras nuėjo prie Areco miesto, kuriame buvo kilęs pilietinis karas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 108). Pažvelgęs nuo aukštumos virš tos žemės – taip vertėme orig.: „uidit uir dei de burgo super terram illam demones exultantes“, plg. *GL* 2, 223: „he looked down from a high point above the town and saw demons exulting“.

811 Minėtasis Silvestras prieš tai buvo kunigas pasaulietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 109).

812 Kartą, kai Dievo vyras meldėsi, velnias triskart pašaukė jį vardu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 116, 117).

813 Kartą ponas kardinolas Leonas iš Šventojo Kryžiaus pakvietė Pranciškų pas save – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 119, 120).

814 Kartą, kai jis meldėsi, išgirdo, kaip namų stogo paviršiumi garsiai bėgioja tuntai demonų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 122).

815 Vienas brolis, Dievo vyro palydovas, buvo apimtas ekstazės – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 123).

816 Dievo tarnas per regėjimą išvydo virš savęs nukryžiuotą serafimą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Legenda chori* (11).

817 Toks vyras Apulijoje, vardu Rudžieris, stovėdamas po švento Pranciškaus atvaizdu, pradėjo galvoti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Tractatus de miraculis s. Francisci* (6).

818 Kitas įvykis atsitiko Kastilijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Tractatus de miraculis s. Francisci* (11–13).

819 Romos mieste tiedu pasaulio šviesuliai, o būtent šventas Dominykas ir šventas Pranciškus, atėjo pas Ostijos vyskupą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 109, 148).

820 Kupinas balandės paprastumo, Pranciškus ragino visus kūrinius mylėti savo Kūrėją – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Legenda chori* (7).

821 Porciunkulėje, šalia Pranciškaus celės, dažnai čirkšdavo figmedy įsitaisiusi cikada – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 171).

822 Pranciškus nelietė lempų, žibintų ir žvakių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 165, 193).

823 Jis drausdavo sau daryti didelę karūną – kalba eina apie tonzūrą, vadintą dar ir karūna (*GL* 2, 226).

824 Dar būdamas pasaulietis, vienas vyras Švento Severino bažnyčioje užėjo besimeldžiantį Dievo tarną Pranciškų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 106).

825 Kai nuo nepalaujamo verkimo Pranciškui prasidėjo regėjimo liga – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (V, 8).

826 Švento Urbono dykvietėje Dievo tarnas kentėjo nuo labai smarkaus susirgimo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (V, 10).

827 Pranciškus mieliau klausydavo priekaištų sau, o ne pagyrų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (VI, 1).

828 Dievo tarnas troško ne tiek vadovauti, kiek klausyti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (VI, 4).

829 Vienas brolis kažkuo nusižengė klusnumo įžadui, bet paskui atgailavo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (VI, 11).

830 Kartą Pranciškus traukė per Venecijos pelkes ir užėjo daugybę paukščių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (VIII, 9).

831 Kartą vienas riteris jį pagarbiai pasikvietė pas save, o jis jam pasakė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (XI, 4).

832 Kartą Pranciškus užėjo didžiulį pulką paukščių ir pasveikino juos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (XII, 3).

833 Pranciškus Aliviano pilyje sakė pamokslą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (XII, 4).

834 Kartą Dievo vyras keliavo per Apuliją – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 68).

835 Vienas brolis kentėjo nuo stipraus gundymo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 49).

836 Kartą Lombardijos Aleksandrijoje Pranciškų į svečius priėmė vienas garbingas vyras – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 78 ir toliau).

837 Vieną kartą, kai Dievo vyras sėdėjo prie stalo ir išgirdo skaitinį apie Švenčiausiosios Mergelės ir jos Sūnaus neturtą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 200).

838 Pranciškus visada troško išreikšti didžią pagarbą kunigo rankoms – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 201). Komentatorius pažymi, kad šv. Pranciškus iš nusižeminimo ir nuolankumo atsisakė priimti kunigystę, o buvo tik diakonas (*GL* 2, 228 išnašoje).

839 Per savo gyvenimą Pranciškus pagarsėjo kitais gausiais stebuklais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Legenda chori* (9–10).

840 Ir kai prasidėjo paskutinės jo gyvenimo dienos, tai Pranciškus, iškamuotas ilgos ligos, paliepė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 214–217).

841 Brolių, kurie darbavosi ūkyje, vyresnysis, vardu Augustinas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Vita altera* (II, 2, 217 a–218).

842 Viena ponija, kuri buvo atsidavusi šventam Pranciškui, buvo jau įžengusi į visų kūniškųjų būtybių kelią – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Tractatus de miraculis s. Francisci* (40 a).

843 Kartą broliai iš Niceros vieno vyro paprašė tokio vežimo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Tractatus de miraculis s. Francisci* (43).

844 Vienas neturtėlis tokiam turtuoliui buvo skolingas kažkiek pinigų ir jo paprašė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Tractatus de miraculis s. Francisci* (89).

845 Buvo toks riteris, menkinęs švento Pranciškaus darbus ir jo stebuklus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš Celano *Tractatus de miraculis s. Francisci* (129).

846 Net jo malda tebūna laikoma nuodėme – cituojama *Ps* 108, 7 (Antano Rubšio vertimas).

847 Vieno vyro blauzda taip sunyko, kad jis nebegalėjo pajudėti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Tomo iš

Celano *Tractatus de miraculis s. Francisci* (159). Pastraipoje minima graikų abėcėlės raidė τ.

848 Pomareto pily, esančioje Apulijos kalnuose, numirė tokia mergaitė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (II, 2).

849 Romos mieste vienas mažas vaikas iškrito pro rūmų langą ir užsimušė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (II, 4).

850 Susos mieste griuvo kažkoks namas ir užmušė vieną jaunuolį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (II, 6).

851 Brolis Jokūbas iš Riečio su keliais broliais maža valtele persikėlė per kažkurią upę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta šv. Bonaventūro *Legenda maior* (IV, 3).

Parengė Sigitas Narbutas

CXLVI. APIE ŠVENTĄ PELAGIJĄ

852 Pelagija, pirmoji tarp Antiochijos miesto moterų, buvo pertekusi gėrybių ir turtų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Vita Pelagiae* (ed. cit., p. 166 ir toliau), taip pat Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 96–97).

853 Esu Pelagija, neteisingumo jūra – autorius kuria frazę, pasinaudodamas bendrašakniais žodžiais: graik. πελαγία yra mot. g. būdvardis ir reiškia „jūrinė“; daiktavardis πέλαγος yra „jūra“; tą patį reiškia ir lotyniškas originalo žodis „pelagus“.

854 Nuo gimimo esu vadinama Pelagija, bet dėl apdarų prašmatnumo visi vadina mane Margarita – šis moters vardas (lot. *Margarita*) yra irgi graikiškos kilmės: μαργαρίτης reiškia „perlas“.

CXLVII. APIE ŠVENTĄ MARGARITĄ, VADINAMĄ PELAGIJUMI

855 Margarita, vadinama Pelagijumi, itin graži, turtinga ir kilminga mergelė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

856 Perėjusi pagundų jūrą, sau daviau Pelagijaus vardą – graik. būdvardis *πελαγιος* reiškia „jūrinis“; žr. 853 paaiškinimą.

CXLVIII. APIE ŠVENTĄ TAISĘ

857 Taisė, paleistuvė, kaip rašoma *Tėvų gyvenimuose*, pasižymėjo tokiu grožiu – cituojama *Vita Thaisis* (ed. cit., p. 61 ir toliau) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIV, 77).

858 Solidas – auksinė 25 denarų vertės moneta.

859 Abatas Efremas taip pat norėjo beveik tokiu pačiu būdu atversti kitą pasileidėlę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Vita Patrum* (V, x, 21).

CXLIX. APIE ŠVENTĄ DIONYZĄ IR JO DRAUGUS

860 Dionyzas reiškia „įnirtingai bėgantis“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

861 Arba jis vadinamas nuo žodžių *dia*, kuris reiškia „du“, ir *nisus*, kuris reiškia „pakėlimas“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio aiškinimas paremtas Hugucijaus iš Pizos *Agiographia*.

862 Arba, kaip kai kurie teigia, jis vadinamas nuo žodžio *dionysia* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio aiškinimas paremtas Izidoriaus Seviliečio *Etymologia* (XVI, 4, 7).

863 Jis buvo vadinamas Areopagiečiu nuo pavadinimo tos miesto dalies, kurioje gyveno – Areopagu, arba „Arėjo kalva“, buvo vadinama kalva Atėnuose priešais Akropolį. Kadangi ant jos Antikos laikais rinkdavosi atėniečių teismas, sprendęs baudžiamąsias bylas, tai jau labai anksti tuo vardu pradėtas vadinti ir pats teismas. Dionyzas,

tiksčiau Dionisijas, iki krikšto buvo to teismo narys, iš čia vienas iš jo prievardžių – Areopagietis, arba Areopagitas (red. past.).

864 Kaip teigia Papijas, viena iš graikų kalbų yra joniečių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio aiškinimas paremtas Papijo *Elem. doc. rud.* (ed. cit., p. 164).

865 Šventas Augustinas aštuntoje veikalo *Apie Dievo valstybę* knygoje teigia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Aurelijaus Augustino *De civitate Dei* (VIII, 10).

866 Jo gyvenimą ir kankinišką mirtį graikiškai aprašė Metodijus iš Konstantinopolio – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hinkmaro Reimsiečio *Epistulae* (XXIII).

867 Dionyzas Areopagietis buvo švento apaštalo Pauliaus atverstas į Kristaus tikėjimą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VIII, 99) ir *Passio Dionysii* (ed. cit.).

868 Taigi šioje dalyje ir gyveno didysis filosofas Dionyzas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*. Originale pateikiamas Dionyzo prievardis „Theosephus“ sietinas su dviem graikiškais žodžiais: θεός „dievas“ ir σοφός „išmintingas, protingas“ bei σοφία „išmintis“; šių žodžių prasmių lauke galima rasti kelias sudurtinio *Theosephus* reikšmes.

869 Taip atsitiko dėl to, kad mėnulis buvo ne saulės srityje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Augustino *De civitate Dei* (III, 15), Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 44) ir šv. Tomo Akviniečio *Summa theologiae* (III, q. 44, a. 2, ed. cit., t. XI, p. 424).

870 Kad taip liudija evangelistas Lukas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Lk* 23, 44: „Buvo apie šeštą valandą, kai visoje šalyje sutemo, ir buvo tamsu iki

devintos valandos, saulės šviesai užgesus“ (Česlovo Kavaliausko vertimas).

871 Tai, kad jis įvyko Romoje, paliudija Orozijus, sakymas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Orozijaus *Historia adversus paganos* (VII, 4).

872 Saulės užtemimas įvyko ir Egipte – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Passio Dionysii* (14), taip pat šv. Paschazijaus Radberto (785–865) *Expositio in Matheo libri XII* (XII, 27, 45 ir toliau).

873 Tuo metu būdami Heliopolyje ir stovėdami vienas šalia kito, abu netikėtai pamatėme – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šioje vietoje cituojamas pseudo Dionisijo Areopagiečio *Epistula ad Polycarpum* (ed. cit., p. 1495). „Tada šviesa vėl temo ir vėl suspindo, bet nebe iš tos pačios pusės, o iš priešingos skersmens atžvilgiu“ – taip verčiame orig. „et rursus non ex eodem et defectum et repugnationem, sed e contrario secundum dyametrum factam“, plg. *GL* 2, 238: „and again saw the waning and waxing of the light, non from the same but from the diametrically opposite direction“.

874 Tai, kad užtemimas buvo matomas Azijoje, liudija Euzebijus *Kronikoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Euzebijaus Cezariečio *Chronicon* (ed. cit., p. 256–257) ir Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 44).

875 Pagaliau, kaip skaitome *Scholastinėje istorijoje*, filosofai buvo privesti prie to, kad sakė, jog gamtos dievas kenčia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Petro Komestoro *Historia scholastica* (Ev. 175) ir Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (VIII, 98).

876 Arba gamtos reiškinių tvarka keičiasi, arba elementai mus klaidina – cituojama Helinando iš Froidmointo (apie 1160–po 1229) *Sermo IV in epiphania domini* (ed. cit., skilt. 513).

877 Dar kitur sakoma, kad Dionyzas taręs – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šioje vietoje cituojama *Passio Dionysii* (5).

878 Kai Paulius atvyko į Aténus, Epikūro ir Stojos mokyklų filosofai su juo diskutavo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (X, 16).

879 Dionyzas pasižymėjo pranašystės dovana, kaip matyti iš laiško, kurį nusiuntė evangelistui Jonui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta pseudo Dionisijo Areopagiečio *Epistula ad Iohannem apostolum* (ed. cit., p. 1572 ir toliau).

880 Kai Dionyzas sužinojo, kad Petras ir Paulius Nerono laikomi Romos kalėjime, paskyrė į savo vietą vyskupą, o pats išvyko jų aplankyti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

881 Todėl prefektas Fesceninas iš Romos leidosi į Paryžių žygin prieš krikščionis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (X, 17).

882 Tavo pasakymas smarkiai ugingas, ir tavo tarnas jį mėgs-ta! – cituojama *Ps* 118, 140 (Juozapo Skvirecko vertimas).

883 Tačiau viena kilminga moteris pakvietė vežikus pusryčių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* bei Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilorum in gesta sanctorum*.

884 Apie 815-us Viešpaties metus, Liudviko laikais, Konstantinopolio imperatoriaus Mykolo pasiuntiniai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Passio Dionysii* (4).

885 Šios buvo su džiaugsmu priimtos – Maggioni's komentaruose nurodo, rankraštyje Q šioje vietoje toliau eina pasakojimas: „Taip pat parašyta, kad buvo kitas ponas, kuris buvo imperatoriaus Maksimiano kambarinis ir saugojo jo karūną. O kai imperatorius Milano mieste žudė krikščionis, šventas Dionyzas didžiai juo piktinosi. Tada jis pabėgo į Romą, o imperatoriaus kareiviai, sučiupę jį penkiolika

mylių nuo Grizopolio miesto, prie Sustirijaus upės, Klaudijaus kelio viduryje nukirsdino jam galvą. Pakėlęs savo galvą, jis pernešė ją per upę nusviesto akmens atstumu. Ten daugybė ligonių pasveiksta, o maldos jam gausiai skamba iki pat šių dienų“.

886 Kai vyskupas šventas Regulas Arlyje iškilmingai aukojo Mišias – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (X, 28).

887 Apie 664-us Viešpaties metus, kaip rašoma vienoje kronikoje, frankų karalius Dagobertas, valdęs gerokai prieš Pipiną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Helinando iš Froidmonto *Chronicon* (ed. cit., skilt. 775), Sigeberto iš Gemblu *Chronicon* (ed. cit., p. 323–325), taip pat Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXIII, 35). Veikiausiai čia minimas paskutinis visų frankų Merovingų dinastijos karalius Dagobertas I (605–639), perkėlęs sostinę į Paryžių, o 630 jame įkūręs Šventojo Dionyzo vienuolyną (*Sen Deni*, pranc. *Saint-Denis*).

888 Paminėtina, kad Reimso vyskupas Hinkmaras Karoliui pasiųstame laiške rašo, jog tas į Galiją pasiųstas Dionyzas ir buvo Dionyzas Areopagietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hinkmaro Reimsiečio *Epistulae* (XXIII).

889 Tą patį paliudija Jonas Škotas laiške Karoliui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta paremta Jono Škoto Eriugenos *Epistulae* (ed. cit., p. 159).

CL. APIE ŠVENTĄ KALIKSTĄ

890 Popiežius Kalikstas kankinystę patyrė 222 Viešpaties metais, imperatoriumi esant Aleksandrui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XI, 24).

891 Jupiterio diena – ketvirtadienis.

892 Merkurijaus diena – trečiadienis.

CLI. APIE ŠVENTĄ LEONARDĄ

893 Leonardas reiškia „tautos kvapas“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Hugucijaus iš Pizos veikalu *Agiographia*.

894 Mat liūtas pasižymi keturiomis savybėmis – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia veikalo *Physiologus* I (remtasi M.F. Manno parengtu tekstu, paskelbtu *Bestiari medievali*, cur. L. Morini, Torino, 1996).

895 Pirma, narsa, kurią, kaip teigia Izidorius, liūtas nešiojasi širdyje ir galvoje – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Izidoriaus Seviliečio (apie 560–636) *Etymologiae* (XII, 2, 4).

896 Ketvirta, liūtas pasižymi baime širdyje, nes, pasak Izidoriaus, jis baiminasi dviejų dalykų – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Izidoriaus Seviliečio *Etymologiae* (XII, 2, 4).

897 Teigiama, kad Leonardas gyveno apie 500-us Viešpaties metus – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXI, 11).

898 Tą vietovę jis pavadino Nobiliaku – lotyniškas vietos pavadinimas *Nobiliacum* susijęs su lot. *nobilis* „kilnus, kilmingas“; tuo paremtas Voraginiečio aiškinimas.

899 Limožiečių vikontas piktadariams išgąsdinti padirbino itin sunkią grandinę – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

900 Vienas piligrimas, kuris po apsilankymo švento Leonardo bažnyčioje keliavo atgalios, buvo suimtas Overnė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXI, 12). Overnė (lot. *Alvernia*, pranc. *Auvergne*) – istorinė provincija Prancūzijoje su sostine Klermon Ferano miestu.

901 Vienas Bretanėje įkalintas riteris šaukėsi švento Leonardo – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXI, 12).

902 Būta ir kito Leonardo, irgi priklausiusio vienuolijai ir pasižymėjusio tokiomis pačiomis dorybėmis; jo palaikai ilsisi Korbinji – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*. Orig. „Fuit et alius Leonardus eiusdem professionis et virtutis“ vertėme taip, pasirėmę GL 2, 246: „There was another Leonard, likewise a monk and equally virtuous“. Korbinji (lot. *Corbiacum*, pranc. *Corbigny*) – miestelis Prancūzijoje, Burgundijos regione, Niėvros departamente.

903 Vieną dieną, kai jis atsidėjęs meldėsi, milžiniška gyvatė jam išsirangė nuo kojų iki pat krūtinės – Maggioni's nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

CLII. APIE ŠVENTĄ LUKĄ EVANGELISTĄ

904 Lukas reiškia „pats kylantis“ arba „keliantis“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Hugucijaus iš Pizos *Agiographia*.

905 Jūs pasaulio šviesa – cituojama Mt 5, 14 (vertimas Česlovo Kavaliausko).

906 Kaip graži tenkanti saulė Viešpaties danguje – cituojama Sir 26, 16.

907 Švelni ir maloni šviesa akims regėti saulę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata yra Sir 11, 7. Taip pat nurodoma GL 2, 247 (3 išnaša). Juozapo Skvirecko Vulgatos leidime šioje vietoje yra: „Kolei neišsiklausi, nieko nepeik, ir pasiklausęs teisingai bausk“ (plg. dar Antano Rubšio: „Neištyręs reikalo nesikabinėk; pirma apsvarstyk, tik tada pasmerk“).

908 Didelė yra žemė, aukštas yra dangus, ir greitas saulės judėjimas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši citata yra 3 *Ezd* 4, 34. Taip pat nurodyta *GL* 2, 247 (4 išnaša); čia dar pridėta, kad 3 *Ezd*ro knyga prie kanoninių priskirta lotyniškoje Vulgatoje; vėliau ji palikta prie apokrifinių Biblijos knygų, todėl jos tekstas neįtrauktas, pavyzdžiui, į lietuvišką katalikišką Šventojo Rašto leidimą; nėra jo nė Juozapo Skvirecko leidime (red. past.).

909 Kadangi Jeronimas išmintingai sako jį buvus ne Viešpaties, o apaštalo mokiniu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šioje vietoje Voraginetis remiasi šv. Jeronimo *Prologus in Lucam* bei *Glossa* (*Ex.* 25, 12).

910 Kiekvienas iš gyvūnų buvo „su keturiais veidais ir kiekvienas jų su keturiais sparnais“ – cituojama *Ez* 1, 6 (Antano Rubšio vertimas).

911 Kadangi erelio veidas dėl ištįsusio kaklo, kurį jis turi ilgą, buvo iškilesnis už kitus – primenama *Ez* 1, 10. Skvirecko vertime tiksliai perteikiama Vulgata, todėl juo galima paremti šią Voraginiečio vietą: „Jų veido toks buvo panašumas: priešakyje žmogaus veidas, liūto veidas visų keturių dešinėje, veršio veidas visų keturių kairėje ir aro veidas visų keturių viruje“. Rubšio vertime erelis neminimas.

912 Pasak Jeronimo, Matas vaizduojamas žmogumi – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Prologus in Evangelium* bei *Glossa* (*Ez* 1, 6).

913 Kalbama, kad liūtų mažyliai iki trečios dienos guli it negyvi – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia veikalo *Physiologus* I.

914 Liūto pavidalas jam priskiriamas ir dėl to, kad savo Evangeliją jis pradeda riaumojančiu pamokslavimu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta primena *Mk* 1, 1–13. Įvade į *Evangeliją pagal Morkų* iškeliamas šio sakralinio teksto stiliaus savitumas – jo gyvumas, vaizdingumas ir konkretumas (*Šventasis*

Raštas: Senasis ir Naujasis Testamentas, vertimas iš hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų, Vilnius: Katalikų pasaulis, 1998, p. 1606).

915 Juk erelis turi aštrias akis, nes gali žiūrėti į saulės rutulį, šviesai nespiginant į akis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia veikalo *Physiologus* I.

916 Mat liūtas yra dosnus gyvūnas, kadangi jis – žvėrių karalius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia veikalo *Physiologus* I.

917 Pasak švento Bernardo, žmogus atsideda Dievui trejopai, tai yra meile, mintimi ir siekiu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo *Sermones diversi* (32, 2) bei to paties autoriaus *Sententiae* (II, 178).

918 Jeronimas *Evangelijos pagal Luką* prologe rašo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Jeronimo *Prologus in Lucam*.

919 Apie šias dvi paskutines savybes *Apaštaly darbų* prologe rašoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Prologus in Acta*.

920 Vienas Lukas tėra su manimi – cituojama 2 *Tim* 4, 11 (Česlovo Kavaliausko vertimas).

921 Jis netgi yra bažnyčių paskirtas mano kelionių palydovu – cituojama 2 *Kor* 8, 19 (Česlovo Kavaliausko vertimas).

922 Taip pat ir aš, rūpestingai viską nuo pradžios ištyręs, nusprendžiau surašyti tau – cituojama *Lk* 1, 3–4 (Česlovo Kavaliausko vertimas).

923 Yra aišku iš tų žodžių, kuriuos Jeronimas pasako *Prologe* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Prologus in Acta*.

924 Sveikina jus mylimasis gydytojas Lukas – cituojama *Kol* 4, 14 (Česlovo Kavaliausko vertimas).

925 Kaip teigė kai kurie, kaip rašoma *Scholastinėje istorijoje* ir kaip *Pamokymuose* teigia Grigalius – Maggioni's komentaruose

nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Petro Komestoro *Historia Scholastica* (Ev. 191), šv. Grigaliaus *Moralia in Job* (Praef. I, 3) ir šv. Ambraziejaus *Expositio evangelii secundum Lucam* (VII, 132; VII, 173).

926 Gyvensena bus saikinga, jei gyvensime santūriai, draugingai ir kukliai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia cituojama šv. Bernardo *Sermones diversi* (64, 2).

927 Kaip apie jį *Evangelijos pagal Luką* prologe liudija Jeronimas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Prologus in Lucam*.

928 Ir štai tą pačią dieną du mokiniai keliavo – cituojama Lk 24, 13–14.

929 Čia Voraginietis pasitelkė du panašiai skambančius lotyniškus žodžius: mokiniai lotyniškai – *discipuli*, o drausmingi – *disciplinati*.

930 Tai pažymima maldoje iš jo šventės Mišių, kurioje sakoma: „Jis visada nešiojo ant savo kūno kryžiaus marinimą iš meilės Tavo vardui“ – taip verčiame orig.: „hoc notatur in oratione cum dicitur: „Crucis mortificationem iugiter in suo corpore pro tui nominis amore portavit““; plg. GL 2, 250: „as indicated by the prayer in the mass of his feast: „[He] bore continually in his body the mortification of the cross for the glory of your name““. Pastraipos pabaigoje pakartota citata iš Kol 4, 14.

931 Jie labai stebėjosi jo mokslu, nes jo žodžiai dvelkė galybe – cituojama Lk 4, 32.

932 Nė vieno nėra gero, tik Dievas – cituojama Lk 18, 19.

933 Mokytojai, mes žinome, kad tu teisingai kalbi ir mokai – cituojama Lk 20, 21.

934 Mylėk Viešpatį, savo Dievą – cituojama Lk 10, 27–28.

935 Vienas didikis kartą paklausė: „Gerasis mokytojai, ką turiu daryti, kad pasiekčiau amžinąjį gyvenimą?“ – cituojama Lk 18, 18.

936 Įsakymus žinai: 'Nesvetimauk, nežudyk' – cituojama *Lk* 18, 20.

937 Vargas jums, fariziejai! Jūs duodate dešimtinę – cituojama *Lk* 11, 42, 52.

938 Kas ciesoriaus, atiduokite ciesoriui, o kas Dievo – Dievui – cituojama *Lk* 20, 25.

939 Mano priešus, nenorėjusius, kad jiems viešpataučiau, atveskite čionai – cituojama *Lk* 19, 27.

940 Eikite šalin nuo manęs, visi piktadariai! – cituojama *Lk* 13, 27.

941 Vaduoti prislėgtųjų, skelbti belaisviams išvadavimo – cituojama *Lk* 4, 18. Originale cituojama netiksliai: antroji frazė *Lk* tekste iš tiesų eina prieš pirmąją.

942 Aš atėjau šaukti į atgailą ne teisiųjų – cituojama *Lk* 5, 32.

943 Parduok, ką turi, ir išdalyk vargšams – cituojama *Lk* 18, 22.

944 Kas atima iš tavęs apsiaustą, negink ir palaidinės – cituojama *Lk* 6, 29.

945 Saugokitės fariziejų raugo – cituojama *Lk* 12, 1.

946 Viešpaties įsikūnijimas įvyko iš Šventosios Dvasios – priminama *Lk* 1, 35.

947 Tau atsiuntus savo Dvasią, jie atgyja – cituojama *Ps* 104, 30 (Antano Rubšio vertimas). Orig. ši vieta perteikta taip: „Emitte spiritum tuum et creabuntur“.

948 Kristaus palaiminimais išdėstė dorybingumo pagrindus – čia numanoma *Lk* 6, 20 ir toliau. Taip verčiame orig.: „Docuit moralia, cum in ipse beatitudinibus mores docuit“; plg. *GL* 2, 252: „He taught moral wisdom when, in the Beatitudes, he set forth the ways of moral living“.

949 Kas ištikimas mažmožiuose, tas ištikimas ir dideliuose dalykuose – cituojama *Lk* 16, 10.

950 O tam, kad koks nors autorius išsaugotų savo kalbėsenos dailumą ir puošnumą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši

Voraginiečio vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *De doctrina christiana* (4, 28).

951 Kartu su juo siunčiame brolių – cituojama 2 *Kor* 8, 18.

952 Barnabą arba Luką, pagarsėjusį Evangelijos skelbimu visose Bažnyčiose – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (2 *Cor* 8, 18).

953 Argi mūsų širdys nebuvo užsidegusios – cituojama *Lk* 24, 32.

954 Tikėkite manimi, ateina dienos, – tai Viešpaties žodis – cituojama *Jer* 31, 31–33.

955 Dangus ir žemė praeis, o mano žodžiai nepraeis – cituojama *Lk* 21, 33.

956 Todėl Jeronimas *Evangelijos pagal Luką* prologe sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Prologus in Lucam*.

957 Ir aš pamačiau kitą angelą, skrendantį dangaus viduriu – cituojama *Apr* 14, 6.

958 Apie ją iš anksto paskelbė pranašas Ezekielis, kai pasakė, kad vienas iš gyvūnų turi veršio veidą – primenama *Ez* 1, 10.

959 Dar Ezekielis antrame skyriuje sakėsi regėjęs knygą, kuri buvo prirašyta iš vidaus ir iš išorės – primenama *Ez* 2, 9–10.

960 Joje taip pat esama Kristaus kančios apraudojimo, Jo prisikėlimo giesmės ir dejavimų dėl amžino pasmerkimo, kaip matyti iš vienuolikto skyriaus – primenama *Lk* 11, 42 ir toliau.

961 Švenčiausioji Mergelė saugojo visa ką savo širdyje ir uoliai, kaip sakoma antrame *Evangelijos pagal Luką* skyriuje, visa tai svarstė – primenama *Lk* 2, 19, 51.

962 Todėl *Glosoje*, kur aiškinama ta vieta, sakoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glossa* (*Lc* 2, 51).

963 Todėl ir Bernardas, nurodydamas priežastį, dėl kurios angelas pranešė Švenčiausiajai Mergelei apie Elzbietos pastojimą,

išdėsto – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo *Homilia super Missus est* (4, 6).

964 Kaip mums perdavė nuo pradžios savo akimis mačiusieji ir buvusieji žodžio tarnai – cituojama *Lk* 1, 2.

965 Viešpats, kaip sako Augustinas, panor turėti du liudytojus apie regėta, tai yra Matą ir Joną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *In Iohannis evangelium tractatus* (36, 10).

966 Kai kurie spėja, kad kiekvienąkart, kai Paulius savo laiškuose sako: „Pagal mano Evangeliją“, nori kalbėti apie Luką – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *De viris illustribus* (VII).

967 Pagarsėjusį Evangelijos skelbimu visose bažnyčiose – cituojama 2 *Kor* 8, 18.

CLIII. APIE ŠVENTĄ KRIZANTĄ

968 Krizantas, Polimijaus, didžiai garsaus vyro, sūnus, buvo išmokytas Kristaus tikėjimo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De ss. Grisanto et Daria*).

969 Tribūnas – aukšto rango karininkas, antikinės Romos kariuomenėje vadovavęs legionui; Viduramžiais šiuo vardu vadino, be kitų pareigūnų, pulkų vadus.

970 Šiame mieste jų šventė pažymima iškilmingiau – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio teiginys paremtas Balt-ramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* (*De ss. Grisanto et Daria*).

CLIV. APIE VIENUOLIKA TŪKSTANČIŲ MERGELIŲ

971 Vienuolika tūkstančių mergelių patyrė kankinystę tokia tvarka – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas paremtas Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*,

Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XX, 40–43) ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

972 Didžiai apsidžiaugęs jų atvykimu dėl to, kad pats buvo kilęs iš Britanijos ir tarp jų turėjo daug kraujo giminaičių, popiežius Kiriakas – Ryanas nurodo, kad toks popiežius neminimas *Acta apostolica* (GL 2, 257 past. išnašoje).

973 Kiriakas, nemaž jų neklausydamas, į savo vietą popiežiumi paskyrė vieną šventą vyrą, kurio vardas buvo Anteras – Ryanas nurodo, kad toks popiežius neminimas *Acta apostolica* (GL 2, 258 past. išnašoje).

974 Labiau tikėtina, kad visa tai įvyko, praėjus daug laiko po imperatoriaus Konstantino, kaip rašoma vienoje kronikoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas paremtas Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XX, 39).

975 Vienas abatas paprašė Kelno abatės vienos mergelės kūno ir pažadėjo jį paguldėti savo bažnyčioje į sidabrinę relikvijų dėžę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas paremtas Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XX, 44).

976 Vienas vienuolis didžiai gerbė šias mergeles – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas paremtas Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XX, 44).

CLV. APIE ŠVENTUS SIMONĄ IR JUDĄ

977 Simonas reiškia „klusnasis“, arba „teikiantis liūdesio“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

978 Buvo vadinamas Simonu Zelotu ir Simonu Kaniečiu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis Voraginiečio sakinytis paremtas Izidoriaus Seviliečio *Etymologia* (VII, 9, 18).

979 Judas reiškia „išpažįstantis“ arba „šlovingas“, arba Judas yra nelyginant „teikiantis linksmybę“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum* bei Hugucijaus iš Pizos *Agiographia*.

980 Buvo vadinamas Jokūbo Judu, dar pridėjime - broliu, nes buvo Jokūbo jaunesniojo brolis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Izidoriaus Seviliečio *Etymologia* (VII, 9, 19).

981 Trečia, *Bažnyčios istorijoje* jis vadinamas Lebėjumi – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Orderiko Vitalio (1075–apie 1143) *Historia ecclesiastica* (II, 11) bei Izidoriaus Seviliečio *Etymologia* (VII, 9, 19).

982 Simonas Kanietis ir Judas, kuris vadinamas ir Tadėjumi, buvo Jokūbo jaunesniojo broliai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

983 *Bažnyčios istorijoje* skaitome – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (I, 13).

984 Mat apie mane parašyta, kad tie, kurie manęs nematys, įtikės, ir tie, kurie matys, netikės – primenama *Jn* 20, 29.

985 Kaip ketvirtoje knygoje liudija Jonas Damaskietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono Damaskiečio *De fide orthodoxa* (IV, 16 – 89, 4).

986 Žmonės pasakoja, jog tas mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus laiškas turėjo tokią galią – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Orderiko Vitalio *Historia ecclesiastica* (II, 11), taip pat ji atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (*De sancto Thoma apostolo*).

987 *Bažnyčios istorijoje* rašoma, kad po to, kai Viešpats buvo paimtas į dangų, apaštalas Tomas pasiuntė Tadėją – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 78-91), taip pat *Passio Symonis et Iudae* (ed. cit., p. 534 ir toliau).

988 Kadangi Abagaras, kaip rašoma kai kuriose knygose, buvo raupsuotas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 30).

989 Parėjus kiek laiko, vieno kunigaikščio duktė paleistuvaudama pastojo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*.

990 Tuo metu atsitiko taip, kad dvi aršiausios tigrės, uždarytos atskiruose narvuose, pabėgo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

991 Minėti žyniai nukeliavo į miestą, vardu Sumairas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

992 Apie tai kalba Izidorius veikale *Apie apaštaly mirtį* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Izidoriaus Seviliečio *De ortu et obitu patrum* (80), Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (III, 11), Bedos Garbingojo *Expositio in Acta apostolorum* (I, 13) bei Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (157 a).

993 Tai savo *Kronikoje* sako Euzebijus Cezarietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog čia remiamasi Euzebijaus Cezariečio *Chronica* (ed. cit., p. 276).

994 Tą patį savo kronikose teigia ir Izidorius su Beda – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Izidoriaus

Seviliečio *Chronica* (ed. cit., p. 458) ir Bedos Garbingojo *De temporibus* (LXVI, 3008).

995 Tai yra aišku iš Bedos, kuris *Pataisose* sau priekaištauja, kad taip galvojo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Bedos *Retractatio in Acta apostolorum* (I, 13).

996 Uzuardas savo *Kankinių kalendoriuje* taip pat liudija tą patį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Uzuardo *Martyrologium* (a.d. V kal. Nov.).

CLVI. APIE ŠVENTĄ KVENTINĄ

997 Kventinas buvo kilmingos giminės palikuonis ir Romos pilietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 136–139).

998 Arkliukas – tokia kankinimo priemonė.

999 Vienas žmogus melagingai paliudijo byloje dėl švento Kventino reikalų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 90).

1000 Kai švento Kventino kūnas, pakeltas nuo bažnyčios grindinio, buvo nešamas į garbingesnę vietą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 89).

Parengė Vaidilė Stalioraitytė

CLVII. APIE ŠVENTĄ EUSTACHIJŲ

1001 Eustachijus iš pradžių buvo vadinamas Placidu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (X, 58–61).

1002 Jie patyrė kankinystę lapkričio 1 – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši data atliepia *Martyrologium Romanum* (ed. cit., p. 407).

CLVIII. APIE VISŲ ŠVENTŲJŲ ŠVENTĘ

1003 Kaip atrodo, Visų šventųjų šventė buvo įsteigta dėl keturių priežasčių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (158) ir Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

1004 Dar žmonės pasakoja, kad bokštelyje stebėtinu būdu buvo išraižytos visos provincijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (cit. Florencijos rankraščio lap. 168 v).

1005 Laikui bėgant, šitas bokštelis nugriuvo, ir dėl to ant minėtos šventyklos kupolo atsirado kiaurymė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXII, 108) ir Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (127 a).

1006 Tuo metu Bažnyčia dar nešventė visų išpažinėjų šventės, bet jau tada į ją susirinkdavo tokios žmonių minios – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (127 b).

1007 Kaip šventas Jeronimas sako viename laiške, kuriuo prasideda jo kalendorius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta pseudo Jeronimo *Martyrologium* (*Epistola praefatoria in Martyrologium, Patrologia Latina*, t. 30, skilt. 450).

1008 Dėl to, kodėl buvo nustatyta, kad žemėje minėtume šventųjų šventes, mokytojas Gijomas iš Osero savo *Apeigų visumoje* pateikia šešias priežastis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Gijomo iš Osero *Summa de officiis* (ms. cit., lap. 127 ir toliau).

1009 Juk *Karalių* trečioje knygoje parašyta, kad Batšeba (jos vardas reiškia „pertekliaus šulinys“, o ji simbolizuoja triumfuojančią Bažnyčią) – primenama 1 *Kar* 1, 30. Taip vertėme orig.: „Legitur

enim III Reg. I quod Betsabee, que interpretatur puteus satietatis, id est ecclesia triumphans, filio suo, id est ecclesia militanti, regnum suis precibus obtinuit“, plg. *GL* 2, 273: „So we read in 1 (3) Kings, chapter 1:30, that Bathsheba (whose name means „wall of plenty“ and stands for the Church triumphant) by her prayers obtained the kingdom (i.e., the Church militant) for her son“.

1010 Nes Viešpaties ranka nėra sutrumpėjusi – primenama *Iz* 59, 1.

1011 Be šių, Jonas Damaskietis IV knygos VII skyriuje pateikia dar kitų priežasčių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Damaskiečio *De fide orthodoxa* (88).

1012 Nebevadinsiu jūsų savo tarnais, bet savo draugais – netiksliai cituojama *Jn* 15, 15. Šiandien šią vietą skaitome: „Jau nebevadinu jūsų tarnais, nes tarnas nežino, ką veikia jo šeimininkas. Jus aš draugais vadinu, nes jums viską paskelbiau, ką buvau iš savo Tėvo girdėjęs“ (Česlovo Kavaliausko vertimas).

1013 Jis davė galią tapti Dievo vaikais – cituojama *Jn* 1, 12.

1014 O jei esame vaikai, tai ir įpėdiniai – cituojama *Rom* 8, 17.

1015 Ko tik nepadarytum, kad rastum vedlį – cituojama Jono Damaskiečio *De fide orthodoxa* (88).

1016 Kitos priežastys susijusios su jų kūnų vertingumu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Damaskiečio *De fide orthodoxa* (88).

1017 Argi nežinote, kad jūs esate Dievo šventovė ir jumyse gyvena Dievo Dvasia? – cituojama 1 *Kor* 3, 16.

1018 Viešpatie, aš myliu tavo namų gražumą – cituojama *Ps* 25, 8 (Juozapo Skvirecko vertimas). Šiandien šią vietą skaitome: „Viešpatie, aš myliu Namus, kuriuose gyveni“ (*Ps* 26, 8; Antano Rubšio vertimas).

1019 Šventųjų relikvijos išskiria kvėpalus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Damaskiečio *De fide orthodoxa* (88).

1020 Gyvendami tiesoje, šventieji laisvu buvimu stovi šalia Dievo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Damaskiečio *De fide orthodoxa* (88).

1021 Reikia ne niekinti, bet didžiai gerbti šventųjų kūnus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *De civitate Dei* (I, 13).

1022 Jūs gi reikalaujate įrodymo, kad manyje kalba Kristus – cituojama 2 *Kor* 13, 3.

1023 jie negalėjo atsispirti išminčiai ir Dvasiai, kurios įkvėptas jis kalbėjo – cituojama *Apd* 6, 10.

1024 Štai kas yra vertingiausia: kad žmogus yra dieviško balso įrankis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Exaameron* (d. 6, c. 9, 67, *ed. cit.*, p. 255).

1025 Žmonių giminės piemenis ir mokytojus pritiko padaryti tokius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo *Sermones in sollemnitate apostolorum Petri et Pauli* (1, 2, *ed. cit.*, p. 189).

1026 Dievas suteikė apaštalams galią prigimčiai, kad gydytų ją – primenama *Lk* 9, 1–5.

1027 Pačios žemiausios kilmės, labiausiai neįgudę ir patys negausiausieji sukilinami, apšviečiami ir padauginami – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *Epistulae* (137, 4, *ed. cit.*, p. 119). Taip vertėme orig.: „Ex abiectissimis, ex imperitissimis, ex paucissimis nobilitantur, illuminantur, multiplicantur preclarissima ingenia, cultissima eloquia, mirabilesque peritias acutorum, facundorum atque doctorum subiugant Christo“, plg. *GL* 2, 276: „The most abject, the most unlearned, the fewest in number are ennobled, enlightened, and multiplied. They bring the most fluent orators, the most renowned geniuses, the most numerous legions, and the wonderful skills of the most eloquent authors and teachers under the yoke of Christ“.

1028 Kankinystė be kraujo būna trejopa – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo *Sententiae* (II, 148).

1029 Kankiniai galime būti be ginklo, jei tik širdyje ištis išsaugome kantrybę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia autoriaus, vadinamo *Defensor Locogiacensis*, veikalo *Liber scintillarum* 2, 25.

1030 Tas, kuris rodo skausmą dėl kito, patekusio bėdon, dvasioje nešiojasi kryžių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia šv. Grigaliaus *IXL homiliarum in evangelia libri II* (2, 37, 5) bei autoriaus, vadinamo *Defensor Locogiacensis* (VII a.; pranc. *Defensor de Ligugé*, Defensorius iš Ligiuzė), veikalo *Liber scintillarum* (45, 13).

1031 Pakelti įžeidimus, mylėti nekenčiantį yra kankinystės minties slapybėse – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus *IXL homiliarum in evangelia libri II* (2, 37, 7).

1032 Kas vertingiau už mirtį, dėl kurios atleidžiamos nuodėmės ir sukaupiami nuopelnai? – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *De civitate Dei* (XIII, 7).

1033 Brangi Viešpaties akyse yra jo ištikimųjų mirtis – cituojama *Ps* 116, 15 (Antano Rubšio vertimas).

1034 Brangus yra Kristaus kraujas be nuodėmės, tačiau Jis brangiu padarė ir kraują tų saviškių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *In Iohannis evangelium tractatus* (47, 2).

1035 Kankinystė yra nuodėmių galas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Augustino Belgio *Sermones* (ed. cit., 456).

1036 Esama trijų dalykų, kurie šventųjų mirtį daro vertinga – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo *Sermones diversi* (64, 2, ed. cit., p. 298).

1037 O beribis Dievo gailestingumas! – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Augustino Belgo *Sermones* (ed. cit., 456).

1038 Jei apaštalai ir kankiniai, dar turėdami kūnus, gali melstis už kitus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Contra Vigilantium* (6, ed. cit., skilt. 359).

1039 Kankinio siela yra ietis, spindinti meile, aštri tiesa ir smarki kovojančio Dievo jėga – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *Sermones* (313, 5, ed. cit., skilt. 1424).

1040 Kankintieji liko stovėti, tvirtesni už kankintojus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Kiprijono Kartaginiečio *Epistolarium* (X, ed. cit., p. 49).

1041 Kad širdies išpažinimo nepakanka be burnos, Auksaburnis, pateikdamas keturias priežastis, įrodo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta: keturios citatos iš Jono Auksaburnio, atliepia pseudo Jono Auksaburnio *Opus imperfectum in Matthaem* (hom. XLVI, ms. cit., lap. 239).

1042 Jie skelbiasi pažįstą Dievą – cituojama *Tit*, 1, 16.

1043 Kristus yra išmintis, teisingumas, tiesa, šventumas, stirybė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Commentarii in IV epistulas Paulinas, ad Titum* (2, skilt. 611).

1044 Kas gali įsivaizduoti didesnę grožį už dailumą tos, kurią myli Karalius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus *De virginibus* (I, 37).

1045 Mergystė yra Bažnyčios daigo žiedas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Kiprijono Kartaginiečio *De habitu virginum* (3).

1046 Kilniadvaisiškesnis dalykas yra pasirinkti, kai tebeturi kūną, mėgdžioti angelų gyvenimą – Maggioni's komentaruose nurodo,

jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *Epistulae* (150, *ed. cit.*, t. 44, p. 381).

1047 Pats susilaikymas – visai ne bergždžia, o vaisinga motina vaikų, džiaugsmų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *Confessiones* (VIII, 11, 27).

1048 Vedybos pripildo žemę, mergystė – rojų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Adversus Iovinianum* (1, 16, *ed. cit.*, skilt. 246).

1049 Vedybos nuo mergystės skiriasi tiek, kiek nenusidėjimas nuo darymo gera – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Epistulae* (XLIX, 7, *ed. cit.*, t. 54, p. 361).

1050 Girių vedybas, bet tik todėl, kad jos man gimdo mergesles – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Epistulae* (XXII, 20, *ed. cit.*, t. 54, p. 170).

1051 Tai, kad šią dieną visi šventieji susirenka bendrai, kad mus užtartų mus, yra aišku iš vieno regėjimo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas šio Voraginiečio skaitinio pabaigoje atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

CLIX. APIE VISŲ MIRUSIŲ TIKINČIŲJŲ MINĖJIMĄ

1052 Bažnyčia įsteigė šią dieną visų mirusių tikinčiųjų minėjimą – apie kalbama skaitinio „Apie visų šventųjų šventę“ pabaigoje.

1053 Petras Damianis pasakoja šventą Odiloną patyrus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Petro Damiano (1007–1072) *Vita Odiloni* (BHL 6282; PL 144, skilt. 935 ir toliau) bei Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 105). Šventas Odilonas (apie 962–apie 1048; šventė gegužės 11; Kliuni švenčiama sausio 19 dieną) – Kliuni abatas nuo 994 metų,

tęšęs pirmtakų pradėtą vadinamąją Kliuni reformą. Jos metu, be kitų dalykų, buvo centralizuojamas vienuolynų valdymas, sukurta Kliuni abatijai pavaldi kongregacija. XI a. pabaigoje jai priklausė apie 200 vienuolynų.

1054 Dievo akyse vertesnis ne laiko, bet kentėjimo didumas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Collectio canonum iv V libris* (I, praef. II).

1055 Bausmė, kurią paskiria kunigas, būna arba per didelė, arba tolygi, arba per maža – taip vertėme orig. „Vnde penitentia iniuncta aut est maior aut equalis aut minor“, plg. *GL* 2, 281: „The penance enjoined by the priest is either too much or just enough or too little“.

1056 Kas būna pakrištytas paskutinę valandą, palieka gyvenimą užtikrintas, kad bus išganytas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *Sermones* (393, *ed. cit.*, skilt. 1714). Taip vert vertėme orig. „Baptizatus ad horam securus hinc exit, fidelis bene uiuens securus hinc exit, agens penitentiam ad ultimum et reconciliatus si securus hinc exit ego non sum securus“, plg. *GL* 2, 281: „One who is baptized in his last hour leaves this life sure of salvation; a man of faith who has led a good life leaves this life secure; one who has done penance and is reconciled while in good health leaves this life secure: about those who repent only at the last moment I myself am not sure“.

1057 Tretieji, nužengiantys į skaistykla, yra tie žmonės, kurie su savimi nešasi medžio, šieno ir šiaudų – primenama 1 *Kor* 3, 12.

1058 Kaip Augustinas nurodo, ta ugnis, nors ir nebūdama amžina, vis dėlto yra tokia smarki, kad sukelia baisesnę skausmą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė *Speculum morale* (l. II, d. XI, p. 1).

1059 Mažesnis nei tų sielų, kurios jau yra dangaus tėvynėje, bet didesnis nei tų, kurios tebėra žemiškoje kelionėje – taip verčiame orig.: „habent enim certitudinem de gloria, minorem quidem quam illi qui sunt in patria, sed maiorem quam illi qui sunt in via“,

plg. GL 2, 282: „Their certainty about glory is less that of the souls who are already in heaven, but they are more certain than those still living on earth“.

1060 Reikia žinoti, kad sielos savo varganą padėtį gali atskleisti kitiems, jų paprašyti meldimosi – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Odone iš Ceritono *Fabulae* (80) ir Martyno Opaviečio *Exempla* (ms. cit., lap. 282 r).

1061 Kaip pasakoja Paryžiaus kantorius, mokytojas Silonas atkakliai kalbino vieną susirgusį mokyklos bendradarbį po mirties grįžti pas jį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (III, 83) ir Martyno Opaviečio *Exempla* (ms. cit., lap. 277 v).

1062 Pasak Augustino, kartais sielos bausmę atlieka tose vietose, kur jos nusidėjo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė *Speculum morale* (I, II, d. X, p. 1) ir šv. Grigaliaus I *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* (IV, 40).

1063 Jo skaitinį rasite po švento Benedikto šventės – žr.: Jokūbas Voraginetis, *Aukso legenda, arba Šventųjų skaitiniai*, kn. 1, p. 331–335.

1064 Kad pirmos rūšies aukos, tai yra bičiulių maldos, labai padeda mirusiesiems, matyti iš pavyzdžio apie šv. Paschazijų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus I *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* (IV, 36).

1065 Pasak Paryžiaus kantoriaus, vienas žmogus, eidamas per kapines, visuomet už mirusiuosius sukalbėdavo psalmę „Iš gilybės aš šaukiuosi į tave, Viešpatie“ – Maggioni's nurodo, jog ši vieta atliepia Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (I, 5, Florencijos rankr. lap. 122 v). Cituojama psalmės vieta – Ps 129, 1 (Juozapo Skvirecko vertimas).

1066 Petras Kliunietis pasakoja, kad buvo toks kunigas, kuris kasdien už mirusiuosius aukodavo Mišias – Maggioni's komentaruose

nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Martyno Opaviečio *Exempla* (ms. cit., lap. 282r), Vincento iš Bovè *Speculum morale* (I, II, d. XIII, p. 1) ir Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (I, 5, Florencijos rankr. lap. 121r).

1067 Kad mirusiesiems padeda antros rūšies aukos, tai yra išmaldos dalijimas, galima aiškiai matyti iš to, kas pasakojama *Makabėjų knygoje* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*. Toliau primenama 2 *Mak* 22, 43.

1068 Kitas pavyzdys, kurį ketvirtoje *Dialogų* knygoje pasakoja Grigalius, atskleidžia – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus I *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* (IV, 37, 7 ir toliau).

1069 Iš daugybės pavyzdžių matyti, kaip puikiai mirusiesiems padeda trečios rūšies aukos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*.

1070 Ketvirtoje *Dialogų* knygoje Grigalius pasakoja apie tokį vienuolį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus I *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* (IV, 57).

1071 Dar sužinota, kad Ostijos aukojimas labai padeda ne vien mirusiesiems, bet taip pat ir gyviesiems – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Petro Garbingojo *De miraculis libri duo* (II, 2); plg. dar Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (I, 5, Florencijos rankr. lap. 122rv). Pastraipos pabaigoje minimas kaimas Grenoblio vyskupijoje vadinamas lot. *Ferraria*, pranc. *Ferrières*.

1072 Grigalius dar pasakoja tokią istoriją – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus I *Dialogi de vita et miraculis patrum Italicorum* (IV, 59, 2 ir toliau).

1073 Grigalius liudija, kad mirusiesiems padeda ir ketvirtos rūšies aukos, tai yra pasninkų laikymasis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Collectio canonum in V libris* (l. 3, c. 319).

1074 Mirusiesiems padeda ir atgaila, kurią už juos atlieka bičiuliai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Gijomo iš Osero *Summa aurea* (l. IV, tr. XI, 3).

1075 Dėl antro dalyko, tai yra kam aukojamos aukos, būtina aptarti keturis klausimus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Vincento iš Bovė *Speculum morale* (l. II, d. X, p. 1).

1076 Pirmuoju klausimu, o būtent kas yra tie žmonės, kuriems aukos gali padėti, reikia žinoti, kad, kaip aiškina Augustinas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Aurelijaus Augustino *De octo Dulcitii quaestionibus* (2, 4).

1077 Kaip aiškina Augustinas, kankinį nuskriaudžia žmogus, kuris už jį meldžiasi – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta šv. Aurelijaus Augustino *Sermones* (159; *ed. cit.*, skilt. 868).

1078 Mano malda grįžta atgal į mano antį – cituojama *Ps* 34, 13 (Juozapo Skvirecko vertimas).

1079 Kai, visai tautai krikštijantis, ir Jėzus pasikrikštyjęs meldėsi, atsivėrė dangus – cituojama *Lk* 3, 21 (Česlovo Kavaliausko vertimas).

1080 Tuo pažymima, kad dangus atsiveria visiems pakrikštytiems žmonėms – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta *Liber Sacramentorum Gellonensis* (1198).

1081 Štai regiu atsivėrusį dangų – cituojama *Apd* 7, 56.

1082 Paskui aš turėjau regėjimą. Štai atsivėrė vartai danguje – cituojama *Apr* 4, 1.

1083 Labai blogi yra tokie, kurie išsyk nugrimzta į pragaro bedugnę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Gijomo iš Osero *Summa aurea* (l. XVIII, tr. IV, 1, 1).

1084 Jei žinočiau savo tėvą esant pragare, melsčiausi už jį ne daugiau kaip už velnią – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Aurelijaus Augustino *De civitate Dei* (XXI, 24).

1085 Vidutiniškai geras ir blogais vadinami žmonės, kurie su savimi nešasi ką nors degaus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Glosos* komentarą 1 Kor 3.

1086 Šio papročio pagrindimas nustatytas knygoje *Apie vyskupo pareigas* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto Kremoniečio *Mitrале* (IX, 50).

1087 Turpinas pasakoja, kad vienas riteris rengėsi dalyvauti Karolio Didžiojo kare prieš maurus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Turpino *Historia Karoli magni* (VII; in: *Die Chronik von Karl dem Grossen und Roland: Der lateinische Pseudo-Turpin in der Handschriften aus Aachen und Andernach*, München, 1986), taip pat Helindano iš Froidmonto *Chronicon* (a. 807, *ed. cit.*, skilt. 850), Vincento iš Bovè *Speculum morale* (I, II, d. XIII, p. 1), Martyno Opaviečio *Exempla* (*ms. cit.*, lap. 283 r) ir Stepono iš Burbono *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (I, 5, Miuncheno rankr. p. 648).

Parengė Sigitas Narbutas

CLX. APIE KETURIS VAINIKUOTUOSIUS

1088 Keturi vainikuotieji buvo Severas, Severijonas, Karpoforas ir Viktorinas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta paremta Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* ir Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (162).

CLXI. APIE ŠVENTĄ TEODORĄ

1089 Teodoras kankinystę patyrė Marmarijos mieste, valdant imperatoriams Dioklecianui ir Maksimianui – Maggioni's komen-

taruose nurodo, jog šis Voraginiečio pasakojimas paremtas Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum*, Baltramiejaus iš Tridento *Liber epilogorum in gesta sanctorum*, o taip pat atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 94).

Parengė Vaidilė Stalioraitytė

CLXII. APIE ŠVENTĄ MARTYNĄ

1090 Martynas reiškia Martem tenens „Marsą laimintis“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 892–893).

1091 Iš tiesų kūnui turi vadovauti protas arba siela – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Dionisio Areopagiečio *Epistula ad Demophilum* (ed. cit., p. 1538–1539).

1092 Šio šventojo gyvenimą aprašė Severas, vardu Sulpicijus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo (Sulpitius Severus, apie 360–tarp 420 ir 425), krikščionių rašytojo, hagiografinį veikalą *Švento Martyno gyvenimas* (*Vita Sancti Martini*).

1093 Kurį Genadijus mini tarp kitų garsių žmonių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Genadijaus (mirė apie 496 m.), Marselio kunigo, istoriko, veikalą *De viris illustribus* (XIX).

1094 Panonai – Panonijos (šalis į pietus nuo Dunojaus) gyventojai.

1095 Sabarija – dab. Sombatėjus (vengr. *Szombathely*), miestas Vengrijoje.

1096 Martynas gimė panonų mieste Sabarijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Vita sancti Martini* (II, 1–5); taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVII, 10 ir toliau). Ticinas – miestas Italijoje prie Ticino upės.

1097 Kariniai tribūnai (*tribuni militum*) – aukštesnieji karininkai, po šešis kiekviename legione, pakaitomis po du mėnesius vadovavę legionui.

1098 Konstancijus II – Romos imperatorius 337–361 m., Julijonas Atskalūnas – Romos imperatorius 361–363 m.

1099 Katechumenas (gr. *katēchumenos* – mokomas) – ankstyvosios krikščionybės laikų kandidatas krikštytis, mokomas tikybos. Katechumenų institucija atsirado IV a., krikščionybei tapus valstybine Romos imperijos religija.

1100 Amjenas – miestas Prancūzijos šiaurėje (pranc. *Amiens*, komentarų (išnašos) tekste lot. *civitas Ambianensium*). Maggioni's komentaruose nurodo, kad nuorašas V* toliau pateikia tokį pasakojimą: „Taigi Martynas gimė panonų mieste Sabarijoje, bet užaugo Italijoje, Ticine; jo tėvai pagal to meto rangą buvo ne žemakilmiai, tačiau pagonys. Martyno tėvas iš pradžių buvo kareivis, vėliau – kareivių tribūnas. Ir Martynas, jaunystėje ėjęs karinę tarnybą, buvo auklėjamas su kitais mokytiniais. Valdant imperatoriui Konstantinui, o vėliau cezariu esant Julijonui, jis kariavo raitelių būryje, tačiau ne savo noru, mat veik nuo pirmųjų metų dievišką tarnystę įkvėpė šventa šlovingo berniuko vaikystė. Būdamas dešimties, prieš tėvų valią Martynas pabėgo ieškoti prieglobsčio į bažnyčią ir pasisakė norįs tapti katechumenu. Netrukus nuostabių būdu jis visas pasinėrė į Dievo veikimą ir, nors buvo tik dvylikos, panorio tapti atsiskyrėliu. Jis būtų įgyvendinęs savo troškimą, jei nebūtų sukliudęs vaikiškas amžius. Tačiau jo siela, net ir būdama vaikiško amžiaus, be paliovos įtemptai mintijo apie vienuolyną ar apie bažnyčią, o vėliau tas mintis Martynas pamaldžiai įgyvendino. Kai imperatoriai paskelbė įsaką, kad veteranų sūnūs būtų užrašyti į karinę tarnybą, dėl tėvo, pavydėjusio malonaus darbo, Martynas, sulaukęs penkiolikos metų, buvo sučiuptas, sukaustytas ir priverstas eiti karinę tarnybą. Martynas tenkinosi tik vieno jį lydėjusio tarno pagalba, kuriam, priešingai nei įprasta, pats šeimnininkas patarnaudavo, dažnusyk net batus jam nuaudavo.

Trejus metus iki krikšto jis kariavo ir liko nesužeistas, tačiau ne priešų, bet tų ydų, kurios paprastai žmogiškąją prigimtį apninka. Atsiskleidė jo geraširdiskumas ginklo draugams, įstabi meilė, pakanta ir nusižeminimas, pranokstantis žmogiškąjį. Nėra reikalo šlovinti jo saikingumą, kurio taip paisė, kad jau tuo metu buvo laikomas ne kariu, bet vienuoliu. Šiomis savybėmis Martynas palenkė savo pusėn visus ginklo draugus, ir tie garbino jį įstabia meile. Dar nebūdamas atgimęs Kristuje, o tik ruošdamasis krikštytis, dirbo dorus darbus – padėjo vargstantiems, šelpė vargšus, maitino alkstančius, rengė nuogus, iš kario atlyginimo sau nepasilikdavo nieko, tik išlaidoms kasdienei duonai. Jau tada atidus Evangelijos klausytojas negalvojo apie rytojų.

Vieną dieną, kai Martynas jau nebeturėjo nieko, išskyrus ginklus ir paprastą kario apsiaustą, vidury žiemos, kuri spigino šalčiau nei įprastai, ir šaltis jau daugeliui buvo atnešęs galą, prie Amjeno miesto vartų jis sutiko nuogą vargetą, meldžiantį praeivių jo pasigailėti. Tačiau visi praeidavo pro šalį, ir Dievo kupinas žmogus suprato, kad, kitiems nerodant gailestingumo, jam palikta gelbėti tą žmogų. Tačiau ką daryti? Jis neturėjo nieko, išskyrus chlamidę, kuria pats buvo apsigobęs – visa kita jau buvo išnaudojęs panašiams darbams. Tad išsitraukęs kardą, kurį segėjo prie diržo, perpjovė chlamidę pusiau ir dalį atidavė vargšui, o likusia dalimi vėl apsiautė. Tuo tarpu kai kurie netoliese stovėję žmonės ėmė iš jo juoktis, nes apdaras atrodė negražus ir supjaustytas. Tačiau daugelis tų, kurie buvo išmintingesni, giliai dūsavo nepadarę nieko panašaus, nors, turėdami daugiau, būtų galėję aprengti vargšą, ir patys nelikę nuogi. Kitą naktį kietai įmigęs Martynas išvydo Kristų, apsigobusį ta chlamidės puse, kuria buvo pridengęs vargetą. Jam buvo liepta atidžiai įsižiūrėti į Viešpatį ir atpažinti drabužį, kuriuo vilkėjo vargeta. Netrukus Martynas išgirdo Jėzų aiškiu balsu tariant daugybei aplink susibūrusių angelų: „Martynas, vis dar katechumenas, šiuo apdaru mane apsiautė“. Iš tiesų Viešpats, atmindamas savo žodžius,

kuriuos anksčiau buvo sakęs – „kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų, man padarėte“, – prisipažino persirengęs tuo vargeta ir malonėjo pasirodyti tuo pačiu apdaru, kurį buvo gavęs vargšas, taip patvirtindamas tokio gero darbo įrodymą. Tai išvydęs, švenčiausias vyras nepasikėlė į žmogišką šlovę, bet savo darbe pažino Dievo gerumą.

Būdamas aštuoniolikos, Martynas apsikrikštijo. Paveiktas savo bičiulių prašymų, tribūno pareigų iškart nemetė tas, kuriam nuoširdi bičiulystė buvo svarbesnė. Jis davė žodį, kad išsižadės šio pasaulio, pasibaigus tribūnato laikui; šito belaukdamas, Martynas beveik dvejus metus po krikšto priėmimo tik menamai kariavo.

Tuo tarpu barbarams įsiveržus į Galiją, imperatorius Julijonas, sušaukęs visą kariuomenę prie Vormso miesto, ėmė kariams dalyti pinigines dovanas ir, kaip įprasta, raginti kiekvieną skyrium kovoti, kol galiausiai visi pakilo į kovą. Manydamas, kad pats laikas prašytis atleidžiamam iš pareigų ir nusprendęs, kad jam, neketinančiam kovoti, nedera priimti piniginę dovaną, Martynas tarė: „Iki šiolei kariavau tau, cezari; akivaizdu, kad dabar turiu kautis už Dievą. Tegu tavo pinigus priima tas, kuris ketina kariauti; aš – Kristaus karys, man negalima kariauti“.

Išklausęs jo žodžius, tironas pratrūko riaumoti, sakydamas, kad Martynas išsižada karybos, bijodamas būsimos kovos, o ne dėl tikėjimo. Tačiau Martynas, bebaimis ir tvirtesnis už jame kilusį išgąstį, tarė: „Jei tai priskiriama baimei, o ne tikėjimui, rytojaus dieną beginklis stosis kariuomenės priekyje ir Viešpaties Jėzaus vardu, ginamas ne skydo ar šalmo, bet kryžiaus ženkle, saugiai prasibrausiu į priešų gretas“. – Taigi buvo liepta Martyną saugoti, kad įvykdytų, ką sakęs, ir beginklis stotų prieš barbarus. Tačiau kitą dieną priešai atsiuntė taikos pasiuntinius, atiduodami visa, kas jiems priklauso, ir patys pasiduodami. Tad kas galėtų suabejoti tuo, kad iš tikrųjų tai nebuvo švento žmogaus, kurio vertėtų nesiūsti į mūsų beginklio, pergalė? Ir nors gailėstingasis Viešpats galėjo apsaugoti savo karį,

atsidūrusį tarp priešo kardų ir strėlių, tačiau Jis atėmė būtinybę kariauti, idant kitų mirtys nepaveiktų šventojo akių. Vardan savo kario Jis neturėjo skirti kitokios pergalės, kaip tik tokią, kad priešai būtų įveikti be kraujo, ir niekas nemirtų.

Vėliau, palikęs karinę tarnybą, Martynas nuvyko pas šventą Hiliarą, Puatjė vyskupą, kurio globa Dievo reikaluose tada buvo laukiama ir žinoma, ir kuriam laikui pas jį pasiliko. Tas Hiliaras, skyręs Martynui diakono pareigas, stengėsi tvirčiau jį prisirišti ir dieviška tarnystė suvaržyti. Tačiau Martynas vis priešinosi, sakydamas esąs nevertas. Protingas vyras suprato, kad yra tik vienas būdas, galintis jį sulaikyti, – skirti tokias pareigas, kurias einant pasirodytų neteisybės vieta. Taigi paskyrė jį egzorcistu. Šio paskyrimo Martynas neatsisakė, kad neparodytų niekinąs tas pareigas lyg žemesnes.

Po kiek laiko per miegus Martynas buvo paragintas pamaldžiai pasirūpinti ir aplankyti gimtinę bei tėvus, kurie vis dar buvo pagonys. Šventam Hiliarui leidus, Martynas iškeliavo, gausybės jo prašymų ir ašarų įpareigotas sugrįšti. Pasakojama, kad liūdnas jis išsiruošė į tą kelionę, broliams paliudijus, jog teks ištverti daugel nesėkmių. Vėliau jų žodžiai pasitvirtino.

Pirmiausia, aplinkiniais keliais keliaudamas per Alpes, jis pateko į plėšikų rankas. Kai vienas jų kirviu užsimojo jam virš galvos, kitas dešine ranka sustabdė užsimojusiojo smūgį. Surišęs rankas už nugaros, Martynas buvo atiduotas vienam plėšikui, turėjusiam jį sergėti ir apiplėšti. Nusivedęs Martyną į atokesnę vietą, plėšikas ėmė klausinėti, kas jis esąs; Martynas atsakė esąs krikščionis. Tada plėšikas paklausė, ar jis bijo, ar ne. Martynas kuo tvirčiausiai atsakė, dar niekada nebuvęs toks saugus – jis žino, kad būtent išbandymuose sulauksias Dievo gailestingumo. Ir pridūrė, kad jis labiau kremtasi dėl jo, kuris nevertas Kristaus gailestingumo, nes verčiasi grynų plėšikavimu. Ėmęs kalbėti apie Evangeliją, jis skelbė plėšikui Dievo žodį. Ko laukti? Plėšikas įtikėjo ir, palydėjęs Martyną, parodė jam kelią, prašydamas, kad melstų Viešpatį už jį. Po to tą plėšiką matė

gyvenant pamaldų gyvenimą, mat sakoma, kad tai, ką anksčiau pasakojome, buvo išgirsta iš jo paties.

Taigi Martynas traukė toliau ir jau buvo palikęs Milaną, kai kelyje sutiko velnią žmogaus pavidalu. Velnias paklausė, kur jis keliauja. Gavęs iš Martyno atsakymą, kad jis keliaujas ten, kur Viešpats šaukia, velnias tarė jam: „Kur beeitum, velnias pastos tau kelią“. – Tada Martynas pranašo balsu jam atsakė: „Viešpats yra su manim: aš nebijau; ką gali padaryti man žmogus“. – Ir priešas tuoj pat dingo jam iš akių.

Taigi kaip sieloje ir širdyje buvo sumanęs, Martynas išvadavo motiną iš pagoniško paklydimo, ir, nors tėvas pasiliko klaidatikystėje, tačiau savo pavyzdžiu Martynas išgelbėjo daug žmonių.

Kai arijoniškoji erezija paplito po visą pasaulį ir ypač Ilyrijoje, Martynas beveik vienas aršiai kovėsi prieš žynių klastą ir ištverė daugybę kančių: jis buvo ir viešai nuplaktas rykštėmis, ir galiausiai priverstas išvykti iš miesto. Grįždamas į Italiją, Martynas sužinojo, kad, pasitraukus šventam Hiliarui, kurį eretikai privertė tapti tremtiniu, tarp dviejų Galijų liko pakrikusi bažnyčia. Taigi Milane jis įkūrė sau vienuolyną. Ten jį žiauriai persekiojo Auksentijus, arijonų įkvėpėjas ir vadas, ir, apkaltinęs daugybe neteisysbių, išvijo iš miesto, palydėdamas smūgiais. Martynas ramus atkako į Galinarijos salą, lydimas vieno kunigo, didžiai dorybingo žmogaus. Čia kurį laiką jis maitinosi žolių šaknimis; kartą suvalgė nuodingąjį čemerį, kaip sakoma, piktžolę. Pajutęs nuodų veikimą ir besiartinančią mirtį, Martynas gresiantį pavojų atrėmė malda ir visas skausmas čia pat praėjo.

Po kiek laiko Martynas sužinojo, jog, karaliui pasigailėjus, šventam Hiliarui buvo atleista, ir išsirengė pasitikti jo, grįžtančio į Romą. Taigi Martynas nuvyko į miestą. Kadangi Hiliaras jau buvo praėjęs, sekė jo pėdomis. Kai buvo kuo maloniausiai jo sutiktas, netoli nuo miesto įkūrė sau vienuolyną.

Tuo laiku prie Martyno prisidėjo vienas katechumenas, trokšantis pasisemti švenčiausio vyro žinių. Tačiau po kelių dienų

ligos pakirstas jis ėmė karščiuoti. Dievo vyro nebuvo tris dienas, o grįžęs jis rado jo kūną jau be sielos. Mirtis ištiko taip staiga, kad katechumenas paliko žmonių pasaulį, nespėjęs net apsikrištyti. Vienuolyne paguldytą kūną lankė, vykdydami liūdną pareigą, gedintys broliai, kai pasirodė Martynas, verkiantis ir vaitojantis. Visa širdimi atsidavęs Šventajai Dvasiai, jis liepė broliams išeiti iš celės, kurioje gulėjo kūnas, ir, užrakinęs duris, atsigulė ant mirusio brolio besielio kūno. Kurį laiką meldėsis ir per Dvasią pajutęs, kad Viešpaties galia jau čia, truputėlį kilstelėjo ir, įsmeigęs akis į mirusiojo veidą, ramus laukė savo maldos ir Viešpaties gailestingumo išsipildymo. Pagaliau, praėjus beveik dviems valandoms, Martynas pastebėjo, kad mirusysis pamažu ima judinti sąnarius ir, atmerkęs akis, pradeda žvalgytis. Tada balsiai prakalbęs į Viešpatį, dėkodamas visą celę pripildė šauksmo. Tai išgirdę, tuoj pat įlėkė stovėjusieji už durų; jie išvydo neįtikėtiną reginį – tas, kurį paliko mirusį, buvo gyvas. Grįžęs į gyvenimą, katechumenas nedelsiant apsikrikštijo ir nugyveno dar daugel metų. Tas žmogus dažnai pasakodavo, kad atsiskyręs nuo kūno, nuvestas prie Teisėjo tribunolo bei paskirtas į tamsias vietas ir prastų žmonių spūstį, jis gavo griežtą bausmę. Tada du angelai paminėjo Teisėjui, kad jis esąs tas, už kurį meldė Martynas. Per tuos du angelus buvo liepta parvesti jį atgal, patikėti Martynui ir grąžinti į ankstesnį gyvenimą. Nuo šio laiko sužibo švento vyro vardas; tas, kurį visi laikė šventu, buvo vadinamas dar ir galingu bei tikru apaštalu.

Neilgai trukus Martynas, kaip buvo įprasta tuo laikmečiu, keliavo per vieno garbingo vyro, Lupicino, žemes, ir sustojo, išgirdęs gedinčios minios šauksmą ir aimanas. Susirūpinęs jis priėjo arčiau ir paklausė, ką reiškia šios raudos. Jam buvo atsakyta, kad vienas iš šeimynykščių, jaunas vergas, atėmė sau gyvybę kilpoje. Tai sužinojęs Martynas užėjo į kambarį, kuriame gulėjo kūna, išprašė visus žmones ir, išsitiesęs ant to kūno, kurį laiką meldėsi. Netrukus atgijus veidui ir atsivėrus akims, mirusysis bematant atsisėdo. Atkakliai

stengdamasis atsikelti, įsitvėręs švento vyro dešinės, jis atsistojo ant kojų ir taip drauge su juo nuėjo iki namų prieangio, stebint visam būriui žmonių.

Beveik tuo pat metu švento Martyno buvo prašoma tapti Tūro bažnyčios vyskupu. Kadangi buvo sunku išprašyti jį iš vienuolyno, vienas prasciokas miestietis, dėdamasis, kad susirgo jo žmona, puolė Martynui po kojų ir prikalbino jį išeiti. Miestelėnų minioms išsiri-kiavus kelyje, jų saugomas Martynas buvo atlydėtas iki pat miesto. Nuostabiu būdu neįtikėtina daugybė žmonių ne tik iš to miesto, bet ir iš kaimyninių susirinko balsuoti. Visų buvo vienas noras, tas pats troškimas, tas pats sprendimas – Martynas yra labiausiai vertas būti vyskupu, ir bažnyčia bus laiminga, turėdama tokį dvasininką. Tačiau keletas žmonių ir kai kurie vyskupai, kurie buvo pakviesti rinkti vyskupą, bedieviškai priešinosi, sakydami, kad Martynas esąs paniekos vertas asmuo, nevertas būti vyskupu, niekingo veido, skarmalais apsitaisęs, susivėlusiais plaukais. Tačiau žmonės, likę prie ankstesnio sprendimo, išjuokė beprotystę tų, kurie kalbėjo, norėdami šviesųjį vyrą supeikti. Taigi nebeliko nieko kito, kaip tik pasielgti taip, kaip Viešpaties valia reikalavo žmonės.

Sakoma, kad iš ten buvusių vyskupų ypatingai priešinosi toks Defensorius. Reikia pastebėti, kad tada jis buvo griežtai sudraustas pranašingu skaitiniu. Kadangi atsitiktinai ten nebuvo skaitovo, tą dieną turėjusio skaityti skaitinį, patarnautojai sutriko, ir belaukiant to, kuris neatėjo, vienas iš ten esančių paėmė psalmyną ir perskaitė pirmą pasitaikiusią eilutę. Ši psalmė buvo tokia: „Mažylių ir kūdikių lūpomis susikūrei šlovę savo varžovams sutramdyti, kad nutildytum savo priešą ir maištautoją“. Ją perskaičius, žmonės puolė šaukti, nesutinkančioji dalis prisijungė, ir nutiko taip, kad ši psalmė buvo perskaityta Dievo valia, idant Defensorius, kuris kaip priešas buvo parodytas ir sunaikintas, iš kūdikių ir žindomųjų burnos Martyno asmeniu sukūrus Viešpaties pašlovinimą, – taigi idant jis išgirstų sprendimą dėl savo elgesio.

Kaip ir kiek Martynas, jau priėmęs vyskupiją, save pranoko, ne mūsų jėgoms atskleisti. Jis atkakliai stengėsi išlikti toks pats, koks buvo anksčiau – liko toks pats nusižeminęs širdyje, taip pat skurdžiai apsirengęs; pilnas gerumo ir dėkingumo vykdė vyskupo pareigas, tačiau neišsižadėjo sumanymo grįžti vienuolystėn. Kurį laiką jis naudojosi prie bažnyčios esančia nedidele cele. Vėliau, nebegalėdamas tvirti besilankančiųjų nerimasties, už dviejų mylių nuo miesto pastatė sau vienuolyną; ta vieta buvo tokia slapta ir atoki, kad jis jau nebetroško dykumos vienatvės. Vienoje pusėje vienuolyną supo skardinga aukšto kalno uola, kitą pusę truputėlį išsilenkdama juosė Ligerio upė. Ten buvo galima patekti tik vienu siauru keliu. Martynas turėjo ten iš šakų suręstą celiukę. Ir daugelis brolių taip pat; didžioji dalis buvo įsirengę sau buveines uolos angose. Ten gyveno aštuoniasdešimt mokinių, kurie buvo auklėjami švento mokytojo pavyzdžiu. Nė vienas čia neturėjo jokios nuosavybės, visa buvo laikoma bendrai. Niekam nebuvo leidžiama nei pirkti, nei parduoti, kaip dažniausiai pratę vienuoliai. Čia nebuvo užsiimama jokių menu, dirbo tik raštininkai, tačiau šiam darbui buvo skiriami jaunesnieji, o vyresni atsidėjo maldai. Retas kuris išeidavo iš savo celės, nebent rinkdamiesi į maldos vietą. Valgydavo visi drauge po pasninko valandos, niekas nebuvo ragavęs vyno, nebent tas, kurį priversdavo liga. Didžioji dalis vilkėjo ašutines iš kupranugarių šerių, o dėvėti švelnesnį apdarą prilygo nusikaltimui. Ir ypatingą nuostabą kėlė tai, kad daugelis jų buvo kilmingieji, kurie ilgą laiką auklėti kitaip, ryžosi tokiam nusižeminimui ir pakantumui. Daugelis iš jų vėliau tapo vyskupais. Ar yra koks miestas ar bažnyčia, kuri nenorėtų turėti savo dvasininko iš Martyno vienuolyno?

Tačiau pereisiu prie likusių Martyno dorybių, kurias jis atskleidė, būdamas vyskupu. Tryre viena mergaitė sunkiai sirgo paralyžiumi, ir jau ilgą laiką jos kūnas nepajėgė atlikti jokio žmogui būdingo judesio – iš visų pusių apmirusi, ji vos begaudė kvapą. Nuliūdę šalia stovėjo artimieji, laukdami tik mirties, kai staiga buvo pranešta,

kad į tą miestą atvyko Martynas. Tai sužinojęs, mergaitės tėvas net dusdamas nulėkė prašyti dukrai pagalbos. Martynas kaip tik buvo įėjęs į bažnyčią. Ten žmonėms stebint ir esant daugybei kitų vyskupų, raudodamas senolis apkabino Martyno kelius ir tarė: „Mano duktė miršta nuo bjaurios ligos ir – tai žiauriau už pačią mirtį – tėra gyva tik dvasia. Meldžiu nueiti pas ją ir palaiminti; tikiu, kad tavo dėka jai grįš sveikata“.

Martynas, išklausęs jo žodžius, sutriko, apstulbo ir atsisakė, tardamas, kad jis neturi tokių galių, kad senolis suklydo, taip manydamas, ir kad jis nesąs vertas, jog Viešpats per jį parodytų savo galybės ženklą. Neatlyžo ašaromis apsipykęs tėvas ir maldavo aplankyti jo leisgyvę dukterį. Galiausiai juos apstoję vyskupai privertė Martyną nueiti. Martynas atėjo į mergaitės namus, kur prie durų susirinkusi didžiulė minia laukė, ką gi darys Dievo tarnas. Pirmiausia Martynas, išsitiesęs ant žemės, meldė suteikti ginklų, kurie, esant tokioms aplinkybėms, jam buvo pažįstami. Po to, atidžiai pažvelgęs į ligonę, paprašė paduoti aliejaus. Jį palaiminęs, įliejo į mergaitės burną švento skysčio, ir jai tuoj pat grįžo balsas. Tada, palytėjus kiekvieną skyrium, po truputėlį ėmė atgyti jos kūno dalys.

Tuo pačiu laiku vieno buvusio konsulo Tetradijaus tarnas buvo apsėstas demono ir kentė baisų skausmą. Martyno buvo paprašyta uždėti ant jo ranką, tad šventas vyras liepė atvesti tarną pas jį. Tačiau dvasios niekaip nepavyko išvyti iš tos buveinės, kurioje ji įsitaisė; ji siautėjo prieš atėjusius, nirtulingai kandžiodamasi. Tada Tetradijus puolė šventam Martynui po kojų, prašydamas, kad jis nueitų į namus, kuriuose buvo demonas. Martynas atsakė negalįs eiti į netikėlio ir pagonio namus – mat tuo laiku Tetradijus vis dar buvo įklimpęs pagonybės paklydime. Taigi Tetradijus pažadėjo tapti krikščionimi, jei demonas bus išvytas iš berniuko. Taip Martynas, uždėjęs ranką ant berniuko, išvarė iš jo nelabąją dvasią. Tai išvydęs, Tetradijus įtikėjo į Viešpatį Jėzų Kristų, tuoj pat tapo katechumenu ir netrukus buvo pakrikštytas, ir visados su neįtikėtina meile garbino

Martyną kaip savo išgelbėtoją. Martynas pasižymėjo tokia didele gydymo malone, kad kone kiekvienas ligonis, atėjęs pas jį, tuojau pat pasveikdavo.

Vieną dieną velnias, paleidęs priekyje savęs purpurinę šviesą ir pats ja apsigaubęs, kad lengviau apgautų pasisavinto spindesio šviesumu, apsvilkęs karališku apdaru, karūnuotas diadema iš brangakmenių ir aukso, šviesiu ir džiaugsmingu veidu, kad niekaip nepalaikytum jo velniu, atsistojo celėje šalia besimeldžiančio Martyno. Vos tik į jį pažvelgęs, Martynas buvo apžilpintas; juodu ilgai tylėjo. Tada pirmas prakalbo velnias: „Ar žinai“, – paklausė jis, – „Martynai, ką matai? Aš esu Kristus, greitai nusileisiantis žemėn, bet iš pradžių panoręs pasirodyti tau“. – Kadangi Martynas vis tylėjo ir į tai nieko neatsakė, velnias išdrįso pakartoti įžūlų pareiškimą: „Martynai, ko abejoji? Patikėk, juk matai. Aš esu Kristus!“ – Tada, Dvasiai apreikškus, kad tai ne Viešpats, bet nelaboji dvasia, Martynas tarė: „Viešpats Jėzus nepranašavo, jog ateis, apsisiautęs purpuru ir spindėdamas diadema. Nepatikėsiu, kad matau Kristų, nepamatęs Jo apsirengusio ir atrodančio taip, koks Jis buvo kentėdamas, ir priekyje nešančio kryžiaus ženklą“. – Tai išgirdęs, velnias tuoj pat pranyko it dūmas. O celė taip pasmirdo bjauriu kvapu, kad tapo aišku čia buvus velnią. Kad viskas vyko būtent taip, kaip paminėjau aukščiau, iš paties Martyno lūpų sužinojau“.

1101 Egzorcistas – katalikų dvasininkas, turintis tris žemuosius šventimus, duodančius teisę daryti egzorcizmus, t. y. liturginius veiksmus, apsaugančius žmogų ar daiktą nuo piktųjų dvasių.

1102 Viešpats yra su manim: aš nebijau; ką gali padaryti man žmogus? – cituojama Ps 117 (118), 6.

1103 Arijonizmas – krikščionybės srovė, atsiradusi IV a. Rėmėsi Arijaus skelbta Švč. Trejybės koncepcija. Arijonai laikė Kristų Dievo Sūnumi, bet nepripažino Jo esant savo esme lygaus Dievui Tėvui. I Nikėjos (325 m.) ir I Konstantinopolio (381 m.) Susirinkimai pasmerkė arijonizmą kaip ereziją.

- 1104 Galinarija – nedidelė salelė Ligurijoje, Italijos šiaurėje.
- 1105 Čemerys – žolė, naudota kaip vaistas nuo pamišimo.
- 1106 Kadangi Tūro žmonės neturėjo vyskupo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Vita sancti Martini* (9, 1) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 12).
- 1107 Mažylių ir kūdikių lūpomis susikūrei šlovė – cituojama *Ps* 8, 3 (Antano Rubšio vertimas).
- 1108 Vieną dieną stovėdamas prie kapo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Vita sancti Martini* (9, 1); Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (VII, 12).
- 1109 Valentinianus – Romos imperatorius 364–375 m.
- 1110 Švento Martyno mokinių Severo ir Galo *Dialoge* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Dialogi* (II, 5) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVIII, 24).
- 1111 Tame pačiame *Dialoge* pasakojama, kaip Martynas prikėlė iš numirusiųjų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio pastraipa atliepia Sulpicijaus Severo *Dialogi* (II, 2) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVIII, 23).
- 1112 Kai vienoje šventovėje buvo užkurta ugnis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Vita sancti Martini* (14, 1).
- 1113 Ir dar, kaip pasakojama šiame *Dialoge* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Dialogi* (III, 14).
- 1114 Vienoje vietovėje Martynas sugriovė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio pastraipa atliepia Sulpicijaus Severo *Vita sancti Martini* (13, 1) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVII, 13).

1115 Kartą Martynas pamatė šunis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Dialogi* (II, 9) ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XVIII, 26).

1116 Pakeliui į Paryžių sutikęs – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Vita sancti Martini* (18, 3) ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XVII, 15).

1117 Dalyvaudamas vyskupų susirinkimuose – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Dialogi* (II, 1).

1118 Minėtame *Dialogue* sakoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Dialogi* (II, 13).

1119 Kartą Martynas buvo pakviestas imperatoriaus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Vita sancti Martini* (20) ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XVII, 16).

1120 Būdamas aukščiausio rango šventikas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Vita sancti Martini* (26, 5).

1121 Jo lūpose niekuomet nebuvo nieko kito – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Vita sancti Martini* (27, 1).

1122 Minėtame *Dialogue* pasakojama – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Dialogi* (II, 3).

1123 Kaip pasakojama legendoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Vita sancti Martini* (26, 3).

1124 Severas laiške Euzebijui pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Epistola ad Eusebium* (10).

1125 Arkidiaconas – vyresnysis diakonas, vyskupo padėjėjas katedroje (daugiausia ūkio reikalams).

1126 Tunika – romėnų apatinis drabužis, berankoviai marškiniai.

1127 Kapa – katalikų dvasininkų liturginis drabužis – puošnus po kaklu susegamas apsiaustas be rankovių, su pelerina; vilkimas per procesijas, laidotuves.

1128 Minėtame *Dialoge* pasakojama – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šios pastraipos pradžioje pateiktas pasakojimas atliepia Sulpicijaus Severo *Dialogi* (II, 1).

1129 Pasakodamas šį stebuklą mokytojas Jonas Beletas dar priduria – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (163).

1130 Minėtame *Dialoge* pasakojama – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Dialogi* (II, 3).

1131 Vieną dieną velnias pasirodė imperatoriaus pavidalu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Vita sancti Martini* (25).

1132 Kandė – miestas Prancūzijos vakarinėje dalyje (orig. *Condatensis dyocesis*, pranc. *Candé*). Maggioni's komentaruose nurodo, kad nuorašas V* nuo šios pastraipos toliau pateikia tokį pasakojimą: „Šventas Martynas nuo seno žinojo savo šlovingos mirties valandą ir pranešė broliams, kad jau artinasi jo atsiskyrimas nuo kūno. Tuo tarpu jam reikėjo aplankyti Kande diecezijos bažnyčią. Kadangi tos bažnyčios klierikai tarpusavyje nesutarė, Martynas norėjo įvesti ramybę, ir net žinodamas savo dienų baigties laiką, neatsisakė ten vykti. Jis manė geru savo dorybių užbaigimu būsiant palikti broliams gražintą bažnyčios ramybę. Taigi Martynas išsiruošė kelionėn su švenčiausia savo mokinių palyda, kuri paprastai jį lydėdavo. Keliaudami jie išvydo paukščius narus, upėje tykančius žuvų ir vis kemšančius laimikį į plėšrius nasrus. „Taip elgiasi demonai“, – tarė Martynas, – „jie tyko neatsargiųjų, čiumpa nežinančiuosius, sučiup-

tus praryja ir niekaip negali jais pasisotinti“. – Paskui galinga žodžių jėga Martynas paliepė paukščiams palikti vandenį, kuriuose jie plaukiojo, ir keliauti į išdžiūvusias ir nuošalias vietas. Neįtikėtinu būdu jis paskelbė tiems paukščiams paliepiamą, kuriuo buvo pratęs vyti demonus, ir visi sparnuočiai, susispietę į būrį, paliko upę ir patraukė į kalnus ir miškus. Daugelis stebėjosi, matydami Martyno galią net paukščiams įsakinėti.

Kurį laiką likęs to kaimo bažnyčioje, į kurią atvyko, ir įskiepijęs santarvę tarp klierikų, Martynas panūdo grįžti į vienuolyną, bet pajuto, kad senka jo kūno jėgos. Sušaukęs mokinius, jis pranešė jau mirštąs. Tada visi ėmė sielvartauti, aimanuoti ir vienu balsu raudoti: „Kodėl, tėve, mus palieki? Kam mus paliktus patikėsi? Juk plėšrūs vilkai pavydi tavo kaimenei. Kas sulaikys jų puolimą, piemeniui kritus? Žinome, kad tu trokšti Kristaus, tačiau tavasis atlygis yra sveikas, nesumažės atidėtas, tad verčiau pasigailėk mūsų, kuriuos palieki“. – Martynas, sujaudintas jų ašarų – mat visuomet giliai širdyje jautė gailėstį, – pats ėmė verkti; ir, kreipdamasis į Viešpatį, ašarotu veidu kalbėjo: „Viešpatie, jei tavo tautai vis dar esu reikalingas, neatsisakau dirbti. Tebūnie tavo valia“.

Iš tikrųjų atsidūręs tarp vilties ir meilės, Martynas nežinojo, ko labiau nori, mat nenorėjo nei šių žmonių palikti, nei nuo Kristaus ilgiau būti atskirtas. Vis dėlto nieko sau nežadėdamas ir savo pageidavimams nepasiduodamas, bet visiškai atsidavęs Viešpaties valiai ir galybei, šiais žodžiais trumpai pasakė: „Išties sunki, Viešpatie, yra kūniškų pareigų kova, bet, jei negana to, kad grūmiausi iki šiolei, jei liepsi man vis dar dirbti tą patį darbą ir lyg sienai ginti tavo stovyklą, neatsisakysiu, taip pat neatsisakysiu ir nusilpti; pamaldžiai vykdysiu iš tavęs gautus nurodymus, vadovaudamasis tavo ženklais. Kariausiu, kiek tik liepsi, nors ir trokštu poilsio po sunkaus darbo. Tačiau siela įveikia metus, ir aš nemoku pasiduoti senatvei, bet jei jau pagailėsi mano amžiaus, man bus gera. Viešpatie, tebūnie tavo valia. Tu saugok tuos, dėl kurių aš būgštauju“.

Koks nepaprastas, neapsakomas, vargo neįveiktas ir mirties nenugalimas tas, kuris nepalinko nė į vieną pusę; nei mirties jis neišsigando, nei gyventi neatsisakė. Nors jau kelios dienos jį krėtė karštinė, tačiau Martynas nesiliovė dirbęs Dievui – naktimis meldamasis ir budėdamas, vertė silpstančius sąnarius tarnauti dvasiai. Savo puikiamе guolyje ant pelenų ir ašutinės atsigulęs, mokiniams prašant leisti bent menką dangalą jam patiesti, Martynas kalbėjo: „Nedera, mano sūnaičiai, krikščioniui mirti kitaip, nei ant ašutinės ir pelenų. Jei kitokį pavyzdį jums paliksiu, aš nusidėsiu“. – Akis ir rankas visada nukreipęs į dangų, Martynas neleido nepalaužiamai sielai ilsėtis nuo maldos. Kai kunigai, kurie tuokart buvo prie jo susirinkę, prašė palengvinti kūno skausmus ir pasiversti ant šono, Martynas atsakė: „Leiskite, broliai, leiskite man verčiau dangų regėti nei žemę, idant siela, jau besirengianti žengti savo keliu, kryptų link Viešpaties“. – Tai pasakęs Martynas pamatė netoliese stovintį velnią. Ir paklausė: „Ko stovi čia, kraujo ištroškęs žvėrie? Nerasi manyje nieko nelabo. Abraomo glėbis mane priglaus“. – Šiais žodžiais suniekinęs velnią, Martynas, pasirengęs dieviškiems darbams, išleido sielą dangun.

Ten buvusieji mums paliudijo jau besieliamo kūne regėję šlovingo žmogaus šlovę: Martyno veidas spindėjo ryškiau už šviesą, nors ir kitų kūno dalių netemdė nė menkiausia dėmelė. Rodės, kad kitose kūno dalyse, kaip ir veide, spindi vaiko grožis, duotas ne tuo būdu, kurio reikia gėdytis, bet amžinuoju. Ir kas galėtų patikėti, kad jis, skaidresnis už stiklą, baltesnis už pieną, kada nors buvo apgaubtas ašutinės ar kritęs į pelenus? Tai jis buvo parodytas būsimo prisikėlimo šlovėje ir pakeisto kūno pavidale, dvasininkų brangakmenis.

Sunku patikėti, kokia gausybė žmonių susirinko palydėti mirusiojo. Visas miestas veržėsi sutikti kūną. Visi, susirinkę iš laukų ir iš kaimų, net iš kaimyninių miestų, buvo ten. Kaip sielvartavo žmonės, kaip aimanavo giliai liūdintys vienuoliai, kurių, sakoma, tądien susirinko beveik du tūkstančiai! Ypatinga buvo Martyno šlovė, jo

pavyzdžiu Viešpaties tarnystėn užderėjo tiek palikuonių. Iš tiesų vedė prieš save besielis ganytojas savo kaimenės, tos šventos gausybės blyškias minias ir apsiaustais vilkinčius būrius, ir senolius, nusipelnčius darbais, ar tironus, prisiekusius Kristaus sakramentams. Ten buvo būrys mergaičių, ir jos iš drovumo laikėsi neraudojusios; jautėsi, kad apskritai visi žmonės veikiau džiūgauja, kad jį Viešpats jau laiko savo glėbyje, o ne gedi dėl šventojo, vaizduodami džiaugsmą, kad gedi. Jei verkti neleido tikėjimas, tai aimanas išvijo meilę; juk džiaugsmas dėl jo šlovės buvo toks didelis, koks dievobaimingas buvo sumišimas dėl jo mirties. Tad atleisk verkiantiems, padėkok besidžiaugiantiems, nes ir džiaugtis Martynu, ir verkti Martyno yra gera. Mat kiekvienas pranoksta save tuo, kad kenčia, ir yra jam skolingas dėl to, kad džiaugiasi. Rauduoja kone visa bažnyčia, netekusi tokio dvasininko, o rojus džiūgauja, priėmęs tokį šventąjį. Žmonės aimanuoja, o angelai linksmiasi. Dvasininkai dejuoja, o šventųjų choras džiaugiasi.

Taigi minia, dangiškų himnų giedodama, atlydėjo švento žmogaus kūną iki pat kapavietės. Jei norit, tai būtų galima palyginti su pasauliečių eiseną – tik, sakyčiau, ne laidotuvių, bet triumfo. Kas panašaus į Martyno laidotuves? Anie veda prieky savo vežimų už nugarų surakintus belaisvius; o paskui Martyno kūną eina tie, kurie jo vedini nugalėjo pasaulį; anuos palaidais plojimais pagerbia žmonių beprotystę, o Martynui plojama dieviškomis psalmėmis, Martynas pagerbiamas dangiškais himnais. Anie po triumfo saviškius nuveja į baisų pragarą, o Martynas, kupinas džiaugsmo, išlaisvina Abraomo glėby. Šis Martynas, vargšas ir kuklus, įžengia į dangų turtingas.

Martynas mirė aštuoniasdešimt pirmais savo gyvenimo metais ir trisdešimt šeštais vyskupavimo metais. Nuo Viešpaties Kančios iki švento Martyno išėjimo suskaičiuojama keturi šimtai dvylika metų; miręs kaime, savo Kande diecezijoje, Martynas iš šio pasaulio laimingai nukeliavo pas Kristų. Jam bekeliaujant, ten suspindo angelų choras, kurio skambesį girdėjo daugelis“.

1133 Keliaudamas jis išvydo paukščius narus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sulpicijaus Severo *Epistola III (ad Bassulam)* ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XVIII, 32).

1134 Kurį laiką užtrukęs toje diecezijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XVIII, 32).

1135 Jam mirštant ten susirinko – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (172, 9). Tūras – miestas centrinėje Prancūzijoje, dab. Endro ir Luaros departamento centras.

1136 Sekmadienį šventas Severinas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (172, 10), taip pat Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XVIII, 33).

1137 Kaip pats viename laiške liudija – pasak prancūzų komentatorių, tai užuomina į Sulpicijaus Severo *Epistola ad Aurelium diaconum* (1–6).

1138 Kai vienuolis Severas, aprašęs Martyno gyvenimą, lengvai prisnūdo po rytmetinių pamaldų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (172, 10) ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XVIII, 33).

1139 Dar tą dieną šventas Ambraziejus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šios pastraipos pradžia ir didesnė jos dalis atliepia Jono iš Mėli *Abbreviatio in gestis sanctorum* (172, 10) ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XVIII, 33).

1140 Jo vilkėtą kapą, kaip sako mokytojas Jonas Beletas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (163).

1141 Praėjus šešiasdešimt ketveriems metams – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XX, 37).

1142 Odonas, Kliuni abatas, pasakoja – prancūzų leidimo komentatoriai teigia, kad ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo Odonas iš Kliuni veikalą *De reversione beati Martini ad Burgundiam* (BHL 5633, skilt. 835).

1143 Susitraukęs – pasak prancūzų komentatorių, ši negalia (lot. *contractus*) ypač dažnai minima Viduramžių literatūroje ir reiškia sunkią sąnarių deformaciją.

1144 Dar pasakojama, kad tuo laiku buvo du bičiuliai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia pseudo šv. Odonas iš Kliuni *De reversione beati Martini ad Burgundiam* (ed. cit., skilt. 834).

1145 Ambraziejus apie šventą Martyną taip sako – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Praefationes* (CXXIX, p. 294–295, ed. Frei; II, p. 2, ed. Heimming).

CLXIII. APIE ŠVENTĄ BRICIJŲ

1146 Bricijus, švento Martyno diakonas, labai pavydėjo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas šioje pastraipoje atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XVIII, 41) ir Grigaliaus Tūriečio *Historia Francorum* (II, 1).

1147 Verčelis (lot. *civitas Vercellensis*, it. *Vercelli*) – miestas Italijoje, Pjemonto regione.

CLXIV. APIE ŠVENTĄ ELZBIETĄ

1148 Ant tavęs praeis septyni laikai – cituojama *Dan* 4, 29.

1149 Dievo amžinybėje klesti, Dievo teisingume šviečia, Dievo gerume džiaugiasi – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *De civitate Dei* (XI, 24).

1150 Šviesiausioji Vengrijos karaliaus duktė Elzbieta – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 136).

1151 Gamtos Kūrėjas tam tikru būdu iškelė ją virš gamtos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog didžioji šios pastraipos dalis atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Guda, 260–277, 285–288, 300–308) ir *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 425–430).

1152 Augant amžiui, augo ir Elzbietos pamaldumas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šios pastraipos pradžia atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Guda, 309–328).

1153 O kad žemiški pasisėkimai jos pernelyg nemasintų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šios pastraipos antra pusė atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Guda, 329–345).

1154 Toji, kuri turės trisdešimterioją vaisių – primenama *Mk* 4, 8, 20.

1155 Kai išmintingai suvaldė ir nekaltai nugyveno merginos amžių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šios pastraipos pradžia atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 452–457).

1156 Konradas iš Marburgo (tarp 1180 ir 1200–1233), artimas šv. Elzbietos draugas, buvo griežtas ir asketiškas žmogus, taip pat negailestingas inkvizitorius (popiežius Grigalius IX buvo pavedęs persekioti eretikus Vokietijoje).

1157 Landgrafas – viduramžiais Vokietijoje valdančiojo kunigaikščio titulą turintis asmuo.

1158 Ji taip karštai meldėsi, kad pakeliui į bažnyčią net tarnaitės greitu žingsniu pralenkdavo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog didesnė šios pastraipos dalis iki pabaigos atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 527–590).

1159 Elzbieta buvo tokia nusižeminusi, kad iš meilės Dievui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 431–444).

1160 Per rogacijas ji visuomet eidavo paskui procesijā basa – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 657–681).

1161 Meisenas (lot. *civitas Mesenensis*, vok. *Meißen*) – miestas Saksonijoje (Vokietija), Elbės upės slėnyje.

1162 Elzbietos nusižeminimą šlovina ir tai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 445–452).

1163 Elzbieta buvo tokia griežta sau ir susilaikanti, kad savo kūną marino – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas šiose dviejose pastraipose atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 458–488; 612–615; 736–758).

1164 Nors Elzbieta buvo pažabojusi save susilaikymu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 688–711).

1165 Kartą atsitiko taip, kad Elzbieta vienai vargšei atidavė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog antra šios pastraipos dalis atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 867–876).

1166 Elzbieta dažnai su tarnaitėmis savo rankomis verpdavo vilną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 682–687).

1167 Kremona (lot., it. *Cremona*) – miestas šiaurės Italijoje.

1168 Ji maitino alkstančiuosius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 759–768).

1169 Ji girdydavo ištroškusius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 825–843).

1170 Ji suteikdavo prieglobstį keliauninkams ir vargšams – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas didesnėje šios pastraipos dalyje atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 771–786; 799–811).

1171 Elzbieta liepė pirkti puodelius, stiklo žiedelius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 812–824).

1172 Šventa Elzbieta, trokšdama, kad jos vyras savo jėgų ginklus nukreiptų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas didesnėje šios pastraipos dalyje atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 922–933).

1173 Tave, Dieve, šloviname – „Te deum laudamus“, iškilmingas himnas Dievui Tėvui ir Sūnui, dažnai giedamas per rytmetines pamaldas.

1174 Kai po visą Tiuringiją pasklido žinia apie jos vyro mirtį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 940–966).

1175 Kartą Elzbieta keliavo siauru keliu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 1000–1015).

1176 Bambergas (lot. *civitas Bavenbergensis*, vok. *Bamberg*) – miestas Vokietijoje, šiaurinėje Bavarijos žemės dalyje.

1177 Paskui abatė, Elzbietos motinos sesuo, užjausdama Elzbietą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 1016–1061).

1178 O kad nepražūtų šimteriopas turtas, duodamas tarnaujantiems – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 1172–1179; 1194).

1179 Elzbietos tėvas, Vengrijos karalius, išgirdęs – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 1812–1832).

1180 Kai jis ėmė primygtinai kalbinti ją grįžti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 1250–1272).

1181 Mokytojas Konradas dažnai vargino ją – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 1894–1932).

1182 Elzbieta reikalavo iš savęs tokio nusižeminimo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 1963–1992).

1183 Kompleta (lot. *completorium*) – paskutinioji liturginė valanda.

1184 Jos malda dažnai būdavo tokia karšta – Maggioni's komentaruose nurodo, jog didesnė šios pastraipos dalis atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 1408–1479).

1185 Elzbieta neapleido Mortos darbų vardan Marijos kontempliacijos – primenama *Lk* 10, 39–42.

1186 Pasiekusi pačią tobulumo viršūnę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog didesnė šios pastraipos dalis atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Isentruda, 1192–1232). Marburgas (tekste *Marpurch*, vok. *Marburg*) – miestas Vokietijoje.

1187 Pastačiusi ligoninę, Elzbieta lyg nusižeminusi tarnaitė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Elizabeta, 1380–1405) ir *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (Ermengarda, 1714–1755).

1188 Ir štai viena mergina, vardu Ildegunda – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (*Elizabeth*, 1494–1550).

1189 Kai viena vargšė pagimdė dukterį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (*Elizabeth*, 1582–1689).

1190 Artėjant metui, kai Viešpats nusprendė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (*Elizabeth*, 2112–2131; 2145–2152).

1191 Atliepas „Pasaulio karalystė“ – taip verčiame orig.: *responsorium „Regnum mundi“*.

1192 Nors jos garbus kūnas keturias dienas gulėjo nepalaidotas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Libellus de dictis quattuor ancillarum S. Elisabeth confectus* (*Ermen-garda*, 2169–2209).

1193 Saksonijos žemėse, viename Hildeno diecezijos vienuolyne – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1233 conscripta*, 1. Hildenas (orig. *Hylldensis dyocesis*, vok. *Hilden*) – miestas vakarinėje Vokietijos dalyje.

1194 Mergina, vardu Benigna, iš Mainco diecezijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1233 conscripta*, 13.

1195 Vyras iš Utrechto diecezijos, vardu Gederikas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1233 conscripta*, 15. Utrechtas (orig. *Traiectensis dyocesis*, oland. *Utrecht*) – miestas Olandijoje.

1196 Vienas žmogus iš Kelno diecezijos, vardu Hermanas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1233 conscripta* (17).

1197 Vienas mokinyš iš Mainco diecezijos, vardu Burkardas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1235 conscripta* (6).

1198 Kai trejų su puse metų vaikas iš Mainco diecezijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1235 conscripta* (7).

1199 Kai ketverių metų berniukas įkrito į šulinį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1235 conscripta* (10).

1200 Viena mergaitė, įkritusi upėn – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši vieta atliepia *Miracula anno 1235 conscripta* (47).

1201 Vyras, vardu Frederikas, iš Mainco diecezijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1235 conscripta* (49).

1202 Žmogus, vardu Jonas, iš Mainco diecezijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1233 conscripta* (18).

1203 Viename vienuolyne Mainco diecezijoje buvo toks atsivertėlis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1233 conscripta* (24).

1204 Penkerių metų berniukas, vardu Ditrikas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1235 conscripta* (8).

1205 Viena mergaitė iš tos pačios diecezijos, vardu Beatričė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1233 conscripta* (3).

1206 Vienai moteriai, vardu Gertrūda, iš tos pačios diecezijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1233 conscripta* (12).

1207 Kita moteris, vardu Gertrūda, iš tos pačios diecezijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1235 conscripta* (1).

1208 Vyras, vardu Henrikas, iš Mainco diecezijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1235 conscripta* (21).

1209 Kai mergaitė, vardu Metilda, iš Tryro diecezijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1233 conscripta* (8). Tryras (orig. *Trevirensis dyocesis*, vok. *Trier*) – miestas vakarinėje Vokietijos dalyje.

1210 Korporalas – katalikų liturginis reikmuo – lininio audeklo kvadratinis arba stačiakampis patiesalas, ant kurio per šv. Mišias ir ne šv. Mišių metu padedama patena su Ostija.

1211 Moteris, vardu Heilununga, iš Tryro diecezijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1235 conscripta* (76).

1212 Vyras, vardu Teodorikas, iš Mainco diecezijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Miracula anno 1235 conscripta* (51).

CLXV. APIE ŠVENTĄ CECILIJĄ

1213 Žodžio *lya* reikšmė tekste nepateikta. Komentaruose aiškinama, kad Lija buvusi pirmoji Jokūbo žmona, lygiai taip darbšti, kaip Rachelė – antroji Jokūbo žmona – buvusi graži. Lija simbolizuoja Cecilijos dorus darbus.

1214 Taip pat ji vadinama „dangumi“ – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Izidoriaus Seviliečio veikalą *Etymologiae* (III, 31, 1).

1215 Cecilija, garsiausioji mergelė – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XI, 22–23) bei *Passio Ceciliae* (ed. cit., 332).

1216 Apie šventą Urboną žr. sk. LXXII.

1217 Šventa Cecilija, pripildyta dangiškosios dovanos – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Praefationes* (CXXXII).

1218 Jis buvo pakabintas ant medžio, kad panaikintų medžio nuodėmę – kalbama apie kryžiaus medį ir pažinimo medį rojuje, tapusį gimtosios nuodėmės dingstimi.

1219 Solidas – auksinė didelės vertės moneta. Sestercijus – smulkus sidabrinis pinigasis.

1220 Aleksandras (208–235) – Romos imperatorius nuo 222 m.

1221 Markas Aurelijus (121–180) – Romos imperatorius nuo 161 m., filosofas stoikas.

1222 Kitur skelbiama, kad ji kentėjo Marko Aurelijaus laikais – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ado iš Vienos (Ado Viennius, 800–875), vienuolio benediktino, Vienos arkivyskupo, veikalą *Martyrologium* (a.d. III Id. Dec.); taip pat nuoroda į Uzuardo (Usuardus, Huswardus, m. 877 m.) veikalą *Martyrologium* (a.d. X Dec).

CLXVI. APIE ŠVENTĄ KLEMENSĄ

1223 Klemensas kilęs iš žodžio *cleos*, kuris reiškia „šlovė“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugucijaus iš Pizos *Agiographia* (1, 904–905).

1224 Ta laimė pasireiškia tuo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *De civitate Dei* (XI, 28).

1225 Be to, kaip sakoma *Glosarijuje* – neidentifikuotas šaltinis. Glosarijus (iš graik. *glossa* – kalba, svetimžodis) – žodžių sąrašas, žodynas. Senovėje ir Viduramžiais tai būdavo reikalingų paaiškinti žodžių (archaizmų, tarnybų, skolinių) rinkiniai.

1226 Vyskupas Klemensas kilo iš kilmingos romėnų giminės – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Recognitiones Clementis*; Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (IX, 23 ir toliau).

1227 Silogizmas – išvados darymas iš dviejų vieną bendrą sąvoką turinčių sprendinių.

1228 Antaradas – miestas Sirijoje.

1229 Juk mums liepta nieko šioje žemėje nevadinti „tėvu“ – netiksliai cituojama *Mt* 23, 9.

1230 Apokrifas (graik. *apokryfa* – paslėpti, slapti dalykai) – abejotinos autorystės arba abejotino autentiškumo veikalas.

1231 Po to, kai Petras nuvyko į Romą – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Clementis* ir Vincento iš Bovè (*Speculum historiale* (X, 37).

1232 Linas (Linus, m. apie 79 m. po Kr.) – šventasis. Mirus šventam Petru, jis tapo Romos Bažnyčios popiežiumi (67–79). Manoma, kad Linas buvo apaštalo Pauliaus mokinys, minimas 2 *Tim* 4, 21.

1233 Kletas (Cletus, Anacletus, m. apie 92 m. po Kr.) – šventasis. Trečiasis Romos Bažnyčios popiežius (80–92).

1234 Koadjutorius (lot. *coadjutor* – padėjėjas) – katalikų dvasininkas, bažnytinės valdžios paskirtas padėti aukštesnio rango dvasininkui.

1235 Kai kurie tvirtina, kad Linas ir Kletas nebuvo popiežiai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Gotfrydo Viterbiečio (Gottfried von Viterbo, apie 1120–1196), vokiečių rašytojo veikalą *Pantheon* (ed. cit., p. 282); Martyno Opa viečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 409); taip pat Euzebijaus Cezariečio *Historia ecclesiastica* (III, 13–15).

1236 Domicianas (51–96 m. po Kr.) – Romos imperatorius 81–96 m.

1237 Klemensas pašventino mergaitę Domicilą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Clementis* ir Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (X, 52).

1238 Netikintis vyras pašventinamas tikinčia žmona – cituojama 1 *Kor* 7, 14.

1239 Nerva (30–98 m. po Kr.) – Romos imperatorius 96–98 m.

1240 Trajanas (apie 53–117 m. po Kr.) – Romos imperatorius 98–117 m.

1241 Pontas – dab. Juodoji jūra.

1242 Dykrą, plytinčią prie Tersonos miesto (orig. „in heremo, quod adiacet ciuitati Tersone“) – neidentifikuota vietovė.

1243 Tas, kuris užgavo uolą Sinajaus dykumoje ir ištryško vandens labai apščiai, tegu suteikia mums srūvančią drėgmę, kad dėkotume už jo geradarystes – primenama *Iš* 17, 6; *Sk* 20, 11.

1244 Upės srovės linksmina Dievo miestą – cituojama *Ps* 45 (46), 5.

1245 Per vienas iškilmes į tą vietą atvyko moteris – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (X, 54).

1246 Nors žiauriausias persekiotojas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Ambraziejaus *Praefationes* (ed. Frei CXXXIII, p. 298–299; ed. Heiming IV, p. 5–6).

1247 Mykolas VII (1050–apie 1090) – Rytų (Bizantijos) imperatorius 1071–1078 m.

1248 Leonas, Ostijos vyskupas, pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Leono iš Ostijos (Leo Ostiensis, Leo Marsicanus, 1045–1115?), vienuolio benediktino, istoriko ir kronikininko, Ostijos vyskupo, veikalą *Translatio Clementis I* (ed. cit., p. 455 ir toliau).

1249 Vienoje kronikoje sakoma – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Martyno iš Opavos *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 410).

CLXVII. APIE ŠVENTĄ KRIZOGONĄ

1250 Krizogonas Diokleciano įsakymu buvo uždarytas į kalėjimą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Chrysogoni* (ed. cit., p. 221 ir toliau), taip pat Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 5–58). Dioklecianas (245–312) – Romos imperatorius 284–312 m.

1251 Akvilėja – miestas Italijoje, prie Adrijos jūros.

CLXVIII. APIE ŠVENTĄ KOTRYNĄ

1252 Kas žengs į Viešpaties kalną? – cituojama *Ps* 23 (24), 3.

1253 Tas, kurio rankos nekaltos ir širdis nesutepta, kurs nekreipė savo minties į tuštybes, ir neprisiekinėjo klastingai savo artimui – cituojama *Ps* 23 (24), 4.

1254 Kotryna, karaliaus Kosto duktė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Catherinae* (*BHL* 1663) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIII, 5). Septyni laisvieji menai – tai Antikoje ir Viduramžiais dėstytos septynios disciplinos, kurios romėnų aiškinimu laisvajam vyrui nusako išsilavinimo esmę, o Viduramžiais buvo laikomos paruošiamaisiais dalykais prieš imantis klasikinių – teologijos, teisės ir medicinos – dalykų studijų universitete; tai: gramatika, retorika, dialektika, aritmetika, geometrija, muzika, astronomija.

1255 Maksencijus (apie 278–312) – Vakarų Romos imperijos imperatorius 306–312 m.

1256 Jei valdysi sielą, būsi karalius; jei kūną – vergas – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Ratjė iš Veronos (Rathier de Vérone, mirė 974), vienuolio, teologo, bažnyčios rašytojo, Lježo, vėliau Veronos vyskupo, veikalą *Praeloquia* (4, 1274).

1257 Skorpionas – kankinimo įnagis; rimbas, kurio gale pritaisyti alaviniai rutulėliai arba kabliukai.

1258 Pasakojama istorijoje apie Kryžiaus atradimą – žr. skyrių LXIV.

1259 Pasakojama, kad vienas vienuolis iš Rua – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugono iš Flavinji (Hugo Flaviniacensis, XI a.), Flavinji benediktinų vienuolyno (Prancūzija) abato, istoriko, veikalą *Chronicon Virdunense seu Flaviniacense* (II, ed. cit., p. 398–399) ir Stepono iš Burbono veikalą *Tractatus de diversis materiis praedicabilibus* (ed. cit., p. 189). Rua (lot. *civitas Rothomagensis*, pranc.

Roye) – istorinė Normandijos sostinė, miestas Prancūzijos šiaurės vakaruose.

1260 Šis žinojimas, pasak Boecijaus – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Boecijaus veikalą *Quomodo trinitas unus Deus ac non tres sit* (II, 8, I). Boecijus (Boethius, apie 480–524), krikščionių filosofas, poetas, politikas, 510 m. buvęs konsulu ostgotų karalystėje; Platono, Aristotelio, neoplatonikų ir stoikų raštų kompiliatorius, Viduramžių muzikos teoretikas, knygos *Apie filosofijos paguodą* autorius.

1261 Kai kurie abejoja – Maksencijus ar Maksiminas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIII, 4).

CLXIX. APIE ŠVENTĄ SATURNINĄ

1262 Saturninas, apaštalų mokinių paskirtas vyskupu – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovė, *Speculum historiale* (IX, 112). Kapitolijus – viena iš septynių kalvų, ant kurių buvo įkurta Roma. Ant šios kalvos buvo Jupiterio, Junonos ir Minervos šventyklos.

1263 Buvo ir kitas Saturninas – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XII, 99–100).

1264 Buvo dar vienas Saturninas – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Passio Perpetuae et Felicitatis* (ed. cit., pp. 116 ir toliau), Jono iš Mėli *De ss. Perpetua et Felicitate*, Baltramiejaus iš Tridento (Bartholomaeus Tridentinus, apie 1200–1251 m.), vienuolio domininkono, diplomato, hagiografo, veikalą *De ss. Perpetua et Felicitate*.

1265 Tačiau jų kančia dažniausiai yra prisimenama kitu laiku – kovo 7 d.

1266 Galienas – imperatorius 253–268 m. Valerianas – imperatorius 253–260 m.

CLXX. APIE ŠVENTĄ JOKŪBĄ, SUKAPOTAJI

1267 Su trimis vaikais, ištrauktais iš krosnies – primenama *Dan* 3, 8–56.

1268 Giedosiu giesmę tavo vardui – netiksliai cituojama *Ps* 9 (10), 3.

1269 Kuris buvai paskelbtas ketvirtajame palaiminime – primenama *Tob* 9, 11.

1270 Kaip kad palaimintieji Judo asmenyje – primenama *Pr* 49, 8–12.

1271 Septynis kartus dienoje aš šlovinu Viešpatį – netiksliai cituojama *Ps* 118 (119), 164.

1272 Aštuntąją dieną apipjaustomas hebrajas – primenama *Kun* 12, 3–4.

1273 Raidė „J“ taip pat yra dešimtoji graikų abėcėlės raidė.

1274 Nė vienas, kuris prideda ranką prie arklo ir žvalgosi atgal, netinka Dievo karalystei – cituojama *Lk* 9, 62.

1275 Kviečio grūdas duoda gausų vaisių – netiksliai cituojama *Jn* 12, 24.

1276 Kodėl liūdi, mano siela, ir kodėl nerimsti manyje? Turėk vilties Dievuje, nes aš vėl šlovinsiu jį! Juk aš dar šlovinsiu jį. Jis mano veido gelbėtojas ir mano dievas – cituojama *Ps* 41 (42), 12.

1277 Nė plaukas nuo jūsų galvos nenukris – cituojama *Lk* 21, 18.

1278 Mano siela bėga prie tavęs ir į tavo sparnų ūksmę aš bėgu, kolei praeis nelaimė – cituojama *Ps* 56 (57), 2.

1279 Tu esi Dievas, kurs darai stebuklus – cituojama *Ps* 76 (77), 15.

1280 Ir teateina ant manęs tavo pasigailėjimai, Viešpatie – cituojama *Ps* 118 (119), 41.

1281 Tu esi Dievas, kurs darai stebuklus – cituojama *Ps* 76 (77), 15.

1282 Šlovink, mano siela, Viešpatį, aš šlovinsiu Viešpatį savo gyvenime, psalteriu skambindamas, giedosiu mano Dievui, kolei būsiu – cituojama *Ps* 145 (146), 2.

1283 Mirties bangos apsupo mane – cituojama *Ps* 17 (18), 5.

1284 Viešpaties vardu aš sutriuškinau juos – cituojama *Ps* 117 (118), 11.

1285 Mirties bangos apsupo mane – cituojama *Ps* 17 (18), 5.

CLXXI. APIE ŠVENTĄ PASTORIŲ, ABATĄ

1286 Pastorius, daug metų praleidęs dykumoje – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, IV, 33).

1287 Provincijos teisėjas norėjo pamatyti abatą Pastorių – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, VIII, 13).

1288 Jei būtų šitie trys vyrai: Nojus, Danielis ir Jobas – cituojama *Ez* 14, 14.

1289 Saugotis, tirti save patį ir gebėti skirti – Maggioni's komentaruose teigia, jog beveik visa ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, I, 12–15).

1290 Jei nori rasti ramybę šiame pasaulyje – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae Patrum* (V, VIII, 5).

1291 Kai vienas brolis iš jų bendruomenės užgavo kitą – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, IX, 7).

1292 Vienas brolis pasakė Pastoriui esąs labai sunerimęs – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, X, 37). „Įsidėmėk, kad tavo nuodėmės yra kaip šis rąstas, o jo – kaip šis mažas šiaudelis“ – primenama *Mt* 7, 3–5.

1293 Vienas brolis, padaręs sunkią nuodėmę – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, X, 40).

1294 Kas pyksta ant savo brolio be priežasties – cituojama *Mt* 5, 22.

1295 Paklaustas, ką galvoja apie žodžius – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, X, 47).

1296 Ir dar Pastorius kalbėjo – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, X, 53).

1297 Taip pat Pastorius sakė, kad, jei yra trys – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae Patrum* (V, X, 52).

1298 Kai vienas brolis pasiskundė turįs daug blogų minčių – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, X, 55).

1299 Vieno brolio paklaustas, ką jam daryti su gautu palikimu – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, X, 56).

1300 *Tėvų gyvenimai (Vitae patrum)* – Grigaliaus Tūriečio hagiografinis veikalas, kurį sudaro 20 iškiliausių viduramžių asmenų – vyskupų, klierikų, vienuolių, abatų, šventųjų ir atsiskyrėlių – gyvenimo aprašymai.

CLXXII. APIE ŠVENTĄ JONĄ, ABATĄ

1301 Abatas Jonas paklausė Epizijaus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, IV, 24).

1302 Ten pat pasakojama – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, IV, 15).

1303 Jonas norėjo, kaip angelai, neužsiimti jokia veikla – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, III, 56).

CLXXIII. APIE ŠVENTĄ MOZĘ, ABATĄ

1304 Abatas Mozė pasakė broliui – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae Patrum* (V, II, 10).

1305 Kai vienas pasiligojęs senolis – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, V, 35).

1306 Kartą vienas senolis tarė kitam: „Aš numiriau“ – Maggioni's teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, XI, 38).

1307 Kai vienas brolis nusidėjo – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae Patrum* (V, IX, 4).

1308 Panaši istorija pasakojama ir apie abatą Pijorą – Maggioni's teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, III, 136).

1309 Kai abatas Mozė tapo klieriku – Maggioni's komentaruose teigia, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, XV, 29).

CLXXIV. APIE ŠVENTĄ ARSENIJŲ, ABATĄ

1310 Kai Arsenijus dar gyveno rūmuose – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (III, *Verba seniorum*, 190; ten pat, V, *Verba seniorum*, II, 3).

1311 Kalbant apie šią siektiną ramybę, ten pat pasakojama ir apie tris brolius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, *Verba seniorum*, II, 16).

1312 Sykį vienas žmogus pamatė dykumoje kitą žmogų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (VI, *Verba seniorum*, III, 10).

1313 Kartą kilminga moteris ir senukas, vedini pamaldumo, atvyko pamatyti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (III, *Verba seniorum* 65; ten pat, V, *Verba seniorum*, II, 7).

1314 Apie kitą tėvą pasakojama, kad sykį jo mokinys – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, *Verba seniorum*, II, 13).

1315 Kitas brolis, turėjęs pernešti savo seną motiną per upę – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, *Verba seniorum*, IV, 68).

1316 Arsenijus, visą savo gyvenimą sėdėdamas ir dirbdamas rankų darbą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (III, 211; ten pat, V, *Verba seniorum*, III, 1).

1317 Vienuoliui pakaks ir vienos valandos miego – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae Patrum* (V, *Verba seniorum*, IV, 3).

1318 Švento Arsenijaus tėvas, kilmingiausias senatorius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, *Verba seniorum*, VI, 2).

1319 Kartą pasigirdo balsas, prakalbęs į Arsenijų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (VII, *Verba seniorum*, XXXVI, 3).

1320 Šeštadienio vakarą, artėjant sekmadieniui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae Patrum* (V, *Verba seniorum*, XII, 1).

CLXXV. APIE ŠVENTĄ AGATONĄ, ABATĄ

1321 Abatas Agatonas trejus metus nešiojo savo burnoje akmenį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae Patrum* (V, *Verba seniorum*, IV, 7).

1322 Kitas brolis, tapęs brolijos nariu, tarė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (III, 198; ten pat, V, *Verba seniorum*, XV, 30).

1323 Kitas brolis nė žodžio nepratarė nuvytas nuo stalo – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, *Verba seniorum*, XV, 64).

1324 Agatonas, paklaustas, kokia dorybė reikalauja daugiausia vargo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (V, *Verba seniorum*, XII, 2).

1325 Vienas brolis paklausė Agatono, kaip reikia sugyventi – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae Patrum* (V, *Verba seniorum*, X, 13).

1326 Piktuolis, jei jis prikelia mirusiuosius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vitae Patrum* (V, *Verba seniorum*, X, 13).

1327 Vienas irzlus brolis tarė sau – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (III, 38; ten pat, V, *Verba seniorum*, VII, 33).

1328 Ir priešingai, buvo du broliai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (III, 96).

1329 Abatas Agatonas buvo išmintingas suprasti – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (III, *Verba seniorum*, XVII, 6).

1330 Prieš mirdamas Agatonas tris dienas gulėjo nejudėdamas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia *Vitae Patrum* (III, 161; ten pat, V, *Verba seniorum*, XI, 2).

CLXXVI. APIE ŠVENTUS VARLAAMĄ IR JUOZAPATĄ

1331 Varlaamas, kurio istoriją stropiai išdėstė Jonas Damaskietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas šioje Voraginiečio pastraipoje atliepia pseudo Jono Damaskiečio veikalą *Historia Barlaam et Josaphat*; taip pat Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XV, 1 ir toliau).

1332 Senaaras (Šinaras) – senovinis Babilonijos pavadinimas, minimas *Dan* 1, 2; *Pr* 10, 10; 11, 2.

1333 Yra metas mylėti ir metas nekęsti, metas karo ir metas taikos – cituojama *Koh* 3, 8.

1334 Juozapas, atsigręžęs į Nachorą, tarė – Nachoras – apsimetėlis Barlaamas.

1335 Viešpats yra su manim: aš nebijau; ką gali padaryti man žmogus – cituojama *Ps* 117 (118), 6.

CLXXVII. APIE ŠVENTĄ PELAGIJŲ, POPIEŽIŲ

1336 Panonija – Romos imperijos provincija, apėmusi maždaug dabartinės Vengrijos, Austrijos, Slovėnijos ir Kroatijos teritorijas.

1337 Buvo tokia germanų tauta, labai gausinga – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Pauliaus

Diakono veikalą *Historia gentis Langobardorum* (I, 1 ir toliau), taip pat Gotfrydo Viterbiečio *Pantheon* (ed. cit., p. 212 ir toliau).

1338 Jiems dar gyvenant Germanijoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Pauliaus Diakono veikalą *Historia gentis Langobardorum* (I, 15), taip pat Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 454) ir Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 312).

1339 Teodorikas (apie 455–526 m.) – ostgotų karalius, valdęs 474–526 m.

1340 Taigi tas Teodorikas ištrėmė Boecijų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 315), taip pat Pauliaus Diakono *Historia Romana* (XVI, 9).

1341 Sakoma, kad Boecijaus žmona, vardu Elpė, parašė himną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Monumenta Germaniae historica* (Poet. I, p. 136). Prancūzų komentatoriai nurodo, jog du himnus, kuriuos sukūrė Elpė šv. Petro ir Pauliaus šventei, galima rasti PL 63, skilt. 537A–538A.

1342 Čia minimas popiežius Jonas I (523–526), kurį Teodorikas nubaudė mirtimi.

1343 Staiga miręs, Teodorikas apsireiškė vienam šventam atsisakyreliui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *Dialogi* (IV, 31) ir Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 315).

1344 Eutropijus (Eutropius) – IV a. romėnų istorikas, aprašęs Romos istoriją veikalė *Breviarium ab urbe condita*.

1345 Beveik tuo pat metu, tai yra 490-ais metais po Viešpaties Įsikūnijimo – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Pauliaus Diakono veikalą *Historia Romana* (XVI, 4), taip pat Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 314).

1346 Beveik tu pat metu išgarsėjo broliai Medardas ir Gildardas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 316). Prancūzų komentatoriai papildomai pateikia nuorodą į *Versus sancti Audoeni de sanctis Menardo et Gildardo* (PL 87, skilt. 661). Medardas – Nuajono (pranc. *Noyon*) vyskupas, miręs apie 557 m. Šventės diena – birželio 18. Gildardas – Rua vyskupas, miręs apie 511 m. Šventės diena – birželio 18.

1347 Baza (orig. *urbs Vasacensis*) – miestas Prancūzijoje, Akvitanijos regione.

1348 O anksčiau, kaip sakoma vienoje kronikoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 309–310).

1349 Paskui tuos langobardus valdė karalius, vardu Albuinas, stiprus ir drąsus žmogus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas dviejose pastarosiose pastraipose atliepia Pauliaus Diakono *Historia gentis Langobardorum* (I, 23 ir toliau); taip pat Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 318). Čia minimi gepidai – germanų gentis.

1350 Justinas jaunesnysis – imperatorius 518–527 m.

1351 Mat jų kalboje žodis *barda* – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Pauliaus Diakono *Historia gentis Langobardorum* (I, 9).

1352 Kiti sako, kad vinulai, ruošdamiesi kautis su vandalais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas antroje šios pastraipos dalyje atliepia Gotfrydo Viterbiečio *Pantheon* (p. 212).

1353 Paviją jie užėmė po trijų metų apgulties – Maggioni's komentaruose nurodo, jog beveik visa ši pastraipa atliepia Pauliaus Diakono *Historia gentis Langobardorum* (II, 27–28) ir Gotfrydo Viterbiečio *Pantheon* (p. 214). Vietovardžiu Romanė perteikėme orig. *Romagnolia*. Šio miesto pavadinimas nuorašuose įvairuoja – yra dar *Romagnola*, *Romanilla*.

1354 Būdamas Veronoje, karalius Albuinas surengė didžiulę puotą – prancūzų komentatoriai nurodo, jog pasakojimas šiose dviejose pastraipose atliepia Pauliaus Diakono *Historia gentis Langobardorum* (II, 29).

1355 Monca (lot. *Modoetia*, it. *Monza*) – miestas Italijoje, netoli Milano.

1356 Viešpats kalba apie taiką – prancūzų komentatoriai nurodo, kad ši giesmė (*Loquetur Dominus pacem*) giedama birželio 19 d., per šv. Mišias, aukojamas už šv. Gervazą ir Protazą. Šios eilutės pagrindu tapo Ps 84 (85), 9: „Aš klausysiuos, ką kalba Viešpats Dievas: juk jis kalba apie taiką savo tautai ir savo šventiesiems, ir tiems, kurie gręžiasi į jį širdimi“.

1357 Teodelina, langobardų karalienė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas šioje pastraipoje atliepia Pauliaus Diakono *Historia gentis Langobardorum* (IV, 21).

1358 Sabinas – popiežius 604–606 m.

1359 Bonifacijus III – popiežius 607 m.

1360 Bonifacijus IV – popiežius 608–615 m.

1361 Fokas – Bizantijos imperatorius 602–610 m.

1362 Panteonas (lot., graik. *Pantheon* – visų dievų šventykla) – šventykla Romoje, skirta septyniems romėnų dievams. Tai vienas geriausiai išlikusių romėnų pastatų pasaulyje. 609 m. Panteonas buvo rekonsekruotas į krikščionių bažnyčią ir pavadintas *Santa Maria ad Martyres*.

1363 Pastarojo prašymu imperatorius Fokas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXII, 107).

1364 Heraklijus – Bizantijos imperatorius 610–641 m.

1365 To Bonifacijaus laikais, kai mirė Fokas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIII, 39 ir toliau).

1366 Paskui Mahometą ėmė kirsti – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 323).

1367 Nestorianizmas – krikščionybės doktrina, teigianti, kad Jėzus Kristus buvęs dvišmenis – Dievas ir Žmogus. Marija pagimdžiusi Žmogų, kuris tik po to tapęs Dievu, įveikęs savyje žmogiškąsias silpnybes. Jungtis tarp Žmogaus ir Dievo Jėzuje Kristuje esanti tik moralinė, todėl per silpna, kad jis taptų vienu asmeniu. Nestorianizmą, skelbė Nestorijaus (apie 383–451), Efezo Susirinkimas 431 m. pasmerkė kaip eresiją.

1368 Jakobitai, arba Sirų-jakobitų Bažnyčia – viena iš Rytų Bažnyčių. V a. ją įsteigė monofizitai. Po to, kai jie buvo išvyti iš Sirijos, ištremtyje Bažnyčią atkūrė Jakobas Borodijas (apie 500–578), Edesos vyskupas.

1369 Taigi minėtas Sergijus, kaip pasakojama, daug ko išmokė Mahometą – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Petro Garbingojo (Petrus Venerabilis, apie 1092–1156), Kliuni benediktinų vienuolyno abato, *Epistola ad Bernardum* (*The Letters of Peter the Venerable*, 111, p. 296).

1370 Buvai našlaitis, ir aš priėmiau tave – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Petro Alfonso (Petrus Alphonsus, 1062–1110), žydo, konvertito, *Dialogi* (p. 94).

1371 Penktadienis – lot. *dies Veneris*, Veneros diena.

1372 Tiems, kurie laikosi šio ir kitų įstatymo nurodymų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 323).

1373 Taigi langobardai buvo labai nemalonūs Romos imperijai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šios pastraipos pirma dalis atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 329) ir Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 460). Montekasinas (*Monte Cassino*) – benediktinų vienuolynas Italijoje, įkurtas 529 m.

1374 O Pipinas sumaniai valdė karališkuosius rūmus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šios pastraipos antra dalis atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 332).

1375 Kai Astulfas, langobardų karalius – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovė *Speculum naturale* (XXXII, 80).

1376 Frankų karalius Dagobertas, kaip sakoma vienoje kronikoje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., pp. 323–324; plg. p. 345).

1377 Karalius Chlodvigas nepagarbiai atkasęs švento Dionisijaus kūną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 325). Chlodvigas – frankų karalius 481–511 m.

1378 Apie 687-us Viešpaties metus Anglijoje išgarsėjo Beda Garbingasis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 328) ir Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 459).

1379 Sykį, einant per slėnį, pilną stambių riedulių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Vita Bedae* (PL 90, skilt. 53–54).

1380 Kiti tvirtina, kad angelai jam atsakė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia *Chron. min.* (ed. cit., p. 180).

1381 Bedos kūnas su deramu pamaldumu yra pagarbiai saugomas Genujoje – prancūzų komentatoriai nurodo, kad iš tiesų Beda Garbingasis buvo palaidotas Anglijoje. Relikvijos, patekusios į Genują, buvo kito vienuolio, turėjusio tokį patį vardą, gyvenusio Karolio Didžiojo laikais ir mirusio 820 m.

1382 Prancūzų komentatoriai nurodo, jog Rachordas yra iškraipytos rašybos vardas „Radbodas“; tai fryzų kunigaikštis, miręs

719 m. Fryzai – tauta, gyvenusi šiaurinėje Germanijoje, pajūryje tarp Reino ir Emso.

1383 Tuo pačiu laiku, tai yra apie 700-us Viešpaties metus, turėjo būti krikštijamas Rachordas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 329–330).

1384 Fliori (pranc. *Fleury*) – miestelis Prancūzijoje, ant Luaros upės kranto, kur VII a. buvo įkurtas benediktinų vienuolynas.

1385 Manas (pranc. *Mans*) – miestas Prancūzijos vakaruose prie Luaros upės.

1386 Tuo pačiu laiku, tai yra apie 740-us Viešpaties metus, švento Benedikto kūnas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 324, 332) ir Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 424).

1387 Tuo laiku, tai yra apie 740-us Viešpaties metus, įvyko smarkus žemės drebėjimas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 332).

1388 Buvo perkeltas šventos Petronėlės, apaštalo Petro dukters kūnas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pastraipa atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 332) ir Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 426).

1389 Tyriečiai – Tyro, senosios Finikijos sostinės, gyventojai.

1390 Ceni – kalnas Savojoje, Prancūzijoje.

1391 Galiausiai po daugelio pergalių Pipinui mirus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovė *Speculum hisotoriale* (XXV, 1 ir toliau) ir Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 332).

1392 Mortara – Pavijos provincija Italijoje.

1393 Tuo metu Karolio kariuomenėje buvo Amikas ir Amelijus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovė *Speculum hisotoriale* (XXIII, 162 ir toliau).

1394 Apaštala Sostas – Katalikų Bažnyčios sąvoka, reiškianti aukščiausios (popiežiaus) valdžios (kartu su Romos Kurija) būstinę ir pačią tą valdžią.

1395 Investitūra – tai katalikų dvasininko (vyskupo, abato) paskyrimas eiti bažnytines pareigas, kartu duodant jam valdyti pasaulietinius turtus. Iki XI a. investitūrą skyrė pasaulietinė valdžia, kol 1075 m. Grigalius VII užprotestavo jai tą teisę.

1396 Alkuinas (Alcuinus Flaccus Albinus, apie 735–804 m.) – vienas žymiausių Karolingų renesanso mokslininkų, poetas ir daugelio to meto intelektualų mokytojas. Kilęs iš Jorko (Anglija). Teologinių ir dogmatinių traktatų autorius, taip pat parašęs keletą gramatikos veikalų, eilėraščių.

1397 Apie 782-us Viešpaties metus, tai yra imperatorienės Ire-
nos ir jos sūnaus Konstantino laikais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 335), Orderiko Vitalio *Historia ecclesiastice*. (I, 24) ir Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 461).

1398 Adrianas I, popiežius 772–795 m.

1399 Šv. Leonas III, popiežius 795–816 m.

1400 Mirus Adrianui, į Romos sostą sėdo Leonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 336), Gotfrydo Viterbiečio *Pantheon* (ed. cit., p. 216, 218) ir Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 461). Komentatorius taip pat nurodo, kad nuoraše V antras šios pastraipos sakinytis baigiasi taip: „Romiečių tautą prieš jį sukurstė ir daugeliu dalykų melagingai apkaltino. Taigi vieną dieną, kai Leonas vyko į Šventojo Morkaus bažnyčią, jį sulaukė ir, išlupę akis, dar ir liežuvį nuplovė“. Ketvirto sakinio antrą dalį jis nurodo tokią: „Taigi Karolį dėl didelių privilegių, kurias jis buvo suteikęs bažnyčiai, ir dėl to, kad buvo labai reikalingas kovoje su langobardais, Leonas karūnavo imperatoriumi.

393-ais metais nuo Viešpaties įsikūnijimo Karolis tapo frankų karaliumi ir romiečių imperatoriumi“. Nuo šešto sakinio komentatorius pateikią tokią pastraipos pabaigą: „Ir įsidėmėk, kad po Konstantino Didžiojo imperijos sostas buvo Konstantinopolyje, nes doriausiasis imperatorius, Romos sosto privilegiją visiems laikams palikęs šventam Petru ir jo įpėdinams, minėtame imperatoriškajame mieste sau įsteigė sostą. Tačiau romiečių imperatoriai dėlei didingumo taip buvo vadinami iki pat to laiko, kai romiečių imperija buvo perduota frankų karaliui. Paskui šitie, kurie valdė Konstantinopolyje, belikus tik imperijos vardui, buvo vadinami veikiau graikų, o ne romiečių ar Konstantinopolio imperatoriais“.

1401 Kalbant apie tą imperatorių Karolį, labai neįprasta buvo tai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Einhardo (Eginhardus, Einhardus, apie 775–840), vienuolio, istoriko, biografinį veikalą *Vita Karoli Magni* (19).

1402 To Karolio laikais buvo visiškai atsakyta ambraziejiškosios liturgijos – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sikardo iš Kremonos *Mitrале* (III) ir Hugono Viktoriečio *De sacramentis* (II, IX, 9).

1403 Mat Ambraziejus, kaip liudija Augustinas Išpažinimuose – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Augustino *Confessiones* (9, 7 ir toliau).

1404 Šv. Celestinas I, popiežius 422–432 m.

1405 Introitas – šv. Mišių dalis, giedama įžengiant kunigui.

1406 Juk ir šventos Mišios buvo pradedamos trimis skirtingais būdais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Honorijaus (Honorius Augustodunensis, mirė apie 1151), populiaraus krikščionių teologo, veikalą *Gemma animae* (IV, 117), taip pat Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (57).

1407 Choras graikų k. reiškia „ratelis“.

1408 Teodoras I, popiežius 642–649 m.

1409 Šv. Ignatas Antiochietis, Bažnyčios Tėvas.

1410 Šv. Gelazijus I, popiežius 492–496 m.

1411 Gradualas, traktas, *Alleluia* – giedamosios šv. Mišių dalys.

1412 Giesmės *Gloria in excelsis, Laudamus te*.

1413 Hiliaras, arba, pasak kitų, popiežius Simachas ar popiežius Telesforas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (36 b). Čia minimi: šv. Hiliaras, popiežius 461–468 m., šv. Simachas, popiežius 498–514 m., ir šv. Telesforas, popiežius 125–136 m.

1414 Sekvencija – muzikos žanras, kai kiekvienai natai tenka po vieną skiemenį.

1415 Neumos – simbolių raštas, skirtas teksto melodijai aprašyti. Tai pirmasis muzikinis raštas, atsiradęs maždaug VI a.

1416 Švento Galo abatas Notkeris iš pradžių sukūrė – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Honorijaus *Gemma animae* (I, 88) ir Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (38 f). Čia minimas Šv. Galo vienuolynas Šveicarijoje, pastatytas VII a., ir Notkeris (Nocherus, 840–912) – Šv. Galo vienuolyno abatas, veikalo *Liber hymnorum* autorius.

1417 Hermanas Paralyžiuotasis, arba Hermanas iš Raichenau (Hermannus Contractus, Hermannus de Reichenau, Hermannus Augiensis, 1013–1054) – mokslininkas, kompozitorius ir muzikos teoretikas. Beveik visą gyvenimą praleido Raichenau abatijoje (Vokietija). Nuo pat vaikystės buvo paralyžiuotas, todėl ir gavo tokį prievardį.

1418 Giesmės *Rex omnipotens, Sancti Spiritus adsit nobis gratia, Ave Maria, Alma Redemptoris, Symon Bariona*.

1419 Giesmė *Salve regina*.

1420 Giesmė *Sancti Spiritus adsit gratia*.

1421 Tačiau Sigebertas sako, kad sekvenciją – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 107).

1422 Delnas (*palmus*) – ilgio matas, lygus 7, 4 cm.

1423 Karolis, kaip pasakoja arkivyskupas Turpinas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas pirmoje šios pastraipos dalyje Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 1).

1424 Vienu prisėdimu jis suvalgydavo visą kiškį – Maggioni's komentaruose nurodo, jog antra šios pastraipos dalis atliepia Einhardo *Vita Karoli Magni* (24).

1425 Liudvikas Pamaldusis, Vakarų imperatorius 814–840 m.

1426 Jo laikais vyskupai ir klierikai atsisakė auksu atautų diržų – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 26).

1427 Teodulfas (Theodulphus, apie 750–821 m.), Fliori vienuolyno abatas, vėliau – Orleano vyskupas (788–821 m.).

1428 Anžė (dab. *Angers*) – miestas Prancūzijoje prie Luaros upės.

1429 Giesmė *Gloria, laus et honor tibi sit rex Christe redemptor*.

1430 Pasak vienos kronikos, kai Verbų sekmadienį ėjo procesija – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši pastraipos dalis atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 35).

1431 Konstantinopolio imperatoriaus Mykolo pasiuntiniai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 338); Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 27).

1432 Mirus Liudvikui, valdžia atiteko Lotarui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 35). Čia minimi: Lotaras – Italijos karalius (822–855) ir Vakarų imperatorius (840–855); Karolis Plikis – Prancūzijos karalius (843–877) ir Vakarų imperatorius (875–877); Liudvikas Vokietis – Vokietijos karalius (843–876).

1433 Jo laikais, kaip sakoma vienoje kronikoje, popiežiumi buvęs Sergijus – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Gotfrydo Viterbiečio *Pantheon* (ed. cit., p. 292), Martyno

Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 428). Čia minimas Sergijus IV, popiežius 1009–1012 m. Prieš tampant popiežiumi, jo vardas buvo *Pietro Buccapecora* (lot. vertinys – *Os porci*, t. y. „Kiaulės snukis“).

1434 To imperatoriaus Liudviko laikais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 340); Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 37). Prokuratorius – imperatoriaus vietininkas provincijose.

1435 Tais pačiais laikais bulgarų karalius, su savo tauta atsivertęs į tikėjimą – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 341) ir Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 38). Čia kalbama apie bulgarų karalių Borisą I, valdžiusį 852–889 m.; atsivertimas krikščionybėn įvyko 865 m.

1436 Pasakojama, kad Italijoje, prie Brešos, tris dienas ir tris naktis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 341); Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 41). Breša (lot., it. *Brescia*) – miestas šiaurės Italijoje, Lombardijos regione.

1437 Otonas I – Vokietijos karalius 936–973 m., imperatorius 962–973 m.

1438 Per Velykų iškilmes minėtas Otonas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 348) ir Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 69).

1439 Otonas II – imperatorius 973–983 m.

1440 Kadangi italikai dažnai pažeisdavo taiką – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincenzo iš Bovė *Speculum historiale* (XXIV, 89).

1441 Otonas III – imperatorius 983–1002 m.

1442 Luni – miestas Ligurijoje, Italijoje.

1443 Kaip pasakojama vienoje kronikoje, jis turėjo žmoną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXIV, 92).

1444 Henrikas II – imperatorius 1002–1024 m.

1445 Jis Vengrijos karaliui Steponui, kuris dar buvo pagonis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 354), Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXV, 1) ir Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 466).

1446 Po Henriko valdžia atiteko Konradui, frankų karaliui – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXV, 14). Čia minimas Konradas II, imperatorius 1027–1039 m.

1447 Brunas (Bruno de Eguisheim, 1002–1054), Tulono vyskupas 1026 m., vėlesnysis popiežius Leonas IX (1049).

1448 Šventas Ambraziejus (apie 340–397) – Bažnyčios tėvas ir Mokytojas, teologas ir poetas.

1449 Šio Konrado laikais, tai yra 1025-ais Viešpaties metais, grafas Lupoldas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Gotfrydo Viterbiečio *Pantheon* (ed. cit., p. 243) ir Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 465–466).

1450 Achenas (lot. *Aquisgranum*, vok. *Aachen*) – miestas Vokietijoje.

1451 Garsus vienuolynas, kuris iki šių dienų vadinamas Meškyne – lotyniškas šio vienuolyno pavadinimas *Ursania* bendrašaknis su žodžiu ursa „meška, lokė“, vok. *Hirsau*. Šis vienuolynas yra Kalvo miestelyje (*Calw*, Vokietija).

1452 Simonija – terminas, kilęs pagal Naujojo Testamento (*Apd*) personažo Simono Mago, arba Simono Burtininko, norėjusio nusipirkti iš apaštalų teisę teikti sakramentus, vardą. Simonija – tai bažnytinių rangų, pareigų, privilegijų ir su jomis susijusių turtų pirkimas ir pardavimas.

1453 Bonizo knygoje, kurią jis skyrė grafienei Matildai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Bonizo iš Sutri *Liber ad amicum* VI (ed. cit., p. 585–586), taip pat Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 359)

1454 Po šio Henriko valdė Henrikas III – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXV, 18). Henrikas III – imperatorius 1039–1056 m.

1455 Nes aš žinau mintis ramybės – cituojama *Jer* 29, 11. Visa citata skamba taip: „Nes aš žinau mintis, kurias turiu apie jus, sako Viešpats, ramybės ir neprispaudimo mintis, kad jums duočiau pabaigą ir kantrybės“.

1456 Jo laikais Brunas buvo išrinktas popiežiumi – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas šioje pastraipos dalyje atliepia *Helin. Chron., a. 1048* (ed. cit., col. 942) ir Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXV, 27).

1457 Lanfrankas (Lanfrancus, apie 1010–1089 m.), gimęs Pavijoje, o ne Padujoje, kaip klaidingai nurodo Jokūbas Voraginietis, Beco vienuolino prioras 1045–1063 m., Kenterberio arkivyskupas 1170 m. Becas – miestelis Prancūzijoje, Normandijos regione, kuriame buvo garsus vienuolynas.

1458 Tuo laiku Bažnyčiai nedavė ramybės Berengaras – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 467). Čia minimas Berengaras Tūrietis (Berengarius Turonensis, apie 1000–1088) – prancūzų filosofas scholastas ir teologas, vienas pirmųjų nominalistų. Racionalistiškai aiškindamas religines tezes, kritikavo mokymą apie Eucharistiją.

1459 Po to 1057-ais Viešpaties metais valdė Henrikas IV – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXV, 36). Čia minimas Henrikas IV – imperatorius 1056–1106 m.

1460 Tuo laiku tikintieji atgavo Jeruzalę, kurią buvo užėmę saracėnai – prancūzų komentatoriai nurodo, kad šioje vietoje minimi 1099 m. įvykiai.

1461 Baris (orig. *urbs Barensis*, it. *Bari*) – miestas Italijoje, prie Adrijos jūros.

1462 Tarp kitko apie tai pasakojama, kad vienoje bažnyčioje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šių dviejų pastraipų pasakojimas atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XIII, 81).

1463 Molemas (orig. *cenobium Molinense*, pranc. *Molesmes*) – miestelis Prancūzijoje, Burgundijos regione, kuriame buvo garsus benediktinų vienuolynas.

1464 Robertas iš Molemo (apie 1029–1111) – vienuolis benediktinas, šventasis, 1098 m. su kitais vienuoliais pasitraukęs iš Molemo ir įkūręs cistersų vienuoliją Prancūzijoje.

1465 Hildebrandas, Kliuni vienuolyno prioras – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXV, 94). Hildebrandas – popiežius 1073–1085 m. Tapęs popiežiumi pasivadino Grigaliumi VII.

1466 Dar būdamas pranciškonų ordino vienuolis jis vyko pasiuntiniu į Lioną – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas šioje pastraipos dalyje atliepia Bonizo iš Sutri *Liber ad amicum* VI (ed. cit., p. 592), taip pat Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 467).

1467 Špejeris (lot. *Spira*, vok. *Speyer*) – miestas Vokietijoje, Bavarijoje.

1468 Jo įpėdiniu 1108-aisiais Viešpaties metais tapo Henrikas V – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 1 ir toliau). Henrikas V – imperatorius 1106–1125 m.

1469 Lježo parapijoje kiaulė atsivedė paršėlį žmogaus veidu – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXVI, 9);

Sigeberto iš Gemblu *Chronicon sive Chronographia* (ed. cit., p. 372).

1470 Henriko įpėdiniu tapo Lotaras, kurio laikais viena moteris – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXVII, 1). Lotaras III – imperatorius 1125–1137 m.

1471 Po jo, 1138-aisiais Viešpaties metais, valdė Konradas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovè *Speculum historiale* (XXVII, 14) ir Martyno Opatviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 469).

1472 Apie jį pasakojama, kad kovodamas su paskutine liga – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šis pasakojimas atliepia Cezarijaus Heisterbachiečio *Dialogus de miraculis* (IX, 43–44).

1473 Gilbertas iš Porė (Gilibertus Porretanus, apie 1080–1164 m.), Puatjė vyskupas 1142 m., vienas garsiausių savo laikmečio Biblijos komentatorių.

1474 Petras Lombardas (Petrus Lombardus, apie 1100–1160 m.), filosofas ir teologas, nuo 1159 m. Paryžiaus vyskupas. Svarbiausias veikalas – *Sentencijos*, kuriose, remdamasis Bažnyčios Tėvais, susistemino katalikybės teologiją.

1475 Aleksandras III, popiežius 1159–1181 m. Rinkimuose 1159 m. rugsėjo 7 d. jis surinko daugiausia kardinolų balsų, nepaisant imperatoriaus Frydricho Barbarosos spaudimo, siūliusio savo kandidatą – Oktavianą Marčelį. Oktavianas buvo išrinktas popiežiumi 1159 m. spalio 4 d. ir pasivadino Viktoru IV. Tai išprovokavo ilgalaikį Bažnyčios skilimą (schizmą). Mirus šiam antipopiežiui (1164 m.), jį pakeitė Jonas Kremietis, pasivadinęs Paskaliu III, paskui – Jonas Strumietis, pasivadinęs Kalikstu III (1168–1178 m.).

1476 Tuskulas – miestas Italijoje.

1477 Nuo devintos valandos iki vakarinės – kalbama apie kanonines valandas; devintoji (*nona*) – per popietės vidurį, vakarinė, arba Mišparai (*vesperes*) – prieš saulėlydį.

1478 Hanibalas – kartaginiečių vadas Antrajame pūnų kare (218–201 m. pr. Kr.).

1479 Frydrichas, Konrado sūnėnas, valdė 1153-ais Viešpaties metais – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIX, 1 ir toliau). Čia minimas Frydrichas I Barbarosa, imperatorius 1152–1190 m.

1480 Kai imperatorius Frydrichas lankėsi Šventojoje žemėje – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 51) ir Martyno Opaviečio *Chronicon pontificum et imperatorum* (ed. cit., p. 470).

1481 Inocentas III – popiežius 1198–1216 m.

1482 Po Frydricho 1190-aisiais Viešpaties metais ėmė valdyti jo sūnus Henrikas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXX, 59 ir toliau). Čia minimas Henrikas VI, imperatorius 1190–1197 m.

1483 Albigiečiai – Albi (vietovė Prancūzijoje) gyventojai.

1484 Ekskomunika, bažnytinė bausmė – atskyrimas nuo Bažnyčios.

1485 Tais laikais susikūrė dominikonų ir pranciškonų ordinai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Vincento iš Bovė *Speculum historiale* (XXIX, 93 ir toliau).

1486 Frydrichas II – imperatorius 1212–1250 m.

CLXXVIII. APIE BAŽNYČIOS PAŠVENTINIMĄ

1487 Bažnyčia tarp kitų švenčių iškilmingai mini – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia Sikardo iš Kremonos *Mitræ* (I, 6).

1488 Nojus pastatė Viešpačiui altorių ir, ėmęs iš visų nesuteptų galvijų ir paukščių, aukojo ant altoriaus deginamas aukas – cituojama *Pr* 8, 20.

1489 Tai darykite mano atminimui – cituojama *Lk* 22, 19.

1490 Abraomas pastatė jam pasirodžiusiam Viešpačiui altorių [...] ir šaukėsi į jo vardą – netiksliai cituojama *Pr* 12, 7–8.

1491 Šis šaukimasis, kaip sako apaštalas Paulius pirmajame laiške Timotiejui – žr. 1 *Tim* 2, 1.

1492 Pati šventoji Ostija galėtų vadintis „Mišiomis“ – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugono iš Šventojo Viktoro *De sacramentis* (II, VIII, 14).

1493 Davė jam stiprybės prieš neprietelius. Jis pastatė giesmininkų ties altoriumi ir iš jų balsų padarė gražių melodijų – cituojama *Sir* 47, 10–11 (Juozapo Skvirecko vertimas).

1494 Kitara – styginis muzikos instrumentas, paprastai 7, 9 arba 11 stygų, kurias užgaudavo mušamąja lazdele (plektru).

1495 Žodis „melodijos“ vartojamas daugiskaita – Maggioni's komentaruose nurodo, jog pasakojimas antroje šios pastraipos dalyje ir citata atliepia Hugono iš Šventojo Viktoro *De claustrorum animae* (II, XXII).

1496 Psalterijus – styginis muzikos instrumentas.

1497 Šlovinkite jį psalteriu ir kanklėmis – cituojama *Ps* 150, 3.

1498 Giedokite jam su klyksmais – cituojama *Ps* 32 (33), 3.

1499 Tokia trejopa muzikos prigimtis siejasi su trimis skirtingais Bažnyčios darbais, kaip sakoma *Mitrале apie darbus* – šioje pastraipoje, pasak komentatorių, netiksliai cituojamas Jono Beleto *Summa de ecclesiasticis officiis* (19). Šlovinkite jį trimito garsais – cituojama *Ps* 150, 3.

1500 Todėl Grigalius *Dialogue* pasakoja – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši pastraipa atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *Dialogi* (IV, 3).

1501 Bažnyčia gina apkaltintus kraujo praliejimu – neidentifikuotas šaltinis.

1502 Todėl ir Joabas nubėgo į Viešpaties padangtę ir griebėsi altoriaus rago – primenama 3 *Kar* 2, 28. Komentatoriai nurodo, kad ragais vadinami altoriaus kampai. Toks terminas minimas Senajame Testamente (žr. Iš 27, 2; 3 *Kar* 1, 50; 2, 28). Iš pradžių altorius buvo skirtas aukoms deginti, o švenčiausia altoriaus da-

lis – ragai kampuose – buvo tepama aukų krauju. Gali būti, kad tai jau archainio kulto pėdsakai.

1503 Ko tik jie melsis šioje vietoje [...], išklausi savo buveinės vietoje danguje, o išklaęs būsi maloningas – cituojama 3 *Kar* 8, 30.

1504 Dievas pasodino rojaus sodą Edene – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Jono Damaskiečio *De fide orthodoxa* (85; *PG* IV, 12).

1505 *Mitracle* sakoma, kad vidury nakties – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Sikardo iš Kremonos *Mitracle* (IV, 1, 3).

1506 Manau, kad yra išlikusi apaštalių tradicija – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Jeronimo *Liber Quare* (ed. cit., p. 58).

1507 Kaip sakoma Luko evangelijos XXI skyriuje, buvo nuvestas pas Pilotą – autorius pateikia netikslią nuorodą, žr. *Lk* 23, 1.

1508 Mano broliai, aukodami pašlovinimo auką – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica canticorum* (*Sermo* 13, 7 ir toliau).

1509 Luomo sakramentas – kalbama apie kunigystės sakramentą, kuris suteikiamas priklausantiems dvasininkų luomui.

1510 Izopas, arba juozažolė, – tai nedidelis kvapnus augalas, augantis Europoje ir Azijoje. Senajame Testamente jis dažnai naudojamas apvalymo ritualuose. Žr.: Iš 12,22; *Kun* 14, 4–6; *Ps* 50, 9 ir kt.

1511 Einantieji prie altoriaus – minimi dvasininkai.

1512 Išsiplėsi į vakarus, į rytus, į šiaurę ir į pietus – cituojama *Pr* 28, 14.

1513 Mane rado panaktiniai – cituojama *Gg* 3, 3.

1514 Juokingas ar veikiau pavojingas yra aklas žvalgas – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Gilberto iš Turnė (Gilbert de Tournai, XII a.), vienuolio cisterso, mokslininko, veikalą *Collectio de scandalis ecclesiae* (VII, 2).

1515 Malda žeminančio save pereina per debesis – cituojama *Sir* 35, 21.

1516 Kiekvienas laikydamas [...] arfą ir aukso indus, pilnus smilkalų – cituojama *Apr* 5, 8.

1517 Jam buvo duota daug smilkalų – cituojama *Apr* 8, 3.

1518 Paskui angelas paėmė smilkytuvą, pripildė jį aukuro žarijų – cituojama *Apr* 8, 5.

1519 Galime pasigirti savo sąžinės liudijimu – cituojama 2 *Kor* 1, 12.

1520 Jam privalu turėti gerą vardą tarp svetimųjų – cituojama 1 *Tim* 3, 7.

1521 Klierikai negali turėti nė dėmelės – neidentifikuota citata.

1522 Patariu pirkti baltus drabužius, kad apsirengtum ir nebūtų matoma tavo nuogumo gėda – cituojama *Apr* 3, 18.

1523 Apsiginkluokime šviesos ginklais – cituojama *Rom* 13, 12.

1524 Argi tavo drabužiai ne karšti – cituojama *Job* 37, 17.

1525 Baisingas dalykas yra aukštos pareigos ir padūgnės gyvenimas – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo *De consideratione* (2, 14; ed. cit., t. V, ps 3, p. 422).

1526 Pastoralas – vyskupo ar abato lazda.

1527 Pakelkite, vartai, savo galvas – cituojama *Ps* 23 (24), 7.

1528 Šias grupes žymi ir materialiosios bažnyčios sąranga, kaip rodo Rikardas Viktorietis – Maggioni's komentaruose nurodo, jog šios pastraipos dalies pasakojimas atliepia Hugono iš Šventojo Viktoro *Sermones* I (ed. cit., skilt. 902).

1529 Tikra tiesa, Viešpatie – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Anzelmo Kenterberiečio (Anselmus Cantuariensis, 1033–1109), Kenterberio arkivyskupo, Bažnyčios dakaro, filosofo, scholasto, teologo, veiklą *Orationes sive meditationes* (*Meditatio* 3, ed. cit., p. 91).

1530 O triskart sušunkami žodžiai „Pakelkite, vartai, savo galvas ir t. t.“ žymi treją Jo galią – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugono iš Šventojo Viktoro *De sacramentis* (II, V, I, ed. cit., skilt. 441).

1531 Ateikite mano tėvo palaimintieji – cituojama *Mt* 25, 34.

1532 Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžinąją ugnį – cituojama *Mt* 25, 41.

1533 Egzorcizmas – apeigos piktosioms dvasioms išvaryti.

1534 Tai reiškia abiejų tautų sujungimą – kalbama apie pagonis ir žydus.

1535 Atlikta – cituojama *Jn* 19, 30.

1536 Vienas tekis buvo kitame tekinyje – žr. *Ez* 10, 10.

1537 Nors esu dulkė ir pelenai [...], kalbėsiu į savo Viešpatį – cituojama *Pr* 18, 27.

1538 Kur tik išvydę Viešpaties ženklą, demonai sprunka, bijodami lazdos, kuria gavo į kailį – prancūzų komentatoriai pateikia nuorodą į *Homiliae in Matthaeum* (*Hom.* 59, *PG* 58, skilt. 537).

1539 Jokūbas akmenį, kurį buvo sau pasidėjęs po galva, pastatė sau paminklu – primenama *Pr* 28, 18–19.

1540 Jeroboamas, kaip sakoma trečioje Karalių knygoje, XII skyriuje, padirbino du veršius – primenama 3 *Kar* 12, 25–29.

1541 Nes visi, nuo mažiausio iki didžiausiam, užsiima godumu – cituojama *Jer* 6, 13.

1542 Katrą duosi man iš vyresniųjų – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica canticorum* (77; ed. cit., t. 2, p. 262).

1543 Nabuzardanas, kaip sakoma ketvirtoje Karalių knygoje, XXV skyriuje, sudegino Dievo namus – primenama 4 *Kar* 25, 9.

1544 Jų dievas – pilvas – cituojama *Fil* 3, 19.

1545 Paprastai dievams statomos šventyklos, altoriai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia Hugono iš Šventojo Viktoro *De claustris animae* (II, 19).

1546 Karalius Antiochas, kuris buvo nepaprastai išpuikęs ir savanaudis – primenama 1 *Mak* 1, 21–25.

1547 Jie žengia pilni garbės, kurią gavo iš Viešpaties gėrybių – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermones super Cantica canticorum* (33, 15; ed. cit., t. 1, p. 244).

1548 Kaip gyvieji akmenys statydinkitės – cituojama 1 *Pt* 2, 5.

1549 Plaktukų smūgių nugludinti akmenys – prancūzų komentatoriai nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia eilutę iš himno „Urbs beata Jerusalem“ („Šventasis Jeruzalės miestas“), kuris buvo paplitęs Viduramžiais ir giedamas per bažnyčios šventinimo apeigas.

1550 Kiek tiki, tiek viliesi – neidentifikuota citata.

1551 Ugnis yra nuolatinė ir niekuomet neužges ant altoriaus – cituojama *Kun* 6, 13.

1552 Aaronas gi ir jo sūnūs atnašaudavo, kas buvo deginama ant deginamųjų aukų altoriaus ir ant smilkalų altoriaus – cituojama 1 *Krn* 6, 49.

1553 Tuomet tu priimsi teisėtas aukas, dovanas ir deginamąsias aukas, tuomet aukos ant tavo altoriaus versius – cituojama *Ps* 50 (51), 21.

1554 Pasiimk kankles, vaikščiok po miestą tu, užmiršta paleistuve – cituojama *Iz* 23, 16.

1555 Tiesiau savo ranką; jūs paniekinote visus mano patarimus; ir mano pabarimus – nepilnai cituojama *Pat* 1, 24–25. Visa citata: „Kadangi aš šaukiau, ir jūs priešinotės, tiesiau savo ranką, ir nebuvo kas pažvelgtų; kadangi jūs paniekinote visus mano patarimus ir nieku vertėte mano pabarimus, tai ir aš juoksiuos, kai jūs žūsité“.

1556 Mat švento žmogaus siela, kaip sako Grigalius – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Grigaliaus Didžiojo *Moralia in Job* (23, 21).

1557 Kai jokio įstatymo neturintys pagony iš prigimties vykdo įstatymo reikalavimus, tada jie – neturintys įstatymo – yra patys sau įstatymas. Jie įrodo, kad įstatymo reikalavimai įrašyti jų širdyse, ir

tai liudija jų sąžinė bei mintys, kurios tai kaltina, tai teisina viena kitą – cituojama *Rom* 2, 14.

1558 Drebanis iš baimės Kristaus kryžių neša kantriai – Maggioni's komentaruose nurodo, jog ši Voraginiečio vieta atliepia šv. Bernardo Klerviečio *Sermo in nativitatem sancti Andreae* (I, 5; Opera, t. 5, p. 430).

Parengė Veronika Gerliakienė

JOKŪBAS VORAGINIETIS,

AUKSO LEGENDA, ARBA ŠVENTŲJŲ SKAITINIAI

Išleido Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

Antakalnio g. 6, LT-10308 Vilnius

www.llti.lt; knyga@llti.lt

tel. +370 5 212 53 32, faks. +370 5 261 62 54

Spausdino UAB „Petro ofsetas“

Žalgirio g. 90, LT-09303 Vilnius

tel. +370 5 273 33 47, faks. +370 5 273 31 40

el. p. priemimas@petrooffsetas.lt, www.petrooffsetas.lt